

ДБ

10

A 87

Архив

Юро-Зан.

Росси...

2.2 Т. 2

1888

$$637\frac{4}{105}$$

10
3

БИБЛІОТЕКА

Графа К. П. Кутайсова.

Шкафъ.....

Полка .....

№.....

ДБ
10
А87

АРХИВЪ

X

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

КОММИССІЕЮ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

*состоящей при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генераль-
Губернаторѣ.*

ЧАСТЬ ВТОРАЯ,
ТОМЪ II.

КІЕВЪ.

Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, Михайловская улица, домъ № 4.
1888.

32m

2

Печатано по распоряженію Предсѣдателя Кіевской Археографической Комиссіи.

ОБЩЕСТВО ПУБЛИЧНАЯ
ИСТОРИЧЕСКАЯ

БИБЛИОТЕКА

688308 ✓

экз. полнѣн, проверила Харламова

АКТЫ ДЛЯ ИСТОРИИ

Провинціальныхъ сеймиковъ Юго-
Западнаго края

во второй половинѣ XVII вѣка.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ.

Кіевская Археографическая Коммиссія уже съ 1859 года обратила вниманіе на большую историческую важность постановленій провинціальныхъ сеймиковъ, инструкцій посламъ, отправлявшимся на генеральные сеймы, и отвѣтовъ короля на просьбы провинціальныхъ сеймиковъ. По мнѣнію Н. Д. Иванишева, эти акты важны тѣмъ, что въ нихъ ясно выражается духъ и общественныя нужды cadaго воеводства¹⁾. Извѣстный польскій ученый Вацлавъ Александръ Мацѣевскій говоритъ, что сеймы и сеймики были пульсомъ политической жизни речипосполитой, зеркаломъ ея порядковъ; кто хочетъ знать эти порядки, тому достаточно обстоятельно ознакомиться съ постановленіями сеймовъ и сеймиковъ²⁾. Такое же значеніе имѣютъ и каптуровыя опредѣленія, подъ которыми разумѣются постановленія дворянства cadaго воеводства объ устройствѣ судовъ и о мѣрахъ для внутренней безопасности во время безкоролья.

Самъ Н. Д. Иванишевъ составилъ въ 1861 году томъ актовъ, относящихся къ этому отдѣлу (первый томъ второй

---

¹⁾ Архивъ Юго-зап. Россіи. Ч. I. Т. 1. Кіевъ, 1859. Предисловіе, стр. V, VIII.

²⁾ Maciejowski. *Historja prawodawstw słowiańskich*. Т. II (W. 1858), p. 89 sq.; t. IV (W. 1862), p. 196.

части Архива Юго-западной Россіи). Выбранные имъ акты относятся ко времени отъ 1569 года, когда юго-западная Русь присоединилась на люблинскомъ сеймѣ къ Польшѣ, до знаменательнаго 1654 года, когда Украина возсоединилась съ восточной Русью. Изученіе этихъ актовъ привело Н. Д. Иванишева къ тому убѣжденію, что главныя основы западно-русской народности въ первой половинѣ XVII вѣка были: русскій языкъ и православная религія. „Западно-русское дворянство, говоритъ Н. Д. Иванишевъ, дорожило своимъ роднымъ русскимъ языкомъ и старалось о томъ, чтобы употребленіе этого языка въ офиціальныхъ актахъ было утверждено законами; за права религіи православной дворянство вело продолжительную и упорную борьбу съ римско-католической пропагандой“.

Любопытно прослѣдить, какъ отразились войны Богдана Хмельницкаго и послѣдовавшія за ними событія на дальнѣйшей судьбѣ и возрѣніяхъ западно-русскаго дворянства. Для этого нужно обратиться опять къ такого же рода актамъ, за время послѣ Богдана Хмельницкаго, такъ какъ въ нихъ мы становимся, такъ сказать, лицомъ къ лицу съ западно-русскимъ дворянствомъ, почти въ полномъ его составѣ, и оно само отвѣтитъ намъ на всѣ занимающіе насъ вопросы.

Интересующіе насъ, историческіе матеріалы сохранились въ актовыхъ книгахъ Кіевскаго Центральнаго Архива не въ полномъ своемъ составѣ, такъ какъ значительное количество книгъ, особенно кременецкихъ и каменецъ-подольскихъ, погибло во время политическихъ волненій, происходившихъ на территоріи западно-русскаго края.

Тѣмъ не менѣе въ виду массы найденнаго, удовлетворяющаго нашимъ цѣлямъ, матеріала, мы принуждены были ограничиться пока разработкой его лишь за поль-вѣка, т. е. до 1697 года, когда былъ избранъ польскимъ королемъ сак-

сонскій курфюрстъ Фрідрихъ Августъ II, при которомъ долго державшееся вліяніе Франціи на внутреннія дѣла Польши замѣнилось таковымъ же вліяніемъ Россіи, все болѣе увеличивавшимся до 1773 года. Для этого періода представили наиболѣе матеріала книги владиміро-волинскія и луцкія, а затѣмъ по нѣскольکو актовъ нашлось въ кіевскихъ, овруцкихъ и винницкихъ. Изъ массы матеріала мы выбрали для напечатанія, конечно, наиболѣе характерные акты. Въ шести каменецъ-подольскихъ книгахъ, сохранившихся отъ взятаго нами періода времени, мы не нашли ни одного, относящагося къ нашей задачѣ документа; въ истлѣвшихъ листахъ кременецкихъ книгъ попадаетъ очень мало нужныхъ намъ актовъ, да и то мало интересные: это и есть причина того, что въ составленномъ нами томѣ нѣтъ ни одного акта изъ этихъ книгъ.

Обиліе актовъ, найденныхъ во владиміро-волинскихъ книгахъ, есть слѣдствіе того, что въ нихъ записывались сеймиковыя постановленія и инструкціи трехъ воеводствъ: кіевского, брацлавскаго и черниговскаго; а также универсалы къ нимъ. Нахожденіе актовъ кіевского воеводства во Владимірѣ-Волинскѣ объясняется тѣмъ, что кіевскіе дворяне послѣ 1667 года, когда Кіевъ остался за Россіей, принуждены были учредить свой городскій урядъ въ этомъ городѣ; причиной появленія актовъ черниговскаго воеводства въ столь отдаленномъ отъ него пунктѣ является то обстоятельство, что черниговская шляхта, бѣжавшая еще во время войнъ Богдана Хмельницкаго изъ своихъ лѣвобережныхъ маетностей, долго не желала разстаться со сладкими надеждами когда либо вернуться на лѣвый берегъ Днѣпра и продолжала именовать себя черниговскимъ дворянствомъ, хотя она и разсѣялась по другимъ воеводствамъ, и носить фиктивныя званія воеводы черниговскаго, старость новгородъ-сѣверскихъ и остерскихъ, ловчихъ стародубскихъ и т. п.

IV

Исторіи возникновенія сеймиковъ въ Польшѣ, Литвѣ и Руси и очерку ихъ организаціи и исторіи дѣятельности южно-русскихъ сеймиковъ во второй половинѣ XVII вѣка, мы посвятили особый трудъ, а въ настоящей статьѣ главнымъ образомъ остановимся на разсмотрѣніи перемѣнъ въ воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства по вопросамъ религіознымъ и сословнымъ, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

I.

Во второй половинѣ XVII вѣка мы застаемъ въ предѣлахъ юго-западнаго края четыре воеводства: кіевское, волынское, брацлавское и подольское. Кіевское—состояло изъ слѣдующихъ повѣтовъ: кіевского, житомирскаго и овруцкаго; волынское—изъ луцкаго, владиміро-волынскаго и кременецкаго; брацлавское—изъ брацлавскаго и винницкаго; подольское—изъ каменецкаго, червоногородскаго и летичевского. Согласно грамотѣ Сигизмунда Августа, отъ 30 декабря 1565 года, сеймики должны были происходить въ повѣтовыхъ городахъ, „то есть, гдѣ кольвекъ вранды судовые засажены, и гдѣ потомъ черезъ насъ господаря засаженье врандовъ судовыхъ зъ ихъ прозбы и зволенья дойдетъ“; но съ теченіемъ времени этотъ порядокъ, вслѣдствіе постоянныхъ войнъ, былъ нарушенъ. Въ XVII вѣкѣ мѣстомъ собранія сеймиковъ кіевского воеводства былъ первоначально Житомиръ, но съ 1659 года Владиміръ-Волыньскъ, и лишь при Станиславѣ Августѣ снова Житомиръ; сеймики волынскаго воеводства собирались въ Луцкѣ, Владиміръ и Кременецѣ; въ подольскомъ воеводствѣ мѣстомъ сеймиковъ до 1673 года былъ Каменецъ-Подольскъ, затѣмъ Галичъ, а съ 1677 года Львовъ; въ брацлавскомъ воеводствѣ до 1598 года сеймики происходили въ Брацлавѣ, затѣмъ въ Винницѣ, а

съ 1659 года во Владиміръ; наконецъ, въ черниговскомъ воеводствѣ сеймики бывали въ Черниговѣ; когда же оно сдѣлалось лишь титулярнымъ, то бывшіе черниговскіе дворяне съ 1659 года стали собираться на сеймики во Владиміръ и Луцкъ.

Вслѣдствіе общей полонизаціи областного управленія въ эпоху люблинской уніи, и провинціальныя собранія, для обсужденія мѣстныхъ нуждъ, пріобрѣли специфическій польскій характеръ: они сдѣлались сословными. Уже въ вышеупомянутой грамотѣ Сигизмунда Августа говорится, что въ сеймикахъ могутъ принимать участіе лишь „панове рада. князи, панове врадники земские и дворные и вси станы *народу шляхетского и стану рыцарского*, гдѣ хто въ которомъ повѣтѣ осѣлость маеть“. Во второй половинѣ XVII вѣка необходимымъ условіемъ для участія въ сеймикахъ, кромѣ дворянскаго происхожденія, была осѣдность и принадлежность къ извѣстной административно-территоріальной единицѣ; право голоса на сеймикахъ имѣли мѣстные осѣдлые дворяне, владѣвшіе или наслѣдственными имѣніями, или заложенными имъ, или отданными имъ въ пожизненное пользованіе, или по чиншевому праву, и по прежнему епископы и всѣ мѣстные чины—воевода, каштелянъ и т. д. Въ 1669 году волынскіе дворяне хлопотали объ ограниченіи числа лицъ, имѣющихъ право голоса на сеймикахъ, въ виду того, что въ волынскомъ воеводствѣ значительно увеличилось количество арендаторовъ, которые на сеймахъ подавляютъ своимъ большинствомъ старинныхъ обывателей и патріотовъ; дворяне просили, чтобы не коренные жители дворянскаго происхожденія, хотя бы и владѣвшіе землей на одномъ изъ вышеозначенныхъ основаній, имѣли лишь право мнѣнія на сеймикахъ, а не право голоса, и чтобы они не смѣли срывать сеймиковъ, ни сами лично, ни чрезъ своихъ представителей.

Такой исключительно шляхетскій составъ сеймиковъ былъ причиною того, что эти областныя представительныя учрежденія, являясь дѣйствительно зеркаломъ внутренней жизни каждаго воеводства, представляли во многихъ случаяхъ интересы и стремленія только дворянскаго сословія; другіе же классы населенія не имѣли путей къ выраженію своихъ желаній и вслѣдствіе этого недружелюбно относились къ сословію, сосредоточившему въ своихъ рукахъ исключительныя права и усилившемуся такимъ образомъ на ихъ счетъ. Постепенно накопившееся неудовольствіе и неудовлетворенныя желанія вели ко взрывамъ, кончавшимся кровопролитіемъ и вынужденными уступками со стороны привилегированнаго сословія. Хмельниччина, приведшая къ столь печальнымъ для шляхты послѣдствіямъ, убѣдила ее въ томъ, что нужно считаться со стремленіями народной массы и что для полнаго умиротворенія и спасенія истерзанной речипосполитой необходимы нѣкоторыя уступки; но такъ какъ нежеланіе поступаться своими сословными правами подавляло сознаніе этой необходимости, то всѣ договоры съ главными представителями русской народности, козаками, носятъ характеръ лишь заигрыванья со старшиною козацкою и вслѣдствіе этого не приводятъ къ благимъ послѣдствіямъ. Низшіе классы главнымъ образомъ именно и были недовольны шляхетскимъ строемъ речипосполитой и, конечно, не могли сочувственно относиться къ стремленію польскаго правительства создать православное русское шляхетство. Лучшіе люди изъ Поляковъ сами замѣчали недостатки въ государственномъ строѣ речипосполитой и неестественность въ отношеніяхъ шляхетства къ русской народности. Извѣстный польскій дипломатъ второй половины XVII вѣка Станиславъ Казимиръ Бѣневскій такъ изображалъ тогдашнее положеніе дѣлъ въ своей запискѣ, вставленной въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣд-

VII

ними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года:

„Я усматриваю слѣдующія причины нашего тяжелаго положенія: мы отступили отъ законовъ, на которыхъ все зиждется, мы измѣнили прежній способъ защиты отечества, и всѣ, исчерпанныя послѣ этого, средства къ достиженію мира указываютъ намъ, что мира въ Польшѣ не будетъ, напротивъ того будетъ такая война, какой еще не было. Король извѣщаетъ насъ, что Турокъ весной безчисленными полчищами вторгнется къ намъ. По словамъ короля, уже отъ самого Львова начинаются дикія поля, а каменецкій паша разсылаетъ изъ Каменца по-всюду бусурманъ на нашу гибель, такъ что, если не утихнутъ страсти, не восторжествуетъ справедливость, то король предостерегаетъ, что уже сѣкира лежитъ у корня дерева—сгинетъ святая вѣра и Речь-посполитая будетъ данницей. Турецкія полчища уже на берегахъ Дуная, а турецкіе вассалы въ дальней Азіи и Египтѣ уже собираютъ войска, чтобы ранней весной напасть на Речь-посполитую съ двухъ сторонъ. Король предостерегаетъ, что Турокъ и не думаетъ оставлять ни Каменца, ни вообще Подолья, а изъ этихъ мѣстъ онъ будетъ тяготѣть надъ сосѣдними воеводствами“.

Далѣе ораторъ изображаетъ тяжкое положеніе внѣшнихъ отношеній Польши, и источникъ бѣдъ указываетъ во внутренней неурядицѣ этого государства.

„Когда посмотрю я (говоритъ онъ) на наши внутренніе порядки, то вижу, что все у насъ худо; не говорю о теперешнемъ королѣ, который мудро и, какъ слѣдуетъ, править нами, говорю о прежнихъ короляхъ: у нихъ во дворцахъ порокъ былъ болѣе на виду, чѣмъ добродѣтель; при нихъ бывало много придворныхъ льстецовъ, самыхъ дурныхъ людей, презирающихъ отечество, ссорившихъ государя съ подданными. Самъ теперешній король понялъ, что они дѣлали; такіе люди готовы

VIII

изъ своихъ видовъ всѣхъ волновать. Нечего и говорить, что такіе люди совѣтовали государю лишь дурное, противно нашимъ народнымъ воззрѣніямъ, именно, совѣтовали, что бы король облегчилъ самъ себя, передавши все управленіе народу; а потому я не согрѣшу, если обращусь съ просьбой къ королю чрезъ пословъ нашихъ, чтобы онъ строго охранялъ права своей власти во всемъ—любя речипосполитую, онъ будетъ править ею по отечески, будетъ совѣтоваться и скорбѣть не о своихъ личныхъ, а объ общихъ нашихъ бѣдахъ... Когда я взгляну на законы наши, основы государства, то вижу какую-то двойственность: у насъ законъ не—законъ. Исполняется на насъ то, что писано объ Израилѣ, что во время оно не было въ Израилѣ царя, но всякій поступалъ по своему; законъ у насъ попирается ногами; на основаніи закона мы лишь обманываемъ, пишемъ то, что хотимъ и ничего изъ того не выходитъ, и только до тѣхъ поръ мы и счастливы еще, пока нѣтъ сейма; на сеймѣ же надъ законами издѣваются, тамъ пишутъ, что угодно. Въ сенатѣ тоже не вижу ничего, кромѣ зла... Въ избѣ посольской я вижу публичную торговлю, всякаго рода продажность; оттуда, какъ изъ желудка, распространяются на всю речипосполитую всякія болѣзни; постановленія о нашихъ посольскихъ правахъ измѣняются. Вообще все идетъ совершенно по-римски и, какъ палъ Римъ, такъ и мы должны погибнуть: изба посольская мѣшается въ дѣла сената и наоборотъ, чтобы давить другъ друга и въ свою очередь быть раздавленнымъ. Въ избѣ посольской все продажный народъ, согласный во всемъ томъ, что ведетъ къ нашей гибели, но никакъ не могущій прійти къ согласію, если нужно насъ спасти; пришла пора реформировать ее послѣ столькихъ лѣтъ и дать въ ея охраненіи гарантію...

„Не лучше и слѣдующій институтъ речипосполитой: трибуналъ коронный. Видитъ Богъ, что я говорю правду: это

учрежденіе такъ низко пало, что сдѣлалось нашимъ болѣ-
нымъ мѣстомъ—рѣшенія его обращаются въ пользу частныхъ
лицъ и для личнаго ихъ удобства; такъ ли это, ссылаюсь
на васъ самихъ. Правда, что учрежденію этому ужъ болѣе
ста лѣтъ и оно требуетъ реформы. Обратимъ вниманіе на
опору государства—войска. Боюсь, что эти послѣднія будутъ
первыми и сгубятъ государство; всѣ ихъ предложенія про-
тивны государственному праву. Я уже не вспоминаю, чего
они требовали прежде; теперь же требуютъ себѣ особен-
ныхъ трибуналовъ и составляютъ конфедераціи. Впрочемъ,
лучше замолчу, прибавивъ лишь, что государство, при дѣ-
лаемыхъ ими предложеніяхъ, существовать не можетъ; оно
можетъ быть сначала поколеблено, потомъ потрясено въ
своихъ основахъ и, наконецъ, обращено въ ничто. Взгляну
на любого собрата моего дворянина, чтобы опредѣлить, въ
какомъ положеніи теперь дворянское сословіе вообще, тѣло
речипосполитой: здѣсь я вижу страшное стремленіе къ
лести, до такой степени, что писанное о Римѣ скорѣе къ
намъ можетъ быть примѣнено, а именно—„*orbis romanus
adulando aut corrumpit aut corrumpitur*“. А на сеймикахъ
каково-то голоса подаются?! Одинъ Богъ знаетъ, что бу-
детъ! Незнаютъ несчастные, что въ то время какъ продаютъ,
сами себя продаютъ. Вообще много злого между нами дѣ-
лается... Наконецъ, о братья мои, бросимъ общій взглядъ на
отечество, которое не можетъ быть болѣе разъединено, чѣмъ
теперь разъединено; забыли мы ту высшую истину, что го-
сударство, раздробившееся на части, разрушается... Нѣтъ
борцевъ за государство, всѣ стоятъ лишь за себя. Кліентела
ратуетъ не за отечество; но, слѣдуя за своими принципа-
лами, сражается между собою сначала на словахъ и бумагахъ,
а потомъ и съ оружіемъ въ рукахъ. Бѣдное государство стоитъ
на краю гибели въ ожиданіи, кто побѣдитъ; побѣдитель дѣ-
лается его деспотомъ, а оно раззоренное должно терпѣть все...

„Каковы результаты нашего забвенія законовъ, вы сами знаете, но я не постыжусь напомнить вамъ ихъ. Взглянемъ на населеніе городовъ: Збаража, Вишневца, Тарнополя, Микулинець, Подгаецъ, Волочища и проч. Что же вижу я? *Tam campus, ubi Troia fuit*. Я вынужденъ признаться со слезами, что и здѣсь исчезнуть даже основанія городовъ: гдѣ были населенные города, *tam habitant simiae et ululant lupi*. Подоліи мы уже не имѣемъ, и въ Украинѣ во многихъ мѣстахъ попадаются лишь птицы небесныя, да змѣи; наконецъ, царь московскій отнимаетъ прежнія наши владѣнія за Кучубаемъ по Муравскій шляхъ, сѣуживая такимъ образомъ территорію Польши. Не говорю уже о великомъ княжествѣ литовскомъ, какъ много отъ него отошло, какъ уменьшились предѣлы русскаго воеводства, какъ уменьшилось волынское воеводство... Я лично совершенно разоренъ и въ этой бѣдѣ имѣю лишь то утѣшеніе, что при переправѣ въ Стржемельцѣ погибло около тысячи Татаръ съ ханскимъ сыномъ, а другая тысяча съ Адзигиреемъ пала въ моемъ Рыдловѣ... Что не успѣли сжечь Татары, то докончили литовскіе желнеры: *quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini*. Не нужно вамъ рассказывать, какъ поступала Литва, идя на Волынь и чрезъ Волынь; они высосали до конца остатокъ нашей крови, заграбили наше имущество, воловъ и хлѣбъ... Изъ этого только одна польза для общества, что сначала крестьяне пошли за Днѣпръ отъ своихъ владѣльцевъ, не стерпѣвши дикой жестокости жолнеровъ, а за крестьянами отправились и владѣльцы, умножая тѣмъ число враговъ государства... Убогій шляхтичъ ничего не имѣетъ и совсѣмъ всего лишается, такъ какъ по-всюду у насъ злое творится. Поищемъ же средствъ, если таковыя имѣются, къ улучшенію нашего положенія. Мнѣ кажется, что есть средства, и первымъ пусть будетъ возвращеніе наше къ закону... Король напоминаетъ намъ, чтобы въ эту

смутную годину, мы держались другъ друга и не подъ чьимъ либо начальствомъ, но подъ начальствомъ только его, короля. Король ииѣеть для этого (т. е. диктатуры) много правъ, и если мы давали Казимиру, Михаилу и другимъ, право королевской неприкосновенности (т. е. диктатуру), то и настоящему, благополучно нами правящему, государю, обязаны дать такое же точно право... Король напоминаетъ намъ, что въ случаѣ нападенія такого сильнаго врага, какъ Турки, мы обязаны дать его королевской милости согласіе на созывъ посполитаго рушенія, такъ какъ, въ силу статута, наши имѣнія даны намъ въ феодальное владѣніе, подъ условіемъ нести военную службу. Благодаря этой милиціи, мы расширили границы нашего отечества, а потому теперь, видя настоящую потребность въ посполитомъ рушеніи, мы не должны препятствовать его созыву... Но прежде дворянство при переписяхъ и смотрахъ само за собою слѣдило, каждый выступалъ соотвѣтственно своимъ средствамъ и считалъ стыдомъ не явиться, какъ слѣдуетъ. Дворяне привыкали къ оружію и имѣли всегда наготовѣ лошадей и аммуницію даже въ мирное время. Такъ какъ подобное отношеніе дворянства служило поддержкой речипосполитой, то за нарушеніе условій переписи наши предки назначили не денежный штрафъ, а инфамію; но теперь дворянство, пристрастившись къ богатству, предпочитаетъ личные интересы общественнымъ и требуетъ, чтобы инфамія на будущее время была замѣнена денежной пеней, лишь въ сто гривенъ; наконецъ, мы такъ отвыкли отъ посполитаго рушенія, что оно стало страшилищемъ, которымъ пугаютъ людей... Общественная безопасность зависитъ теперь отъ жолнера и жолнера наемнаго“...

Затѣмъ Бѣневскій говоритъ о времени появленія наемнаго войска въ речипосполитой и выражаетъ сожалѣніе, что дворяне лишили речипосполитую крѣпкой опоры въ лицѣ

козаковъ, при этомъ онъ сообщаетъ изъ ихъ прошедшаго и объ ихъ военной организаціи слѣдующее:

„Стефанъ Баторій, желая обезопасить речьпосполитую отъ татарскихъ вторженій, набралъ шесть тысячъ запорожскихъ козаковъ, (а было въ то время всѣхъ тѣхъ козаковъ на днѣпровскихъ островахъ сорокъ тысячъ), и тѣмъ шести тысячамъ отдалъ приднѣпровскія пустоши и Трехтимировъ, чтобы они имѣли тамъ складъ оружія и центръ своего управленія, даровалъ имъ всѣ земли, которыя тянутся отъ Трехтимирова до Тавриды, чтобы эти казаки привыкали къ болѣе осѣдлому образу жизни, и позволилъ имъ выбирать гетмана; они давали отпоръ Татарамъ также, какъ и тѣ казаки, которые оставались на островахъ и, живя на островахъ, висѣли грозой надъ Крымомъ и Очаковомъ. Отсюда ясно, что всегда было два рода козаковъ: одни по селамъ, которые назывались реестровыми, другіе на днѣпровскихъ островахъ; реестровые всегда противостояли Татарамъ на сушѣ, низовые хотя и уходили на зиму со своихъ пороговъ, однако нападали на орду, а лѣтомъ ради удобства собирались, какъ новые острова на морѣ, и на чайкахъ пускались въ Черное море. Не новостью было имъ палить предмѣстья Константинополя, а въ 1616 году они сожгли Трапезундъ. Въ чайкахъ нападали они на турецкія галеры, ибо, если видѣли превосходство турецкихъ силъ, они уплывали на мелководіе, хорошо зная, что турецкія галеры не могутъ къ нимъ добратся и Турки смотрѣли лишь на нихъ изда- лека, какъ только же галеры трогались съ мѣста, то они снова нападали на Турокъ. Страшная то была сила противъ Турокъ и, какъ нѣкій авторъ пишетъ, былъ у нихъ слѣ- дующій обычный способъ воевать: смѣлостью, внезапнымъ нападеніемъ, голодомъ, выносливостью, врага побѣждаютъ, появляются когда ихъ менѣе всего ожидаютъ, и, вслѣдствіе такой неожиданности, наводятъ страхъ. Темная ночь, не-

ХІІІ

погодная, когда не только люди, но и животныя ищутъ пріюта, для нихъ самая лучшая пора—крикомъ приводятъ непріятеля въ смятеніе, въ одной сторонѣ производятъ тревогу, а съ другой нападаютъ, ползутъ на четверенькахъ по разбойничьи въ травѣ, забиваютъ колья, наилучшіе стрѣлки становятся впереди, неумѣлые, стоя за тѣми, набиваютъ ружья и передаютъ переднимъ. Они переплываютъ рѣки на кожаныхъ мѣшкахъ, плывутъ, положивши оружіе на спину и ухватившись за конскій хвостъ. Итакъ, какъ только Турокъ нападалъ на насъ, козаки тотчасъ плыли въ Черное море; если также врывался въ наши края Татаринъ, то ему на встрѣчу шло кварцянное (регулярное) войско и тѣже козаки. Какъ мы утратили эту милицію съ 1648 г. и почему на насъ же это обрушилось, я отсылаю за разъясненіями къ болѣе мудрымъ, ибо, при степени развитія моего разсудка, не уразумѣю такого обстоятельства, какъ напримѣръ, сооруженіе Кодака, для сохраненія добрыхъ отношеній съ Портой, которая тѣмъ не менѣе враждовала съ нами чрезъ посредство Татаръ. Не отклонили ли мы скорѣе козаковъ отъ себя, воздвигая Кодакъ, не грабили ли мы ихъ сами, если конституціей 1633 года довели ихъ, дѣйствительно, до отчаянія? Вообще, если возстаніе Павлюка, котораго посадили на колъ, имѣло основанія, если, дѣйствительно, даны имъ комиссары, какъ они объявляютъ, если, дѣйствительно, они преданы жидамъ, запрещено имъ производство браги и водокъ и *bałaxystwa* (?), если, дѣйствительно, вызваны нами гибельныя войны Хмельницкаго; то, конечно, чаша переполнилась, а за тѣмъ на насъ обрушились войны съ сосѣдями—Москвой, Портой. Какъ я уже говорилъ, предоставляю болѣе мудрымъ разъяснить это, а я только напоминаю, что если мы впредь не удержимъ за собою Украины, то всѣ наши хлопоты тщетны. Пусть наши послы почерпнутъ изъ этой замѣтки, что найдутъ для себя нужнымъ; но они

должны имѣть въ виду, что наша речьпосполитая не можетъ отражать такого могущественнаго врага (Турокъ) лишь съ однимъ наемнымъ войскомъ...

„Наемныя войска влекутъ за собою, какъ показываютъ намъ свѣжіе примѣры, крайнюю опасность для государства, именно, конфедераціи, которыя возникали послѣ войнъ московской, турецкой и другихъ; они давали отчизнѣ жесточайшіе законы и зашли въ этомъ такъ далеко, что одинъ изъ носящихъ оружіе сказалъ: *omnia dat, qui cuncta negat*...

„Король напоминаетъ намъ права и обычаи, что, въ силу короннаго статута, всѣ крѣпости частныхъ владѣльцевъ должны быть приготовлены и вооружены или на общій счетъ (частный и государственный), или на счетъ самихъ владѣльцевъ безъ помощи государства.

„Не новинка для Польши встрѣчать непріятеля на Волыни и особенно на Руси—*quot gressus facis, tot invenies hostes*. Предки наши имѣли возможность защищаться, имѣя укрѣпленные города: откуда бы и когда бы ни наступалъ непріятель, его преслѣдовали и гнали, какъ собаку, отъ города; теперь же, когда законъ предписываетъ старостамъ заботиться объ общественной безопасности, каждый самъ себѣ законъ, не подчиняются старостамъ, поступаютъ самовольно, бросаютъ на произволъ судьбы укрѣпленія“...

Быть можетъ въ этой мрачной картинѣ внутренняго состоянія польскаго государства въ XVII вѣкѣ кое-что должно быть отнесено на счетъ ораторскихъ приемовъ; но въ общемъ она не можетъ быть лживою. Современникъ, участникъ и отчасти жертва этихъ порядковъ не осмѣлился бы писать явную ложь на съѣздѣ представителей цѣлаго воеводства, которые, впрочемъ, сами усвоили себѣ воззрѣнія Бѣневскаго, включивъ его рѣчь въ свою инструкцію.

Если такъ, то трудно ожидать здравомысленнаго отношенія къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ въ какой-либо части такого государства.

Что же дѣлало южно-русское дворянство на своихъ сеймикахъ? Какими средствами думало оно спасти гибнущую Речь-Посполитую?

II.

Сеймики имѣли широкую компетенцію, такъ что въ ихъ дѣятельности отражалась почти вся внутренняя жизнь государства. Наиболѣе разнообразны по содержанію преній были сеймики, собиравшіеся за нѣсколько недѣль передъ генеральными сеймами. На этихъ сеймикахъ королевскій посолъ читалъ свою инструкцію, въ которой излагались предметы обсужденій будущаго сейма, послѣ чего удалялся, предоставляя полную свободу преніямъ. По обсужденіи инструкции, приступали къ разсмотрѣнію мѣстныхъ нуждъ и при этомъ постановленія, сдѣланныя съ общаго согласія (*unanimis consensu nostro et nemine contradicente*), записывались и вторично разсматривались, послѣ подтверждались подписями сенаторовъ, если таковые были въ числѣ присутствовавшихъ на сеймикѣ, и сеймиковаго маршалка. Въ концѣ сеймика выбирали пословъ на генеральный сеймъ большинствомъ голосовъ. По возвращеніи пословъ съ генеральнаго сейма, созывался сеймикъ, такъ называемый, реляційный, на которомъ послы докладывали о результатахъ сейма и въ частности о постановленіяхъ, касавшихся ихъ воеводства или повѣта, при чемъ коніи съ этихъ постановленій, скрѣпленные подписью и печатью канцлера, вносились въ городскія или земскія книги. Кромѣ сеймиковъ предсеймовыхъ и реляційныхъ, бывали еще троякаго рода сеймики—военные, финансовыя и судебныя. На первыхъ обсуждались мѣры къ защитѣ отечества въ случаяхъ грозив-

шей внѣшней опасности, дѣлались постановленія о созывѣ посполитаго рушенія и происходилъ выборъ военачальниковъ, о содержаніи постоянного регулярнаго войска, объ укрѣпленіи крѣпостей, выбирали депутатовъ въ комиссіи, для уплаты жалованія войскамъ и для участія въ военномъ судѣ; на вторыхъ опредѣляли размѣры податей и налоговъ, устанавливали новые, освобождали отъ уплаты податей пострадавшихъ отъ непріятелей, пожаровъ и градобитій, постановляли производить люстраціи и выбирали сборщиковъ податей и налоговъ, ревизоровъ и люстраторовъ; наконецъ, на третьихъ происходили выборы депутатовъ въ коронный трибуналъ, въ земскіе, городскіе, скарбовые и иные суды. На всѣхъ этихъ сеймикахъ не мало времени удѣлялось толкамъ о частныхъ дѣлахъ, какъ, напримѣръ: о правахъ наслѣдства на ординаціи Острожскихъ и Замойскихъ, о примиреніи тяжущихся между собою дворянъ; а еще болѣе о наградахъ и пожалованіяхъ въ пользу коноводовъ мѣстнаго воеводства и сеймика. Помимо обсужденія мѣстныхъ нуждъ, на сеймикахъ часто рассматривались вопросы общегосударственнаго характера: касавшіеся внѣшнихъ сношеній, общегосударственной конституціи, религіозные, сословные и т. п. Серьезному и здравому отношенію ко всѣмъ этимъ вопросамъ первостепенной важности сильно мѣшали частные интересы, бравшіе постоянно перевѣсъ надъ общественными, а также полное нежеланіе со стороны дворянъ поступаться сословными правами. До чего они боялись централизаціи и сокращенія своихъ сословныхъ правъ, всего лучше можно видѣть изъ дѣла объ избраніи наслѣдника Яну Казиміру, при жизни этого послѣдняго. Когда король подѣлился съ подданными этой несомнѣнно благой для Польши мыслью, то почти всѣ воеводства отнеслись къ ней враждебно, а западно-русскіе дворяне въ одинъ голосъ высказались противъ нея. На сеймѣ 2 мая 1661 года, когда былъ предложенъ на обсужденіе

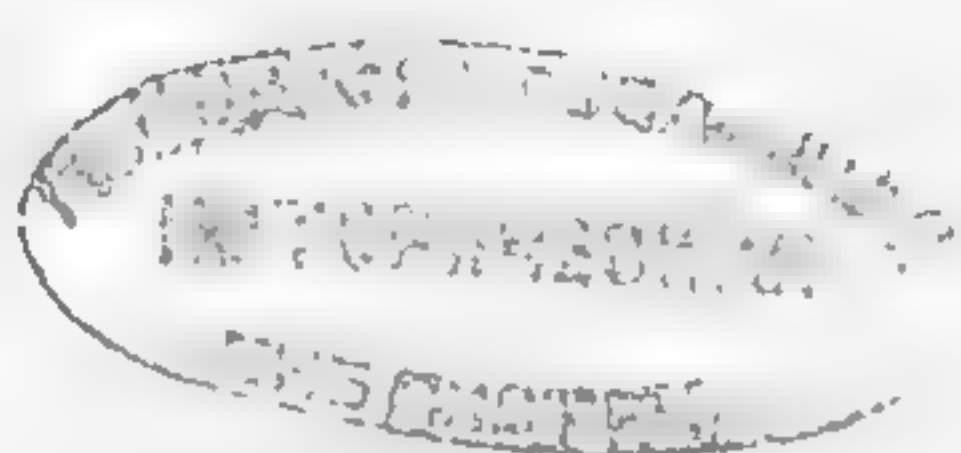
вопросъ объ избраніи наслѣдника, многіе послы стали говорить противъ приведенія въ исполненіе этого желанія короля; но наиболѣе усерднымъ и краснорѣчивымъ противникомъ былъ Степанъ Ледоховскій, подкоморій кременецкій, посолъ волынскаго воеводства: онъ прочиталъ, между прочимъ, выдержку изъ данной ему и его товарищамъ инструкціи, что они не должны соглашаться на избраніе, ибо оно можетъ быть причиной несогласій, нарушенія равноправности и шляхетскихъ вольностей¹⁾, и что не мѣшало бы отложить обсужденіе этого вопроса до другого времени²⁾. Ледоховскаго поддерживалъ Левальтъ Повальскій, посолъ подольскаго воеводства, законникъ и извѣстный ораторъ, который доказывалъ, что съ допущеніемъ избранія наслѣдника при жизни короля будетъ потрясенъ фундаментъ шляхетскихъ вольностей и польскихъ законовъ, отворены будутъ ворота (sic!) для возстанія цѣлаго края противъ короля³⁾. Въ такомъ-же духѣ были составлены инструкціи кіевскаго и черниговскаго воеводствъ: дворяне этихъ воеводствъ шли даже далѣе: они предписывали своимъ посламъ не только не соглашаться на избраніе наслѣдника, но даже, если можно, не допускать преній по этому вопросу до предварительнаго обсужденія на сеймикахъ⁴⁾, а о возможныхъ результатахъ этого обсужденія можно догадываться. Но такъ какъ Янъ Казимиръ не покидалъ надежды осуществить когда нибудь свое желаніе, о чемъ знали и западно-русскіе дворяне, то они, въ предупрежденіе даже возможности возбужденія снова этого вопроса, продолжали давать самыя грозныя наставленія въ своихъ инструкціяхъ посламъ;

¹⁾ Moraczewski, ks. 29, p. 46.

²⁾ Актъ № XVII.

³⁾ Moraczewski, l. c.

⁴⁾ Акты №№ XVI, XVIII.

такъ, въ 1662 году, волынская шляхта угрожала инфаміей всякому, возбудившему этотъ вопросъ, и требовала подтвержденія всѣхъ прежнихъ постановленій о свободномъ избраніи королей¹⁾; черниговская шляхта въ 1666 году объявляла измѣнникомъ и врагомъ отечества всякого, осмѣлившагося напомнить объ избраніи наслѣдника²⁾; въ инструкціи брацлавской шляхты, отъ того же года, сквозь изысканныя любезности звучитъ та же нота: они де признають, что король хотѣлъ видѣть наслѣдника, избраннаго вольными голосами, несмотря на вредъ, который могло принести это обстоятельство самой его особѣ, вслѣдствіе неслыханной любви и расположенія своего къ подданнымъ; но что это благочестивое намѣреніе короля не могло имѣть успѣха, не по дерзости гражданъ, не по ихъ неповиновенію его королевской милости, но самые законы государственные противодействуютъ благимъ намѣреніямъ короля и та любовь, которую питають подданные къ особѣ короля, ибо речиполитая боялась, чтобы съ выборомъ новаго короля государь не понесъ какой обиды, чего не могло бы перенести чувство уваженія гражданъ речиполитой къ почтенной особѣ короля; вотъ чего ради речиполитая предпочитаетъ, чтобы король долго и счастливо королевствовалъ, чѣмъ чтобы были нарушены права предковъ³⁾. Противясь избранію наслѣдника, западно-русскіе дворяне хлопотали въ то же время о прощеніи польнаго короннаго гетмана, Юрія Любомирскаго, главнаго противника централизационныхъ стремленій Яна Казимира, и о дозволеніи ему возвратиться на родину, мотивируя свои настоянія тѣмъ, что онъ одинъ можетъ способствовать сохраненію хорошихъ отношеній съ

---

¹⁾ Актъ № XXII.

²⁾ Актъ № XXXI.

³⁾ Актъ № XXXII.

Портой и что пребываніе его за границей можетъ быть опасно для речипосполитой, въ виду его способностей и выдающагося общественнаго положенія¹⁾.

Столь ревниво охраняя вредныя стороны старой польской конституціи, дворяне совершенно иначе относились къ такимъ конституціоннымъ актамъ, въ которыхъ выразились признаки равноправности русской націи съ польскою. Боясь усиленія королевской власти, западно-русскіе дворяне въ то же время не интересовались политической самостоятельностью южной Руси; они были довольны своимъ *statu quo* и на нихъ оправдывались слова нѣкоторыхъ участниковъ генеральнаго сейма, начавшагося 17 марта 1659 года, что не слѣдуетъ противиться утвержденію статьи гадяцкаго договора о княжествѣ русскомъ, а нужно лишь стараться оттягивать ея осуществленіе, пока не перемрутъ виновники ея составленія, а ихъ *потомки не станутъ и напоминать о приведеніи ея въ исполненіе*²⁾. И дѣйствительно, уже въ 1661 году кіевскіе и волынскіе дворяне объявляютъ въ своихъ инструкціяхъ, что, видя несочувственное отношеніе короля и большинства дворянъ къ постановленію о выдѣленіи изъ речипосполитой княжества русскаго, а также замѣчая, что даже само войско запорожское стало хладнокровно относиться къ осуществленію этой мысли, они согласны, чтобы эта статья гадяцкихъ пактовъ не была приведена въ исполненіе, несмотря на то, что она касается ихъ ближе всѣхъ³⁾.

Такое отношеніе къ гадяцкимъ пактамъ со стороны западно-русскаго дворянства въ высшей степени важно. Гадяцкій договоръ, помимо чисто политическаго, имѣлъ національное значеніе. Согласно этому договору, южно-рус-

¹⁾ Акты №№ XXXV, XXXVII.

²⁾ Moraczewski. Dzieje Polski. Ks. 29, p. 3 sq.

³⁾ Акты №№ XVII, XVIII.

ская народность получила слѣдующія привилегіи: вѣра древняя греческая уравнивалась въ правахъ своихъ вездѣ, какъ въ коронныхъ, такъ и въ литовскихъ областяхъ; митрополитъ кіевскій и пять русскихъ архіереевъ получали право засѣдать въ сенатѣ съ тѣмъ же самымъ значеніемъ, какое имѣли католическіе прелаты; получалось право выбора представителей южно-русской народности въ сенатъ; козаки получали право мнѣнія, при обсужденіи важныхъ обще-государственныхъ вопросовъ; въ кіевскомъ воеводствѣ всѣ уряды и званія должно было раздавать единственно православнымъ дворянамъ, а въ брацлавскомъ и черниговскомъ воеводствахъ попеременно съ католиками; въ южно-русскихъ воеводствахъ учреждались уряды печатарей, маршалковъ и подскарбіевъ, право получать эти уряды имѣли лишь представители южно-русской народности; новый титулъ гетмана быть: гетманъ русскій и первый воеводство кіевского, брацлавскаго и черниговскаго сенаторъ.

Соглашаясь на неприведеніе въ исполненіе гадяцкихъ пактовъ, другими словами, соединенія южно-русскихъ земель съ прочими на федеративномъ началѣ, хотя и съ сильнымъ польско-шляхетскимъ оттѣнкомъ, но все-же съ сохраненіемъ національных особенностей, западно-русскіе дворяне тѣмъ самымъ отступались отъ своихъ національных традицій; а такъ какъ они въ то же время стремились къ пріобрѣтенію политическихъ правъ, то для этого они должны были стараться достичь полного сліянія съ польскою шляхтою или совершеннаго національнаго обезличенія. Въ результатѣ и было, естественно, постепенное оцоляченіе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Такъ какъ и въ Польшѣ, и въ южно-русскомъ краѣ XVII в., національныя воззрѣнія находились въ тѣсной связи съ религіозными, то и католическая пропаганда имѣла успѣхъ въ южно-русскихъ земляхъ, преимущественно среди дворян-

ства, еще съ начала XVII вѣка, а со второй половины этого столѣтія 'окатоличеніе западно-русскихъ дворянъ пошло бы-стрѣе, вслѣдствіе ихъ отступничества отъ своихъ народныхъ преданій. Къ концу столѣтія въ нихъ стала развиваться не-тѣримость къ вѣрѣ предковъ и горячая приверженность къ своей новой религіи. Западно-русскіе дворяне, за исключе-ніемъ немногочисленныхъ православныхъ волынскихъ дво-рянъ, горячо и искренно ратовавшихъ за православіе, хлопотали о покровительствѣ православной церкви, какъ увидимъ ниже, лишь въ видахъ политическихъ. Тѣмъ не менѣе и съ этой стороны весьма важно отмѣтить, какъ мѣстные люди, ближе стоявшіе къ дѣлу, лучше понимали интѣресы государства, чѣмъ фанатизированное шляхетство собственно польскихъ воеводствъ, составлявшее большин-ство на генеральныхъ сеймахъ. Голоса въ защиту право-славія (искренніе и неискренніе), раздававшіеся на южно-русскихъ сеймикахъ, пропадали даромъ.

Ознакомимся ближе со взглядами западно-русскаго дво-рянства въ религіозныхъ вопросахъ. Въ первой половинѣ XVII вѣка, какъ мы уже говорили, оно 'окатоличилось до такой степени, что во второй половинѣ этого столѣтія лишь немногіе дворянскіе роды исповѣдовали православную вѣру. Они составляли ничтожное меньшинство на провинціаль-ныхъ сеймикахъ, а въ нѣкоторыхъ областяхъ (напримѣръ: въ Черной Руси, въ Подоліи) почти совершенно исчезли. Слѣдствіемъ перехода дворянъ въ католицизмъ было то, что съ половины XVII столѣтія на генеральныхъ сеймахъ перестаютъ совершенно говорить объ охраненіи правъ пра-вославной церкви, а во второй половинѣ этого столѣтія на-чинается рядъ сеймовыхъ постановленій, направленныхъ въ противоположную сторону, т. е. въ пользу скорѣйшаго рас-пространенія уніи и подавленія православія¹⁾. Впрочемъ,

¹⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 283 сл., 287.

такое настроеніе умовъ на сеймахъ не служитъ доказательствомъ того, что православное меньшинство совсѣмъ отказалось отъ всякихъ попытокъ къ защитѣ вѣры предковъ—въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ сеймовымъ посламъ постоянно поручалось охранять старинныя права православной церкви, но, вѣроятно, эти пункты инструкцій были враждебно встрѣчаемы на сеймахъ и не будучи горячо поддерживаемы собственными же послами, въ силу многократныхъ постановленій, исключительно католиками, не были утверждаемы и не попадали вслѣдствіе этого въ сеймовыя постановленія.

Въ инструкціяхъ кіевскаго и брацлавскаго воеводствъ мы находимъ просьбы о подтвержденіи права свободного исповѣданія православной вѣры; о возвращеніи православныхъ церквей, монастырей и церковныхъ имуществъ, захваченныхъ у нихъ уніатами, и вообще о защитѣ ихъ отъ насилій со стороны уніатовъ; объ освобожденіи имѣній православнаго духовенства отъ военнаго постоя и налоговъ; о подтвержденіи древнихъ правъ кіевской академіи и о такомъ же уважительномъ отношеніи къ православному духовенству, какъ и къ католическому. Въ виду важнаго значенія каждаго слова этихъ пунктовъ инструкцій для характеристики отношенія западно-русскаго дворянства къ православію, мы приведемъ ихъ здѣсь цѣликомъ, расположивъ въ хронологическомъ порядкѣ.

Въ 1661 году кіевскіе дворяне хлопотали, чтобы древняя греческая вѣра, не въ уніи находящаяся, была умиротворена и чтобы свободное ея исповѣданіе распространялось въ коронныхъ воеводствахъ и въ великомъ княжествѣ литовскомъ, согласно праву и вольностямъ, также, чтобы церкви, монастыри, фундуши, духовныя имѣнія, епископскія кафедръ, архимандріи, были отобраны отъ уніатовъ и отданы православнымъ, ибо для успокоенія отечества очень важно

XXIII

успокоеніе православной церкви. Въ 1665 году кіевскіе дворяне просили не отягощать православное духовенство поборами на содержаніе войска; въ 1669 году—удовлетворить претензіи православныхъ объ отдачѣ имъ, захваченныхъ уніатами, церквей и имѣній, освободить имѣнія мелецкой архимандріи, сильно разоренныя отъ воинскихъ тягостей, по просьбѣ мелецкаго архимандрита Стефана Гораина. Въ 1670 году кіевскіе дворяне писали въ своей инструкціи: „религія греческая, одобренная государственными постановленіями, подтвержденная королевской присягой, подвергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, какимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ бурсманской—каюедры, церкви, монастыри съ принадлежностями и прежде, и теперь, несправедливо захватываются уніатами. вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣйствій и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не могутъ имѣть публичнаго погребенія, какъ, напр., въ Белзѣ, гдѣ церкви захвачены (уніатами). Каюедра острожская, принадлежащая его милости князю-епископу луцкому, съ имѣніями, церквами и принадлежностями, отобрана уніатами и инныя тяжкія насилія учинены послѣдними. Желательно, чтобы впредь этого не было и чтобы все то, что захватили уніаты, было возвращено; чтобы православное духовенство и уніатское пользовались такимъ же почетомъ и уваженіемъ, какъ и католическое; чтобы православное духовенство только тогда вносило трибунальскую пошлину, когда разсматривались его дѣла и притомъ съ соблюденіемъ сроковъ; чтобы были уничтожены „привилей“ на управленіе перемышльской, луцкой и острожской епархіями, выданный уніатскому епископу Сущѣ; чтобы мелецкій монастырь былъ свободенъ отъ жолнерскихъ поборовъ, такъ какъ онъ пришелъ въ крайнее разореніе и не только не можетъ распространяться слава

Вожьго дѣла, но и само духовенство, изъ крайней нужды, будучи ограблено жолнерами, принуждено покинуть монастырь и искать себѣ пропитанія нищенствомъ. Архимандрія уневская передана прежнимъ королемъ о. Шептицкому, законно избранному, и такъ какъ послѣдній завѣдуетъ ею уже два съ половиною года, то чтобы о. Винницкій не претендовалъ на его права. Имѣнія—село Любинь и Дзенцеловиче, находящіяся въ великомъ княжествѣ литовскомъ, принадлежащія печерскому монастырю по дарственной Долматовъ, недавно насильно захвачены о. Василевичемъ, слугимъ архимандритомъ, а потому чтобы они были возвращены съ уплатой за убытки“. ¹⁾ Въ 1672 году, кіевскіе дворяне просили своихъ пословъ *имѣть на сердцѣ* заботу объ успокоеніи православной вѣры и свободномъ исповѣданіи ея, *для водворенія спокойствія въ отечествѣ*, а также чтобы было устроено примиреніе между уніатами и православными, чтобы тѣ и другіе вѣдали свои лишь приходы и, чѣмъ издавна владѣютъ, тѣмъ чтобы и продолжали владѣть, а чтобы права кіевской академіи были вновь подтверждены. Въ 1676 году кіевскіе дворяне заявляли, *что очень важно для успѣшности сношеній речитосполитой и для успокоенія нашихъ воеводствъ*, чтобы греческая вѣра пользовалась своими правами и привилегіями, а потому, чтобы послы оказали содѣйствіе всѣмъ прибѣгающимъ подъ защиту свободы, а въ особенности оо. базиліанамъ заборовскаго монастыря и о. священнику пятиницкому владимирскому, чтобы они получили удовлетвореніе за обиды. Но къ концу вѣка слышатся уже иные голоса на кіевскихъ сеймикахъ относительно православія: въ 1682 году кіевскіе дворяне, прося о подтвержденіи за кіевскими монастырями имѣній въ кіевскомъ и волынскомъ воеводствахъ, въ то же время просили о подтвержденіи запреще-

---

¹⁾ Акты №№ XVIII, XXIX, XLIV, I.

нія православнымъ выѣзжать за границу, объ учрежденіи суда, для разсмотрѣнія дѣлъ между православными и уніатами, о сохраненіи за католиками, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ, наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, *что достойно всякой похвалы.*

Брацлавскіе дворяне просили въ 1666 году, чтобы православные были удовлетворены въ своихъ претензіяхъ, согласно давнимъ обычаямъ и недавно составленнымъ гадяцкимъ пактамъ, чтобы были прекращены скандальные безпорядки въ перемышльской епархіи и чтобы мелѣцкая архимандрія была освобождена отъ военного постоя. Въ 1670 году брацлавскіе дворяне настаивали на успокоеніи православной церкви и на возвращеніи православнымъ церковей въ белзскомъ воеводствѣ, захваченныхъ Сушей; въ 1671 году они опять просили о подтвержденіи древнихъ правъ греко-русской вѣры и о защитѣ ее отъ насилій со стороны уніатовъ; въ 1680 году снова тѣже просьбы о свободѣ исповѣданія православной вѣры; въ 1690 году брацлавскіе дворяне жаловались, что, хотя спокойствіе православной церкви обезпечено прежними и новѣйшими постановленіями и уніатскіе епископы не должны бы касаться имѣній и церковей православныхъ, а каждый долженъ оставаться при своемъ, какъ застало его постановленіе, несмотря на это, и теперь уніаты нарушаютъ постановленія, вслѣдствіе чего происходятъ ссоры между духовными и волненія среди черни, а потому, чтобы всѣ прежнія постановленія были вновь подтверждены, а нарушители были наказываемы. ¹⁾

Просьбы волынскихъ дворянъ въ такомъ же родѣ, но, кромѣ того, они хлопотали о подтвержденіи древняго права

---

¹⁾ Акты №№ XXXII; XLIX, LIV, LXXIII, XCII.

выбора епископовъ. Особенно заботились волынскіе дворяне о своей луцкой епархіи, во главѣ которой долгое время былъ извѣстный своей преданностью православію епископъ, князь Гедeonъ Святополкъ-Четвертинскій: въ 1661 году они просили, чтобы луцкая епархія, по смерти кievскаго митрополита Діонисія Балабана, была оставлена за Четвертинскимъ; въ 1681 году поддерживали просьбу луцкаго епископа, „извѣстнаго своимъ благочестіемъ и усердіемъ къ созиданію и поддержанію храмовъ божіихъ,“ о прирѣзкѣ въ верхнемъ замкѣ въ Луцкѣ участка земли для каедральной церкви св. Іоанна Богослова, чтобы сдѣлать къ ней пристройку; въ 1684 году они ассигнуютъ триста злотыхъ изъ чоноваго на возстановленіе недавно сторѣвнаго каедральнаго луцкаго собора, гдѣ съ позволенія епископа помѣщаются книги луцкаго повѣта; въ 1688 году они настаиваютъ на удовлѣтвореніи желаній луцкаго епископа, уже Мелетія Жабокрицкаго, о подтвержденіи всѣхъ правъ и привилегій луцкаго православнаго братства, такъ какъ при братской церкви почиваетъ много благочестивыхъ предковъ.¹⁾ Горячее участіе приняли волынскіе дворяне въ дѣлѣ объ убійствѣ игумена люблинскаго братства, Амвросія Гирича, Яномъ Гречиною. Виновниковъ составленія всѣхъ этихъ просьбъ, православныхъ представителей волынскаго дворянства, мы узнаемъ изъ инструкціи, отъ 9 декабря 1679 года, въ которой заключается, вѣроятно, почти полный перечень ихъ, всего шестьдесятъ одинъ человекъ; это были: Даніилъ Братковскій, подстолій брацлавскій; князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, хоружій житомирскій; Держиславъ Александръ изъ Высокаго Кашовскій; Богданъ Врублевскій, скарбникъ брацлавскій; Степанъ Дьяковскій, городничій луцкій; Илья Дьяковскій; Юрій изъ Козельска Пузина; Андрей

---

¹⁾ Акты №№ XVII, LXXV, LXXXIV, LXXXVII.

изъ Козельска Пузина; Ѳедоръ Ушакъ-Куликовскій; Яковъ Городисскій, войскій новгородскій; Яковъ Выговскій; Яковъ Сусло; Ѳедоръ Ходаковскій; Степанъ Піотровскій; Иванъ Мокосѣй-Баковецкій; Ѳома Уляницкій, старшій братъ луцкаго братства; Александръ Балабанъ; Евстафій Линевскій; Христофоръ Кульчицкій, чашникъ летичевскій; Максиміліанъ Булыга; Андрей изъ Ивановичей Волкъ; Лука Выговскій; Константинъ Линевиць; Гавріиль Линевиць; Андрей Сусло; Дмитрій Головинскій; Дмитрій Сѣницкій; Адамъ Жабокрицкій; Александръ Ленкевиць; Христофоръ Щеніовскій; Николай Гулевичъ; Юрій Малаховскій, подстолій новгородскій; Илья изъ Борковъ Гулевичъ; Каспаръ изъ Лопатина Лопатинскій; Захарій Богдашевскій; Игнатій Стрѣльницкій; Владиміръ Кисель; Степанъ Борковскій; Андрей Хламота-Война; Иванъ Стрѣльницкій; Самуиль Головинскій; Александръ Гуляницкій; Самуиль Бореико-Кнеруцкій; Степанъ Михалевичъ; Антонъ Купорскій; Ѳедоръ Выговскій; Степанъ Копыстенскій; Михайль Гулевичъ; Иванъ Проскура-Сущанскій, подчашій кіевскій; Петръ Курдановскій; Иванъ Медвѣдовскій; Иванъ Іерличъ; Ярошъ Іерличъ; Николай Бусковичъ; Степанъ Чечель; Лука Зкжищовскій; Адамъ Гулевичъ изъ Воютина; Константинъ Гурко-Омелянскій; Степанъ Гурко-Омелянскій; Николай Кнѣгининскій; Даніиль Гулевичъ. Инструкція, подъ которой подписались всѣ эти лица, была составлена при слѣдующихъ обстоятельствахъ и по слѣдующему поводу:

Въ 1676 году польское правительство возымѣло желаніе начать съизнова дѣло установленія церковной уніи и съ этою цѣлью начало вести переговоры съ представителями высшей духовной іерархіи православной церкви. Попытка эта принесла нѣкоторые плоды: среди іерарховъ православной церкви нашлись лица, готовыя, въ виду улучшенія своего личнаго положенія и пріобрѣтенія власти, повторить про-

дѣлку Потея и Терлецкаго. Главнымъ руководителемъ новой комбинаціи является львовскій православный епископъ— Іосифъ Шумлянскій, около него группируется небольшой кружокъ духовныхъ и свѣтскихъ лицъ, готовыхъ раздѣлитъ съ нимъ и отступничество, и вознагражденіе. Въ 1677 году Шумлянскій отъ имени всего кружка обратился къ папскому нунцію съ изъявленіемъ готовности принять унію и вмѣстѣ съ тѣмъ онъ представилъ проектъ съ указаніемъ требованій тѣхъ уступокъ и вознагражденій, которыхъ добивались члены кружка за свое участіе въ дѣлѣ возстановленія уніи. Предложеніе и проектъ Шумлянского были сообщены королю и послѣдній, рассчитывая, что Шумлянскій имѣетъ за себя большинство православнаго духовенства, рѣшился воспользо- ваться ими для окончательнаго установленія уніи. Осенью 1679 года былъ опубликованъ королевскій универсалъ къ духовенствѣ и мірянамъ какъ православнымъ, такъ и уніа- тамъ: король требовалъ, чтобы они съѣхались 24 января 1680 года на торжественный съѣздъ въ Люблинъ для того, чтобы покончить въ публичномъ засѣданіи дѣло о религіоз- номъ разногласіи. Повинуясь королевскому предписанію, и луцкіе братчики выбрали депутацію изъ своей среды; но они вручили депутатамъ подѣ присягой инструкцію, которая не допускала даже мысли о соединеніи съ унією¹⁾: поручалось хлопотать о дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ восточнымъ патріархамъ и попросить ихъ о присылкѣ четырехъ пословъ для, обсужденія вопроса о соединеніи церквей, а пока запрещалось волынскимъ посламъ и пра- вославнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками: затѣмъ послы должны были добиться подтвер- жденія правъ и привилегій православной церкви и въ осо- бенности права свободного выбора митрополита и епископовъ.

¹⁾ В. Б. Антоновичъ, Монографіи, т. I, стр. 289—293.

а также покровительства вообще православнымъ, и выразить готовность православныхъ дворянъ всёмъ жертвовать для блага отечества ¹⁾). Депутатами выбраны были самые знатные члены братства: князь Вацлавъ Четвертинскій, двоюродный братъ православнаго луцкаго епископа, а впоследствии кіевскаго митрополита, Гедеона Четвертинскаго; брацлавскій подстолий, Даніилъ Братковскій (казненный 22 года спустя за преданность православію) и кіевскій чашникъ, Андрей Гулевичъ. Данная имъ инструкція была подписана, какъ мы видѣли выше, 61 православными волынскими дворянами. Подписи эти, равно какъ и составъ депутаціи, ручались за то, что она будетъ имѣть доступъ къ королю. Депутаты этимъ и воспользовались: вмѣсто того, чтобы ѣхать въ Люблинъ на съѣздъ, они отправились въ Варшаву, предъявили королю свою инструкцію и объявили отъ имени братства и вообще православныхъ мірянъ, что, безъ сношенія съ патріархами и безъ ихъ участія, не мыслимы для православныхъ никакія сдѣлки въ дѣлахъ вѣры. Не одни лишь депутаты луцкаго братства не поѣхали на съѣздъ—изъ числа православнаго духовенства на съѣздъ не было ни одного епископа—явился только намѣстникъ могилевскаго монастыря, Волчацкій, въ сопровожденіи нѣсколькихъ священниковъ: прибывшіе въ большомъ количествѣ, уніаты, по приказанію короля, должны были разъѣхаться. Послѣ такой неудачи польское правительство отказалось отъ намѣренія проводить дѣло уніи гласно и принуждено было ограничиваться секретной интригой²⁾).

Странно, что волынскіе дворяне, заботясь о сохраненіи православія, не только не защищали, но даже какъ бы сочувственно относились къ преслѣдованію богослужебнаго

¹⁾ Актъ № LXXII.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографія, т. I; I. с.

языка православной церкви, по крайней мѣрѣ, въ инструкцію 1669 года вошла, между прочимъ, слѣдующая просьба: такъ какъ увеличилось число типографій въ русскомъ воеводствѣ, основанныхъ разными лицами, изъ которыхъ выходитъ много книгъ на славянскомъ языкѣ безъ цензуры (*sine correctura starszych*); то послы похлопочутъ, чтобы была оставлена лишь одна типографія въ русскомъ воеводствѣ, а именно— львовскаго братства, подъ названіемъ св. Дѣвы, а чтобы новой никто не осмѣливался открывать, подъ страхомъ конфискаціи книгъ и типографіи¹⁾.

Инструкціи черниговской шляхты носили характеръ прямо-противоположный вышеприведеннымъ пунктамъ инструкцій кіевскихъ, брацлавскихъ и волынскихъ дворянъ, враждебный православію; такъ, напримѣръ, въ 1683 году черниговскіе дворяне поручали своимъ посламъ хлопотать о подтвержденіи постановленія (1677 года), запрещающаго православнымъ ѣздить за-границу, и чтобы православный епископъ не нарушалъ права католиковъ на выборъ священниковъ. Последнее порученіе дѣлалось, какъ видно изъ инструкціи, вслѣдствіе того, что „лупкій епископъ, которому, одному изъ всѣхъ православныхъ (*sic!*), не нравится благое дѣло уніи и который противится благимъ намѣреніямъ короля и речипосполитой,—отнимаетъ монастыри уніатскіе у исконныхъ владѣльцевъ и назначаетъ священниковъ“²⁾.

На ряду съ просьбами сеймиковъ, отчасти подъ вліяніемъ дворянъ, оставшихся вѣрными православію, объ оказаніи поддержки православной церкви, въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ видны обратныя заботы остальной главной массы дворянства объ уніи и католицизмѣ. Особенное рвеніе къ поддержанію уніи выказывали черни-

¹⁾ Актъ № XLV.

²⁾ Актъ № LXXXII.

говскіе шляхтичи: въ 1674 году они просили объ удовлетвореніи желаній епископа владимірскаго Бенедикта Глинскаго, холмскаго Якова Суши и пинскаго Михаила Бѣлозора, относительно мѣръ къ сохраненію уніи; въ 1683 году о награжденіи владимірскаго епископа, Льва Зеленскаго, за ревность по распространенію уніи и объ освобожденіи владимірской епархіи отъ взноса податей, въ виду крайняго ея разоренія; въ 1693 году—о недозволеніи отягощать имѣнія уніатскаго духовенства, находящіяся преимущественно въ великомъ княжествѣ литовскомъ, налогами на военные надобности, такъ какъ они до того обнищали, что не могутъ содержать даже церквей, и о запрещеніи жолнерамъ грабить дома уніатскихъ священниковъ¹⁾. Въ первый разъ постановленіе объ освобожденіи уніатской церкви отъ всѣхъ военныхъ повинностей—„постоя, выдачи провіанта, добавочныхъ квартирныхъ взносовъ, дневокъ, подводъ и всѣхъ вообще военныхъ тягостей и взысканій, состоялось въ 1667 году“; впоследствии законъ этотъ былъ подтвержденъ сеймомъ 1678 года, но, видно, не исполнялся, если требовались новыя настоянія, какъ мы только что видѣли. „Право это, предоставленное уніатскому духовенству, составляло въ то время важную льготу; уравнивая съ одной стороны его права съ католическимъ духовенствомъ и дворянствомъ, оно оставляло православное духовенство на уровнѣ податныхъ сословій: мѣщанъ и крестьянъ; съ другой стороны оно было сопряжено съ важными матеріальными и нравственными выгодами: полное отсутствіе дисциплины въ польскомъ войскѣ, своеволие составлявшей его шляхты—дѣлали изъ постоя неизбѣжный источникъ разоренія и неисчислимыхъ обидъ для хозяина“²⁾.—Во всякомъ случаѣ и въ отношеніяхъ сей-

¹⁾ Акты № LXIII, LXXXII, XCIX.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 287 сл.

мующихъ чиновъ къ уни замѣтна такая же, холодная политика, какъ и въ отношеніи къ православію.

Иной характеръ носятъ пункты инструкцій южно-русскихъ воеводствъ, гдѣ идетъ рѣчь о католической церкви, составленные окатоличившеюся массой западно-русского дворянства; читая нѣкоторые изъ нихъ, трудно вѣрить, что это писали люди, еще такъ недавно исповѣдовавшие православную вѣру. Въ 1662 году кіевскіе дворяне, „iako ludzie katolicki“, просили, чтобы всѣ жалобы католическаго духовенства, а въ особенности епископа луцкаго, короннаго канцлера, Николая Пражмовскаго, на опустошеніе духовныхъ имѣній и захватъ пожертвованій, были удовлетворены; въ томъ же году волынскіе дворяне настаивали, чтобы луцкая католическая кафедра со всѣми, расположенными въ волынскомъ воеводствѣ, монастырями и костелами была освобождена отъ выдачи провіанта и военнаго постоя, такъ какъ *въра католическая должна процвѣтатъ* и костелы должны быть охраняемы отъ оскверненій, ибо „если эти фундаменты и колонны, стоятъ крѣпко, то они оберегаютъ государственную машину отъ потрясеній, и наоборотъ, если рушатся, вслѣдствіе какихъ либо волненій, то и государство находится въ опасности“; черниговская шляхта въ 1673 году выражаетъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую“ ¹⁾. Не меньшую ревность къ католицизму проявили черниговскіе шляхтичи въ 1693 году по дѣлу объ убійствѣ ксендза въ с. Свойчовѣ владимірскаго повѣта: тяжело переносить, — писали они въ своей инструкціи сеймовымъ посламъ — „Казиміру Шлюбичу-Заленскому, подкоморію новгородскому, что въ имѣніи его, с. Свойчовѣ, нѣсколько времени тому назадъ учинено нѣкимъ Сусломъ, посланникомъ московскимъ, неслыханное преступленіе: онъ оскорбилъ *ре-*

¹⁾ Акты №№ XXI, XXII, LXI.

лигію нашу католическую, презрѣвъ неприкосновенность нашего духовенства, съ оружіемъ въ рукахъ онъ ворвался на наперть костельную и поранилъ ксендза, выбивши ему глазъ, и крестьянъ; а потому, чтобы этотъ поступокъ не прошелъ безнаказанно, но чтобы при аудіенціи Сусла онъ былъ поставленъ ему на видъ и чтобы посланникъ былъ подвергнутъ строгому наказанію“¹⁾).

Волынскіе дворяне хлопчуть за духовные ордена св. Бригитты и Бонифратровъ въ Луцкѣ и луцкихъ Доминиканъ. Кіевскіе дворяне просятъ за монастырь оо. Бонифратровъ въ Луцкѣ, кіевскихъ и владимірскихъ Доминиканъ.

Несмотря, впрочемъ, на такую приверженность къ католицизму, западно-русское дворянство не разъ жаловалось въ своихъ инструкціяхъ на своеволие католическаго духовенства и просило принять противъ него строгія мѣры и дозволить предавать представителей его свѣтскому суду. Главными причинами жалобъ были неправильные поборы, которые дѣлало католическое духовенство съ дворянскихъ имѣній и всякія другія притѣсненія, чинимыя дворянамъ, и вредное вліяніе, которое оно оказывало при воспитаніи дворянскаго юношества въ своихъ школахъ.

Подробно ознакомившись съ воззрѣніями западно-русскихъ дворянъ въ вопросахъ религіозныхъ, можно прійти къ тому заключенію, что, быть можетъ, лишь тѣ волынскіе дворяне, съ именами которыхъ мы ознакомились въ инструкціи 1679 года, горячо отстаивали вѣру предковъ, остальная же большая часть воынскихъ дворянъ, а также кіевскіе и брацлавскіе дворяне настаивали, чтобы было оказываемо покровительство православной церкви, считая это самой существенной политической мѣрой для умиротворенія края, народная масса въ которомъ была искренно привержена къ

---

¹⁾ Актъ № ХСІХ.

православію и готова была проливать за него кровь. Та-
кой взглядъ западно-русскихъ дворянъ и былъ причиною
того, что, при существованіи единогласія на сеймикахъ,
могли входить въ инструкціи сеймовымъ посламъ ходатай-
ства о православной церкви, противорѣчившія интересамъ
большинства. Во второй половинѣ XVII вѣка западно-рус-
скіе дворяне окончательно окатоличились и относились къ
православію лишь по неволѣ терпимо, а не сочувственно.
доказательствомъ этого могутъ служить постоянныя противо-
рѣчія въ инструкціяхъ, напримѣръ: въ 1670 году кіевскіе
дворяне писали, какъ мы видѣли выше, въ своей инст-
рукціи—„религія греческая, одобренная государственными по-
становленіями, подтвержденная королевской присягой, под-
вергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ
государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, ка-
кимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ
бусурманской, каѳедры, церкви, монастыри съ принадлежно-
стями и прежде, и теперь *несправедливо захватываются уніа-
тами*, вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣй-
ствія и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не мо-
гутъ имѣть публичнаго погребенія“ и т. д.: въ 1682 году
тѣ же кіевскіе дворяне просили о подтвержденіи запрещенія
православнымъ выѣзжать за границу, о сохраненіи за като-
ликами, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію
къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ,
наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа
Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, „что
достойно всякой похвалы“. Понятно, что на генеральныхъ
сеймахъ всякія ходатайства за православныхъ, даже съ по-
литическими цѣлями, разбивались о фанатическое настрое-
ніе польской шляхты и не попадали въ сеймовыя поста-
новленія.

III.

Во время постоянныхъ внутреннихъ волненій, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка, дворяне южно-русскихъ воеводствъ речипосполитой очень терпѣли отъ своеволія козаковъ, не только тѣхъ, которые открыто враждовали, но и тѣхъ которые оставались вѣрными и якобы защищали речипосполитую; но въ этомъ дворяне сами были виноваты, не удовлетворяя справедливыхъ требованій козаковъ. Благоразумные и просвѣщенные Поляки сами это признавали. Львовскій каноникъ Янъ-Тома Юзефовичъ (род. 1663 г., жилъ еще въ 1725 г.), составившій въ началѣ XVIII вѣка лѣтопись львовской католической архіепископіи, скорбитъ, что, вслѣдствіе неблагоразумія дворянъ, речипосполитая лишилась въ лицѣ козаковъ надежнаго, ничего не стоившаго, оплота со стороны Москвы и Порты на юго-восточныхъ своихъ границахъ: „Съ теченіемъ времени (говоритъ онъ) выяснилось, какимъ дикимъ образомъ мыслей по отношенію къ отечеству были одержимы тѣ, которые посовѣтовали уничтожить силой права и военный бытъ козаковъ; они лишили этимъ столько провинцій, столько народовъ, да и себя самихъ защиты добровольной, даровой, скорой и ничего не стоившей, а главное, вслѣдствіе этого, необыкновенное мужество козаковъ, служившее крѣпкой опорой королевству, будетъ способствовать уже его паденію, и въ ближайшемъ будущемъ выступить на погибель своихъ повелителей и польскаго имени (трагическое зрѣлище для всего свѣта). О! еслибы ты, Польша, достойная сожалѣнія, вслѣдствіе имѣющихъ обрушиться на тебя столько бѣдъ, могла бы предусмотрѣть тогда свои несчастія! Первымъ знакомъ несчастія, началомъ грозящей гибели было тебѣ то, что ты не захотѣла соблюдать мѣры при счастливыхъ обстоятельствахъ. О! сколько бѣдъ прикрывало обманчивое благо свободы

привлекательнымъ внѣшнимъ видомъ. Опираясь на эти силы (козацкія), королевство польское со своими провинціями долгое время счастливо существовало, вело благополучно войны со внѣшними врагами безъ траты средствъ и со славою кончало ихъ, пока дворянство не начало, при такихъ счастливыхъ обстоятельствахъ, становиться дерзкимъ, гордиться, считать себя выше другихъ людей, а прочихъ за мужиковъ, смотрѣть на козаковъ, какъ на достойныхъ презрѣнія, низкихъ по рожденію, грубыхъ, деревенщину, притѣснять ихъ клеветами, наказаніями, измышленными пенями, при постоянномъ увеличеніи податей, и сборами налоговъ въ свою пользу, угнетать ихъ своимъ невыносимымъ высокомеріемъ. Итакъ, ты, Польша, по заслугамъ подверглась столькимъ бѣдамъ, понесла справедливое наказаніе за гордость и угнетенія; козаки, которые нѣкогда были надеждой и силой цвѣтущаго королевства и воевали, какъ безстрашная рать, являются теперь твоимъ бичемъ. Неизбѣжна тебѣ гибель... и Божья справедливость возмущена твоими проступками...

Не знаю, долженъ ли я хвалить, или порицать счастливый рокъ Польши, подчинившій ей Украину. Мрачные декреты генеральныхъ сеймовъ, жестокія сенатскія постановленія думали пресѣчь коварство козаковъ желѣзомъ. А козаки, считая, что съ ними поступаютъ несправедливо и жестоко, будто съ отчаянія, но тѣмъ не менѣе самоувѣренно полагаюсь на свое мужество, уже не желаютъ подчиняться игу и не хотятъ терпѣть польской узды, хотя бы перевитой золотомъ милосердія, и даже тяжкую для всѣхъ христіанскихъ народовъ мощь турецкую сваливаютъ на голову одной Польши¹⁾.

---

¹⁾ Сборникъ лѣтописей. Кіевъ. 1888. Стр. 121 сл., 199.

Первая выдержка стоитъ въ лѣтописи Юзефовича подъ 1640 и 1648 годами, вторая подъ 1672 годомъ. Какъ видимъ, составитель лѣтописи одинаково порицаетъ польскую шляхту за ея отношеніе къ козакамъ какъ въ эпоху Хмельниччины, такъ и въ послѣдующее время, наканунѣ грознаго турецкаго вторженія, имѣвшаго столь печальныя для Польши послѣдствія.

Мы видѣли выше, что и Бѣневскій держался такого же взгляда на отношенія шляхты къ козакамъ и считалъ ее виновницей всѣхъ печальныхъ междуусобій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

Козаки, неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ, не щадили своихъ угнетателей, а потому мы встрѣчаемъ въ инструкціяхъ западно-русскихъ дворянъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на козаковъ и просьбы объ ихъ обузданіи и возвратѣ, захваченныхъ ими, имѣній.

Наиболѣе терпѣли отъ козаковъ кіевскіе и брацлавскіе дворяне. Особенно характерна жалоба кіевскихъ дворянъ, въ 1688 году, великому коронному гетману, Станиславу Яблоновскому: „нѣтъ ничего тяжче, какъ переносить притѣсненія отъ своихъ собственныхъ защитниковъ; нельзя выразить того, какое разореніе производятъ козаки въ нашемъ воеводствѣ, ибо не только, возвращаясь съ войны, они не могутъ въ продолженіе шести и болѣе недѣль расквартироваться, но и потомъ сотнями переходятъ съ мѣста на мѣсто и выгоняютъ другъ друга „съ лучшаго хлѣба,“ бьютъ и разгоняютъ обывателей, а сами въ клуняхъ и хатахъ ихъ хозяйничаютъ. Еще этого мало—они заявляютъ, что границы ихъ владѣній достигаютъ р. Случи со стороны Волыни и р. Уши со стороны великаго княжества литовскаго, отнимаютъ у пановъ подстарость власть надъ подданными, возбуждаютъ крестьянъ къ бунту, производятъ грабежи по лѣсамъ и большимъ дорогамъ. Наше воеводство не только стонетъ

отъ этого своеволія, но и боится, чтобы эта непритушенная искра когда-нибудь, по примѣру прежняго времени, не была причиной большого пожара, а потому просить, чтобы козакамъ на зиму были указаны квартиры гдѣ въ другомъ мѣстѣ, а въ кievскомъ Полѣсьи, вмѣсто нихъ, чтобы были размѣщены или иноземныя, или польскія войска, въ Житомирѣ или гдѣ въ другомъ мѣстѣ. Послы будутъ просить также, чтобы было обращено особенное вниманіе на защиту имѣній въ кievскомъ Полѣсьи почтеннаго рода Немиричей и въ особенности окончательно разоренныхъ имѣній Ѳедора Немирича, подкоморича кievскаго, въ которыхъ козаки устроили себѣ резиденцію“¹⁾. Брацлавскіе дворяне постоянно хлопочутъ о выводѣ козаковъ, „глупаго отребья черни,“ изъ предѣловъ брацлавскаго воеводства и о запрещеніи имъ устраивать здѣсь новыя слободы²⁾. Въ концѣ 80-хъ и началѣ 90-хъ годовъ, съ появленіемъ въ предѣлахъ Кіевщины Палія, Искры, Самуся и другихъ козацкихъ полковниковъ, жалобы кievскихъ дворянъ превращаются въ вопли. Мая 2 дня 1697 года состоялось постановленіе кievскихъ дворянъ, въ которомъ между прочимъ они описываютъ притѣсненія, которымъ подвергаются дворяне отъ козацкихъ полковниковъ Яремы, Искры, Палія и Барабаша: они ограбили каштеляна троцкаго Казимира Сапѣгу въ Чернобылѣ, Деренговскаго войскаго житомирскаго Стецкаго, подкоморія кievскаго въ с. Лугинахъ, судью земскаго кievскаго Войнаровскаго, войскаго кievскаго Марка Аксака, стольника житомирскаго Ремигіана Сурина, хорунжаго житомирскаго Ставецкаго въ Чернеевцахъ; шляхтянокъ, какъ какихъ-нибудь кухарокъ,

---

¹⁾ Актъ № LXXXIX. D—r. Antoni J. Opowiadania. Serya V, t. II. О козацкихъ слободахъ въ кievскомъ Полѣсьи. Р. 270—276.

²⁾ Акты №№ LXXXVIII, XC, XCV, XCVIII.

они заставляли прислуживать, били и калѣчили, принуждая выдавать провіантъ ¹⁾).

Волынскіе дворяне просили о возвращеніи дворянамъ, захваченныхъ козаками имѣній—м. Мліева, доставшагося въ 1659 году въ собственность бывшему судѣ войска запорожскаго, Самуилу Зарудному, прежнимъ владѣльцамъ, Конецпольскимъ, города Умани, сдѣлавшагося резиденціею Ханенка, Потоцкимъ ²⁾ и т. п.

Самыми существенными мѣрами къ обузданію козаковъ западно-русскіе дворяне считали тѣже безсильныя мѣры, которыя измышлены были еще въ XVI в., а именно: составленіе реестра козаковъ и ассигнованіе затѣмъ опредѣленной суммы на ихъ содержаніе и опредѣленнаго жалованья полковникамъ, сотникамъ, другимъ урядникамъ и рядовымъ козакамъ; распредѣленіе королевскихъ имѣній между козаками для устройства хуторовъ, съ освобожденіемъ ихъ отъ военного постоя; награжденіе козаковъ, остававшихся вѣрными речипосполитой и соблюдавшихъ дисциплину ³⁾. Но, разумѣется, во второй половинѣ XVII в., послѣ столькихъ кровавыхъ жертвъ, мѣропріятія, которыя могли успокоить взволнованныхъ козаковъ до Хмельницкаго, были недостаточны,—они не хотѣли уже, по выраженію Яна Юзефовича, „терпѣть польской узды, хотя бы и перевитой золотомъ милосердія“, не довольствовались уже палліативами, а требовали фактическаго признанія національной и религіозной свободы и облегченія отъ экономическихъ тягостей. Результаты такого отношенія западно-русскихъ дворянъ къ козакамъ, вліявшихъ на направленіе въ томъ же смыслѣ

¹⁾ Акты №№ XCVI, CIV, CVI.

²⁾ Актъ № XVII.—Słownik geograficzny, Filipa Sulimierskiego etc. Т. III (W. 1882), Human; t, VI (W. 1885), Młjów.

³⁾ Акты №№ XIX, XXI, XLII, LIV, LVIII, LIX, XCVII.

политики польскаго правительства, были, какъ извѣстно, крайне печальныя. Лишившись крѣпкаго оплота на своихъ юго-восточныхъ границахъ, речьпосполитая была открыта для нашествій Турокъ и Татаръ, которые вторгались огромными полчищами и, поддерживаемые козаками, углублялись далеко въ предѣлы речьпосполитой, страшно опустошая край и заставляя беззащитное населеніе бѣжать за Днѣпръ, въ лѣвобережную Украину, воссоединенную съ сѣверною Русью и постепенно подвигавшуюся по пути правильнаго гражданскаго развитія. Въ 1672 году речьпосполитая лишилась, согласно постыдному бучацкому договору, Подоліи и Украины и обязалась вносить Портѣ ежегодно дань.

Неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ козаки опустошали дворянскія имѣнія съ оружіемъ въ рукахъ, крестьяне не менѣе способствовали этому, совершая постоянныя побѣги.

Всеобщіе побѣги крестьянъ въ первой половинѣ XVIII вѣка составляютъ самую выдающуюся черту бытовыхъ отношеній въ юго-западномъ краѣ. Побѣги были далеко не случайныя и не единичныя, а, напротивъ того, имѣли видъ передвиженія цѣлаго народонаселенія, такъ, въ каждомъ актѣ, гдѣ перечисляются бѣжавшіе крестьяне, владѣлецъ жалуется, что они ушли отъ него не одни, а „съ женами, дѣтьми, съ лошадьми, волами и со всѣмъ своимъ домашнимъ имуществомъ“; при томъ, изъ самаго перечня бѣглыхъ, можно заключить объ огромной численности, переходившихъ съ мѣста на мѣсто, крестьянъ. Вся эта масса переселялась въ лѣвобережную гетманщину, въ слободскіе полки и на окраины речьпосполитой, куда ее манили слободскія условія, дававшія возможность рассчитывать хотя на временное облегченіе тяжелаго экономическаго положенія¹⁾. Таковое стремленіе по-

---

¹⁾ Архивъ Юго-Западной Россіи. Ч. VI, т. 2, стр. 31, 36.

кинуть родной край и искать счастья въ новыхъ земляхъ во второй половинѣ XVII вѣка вызвало въ инструкціяхъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на бунты крестьянъ и на бѣгство ихъ. Волынскіе дворяне жаловались, что „крестьяне, получивши вкусъ къ своевольничанію впродолженіе многолѣтнихъ козацкихъ войнъ, стараются всѣми мѣрами освободиться отъ крѣпостной зависимости, такъ, на-примѣръ, крестьяне с. Яскевичъ въ овруцкомъ повѣтѣ кievскаго воеводства, находившагося до 1680 года въ спокойномъ владѣніи наслѣдниковъ Александра Цеклинскаго, выпросивши себѣ подѣ какимъ-то предлогомъ изъ королевской канцеляріи привилей, напали на поссессора, дворянина Вентурія Ганскаго, спалили дворъ его, поранили нѣсколькихъ шляхтичей, а одного убили изъ ружья и произвели другія насилія; поэтому, чтобы староста овруцкій или житомирскій обратилъ на это особенное вниманіе и не только бунтующихъ, но и подстрекателей предалъ строгому суду“ ¹⁾. Чтобы прекратить крестьянскіе побѣги, западно-русскіе дворяне изобрѣтали такія же палліативы и безсильныя мѣры, какъ и въ отношеніи къ козакамъ: они просили запретить устраивать слободы изъ бѣглыхъ и уничтожить уже устроенныя, какъ, на-примѣръ, Корчикъ, Великое Полонное въ кременецкомъ повѣтѣ и др.; землевладѣльцевъ, принимающихъ бѣглыхъ на льготныхъ условіяхъ, понуждать къ выдачѣ крестьянъ ихъ прежнимъ владѣльцамъ по первому требованію и присуждать къ баниціи и штрафу въ 1000 тривенъ, разборъ же подобныхъ дѣлъ предоставить городскимъ судамъ, съ правомъ апелляціи на рѣшеніе этихъ судовъ въ мѣстные рочки, а не въ трибуналъ. ²⁾ Наиболѣе ви-

---

¹⁾ Актъ № LXXV.

²⁾ Акты №№ XVII, XVIII, XIX, XLV, LXIX, LXXVIII, LXXXVII, XCVII.

новны были въ переманиваніи крестьянъ и укрывательствѣ магнаты, владѣвшіе обширными пустынными землями, а потому западно-русскіе дворяне просили запретить магнатамъ обижать бѣдныхъ дворянъ и понуждать ихъ возвращать бѣглыхъ; въ 1679 году волынскіе дворяне постановили поручить своему маршалку написать письмо къ князю Вишневецкому, гетману великому коронному, съ просьбой отъ имени всѣхъ дворянъ, чтобы онъ приказалъ осадчимъ и урядникамъ выдать бѣглыхъ изъ слободъ збаражскихъ и иныхъ и впредь не принимать¹⁾. До чего опустѣлъ западно-русскій край и какой ощущался недостатокъ въ рабочихъ рукахъ во второй половинѣ XVII вѣка, можно судить по слѣдующему пункту инструкціи волынскихъ дворянъ 1669 года: „вслѣдствіе постоянного военного постоя, воеводство очень обѣднѣло, такъ что трудно заниматься земленашествомъ, а тутъ еще недостатокъ въ рабочихъ рукахъ, такъ что приходится перебивать другъ у друга и плата доходитъ до 12 и 15 грошей въ день одному работнику, а потому послы будутъ просить объ установленіи таксы на рабочія руки и если бы кто платилъ больше противъ положеннаго, то чтобы на такого налагали штрафъ въ 200 марокъ въ пользу лица, донесшаго объ этомъ въ городъ и доказавшаго доносъ показаніями двухъ свидѣтелей“²⁾).

Чтобы отбить охоту у крестьянъ совершать побѣги, было постановлено: если въ какомъ селеніи найдется бѣглый крестьянинъ, то дозволялось владѣльцу имѣнія обратить все его имущество въ свою пользу, а самого его съ женою и дѣтьми предписывалось отослать къ прежнему владѣльцу и если только послѣднее выполнялось, то никто не могъ претендовать на захватъ имущества бѣглаго; бѣг-

---

¹⁾ Акты №№ XLII, LXXI.

²⁾ Актъ № XLV.

лые, прожившіе въ какой-либо слободѣ годъ и шесть недѣль считались уже крѣпостными¹⁾. Но, несмотря на все это, крестьяне производили постоянные побѣги и зачастую, собираясь цѣлыми толпами, грабили дворянскія имѣнія. Эти толпы достигали иногда такихъ размѣровъ, что приходилось принимать противъ нихъ экстра-ординарныя мѣры, такъ, напримѣръ, въ маѣ 1665 года толпа крестьянъ до 2000 человекъ, подъ предводительствомъ нѣкоего Дацька Дейнеки, собравшись за Днѣпромъ и переправившись на правый берегъ, направилась къ Коростышеву, Макарову, Рожеву, осадила Брусиловъ; всѣ дворяне, которые жили въ Украинѣ и евреи поубѣгали изъ своихъ домовъ и имѣній на Волинь; жолнерскія хоругви въ разныхъ мѣстахъ вступали въ битвы, но терпѣли пораженія²⁾. Изъ постановленія волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, 3 августа 1666 года, видно, что крестьяне эти надѣлали немало бѣдъ, въ особенности въ волинскомъ воеводствѣ—разрушали города, селенія, убивали людей, захватывали имущество, такъ что пришлось принять противъ нихъ крайнія мѣры: отправить пословъ къ королю съ просьбой о помощи и объявить по всему воеводству, чтобы къ 14 августа всѣ собрались вооруженные къ Луцку³⁾.

Извѣстный польскій изслѣдователь, пишущій обыкновенно подъ псевдонимомъ д-ра Антонія Ј., проводитъ параллель между тогдашними крестьянскими побѣгами и стремленіемъ современнаго намъ южно-русскаго крестьянства къ переселенію на Амуръ, Кубань и другія мѣста, и объясняетъ оба явленія врожденной склонностью южно-русскаго крестьянина къ передвиженію и исканію дѣвственныхъ

¹⁾ Акты №№ LXXVI, XCVI.

²⁾ Latopisiec Joachima Jerlicza. Т. II, (W. 1853), p. 102.

³⁾ Актъ № XXXIII.

краевъ, съ рѣками, текущими молокомъ и мѣдомъ. „Крестьянскія передвиженія,“ — говоритъ онъ, — „повторяющіяся и въ настоящее время въ южныхъ губерніяхъ, имѣли мѣсто и полтора вѣка тому назадъ. Теперь крестьянинъ, живущій въ приднѣпровскомъ краѣ, стремится на Амуръ, ему мало земли, онъ и ищетъ счастливой доли далеко, въ особенности, если ему размалюютъ эту долю, ожидающую его въ пустынныхъ краяхъ, привлекательными красками. Тоже самое явленіе имѣло мѣсто въ началѣ прошлаго вѣка, съ тою разницею, что охотниковъ до переселеній искали за р. Саномъ, въ Червоной Руси, въ южной части Малой Польши; а обѣщаннымъ раемъ, куда зазывали, были равнины Подолій, Брацлавщины, Кіевщины, вообще дикія поля, оба берега низовьевъ Днѣпра, словомъ, цѣлый кусокъ земли, который былъ извѣстенъ нѣкогда у русскихъ лѣтописцевъ подъ названіемъ *Понизья*, за исключеніемъ, натурально, Волыни, которая менѣе подвергалась потрясеніямъ, — отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, отвратила турецкую бурю, наконецъ, дала отпоръ Паліевымъ толпамъ, благодаря начальству Ледоховскаго, который имѣлъ возможность и съумѣлъ ввести порядокъ. Самыя суровыя предписанія не были въ состояніи остановить стремленія къ переселеніямъ: сильнѣе всякихъ предписаній, сильнѣе всякихъ опасностей, была, распространенная по селамъ, вѣра въ плодородіе земли, расположенной на далекомъ югѣ. Постепенно она пріобрѣла легендарный характеръ, народъ переносилъ ее изъ села въ село, повторяли ее во время тяжелой работы на полѣ, за чаркой въ корчмѣ, бредили ею во время молитвы, видѣли ее во снѣ... И лукавый, легкомысленный слухъ о томъ счастьѣ, о той крестьянской долѣ, долѣ, не связанной панщиной, долго еще проникалъ подъ низкія стрѣхи крестьянскихъ хатъ и заходилъ далеко на западъ и сѣверъ. Даже въ Литвѣ шептали про нее у домашняго очага, даже въ Литвѣ не одинъ

поднялся со своего гнѣзда, отправился въ далекій край и, ничего не найдши, сгубилъ жизнь“... ¹⁾).

Д-ръ Антоній Ј. едва ли правъ въ своемъ объясненіи. Намъ кажется, что нужно искать болѣе глубокихъ причинъ того явленія, что мысль о побѣгѣ въ вольныя дикія поля не оставляла южно-русскаго крестьянина ни на минуту, какъ говоритъ д-ръ Антоній Ј. Причины эти—польскіе порядки, не защищавшіе крестьянъ отъ произвола сильнаго. Доказательствомъ этого служить то обстоятельство, что наиболѣе побѣговъ было изъ тѣхъ воеводствъ, въ которыхъ болѣе крѣпко вкоренились польскіе порядки и воззрѣнія, между прочимъ изъ той-же Волыни, „которая меньше подверглась потрясеніямъ, — отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, дала отпоръ Паліевымъ толпамъ.“ Видно, очень тяжело было жить крестьянину на старомъ гнѣздѣ подъ началомъ у польскихъ или ополяченныхъ пановъ, если онъ рѣшался на побѣгъ, неизмѣнно сопряженный съ массой бѣдъ въ родѣ тѣхъ, которыя пересказываетъ въ своемъ очеркѣ „Chamska dola“ д-ръ Антоній Ј., заимствовавши этотъ эпизодъ изъ предисловія ко второму тому шестой части Архива Юго-Западной Россіи. Герой сказанія бѣжитъ именно изъ *южной Волыни* (въ послѣдній разъ) и вынесъ такой рядъ несчастій во время бѣгства, который привелъ его, наконецъ, подъ топоръ палача.

Западно-русскіе дворяне не признавали, или скорѣе не хотѣли признавать тягостей крестьянскаго быта и поручали все своимъ посламъ хлопотать о пресѣченіи побѣговъ мѣрами карательными и запретительными, а нимало не думали объ улучшеніи крестьянскаго быта, единственное, что могло направить дальнѣйшее развитіе экономической жизни края на правильный путь. Такая близорукость увеличивала ряды враговъ польско-шляхетскихъ порядковъ и вела речьпосполитую къ неизбѣжной гибели.

¹⁾ D-r. Antoni J. Opowiadania. Serya IV, I, pp. 25, 28.

Ближайшими пособниками дворянъ въ угнетеніи крестьянъ были евреи, составлявшіе значительный контингентъ населенія юго-западнаго края во второй половинѣ XVII вѣка.

Какъ въ отношеніяхъ къ евреямъ правительства литовскаго съ древнѣйшихъ временъ, такъ и въ отношеніяхъ къ нимъ южно-русскихъ дворянъ въ XVII вѣкѣ, замѣчается нѣкоторая двойственность.

Во второй половинѣ XVII вѣка дворяне постоянно жаловались на евреевъ: черниговскіе дворяне говорили въ 1665 году въ своей инструкціи—„страшно вспомнить, какія нечестивыя преступленія учинилъ жидовскій народъ, чему можно постоянно видѣть примѣры, а такъ какъ за такія преступленія аріяне, по большей части наши братья, изгнаны, то тѣмъ болѣе враги вѣры, почти рабы, должны быть выгнаны и объявлены лишенными имущества, а если бы сеймъ рѣшилъ оставить ихъ въ речипосполитой, то чтобы была наложена на нихъ повышенная подушная подать“¹⁾; также относились къ евреямъ брацлавскіе и другіе дворяне: брацлавскіе дворяне высказывались между прочимъ за болѣе частое примѣненіе смертной казни въ тѣхъ случаяхъ, когда еврейское коварство нарушало старыя установленія²⁾. Очень возмущало дворянъ и то, что прислуга, часто ради большаго жалованья, охотнѣе поступала на службу къ евреямъ, чѣмъ къ нимъ; чтобы устранить это, волынскіе дворяне сдѣлали въ 1680 году постановленіе о наложеніи подушной подати вчетверо большей противъ нормальнаго оклада на христіанскую прислугу обоюго пола, служащую у евреевъ³⁾. Еще въ 1565 году былъ изданъ законъ, по которому христіане не

¹⁾ Актъ № XXVII.

²⁾ Актъ № XLIII.

³⁾ Актъ № LXXIV.

имѣли права служить у евреевъ подѣ страхомъ заключенія въ тюрьму, а евреи должны были платить штрафъ въ 100 марокъ за удержаніе, въ качествѣ прислуги, христіанина. Это касалось домашней прислуги.

Но, несмотря на видимое нерасположеніе къ евреямъ, западно-русскіе дворяне часто просили оказать имъ снисхожденіе при уплатѣ податей и даже освободить совсѣмъ отъ уплаты податей и налоговъ, кромѣ подушной и чоповаго ¹⁾. Дѣйствительно, во второй половинѣ XVII в. евреи сильно обнищали, но за то тотчасъ нашли себѣ сильную экономическую поддержку преимущественно у католическаго духовенства. Въ 1660 году литовскіе евреи до того разорились, что главныя общины не въ состояніи были уплатить 12000 злотыхъ. Съ конца XVII вѣка евреи принуждены были дѣлать займы какъ у свѣтскихъ лицъ, такъ въ особенности у различныхъ духовныхъ учрежденій: костеловъ, конгрегацій, коллегій, монастырей и духовныхъ орденовъ. Займы у послѣднихъ заключались обыкновенно безсрочные и подѣ обезпеченіе кагальною недвижимостью. Такимъ образомъ, большая часть недвижимыхъ имуществъ кагаловъ находилась въ безсрочномъ залогѣ ²⁾ и образовалась тѣсная экономическая связь между духовными учрежденіями католичества и еврейства. Часто бывали случаи покровительства и отдѣльнымъ лицамъ изъ евреевъ.

Съ евреевъ издавна взималась подушная подать по одному злотому съ человѣка, безъ различія пола и возраста;—въ 1578 году такимъ путемъ поступило въ казну со всего государства 10018 злотыхъ 18½ грошей. Изъ податнаго списка видно, что волинскіе евреи внесли въ это число 587 злотыхъ, подольскіе—531 зл., изъ кіевского и брацлавскаго воеводствъ

¹⁾ Акты № XX, LVI, LXXXVI, XCIII.

²⁾ Бернадскій. Литовскіе евреи, (СПБ. 1883) стр. 3, 8, 16—20.

совсѣмъ не было поступленій. Подушная подать съ евреевъ росла съ каждымъ годомъ, вслѣдствіе быстрого прироста еврейскаго населенія и повышенія иногда оклада—въ 1588 году она достигла общей цифры 20000 злотыхъ¹⁾, а ко второй половинѣ XVII вѣка до 72000 злотыхъ; въ 1672 году западно-русскіе дворяне требовали, чтобы евреи, оправившіеся нѣсколько послѣ войнъ, опять вносили такую же сумму подушной подати²⁾, и просили о производствѣ ревизіи евреевъ для равномернаго распредѣленія податей между евреями, живущими какъ въ городахъ, такъ и въ деревняхъ³⁾.

Двойственность въ отношеніяхъ западно-русскихъ дворянъ къ евреямъ можетъ быть объяснена сословнымъ эгоизмомъ: если тѣ злоупотребленія, которыя производили евреи, приносили вредъ лишь интересамъ другихъ сословій, а дворянамъ, быть можетъ, даже нѣкоторую пользу, то послѣдніе относились къ евреямъ покровительственно; они только тогда обрушивались на евреевъ, какъ, напр., въ вопросѣ о наймѣ христіанской прислуги, когда затрогивались интересы ихъ сословія. Дворяне вообще интересовались присутствіемъ въ краѣ евреевъ, которые, замѣняя ихъ самихъ въ экономической и финансовой дѣятельности и обогащаясь, съ другой стороны не могли претендовать ни на какую политическую значительность въ государствѣ.

---

¹⁾ А. Pawinski. Skarbowosc w Polsce etc. (W. 1881.), p. 1750.

²⁾ Акты №№ LVII, LVIII.

³⁾ Акты №№ LXXXI, LXXXII.

Резюмируя все вышеизложенное, можно прийти къ слѣдующимъ выводамъ:

1) Слѣдствіемъ полонизаціи юго-западной Руси въ эпоху люблинской уніи было выдѣленіе дворянства изъ общей массы населенія и возвышеніе его на счетъ другихъ сословій.

2) Попадши въ привилегированное положеніе и поповавши прелестей власти, западно-русское дворянство стало стремиться къ полной равноправности съ польской шляхтой и, слѣдовательно, къ полной ассимиляціи съ нею.

3) Отступившись, ради личныхъ выгодъ, отъ своихъ національныхъ и религіозныхъ традицій, западно-русскіе дворяне стали во враждебныя отношенія съ остальными классами населенія, свято хранившими завѣты предковъ.

4) Кровавая борьба съ защитниками русской народности и православія, козаками, еще болѣе оттолкнула дворянъ отъ національныхъ воззрѣній и вѣры ихъ предковъ:—они тѣснѣе примкнули къ польской шляхтѣ, вслѣдствіе общихъ сословныхъ интересовъ, и стали относиться къ православію лишь терпимо, въ видахъ политическихъ.

5) Результатомъ всѣхъ этихъ взаимодѣйствующихъ причинъ было почти полное ополяченіе и окатоличеніе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Николай Стороженко.

I.

Постановленіє кїевскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщикамъ податей и о слѣдующихъ съ нихъ денежныхъ получкахъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца априля двадцет осмого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместником на тот час буркграбства Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожоный его милость пан Андрей Мосченицкий, ловчий Кневский, маршалок кола ричерского сеймику воеводства Кневского, ляддумъ, през их милост панов обывателей воеводства Кневского на сеймику теперешнем, в Володимери одправуючимъсе, постановленое и ухваленое, для въписаня до книгъ нинешних кгородских Володимерских, просечи, абы принятое и вписаное было, именем всего воеводства своего Кневского подалъ, так се в собе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy u rycerstwo woiewodztwa Kjowskiego, zjachawszy się tu na seymik antecomicialny w roku teraznieyszym, tysiąc szescset pięcdziesiąt piątym, dnia dwudziestego osmego aprilis, unanimo consensu nostro et nemine contradicente, praesens laudum postanowiamy. Naprzod laudum przeszłe, in anno praeterito, tysiąc szescset pięcdziesiąt czwartym, die nona decembris, uczynione tu we Włodzimierzu, ponieważ in nullo termino contra omnem juris publici rationem stanęło et*

subsistentiam suam de lege miec nie może, znosimy y cassuiemy. To zas laudum, ktore na seymiku electionis w tym że roku przeszłym, tysiąc szescset piędziesiąt czwartym, iako in conventu et termino, ex lege publica assignato, legitime stanęło, approbuiemy. A ponieważ ex reclinatoriis, wojewodztwu naszemu concessis a tota Republica, panowie distributorowie nasi, ci, ktorzy tu byli praesentem calculum czynili, nayprzod, co się tknie starostwa Parczewskiego, taką dali in facie nobilitatis satisfactią panowie bracia nasi z Parzewskiego starostwa: iego mosc pan Alexander Korczewsky, iego mosc pan Jan Stecky, iego mosc pan Jan Szczersky, iego mosc pan Iwan Kiewlicz uczynili calculum summy dwoch tysięcy szesciuset złotych, z ktorych ich mosc praesenti laudo quituiemy, salva iednak tegoż starostwa revisione, do ktorey naznaczamy iego mosc pana Romana Radkiewicza; którą revisią, sine mora odprawiwszy, naprzyszłym, da pan Bóg, seymiku relacijnym powinien będzie registra subsistentiae oddac; także też iego mosc pan Roman Radkiewicz, exactorem będąc, Sokol y Kozieniec, pro parte sua uczynił calculum z summy czterechset siedmiudziesiąt y siedmiu złotych, z ktorych iego mosc quituiemy. A iego mosc pan Alexander Suryn, woysky Zytomirsky, y iego mosc pan Andrzej Sokołowsky, sekretarz iego krolewskiej mosci, nie stanęli w kole naszym na seymiku teraznieyszym, y lubo exactorami byli, calculum nie uczynili; tedy my praesenti laudo declaruiemy, że quitow żadnych od ich mosciow nie przyimiemy, iedno gotowe oddanie pieniędzy, a termin ad faciendum hunc calculum na seymiku blizko przyszłym relacijnym naznaczamy. A że w tych starostwach zostaje ieszcze część summy ex reclinatoriis, powinni będą ciż panowie exactorowie wybrac, a wybrawszy na tym że seymiku przyszłym relacijnym de facto oddac. Jego mosc pan Mikołay Pruszyński uczynił calculum pro parte sua ze złotych dwóch set, ktory per communem consensum nostrum quietatur, a że jego mosc Feodor Humieniecky, podstoli Kjowsky, uczynił calculum, został winien złotych dziewiędziesiąt, ktore verbo nobili ac militari na tym że seymie przyszłym oddac assecurować; także pan Prokop We-

reszczaka, komornik graniczny Czernihowsky, został nam winien złotych sto, które jego mość panu Janowi Wudłowskiemu, pisarzowi grodzkiemu Zytomirskiemu, powinien oddać o to respectu gratitudinis, które jego mość od województwa naszego debetur, ponieważ księgi grodzkie Zytomierskie z rąk nieprzyjacielskich raro et laudabili exemplo wyniosł. A ponieważ na tym że seymiku naszym postanowiliśmy y uprosili brata naszego, jego mość pana Marcina Zaleskiego, aby nomine publico na tych wszystkich, którzy województwu naszemu rachunków nie uczynili et quacumque ratione winni zostali, instigował; któremu zlecamy, aby sine mora pozwał na trybunał inter causas fisci, ponieważ te pieniądze ex publico Reipublicae pecunio ex contributione nam są conferowane. Jako tedy to laudum dziewiątego decembris tysiąc szescset pięćdziesiąt czwartego uczynione cassuiemy, tak pogotowi laudum Ostrowskie, które bez żadnego seymiku contra omnia jura publica stanęło, wecznymi czasy cassuiemy, inane et initum bydz declaruiemy. A ktoby laudum teraznieyszemu y spolney naszej nemine contradicente zgodzie clandestine, strzeż Boże, miał contradicere, takowy mieysca więcej w kole naszym mieć nie będzie. Które to laudum nasze do act podać jego mość panu marszałkowi naszemu zlecili. Działo się we Włodzimierzu na seymiku antecomicialnym, miesiąca aprila dwudziestego ósmego dnia roku Panskiego tysiąc szescset pięćdziesiąt piątego. У того лавдумъ подписе рукъ тыми словы: Andrzej Moszczenicky, łowczy Kjiowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku województwa Kiiowskiego, mp. Ierzy Niemirycz, podkomorzy Kijowsky, mp. Iendrzy Czerwinsky, mp. Jan Wydłowsky, pisarz grodzky Zytomiersky. Theodor Susło mp., Heliasz Janczynsky. Marcin Zalesky, mp. Samuel Dublansky, mp. Abraham Korczewsky, mp. Которое тоє лавдумъ, за поданемъ очевиднымъ и прозбою вышѣмънованное особы подавающее, а за принятѣмъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ есть внесано.

Книга городская Владимир. 1655 г. № 1023, л. 817. на об.

II.

Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, пазначенный на 19 мая 1655 года. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О неотягощеніи податями разоренныхъ обывателей.

Року тысяча шестьсотъ пятьдесятъ пятого, месяца априля двадцать осмого дня.

На вряде кгородскомъ, в замьку его королевское милости Володимерскомъ, передомьною, Анѣдреемъ Ляховъскимъ, наместьникомъ на тотчасъ буркграбства Володимерского, и книгами пишеними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожонные их милост панове Криштофъ Кордышъ, чешъникъ воеводства Брацлавского, а маршалок кола тогож воеводства, Криштофъ Колчицкый, скарбъник воеводства Черниговского и маршалок кола рыцерского того ж воеводства, на сеймику инъструкцию воеводствъ своих, въ Володимеру одправуючимъся, папомъ посломъ, на сеймъ близко наступуючий обранымъ, данную и списаную, для вписаня до книгъ нынешних кгородскихъ Володимерских, просечи, абы принята и вписана была, пер облатамъ подали, такъ се в себе маючую: А такъ на seymiku wojewodztwa Brasławskiego y Czernihowskiego, za jnstructey jego krolewskiey mosci, we Włodzimirzu dnia dwudziestego osmego aprilis odprawionym, dana jch mosciom panom Danielowi Zydkiewiczowi, jnstigatorowi koronnemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Brasławskiemu, Iackowi Szemberkowi, łowczemu Podolskimu, Piotrowi Dąbrowskiemu, skarbnikowi Halickiemu, posłom Bracławskim, także y ich mosciom panom: panowi Piaseckiemu, podczaszemu Nowogrodzkiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Borgielowiczowi, posłom Czernihow-

skim województw tychże na seym, w Warszawie pro die decima nona maij złożony, przymuią województwa nasze złożenie seymu od jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego y zlecaią to panom posłom, aby dwuniedzielny czas a nie głuzszy na to seymowanie przedsięwziawszy, przy tym stawali, aby insze województwa, taki że czas seymowania zezwolili, gdyż dłuższego czasu nie pozwalaią praesentissima rei publicae ze wszystkich stron pericula, ktorym agendo, non consultando, zabiegac potrzeba, gwoli czemu starac się będą ich mosc panowie posłowie, aby zaraz, po propositiey jego krolewskiej mosci, wszystkie solemnitates et proeliminaria, ktore więc niepotrzebnie czas brac zwykły na początku seymu, były odcięte et nominatim, aby y wszystkie sądy, oprocz samych spraw mere skarbowych, ktoreby tylko z delatij skarbowey o podatki y prowenta Rzeczypospolitey byc mogła. Przyczym serio zaraz ante omnia stawac będą ich miłosc panowie posłowie na podane media ratowania oyczyzny w jnstruciey iego krolewskiej mosci, przypadaią chętnie województwa nasze na insze ktore stany koronne przedsięwezmą sposoby, a panowie posłowie temu invigiliebunt, zeby te media na seymie przyszłym tak były postanowione y dyrigowane, iakobu służyły nie tylko ad conservationem calych, iako ad recuperationem zgubionych województw, nie pozwalaiąc na żadne co inpassu priwatne województw inszych assecuratie y exempty, iako prawu popolitemu, libertati et aequalitati Reipublicae przeciwnie, owszem, aby lege publica tak przeszłe assecuratio y exempty zniesione, iako przyszłe zabronione były. Usiłuiąc nagrody bene de Republica meritis, aby według prawa et more recepto Reipublicae były dawane ex distributione bonorum et benefitiorum publicorum, nie s contribuciey ani s zaymą patrimonij publici, providebunt jch mosc panowie posłowie y obsistent in quantum by co in contrarium stawac miało. Ich mosciom panom hetmanom obiema aby iego krolewska mosc ex occurentibus vacantijs condigna praemia providowac raczył, instabuut ich mosc panowie posłowie znaczne fortun jasnieoswieconego xięcia jego mosci Dimitra Wiszniowieckiego przez woyska Rzeczypospolitey depopula-

cią po roznych wojewodztwach stawaniem obozow koronnych, iako y nieprzyacielskich, y ad interitum zniesionych wielu dobr iego dziedzicznych uznawaiąc, nie mozem tylko braterskim compati affectem zruinowanie tanti viri w substanciey, ktorey compensationem szczodrobliwą iego krolewskey mosci łasko sedulo, jch mosc panowie posłowie promotebunt. Nie małe odwagi z uszczyrbkiem zdrowia ponesione iego mosc pana Stephana Czarneckigo, oboznego koronnego, merentur u iego krolewskey mosci pana naszego milosciwego, aby osobliwą nagrodę ex distributivą iego krolewskey mosci justicia odnosił interventu przyczyny ich mość panow posłow, co aby invigilarent sedulo, zlecamy. Z wygnanych wojewodztw naszych, kiedy wszystkie fortuny nasze przy hoynie wylaney krwi nas samych y braciey naszych stracony mamy, to novissimorum malorum cierpiemy, kiedy małżonki y dziewczki nasze w niewoli moskiwskiej zabrane ięczą, z ktorych osobliwie iego mosc pana Prokopa Werezczaki, komornika granicznego, y iego mosci pana Pawszy, tymi czasy zawzięte, zostaią, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby więzniow iakich na oswobodzenie iego krolewskey mosci otrzymać mogli. Reclinatoria pozwolone aby prawem były warowane z oznaczeniem sądu et poenae na tych panow dzierżawcow, ktory by ich bronili y z warunkiem, aby tych dzierżaw, ktore cedent pro redinatorijs assignatiami woyskowemi nie onerowano; ad onera popolitogo ruszenia y wyprawy łanowey abyśmy nie należeli y owszem według przeszley constituciey wolni byli, providebunt ich mosc panowie posłowie, ponieważ wojewodztwa nasze y cale iest zniesione y po dawnemu zostawa w ręku nieprzyacielskich. W inszych, ktore ocurent na tym seymie pro salute et integritate patriae, materiach daie wojewodztwo ich mosciom panom posłom plenam statuendi potestatem, fide, honore et conscientia ich mosc obowiazuiąc, aby na to tylko pozwalal, coby prawom wolnosciom et praesenti Reipublicae necessitati convenire mogło... Działo się we Włodzimirzu, dnia dwudziestego osmego aprilis roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. У тоє инъструкции подписе рує тими словы: Krzysztof Kordysz,

czesnik woiewodztwa Brastawskiego y marszałek koła tegoż woiewodztwa. Krzysztoph Kolczycky, skarbnik woiewodztwa Czernihowskiego. Которая облята, за поданем очевистым и прозбою вышъ-менованных их милост подавающих, а за принятьемъ моим урядовым, до книгъ нынешних есть вписана.

Книга городская Владимир. 1655 г. № 1023, л. 811.

III.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кіевского воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи нисполнѣнаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военнаго совѣта, въ которомъ участвовали бы и кіевскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца априля двадцат осмого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместникомъ на тот часъ буркграбства Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милост панъ Андрей, ловчий Кневъскій, маршалок кола рыцерского сеймику воеводства Кневского, инъструкцію их милости паном послом, з воеводства Кневского на сеймъ валный пришлый обраным, даную и зложоную для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, просячи, абы принятая и вписаная была, именемъ всего воеводства Кневского подал, и такъ се в себе маю-

czyjo: *Instructia* ich mośc panom posłom na seym terazniejszy koronny, miesiąca maja dziewiętnastego dnia przypadający, wielmożnemu iego mośc panu Ierzemu na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiowskiemu, iego mośc panu Iendrzeiemu Moszczeni-ckiemu, łowzemu Kiowskiemu, iego mośc panu Bogusławowi na Czerniechowie Niemiryczowi, posłom województwa Kiowskiego zgodnie obranym dana. Jako przez ten wszystek czas calamitatis Reipublicae evidenter patuit extrema jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego de salute spolney oyczyzny sollicitudo, tak y teraz contestatur to jego krolewska mośc pan nasz miłosciwy złożeniem seymu tego, z ktorego yż ultima spei et salutis patriae dependet alea, województwo nasze pulsāt votis coelum, aby szczęśliwe oyczyzny naszej consilia stanąć mogli, a jego krolewskiej mosci panu naszemu miłosciwemu za wszystkie oycowskie o ratunku naszym starania pokornie dziękuje, przy oddaniu tedy wiernego poddaństwa naszego jego krolewskiej mosci jch mośc panowie posłowie nasi, przypomniawszy całej oyczyźnie sacrata vincula venientis nostrae, ktore przez świętobliwych antecessorow jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego y samego jego krolewską mośc są nam poprzy-sięzone, o powód y punkt żalu ex quaerella nostra, żeśmy dotąd od lares et focos nostros patrios nie są restituti, zostaiąc in tam atroci et inaudita calamitate, gdy, pozbywszy dobr y substancyi naszych, dolendum et miserabile passi exilium ex patria in patria, quaerimus; nie może y to sublevare spem nostram, co officio całą oyczyznę, yż woyska Rzeczypospolitey non in eo numero, iako na przeszłym seymie było postanowiono, zostaię ex nescitur quo consilio wyprowadzone z ziemi sine affectu, a iako eventus cum summo demendo z wydanem przy tym tak wielu dusz chrześcian-skich tatarom, ktorzy przecie, mimo pacta z krolew jego moscią y Rzeczpospolitą conventa infectis rebus, nazad odeszli, teraz zas woysko nasze z Ukrajny powraca, gdy iuż pora woicenna następuie y nieprzyiaciel gotowy oczekiwa, my zas attritis viribus resistere nie mozemy z ostatnim oyczyzny niebezpieczeństwem, ktora musi

kłasc inter causa cladis modernae y to że in ipso ardore ex conflictu z nieprzyjacielem Prusow (?) w woysku per summam et delendam discordiam nie stało, lubo na same apparatus bellicos Rzeczpospolita Kamieniec-Mazowiecky pusiła. Jasnie to wszystkiemu swiatu patet z iak wielką odwagą y z iakim krwim laniem fortece tak zacney Smolenskiey przyszło nabywac Rzeczypospolitey, a teraz przez własne praesidium nasze ad defensionem tam zostawione Smolensk ex pacto nieprzyjacielowi z wieczną narodu naszego nie-sławą ex jactura tak zacney fortece poddany, czego aby się wszyscy, ktorzy in praesidio zostawali, ante alios jego mosc pan woiewoda Smolensky, pod ktorego władzą tanto praesidium był, sprawił in facie Reipublicae, a iako in causa perduelionis na tym seymie sądzony był per ordines regni, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, do żadney inszey rzeczy nie przystępując, obviando takowym criminibus contra patriam commissis y ktoby był cladis alicuius Reipublicae autor, aby się sprawił, mają ich mosc panowie posłowie nasi instare, aby juriditium inquisitionis ultimae instantiae było postanowione per deputatos juratos, tak z senatu, iako y z izby poselskiey, w Radomiu, ktorym solarium ex aerario ma bydz obmyślone. Uważając woiewodztwo nasze imminencia et extrema pericula, paratum hostem, Tatarow odescie, woyska naszego małą liczbę, porę woienną rerum belli exiguum, piechoty nie rycną wyprawę, nie widzi woiewodztwo nasze inszego sposobu ad resistantiam hosti et salutem patriae conservandam, samym tylko szczegolnym do spokoju ruszeniem, iuż na seymie przeszłym pozwolonym, ktore, aby nayprędzey, po skroceniu seymu teraznieyszego na niedziel dwie, do effectu swego przyszło; przytym ich mose panowie posłowie nasi stanąć mają, do żadney inszey nie przystępując rzeczy, w ktorym punctie fide et honore ich mosc obliguiemy; proponowac będą y to Reipublicae, aby status spiritualis z dobr swoich wyprawę piechoty in vim pospolitego ruszenia uczynił, także y miasta, aby z gruntow y łanow też piechotę wyprawowały; a iż nie wątpiemy de affectu erga patriam ich mosc panow braciey, ktorych calamitas niedotkęła,

sustineri, że zechcą ich mosce ludzi zaciągnąć in praesenti periculo wojennych, aby tedy Rzeczpospolita oddaniem kosztu ich mosciom y nagrodę per praemia meritorum assecurowała. Życzy wojewodztwo nasze, consilium bellicum ad omnes Reipublicae casus et necessitates aby było formatum per deputatos juratos, tak z senatu, iako ex ordine equestri; z których pluralitas aby concludowała, a połowica aby z obywatelow wojewodztw ukraiennych in eo consilio zostawała, solarium aby panom deputatom z skarbu Rzeczypospolitey było naznaczono. Jako o skrocenie seymu ich mosce panowie posłowie nasi mają ante omnia instare, tak zas na żadną prolongatią nie pozwalac y na sądzenie spraw, oprócz skarbowych, a inquantum by seymu pomknąć chciano a pactis conventis żeby był zaczynany. Przez ten czas calamitatis nostrae reclinatoria, wojewodztwu naszemu przez ich mosce y całą Rzeczpospolitą naznaczone, yż ultra mentem Reipublicae ich mosce panowie starostowie nie oddawali y do tych czas zatrzymuią, mają ich mosce panowie posłowie nasi efficere, aby poena y forum na panow starostow postanowione były, te zas starostwa aby od assignatyi wszelakich in genere zwolnione były y aby na każdą czwierz tych reclinathey wojewodztwu naszemu quota, w uniwersale ich mosciow naznaczona, była oddawana. Jak wiele szkodzi Rzeczypospolitey, że fortece, ktore są na szlaku nieprzyacielskim sine praesidio zostaią, skąd y to periculum imminet, aby nieprzyiaciel tych fortec nie opanował, starac się będą ich mosce panowie posłowie, aby tę fortece co prędzey ufortificowane, mianowicie: Bar, Stary Konstantynów, Międzyboż y Polonne. Staneła na seymie Brzesskim constitutia, aby Zbarazskhey desolathey nagroda była respectem desolathey wielkhey et intuitu bene meritorum jasnie oswieconego xięcia jego mosci Dimitra Jerzego Korybuta na Zbarażu Wyszniwieckiego, który, insistendo vestigiis magnorum mace-rum suorum, substantią y krew własną oyczyźnie naszej consecrat, aby tedy do effectu obietnica ich mosciow y Rzeczypospolitey przyszła y aby primum vacans conferowane było. Ich mosce panowie posłowie nasi instare y per constitutionem mają to confirmowac.

Beresteczko, yż na pasie wielkim nieprzyjacielskiego przechodu zostaię, dla wygody woyska naszego starac się maią ich mosc panowie posłowie, aby od stacyi, stanowisk żołnierskich było uwolniono. Nihil justius iako utrapionym rękę braterską podac, ktorzy na krewnych swoich, w więzieniu niprzyjacielskim będących, miłosierdzia apud Rempublicam żadaia, aby tedy za niemi ich mosc panowie posłowie nasi, mianowicie, za panem Prokopem Wereszczaką ich mosc panowie posłowie nasi instantią uczynili serio ich mosciom zlecamy. Nie tayne są oyczyźnie naszej codzienne trudy y odwagi zdrowia jasnie wielmożnego iego mosc pana wojewody Kiowskiego, hetmana wielkiego koronnego, ktore od młodosci swey aż do dnia dzisieyszego continuat, maią tedy ich mosc panowie posłowie nasi jego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey upraszac, aby condigna praemia magnorum meritorum suorum mógł iego mosc odniese, gdyż starostwo Sokalskie, propter summam desolationem, exiguum musi affere solatium, continuat codzienne prace swoje w usłudze Rzeczypospolitey iasnie wielmożny iego mosc pan wojewoda Rusky, hetman polny koronny, aby tedy gratitudinem mógł odniese a Reipublica, ich mosc panowie posłowie nasi starac się maią. Jako zaczął od pierwszej młodosci swoiey continuować merita wielkich przodków swoich jasnieoswiecony iego mosc Janusz Radziwiłł, wojewoda Wileński, hetman wielki W. X. Litewskiego, tak y po dzis dzień inter arma et pericula non defatigatum gerit animum, proponent to ich mosc panowie posłowie nasi y upraszac będą ich mosc cum tota Reipublica, aby parem tak wysokim zasługom swoim odnieść mógł xiążę iego mość gratitudinem. Non defuit pro inato ergo patriam amore excelsa indoles jasnie wielmożnego iego mosc pana wojewody Chernihowskiego, sanguinem ipsum, tanquam victimam pro salute patriae, offert w ustawicznych pracach y teraz continue, w woysku jego krolewskiey mosci zostaię, intercedent ich mosc panowie posłowie nasi, aby tantus amoris patriae ardor od iego krolewskiey mosci y całej Rzeczypospolitey debitam odniósł gratitudinem. Miedzy articułami wojewodztwo nasze kładzie, iako y przeszłego seymu, na-

grode wysokich zaslug wielmoznego iego mosc pana Ierzego na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, za ktore aby iego krolewska mosc y Rzeczpospolita lubo to non proportionatum na wsi Łopiennikach zaslugom jego mosci nagrode ad exstenuationem summae do sta lat domeni iego krolewska mosc conferowała ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi apud Rempublicam intercedent. Nayduią się tacy cives patriae w wojewodztwie naszym, ktorzy nie poiednokroc krew swoją na usłudze Rzeczypospolitey przelali, miedzy ktoremi iest iego mosc pan Jan Suszczanski Proskura, podczasy Kijowsky, takze iego mosc pan Jan Axak, stolnik Kijowsky, nie odniesli do tąd za krwawe zaslugi swoje nagrody, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom, intercedent serio do iego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey, aby nad tak wiernymi y zasłużonemi w oyczyźnie synami słuszny był respect y politowanie. Nieposledniejszy miedzy zasłużonemi y ustawicznie na usłudze oyczyzny pracującymi nayduie się ich mosc pan Stefan Czarnecky, obozny koronny, przypomnia tedy j. w. panowie posłowie nasi, aby tak wysokie y dawne merita ich mosciow mogły miec swoje słuszne gratitudinem. Przypominało w przeszłej instructey wojewodztwo nasze staranie o indigenat jego mosc pana Ulrika y Ferdinanda z Biberszteina baronow, ktorzy ejusdem sunt familiae z domem zacnym y zasłużonym ich mosc panow z Biberszteina Kazimierskich, aby tedy na tym seymie ten indigenat ludzi tak wielkich stanąć mógł, ich mosc panowie posłowie nasi serio starac się maią; wniosą przytym intercessią ich mosc panowie Posłowie nasi za panem Janem Golanskim, bratem naszym żołnierzem, dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym, ktoremu gwałtownie dzierżawa, od jego krolewskiej mosci conferowana, odjęta iest, prosi tedy wojewodztwo nasze, aby też ubogiemu szlachcicowi justitia iako nayprędzey była administrowana. Że tedy artykuły nasze libertatem communem y prawo pospolite, desideria calamitatis wojewodztw naszych daiemy w ręce ich mosc panom posłom naszym, ktorych w tym wszystkim fide, honore et conscientia obowiązuemy. Działo się we Włodzimierżu na seymiku ge-

neralnym woiewodztw naszych, według szczególnego prawa pospolitego odprawionym y tym woiewodztwom służącym, dnia dwudziestego osmego aprilis, roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. A iżeśmy na tym ze seymiku naszym uczynili de communi omnium consensu et sine ulla contradictione laudum pewne, woiewodztwu naszemu potrzebne, mają się o to ich mosc panowie posłowie nasi starac, aby na teraznieyszym seymie per constitutionem było aprobowane. U tey jnstructiey podpis ręki tymi słowy: Andrzey Moszczenicki, łowczy Kijowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku woiewodztwa Kijowskiego, mр. Которая инъструкция, за поданем очевистым и прозбою вышъменованое особы подавающее, а за принятемъ моим урядовым, до книг нинешъних есть вписаная.

Книга грод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 813.

IV.

Постановленіє кїевскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 г. Собравшпсь по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на съѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кїевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кїевского воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кїевского ополченія.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца августа девятого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Станиславом Лыховским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милость панъ Томашъ з Биберштайну Казимирский, дворянин поконовый его королевское ми-

лости, маршалокъ кола рыцерского воеводства Клевского, ляддумъ, през их милости пановъ обывателей воеводства Клевского тут в Володимери на сеймику для нынешнего, выжей на акъте менованого, в року теперешным тисеча шестьсотъ пятьдесят пятом, згодне уфаленое и постановленое, для въписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, именем всехъ братий тогож воеводства, пер объятам подал, такъ се в собе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Kiiowskiego, ktorzyśmy się tu, acz nie będąc od jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego, uniwersałem żadnym obwieszczeni, tylko confrontuiąc się we wszystkim do uniwersałow y wici, przez jego krolewską mosc do Lubelskiego woiewodztwa wydanych, w ktorych na dzień dziewiąty miesiąca augusta anni praesentis seymik złożono, gdzie y my upatrując to, coby było cum honore, dignitate et commodo Reipublicae, praecepue autem woiewodztwa naszego, ktore przez nieprzyiaciela pogranicznego y swowolnego zruinowane zostaie, y my, in summa calamitate zostaiąc przez lat więcey, niż siedm, dotrzymawaiąc w tym fideм intactam y wierne poddanstwo krolowi jego mosci y Rzeczypospolitey, hucusque na ten że dzien dziewiąty miesiąca augusta do Włodzimirza, mieysca, woiewodztwu naszemu na seymiku y elekcie deputatskie naznaczonego, zicchali; a widząc Rempublicam undiquam hostibus et periculis circumdatam, tosmý spolnie, zgodnie y iednostaynie postanowili: Naprzod yż ma byc congressa posłow wszystkich małopolskich w Lublinie pro die decima quinta augusti, anni praesentis, tedy y my na ten że termin tamże do Lublina obralismy y uprosili ich mose panow posłow jasniewielmożnych y wielmożnych, iego mosc pana Krzysztofa z Lohoyska Tyszkiewicza, woiewodę Czernihowskiego, Zytomirskiego, Niechworoskiego etc. staroste, iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemirycza, podkomorzego Kyiowskiego, Owruckiego etc. staroste, y iegomosc pana Romana z Biberszteyna Kazimirskiego, dworzanina pokoiowego iego krolewskiej mosci; ktorым to ich mosciom panom posłom, od nas obranym, daiemy plenariam potestatem et facultatem*

zgodnie z inszemi wojewodztwy, tam w Lublinie na ten czas zeb-
ranym, stanowienia wszytkiego tego, coby było *ex re commodo*
et dignitate, tak jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego,
iako y wszytkiey Rzeczypospolitey y osobliwie wojewodztwa naszego;
powtore, kiedy się wszytka Rzeczpospolita armuie, w gowosci zo-
staie, postanowilismy miedzy sobą y *verbo nobili* spolnie sobie
przrzekli, abyśmy się wszyscy obywatele tego naszego wojewodztwa
Kijowskiego do Parczowa, *reclinatorium* naszego, od iego krolewskiey
mosci nam danego, zgromadzile na dzien dwudziesty augusti pod
directią wielmożnego iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemi-
rycza, podkomorzego Kijowskiego, Owruckiego etc. starosty, jako
pierwszego urzędnika naszego, pod ktorego niebytnosc, na posłudze
naszey poselstwem zabawionego, *locum tenenti* jego moscia, iego
mosci panu Alexandrowi Korczewskiemu, od iego mosci pana pod-
komorzego podanemu, wszelaki rząd za uproszeniem zleciliśmy, kto-
remu y *solarium* za tę pracę ztotyeh trzysta lub z *retent* pirszych
reclinatorium nostrorum, lub z inszych nayprędszych pieniędzy,
naznaczyliśmy; a gdy od ich mosciow panow posłów naszych obwie-
szczeni będziemy o czasie y mieyscu skupienia się inszych woie-
wodztw naszych małopolskich, na on czas y my *inito consilio*
communi to wezyniemy, coby było *ex re et comodo* wojewodztwa
naszego. A lubo wojewodztwo nasze Kijowskie, iako zruinowane,
uwolnione iest od pospolitego ruszenia, ktorey my wolnosc i niena-
ruszając, z ochoty iednak naszey jakośmy gotowosc naszą namowili
y postanowili, tak tych jch mosc panow braci naszych, ktorzy w
roznych wojewodztwach *possessie* swoię mają, *fide*, *honore*, *conscien-*
tia obowiązuemy, aby in *ea necessitate* wojewodztwa naszego y
szczupłości iego, nie gdzie indziej, ale *sub signis nostris* zostawali;
mając po sobie prawo pospolite, iż ci, ktorzy w różnych wojewod-
ztwach mają *possessie*, niepowinni tylko z iednego in *persona sua*
stawac, a więcey z drugich *possessyi* wyprawowac *non tenentur*, co
aby y w Lublinie na generalnym seymiku jch mosc panowie pos-
łowie nasi *caverent*, zlecamy. Ktore to *laudum* nasze, *verbo nobili*

zgodnie postanowiwszy y ufaliwszy, trzymac obiecuiemy y ono jego mosci panu marszałkowi naszemu przy pieczęci jego mosci podpisac y do akt tuteyszych podac zlecilismy. Data we Włodzimirzu roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego, miesiąca augusta dziewiątego dnia. Tomasz z Bibersztaynu Kazimirsky, dworzanin jego krolewskiej mosci, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołhynskiego. Kоторое лядум, за поданем очевистым и прозьбою вышъменованое особы подаваучое, а за принятем моим урядовым, до книгъ нынешнихъ есть въписано.

Книга град. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 901 на об.

V.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймику въ Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 г. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевского, Русскаго, Бельзскаго и Волинскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевского, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месяца сентебра тринадцатаго дня.

На вряде кгородском, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Станиславомъ Лыховским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милость панъ Теодоръ Гуменецкій, подстолий Кіевскій, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Кіевьского, лядумъ, през их милост панов обывателей того воеводства Кіевьского, у Володимери на сеймику депутацькимъ, месеца, року и дня тепер идущих, выжей на акте менованых, ухваленое и постановъленое, для вписаня до книгъ нынешних кгородских Володимерских, пер обя-

тамъ подад, такъ се в собе маючи: Мы, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele wojewodztwa Kijowskiego, na seymik deputacky do Włodzimirza zgromadzeni, uwazaiąc repentinum motum, ktorzy z niespodziewaney wojny szwedzkiey urosł et immensam molem periculorum, ktore ze wszystkich stron nas iuż okrażyli, że iuż nie mamy żadnego refugium, po panu Bogu tylko in conjunctionem fraterni amoris abyśmy na iedne miejsce zgromadziwszy się y tak z jasnie wielmożnym iego mosc panem hetmanem koronnym, wojewodą Kijowskim, iako i z ich mosciami panami bracią naszą wojewodztwa Ruskiego, Bełzkiego y Wołyńskiego na obronę tych tu kraiow od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego ordinowanemi, mutuis znosząc się consiliis popołu, pro lariibus et focis patriae tudzież za dostoięstwo jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego honeste umierali, lubo li też saluberima consilia tegoż wodza swego y ich mosciow panow braciey drugich sequendo in hisce angustiis salutis et temporis saluti pignorum et fortunarum suam media suffragiorum wynaleśc y zgodnie, a wczesnie, sobie consulere mogli, to zgodnie laudum nasze, nemine contradicente, uchwalamy cnotliwemi szlacheckimi słowy, omnia iura specificata puncta conformando y daniem sobie na to rękę roborando, naprzod, za wodza y directora swego obierami sobie wielmożnego iego mosc pana Ierzego na Horoszkach Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, staroste Owruckiego, tanquam principem nobilitatis nostrae, ktoremu plenariam et absolutam potestatem daie-mo, tam regimenis, quam concludendorum consiliorum, y cokolwiek iego mosc z drugimi ich mosciami concluduie, pro firmo et rato przyiąc submittuiemy się, sub eisdem supra specificatis ligamentis; powtore, ponieważ sami na sobie tego doswiadczyliśmy, że gdy singuli defenduntur, tedy facile omnes vincuntur et miserime capicuntur, dla tegoż, aby unita virtus fortitudinem suam miec mogła mamy y powinni będziemy wszyscy na miejsce pewne, to iest pod Dubno, leżące nad Bugiem, na dzien dwudziesty miesiąca septembra w roku terazniejszym, tysiąc szescset pięcdziesiąt piątym, ziachać się y po-

pis uczynic, a ktoby z ich mosciow niemogł na tenczas przybyc, tedy koniecznie mają ziachat na dzien dwudziesty trzeci tegoż miesiąca y roku na też mieysce y tam ponieważ bella et bellica consilia momentis constat ex re et occasione capere consilium y to cokolwiek będzie przez wielmożnego iego conclusum; acto ipso exequi ubodzy bracia, ktorzy eneruati są, nie mają byc przymuszeni, aby do woyska szli, tylko ci, ktorzy będą chcieli y mają o czym, także słabego zdrowia et senio confecti; tym, ktorzy poydą do woyska, iakikolwiek będzie obmyszlony chleb ma cedere in usum ich mosc cale, a ich mosci, ktorzy niepoydą, nie mają się innicovac do tego, co wszystko iterato szlacheckimi słowy naszymi strzymac submituiemy się. Działo się we Włodzimierzu dnia trzynastego miesiąca septembra roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego. У того лядумъ при печати подписъ руки тыми словы: Teodor Humieniecky, podstoli Kijowsky, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Которое то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятъемъ моим урядовымъ, до книгъ нынешних кгородских Володимерских есть вписано.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 951.

VI, а.

Постановленіе владиміро-волинскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года: О созывѣ посполитаго рушенія.

Року тисеча шесть сот пятьдесят пятого, месяца декабря двадцать осмого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Грегорим Ласком Черцицким, реентом канцелярии кгородское Володимерское, намесником на тотъ часъ буркграбства Володимерского, и книгами нынешъними кгородскими старостинскими, становъшы очевисто, урожоный его милост панъ

Стефан Иваницкий з Иванич, мечник Черниховський, маршалокъ кола рыцерского повету Володимерского, лѣвъдумъ, през ихъ милость пановъ обывателей повету Володимерского згодне постановленое, для въписаня до книгъ нинишньныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, жадаючи, абы принято и вписано было, подал такъ се в собе маючое: *My. rady, dignitarze, urzędnicy ziemscy, szlachta, obywatele powiatu Włodzimirzkiego, pro die vigesima octava decembris* ziachawszy się do Włodzimirza, przychylając się do *universału* jasnie oswieconego хієcia jego mosci Michała na Klewaniu Czartoryskiego, *casztellana Wolhynskiego, chcąc labenti patriae succurrere*, iak zawsze nasze wojewodztwo nie odbiegało oyczyzny, tak y teraz widząc, yż nie może byc tylko samą ochotą rycerską poratowana oycyzna, y chcąc byc dobrym przykładem y inszym wojewodztwom, *choc to nasze wojewodztwo iest omnibus periculis expositum et tot calamitatibus od nieprzyiaciela koronnego pressum*, także od woysk Rzeczypospolitey ustawicznymi leżami y przechodami zniszczone, *praesenti laudo publica* chcąc *porrigere utrapioney oycyznie manum*, już się nie ochraniając, y ostatek chudob naszych zdrowia nasze dla miłej oycyzny niesiemy, y sami osobami naszymi y z pocztami, *ex facultatibus suis*, iako kto może w naylepszym porządku y w naywiększym poczcie, nie zasłaniając się ociec synem dorosłym, a syn oycem, ale każdy, tak szlachcic *possessionatus*, iako *impossessionatus*, y ktokolwiek się tylko tytułem szlacheckim szczyci y chocby szlachcic, ktory miał synow kilka dorosłych, a do dzieł rycerskich sposobnych, powinni stawac *in armis* y iako w naylepszym porządku do Włodzimirza *pro die septima mensis januarij*, to iest na zaiutrz po Trzech Krolach w roku, da pan Bog, przysłym, tysiąc szescset pięcdziesiąt szostym; nadto z dobr wszelkich, tak duchownych, iako krolewskich, powinni *possesores bonorum* wyprawowac y szesciu poddanych osiadłych siodmego, do woyny sposobnego, z orężem dolnym, do woyny należącym, y z odzieżą dobrą; a gdy, da pan Bog, na czas wyszpomieniony do Włodzimirza zgromadzimy się, tamże zaraz jch mosc panow rothmistrzow obierzemy y porządek

woyskowy namowimy. A żeby to nasze laudum niebyło w iakiey wątpliwosci u iakieykolwiek osoby, każdy temerarius y nieposłuszny y ktoryby w takim porządku do tey usługi Rzeczypospolitey, iako się wyżej pomieniło, niestawił się, paenis de expeditione grati publica in legibus regni descriptis subesse powinien. Ktore to laudum nasze, aby doszło do wiadomosci wszystkich obywatelow powiatu tego, do xiąg grodzkich Włodzimirskich iego mosci panu directorowi naszemu podac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu dwudziestego osmego decembris anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto. У того лядумъ подпис руки тыми словы: Stephan Iwanicky, miecznik Czernichowski, marszałek koła rycerskiego powiatu Włodzimirskiego. Которое то лядумъ, за поданем вышѣпомененого пана маршалка и за жаданем его, а за принятем урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимирскихъ есть вписано.

Книга грод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 977.

VI, b.

Постановленіе волынскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ. отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждого дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности.

Року тысяча шест сотъ пятьдесятъ сегого, месеца августа шостого дня.

Пред урядом и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становыми очевисто, урожоный его милость панъ Грегорий Костюшковичъ лядвумъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волынского, въ обозе под Берестечкомъ, die prima augusti

anni praesentis ухваленое, для въписаня до книгъ нынешных кгородских Володимерских, просячи, абы принятое и въписаное было, пер облятам подалъ, так се в себе маючое: My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszyscy rycerstwo, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, actum pospolitego ruszenia continuantes pod Beresteczko zgromadzeni, za iednostayną wszystkich bracij ugoda, upatruiąc bonum publicum et Reipublicae commodum, takowe laudum postanowiamy: naprzod, in conscientia nostra declaruiemy, ze, maiorum nostrorum more, gotowiśmy byli zdrowiem y ostatkiem krwi y substantiey naszych upadaiącą ratowac oyszynnu y życzylibyśmy byli za tą occazyą ochotę y gotowosc nasze do požadanego przywiesc skutku, ale że za szczęściem iego krolewskiey mosci pana naszego milosciwego ratione belli y poważne ich mosciow panow wodzow koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego confederacie w zamknieniu pact z xiążęciem iego moscią Siedmigrodzkim pewnego czasu do wytechnienia woyskom pozwolili, y nam od propositu naszego supersedowac y do domow naszych roziechac się przyszło, cum ea iednak praecustoditione, że iakośmy sobie pod Horbkowem jasnie oswieconego xięcia iego moscia Karola Czartoryskiego, staroste Krzemienieckiego, za pułkownika uprosili y obrali, tak y teraz w nowe nie wstępuiąc terminy, tak y teraz continuando eundem actum pospolitego ruszenia za universalami tegoż xięcia iego moscia pana pułkownika naszego na czas y mieysce, ktore ratio belli dictabit, pod temiż rotmistrzami naszymi nemine, excepto zgromadzie się powinni będziemy z taką gotowoscią, że iesliby się futuro concursui zdało, to koni swemi isc tam, kędy necessitas Reipublicae każe, puydziemy, iesli też żołnierza pienięznego wyprawic, wyprawimy; na tamtym że terminie zgromadzenia naszego numerum ludzie zoło, sposob exigendi pecuniae et eius executionem namowiemy taką, iaką by przez niezniesienie pieniędzy ludzie na usługę Rzeczypospolitey y oswiadczenie ochoty naszej nieomieszkały, a że stąd diminutia wielka ludzi do obrony Rzeczypospolitey prawem obowiązanych dzieie się, że non secundum quantitatem et qualitatem bonorum starzy, chorzy

y insze, z prawa pospolitego uwolnione, osoby wyprawiają pocztę, laudo publico cavemus, aby ci wszyscy sami in personis suis przed iego moscią panem pułkownikiem naszym praesentowali się, z których doise y ordinowac się mogło, iako kto wiele konij, confirmując się do laudum Łuckiego eo nomine postanowionego, wyprawic będzie powinien; a pocztę panow y szlachty dobrze osiadłych, że non proportionaliter bywają wyprawowane, hoc laudo declaruiemy, że żadnego pocztu pod chorągiew nie przyjmiemy, aż za pokazaniem quitow, według których, z dymow piętnastu był wyprawiony koń ieden. Więc że ztąd proveniunt multa inconvenientia, że nie kupimy się według prawa we dniach trzech, laudo praesenti praecustodimus, że xiąże jego mosc pan pułkownik nasz według prawa nad dni trzy na miescu skupienia sie naszego bawic się nie będzie, ale zaraz odprawiwszy popis, tam wojewodztwo, albo ludzie iego poprowadzi, kędy potrzeba Rzeczypospolitey będzie ukazowała. Ażeby to ad notitiam każdego ile absentium doszło ninieysze łaudum nasze, ręką iego moscia pana marszałka naszego podpisane, do wszytkich trzech grodow wojewodztwa naszego podac zleciliśmy. Działo się w obozie pod Beresteczkiem die VI miesiąca sierpnia roku 1657. У того лавдумъ подписъ руки тыми словы: Jarosław Pociey, chorąży Nowogrodzki, director koła natenczas wojewodztwa Wołyńskiego. Которая то облята, за поданем очевистым и прозбою вышѣменованого подавающого, а за принятѣм урядовым, до книгъ пинешных ест вписаная.

Книга прод. Владимир. 1657 г. № 1025, л. 447.

VII.

Постановленіє волинскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волынскаго, князя Николая-Юрія Чарторыйскаго, на сеймикъ въ Луцкѣ, волинскіе дворяне соглашались съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріятелемъ и жолнерами, и избираютъ депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолнеровъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторыйскому, воеводѣ Волынскому, Станиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляну Волынскому, и князю Николаю Святополкѣ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края.

Року тысяча шестсотъ пѣтдесѣтъ осмого, месеца марта осмого дня.

На вріаде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мной, Іеронимомъ Салайскимъ, писаремъ кгородскимъ, буркграбимъ местца тутошнего и книгами пинешними кгородскими Луцкими, становши очевисто, ясне освещоный кнежа его мил. Вацлавъ Сватополкѣ на Четвертни Четвертенъскій, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Волынскаго, для вписанія до книгъ пинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ лѣвдумъ ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волынскаго на сеймику, тутъ въ Луцку дня дзисіатого, за выданнымъ универсаломъ од іасне освещоного кнежати его мил. пана воеводы Волынскаго, одправованымъ се, раціоне инфраскрипторумъ, згодне постановленое, рукою тогожъ подавающого, яко маршалка кола рыцерскаго, подписаное, а о томъ ширей в себе обмовляющее, просіачи, абы приніатое и до книгъ записаное было; а такъ я, уріадъ, тое лѣвдумъ, для вписанія до книгъ пріймуючи, читалемъ, которого тенор секвитуръ в тые слова: *My, rady, dygnitarze, xiażeta,*

urzędnicy y wszyscy obywatele, rycerstwo województwa Wołyńskiego, ktorzysmy się do Lucka pro die octava martij anno praesenti, według uniwersału jas. osw. xięcia imci Mikołaja Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, wojewody Wołyńskiego, ziechali. Przeczytawszy uniwersały dwa: pierwszy od nayiasnieyszego krola j. mci Iana Kazimierza polskiego y szwedzkiego etc., pana naszego miłosciw., drugi jas. wielmożnego jmp. Bogusława na Lesznie Leszczyńskiego, podskarbiego koronnego, generała wielkiego polskiego in materia wydawania akcyzy do województwa naszego przysłane, y do akt grodzkich Luckich per oblatam przez pisarza skarbowego, urodz. pana Kazimierza Daniszewskiego, podane; tudzież, uważwszy modum wybierania akcyzy, do druku, na własne jmp. podskarbiego koronnego rozkazanie, wydane, uznaliśmy to, iż j. kr. mosc pan n. m., puro paterno in Rempublicam affectu y necessitate urgente do takowego przystępie szrodka, chcąc expensis publicis osobliwie zatrzymaniu woyska providere, y do tey j. kr. mosci pana n. m. intentiey nasze też stosowac gotowismy zezwolenie, tym jednak sposobem, aby ten podatek y modus iego exigendi na blizko przyszłym seymie był powszechną wszystkich stanow koronnych concludowany zgodą. Iakoż fide publica pollicemur, iż na przyzły, da Bog, seym naszym zlecamy posłom, aby się w tey^o materiey akcyzy do zgody wszystkiey Rzeczypospolitey accomodowali, y gdy insze województwa, ktore nas ordine praecedunt, zezwolą na nie, nasi też posłowie do teyże accedent zgody nec cantradicendo habebunt potestatem. Co się zas tknie czopowego, iakosmy zdawna przez posłow swoich na seymach życzyli y popierali, aby czopowe po wszystkiey Coronie skarb wybierał, in usus publicos, tak y teraz nietylko mu nieprzeczymy, ale pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, aby powagą swą panską tak wielkopolskie, iako y wszyztkie województwa ad conformem exactionem tego podatku przywiesc raczył. A my iako tylko consensus województw wielkopolskich y inszych nastąpi, ochotnie y szczyrze ten podatek wydawac obiecuiemy. Gdyż nam, lubo tak

sześćto mieczem y ogniem nieprzyacielskim, iako też od żołnierza własnego spustoszonem y po większey szczęci zniesionem, nietylko resztę substantiey, ale y zdrowiom naszym, dostoięstwo j. kr. mosci y całej oyczyzny zaszczycac constantissimum et firmissimum propositum. Ktoreę naszą promptitudinem y nie contradictiā a proponowaney akczyzy odebrania, na seym walny dla wspólney y powszechney ad conformitatem namowy moram zdało się nam przez posłów naszych j. kr. m. panu n. m. obiasnić jakoż użyliśmy urodzonych imp. pana Franciszka Łukowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywskiego, Punskiego etc. starosty imp. Jana Horaina, braci naszych, aby imieniem naszym przy oddaniu w. poddanstwa naszego, według jnstrukciey, ktorąsmy jch mosc dali, takową ut praemissum est od nas oddali submissyā y declaratiā. A że nieznosne dotknęły nas przez ten czas od zaczęcia primorum w oyczyźnie motuum od żołnierza oppressiones, użyliśmy do jas. welm. jmp. Stanisława na Podhaycah Potockiego, wojewody y generała ziem Kiiowskich, hetmana wielkiego koronego, Krasnostawskiego, Repczyckiego etc. starosty, z poszrodku siebie urodzonych jch mosciow, jmp. Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, jmp. Jana Franciszka Lubowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywskiego, Punskiego starostę, jmp. Stephana Leduchowskiego, jmp. Dymitra Ursula Rudeckiego, jmp. Marcyana z Szpakowa Czaplica, staroscica Horodelskiego, aby przy credensie naszym de securitate wojewodztwa naszego od żołnierza, conferowali z jego mosciā, y iesliby ulegaiąc czasowi teraznieyszemu, przerzeczeni jch m. pp. bracia co z j. m. panem hetmanem concludowali, my to pro rato przyiąć obiecuiemy; tudzież y do jas. wielm. jm. pana Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana Wiel. X. Lit., Rosławskiego, Zdzitowskiego, Borcianskiego etc. starosty, ekonomiey Szawelskiey y Kobrynskiey administratora, użyliśmy z poszrodku siebie jas. osw. xięcia j. mosci Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego, marszałka na tenczas naszego, y urodz. j. m. pana Abrama Grabowieckiego, czesnika Wołyńskiego, aby jch mosc przy credensie naszym, tak o przeszłych krzywdach expostu-

lowali, iako też in futurum przez też z j. moscią conferentią dalszemu zabieżeli uciążeniu. Nad to hanc curam securitatis internae zlecilismy jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Jerzemu na Klewaniu Czartoryskiemu, wojewodzie Wołhynskiemu, jas. welm. j. m. p. Stanisławowi Kazimierzowi Bieniewskiemu, kasztelanowi Wołhynskiemu, staroscie Bohusławskiemu, jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, kasztelanowi Minskiemu, upraszając, aby j. mosc pilne mieli staranie około tego, żebysmy in rapinam et ultimam depraedationem, ktorzyby ex haustis et ex fundamento minatis extremae famis y niesłychane egestatis przyczyną była, nieprzyszła. Ktorą to namowę naszą zlecilismy jas. osw. xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, marszałkowi koła naszego, podpisac y do akt grodzkich Łuckich podac. Działo się w Łucku die octava marcij anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo. У того лавдумъ подписъ руки кнежати его мил. Четверътенского, маршалка на тотъ часъ кола рыцерского, тыми словы: Wacław Swiatopełk xiąże na Czetwertni Czetwertenski, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Котороежъ то лавдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца слово въ слово до книгъ нинешънихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга град. Луцкая № 2178, л. 616, № 14.

VIII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платить подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волынскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою.

Року тисеча шест сотъ пятьдесят осмого , месеца апрыля четъвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Іеронимомъ Салайскимъ, писаремъ кгородскимъ Луцкимъ и буркграбимъ замъку тутошнего и книгами нинешъними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Іанъ Гулевичъ, войскій Володимерский, маршалокъ на тотъ часть кола рыцарского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ подалъ пер облятамъ лядумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынского на сеймику в костеле катедральнымъ Луцкомъ, на местцу звычайномъ, за универсалами ясне освещ. кнежати его мил. пана воеводы Волынъского про дие кварта апрились зложонымъ, одправленое, а през тыхъ же ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынского згодне постановленое, с подписомъ руки своее, в чомъ тое лядум нижей вписаное ширей в себе объмовляетъ, просечи, абы принятое и до книгъ было вписаное; а такъ я, урядъ, оное, для вписаня до книгъ приймаючи, читалемъ, которое такъ се в себе маеть: *My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego, ziachawszy się na termin naznaczony, to iest pro dnie quarta aprilis, za uniwersałami jasnie osw. xięcia j. m. Mikołaja na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody naszego, na zwyczajnym do consulti (sic) mieyscu w Łucku, to iest*

cathedralnym kosciele, zgodnie z posrodku siebie uprosiwszy j. m. p. marszałka koła naszego rycerskiego, communi consensu zgodzilismy się, nemine contradicente, na to, iż inhaerendo anteriori nostro laudo z seymiku przeszłego de data dnia osmego martij anni prae-sentis, gdyż my uprosili e medio nostro jch m. pp. posłów naszych do jas. wiel. j. m. pana woewody Krakowskiego, hetmana wielkiego coronnego, w pewney conferentey pro bono publico woiewodztwa naszego, dawszy im plenariam constituendi potestatem zatrzymuiąc pewne pułki woyska j. kr. mosci, ordynowane do woiewodztwa naszego. A po odebraniu przez pp. posłów naszych ad nostra desideria takowey declaratij y do zostanowienia tego woyska j. kr. mosci, w nasze woiewodztwo ordynowanego od jas. wielm. j. m. p. hetmana coronnego, hoc moderno laudo nostro libere upatruiąc, melius esse woiewodztwa naszego, pozwolilismy dwoie podymne, także z dzie-sięciu dymow puł mace żyta, puł mace owsa miarą Łucką, ktore powinni odwozic do chorągwie kaźdey swoiey według assignathey y według kwitow ostatniey exactey y oddawac; czas oddania tego podymnego y zboża wyszmianowanego w tydzien, skoro stanie chorągiew na consistentey; a po odebraniu jch m. pp. porucznicy powinni dawac kwity swoje, albo jch m. pp. deputaci, a do tey exactey wszystkich generaliter obywatelow woiewodztwa naszego braci naszych stringere ma to laudum nasze, y powinni to wszystko exequi, nemine excepto, jako jch m. pp. połkownicy, jch m. pp. rotmistrze y kto kolwiek z obywatelow braci naszych obsequiem tractat militare wymawiac się y zakładac tą służbą woyskową niebędzie powinien, ale to co z dobr naszych dziedzicznych, duchownych, także y z dobr j. kr. mosci należy, rownie z drugiemy powinni będą persolvere, nietylko per vigorem hujus laudi publici electiam, per debitum ku braci młodszej uboższej amore, żeby niebyli przyczyną ostatniey ruiny onych, także y braci naszych, ktorzy mają swoje possessiones za Horynią, toż praestare rownie z nami tenentur, et insuper renuentibus naznaczamy judicium przed temi jch m. panami sędziami naszemi, ktorych ex gremio nostro na przeszłym seymiku,

die undecima mensis praesentis naznaczonym, deputowac będziemy do sądzenia, przed którym sądem peremptorie stawac powinni będą na consistentiach swoich; jch m. pp. żołnierze niepowinni będą więcej brac nic nad umowną statią, oprocz siana, y to tylko na swoich consistentiach; płacic nie będą powinni. A iesliby woyska j. kr. mosci Wiel. X. Lit., przeciwko prawom naszym, extra limites xięstwa swego wchodzic chcieli y nasze ruere wojewodztwo licentiose, a była by tego potrzeba ad repressionem violentiarum, tedy jch m. pp. obywatele wszyscy wojewodztwa naszego powinni stawac na koniech in armis pod Łuckiem, albo gdzie temporis occasio exiget, ponieważ j. m. p. hetman niepozwoił ingredi onym in limites wojewodztwa naszego, a co za uniwersałami y obwieszczeniem xięcia j. m. pana woewody naszego Wołyńskiego, kiedy czas y potrzeba exiget occasio, na co unanimi consensu wszyscy na ten czas praesentes zezwoliwszy, nulla interveniente contradictione. To laudum nasze aby było do akt podane, zlecilismy j. m. panu marszałkowi naszemu. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset pięcdziesiąt osmego, miesiąca aprila czwartego dnia. У того лѣвѣдумѣ подписѣ руки его мил. пана маршалѣка тыми словы: Jan Hulewicz, woyski Włodzimirski, marszałek koła rycerskiego. Котороежѣ то лѣвѣдумѣ, за поданемѣ и прозбою вышѣменованого подавающого, а за принятемѣ монмѣ урядовымѣ, все с початку ажѣ до конца до книгѣ нынешнихѣ Луцкихѣ есть вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2178, л. 691, № 9.

IX.

Постановленіє волинскихъ дворянъ, отъ 11-го апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіє порядка его созыва. Несогласіе выставлѣть пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіє порядка собранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ апробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія.

Року тысяча шестьсотъ пятьдесятъ осмого, месеца априля дванадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Іеронимомъ Салайскимъ, писаромъ кгородскимъ Луцкимъ и буркграбимъ местца тутошнего, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Ерый Велгорский, ротмистръ его кор. мил., маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ пер облятамъ ляддумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства тутошнего Волинского на сеймику, дня одинадцатого року и месеца, выжей на акте менованныхъ, отправоват се початымъ, раціоне интра контенторумъ, згодне ухваленое, с подписомъ руки своее, о чомъ тоє ляддумъ ширей в себе маеть, просечи, абы принято и до книгъ вписаное было, а такъ я, урядъ, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy, xiążęta, rycerstwo y obywatele wojewodztwa Wołyńskiego na seymiku, według uniwersału j. kr. m. pana n. m., pro die undecima aprilis anni praesentis złożony, do Łucka zgromadzeni, unaniami consensu laudum teraznieysze in vim legis et pro hac vice tantum, nieubliżając nic veteri w oyczyźnie instituto, poniewaz modus concludendi rzeczy, do obrony oyczyzny należących, nie przez seym, iako ex nexu legum byc powinno,*

ale przez taki, iako nam j. kr. mosc podaie sposob, necessitas extorsit postanowilismy; naprzod tedy j. kr. mosci panu n. m. pokornie dziękuiemy za oycowskie około nas staranie in propulsandis od oyczyzny naszej periculis, że w oczach swiata wszytkiego wyswiadczało wszystko, cokolwiek religiosissimum vigilantissimum decet principem, niewątpiemy, że iednowładna ręka panska tot quossatum dzwignie j. kr. mosc. A my przed Bogiem protestuiemy się y declaruiemy, iż iako żadney niezaciągnęliśmy na sie perfidiae notam, lubo nas prawie inaudito exemplo różnym utrapieniem nostrorum caedibus, ogniem y mieczem, mieszała fatorum vis, tak do konca teyże wiary Bogu y panu dotrzynamy, raczey sobie smierc przy panu y oyczyźnie obieraiąc, niżeli a debita et digna nomine polono recedere gloria. Co rzeczą samą wyswiadczaiać, lubo nam j. kr. mosc. pan n. m., respectem ucisniony fortuny, raczył concedere optionem, albo pospolitego ruszenia, albo wyprawy takowey, uważaiąc iednak multitudinem periculorum, widziec niemożemy, aby alterutro z tych disiunctim mogliśmy impedimentibus sufficere malis, utrumque przyielismy tym sposobem, aby każdy szlachcic, etiam nayuboższy z tytułu swego szlacheckiego, na tę expeditią in persona stawił się wyiawszy tych, ktorych prawo excipue, nihilominus ex facultatibus dobr swoich, aby poczet przy sobie stawił, to iest ze dwudziestu dymow kon ieden; nad to, chcąc iako w naylepszym porządku miec to pospolite ruszenie, postanowiamy, aby za wydaniem vici trzecich, gdyż już te teraznieysze wydane za dwoie przyimuiemy, wczesnie każdy intra triduum z porządkiem należytyym stanął, gdyż się w tym wielkie dzieie omieszkanie, że niektorzy w kilka niedziel przyieżdżaią. Pzeto ktoby omieszkanie uczynił, takowego iudicium pospolitego ruszenia, ex praescripto legam formowane, sądzic będzie miało potestatem, więc też gdyby kto pocztu ex facultatibus bonorum suorum, to iest ze dwudziestu dymow, według ostatniego wybierania podymnego przez urodz. j. m. pana Ochłopowskiego, skarbnika naszego Wołyńskiego, wybranych niestawił, takowy przez tenże sąd sądzonym in poenis de expeditione bellica sancitis condemnowany byc ma,

które sądy nasze, nikogo nieochraniając, irygować będą. Co się tćknie takowego piechotnego żołnierza tego, gdybysmy z łanów wyprawować mieli, niewielka by była obrada, gdyż wojewodztwa naszego ledwie nie potior pars w rękę nieprzyjacielskich y w dziczyzne obrocona, ta zaś część, którą ieszcze inhabitamus, załedwie dziesiąta collitur y owszem inculta manet; więc y też takowe, non extat exemplum, aby się u nas practicowało. Przeto ad proportionem dwoyga podymnego piechotę dobrze sporządzoną pozwalamy, co uczyni piechoty dwiescie. A że niezda się rzecz podobna y pożyteczna stawiać samych hayduków y z wielką by trudnością y omieszkaniem musiała być combinacya dymów, tudzież y składki, a co większa, niepewnie bo za oddanego hayduka, aby nieuciekł, szlachcic ręczyć mógł, tedy prędzsy sposób rozumiemy być w zaciągu tey piechoty, gdy podymne to wybrawszy, przez osobę, capacem tey usługi, piechotę zaciągniemy y zordinuiemy. Przeto mocą terażniejszego seymiku postanowiamy, aby dwoie podymne, pro feria tertia post conductus do sądu, ktoreśmy contra retentores, stosując się ad intentionem j. kr. m. pana n. m. każdy, tak z dobr j. kr. mosci, iako też duchownych y szlacheckich oddał; które wybieranie podymnego ma trwać ad Dominicam misericordiae; tylko do ktorego czasu gdyby kto podymnego niewniósł, takowy ex dillatione instigatoris publici, na który urząd szlachetnego Pawła Silawę użyliśmy, in poena banitionis condemnowany będzie, y przez urząd nasz grodzki sine mora exequowany. Ciż jch mosc pp. sędziowie nasi officiera godnego podadzą y procurabunt, aby, iako nayprędzey, ta piechota w takim porządku, iako j. kr. mosc pan n. m. proponować raczy, była wystawiona; ktora to piechota, ponieważ sami na pospolite ruszenie idziemy, z nami wespół do boku j. kr. m. pana n. miłosciw. comeabit. Co się tćknie czopowego, to iako zdawna in Republica promovebamus, tak y teraz, gdy nas j. kr. mosc pan n. m. assecuruie, że już wszystkie wojewodztwa przyieli tę exactią, y my przyimuiemy; a chcąc w tymże czopowym sequi exemplum wojewodztw wielopolskich, aby iako w naylepszą ryżę było uprowadzone, admini-

stratores et custodes istius aerarii obralismy z między siebie jch. m. panow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana naszego Wołyńskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaja Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. m. panow: Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, Jana Szymkowicza na Szkliniu Szklinskiego, łowczego Wołyńskiego. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka, Bogusława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, ktorzy to jch. mosc co szesc niedziel do Łucka ziażdżac się mają, y te czopowe do depositu takowego, iakosmy przed tym byli namowili, którą formę praesenti actu reasumimus, odbierac y sub tali, iako w tey formie opisano, miec custodiam. Przy tych że jch. mosciach urząd grodzki Łucki ma też zostawac in eum tylko usum, aby w recstra percepte czopowego, co kto kto y skąd niesie, una cum juramentis, connotowali, y rękami jch. m. pp. administratorow podpisane, in actum castrense inserowali, z ktorych registrow de quantitate percept constabit. Przeto iuz takowe czopowe, od nas przyjęte, z miast y miasteczek wsich j. kr. mosci, duchownych y szlacheckich, nikogo niewyimuiąc, ma byc co szesc niedziel wydawane do jch. m. pp. administratorow tym y takim sposobem, iako iest w uniwersałach j. kr. mosci opisano; ktore to czopowe praesenti laudo ogłaszamy y przez uniwersały j. m. panow administratorow ogłosic pozwalamy. Początek wybierania iego ma się zaczynac od wielkieynocy blisko przyszłej, y trwac aż do seymiku relationum. Te zas pieniądze jch. m. pp. administratorowie wydawac będą ad usus et necessitates publicas za assignatiami skarbowemi; retentores przed sądem naszym, ktorysmy formowali laudo praesenti na retentorow ad instantiam iustigatora naszego Pawła Silawy, sprawowac się mają, a iesliby ten sąd miał cessare, tedy przed urządami naszymi grodzkiemi, ktorych in parte oneramus fide, honore et conscientia, aby nikomu niefolgowali. Insuper ciż jch. m. pp. administratorowie circa actum wybierania delate retentow porządnie formowac, porządnie skorigowac, podpisac y przez iustigatora do sądu pomienionego,

albo casu, quo cessaret, do grodow podac mają y przez tegoż instigatora executią instabunt; którą executią urzędy nasze grodzkie, sub poena mille marcarnm eidem fisco, czopowego applicanda uczynić powinnyne będą. Co się tkanie akcyzy, te z dobr j. kr. mosci y z duchownych pozwalamy. Jnsuper do sądow contra retentores obralismy z między siebie jch. m. pp. deputatow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana Wołyńskiego, starostę Bohusławskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaja Czetwertenckiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. mosciow, pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, p. Jana Szymkowicza Szklinskiego na Szkliniu, łowczego Wołyńskiego, p. Wacława Hulewicza, podsędka, p. Bogucława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, p. Abrama Grabcwieckiego, czesnika Wołyńskiego p. Stefana Leduchowskiego, p. Ludwika Olszamowskiego y p. Bohdana Bratkowskiego, ktorzy jch. mosci na tenczas, uniwersałem j. kr. mosci naznaczony, do Łucka ziechac mają y jurisdictionem w zamku Łuckim na władyczwie, stosując się ad normam jnstrukcyi j. kr. mosci, fundowac, limitowac, reassumowac, iako Reipublicac exposcet necessitas, unius pluriumve absentium non obstante, ciż jch. m. pp. sądowi będą mieli potestatem sądzenia o retenta podymnego, a na piechotę łanową praesentibus uchwalonego. Naostatek, aby ta uchwała nasza, plurissimo zelo publici boni postanowiona, do skutku przywiedziona była, pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, naprzod, o to, aby ad similem conformitatem tak pospolitego ruszenia, iako y wyprawy łanowey, powagą swą panską wszystkie wojewodztwa przywiesc raczył, bo lubo ochota nasza iest nieomylna ile do pospolitego ruszenia; iednak iesliby ad eam aequalitatem insze wojewodztwa nieprzystąpili, jużby y nam supersedowac przyszło. Druga aby approbacya laudum naszego ex senatus consulto wydana y do akt naszych podana była, a nadewszystko, aby żołnierz in disciplina zostawał, bo ieżeli to postanowienie nasze przez żołnierza, za zaniechaniem dobr, in confusionem przyidzie, przed Bogiem protestuiemy się, że nam do ratunku oyczyzny y dostoiensstwa panskiego,

non animus, sed fortuna deesset. Ktore to laudum nasze do akt grodzkich j. m. panu marszałkowi naszemu podac zlecilismy. Działo się w kosciele katedralnym Łuckim in loco consultationum usitato. Dnia iedynastego aprilis roku tysiąc szescset pięcdziesiąt osmego. У того лавѣдумъ подписе руки его мил. пана маршалѣка на тот час кола рыцерского въ тые слова: Terzy Wielhorski, rotmistrz j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лавѣдумъ, за поданемъ и прозбою выжейменованого подаваючого, а за принятемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая № 2178, л. 720, № 27.

Х.

Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской коммисіи. О назначеніи депутатовъ въ коммисію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клейнотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ. О недозволеніи рѣшать важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шест сотъ пятьдесят осмого, месеца іюня двадцат второго дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимирскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ замку Володимирского, и книгами нинешними кгородскими старостинъскими, становъшы очевидно, вельможный его милост панъ Янъ Песочынъскій, подкоморый Новокгородский, маршалок на тотъ час

трохъ воеводствъ Кыевського, Браславскаго и Черниговскаго, инъ-струкцію од их милости панов обывателей тыхъ же воеводствъ на сеймъ близко пришедый валный Варшавський их милости паномъ посломъ, на тот сеймъ обраным од себе, на сеймику, въ Володимеру одправованым, даную и списаную, для вписаня до актъ нынѣшнихъ городскихъ Володимерскихъ просечи, абы принята и вписана была, подалъ, такъ се в себе маючая: *Instructya ich mosciom panom posłom wojewodztw Kijowskiego, Brasławskiego y Czernihowskiego, na seymiku, dnia dwudziestego pierwszego junij od jego krolewskiej mosci złożonym we Włodzimirzu, według declaracyey Rzeczypospolitey, tymże wojewodztwom służącey, zgodnie obraney z wojewodztwa Kijowskiego: ich mosc panom Erazmemu z Łohoiska Tyszkiewiczowi, starostie Żytomirskiemu, Marcinowi Borzeckiemu, wojskiemu Bełskiemu, Konstantemu Obodynskiemu; z Bracławskiego wojewodztwa: ich mosciom panom Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, Marcinowi Zamoyskiemu podstolemu Lwowskiemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Bracławskiemu, Matheuszowi Czaplickiemu, pisarzowi grodzkiemu Winnickiemu; z Czernihowskiego: ich mosciom panom Gabrielowi Hulewiczowi, chorążemu Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, dworzaninowi pokoiowemu jego krolewskiej mosci, Thobiaszowi Iwanickiemu, czesnikowi Nowogrodskiemu, Krzysztofowi Kulczyckiemu, skarbnikowi Czernihowskiemu. Jest za co maiestatowi Bozkiemu dziękowac, że po tak żalosnych terminach w oycyzynie naszej respirum łaskawsze niebo pozwoliło, skąd non desperandum, że utrapioney Rzeczypospolitey affulget tandem laetum sydus pacis. Podziękuią ich mosci panowie posłowie nasi jego krolewskiej mosci panu naszemu miłosciwemu pro solitudine, którą y teraz w złożeniu seymu terazniejszego miłosciwie oswiadczyć raczył, na którym niewątpiemy, że iego krolewska mosc cum ordinibus regni inibit consilia, aby wojewodztwa nasze y obywatele ich, przez tak wiele lat exules, ad propria restituti, z substantyi swych cieszyć się mogli. A iż w instructey jego krolewskiej mosci kommisia Wilenska*

z carem iego moscią Moskiewskim y approbaticy proponowana iest, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby się upomnieli productionem tey commissiey in facie totiusque Reipublicae y na to, co wszystkim wojewodztwom videbitur laesione juris publici et libertatis, pozwolic nie mają, o czym facultas absoluta ich mosciom panom posłom datur. A ponieważ komissia z kozakami naznaczona osobna, na ktorey wszystka salus w tym punctie wojewodztw naszych zawisła, tedy ich mosc panowie posłowie nasi upomnie się powinni u iego krolewskiej mosci y u Rzeczypospolitey, aby commissarze z naszych wojewodztw naznaczeni byli, ponieważ z takowych rad extrema salus Rzeczypospolitey dependet. Niepłacenie woysku iego krolewskiej mosci wielką iest calamitatis w oyczyźnie naszej przyczyną, dla tegoż ich mosc panowie posłowie, ineundo rationes ukontentowania woyska iego krolewskiej mosci, procurabunt na tym seymie, zniosszysię z innemi wojewodstw, satisfactionem. A yż re-tenta dawne y teraz swieże podatki obrocony miały byc na te zapłatę, będą się pytać ich mosc panowie posłowie, kędy sie te podatki podziały. A że accyze wprowadzają de novo emergenti na dobra szlacheckie, contra jura et libertates nobilitatis, tedy ich mosc panowie posłowie na takowy podatek z dobr szlacheckich szkodliwy pozwalac nie mają; a co będzie z dobr krolewskich y duchownych, tedy po wojewodztwach mają te podatki wybierac przez exactorow swoich y na zapłatę żołnierzowi obracać, do skarbu tego nie oddając, dotrzymac powinni wiary iego krolewskiej mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey. Od miasta Gdańska oswiadczone godne iest wdzięcznosci publiczney, przeto desideria ich jesliby nie mieli nic w sobie takowego co by cum praejudicio publici juris et privatorum byc mogło, ich mosc panowie posłowie, zniosszysię z inszemi wojewodztwy, do skutku przywiesc mają. Kleynoty Rzeczypospolitey, sacrosancte od przodkow naszych zachowane, aby, na tym seymie in facie Reipublicae praesentowane, ad archivum regni wniesione były, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi. Tangit pupillam libertatis, gdy consilia publica non ab omnibus statibus

regni odprawowane bywają, czego conclusia, yż de natura tey Rzeczypospolitey sine statu equestri (ktorym iest robor oyczyzny naszej), byc niemoże, ante omnia upomniąsię panowie posłowie naszy, dla czego takie rzeczy działły się, praecipue o zawarciu pakt z postronemi in sua republica, a cobykolwiek contra libertatem, aby to zniesiono et in posterum takie convocatio przeciwko dawnemu prawu ab usque omnibus ordinibus nie były składane. Affuit Rempublicam, że vires iey distrahuntur wczym woyska Rzeczypospolitey diwisiami y dla tego nieprzyiacielowi pares byc nie mogą, inibunt tedy ich mosc panowie posłowie rationem, aby na potym takowe divisia woysku Rzeczypospolitey nie była. Dosc ma ciężarow utrapiona oyczna nasza, kiedy nietylko, aby długi in infelici statu Reipublicae płacic y wnosic miała, a pogotowiu insze zaciągac miała, ieżeli tedy recompense Rzeczpospolita wprzod wojewodstwom naszym a totannis ex omnibus od fortun y substantyi swoich divulsis, ktorzy wprzod nagrode swoje miec mają, dla tego ich mosc panowie posłowie nasi nullam ad nullitatem gratitudinem, ktoraby obywatelom wojewodstw naszych dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym nie miała byc correspondens. Rozszerzając panstwo koronne, maiores nasi in virtute fortitudinis siła krwie swojej rozlali, dochodząc prerogatyw szlacheckich, do czego yż teraz per varias artes ludzie minus digni aspirują, będą mieli ich mosc panowie posłowie in consideratione selectum personarum et meritorum godnym hoc praemium, pozwolą ad vigorum campum ulterius benemerendi. Straciwszy substantią, ciężkę więzienie szwedzkie iego mosc pan Alexander Woronicz, czesnik Kiiowsky, poniosł, za co aby nagrodę swoje miał, instabunt ich mosc panowie posłowie; tak że desiderium wielmożnego jego mosci pana podkanclerzego W. X. Litewskiego y jasniewielmożney iey mosc paniey wojewodziny Krakowskiej promotebunt; jasne są w oyczysnie naszej subsinua merita jasniewielmożnego iego mosc pana Jana na Zamosciu Zamoyskiego, wojewody Kijowskiego, generała Podolskiego, ktore jego mosc oswiadczał Rzeczypospolitey nie tylko pułkami, ale prawie całemi woyskami, służąc oyczysnie wszystkie swoje for-

tuny y zdrowie własne w dostoięstwo jego krolewskiey mosci y Rzeczyposolitey proponuie, ni komu tedy barzief, iako tak wielkiemu in patria civi justissima debetur gratitudo, do ktorey aby iego krolewska mosc pan nasz miłosciwy una cum ordinibus regni na tym seymie przystąpił, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby tak wielkie in Rempublicam et principem studium sine exemplo nie zostawało, a wolnosci przy tym Zamoscia miasta, od antecessorow jego krolewskiey mosci nadane, aby per legem publicam na tym seymie były conformowane. Nikomu nie iest w oyczyźnie tey zawarta clementia panska, ktorey że jego mosc pan podkomorzy Kijowsky, jego mosc pan Czaplic Kisielinski, jego mosc pan Ielski per instructiam naszych wojewodstw in reconsiliando principe affectuą, zlecamy ich mosciom panom posłom, ktorych fide, honore et conscientia obliguiemy, aby w tych wszystkich punctach, articułach, petitach chcieli y uczynili fidem, quam tenentur. Data we Włodzimirzu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, junij vigesima secunda die. У тоє инструкциі подпис руки тими словами: Jan Piasoczynsky, p. n. s. jego krolewskiey mosci, pan marszałek wojewodztw Kijowskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego. Которая инструкция, за поданемъ и прозбою вышеменованого подавающого, а за принятемъ моим урядовымъ до книг нынешних ест вписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г., № 1026, л. 917.

XI.

Постановленіє волинскихъ дворянъ, отъ 18 сентября 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекुरаціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщиками акцизовъ каждыя шесть недѣль отчетовъ въ городскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоноваго. Объ уплатѣ семеричнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыя поселенія. Объ оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не явившихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ.

Року тисеча шест сот петдесят осмого, месеца сеньтебра двадцет третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Петром Словацкимъ, наместником на тотъ часъ бургграфства Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, шляхетный панъ Андрушовский *laudum wojewodstwa Wołyńskiego, na seymiku relacyinym w Łucku dnia osmnastego miesiąca septembra w roku teraznieyszym uchwalone, imieniem urodzonego jegomoscia pana Sta-*

nisława Jełowickiego, marszałka koła rycerskiego wojewodstwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w siebie mające: My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystkie koło rycerskie wojewodztwa Wołyńskiego, na dzień osmnasty miesiąca septembra pro termino relationis zgromadzeni, lubo in attritae fortunae wojewodstwa naszego codzien majoribus pressi malis zostaiemy y ledwie znayduie się sam attrox malum, ktore by nie miało uderzac lictora wojewodstwa naszego, wyswiadczaiać iednak eam, którą in eo passu dotrzymuiemy, stateczną Rzeczypospolitey w cnocie naszej perseverantiam, takową approbamus laudo nostro publico in negotijs Reipublicae ochote. Naprzód id ne in coaequationem z inszemi wojewodstwy et inhaerendo constitutioni praesenti, ponieważ łanow nie mamy pomier-nych, chcąc o dalszey usługi Rzeczypospolitey dosic znędzone woysko, lubo cum summo gravamine nostro, przyniesc, na prowiant woysku diwisiey jasniewielmożnego iego mosc pana wojewody Krakowskiego naznaczamy podymne troie, ktore wydac mamy in decursu niedziel dwoch, uprosiwszy do iego exactiey jego mosci pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimirskiego, pozwolilismy ich mosciom robories alarij żydow z troyga podymnego, ktorego to podymnego y częstokroc vacillat exactio, iż siła ich mosciow znayduie się, ktorzy, mając in compendio lauda et leges publicas mere recusant podatkow, jako do podziękowania iasniewielmożnemu iego mosci panu wojewodzie Krakowskiemu, wodzowi woysk Rzeczypospolitey, że oycowskim complectatur zruinowanych popielisk naszych okiem calamitatem, tak y do konca aby in sinum łaski swoiey et singularem wziął też wojewodstwo pretectionem. Użyliśmy z koła naszego iego mosc pana Krzystophora Raieckiego, podstarosciego Włodzimirskiego, y iego mosci pana Seweryna Warkowskiego, aby do exactiey tego podymnego, którym chorągwiom jego mosc ukaże za assignatą, ten proviant po dwuch towarzystwa z pod Kopanicy każdy z ich mosciow wyprawowali, ktorzy według poslednich jego mosci pana skarbnika Wołyńskiego, poborce naszego przeszłego, sine abjuratis

praesentibus wybrac maia koczy w swoiey assignatiey. A iesliby kto per temeritatem pomienionego podatku wydac nie chcial, u takiego ze wolno choragwi swego cum triplici pensione requitowac, hoc laudo approbamus. Ciż ich mosc panowie posłowie nasi upraszac maia jasnewielmożnego jego mosci pana wojewody Krakowskiego o assecuratią, żeby wojewodztwo in posterum od jego mosci pana proviantmagistra generalnego wolne zostawało. A że nie może to byc, in quantum by apud pertinaces przyszła requisitią przez choragwie sine damno przechodzącym, na takowych retentorach każdy damna passus inter causas fisci szkod swoich dochodzic będzie tu w sądzie skarbowym, ktore płacic będzie powinien takowy praemio juramento poddanych dwoch ze wsi ukrzywdzonych, tego doyrzawszy, żeby te assignatie, ktore za wolą jego mosci pana hetmana, przez jego mosci pana proviantmagistra wydane będą, byli do grodu podane. Accyza zas, że per consensum totius Reipublicae w dobrach tak jego kroliewskiey mosci duchownych y szlacheckich iest constitutione publica approbowana, te, secundum mentem constitutionis, in toto confirmamus, dodawszy to, yż ktobykolwiek nieoddał cuiusvis status et conditionis sprawiedliwie takowego podatku ad instantiam cuiusvis, secundum constitutionem karany byc ma, o co forum ubiquinarium naznaczamy byle non extra palatinum, to dodaiąc, iż ich mosci panowie administratorowie, ktorych obieramy de medio nostri, to iest jego mosc pana Thomasza Kozikę, podstolego Wołyńskiego, y jego mosc pana Bogusława Jana Horaina, pisarza ziemskiego Łuckiego, in quantum po inszych wojewodstwach przysiegac będą, y ich mosci jurament eadem rota, iako y insi, wykonali, lubo na sądach naszych skarbowych, na retentorow naznaczonych. A co niedziel szesc, zaregistrowawszy percepta od panow succollectorow, registra do grodow podawali każdego miasta. Ktorą to accyze, ktorzy ex magistra wybierac będą, przysiegac maia secundum constitutionem accyzy podaney; do ktorey to accyzy, ktorych kolwiek ich mosciow, panowie administratorowie z urzędu mieyskiego viros rectos obiorą, sine excusatione te provintio (?) na

siebie przyiac powinni y przysiadz super realem exactionem, za ktorych y miasto fide jubere powinno, bo, strzeż Boże, ktory by z tych cum exactis pecunijs uciec miał, za to by nie pan administrator loci cuius, ale miasto odpowiadac powinno y za nich płacic; więc że z niemałym sumptem panow administratorow, objezdzaiąc swoich succollectorow, byc musi, to miec chcemy, aby miasto do ktorego przyiedzie przez dni trzy victu sufficienti ad cibum et potum ich mosciow opatrowało. Do czego ieszcze ex retentis wojewodztwa priwatis po złotych trzysta solarij ich mosciom pozwalamy, ktore ich mosciom byc maia, także aby panowie succollectorowie, przez ich mosciow naznaczeni, cum perceptis stawali, gdzie wola ich mosciow będzie, że iako constitutione publica, tak laudo nostrum anteriori, naznaczone iest przez nas czopowe, tedy daiemy w moc tymże ich mosciom panom administratorom one exigendi secundum antiquos constitutiones et usum. Że zas na zapłacenie borgowemu woysku constitutione publica naznaczono podymnego siedmioro, ktore ad primam januarij wydane byc maia ad coaequationem z inszemi wojewodztwy, to acceptowawszy takowym mamy wydawac sposobem. Naprzod widząc, yż wielka w tym uima Rzeczypospolitey, że nowe osady staremi quitami zasłaniai się, według starych tylko daia quitow podatki, a amplificate wielkie przez nowe osady maia, ponieważ per constitutionem modernam certo modo zabieżano temu secundum hanc constitutionem wybierane byc maia. Wydatek tych podatkow począc się ma a decima quinta novembris ad decimam quintam decembris. Do ktorey exactiey uprosilismy ich mosciow panow poborcow, z Łucklego jego mosc pana Jana Kaszewskiego, Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, jego mosc pana Thomasza Leniewskiego, ktorzy ich mosci, contentuiąc się solario tylo od złotego po groszu, te podymne wybierac maia, cale od quitow poniechawszy, ponieważ dosic ciężka zostaię disolatia, iako przez nieprzyiaciela koronnego, tak insze quae patitur incommoda wojewodstwom ktorzy ich mosc in facie wszystkiego wojewodstwa przysięgę wykonali. A że niektore juramenta desertorum et conflagrato-

rum teraz nowe nastąpić muszą, hoc laudo nostrum cavemus, aby w wojewodstwach od takowego juramentu nie brano więcej od groszy trzech, od pieczęci groszy trzy, a za pracę groszy szesc, y to od całego juramentu nie od dymow rozumiec się ma; ktorzyby iednak na retentach zatrzymac te podatki mieli, a sądy interim z ich mosciami pany retentorami byli limitowane, albo się skonczyli, takowych ich mosc panowie sądowi grodzci extraordinarie sądzic powinni y exceptią z takowych nie odwłocznie czynic, sub poenis in constitutione sancitis, że toż multum interest Reipublicae, aby sądy, na retentorow naznaczone, iako w nayprędszey zostac mogli executiey, o czym per constitutionem czas naznaczony tedy yż propter certas rationes do tych czas sądy byc nie mogli, secundum hanc constitutionem, za tydzien ich mosc panowie sądowi ziachac się powinni, unius vel plurium absentia non obstante, na który termin wszyscy ich mosc panowie poborcy stanąć powinni y retente w ręce ich mosciow panow sędziow oddac, albo retenta u ktorych mają słusznemi pokazac dokumentami; ktoremu laudum naszemu gdyby się sprzeciwił a absentował się, albo retentow pokazanych in instanti nie oddał, sądy grodzkie wszystkich powiatow in instanti executią czynic powinni; a to rigore poenae peculatus do ktorego urzędu in quantum by tak byli pertinaces, y powiat za universałem jego mosci pana wojewody naszego ruszyc się ma sub poena de expeditione bellica sancita. Do ktorych sądow iż pierwsi ich mosci specificati dla pewnych przyczyn a słuszných ziezdzac nie zwykli, ad supplementum ich mosciow upraszamy, iego mosc pana kasztellana Wendskiego, iego mosc pana stolnika Wołyńskiego, iego mosc pana Rudeckiego, iego mosc pana Seweryna Markowskiego, którzy ich mosc przysiądz mają eadem rota, iako y pierwsi, to też declamuiąc, aby, ratione ignorantiey, iakie nie były w tych sądach maneamenta, ich mosc panowie poborcy uniwersały propter innotescentiam do grodow poprzybiac roskazac mają. A że in anteriori processu laudi huius solarium ich mosciom panom administratorom tey accyzy non est designatum, stosuiąc się ad constitutionem, niechcemy, aby ich

mosc panowie administratorowie in rem solarij od złotego po groszu, a succollectores ich mosciow po szelagu ex summa percepta brali, bo to cokolwiek ich mosc ex retentis priwatis pozwolilismy to respectem prac ich mosciow, ktore nam manifeste patent, stało się seorsive. Ktore laudum nasze iako in toto tam inqualibet seorsiva parte comprobuiąc, in toto zlecilismy iego mosci panu marszałkowi koła naszego, aby do act, ponieważ Łuckie teraz vacuią, albo Włodzimierskich, albo Krzemienieckich, było podane. Datum w Łucku die decima octava septembris, 1658. У того лядумъ подпис руки тыми словы: Stanisław Jełowicky, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Которая то облята, за поданемъ очевидным и прозбою выжъменованого подавающого, а за припиемъ моимъ урядовым, до книг нинешъных есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г. № 1026, л. 1051.

XII.

Инструкція кієвських и черниговських дворянъ посламъ, отпавленнимъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кієвскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектовъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привиллегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непремѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для пересмотра сеймовой конституціи. О внесеніи въ *Volumina legum* договоровъ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ комиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые послы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута *de scartabellis*. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоящихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Кошылова Казимирскому. О возвращеніи кієвскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинѣ. О разграниченіи земель Кієвскихъ, Житомирскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят девятого, месяца, марта первого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславом Лыховским, буркграбим замку Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожоные их милости панъ Людви́къ зъ Ондронова Ворошило, подчаший и маршалокъ сеймику

воеводства Киевского, и его милост панъ Адамъ Буркацкій, чешник и маршалок сеймику воеводства Черниговского, инструкцію их милости паном послом на сеймъ близко пришлый валный Варшавский, зъ воеводствъ своих згодне обраным, даную, для вписаня до книг нынешних кгородских Володимерских, подали, такъ се в собе маючую: *Instructia ich mosciom panom posłom wojewodztwa Kijowskiego y Czernihowskiego na seym walny Warszawsky, pro die decima septima marcij in anno praesenti złożony, dana we Włodzimirzu in loco na ten czas seymikow, według declarathey Rzeczypospolitey, ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podczaszemu Kijowskiemu, Alexandrowi Woroniczowi, szesznikowi Kijowskiemu, Thomaszowi z Bibersteyna Kazimirskiemu, Janowi Piasoczyńskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Jakubowie Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Adamowi Burkackiemu, szesnikowi Czernihowskiemu, zgodnie obranym. Nie próżnuie invicta altissimi dextera, gdy, rachuiąc się z narodami, lubo instat justitia na karanie, consurgente clementia maiestatu iego panskiego, conservat populorum salutem. Przyzna to narod nasz niebieskiey providenthey, gdy widzi, że albo aquila polonorum, iako drugi fenix, e cineribus revirescit, a jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, ktoremu pan Bog dispositionem tak sławney a seculo powierzył monarchiey, stara się o restitutia prowincyi ukrainnych y tak szerokich wojewodztw; w tym jego krolewska mosc, iako żałosnie z t-go serce iego panskie byc musiało, gdyż, fortia haec et pulchra membra a corpore Reipublicae, vidit et docuit, avulsa. Secundet Deus vota jego krolewskiej mosci, niechay tey niesmiertelney udzieli sławy, aby provincie tak sławne, ktore się ultra Boristhenem et ad pontum Euxinum rozciągają w granicach swoich, ktorych postanowiła niezwyciężona et nullis defatigata triumphis antecessorow jego krolewskiej mosci ręka, y za pamięci świętey sacer ille ac felicissimus Vladislavianus sudor, zostaiąc mogli tandem in alta pace za szczęśliwe jego krolewskiej mosci panowanie maiestatowi Bozkiemu podziękowac. Na przeszły*

seym w instructiey panom posłom naszym wyraznie dołożyły
województwa nasze wniesc instantią gorącą do jego krolewskiej
mosci y całej Rzeczypospolitey, aby commissarze do transactiey
kozackiey z obywatelow ukrainnych, o których samych substantie
oraz y zdrowie res agitur, byli naznaczeni, retulerunt ciż panowie
posłowie nasi, że tak wielka materia y ktora albo salutem, albo,
strzeż Boże, extremam servitutum wojewodztwom naszym przynosi
kilkom osobom na to wysadzonym była zlecona, a potym dwom ich
mosciom zesłanym cum absoluta, quod vix credibile, nec limitata,
oddana iest potestate; z żalem y z podziwieniem tego zażywaiąc
województwa nasze iterant vota swoje, prosząc o to pana y oyczyzne,
aby o kraie ukraiinne obywatele tractowali ukràinni, wysadzeni na
to tak z ich mosciow panow senatorow ukrainnych, iako ex ordine
equestri, ad minus po dwoch z wojewodztw tamecznych naszych. A
iż w jnstructiey jego krolewskiej mosci approbatia punctorum z
kozakami iest mianowana, ktore iakie by mieli byc, wiedziec dotąd
województwa nasze nie mogą, ponieważ na seymikach nie były
proponowane, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym ante
omnia do żadnych inszych spraw nieprzystępować, po obraniu direc-
tora koła poselskiego, poki nie będą w izbie poselskiej producovane
te puncta, a potym in facie Reipublicae, w których coby się znay-
dowało przeciw prawom y wolnosciom, albo coby laedere miało
conservationem honorum et bonorum status equestris nobilitatis
tych wojewodztw, nato pozwalac nie będą mieli facultatem, a mia-
nowicie, aby w dobrach szlacheckich dziedzicznych kozacy byc mieli,
w czym gdyby mieli panowie posłowie nasi teraznieyszą transgredi
jnstructią, non fraterno od ich mosciow musielibysmy przyiąc animo
y cokolwiek, strzeż Boże, padło by na wojewodztwa nasze adversi,
to wszystko jch mosciom panom posłom samym et non observationi
mandatorum bracij swoich ac violationi w tym punkcie fidei datae
adscribemus. Siła krwie własney maiores nostri przelali, nabywaiąc
praw y wolnosci, ktore potym per manus posteritati podali, a że
teraz fundamenta libertatis convelluntur in his, ktoremi distractis

my byli e servilibus nationibus notis proponent ich mosc panowie posłowie nasi statui a aequestri warunek wolney electiey, aby to na tym seymie lege publica caveri mogło, reassumuiąc w tym dawne prawa, mianowicie constitutionem roku tysiąc szescset trzydziestego. Violatur status Reipublicae, gdy iakie consilia sine scitu ordinis aequestris, w którym iest robur tey Rzeczypospolitey conduntur, czego przez ten czas cum summo dolore status noster doznawał, zlecamy tedy panom posłom naszym, ante omnia formandam hanc legem proponere, aby senatus consulta pluralitate votorum stawały y aby każdy z ich mosciow panow senatorow na swoje się podpisywał votum; a gdyby senatus consulta contra jura et libertates, strzeż Boże, iakie stawały, aby to wszystko irritum et inane ipso facto zostawało. Interest na tym siła Rzeczypospolitey, aby miała podatkow wszystkich exactam rationem, ponieważ dawnych retent, różnie po województwach zatrzymanych, siła by się mogło długu woysku winnego upłacic, zlecaią województwa nasze ich mosciom panom posłom, aby iego mosc pan podskarbi przeszły reessumował rachunki swoje od seymu Brzeskiego, a przytym nie confundantur jurisdictiones, quae autoritate na summy pewne z podatkow Rzeczypospolitey seymu przeszłego na same tylko zapłate woysku obmyślonych, contra mentem Rzeczypospolitey, na insze privatne occasie assignatie wydawał y w urząd teraznieyszego iego mosci pana podskarbiego wdawał się; więc y srebra koscielne y insze wszystkie podatki Rzeczypospolitey, także y accyzy antecomicialne in quos usus y iako się obrociły, ponieważ Rzeczpospolita nie uznawa żadnego z tego fructum, reddat jego mosc sufficientem rationem. Województwa nasze iż nietylko do transactiey kozackiey, ale ad pacta z panstwem Moskiewskim, z którym mają vicinitatem, iesliby tedy do tractatow z carem Moskiewskim przyszło, czego życzymy, zwłaszcza salva societate hana Krymskiego domowią się panowie posłowie nasi, aby commissarze do tractatow z obywatelow tamecznych byli ex senatu et ex ordine aequestri naznaczeni, ea conditione, aby żadna alienatia w województwach naszych, strzeż Boże, od korony nie była in ser-

vitutem despoticam naroda tamtego, na co panowie posłowie nasi nie będą, miec facultatem pozwalac sub nexu eodem, ut supra, violatae fidei. Ta iest powinność każdego wiernego poddanego, panu y oyczyźnie poprzysiężoney, dotrzymywac wiary, co że miasto Gdansko uczyniło laudanda pietas in patriam, a iż desideria ich competentem aequalitatis et justitiae modum excedunt, pozwalac na nie żadney nie mają facultatem panowie posłowie, raczey że na seymiki relatyne odniesc. Avulsio honorum regalium, ktore są patris filiorum bene de patria, uti communem matrem, merentium in spiritualement aut terrestrem statum, iż się zagęściła na żadną więcej quocumque nomine, haereditario, sive emphiteuneo, pozwalac nie mają facultatem panowie posłowie. Conveluntur fundamenta libertatis tuendi, jus condendi legum a statu aequestri transfertur y seymy, na ktorych wielkim kosztem y magna animorum contentione leges statiuntur, in compendium przychodzą, gdy constitutio po seymie odmienione bywaią, czemu zabiegaiąc circa electionem directora koła poselskiego, panowie posłowie nasi upomnią się, zkład emanavit tam pessimum et pudendum apud exteros et ad posteritatem exemplum, ze przeszłego seymu constitutie, ktorych nieczytano ani w poselskiej izbie, ani w senatorskiej, są inferowane, y seym po seymie sprawiony, denique przedrukowane cum novis additamentis privata authoritate wpisanemi indignum Reipublicae takie excessus contra libertatem cierpieć, quisquis author tych rzeczy aby investigowany y zaraz sądzony, a słusznym y surowym decretem naprzykład drugim, aby się tego nikt ważyć nie smiał, podany; więc y tego ciż panowie posłowie doyrzrą, aby panowie deputaci do constitutiei nie przez samego pana marszałka poselskiego, ale pluralitate suffragiorum, iako y sam marszałek, byli obrani y przysięgli in eam rotam, iako nie przeciwko prawu y wolnosciam wpisywac, ani przydawac do constitutiei nie będą. Pacta z cesarzem jego moscią także y z kurfirstem jego moscią Brandenburskim, iż nie są in volumine legum, tylko roboratia ich de data et actu, serio instabunt panowie posłowie, aby do grodu Warszawskiego per oblatam były

podane, aby się mogły obywatele tey Korony lepiej w nich przeyrzec y informowac. A iż jus feudi ad domum Brandenburgicam columba censem nigdy się nie sciągało y vim haereditatis sapit, na co panowie posłowie nasi, sub fide, honore et conscientia obowiązani, pozwolić nie mają facultatem. Podatkow Rzeczypospolitey ktoby się quocumquae nomine et ratione tknął, administratorem, albo szafarzem, albo proviantmagistrem, aby commisarzem do zapłaty woysku być nie mógł, ani posłem na seymie terazniejszy; a iesliby był obrany, aby zaraz na początku seymu był sądzony y relegowany. Indigenaty osob cudzoziemskich, yż żadnego pożytku Rzeczypospolitey, raczey wielką szkodę, et summam ingratitude przynoszą, domowią się tego panowie posłowie, aby wszyscy, przeciwko ktorym po seymie przeszłym protestacie zaszły, były ex hoc vitae libro wymazani, a drudzy aby fidelitatem regno poprzysięgali. Więc y statut de scartabelis aby in suo robore zastawał, na żadne zas insze nowe pozwalac nie będą mieli facultatem, ktorych by w jnstructiey jego krolewskiej mosci nie było, a względem pana Pinocego tak declarują, aby w woysku jego krolewskiej mosci zasługami swymi kleynotu tego more majorum szukał, inaczey nie powinni pozwalac. Dobra Rzeczypospolitey aby mieli być summami jakimi, albo jure feudi, albo transportatione summ jakich, albo inszymi wymyslnymi sposobami, aby miały być onerowane pozwalac tego nie mają panowie posłowie nasi facultatem. Stanęła constitutia przeszłego seymu, aby husarskich chorągwy, iako antiquam militiam, przyczynic, co iż do effectu nieprzyszło, przypomną ich mosc panowie posłowie naszy na tym seymie, także y wołochow obdankowanie; a przytym instabunt, aby woyska cudzoziemskiego in tanta penuria skarbu praecipue reytarow, ktorym naywysszy żołd iest, umnieyszyc, więc y officerowie cudzoziemscy, aby po zmarłych żołdatach pieniędzy Rzeczypospolitey nie brali, ale aby się to do skarbu wracało, providebunt panowie posłowie nasi. Pisarze skarbowi, iako secretorum Reipublicae participes, aby szlachtą Polska y osiedli byli, a nie cudzoziemcy, powinni się domowic panowie

posłowie naszy. Wies Kopyłow, którą swymi własnymi pieniędzmi zasłużony in Reipublica człowiek, jego mosc pan Kazimirski, brat nasz, kupił, a teraz contra omnes legis rationes na przeszłym seymie do drugiego powiatu oddana, instabunt panowie posłowie naszy, aby temu szlachcicowi za zasługi onego y straty przez wszystek wiek iego przynaymniey wolno mu ią było przedac. Załosnie uskarżali się na seymikach bracia nasi exules, ktorzy podczas incursiey nieprzyiacielskiey w Lublinie mobiles res y substantie swoje z Ukrainy uwiezione deposuerunt, ktore in fide suam receperunt, iż mieszczanie Lubelscy dotąd przy sobie zatrzymuią pretextem iakiegos nieprzyiacielowi wydania, domowic sie panowie posłowie nasi maia, aby te krzywdy bracia nasi nie ponosili. Wiadome oyczyźnie prace y koszty, od młodosci indesinenter podięte, jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na ktore aby jego krolewska mosc spolnie ze wszytką Rzeczypospolita, także y na koszty iego mosci de proprio peculio erogowane, słuszny respect miał, efficerent panowie posłowie nasi. Iasniewilmożnego jego moscia pana wojewody Sędomirskiego patent Reipublicae merita, a iż forteca jego mosci Brodzka iest też unum antemurale Ruskich krajow, aby tameysza accyza obrać się na poprawę tēy fortecy, instabunt ich mosci panowie posłowie nasi. Jako wysokie merita jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Czernihowskiego w oyczyźnie naszej, tak y summa dexteritas jego mosci in promovendo bono publica, także y w uspokoieniu oyczyzny magnus zelus godne wielkiego u pana y oyczyzny respectu y gratitudinem, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby takie merita jego mosci niebyły sterilia, y summy lequidowane na potrzebę Rzeczypospolitey erogowane, aby z skarbu koronnego były zapłacone. Woiewodztwo Kijowskie, yż stąd do ziem: Kiiowskiey, Zytomierskiy y Owruckiey, rozgraniczonych niemieli, instabunt ich mosc panowie posłowie, aby per constitutionem do rozgraniczenia tych ziem commisarze tak z senatu, iako ex aequo stri ordine z obywatelow woiewodztwa tego naznaczeni byli y

wszytkie dignitarstwa y urzędy ziemskie, przykładem województwa Ruskiego, w pomienionych ziemiach z obywatelów województwa tego, którzy fidei panu przez tę czasę exulando szczerze dotrzymali, aby rozdał jego królewska moc. Jasnie wielmożnego jego moc pana wojewody Kijowskiego przy wysokich y jawnych oyczyźnie zasługach justissima desideria, w przeszłej instructiey panom posłom naszym podane, które yż effectum suum dotąd nie wzięły, iterabunt vota ich moc panowie posłowie, aby tautus in Republica civis był całę ukontentowany. Iego moc pan wojewoda Wilensky, hetman wielki Wielkiego Xięstwa Litewskiego, continua annorum serie desudavit, iako y na tenczas gloriose pro patria dimicat, aby tedy przy powinnym podziękowaniu osobliwej wdzięczności y nagrodzie, summy, na przeszłym seymie liquidowane, de facto od Rzeczypospolitey były ujęszone, promovebunt ich moc panowie posłowie naszy. Xięcia jego mocia Radziwiła, podczaszego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, wysokie w oyczyźnie merita, pułki y niemałe woyska, tak w Koronie, iako y Wielkim Xięstwie Litewskim na usługę Rzeczypospolitey, z wielką stratą substantiey swoiey stawiaiącego, są dobrze Rzeczypospolitey wiadome, ktoremu contra mentem dawnego y świeżego prawa w dobrach dziedzicznych pod fortecami Nieswiżską y Mirską, które impetom nieprzyacielskim, przez tę czasę sufficientibus praesidijs et proviantibus de proprio z niemałą stratą z dobr jego dziedzicznych przewidowane, wytrzymały extra periculum na tenczas tamtych kraiów, na consistentią woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego położono, y ten proviant na praesidia do tych fortēc ordinowany woysku wybrac w dobrach pomienionych naznaczono, tey szkody y nagrody ich mosci panowie posłowie upomnią się. A iako ochota xiążęciom ich mosci do usługi oyczyzny w wystawieniu niemałych pułków tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, laudanda, tak ludziom w Koronie służącym, aby iego królewska moc według assecuratiey swoiey skuteczną nagrodę obmyślił, instabunt ich mosci panowie posłowie. Godne mają być pamięci zasługi jego mosci pana Kisiela, wojewody Kijowskiego,

ktore Rzeczypospolitey wyswiadczył, za co potomkom onego debita debitor gratitudo; a że na miasto miane niebożczyk jego mosc pan wojewoda Kiiowsky exegował summe dwakroc sto tysięcy y pięcdziesiąt tysięcy złotych, na którą to summe od kupcow Gdanskich niemały dług zaciągnął, tedy, aby ta summa pomieniona ad successores legitimos spadła, upraszac mają ich mosc panowie posłowie. Nie ugaszają w pamięci ludzkiej wysokie y niesmiertelney godne pamięci zasługi zeszłego z tego swiata jego mosc pana Piasoczynskiego, kasztellana Kiiowskiego, ktorey teraz haereditant w osobie jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego; aże dla dobra Rzeczypospolitey własności swoich w wojewodztwie Czernihowskim do państwa Moskiewskiego ustąpił, za co dotąd od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey nagrody nie odniósł, lubo inszym w podobnych okazjach nagrodzono, officient ich mosc panowie posłowie naszy, aby Rzeczpospolita słuszny respect na to miała. Zasłużył to odwaznie y krwawie świętej pamięci jego mosc pan Stanisław Lanckoronsky, wojewoda Rusky, hetman polny koronny, aby Rzeczpospolita słuszny respect na potomstwo tego zacnego cavalera miała, promovebunt tedy ich mosc panowie posłowie, aby jego mosc in iustissimis desideriis suis a Republica byle ukontentowanij. Dotrzymując wiary panu y oyczyźnie, przykładem wielkich przodkow swoich, jasnie wielmożny jego mosc pan Ian Kazimirz Krasinsky, wojewođa przeszły Płockij, a terazniejszy podskarbi koronny, zdrowie swoje za dostojenstwo jego krolewskiej mosci y całosc oyczyzny niosł; więc y w legatiach odważnych toż zdrowie swoje in periculum y w ręce nieprzyjacielskie podawał, wielkim kosztem swoim z uszczerbkiem własnym substantiey swojej stawiając et bonum publicum promovendo, za co iż do tego czasu od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey debitam nie odniósł gratitudinem, promovebunt ich mosc panowie posłowie, aby na terazniejszym seymie sufficientem otrzymał jego mosc sublimium meritorum suorum et expensarum recompensam. Jego mosc pan Sołtyk, podczaszy Czernihowsky, w ódwleczoney sprawie seymowej przez niemałe czasy,

instabunt ich mosc panowie posłowie na teraznieyszym seymie, aby był uspokoiiony. Jego mosc pan Stanisław Oleszko brat nasz processu extraordinario postcuriali ratione inusitatae decimae iest aggravatus, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie naszy, aby prawo pospolite in persona tego szlachcica in toto conformowane było. Jego mosc pan Tomasz Gumowsky ultra praescriptum juris, sine decreto, non convictus ab executione, vim patitur, instabunt tedy panowie posłowie naszy, aby ta sprawa na seymie osądzona była. Zasłużył to dobrze dom zacny ich mosciow panow z Bibersteyna Kazimirskich, aby y na zacną krew ich mosciow respectus Reipublicae nastąpił, że tedy panowie Ulricus y Venceslaus z Biberszteyna baronowie garną się in gremium Rzeczypospolitey naszej, ofiarując pewną quote ludzi kosztem swym na usługę Rzeczypospolitey, providebunt ich mosc panowie posłowie naszy, aby tey occazyey Rzeczpospolita nie omieszkała, a ich mosc do indigenatu coronnego przypuszciała. Te tedy desideria nasze, całość Rzeczypospolitey, salutem et incalamitatem wojewodstw naszych, oddawaiąc ad manus ich mosciom panom posłom naszym, iako na początku tey instructey sub eodem nexu fidei et conscientiae ich mosciow obowiazujemy. Działo się we Włodzimirzu miesiąca februarij dwudziestego osmego dnia, roku panskiego tysiąc szescset piędziesiąt dziewiątego. U tey instructey podpis rąk temi słowy: Ludwik z Ondronowa Woroszyło, podczaszy y marszałek seymiku wojewodstwa Kijowskiego. Adam Burkacky, czesnik y marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Которая то инъструкцыя, за поданемъ очевиднымъ и прозбою лишьменованого подавающого, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешныхъ естъ въписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г., № 1027 л. 648 на об.

XIII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его пополнымъ рушеніемъ. Наставленіе ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недопущеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ комиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недопущеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недопущеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недопущеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недопущеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недопущеніи литовскому войску стоять въ Волынскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдующимъ съ cadaго податямъ. О недопущеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвями и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волынскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздѣлѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недопущеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недопущеніи духовенству взимать десятину. О недопущеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волынскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волынскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей. О ревизіи государственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добивающихся у цесаря титуловъ. Объ урядо-

ченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот пятьдесят девятого, месеца марца шостого дня.

На вряде кгородском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Александром Илинъским, буркграбим Луцкимъ, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, персоналитер становши, урожоный его мил. панъ Вацлавъ на Конюхахъ Гулевич, подсудок Луцкій, ротмистръ его кор. мил., маршалок кола рыцерского, для въписаня до книгъ нинешних кгородских Луцких подалъ пер облятам инструкцію, през их милость пановъ обывателей воеводства Волынского, их мил. паном посломъ, въ той инструкціи выражоным, на сеймъ близко пришлый шестнеделный Варшавский, за универсалом его кор. мил. выданыи детерминованый, даную и списаную, о чом тая инструкція ширей в себе маеть, просечи, абы до актъ принята и вписана была; а такъ я, уряд, оную, до книг пріймуючи, читалем; которая, писмом полским писаная, такъ се в себе маеть: Instrukcyя dana jch m. pp. posłom, ktorym limitatam daiemy potestatem, tak ratione pactorum, iako też et contributionum publicarum, ktore mają byc wzięte do pracy: wielmożnemu j. m. p. Samuelowi z Leszna na Korcu y Czartorysku Leszczyńskiemu, staroscie Łuckiemu, j. m. p. Janowi Franciszkowi Lubowickiemu, stolnikowi Ciechanowskiemu, Punskiemu, Seywinskiemu etc. staroscie, j. m. p. Ianowi na Szkliniu Szymkiewiczowi Szklinskiemu, łowczemu Wołyńskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ierzemu na Horochowie Wilhorskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Marcinowi Leduchowskiemu, posłom wojewodztwa Wołyńskiego, na seymiku w Łucku die vigesima octawa febraarii anni praesentis, millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, za uniwersałem j. kr. m. pana n. m. złożonym, na seym blisko

przyszły, dnia siedmnastego martij przypadający, unanimi consensu obranym. Naprzod jch m. pp. posłowie nasi, imieniem wszystkiego wojewodztwa naszego, solenissime podziękują j. kr. mosci panu n. mił. za oycowskie około utrapioney oyczyzny naszej pieczałowanie, ktore j. kr. mosć, nie folgując zdrowiu swemu, nieotarszy prochu z prac woiennych y nieodpoczowszy po niewczasach obozowych, dla całosci y zaszczycenia iey podeymowac raczy cum ea declaratione, że woiewodztwo nasze tak jest wdzięczne dobroczynosci panskich, iż żadne trudnosci, żadne pericula niebędą mu ciężkie, ktorych by odważnie za dostoiensstwo j. kr. mosci y całość Rzeczypospolitey, insis-tendo przodkow swoich vestigiis, niebyło podiść gotowe. Potym jch m. pp. posłowie nasi pierwszą in facie Reipublicae wniosą instantią, pytając się na tym seymie, gdzie się podziały srebro z domow Bożych, praetextu exsolvendorum stipendiorum militarium pobrane, obiecują to sobie, iż dalszy progres Pan Bog będzie secundował, kiedy hunc zelum oswiadczymy; ratione splendorum raz onym poświęconych y dedicowanych, gdzie pieniądze a summo pontifice dla poratowania upadłej iuż prawie oyczyzny naszej contribuowane, quo cessit summa pięcdziesiąt tysięcy złotych od jch m. panow duchownych, względem łanowey piechoty conferowana, a ponieważ to non cessit na zapłatę woysku, tedy ma byc oddano, albo zapłacono tym kosciółom, z ktorych te srebro są zawzięte. Zapłata zasłużo-nego rycerstwa żołdu, ponieważ iest fundamentum spraw terazniey-szego seymu y napewnieyszym do uspokoienia oyczyzny srzodkiem, diligentissime panowie posłowie nasi inquirere mają. W co się obrocili wielkie eo nomine w krulewstwie wybrane pogatki, z nieznosnym uciążeniem pozwolone: akcyzy, rogowe, pogłowne narodowi naszemu insolita ordynaryne y extraordynaryne podatki, na zapłacenie szesciu milionow na seymie przeszłym ufalone y w woiewodztwach wydane, bo chocby milion y drugi in defectu ubył, gdyby się cztery in exolu-tionem y ukontentowanie woyska obrocili były, do tego, do czego teraz przyszło, nieprzyszło by było, y iesli te podatki mere na zapłatę woysku obmyslone na nowe zaciągi y insze iakie wydatki,

contra mentem constitutionis, są wyszafowane, serio w to cum tota Republica weyrzec mają, aby to, co illegittime iest wydane, sine respectu personarum, na zapłatę ludziom Rzeczypospolitey, na kommissią przyszłą, non obstantibus quibusvis senatus consultis, sub poena peculatus wniesiono było. A że podatki Rzeczypospolitey bardzo zszczuplały, tedy woysko ma byc zmnieyszone, a ta diminutia pospolitym ruszeniem, more maiorum nostrorum, ma suppleri. Lubo to wiemy, multa esse arcana rerum publicarum, ktore secreto mają tractari, atoli że approbować, niewiedząc co, res dura, panowie posłowie nasi niepierwey subscribent pactis z woyskiem Zaporozkim et cum aliis quibusvis vicinis nostris, aż na seymie, da Bog, przyszłym liquido constabit, omnibus regni ordinibus, iakiemi conditiis zawarte, quid commodi z nich Rzeczypospolitey accessit; a co maximum, iesli nie szkodę Rzeczypospolitey, albo in avulsionem a corpore regni provinciarum, vel quid simile nieiest conclusum. Expensa na uięcie woyska nec nominentur, owszem ktoby kolwiek tak z większych iako mnieyszych officialistow y towarzystwa, nemine excepto (co y od koła woyskowego panom posłom iest commissum, y nasi pp. posłowie aby się z jch mosciami znosili, upraszamy), eo nomine, co zawzieli, pp. pisarze skarbowi declarowac ich powinni będą, żeby to, co ad illegittimos usus wydano, in exolutionem stipendiorum cedat. A iż ztąd plurima sequuntur absurda, że pp. pułkownicy, rotmistrze y insi pp. woyskowi, także ktorzy się skarbu tknęli, obierają się posłami z wojewodztw y ziem, z seymu zas na trybunał Radomski deputatami y na kommissią do zapłaty woysku commissarami, pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugich wojewodztwposłami, serio instabunt, aby lege publica cautum było, żeby żaden pułkownik, rotmistrz, a ni ten, co się quocunque modo skarbu tknął (exceptis pp. hetmanow y to praewio iuramento, także ktoby z koła woyskowego do rachunkow żołnierskich skarbem był deputowany), commisarzem niebył, żaden albowiem niemoże dwom pąnom służyć, vel amabit unum, zkąd multa in favorem militum; vel odium habebit alterum, zkąd nobilitatis aggravatio; żeby też y pp. commisarzow nad dwana-

scie większy niebył numerus y salaria nie tak wielkie, pp. posłowie nasi instabunt. Więc że y na tem zależy siła Rzeczypospolitey, aby cudzoziemcy skarbem niezawiadowali y pieniądze publicznych nietykały się, pp. posłowie mocno przy tym stanąć mają, żeby żaden cudzoziemiec pisarzem skarbowym niebył, sub paena infamiae, ale żeby pisarz skarbowy, ile ten, przy którym summa regni zostaje, był szlachcicem polskim osiadłym, a co większa independens y nie iako sługa jch m. pana podskarbiego, ale iako persona publica przywilegiata, juramento Reipublicae obstricta, żeby nie bez iego podpisu z skarbu Rzeczypospolitey niewychodziło, a coby kolwiek j. m. p. podskarbi za swoim bez tego podpisu wydał, to in rationibus publicis pro legitimo expenso przyjęto nie będzie, a to będzie unicum medium, żeby pieniądze publiczne in usus a Republica praescriptos obracali się. Toż statuendum o panach oficerach cudzoziemskich, żeby nobiles regni byli, y którychby experientia w dziele rycerskim zaleconych mieć chciała. Chorągwie polskich y cudzoziemskich pułków y szwadronów aby nikt razem nie miał, niech będzie każdy vocatione sua contentus, y taki niech ma ludzie cudzoziemskie, który by zawsze pułk swój mógł osobą swą przywodzić, szturmy odprawować, żeby mere służył dla przysłużenia się oyczyźnie, a nie dla wyłudzenia na niej pieniędzy, tractując wojnę przez plenipotentą, a sam tylko do pieniędzy z mieszkim. A że dosyc nobilitas ma ciężarów, płacąc publiczne podatki y ponosząc wielką od przechodzącego żołnierza augurią, nescitur, qua et cujus autoritate na dobra szlacheckie wychodzą assignatie, pp. posłowie nasi instabunt apud Rempublicam, aby na dobra ziemskie żadne więcej niebyli dawane assignatie panom żołnierzom, y owszem tego domowić się mają, żeby author takowych naszych oppressyi był skarany y aby każdy mógł na dobrach y zasługach tego wetować y dochodzić szkód swoich, które przez stanowiska obozowe siła z obywatelów województwa naszego paniosło, tak że im wszystkie crescentią jarą y łożimą zabrano y funditus wsi zniesino, że y podatków Rzeczypospolitey zkaż płacić niemogą. Dwory szlacheckie do takiego levi-

pendium przysły, że pp. żołnierze na iedney ię szali z chłopskimi chatami wazą, panom posłom naszym serio inculeamus, aby lege expressa o dworach szlacheckich cautum było, żeby iesliż iuż nil tutum u chłopka w domu, przynaymniey dwory szlacheckie w prawie opisanym mogły zostawac pokoju. Woysko liteweskie, że nad prawo pospolite na Wołyniu swe kwatery brało y szkody nieznosne poczyniło, pp. posłowie domowią się tego, żeby więcej woysko litewskie na Wołyniu stanowisk swoich nie miało: dosyc zniszczone wojewodstwo nasze ma bidy z swym koronnym żołnierzem. A że żadne prawa nic niepomagaia, żeby, na zapłatę woysku ufalone, podatki na samą się żołnierską obracali zapłatę, pp. posłowie nasi instabunt, aby in posterum na wojewodztwa woysko podzielone było ad proportionem et quantitatem podatkow, co gdy będzie, Rzeczpospolita w tak wielkie długi z woyskiem swoim nie zaydzie y ad inconvenientia, iako teraz, nie przyidzie, ponieważ też to po wojnie Pruskiej było practicatum. Jesli co iest szkodliwego w oyczyźnie naszej, iako coraz nowych supplementow zaciąganie, pp. posłowie nasi domowią się, aby więcej żadnych supplementow po włosci się włączających nie było, ale jesli kto zaciąga, niech że na iednym mieyscu zaciąga, a zaciągnowszy, recta do woyska, nie kronząc po włosci, sam y tam idzie, takowe albowiem supplementy gorzey, niż nieprzyiaciele, zciemieżyli Koronę; więc że teraz ziawili się zaciągi grassatorum w wojewodztwie naszym, ktorzy mienia się byc werbownikami pana hetmana Zaporozkiego, uniwersałow iego słuchac niechcą, ale od wioski do wioski włączac się, wszystko w niwiec, iako ogien, albo potok iaki bystry, obracaia; także urzędy nawet grodzkie exekuty z retentorow dla nich odprawowac niemoga, bo oni w domu ani w drodze nikt sekurus byc niemoże, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby nam te kupy swawolne znosić wolno było, y uniwersał j. kr. mosci, eo nomine iako nayprędzey wyprawiwszy, przysłać nam będą powinni. A ktoby, genere nobili origendus, do nich się wiazac y extra servitium Reipublicae zaciągac ważył, pro hoste patriae reputandus y bez wszelkiego res-

pectu poena peculatus karany byc ma, a cokolwiek securitatis causa namowimy constitutią aby approbowane było, pp. posłowie starac się maia. Raytarie, że mogą byc z naszych ludzi, byleby iedno ze troygiem strzelby siodali, a mniey przecie nasz żołnierz kosztuie, pp. posłowie nasi wniosą to y promowowac będą in facie Reipublicae, aby miasto raytariey niemieckich usarza przyczyniono, a niemieckie abdankowano. Gwardyia j. kr. mosci że aucta medietate, bo iey niebywało ieno szescset, a teraz iest dwanascie set, aby ad priorem numerum była reducta, y żeby ex privato, a nie ex publica aerario płacona była. A że iawne prawa o zbiegłych poddanych lubo są ostre, po staremu proces o nich bardzo się długo wlecze, pp. posłowie nasi nową obostrzą constitutią, aby incausa profugorum subditorum circa officia castrensia, po otrzymaniu lucrum na pierwszych roczkach, była potestas baniendi et publicandi na drugich, sine quibusvis beneficiis juris, ale tylko to się ma rozumiec in sola causa profugorum subditorum. Co się tycze coaequatiey, pp. posłowie nasi starac się będą, aby wszystkie od wojewodztwa naszego erogowane pieniądze, iako to na subsistentie woyska koronnego y litewskiego, prowianty, chleby, hyberny y consistencye w ziemskich dobrach, takze chorągwie, ktoreśmy na potrzeby Rzeczypospolitey y zasłonę iey iako ostatnią scianę od tego niebezpieczeństwa mieli, y cò iedno wojewodztwo nasze na woyska wydało, przyjęto in coaequatione było, gdyż te same wojewodztwo nasze enerwowały. A że j. kr. m. pan n. m. w instrukciey proponowac nam raczy pomiar łanow, ten że nigdy etiam felicissimis temporibus w wojewodztwie naszym niebył pogotowie, teraz, kiedy połowica wojewodztwa naszego zostawa in hostico, trudno być ma, pp. posłowie nasi ad feliciora tempora to remittendum curabunt, a in quantum by ratio extrema tego exposceret, tedy ad proportionem łanow do zwyczajnych u nas podymnych (iesliż by iuż inaczej byc niemogło) przystąpią. Indienaty żeby iuż więcey dawane nikomu niebyły, procz optime de Republica meritis y przez iakie znaczne odwagi. I tego domowią się pp. posłowie nasi, aby iuż więcey dobr Rzeczypospolitey in haereditatem nieobracano. Zup

Wielickich y Bochenskich, że j. kr. mosc liberationem od cesarskich proponent pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugiem i jch. mosciami, ad feliciora tempora to negotium deferre curabunt, a teraz woysko oyczyste ukontentowania swego potrzebuie. Niemniey y to aggravat, woiewodztwo nasze, że niektorzy z panow duchownych, przeciwko prawom naszym, novo exemplo upraszac poczeli dziesięciny po dobrach j. kr. mosci y ziemskich constitutią wyraźną, żeby te novitates zniesione byli, pp. posłowie nasi invigilabunt. Ciż contra ordinationem et exempla jch. mp. p. hetmanow, w osobliwe regista sprawy panow woyskowych pociągac zwykły, iako y przeszłego trybunału, tedy y te do ukontentowania woyska niepłaconego, pp. posłowie nasi, ile ktore in contumaciam otrzymano, cassari curabunt. A że in aequali Reipublica aequalitas iest res summi momenti, pp. posłowie nasi proponowac to będą statibus regni, aby pp. deputaci koronni tak, iako y nasi, przysięgali, że nie są nikomu rękodayni. Tego też exactissime doglądac y postrzegac powinni będą, aby constitucye po seymie u jch. m. pp. pieczętarzow non augeantur nec immutentur, ale żeby zaraz nie daley intra triduum do grodu podawane były. Sądy nasze Wołyńskie skarbowe choc się dłużej, na czas w constituciey wpisany, pociągneli, ale że incommodum Reipublicae et augmentum fisci, aby były approbowane constitutią seymu przyszłego, a że na Radomski trybunał, pp. poborcy nasi według constituciey stawic się niemogli dla niedokonczonych sądow a to dla żołnierskiego się po Wołyniu włuczenia y inszych legalia impedimenta, tedy że condemnaty, poenae peculatus w Radomlu na nich stanęli, pp. posłowie nasi efficere to koniecznie mają, aby seymem teraznieyszym zniesione byli, y modus faciendae executionis aby był namowiony, ponieważ y teraz dla werbunkow Zaporoskich po woiewodztwie naszym kupami wielkiemi grassuiących, odprawowac się słusznie nie mogą, więcęy procz tego między Horynią y Słuczą in hostico co za executia, tedy pp. posłowie nasi media wynaydą, iako executie u panow wielkich odprawowane byc mają, przy ktorych y retenta y repulsiones executionum, ktore bez

potęgi żadną miarą odprawować się niemogą, a panowie bonorum regalium possessores, także jch. m. książęta, biskupi y inisi, którzy ex pone bene meritorum ex gratia principis participują, słuszną aby roczną intratą do zapłaty woysku przyczynili się. Dobra, od starostw sądowych oderwane, aby cale znowu do starostw przyłączone y incorporowane były. Skarb koronny, z zamku Krakowskiego zabrany, aby był iako nayporządnij zarejestrowany y na swoim miejscu locowany, ktorego registra do grodu podane być mają, ut omnibus innotescat, co się wrocilo, co też ubyło, czego pp. revisores dabunt sufficientem rationem. Registr spraw expeditionis bellicae, tak in abusum w trybunale przyszedł, że prawie już wszystkie sprawy weń wciągniono, pp. posłowie nasi iedno się domowiac będą, aby constitutią wyraźną było demonstrowano, co za sprawy w nim comprehendi mają, inaczej iesli w tem Respublica co stałego na tym seymie niepostanowi, za dziesięć lat insze sprawy procz expeditionis sądzone niebędą, y tak żadne wojewodztwo swoiey wygody ani konca w sprawach inszych miec niebędzie, y żeby w tym trybunale Lubelskim niebył otworzony, procurabunt. Że dawna ambicya, prawem popolitym przydeptana, iak znowu głowe wznosic poczęła, pp. posłowie pilno pytac się o tym mają, ktoby tytułow principis imperii u cesarza j. mosci nabył, a ktoby kolwiek tantum audere pokazał się, karany być ma, iakoby to malum aequalitatem communem subvertens, in herba mogło być succisum et extinctum. Co do accizy y czopowego, iż się siła w panskich miastach y miasteczkach in praejudicium skarbu koronnego dzieie się, w ktorych panowie, pod imieniem taxy szacunkow et id genus, accize wybierają y na swoy prywatny pożytek obracają, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby się temu nieporządkowi et abusui zabiegło, panowie administratorowie naszej accizy y czopowego, iako się podieli tego ciężaru, popołu benevole tak dobierac y rachowac się z tych podatkow w skarbie powinni, ut de quota, co też uczynili, constet, ktora summa na seymie liquidata w ręku tychże panow administratorow naszych do seymiku relacyinego wcale ma zostawac,

summa iednak czterech tysięcy złotych j. m. panu Wołyńskiemu od nich zapłacona, żeby im była przyięta, pp. pasłowie nasi efficere mają, a od seymu żeby ten podatek, iako multum aggravans, był cale zniesiony, ponieważ bez contributii inszych po staremu nieobchodzimy się. Constitucya o arianach, żeby ad effectum była przywiedziona y nigdy invalidowana niebyła, obstinatorum vero et in errore perseverantium konfiskowane mają byc dobra, a żołnierzom, niekomu inszemu, rozdawane. A ze ordinaci wszyscy z dobr swoich ordynackich służbę Rzeczypospolitey odprawowac powinni, aby z skarbu Rzeczypospolitey żadney niepretendowali zapłaty, pp. posłowie prawem to obwarowac mają. Ci, ktorzy traktuią usługę Rzeczypospolitey, mają swoje chorągwie y ciągną się, aby co dla usługi Rzeczypospolitey zatrzymały, a że ich zapłata niedochodzi, tedy przynamniemy to co ad publicum aerarium, względem podatkow z majątnosci ich przychodzić będzie (co się iednak in futurum rozumiec ma), od pp. poborcow w contribuciacb przymowano było, a poborcom w skarbie, praeviis iednak recognitionibus, że wzięli z skarbu Rzeczypospolitey taką sumnę, iaka będzie z dobr ich poborcy należała, y w kwicie poborcowskim onym wydanym specificowana. Ponieważ dawne y swieże prawa woiewodstwu Wołyńskiemu caverunt, aby władcytwo Łuckie patriciis, mediante electione, conferowane było, tedy że praevio electionis et diplomatis, jure j. kr. mość pan n. m. conferowac ię raczył przywileiem swoim xiedzu j. mosci oycu Gedeonowi Czetwertynskiemu, ktorego domu amplissima in Rempublicam extant merita, ale osobliwie własnego rodzica, ktory pod Zborowem na usługdze j. kr. m. y Rzeczypospolitey w oczach panskich generose occubuit, pp. posłowie nasi upraszać jego kr. mosc będą, aby przy swoim zostawał przywileju; iesli by kto inszy ad male narrata z cancellariey j. kr. mosci wyniosł iaki przywiley, aby nullitati subiaceat; j. mosc zas oyciec Czetwertynski, iako legitimus donatarius, cieszył się z dobrodzieystwa panskiego; indefessa j. m. p. Stefana Czarneckiego, woiewody Ruskiego, nietylko intra viscera regni, ale y w roznych odległych prowincyach capitalem patriae persequentis hostem,

salicudo, quantum subsidii fluctuanti patriae adtulit, tantum gloriae et gratitudinis meruit, zaczym in quantum by in dubium jura et privilegia j. kr. mosci onemu conferowane od kogo vocarentur, ratione pewnych starostw, tedy zlecamy serio pp. posłom naszym, aby constitutioni anni millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, sub titulo: assecuratio hetmanowi korennemu j. kr. mosci Zygmunta Trzeciego, uczynionej, do j. kr. mosci Rzeczypospolitej instent, iako by ta constitucya ratione securitatis j. m. pana wojewody, publico bono absentis, reassumowana była. Forteca Brodzka wielmożnego j. m. p. wojewody Sędzińskiego, że iest wielu nas receptaculum in casu ingruentium in Rempubicam periculorum, na ktory praesidium muniti y prowianty, wielkie koszty isc muszą, pp. posłowie nasi wniosą instantie na seymie, aby posiłkiem jakim Rzeczypospolitej wsparta była, salva iednak indemnitate podatkow wojewodztwa naszego et retentis, iesli by się iakie przy j. mosci znajdowały, wolności zas miastu Brodom, od świętej pamięci krola Władysława przywileiem nadane, aby teraz constitucyą confirmowane były. Wiadome są merita erga principem et Rempubicam wielmożnego j. m. p. wojewody Kiowskiego, tudzież fides et conscientia spezy miasta Zamoscia, ktore fortiter impetui krola Szwedzkiego resistendo podieło, pp. posłowie nasi wniosą jstantiā do j. kr. mosci y Rzeczypospolitej, aby osobliwy na to miasto respekt był, y koszty tak na ludzie, iako restauracyą tej fortece, erogowane, recompensowane byli, tudzież y praesidium in futurum provisum, bez uszczerbku iednak podatkow y retent wojewodztwa naszego, a mieszczanom zamosckim za ich wiary y cnoty dotzymanie, prawa dawney wolności aby byli confirmowane. Ołyka, iako ex meritis świętej pamięci xięcia j. mosci p. kanclerza Wiel. X. Łit., tak ex receptaculo wielu nas braciej pod te niszczesliwe czasy, meretur od całej Rzeczypospolitej na reparacyą debitum respectum, zaczym pp. posłowie nasi commendabunt tę fortecę j. kr. mosci y Rzeczypospolitej, aby aliqua ratione, sine diminutione iednak contributionum publicorum, było ukontentowane. Wysokie merita j. m. pana Wołyńskiego, ktore, iako przedtym oswiad

czał j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, tak w teraznieyszym szczęśliwe z woyskim Zaporoskim concludowanym pokoiu, merentur wszelką u j. kr. mosci y Rzeczypospolitey gratitudinem, pp. posłowie nasi exponent Reipublicae jego mosci prace, koszty y trudy, ktore jego m. dla dostoiensstwa panskiego, dla conservatij wpokoju oyczyzny, cum discrimine vitae suae podiał y podeymuie, a oraz upraszac będą j. kr. mosci, aby miłosciwy wzgląd swoy panski na jego moscia miec raczył. I. m. pana Bełzkiego także merita jch m. pp. posłowie zalecą j. kr. mosci y o panski wzgląd na jego moscia upraszac będą, iako zatym ktory na usłudze Rzeczypospolitey zdrowia y fortun swoich nie małe podiał dispendium. I. m. pan Brasławski za przodkow swoich y swoje merita recentiora, aby in desiderio suo ktore cum jure et aequitate convenit był ukontentowany, upraszac będą. I. m. pana stolnika Ciechanowskiego constantissimo erga Rempubicam et principem merita quantum sibi exposcunt, odwazne na comissie kozackie kilkokrotne drogi, także insze z odwagą zdrowia y kosztem wielkim, z rozkazania j. kr. mosci odprawione, legatie iasnie demonstrant, ktore aby pp. posłowie nasi chcieli promovere omni intentione ratione, zlecilismy tudzież, aby w likwidowanych swoich praetensyach od j. kr. m. pana n. m. był satisfactus, insimul instabunt. Dziany, tatarzyn, iż przez ręce j. m. pana oboznego koronnego od j. m. pana woyskiego Łuckiego wzięty, a do jego mosci przywieziony, a potym pro bono publico za instantią hana j. mosci do Krymu oddany, ktory się temu to jego mosci panu woyskiemu na pięć tysięcy talerow twardych szacował, instabunt jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta summa pro salutione okupu do Krymu, od j. m. pana woyskiego winnego y w nim pewnych osob zastawionych quacunque ratione, co byc może, nagradzona była. Za j. m. panem Alexandrem Czaplicem, bratem naszym, wniosą instantią pp. posłowie nasi, aby według prz. wileyiu j. kr. mosci do substancyi swey przywrocony był per constitutionem, ktory odwagami swemi znacznemi errorem suum correxit et expiavit. Iego m. pana sędziego ziemskiego Łuckiego:

tam in sago quam in toga optime de rege et Republica meriti civis indefessa studia bene merendi stād constare mogą całe y oyczyźnie, że dwóch synow straciwszy y trzeciego, iuż unicum, j. m. pana chorążego Parnawskiego, na takoweż odważa zabawy, które w oczach koronnych optime contestantur y w teraznieyszey pod Toruniem okaziey, zaczym, aby utrique debita od j. kr. mosci respondeat gratitudo, promotebunt jch m. pp. posłowie nasi, iako y to, aby caduk j. m. panu chorążemu post rebelles dany był sądzony. Przytym że commendabitur y sprawa j. m. pana Myszkii Chołoniewskiego, porucznika jego m. pana wojewody Kiiowskiego, j. m. pana łowczego Wołyńskiego, jako wojewodstwu temu tak całe y oyczyźnie non desunt innati erga patriam amoris argumenta, który, z młodych lat swoich odprawiwszy rudimenta przy usłudze świętey pamięci krola Władysława, in posteriori cursu lat swoich, nil intermisit do oswiadczenia tego, co należało bono Reipublicae civi, tenże y w oczach j. kr. mosci, pod Zborowem postrzelony, wyświadczył swey ochoty znaczny specimen, zaczym instanbunt pp. posłowie nasi, żeby j. kr. mosc, memor zostaiąc zasług iego, do dalszey ochoty chciał go zachęcić. Brata naszego j. mp. Dmitra Ursula Rudeckiego wysokie merita in Rempublicam, nietylko wojewodztwu naszemu, ale y całe y Rzeczypospolitey, są manifesta, iako młodosć swoię, ieszcze za świętey pamięci krolow jch mosciow Zygmunta y Władysława, w woiennych cwiczył zabawach, odważne zdrowie y krew swoje niosąc w koźdey woienney okaziey, a nadto y pod Beresteczkiem chorągiew ziemską wojewodztwa naszego w potrzebie nosił, y insze virtutis specimina evidentissimis probavit documentis, zaczym pp. posłowie nasi gorąco do j. kr. mosci instare maią, aby j. kr. mosc przynamniej chorągiewem wojewodztwa Wołyńskiego to iego vicariam nagrodił promptitudinem, in quantum j. m. pana chorążego teraznieyszego ad maiora officia wysokie iego pociągną. J. m. pana stolnika Kiiowskiego brata naszego wielką od chorągwi j. m. pana Lubelskiego potkała zniewaga, bo nietylko in fortunas, ale in personam iego saevitum, żeby tedy animadversum było na takową in-

solentia pp. posłowie nasi instabunt. J. m. pan woyski Włodzimirski, qua fidelitate z woiewodztwem et quo zelo przysłużenia się oyczyźnie procedebat, nikomu tajno nieiest, zaczym ze prowianty wydawał. za assignatiami j. m. p. hetmana wielkiego koronnego, a kwitow osobnych (niemaiąc ad manus constitutiei, która nierychło z druku wyszła, dla czego informowac się niemógł) nieodbirał, jch. m. pp. posłowie nasi porrigent onemu manum, aby go w tey mierze j. mp. pravianmagister generalny nietrudnił, poniewaz legitime za assignatiami płacił. J. m. pan starosta Łucki y j. m. pan Kilian Wilhorski, podczaszy Wołyński, quantum praestiterunt odwagami swemi cum dispendio fortun y zdrowia swego, wszystkim to constat, co nieustaiąc w synach, j. m. panu mieczniku a j. m. panu Ierzym Wilhorskim, rotmistrzach j. kr. mosci, testantur takoweyże ochoty erga Rempublicam promptitudines, zaczym pp. posłowie nasi nieprzepomnią jch mosciow, aby jego kr. mość panski swoy wzgląd na ich koszty miec raczył w tak utrapioney oyczyźnie, która nieustaiącemi affligitur calamitatibus. Niegodzi się deesse tym, ktorzy magestat Boży modlitwami swemi błagaia, y te ktorąsmy zasłużyły delictorum poenam zatrzymuią, iako to pannom zakonnym Lwowskim reguły Dominika świętego, także pannom Łuckim zakonu świętey Brygidy, oycom jezuitom Ostrozkim, j. m. xiędzu archimandrycie Żydyczynskiemu w libertatiey funditus zniesionych dobr, do archimandriei należących, oycom zakonnikom monastera Krechowskiego, aby ci wszyscy in desideriis et praetensionibus suis, cum jure concordantibus, mogły byc ukontentowani, pp. posłowie nasi fidelem navabunt operam. Miasto zas Łucko, metropolis sądow y seymikow naszych, w ktorym juvenus szlacheckiego stanu foveatur y swoie exercitia bierze, a przez stanowiska żołnierskie wczasu swego miec niemoga, iako y pomienione sądy pokoju, tedy, aby specjali respectu miasto te od jch m. pp. posłow naszych zalecone było ratione libertatiey, zlecilismy. Ktore to puncta, na seym. de communi consensu nostro spisane, iako y desideria pomienione, zlecilismy j. m. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby,

ręką swą podpisawszy, do xiąg grodzkich Łuckich podał. Datum w Łucku dnia dwudziestego osmego februarii roku tysiąc szescset piędziesiąt dziewiątego. У тоє инструкторъции подпис руки его мил. пана маршалка кола рыцерского в тые слова: Wacław Hulewicz, n. k. podsędek Łucki, rot. j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Котораяжъ то инструкторъция, за подаемъ и прозбою вышъ менованого его мил. пана маршалка кола рыцерского, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписаная.

Книга град. Луцкая № 2179, л. 311, № 13.

XIV.

Постановленіе волынской шляхты на сеймикѣ во Владимирѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принести присягу. Каждый городской и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ.

Року тысяча шест сотъ пятьдесят девятого, мѣсяца сентебра шеснадцатого дня.

На вряде кгородском, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховѣским, буркрабим замку Володимерскаго, и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, stanowszy oczewiscie, urodzony jego mosc pan Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis wojewodztwa Wołhynskiego, laudum, przez ich mosciow

panow obywatelow woiewodztwa Wołhynskiego na seymiku relacyi-
nym we Włodzimirzu uchwalone, dla wpisania do xiąg niniejszych
grodzkich Włodzimirskich, prosząc, aby przyjęte y wpisane było,
podał, tak się w sobie mające: My rady, dignitarze, urzędnicy,
xiążęta y rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, ziechawszy się na
electiā deputackā tu do Włodzimirza, według alternaty, prawem
woiewodztwu naszemu opisaney, przypadaiącą, kędy oraz vigore
laudi proxime praesenti termin rellationis ich mosciom panom po-
słom naszym na seym przeszły, od nas wysłanym, byłznaczony,
przychilając się do constitutij także y declaratij woiewodztwa na-
szego na tym seymie przeszłym, po odebraniu relatij y wysłuchaniu
ich mosciow panow posłow naszych, aby było *ex re et commodo
totius Reipublicae y woiewodztwa naszego*, takową uchwałę unani-
miter postanawiamy. Naprzod przychilając się do prawa pospolitego
y constitutij seymu przeszłego, sądy skarbowe, w woiewodztwie na-
szym uchwalone, reassumuiemy *et ad supplendum numerum iudicium*
(ponieważ iednych fata, drugich insze finitie et impedimenta abstra-
xerunt) moderno laudo przydaiemy jch mosciow panow Jarosława
Pocieia, chorążego Nowogrodzkiego, Thomasza Koziekę, podstolego
Wołhynskiego, xięcia Wacława na Czetwertni Czetwertynskiego, Ste-
phana na Zahorowie Zahorowskiego, marszałka koła naszego, y Marcina
Leduchowskiego, ktorych do tamtych incorporatos mieć chcemy, zlecając
to wszystkim ich mosciom, aby pro die decima novembris do Łucka ziachali
y tam stricta manu exigant rationem od wszystkich in genere i. m. panow
exactorow iakich kolwiek w woiewodztwie naszym contributij, tudziesz
y retentorow wszelakich podatkow. Na ktore sądy termin wszystkim ich
mosciom panom exactorom, tak starych, iako y nowych podatkow, nemine
excepto, tudziesz y retentorow, bez przypozwu nznaczamy. A tym
czasem ich mosc panowie exactorowie, także ich succollectorowie,
registra swoje ad acta castrensia woiewodztwa naszego podac będą
powinni y one sądowi pomienionemu skarbowemu praesentowac y
liquidowac sub paena peculatus. Succollectorowie accyzy po miastach
przed tym że sądem juramenta mają wykonać; a ponieważ executio

est anima legis, postanawiamy, aby officia castrensia zieżdżali do
dobr jure victorum in vim fortis executionis, non obstante absentia
aliorum officialium, ieden z nich takową może odprawowac executią,
woznym y burgrabim przysięgłym zamku jego krolewskiej mosci
eandem facultatem daiemy. Ktory to urząd, ziechawszy ad bona
jure victorum, iesliby satisfactia pieniężna byc nie miała, powinien
dobytki, konie, woły, a gdzieby y tego nie było, tedy ipsum fun-
dum inhaerendo constitutiei in solutum brac. Czego iesliby jure
victi ad spatium unius septimanae niewykupili, libera venditio con-
ceditus; takoważ executia służyć ma wszystkim ich mosciom panom
exactorom de retentoribus quorumvis contributionum, także pro-
viantu, przez jego mosc pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimir-
skiego, wybieranego, ktory, nie czekaiąc cadentiam formati judicij,
per fortem executionem laudum swego residuitatem proviantu u re-
tentorow swych exigere ma, a inquantum by też niesłusznie iuż
wydany u kogo wyciągał proviant, poenis in temere exigentes, in-
ferius descriptis, podlegac ma; a ktoby smiał wyszpomienionej exe-
cutiei se opponere y niedopuszczac, ma subjacere poenis in legibus
regni descriptis, videlicet, infamiae et peculatus. Exactor zaś inquan-
tum by nie słusznie kogo smiał na delacie podac y takową aggra-
vare executią, iako falsarius, karany ma byc in eodem iudicio, cum
refusione damnorum parte lesae. Miasta, miasteczka wszystkie, ne-
mine excepto, zatrzymaną accyze fideliter powinni wydac, tak du-
chowne, iako y szlacheckie y iego krolewskiej mosci, a w nieod-
daniu per executionem odbierane byc mają. Ażeby iaka w wybie-
raniu iey nie intercedowała difficultas, tedy postanawiamy, yż iako
pirsze dwie cwierci roku ich mosciom panom administratorom wyda-
wane były, tak y ta trzecia, ktore jego mosc pan Bogusław Horain,
pisarz ziemski Łucky, dobierac ma, powinna byc wydana, żeby się
aequiparowała summa tey trzeciej części, iako y tamtych dwoch,
co temuż jego mosc panu administratorowi accyzy iniungimus, aby
modo, superius descripto, te retenta, iako najprędzey, wyciągnął. A
yż jego mosc pan Thomasz Kozioka, podstoli Wolhynski, renuncio-

wał officio administrationis accyzy, tedy hoc onus z jego moscią znosiemy, a jego mosc powinien według calculatij swoiey, cokolwiek tempore functionis suae wybrał, oddac powinien będzie na wypłacenie długu wojewodztwu naszemu, według declaratij seymu przeszłego; a post justam et plenariam przez ich mosciow panow administratorow accyzy obudwoch satisfactionem, formatum nasze idem judicium skarbowe ma ich mosciow per decretum uwolnic. A lubobyśmy sobie życzyli alleviare onus zatrzymanych contributiei z dobr ich mosciow panow duchownych ritus graeci in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, patrząc na dezolatią ich per calamitatem temporum, iż iednak ciężarom tak wielkim podołac wojewodztwo nasze in tanta Reipublicae necessitate niemoże, y ciż ich mosc panowie ritus graeci duchowni z nami aequaliter in oneribus niestaneli, ponieważ ordo noster aequestris w tamtem roku pomienionym y podatkami y expedicione bellica w osobach swoich, a ich mosc panowie duchowni ritus romani manu ludzi zaciagnionych sublevarunt Rempublicam, tedy, reassumowawszy laudum roku tysiąc szesc set pięćdziesiąt piątego, injungimus illo laudo obranemu iego mosc panu poborcy naszemu, aby jego mosc do sądow skarbowych adcitet ich mosciow. A in casu contraventionis sub poena expressa te retentum u ich mosciow sine mora exigat. Toż rozumiejąc o tych wszytkich, ktorzy illo laudo dosyc, nie uczynili y tych podatkow nie wydali, postanawiamy, aby tak z dobr jego krolewskiej mosci, iako duchownych y szlacheckich dosyc tamtemu postanowieniu uczyniono było. Desiderium iego mosc pana Samuela Wolskiego yż się na tem seymiku naszym uspokoić nie mogło, tedy one cum toto effectu do sądow, od nas formowanych, remittimus. Jego mosciu panu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, do poborow wojewodztwa naszego dana assignatia na congressie terazniejszym naszym wnoszona, powinney potrzebowała satisfactij, ale że przed podaniem ad acta regestrow ich mosciow panow poborcow naszych informowac się wojewodztwo nie mogło, tedy, za consensum iego mosci pana podstolego Brasławskiego, do

cadentij sądow naszych skarbowych odsyłamy; na ktorem terminie idem iudicium powinno będzie doyrzec, aby iego mośc pan podstoli ante alios miał swoje umowioną satisfactią. Te tedy uchwałę nasze, zgodnie postanowioną, zlecilismy iego mośc panu marszałkowi koła naszego do act grodzkich podac. Data we Włodzimirzu na seymiku relationis dnia szesnastego septembris anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лавъдум подпис руки тими словы: Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis wojewodztwa Wolhynskiego. Которое то лавъдум, за поданем и прозбою вышъменованого его мплости подавающого, а за принятем моим урядовым, до книгъ нынешнихъ есть вписаное.

Книга грод. Владимир. 1659 г., № 1027, л. 949.

XV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемена срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣшательствъ, происходящихъ въ Украинѣ.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ девятого, месеца декабря четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною Алексѣсандромъ з Кглинска Кглинскимъ, войскимъ Черниговскимъ, бургграфимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Филищъ Бокей, маршалокъ кола рыцерского, лавдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынского на сеймику, про дие терція децембрисъ ании куррентисъ, миллезими сексъцентезими квинъкватезими нони, за универсаломъ ясне освещеного княжати его мил. папа воеводы Волынского, зложонимъ, зъгромажонихъ, раціоне интроконтенторумъ, згодне постановъленное, с подписомъ руки своее, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, пер модум обляте подал. просечи,

абы принятое и в книги вписаное было, которое я, урядъ, приймаючи, читалемъ и такъ се въ себе масть: My, senatorowie, xiążęta, dygnitarze, urzędnicy, ziemscy y grodzcy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołhynskiego, na seymiku do Łucka, pro die tertia decembris anni praesentis, millesimi sexcentesimo quinquagesimi noni, za uniwersałem jas. osw. xiążęcia j. m. Mikołaja Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, wojewody Wołhynskiego, złożony, zgromadzeni, conformując się wprzod do uniwersału jas. wiel. j. m. p. Stanisława na Potoku Potockiego, wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, a potym consequenter do uniewersału xiążęcia j. m. pana wojewody naszego Wołhynskiego, tudzież y do samey potrzeby (ktora jest tutissimus telum) wojewodztwa naszego, niechcąc niwczym deesse oyczyźnie naszej, a pogotowiu strapionemu et tot fluctibus agitato wojewodztwu naszemu, za zgodą spólną nas wszystkich, termino et actu huic przytomnych, takowy poratowania wojewodztwa naszego namowilismy sposob. Naprzod lub to wiemy, że pospolite ruszenie, według prawa, niemoże byc iedno sine divisione belli, że iednakże iakosmy zawsze gotowi byli dla zaszczycenia dostoienstwa j. kr. m. pana n. m. y dla obrony praw, swobod y wolności naszej ostatek krwie y substantiey naszych wylac, tak teraz, kiedy od wiarołomnego, moskiewską potęgą wspartego, nieprzyiaciela, nam naybliżey imminet periculum, za spólną y iednostayną zgodą naszą conclusimus, abysmy in armis we dwie niedziele po ruszeniu się woyska Rzeczypospolitey a wojewodztwa naszego, ku nieprzyiacielowi stanęli, i tam szli, gdzie j. m. panom wodzom naszym opportunissimum będzie się zdało, a żeby innotescat, jas. wiel. j. m. panu wojewodzie Krakowskiemu, gotowosc wprzod nasza do usługi Rzeczypospolitey, a potem też y postulata nostra legitima debitum et condignum sortiantur affectum użyliśmy e medio nostri urodzonych jch mosciow pana Stanisława Muszatycza Ochłopowskiego, skarbnika Wołhynskiego, y Łukasza Olbeskiego, czesnika Lubielskiego, braciey naszych, aby przy instructiey y credensiae, j. m. pana marszałka naszego podpisanym ręką, wszystkie potrzeby wojewodztwa naszego, iako naylepiey przełożyli.

Co się zas dotyczy sądow skarbowych formati judicii, na seymiku naszym Włodzimirskim, ad mentem constitutionis seymu przeszłego, umowionych, te że ad primam incidentiam dla zamieszania od Ukrainy sądzone byc niemogly, inhaerendo limitationi, ad diem tertiam mensis currentis factae, żeby się nie translaposował termin, ad diem undecimam ejusdem mensis et anni, auctoritate terazniejszego naszego seymiku odkładamy, ktore to sądy iuż więccy limitowane byc niebędą mogły sine maxima et inevitabili necessitate, interponendo poenas legum et solariorum restitutionem, jch m. panom sędziom, iesliby ktore na termin praefigowany nieziachał, do tegoż terminu y j. m. p. Piasoczynskiego, podstolego Bracławskiego, pułkownika j. kr. mosci, względem zapłaty zasług w wojewodztwie naszym, za assignatią skarbową do zapłacenia przekazanych, o poczekanie uprosilismy. Co wszystko, aby swoy zupełny walor y wagę miało, j. m. panu marszałkowi koła naszego ręką podpisac i do akt podac rozkazalismy. Dan w Łucku dnia trzeciego decembris anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лавъдумъ подпись руки его мил. пана маршалка в тые слова: Philip Bokiey, marszałek koła rycerskiego, m. p. Котороежъ то лавдумъ, за поданемъ през его мил. пана маршалка, а за прнятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2179, л. 1022, № 4.

XVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гетманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежащія Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ впесеніи въ городскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны

и успокоеніи разоренныхъ провинцій. О непремѣнномъ проживательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ, подѣ страхомъ лишеніи ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жи́зни правящаго. О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ приобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подѣ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста гродскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и пифаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ гродскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консерваціи. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волынскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот шестдесят первого, месеца марца двадцет осмого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Стефаномъ Вышпольскимъ, буркграбим замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy personaliter, urodzony pan Jan na Zahorowie Zahorowski, stolnik Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, jnstructią ich mosciom panom posłom, na seym walny Warszawski blisko przyszły s pomienionego woie-*

wodstwa obranym, z godnie daną, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w sobie mającą: Instructia ich mosciom panom z Czernihowa: ich mosciom panom Adamowi z Burkat Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, Stephanowi na Zahorowie Zahorowskiemu, z Nowogrodka: ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, posłom wojewodstwa Czernihowskiego, na seym walny Warszawski dana, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym. Iest za co maiestatowi Bozkiemu powinne dzięki oddac, gdy Ukraina, tot annos rebellis, virtute polona ad obedientiam własnego pana adacta, redit tandem ad corpus regni, tym więcey, kiedy constitutio armorum foedifrugis hostis doznała coelestem vindictam, a narod nasz triumphalem odniosł lauream, ktore tak wielkie zwycięztwo nad nieprzyjacielem, ponieważ felicitate et auspicijs iego krolewskiej mosci pana naszego, miłosciwego stanelo, przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, ich mosc panowie posłowie nasi iego krolewskiej mosci uniżenie podziękuią. Podziękuią także ich mosciom panom hetmanom, quorum virtus et dexteritas tantis de hoste partis trophaeis toto terrarum orbi inclaruit. Niemnieysze debetur rycerstwu koronnemu gratitudo, ktore nomen polonum ad pristinam revocavit gloriam, ochotnie prace swoje za całosc oyczyzny niesąc y krew swoje na usługę iego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey poświęcając. Za co ich mosci panowie posłowie tak dobrym y zasłużonym spolney matki naszej synom podziękuią. A iż wojewodztwo nasze, per tot annorum spatium wyglądaiąc tanquam de limbo avroram pacis, y do tych czas ad propria nieprzyszło, ponieważ sedes belli z Moskwą et cum relicuis rebellibus w tamtym wojewodztwie iest, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby continuatis bellis z carem Moskiewskim było, y ta provincia, felicibus armis recuperowana, przyszła tandem ad regni corpus; gdyż do tychczas aexulare obywatele wojewodztwa tego muszą, lubo drugie wojewodtwa ukraynne meliori sorte poczynaią reviviscere, nas samych pogranicznych spes sola pacis, speratae et victoriae fructus

lactat, a inquantumby przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim negotium pacis, iako nam jego krolewska mosc w instructiey swoiey proponowac raczy; lubo nie wąpiemy, że ex dignitate iego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey finietur hoc negotium, jednak ich mosci panowie posłowie nasi przestrzegac tego mają, aby żadney awulsiey, strzez Boże, od Korony w wojewodztwie naszym nie było, w czym fide, honore et conscientia ich mosciow obligamus, gdyby mieli na co takiego vel in minima particula pozwolic, non fraterno od ich mosciow przyimiemy animo et hoc ipsum irritum et inane declaruiemy. A ponieważ ten seym, według constitutiey przeszłej, także jego krolewskiej mosci instructiey, poczynac się będzie a modo concludendorum consiliorum, ktore negotium iż na seymikach dotąd nie było et tangit fundamenti libertatis nostrae, nic in eo passu definitive concludowac ich mosc panowie posłowie nasi nie mają, ale hoc negotium totum ad trutinam nostram na seymik relacyiny przyniosą, na żadne depactacyie z yzby poselskiej in materiis status regni officientibus et libertatem laedentibus ich mosc panowie pozwalac nie mają, ieno aby commune consilium more maiorum zostawało. A ponieważ po te czasy na seymach, dolendo ad posteritatem exemplo, siła constitutiey sine scitu ordinum irrepsit, instabunt ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi, aby temu zabiegaiąc, constitutie, in facie Reipublicae czytane, na ktore zgoda nastąpi, ręką, marszałka poselskiego y deputatow, do constitucij z izby poselskiej mianowanych, tamże zaraz w senacie nieodchodząc podpisane y pieczętarzow koronnych, a potym do grodu zaraz po seymie przez tegoż marszałka były podawane sine correctura, w którym także punctie fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłów obliguiemy. Ponieważ wojna z nieprzyjacielem dotąd nie skonczona, ktorey prosecutio oraz y securitas wojewodztwa naszego moram non patitur, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby, inito cum ordinibus regni consilio, seym ten skrocony był, o co gorąco ich mosc panowie posłowie instare mają, aby tym prędzey wojewodstwo nasze de manu hostili wynisc mogło.

In negotio coaequationis w instructey jego krolewskieey mosci proposito, lubo wojewodztwo nasze propter iniquitatem temporum, ieszcze dotąd in hostico zastaiąc, contribuere niemoże, jednak, ne in quidpiam communis libertatis derogetur, znosic się ich mosc panowie posłowie z drugiem i wojewodztwy maią. Prawa dawne o residentey ich mosciow panow starostow ukraynnych, opisane iesli kiedy, tedy teraz maią przysc in executionem, ponieważ securitas Ukrayny zawisła, maią tedy ich mosc panowie posłowie urgere prefatam executionem tego prawa et insuper obostrzyc, aby ta residentia pomieniona sub amissione capitaneatus była; a ktoby nie residował, aby ipso facto takie starostwo provocanti było y iego krolewska mosc miłosciwie bene merentibus conferre proponet y to aby postfata modernorum possessorum starostw ukraynnych jeden nietrzymał, ale były podzielone aequaliter inter bene meritos, na czym także y securitas tameczne należy y ludzie woieni do służby oyczyzny będą ochotniejsi y większe subsidium tamtych kraiow będzie do obrony residentow u panow postronnych, iego krolewska mosc proponowac raczy; ktory punkt pro justo et necessario wojewodstwo nasze iudicat, ea tamen conditione, aby cudzoziemcy, ani ci, ktorzy indigenatami y nobilitaciami weszły do Korony, in ista functione niebyli, ale szlachta polska starozytna. Inter arcana libertatis electio regis est qua vel maxima nota a servillibus distinguimur nationibus, ktora yż teraz, vivente principe, cuius diutissimum et felicissimum regnum sit, proponitur, nie będą mieli ich mosc panowie posłowie nasi facultatem de hoc negotio tractandi, ale ten punkt propter informationem ulteriorem na seymik rellacijny przyniesc maią, salvis per omnia legibus de libera electione sancitis. Pacta Hadiackie, ponieważ non sine sanguine nostro stetit victoria de rebellibus, maią bydż meliorowane w tych punctach, ktore przeciwko prawu y wolnosciom wojewodstwa naszego są, o co ich mosc panowie posłowie jego krolewskieey mosci y Rzeczypospolitey prosic maią. Quanto sumpto et sanguine provincias Respublica recuperat, kazdy uważyc może, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom pilnie przestrzegac

tego, aby ani ich mosc panowie hetmani, ani żaden z woyska, dobr, per arma Respublica recuperowanych, usurpowac sobie privata authoritate nie smiał, y to lege perpetua obwarowac mają, cum interpositione contra delinquentes personas infamiae et bonum confiscationis. Nobilitatem in regno et juris charitatem magno sanguine maiores nostri zasłużyli, ktore yż teraz bez zasług woiennych zwykłe conferri, na żadne indigenaty, ani nobilitatie, ich mosc panowie posłowie pozwalac nie mają, ale na seymik rellatijny desiderium candidatorum przyniesc, interim moventur de Republica y o wszem ci nobilitowani y ktorzy do indigenatu przypuszczeni, a bez protestacij staneli, aby fidelitatem regni poprzysięgli y statuto de scartabellis byli podlegli, supplementa legis zabronili, ktore reassumendo paenorum oraz obostrzyc. Wołosze y Tatarowie aby więccy w woysku nie byli według constitucij, oprócz dwóch chorągwi ich mosciow panow hetmanow, hoc praecustodito, aby tych chorągwi rōtmistrzami szlachta polska osiadła była. A ponieważ to emerit, że ludzie, in privatum usum et comunitatum ordinowani, aggravant nobilitatem stanowiskami y różnemi exactiami y przechodami, ma tedy na tem seymie lex sanari, per instantiam et curam ich mosciow panow posłow, aby ci wszyscy, ktorych ludzie delinquant, poenatrium millium marcarum et triplici refusione damnorum byli karani, cum prefixione fori inter causas militares jus prave paenaes Rempubicam est. Ma tedy mynica in bonum ordinum bydz wprowadzona y ratio reddi, iako wiele fructificuie Rzeczypospolitey. A ponieważ ab exoliticijs consilijs et personis omnis morbus, mają reassumi omnes leges et insuper sanciti, aby wszyscy in genere cudzozemcy, iako do mynice, tak do skarbowych urzędow, legatij y inszych functij publicznych nie należeli, ale szlachta polska starożytna, a ktoby smiał inaczey uczynic, poena peculatus był karany. Monopolia skarbowe aby niebywali y cokolwiek Respublica conferret zasług woysku gotowemi pieniędzmi, aby to się w fanty nieobracało y skarb privatnemi interessami, quacumque ratione, niebawił. Desideria miasta Gdanska, ktore laudabili ad posteritatem exemplo, pa-

nu y oyczynie poprzysiężoney dotrzymało wiary y wszelakiego godne
iest podziękowania, na seymik rellatijny propter meliorem informa-
tionem ich mosc panowie posłowie przyniesc maia, przy dawnych
prawach y wolnosciah miasto Gdansko zachowawszy, także y desi-
derium ducum de Croa. Warowało prawo, aby urzędnicy grodzcy
osiedli byli, ktore y teraz reassumowac, dołożywszy tego, aby pi-
sarze y burgrabiowie osiedli byli in eodem districtu. Depactacie
znayduia się w kancellariach przeciwko prawu, ma tedy constitutia
anni millesimi sexcentesimali decimi tertij woiewodztwom tym służyć,
ktore się statutem Wołyńskim sądzą, poena duplex ma bydz inter-
posita. Urzędnicy grodzcy aby spraw przed żadnym sądem nie od-
prawowali, a regenci aby byli przysięgli urzędow ziemskich woiewodztwa
Czernihowskiego, ktore inpossessionati trzymia, sila się zagęściło,
aby tedy ipso facto takowe urzędy nullitatis były y krol jego mosc
aby ich pro vacanti rozdawał, insuper reassumowac constitutia
anni millesimi sexcentesimali decimi tertij o warunkach ziemskich
urzędnikow; a ktoby smiał urząd ziemskij, na ktory electiey potr-
zeba, uprosic sine electione, poena duorum millium marcarum et
privatione tegoż urzędu ma bydz karany. Interest na tym, aby ce-
leritas justitiae była in re publica, ze tedy ich mosc panowie sta-
rostowie tych woiewodztw, ktore się statutem Wołyńskim sądzą,
nie maia facultatem banicij, albo infamij, na szlachcicu nakazac,
przetoż maia bydz pomienione woiewodztwa, ac praecipue woiewod-
ztwo nasze, porownane z koronnemi. O zbiegłych wielka dillatia
dzieje się, ma bydz ponowiona lex, aby się ullis dillationibus, w
grodzie peremptorie et sine appellatione citati, odpowiadali tum et
sine dillatione maioris et exemptus. Constitutie, ktore contra funda-
menta libertatis irrupserunt, ac praecipue de suppressione poenae
publicae, aby nullitatis ipso facto były et imposterum obostrzyć
prawo contra violatores poenae publicae; a dekreta trybunalskie
wszystkie aby in suo robore, juxta constitutiones eo nomine san-
citas, zostawały, y aby starostowie wieże według prawa in causis
ejusdem poenae publicae budowali sub poenae duorum millium mar-

carum ad instantiam cuiusvis nobilis inter causas officij repetenda. Warowało przy ordynathey trybunału Wołyńskiego, aby conservatij woiewodstwa Kiiowskiego, do których należą sprawy wszystkich czterech woiewodztw, iednym statutem się sądzących, po woiewodztwie Kiiowskim byli sądzone, co inaczey przeciwko dawnieyszym constitutioni y przeciwko instructioni woiewodztw tamecznych na przeszłym seymie staneło, mają ich mosc panowie posłowie do dawnych praw y zwyczajow conservatij przywrocic; do tych czas woiewodztwo nasze (exulat) y nie może przyisc ad propria, poki woyna z Mokswą durabit; a yż obywatelow, in exilio zostaiących, sumptus defficit, prosic będą ich mosc panowie posłowie o reclinatorium tanti spezy, poki woyna z Moskwą skonczone nie będzie. Zagęściły się, przeciwko prawu et juribus ordinationis, inventione prepostera poczynione zapisy, przetoż, ktoreby się kolwiek znaydowali przeciwko statutowi Wołyńskiemu wyraznemu, aby per legem publica nullitatis były declarowane. Pacta z kurfirstem Brandeburskim iakiemi staneli sposobami, wiadomo Rzeczypospolitey, w których per appendix Drahimskie starostwo (przyłączone), ieżeli nie dosyc na tym, że kurfirst tot beneficia a Reipublicae odniosł, który yż teraz posiłkow niedał juxta pacta propria, ieżeli ieszcze y Drahimskie starostwo ma, strzeż Boże, od Korony odeysc, czego ich mosc panowie posłowie una cum Reipublica przestrzegac mają, tedy jasnie wielmożna iey mosc pani Anna Potocka, woiewodzina Krakowska, hetmanowa wielka koronna, staroscina Drahimska, według constituthey anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi octavi ad aequatam recompensam odniesc powinna wieś Dobrzyniów od starostwa Krasnostawskiego, nescitur quo casu aut errore thypographi do Lopiennikow przyłączono, contra jura et privilegia priora, aby znowu do starostwa tegoż była przywrocona. De patricidio et fratricidio prawo reassumowane aby delinquentes, contra hanc legem, ipso facto infames byli y żadnych urzędow niebyli capaces. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu sublimis virtus jasnie wielmożnego iego mosci pana woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, ktora tot trophaeis insignita terazniey-

szym nad nieprzyjacielem Rzeczypospolitey otrzymanym, cum aeterna nominis jego moscia gloria, zwyciężstwem coronatur, accedit amor patriae et libertatis, pro qua toties vitam et sanguinem jego mosci in discrimen obtulit, mają tedy ich mosc panowie posłowie przy powinnym podziękowaniu procurare, aby post tot exantlatos sudores gratitudo condigna od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey doszła jego mosci, koszty przytym na temże seymie aby były jego mosci refundowane. Gdy jasnie wielmożny iego mosc pan wojewoda Sędomirsky sanguinem et sumptum dla oyczyzny profundit, jasnie w tym sublimia merita magnorum maiorum suorum, quorum vestigijs insistit, wyraża, aby tedy przy powinnym podziękowaniu in desiderijs suis był a Republica ukontentowany, instare ich mosc panowie posłowie mają. Jako wieli sublimis indoles et excelsa virtus może przy odwadze zdrowia y substantiey dla miłości oyczyzny, clarissime patet in persona jasnie wielmożnego iego mosci pana wojewody Czernihowskiego, który pokazał eo Republicae, posse rebelles ad obedientiam et cultum legitimi principis reduci, primus glaciem fregit, quae fracta, pacis auroram salutare licet, proponent et instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby adaequata meritorum iego mosci gratitudo doszła przy słusznym, które godnie zasłużył, podziękowaniu, y sumpty, które pro bono publico erogavit, był na tym seymie refundowany. Za jasnie wielmożną jey moscią panią Koniecpolską, wojewodziną Bełzką, ich mosc panowie posłowie prościć mają, aby przy prawie swoim od jego krolewskiej mosci conferowanym zostawała. Za jego moscią panem Andrzejem Sokolnickim, chorążym Lwowskim, który za krwawe usługi swoje otrzymał jus haereditatis a Republica, prościć mają ich mosc panowie posłowie, aby w dobrach conferowanych przez commissią był wygraniczony. Za jego moscią panem Michałem Kałusowskim, w sprawie iego mosci o uproszenie dobr ad male narrata dziedzicznych, aby przywilei ten ad nullitatis był deklarowany cum debita poena contra delinquentem, mają ich mosc panowie posłowie nasi instare. Za jego moscią panem Ierzym Kazimirzem Krasickim, aby przy starych summach y prawie o do-

żywociach czworga opisanym zostawał y aby takowe przywileie contra jura publica niewychodzili, proponere ich mosc panowie posłowie maia. Jako wszystkich bene meritos słuszná rzecz panu y oyczyźnie recomendare, tak praecipue jego moscia pana Zahorowskiego, stolnika Czernichowskiego, ktory, more maiorum suorum, merita in Rempublicam, per manus sibi tradita, gloriose continuat. Za jego moscią panem Iakubem Woyną Oranskim, podsędkiem Czernichowskim, za jego moscią panem Adamem Burkackim, czesnikiem Czernichowskim, jego moscią panem Krzysztophem Kolczycim, skarbnikiem Czernichowskim, militem veteranum, aby przy stracie substantiey swoich in praesenti exilio, odpadszy od fortun własnych, accedentibus praeclaris in Rempublicam meritis, condigna ratio ich mogła haberi od jego krolewskiey mosci et a tota Republica; znaczne zasługi w Rzeczypospolitey jego mosci pana Iana Krzętowskiego godne są wszelakiey wdzięczności, gdy tedy za swoje zasługi suplicie jego krolewskiey y Rzeczypospolitey, aby pustynie w wojewodztwie Podolskim Niedzwiedzie, alias Kutnikowce, były mu conferowane, ich mosc panowie posłowie procurabunt apud Rempublicam. Te tedy puncta y desideria nasze, na ktorych iako całość oyczyzny y wszytkiey Rzeczypospolitey, tak y salus wojewodztwa naszego należy, ich mosciom panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosciow committendo. Dan we Włodzimirzu, w cerkwi katedralney, na seymiku wojewodztwa Czernihowskiego, dnia dwudziestego osmego martij roku panskiego tysiąc szesc set szescdziesiąt pierwszego. U tey jnstructiey podpis ręki temi słowy: Ian na Zahorowie Zahorowsky, stolnik Czernihowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Которая то облята инструкторен, за поданем очевиднымъ и прозбою вышеменованого его милости подавающого, а за принятем моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимирскихъ естъ вписаная.

Книга прод. Владим. 1661 г. № 1029, л. 916.

XVII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномерной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ пмн. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ рускомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою. Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Велпчкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судамъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недействительности постановлений, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то нибыло, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапятнаннымъ пменемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между уніятами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедзеномъ

Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймовыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравниеніи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволеніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватапціи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О неотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Суразка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ первого, месеца априля пятого дня.

На вѣряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Александромъ з Кглинѣска Кглинѣскимъ, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Константы Зубъчевскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облатамъ, инструкцію, през ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волынского ихъ мил. паномъ послом, на сеймъ пришлый згодне обранымъ, даную, о чомъ тая помененая инструкция нижевписаная лятіусъ люколентіусъ инъ се облоквитуръ, абы была принята и до книгъ записаная, а такъ я, урядъ, оную, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в себе писаная маеть: Instrukcyя jch m. panom posłom woiewodstwa Wołyńskiego wiel. jch mosciom: j. m. panu Krzysztofowi Sapiezie, stolnikowi W. X. Lit., j. m. p. Stefanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckiemu, j. m. p. Janowi Piasoczynskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. m. p. Andrzejowi Liniewskiemu, ziemskiemu sędziemu Łuckiemu,

j. m. p. Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podsędkowi Łuckiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarościemu Łuckiemu, na seym blisko przyszły z seymiku, w Łucku dnia dwudziestego osmego martij anni praesentis odprawującym się in loco solito, zgodnie obranym. In primis pensando j. kr. m. panu n. m. ustawiczną, a prawie każdodzienną, Rzeczypospolitey naszej sollicitudinem, która tak saluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną, oycowskiey providentiey czynnością ipsiosque regalis personae w roznych okazjach, in aperta vitae wystawionej pericula sudoribus, za łaską Bożą szczęśliwie exhibere zwykła, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego j. kr. panu n. m., tam paternum ergo patriam amorem naniższym zawdzięczyli podziękowaniem. Skłoniwszy się zatem do pilney punctow, w instrukciey j. kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daiemy tymże jch m. pp. posłom naszym informatią. Naprzód, materia concludendorum consiliorum publicorum ponieważ na przeszłym seymie agitowana była, a miały byc podane przez teraznieyszą instrukcyą j. kr. mosci rzetelnie na seymiki sposoby, teraz zas proponitur, aby per deputatos electos agitowana była, na to ich m. pp. posłowie nasi protunc pozwolic niemogą, ale in quantum by attosa Reipublicae miały bydz adinventae media, wziąć to cale do braci na seymiki relacyine mają, a do żadney rzeczy nieprzystępować, aż się ta wprzód uspokoi materia. Woyska j. kr. mosci iż do tąd niepłatne zostają, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby cum ordinibus regni o zapłacie onemu pilne ineant consilium, hoc adiecto, aby te wszystkie prowianty, tak gotowemi pieniędzmi, iako victualibus, contra legem ex bonis haereditariis wydawane, przy teraznieyszey zapłacie pro persoluto potrącone byli. Przytym y te woiewodztwa, które ex manu hostili ad corpus Reipublicae znova są przyłączone, ponieważ tym większa zostaje populositas, aby ad easdem przykładalisie contributiones, a contributiones agrariae, które kolwiek subsequentur, aby ad manus j. m. p. pod-

skarbiego deponowane niebyli, ale z commissiey assignatie do wojewodztw chorągwiom osobliwie tym, których rotmistrze w którym wojewodztwie mają swoje domicilia, byli dawane, ducta iednak proportione sufficintiae. Oto przytem upraszaiąc j kr. mosci, aby w regimentach cudzoziemskich serio adhibita była animadversio, gdzie pozabiiani żołnierze nec successores mają, officierowie ich te zasługi in proprium zabieraią commodum, nec in conflictu takowy ludzi znayduie się numerus, iakowy od pomienionych officierow w registrach do zapłaty podawany bywa, y długi apud Rempublicam niesłusznie praetenduntur, aby tedy jch m. pp. oberszterowie supra realitatem regimentow swoich wykonywali juramenta, a któryby z jch mosciow w okaziey wojenney niebył, aby odpadał od regimentu y od zasług. Także regimenty aby osobam duchownym et obligatis ad latus principis dawane niebyli, ponieważ summa juris bellici wyciąga, aby potrzeby w bitwach non per substitutos, ale ipse per se każdy expediował żołnierz, tak też jch m. pp. rotmistrze woysk pclskich, iż w contentaciach towarzystwa do dwóch, albo trzech cwierci, w których nigdy niesłużyli, przypuszczac zwykli, aby takowe debita indebita na skarb Rzeczypospolitey niebyli zaciągane, żaden przytem z tychże jch m. panow rotmistrzow aby więcej chorągwi nad iedną niemiał. Przytem genus militiae chorągwi raytarskich, na ktore większe żołdy, niż na usarią, Rzeczpospolita expendit, a maiorem przez nie praessuram, niżeli commodum, sentit, aby więcej niebyło, ale na to mieysce chorągwie usarza polskiego, który nieprzyiacielowi przed inszemi formidabilis bydz musi, zaciągnione byli, y ztąd też niepotrzebna auctia długa Rzeczypospolitey, że chorągwie niektore już po commisiey Lwowskiey, contra expressam przeszłego seymu constitutionem, są zaciągnione, nullo commodo Rzeczypospolitey, a per extorsionem illicitam chlebow, et supra stipendium sobie zapłacili, takowe aby byli pozwiiane y ich listy pokasowane. Na podatki zas żadne niemaia pozwalac jch m. pp. posłowie nasi, aż praevia lustratione, ktorey sposobu umowienie do seymow relacyinych zatrzymac. Poborce zas, iesli do wojewodztw

żołnierz po zapłatę assignowany będzie, od woiewodztw, iesli skarb żołnierzowi płacic będzie, od skarbu aby podawani byli, a na formata iudicia jch m. pp. posłowie pozwać niemają. Coaequathey ponieważ trudna na tym seymie dla scisłości czasu y zgromadzenia wielkich materiy determinacya, iako dubitamus, żeby ad effectum przywiedziona bydz mogła, tak do przestrzenszego rozumielibyśmy odłożyć czasu, in quantumby iednak tota Respublica possibilitatem et modum wynalese mogła, tedy jch m. pp. posłowie nasi od tego dissentire niemają. Co się tknie eliberandam fidem publicam, życzylibysmy wszystkich oraz Rzeczypospolitey uspokoić kreditorow, ale iesli res angusta domi non praestabit sufficientiam, przynaymniey tem, ktorzy na przeszłą commissyą Lwowską, tak gotowemi pieniędzmi, iako fantami Rzeczypospolitą zaratowali, lubo szlacheckiego, lubo kupieckiego stanu ludziom, aby sine mora exolutum bydz mogło consulere. Co zas ad ulteriorem zatrzymania pokoju z Ukrainą modem, w tym plenariam jch m. panom posłom naszym ineundi modos cum Republica daiemy facultatem, hoc praecauto, aby takowe znaydowane byli media, ktore by detrimentum Reipublicae non saperent, mianowicie w porozdawaniu dobr dziedzicznych między kozakow, co iest przeciwko wyraznemu prawu, y względem tego pilna ma bydz jch m. pp. posłów expostulatia, aby ktore są poddawane, iako to Mhliowszczyzna j. m. p. woiewodzica Sędomirskiego, Humanszczyzną jey m. pani oboyzney koronney y innych, denuo przywrocone byli. Także artykuł o xięstwo Ruskie, poniewaz y samemu woysku Zaporozkiemu non videtur necessarius, ale cale in clementiam j. kr. mosci spuszczony, ponieważ circa statuitionem onego niebywałych rzeczy y w wynaydowaniu około niego sposobow multa inutilia facessit negotia, aby był cale silentio involutus, iesli by to samo pakt rozrywac by niemiało, jch m. pp. posłowie procurare mają. Ponieważ in eo totius Reipublicae consistit salus, aby fortece, tak in visceribus regni, iako tym bardziey in confinibus ab exteris zostaiące, do umowienia y wyżywienia się sufficienter opatrzone były, a census Reipublicae, in numeris exhaustus sumptibus, necessaria praestare niemoże, proponent jch

m. pp. posłowie nasi, aby jch m. pp. starostowie et tenutarij takowych mieysc, ktorzy przestronne ex inde mają intraty, sami przy fortcach continue rezydowac chcieli, et succedet że ad propriae salutis conservationem, victualibus et munitione tymże fortecom non deerunt. Ktorych by zas intraty sufficere niemogli, takowym dobra od jch starostw istis temporibus, przed lat kilką albo daley oderwane, aby przywrocone były. Gdzieby zas y ten niemógł subvenire sposob, tam ipsa Respublica providere powinna. Woyny Moskiewskiej zawziętosć, ponieważ nec stillo ferreo, za szczęśliwemi woysk j. kr. mosci progressami, ex corde hostili wymazac się może, expedit, aby się jch m. pp. posłowie, zniosszy cum Republica, ad continuationem oney adesse quam saluberrimis consiliis et mediis starali, a że magni conatus magnos postulant vires, z wielu tak już inchoati, iako minantis praeficiendi belli respectow, jeżeli tota Respublica robor popolitego ruszenia statuere zechce, jch m. pp. posłowie nasi non renuent, hoc praecauto, żeby ex facultatibus ad proportionem bonorum, tak magnates, iako equestris ordo, każdy przy swoim woiewodztwie pocztę swoje stawili, od czego y jch m. pp. woyskowi, exceptis ipsis personis, wymawiac się niebędą powinni, expeditia zas bellica aby była generaliter sine divisione belli, a in quantum by ad media pacis przyisc miało o wysadzeniu commisarzow, jch m. pp. posłowie cum tota Republica conferre mają. Tractamenta y expedytie posłow cudzoziemskich, ponieważ, usu antiquo secundum pacta conventa, z żup y inszych ejusmodi prowentow obmysliwane byli, y natenczas ztądże mają bydz prawidowane; a że na przeszley commisiey takowe prowenta, na insze extraordinaryne roschody są rozsazowane, aby się to więcey niedziało, jure cavendum. Residentie u panow chrzescianskich aby sine sumptibus exhaustae Reipublicae succedere mogli, słuszno, aby ci jch. mosc, ktorzy poblizu takowych panow beneficia regalia, albo spiritualia, mają, w tym Reipublicae chcieli inservire, ponieważ mają gratiam gratis datam, a to po roku ieden po drugim saccessive. O dług xięcia j. mosci kurfirsta Brandeburskiego, w ktorym Elbląg cum territorio in onere,

ad consilium omnium ordinum regni remittimus; tak też y o zapłatę Ordzie. Ad punctum, iako ma byc residuum Infant, in potestate Reipublicae zostaiących, ordinowane, zdasię nam subjungere y ten punkt ratione respectus dla jch m. pp. obywatelow Inflantskich, ktorych bona haereditaria propter publicam pacem obscissa in partem Sueticam, aby ta residuitas bonorum regalium w nagrodę jch mosciom ordinowana była, w czym facultatem jch m. pp. posłom plenarie cum Republica concludendi. Osobliwego by respekti y starania Rzeczypospolitey potrzeba około wydzwignienia ad mensam j. kr. mosci żup Wielickich y Bochenskich z długu cesarzowi j. mosci winnego, tudzież ratione gratitudinis, ktorey pastulant niezrachowane krolestwa jch mość oboyga, ex clementia et amore erga patriam dla dobra pospolitego wydane, spezy, gdyby rem Rzeczposnolita tantis obruta oneribus, ad praesens sufficere mogło, ale ze widoczna paupertas tam bonae intentioni musi bydz inimica, pokornie suplikowac do krolow jch mosci, aby ad tempus possibilitatis miłosciwie diferre raczyli y promptam skoro, da Bog, przemożemy przypowiedziec voluntatem. Zyczylibysmy też obtusa non praeterire aure eliberandam fidei nayiasnieyszego s. p. k. j. m. Władysława, ale że za urzędu s. p. j. m. p. Daniłowicza retent zatrzymanych, ani tak prędko w wojewodztwie domagac, ani exigere moglismy, ta materia na czas sposobnieyszy zachowac się musi. Admissio ad stemmata nobilitatis niektorych osob protunc protrahi musi, aby tym czasem ad bene merendum de Republica ad instar przodkow naszych, o ktorych libertas sanguine quesita multo reperta, multo mógł patere locus tym jch mosciom, ktorzy sobie życzą civibus Reipublicae annumerari. Względem dyminucyi woysk j. kr. mosci per varia belli incommoda, aby ta w ludziach nadtraconych, a mianowicie, pieszych, adimpleri mogła ruina, pro re utili censem, aby piechoty wszystkie łanowe, tak po wsiach, iako y po miastach, ktore jch m. pp. starostowie in usum suum obrocili, in usum Reipublicae reassumowane byli, co ieżeli succedet do zaciągania supplementow, ktore dziennie aggrawuią pleban, subtrahetur occasio. A co się tknie tey materiey sposobu z cancellariey

j. kr. mosci podanego, o którym w justructiey j. kr. mosci mentio, z tegosmy się niemogli informowac, bo nam go j. m. pan poseł j. kr. mosci nieprodukował. Względem przydatku de constituendo successore j. kr. m. pana n. m., w tey materyi jch m. pp. posłowie nasi serio cum statibus regni znosic się mają y cum tota sentire Reipublica in hanc partem, iednak inclinationem nostram naypilniey mając pamięci, że vivente tanto principe, day, Boże, długo y szczęśliwie, żaden inny adaequatum in amore przeciwko j. kr. m. panu n. m. debito niemoże obtinere locum y takowych materyi, w których fatorum j. kr. m. panu n. m. znayduie się mentio, coram Republica formidat tractare, ale inszemu to oddac czasowi. O długi xięcia j. mosci Decroia, tak też długi y desideria miasta Gdanska, cale ad comunem Reipublicae odsyłamy consensum. Tej tedy ad tenorem instructiey j. kr. m. pana n. m. pokornie oddawszy, responsa desideria wojewodztwa naszego niżej specyficowane do j. kr. w. pana n. m. y Rzeczypospolitey jch m. pp. posłowie promovere mają. Naprzod długi wszystkie Rzeczypospolitey przy combinatiey onych aby w pilney byli consideratiey; coby się debiti privati niektorym osobam okazało, aby płacono niebyło aż post juramenta praestita supra realitatem. Także summy wniesione od różnych osob za nobilitatie, jesli in usum Reipublicae obrocone są, jch m. pp. posłowie percontari mają. Artylleria aby necessarium byc mogła sufficientiam secundum constitutionem, starostwo z panstw koronnych z intratą trzydziestu tysięcy, a z Wiel. X. Lit. z piętnastu tysięcy, na to destinowane bydz miało, co aby effectum przywiedziono było, instabunt jch m. pp. posłowie. Nieznosne krzywdy, ktore przez słobody nobilitas cierpi, aby iako kolwiek sopiri mogli, a iak naywiększą jch w. pp. posłowie starac się mają pilnością de formanda lege per constitutionem modernam, aby in causis subditorum profugorum urząd grodzki Łucki miał potestatem do wskazania banitiei y iey publikaciey y ad cassandam, aby nie na trybunał, ale aby tamże na roczki pozywano, gdzie iesli pozwany chciałby miec locum standi, wprzod parti satisfaciat, a poena do tysiąca grzywien podwyższona bydz ma, o co instabunt jch w. pp.

posłowie. Nim przejdzie do uchwalenia iakichkolwiek podatkow, wprzod jch m. pp. posłowie upomniec się mają aby skarb rachunki deponat, y dawnieysze retenta aby ad usum Rzeczypospolitey przywrocone były. Condemnaty na jch m. pp. wojskowych, ratione krzywd poczynionych otrzymane, aby niebyły zniesione, y na comisią o te krzywdy, do rozsądzienia onych, aby dwoch commisarzow od woyska, a dwoch od wojewodztwa wysadzone, starac się powinno. O xięgi poczynione aby nobilitas, ktorych tam involvebantur juro, sine detrimento została, modus ineundus cum Reipublica, a do wojewodztwa naszego, rewizya xiąg wszystkich ziemskich grodzkich y podkomorskich aby wyiednana była, upraszac j. kr. mosci jch m. pp. posłowie mają. Sekta aryanska aby nietylko non recipiatur ad restitutionem, ale nec audiatur, postrzec mają jch m. pp. posłowie. Uniwersały ex senatus consulto na wydawanie podatkow, czemu wychodziły wywiedziec się mają jch m. pp. posłowie y in posterum, aby to niebyło, praecavere. Constitutiones extra consensum omnium ordinum sancitae, aby byli cassowane y in posterum, aby niewychodziły, a ktore słuszenie stawiają, aby po trzech dniach do grodow podawano per oblatam. Sryber koscielnych iako się obrociła, distributa exigenda ratio et restitutionis modos aby ante omnia był obmyslony, communicandum cum Republica jch m. pp. posłom naszym committit. Niemało ztąd ludzi ubogich pochodzi uciążenie, że przeciwko wszystkim prawom pospolitym y wojskowym różnie osoby rozdawanie assygnatii na chleby żołnierskie indebite sobie usurpują, co samey tylko hetmanskiey jure pertinet powadze, aby więcey ad hunc ausum condescendere niechcieli, jure statuendum; y dobra dziedziczne od wielu chlebom zimowym y stanowiskom żołnierskim niepodlegli, aby więcey takowych nieponosili ciężarow, o reassumptią constitutiei w tey materyi uchwaloney jch m. pp. posłowie upomniec się mają. Tudzież weszło we zwyczaj, że ludzie prywatni, ad instar kwarcianego żołnierza, depraedant włosci, takowych rotmistrze y ich panowie aby triplici refusione damnorum et poena trecentarum marcarum puniantur et exemptii, aby żadne w takowych sprawach

nieszli, efficere mają jch m. pp. posłowie. Urzędy grodzkie in tali weszli abusum, iż non per collationem, ale per aperta mercimonia podawane bywaią, dla czego personas incapatissimas cum discomodo nobilitatis wiele na tych miejscach namnożyło się, aby tedy wszyscy urzędnicy y ich officiales castrenses, także burgrabiowie nobiles, bene in bonis haereditariis non obligatoriis possessionati, te miejsca osiadali tudzież ci wszyscy, którzy ad excipienda scrutinia należą, aby w trybunale inter patronos causarum niestawali, przytem jure notati et fratricidae, iakowi protunc znayduią się, aby od takich godnosci prohibeantur sub privatione officii jch m. pp. starostow, a takowych samych pro infamibus ipso facto poczytaniem. Salaria zas w cancellariach, secundum usum antiquum, ut proweniant sine extorsione niediskretnych cancellaristow, sub poena supra natarios trecentarum marcarum y processem prosto na trubunał, expostulabunt jch m. pp. posłowie. Exigenda ratio przez jch m. pp. posłów naszych o zniesieniu decretow formati iudicii wojewodztwa naszego na seymie przeszłym y reassumptio onychże procuranda. In regimine woysk koronnych aby authoritas hetmanska non jure advitalitio, ale od seymu do seymu post trigenium przypadłego conferowana była, munitia iednak authoritate et reputatione jch m. pp. wodzow naszych terazniejszych, ktorych tam praelara gesta et merita w oyczyźnie pensando, nietylko ad vitae tempora optatur woysk j. kr. mosci directia, ale praelixum szczęśliwego pożycia jch mosciow appraecamur aevum. Administracya skarbu koronnego aby plebeijs et exterae nationis ludziom conferowana niebyła, mają wniesc jch m. pp. posłowie nasi. Wiele należy ad tranquillitatem publicam, aby między wojewodztwy rzetelne byli rozgraniczenia, tak propter bona ad contributiones pertinentia, aby wiedzieli de proprio districtu, iako propter civium, ktorzy confinia tenent aequietationem, aby tedy na generalną commissyą rozgraniczenia wojewodztw Ruskiego z Wołyńskim, commisarze designowani byli, mają inferre jch m. pp. posłowie nasi, ponieważ na preszłym seymie commissia rozgraniczenia wojewodztw Kiowskiego z Bracławskim stanęła.

Kasztelania Wołyńska aby pro vacanti oddana była patricio et ter-rigenae województwa naszego, instabunt jch m. pp. posłowie do krola jch mosci. Relia Grecka ad mentem toties illatae od różnych województw postulationis, iako na przeszłym agitabatur seymie, takaby na terazniejszym cale uspokoiona była y differentie inter unitos et disunitos ut sopiantur, wniesc mają jch m. pp. posłowie. Także władcytwo Łuckie aby, circa jus nominativum, przy jas. wielebnym xięciu j. m. Gedeonie Czetwertenskim decisive zachowane było, salva tylko administratione moderna jas. wielebnego j. m. xiędza metropolity Kiiowskiego, ktora gdy expirowac będzie, aby więcej ani administracye dawane niebyły, ani, na ktore już są dane, prolongacye niewychodzili, ale in realem pomienionego xięcia j. m. Czetwertenskiego to władcytwo Łuckie aby deveniat possessionem. Elektia zas władyki, circa usum antiquum, aby zachowana była, praetensie zas j. m. xiędza władyki Lwowskiego, także Przemyśl-skiego ritus disuniti y j. m. xiędza episcopa Chełmskiego uniti, o maiętnosci od dyeceziey jch mosciow contra jura, privilegium jch mosciow poodbierane, aby realiter uspokoione były. Decreta wszystkie, podczas trzecich wici temerarie ferowane, aby pokassowane były, y więcej hic disordo ut non serpiatur, wniesc mają jch m. pp. posłowie. Dekreta zas tak w trybunale iako na seymie contra perduelles expersonali stanowione, aby in suo zastawali robore, ani byli in dubium wokowane y znoszone, tymże jch m. pp. posłom committimus. W sądzie trybunalskim, tanquam aequalis Republicae membra, abysmy aequaliter z jch mosciami panami koronnemi, tak względem przysięgi deputatow, aby in eandem formam, albo nasi deputaci z jch mosciami, albo jch mosc z naszymi juramenta swoje wykonywaiąc, iako w płaceniu do sądu, abysmy, in duplo niepłacąc, zachowani bydz mogli, tudzież jch mosc pp. sądowi ziemscy Lubelscy, aby ad salaria pisarzow województwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracław-skiego, Czernihowskiego nienależeli, poniewaz te województwa dekretami pisarzow swoich sine ope alterius ukontentowane bydz mogą, domowic się jch m. pp. posłowie mają. Ratione menice od krola jego mosci

s. p. Zygmunta na Rzeczpospolitą legowaney, tak też ratione szelągów, ktoremi, iako fama refert, nietylko milion, według consensu na przeszłym seymie, ale kilka milionów są wybite, modos et ratio exigenda przez jch m. pp. posłów. Bona regalia, ktore są panis, aby w dziedzictwa abhinc dawane niebyły, proponent jch m. pp. posłowie nasi. Jurevicti et infames cum derogatione legis publicae pod bokiem j. kr. mosci od roznych y wysokich officialistow protecti versantur, proponent tedy jch m. pp. posłowie, aby takowe osoby in quantum na seymie praevenientur, capti, incarcerationi et executione debita puniti zostawali. Jch m. pp. duchowni, mając zagradzoną drogę do kupowania dziedzictwa, nabyte zastawy takimi oneruią sumami, że valorem haereditatis przenoszą, to że się dzieje in elusionem juris, praecavebunt jch m. pp. posłowie, aby legem expressam de talibus inscriptionibus praeteritis, praesentibus et futuris przyniesc mogli. Znayduią się także errores, że niektorzy z jch m. pp. woyskowych dobra dziedziczne, miasto krolewskich, popraszali, a szlachta uboga propter defectum viatur o własne dziedzictwo swoje tarde in juribus procedunt y processami zadwornemi są condemnowani, takowe inconvenientia ut extirpentur et in futurum onym procludatur via, piśnie ostrzegac mają jch m. pp. posłowie. Za assekuracją jas. wielm. j. m. p. marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego y za quitem ręcznym j. m. p. Grotawca, generała j. kr. mosci, wojewodztwo Wołyńskie na zapłatę temu pułkowi piętnastu tysięcy złotych wydało y realiter zapłaciło, w czym jch m. pp. posłowie nasi mają instare do j. m. p. hetmana polnego, aby inhaerendo attestationi suae od skarbu Rzeczypospolitey kwit wojewodztwu naszemu wyiednac raczył, iakoby ab omni impetitione y od skarbu y od woyska ratione tych piętnastu tysięcy wolne zostawało. Summa szesciu tysięcy osmiuset złotych wniesiona względem łanowey piechoty j. m. p. Krzysztofa Sapihi, stolnika Wiel. X. Lit., ktora to piechota pod regiment jch m. pp. hetmanow oddana za ordinansem jch mosciow in praesidio Łancuta zostawała, o czym attestacye tychże jch m. pp. hetmanow swiadczą, ta aby do skarbu

Rzeczypospolitey in coaequationem pro persoluto przyięta była, doyrzec mają jch m. pp. posłowie nasi. Ze tez wojewodztwo nasze ciężką ztąd ponosi krzywdę, iż woysko j. kr. mosci Wiel. X. Lit. gdy z Litwy wyszło było y chleby sobie u nas rozdało, a przeto niemając oppresyą bona nostra uciążyło, procurabunt jch m. pp. posłowie, aby y te szkody in coaequationem Rzeczpospolita przyięła, a inposterum zeby to niebywało. Retenta rozne u roznych poborców zostają, ktorzy do sądów formati iudicii non comparuerunt y niedali rachunku villicationis suae, przeto aby na to laudum apprabowane specialiter było, ktore ratione tego na seymiku rellacyinym stanie exceptis, ktorzy mają kwity od skarbu, albo od wojewodztwa, z prawem się zgodzające, ktorzy defendebant ex laudis privatis od niego, toż y o czopownikach ma się rozumiec. Poena evocationis, lubo tot prohibita constitutionibus extirpari niemoże, instabunt tedy jch m. pp. posłowie, aby supra tales evocatores poena quingentarum marcarum ad mille podwyszona była. Dwory szlacheckie, na gruntach dziedzicznych zdawna siedzące, aby pod oppressyę jch m. pp. starostów y ich substitutow, tanquam bona haereditaria, niepodpadali, praecavendum. A że y w miescie j. kr. mosci Krzemieniu przez commissią, od j. kr. mosci ziednanę, niektorzy jch m. pp. obywatele, tam dwory swoje mający, dekretem tey commisiey in contumaciam są ukryci, tedy takowych jch mosciów, ktorzy deducunt, że dwory swoje na gruntach dziedzicznych zdawna mają, aby te condemnaty zniesione były, a ktorych dwory na gruntach mieyskich siedzą, aby commisia ratione tych wcale zachowana była, instabunt jch m. pp. posłowie. Tudzież w miescie j. kr. m. Łucku iż iurisdictionia woytostwa dziedzicznego circa sua jura zachowana nieiest, ut pristinae restituatur integritati, mają to sprawic jch m. pp. posłowie. Dwory też szlacheckie, na wsiach będące, w ktorych per angustiam possessionis, więcej szlachty, niżeli dworów, zostaje, in eum przyszli u żołnierza abusum, że u nich nieinaczey tylko, iako w chłopskich domach sobie poczynają. Iako się to obywatelom wojewodztwa naszego jch m. p. panom Hulanickim w Łuckim powiecie, w Krzemie-

nieckim zas, jch m. panom Adruzkim, Minkowskim, Budarazkim, Lesznickim tego dostaie condolendo takowey braci naszej oppressiey, zlecamy jch m. pp. posłom naszym procurandum, aby z seymu teraznieyszego, osobliwy sposob zaszczycenia swego mieć mogli. Su-
raż, że są dobra dziedziczne xiążąt jch mosciow Ostrozkich, ad instructionem juventutis nobilium ordinowane, od ciężarów bonorum regalum et spiritualium wolne byli. Także maiętnosci jch m. oycow jezuitow Łuckich, dla ktorych desolatiey, studia artium liberarium w Łucku ustawac muszą y niemałe stąd studiosis w naukach są uymy, aby quantisper respirare mogli, ciż jch m. pp. posłowie przyczynic się maia. Starostwo Drahimskie, z ktorego niemałe Rzeczypospolitey provenerunt commoda, iż iest avulsum, aby vel modus odszukania inveniatur, vel possessoribus słuszna obmyślona była nagroda, pilnie studio jch m. panom posłom naszym zlecamy. Miasto Krzemieniec tak iest zdezelowane, że, podczas aktow publicznych ziachawszy się, stanciey mieć niemożemy, upraszac maia j. kr. mosci jch m. pp. posłowie, aby propter respirium, tak od żołnierza, iako od collecty browarney y inszych podatkow, uwolnione bydz mogło. Non est aequitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae miał por-tare onus, że tedy wszystkie woysko całej Rzeczypospolitey, pod maiętnością j. m. p. podkomorzego Krzemienieckiego stanąwszy, one zruynowało, nil aequius tylko aby ad tota hoc damnum restitueratur. Rzeczpospolita, a iż się y innych jch mosciow takowych wiele znayduie wszystkich in genere, aby na nich osobliwy respekt j. kr. mosci był miany, pamięci jch m. panow posłow commendamus. Nieprzepominaiąc j. m. pana Zubczewskiego, teraznieyszego mar-szałka koła naszego, u ktorego tego roku przeszłego, pod Czudnow ydąc, przez niedziel cztery obozem woysko stało. A iż niektorzy jch mosc w roznych krywdach y postulatach swoich justa desideria in sinum nostrum iako braciey deposuerunt, iako to: j. m. p. Nie-mirycz, podkomorzy Kiiowski, j. m. p. Kazimirski, chorąży Owrucki, wielmożna jey m. pani wojewodzina Bełzka, jey m. pani obozna koronna, j. m. p. Chmielecki, j. m. p. Hnoiniski, ci wszyscy aby pro

diversitate votorum suorum z pomyslną od j. kr. m. pana n. m. expedyowani byli consolatą, instantey jch m. pp. posłow naszych podaiemy. Osobliwe okrzywdzenie j. m. p. podsędka Łuckiego w skutach, zabranych na potrzebę j. kr. mosci y zatrzymanych przez j. m. xiedza Rożyckiego, za którą detentę kilkoletnią, tak same szkuty y ich statki popsowane zostały, iako na ich prowentach fractach y posyłaniach zboż swoich, co iest iedyne w kraiach naszych wsparcie, bardzo znacznemi j. m. p. podsędek injuriatuszkodami, aby mógł byc z łaski j. kr. mosci ukontentowany, jch m. pp. posłowie procurabunt. Żałosnie przytym uskarżyc sie mają jch m. pp. posłowie, nomine wojewodztwa naszego, na jch m. pp. żołnierzow, niżej mianowanych, iako to: p. Korfa, p. Kałuskiego, p. Wilamowskiego, p. Wierzbickiego, ktorzy, privato auso assignatie sobie samym po wojewodztwie naszym wymyslaiąc na dwory szlacheckie, ani ich bydła y zboża, żadnych exceptij nieczyniąc, wojewodztwo nasze sunt depraedati, aby na nich była słuszna animadversia upraszaiąc. Przystempuiąc zas ad petita de bene meritis, imprimis desideria jas. wiel. j. m. pana Iana na Zamosciu Zamoyckiego, wojewody Sendomirskiego, Kamienieckiego etc. starosty, ratione miasta jch mosci Zamoscia, tak sławney y potrzebney w oyczyźnie fortocy, aby przy prawach y wolnosciach swoich zastawało y więcey od mieszczan Lwowskich, na ktorych querulatur, in commertiis impediowane niebyło. Także względem Tarnopola y Rownego z ich włosciami, ktore, przez obozy woysk koronnych, tam stawaiące, wielką poniesli dezolatą, ut habeatur j. kr. m. pan n. m. y Rzeczypospolitey respectus. Przyteyże okazey zasług y odwag jego mosc cum tantis vitae et sumptuum dispendiis oyczyźnie oddawanych, ktore etiam nobis tacentibus constant zalecic jch m. pp. posłowie nasi nieprzepomnią. Lubo to occurrunt za jch m. pany senatorami naszemi miłosciwemi pany alcioris in senatu loci do j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey instantiae, niemożemy iednak differre nizkiey naszej y gorącey do j. kr. m. p. n. m. prozby y instantey za jas. osw. xiążęciem j. m. p. Mikołaiem na Klewaniu

Czartoryskim, woiewodą Wołyńskim, który iest princeps et direktor nobilitatis nostrae, aby j. kr. mosc p. n. m. tam praestantis in patria civis, który nietylko sam propriam na usługach oycyzny usque in senium cousumpsit aetatem ale et jllustrem prolem ad continua, tam in sago, quam in toga, patriae obsequia paterno induxit exemplo, osobliwym od j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey ad merita tanti senatoris respiciat okiem. Magnanimis annumerandus haerobus jas. osw. xiążę j. m. Dymitr na Wiszniowcu y Zbarazu Korybut Wiszniewiecki, woiewoda Bełzki, lubo żadnego a particularibus non exigit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae, wysoką przezacnych przodkow swoich krwią zpurpurowaną, odważnemi czynami nietylko apud patricos, ale apud exteros codziennie extendit marsowemi pracami, abysmy iednak debitum tanto civi niezdali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jch m. pp. posłow naszych, hoc gloriosum nomen przypomniane j' kr. m. pana n. m. było, zlecamy. Musiał by bydz w oycyznie naszej utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach swiata wszystkie de patria zasługi jas. wiel. j. m. p. Jana na Barze y Lubomlu Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, tayne bydz miały, ktore nietylko cum toto nostro exercitu, ale ipse unicús propriis cum potentia hostili rownaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia odwagą, rzecz widoczna oswiadczał, aby tedy inpostulatis suis u pana y oycyzny benignam inveniat aurem, mianowicie względem confirmathey praw swoich, z pilnością jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się maią. Conscius ipse princeps et tota Respublica prac, kosztow y odwag, zdrowia jas. wiel. j. m. p. Stanisława Kazimirza na Połkoney y Tarhowicy Bieniewskiego, woiewody Czernihowskiego, Bohusławskiego starosty, pod czas tego krwawego potopu belli intestini, w oycyznie naszej oswiadczonych, kiedy tak wiele razy pondus salutis in stateram grubych y nierozumnych narodow, dyskretiey ochotnie exponere nie wstrygał się, y nie bez pomyslnych in partem Rzeczypospolitey constructae pacis z tego placu schodził successow, tam parvum futuris nostri encomium, aby proportionalnym

jch m. pp. posłowie nasi u j. kr. m. explikowali zaleceniem, poruczamy. Niemożemy praeterire zlecenia prozby jch m. panom posłom naszym za jas. wiel. j. m. panem Henrykiem z Wysokiego Kaszowskim, kasztelanem Wendenskim, który wprzod młode lata swoje, ieszcze od pierwszych Moskiewskich expedycyi, aż do tąd, na usłudze Rzeczypospolitey odwaznie trawiać, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi podczas roznych expedycyi niemałym kosztem miewaiąc trudow kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nieżałował, y, iuż senatoria z łaski j. kr. mosci będąc insignitus dignitate, wolał apertum vitae discrimen subire et onus compedum senatorskiemi dzwigac nogami, niżeli minimam proditiōis, quae inter status versabatur, incurrere notam, z czego że niemałą na zdrowiu y fortunach odniosł jacturam, miłosciwey j. kr. mosci proponendum consideratiew. Między inszemi wielmoznego j. m. p. oboznego koronnego krwawemi zasługami, przy których nietylko cum dispendio zdrowia y fortun swoich toties sudavit et alsit, ta wiekopomna Rzeczypospolitey przysługa, kiedy paulo antea, z małą woysk koronnych garścią, primam w swowolnę Ukrainę toruiąc drogę, freit glaciem inter numerosos suspectae fidei exercitus wszedszy, aż Moskiewskich z szczupłym woyskiem, w komendzie swoiey będącym, dotykał włosci u nas iako wiadomszych in confinibus Ukrainy, silentio involvi niemoże, zlecamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięć j. kr. mosci przywiedli. Simili modo przepomniec niemaia jch m. pp. posłowie nasi j. m. pana miecznika koronnego, ktoremu nietylko gratitudo tak wysokich zasług, ale ipsum debitum wydanych na potrzeby Rzeczypospolitey pieniędzy nondum persolutum praetenditur, aby in utroque sine intermissione mógł bydz satisfactus. Starał się o to j. m. p. Stefan Leduchowski, podkomorzy Krzemieniecki, z młodosci lat swoich, aby in martio civilique sudore inter bene merentes w oyczyźnie non videatur tardior, kiedy o całość Rzeczypospolitey oraz z bratem swym rodzonym j. m. panem sędzią ziemskim Krzemienieckim niewoli tatarskiey subiit vincula, y niemałe na zdrowiu

y substantiey, tak służąc w woyskach j. kr. mosci y swoje chorągwie numero ordine braci miewaiąc, iako też z tatarskich se ipsum oraz y z bratem rodzonym okupuiąc, więzow ponieść musiał dispensa, aby tedy inter optime meritos j. kr. m. panu n. m. przez jch m. pp. posłów naszych był zalecony, commitimus. Nietylko same littora maris Baltici, krwią świeżą zeszłego j. m. p. Kazimierza Piasoczynskiego, pułkownika j. kr. mosci cum decore gentis Polonae skropione, zatem domem loqui videntur, ale y specjalne j. m. p. Jana Piasoczynskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, oyczyźnie przysługi, przy których więzienia Moskiewskiego y kozackiego expertus incommoda, gratitudinem patriae postulant, ktore aby j. kr. m. panu n. m. zalecone były, incumbit jch m. panom posłom naszym. Ea sunt j. m. pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, in Republica merita, że a nemine etiam meritissimo superari possunt, nietylko bowiem vitae propriae curriculum, oyczyźnie, tam in togo, quam in sago, służąc przepędził, ale et carissimis trzech synow pignoribus, ktorzy pro salute Reipublicae zdrowia położyli, et sanguine nobis hanc patriam pepererant, suo orbatus został, gorącą tedy jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci wniosą prozbę, aby tanquam supremus bene merentium aestimator, tanta merita pensare, ad dignitatem kasztetaniey Wołyńskiej a cive et patricio nostro etiam nolente alienare nieraczył. Wysokich j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, rotmistrza j. kr. mosci, w oyczyźnie zasług ponowiła gloriosa cicatrix, ktora postrzałem bliskim śmierci, iako na wielu odważnych żołnierzach, pod czas Czudnowskiej z Szeremetem utarczki, tak na j. mci stemma amoris patriae wyraziła, co aby przy dawniejszych około trzymania, z niemałym kosztem do usługi Rzeczypospolitey chorągwie, w miłosciwym j. kr. mosci zostawało respekie, jch m. pp. posłowie zalecić nieprzepominą. Znacznych przysług wiel. j. m. pana starosty Łuckiego przeciwko oyczyźnie, ktory po wielokroc incursiones et insultus hostium wojewodztwo nasze własnymi zaszczycał piersiami y pro

salute patriae salutem exponebat propriam, ich m. pp. posłowie nasi przed j. kr. moscią panem n. m. przepomniec niemaia. Niemaia bydz pr.epomniane od jch m. panow posłow naszych wysokie merita j. m. p. Jana Szymkiewicza Szklinskiego, łowczego Wołyńskiego, który nie tylko sumptu na okryte w roznych okazjach nieżałował chorągwie, ale et sanguine przez postrzały profuso, amore testatur patriae, aby benigne principis byli respecta oculo. Tak. też j. m. p. Tomasza Koziki, podstolego Wołyńskiego, który, w takowych że woiennych okazjach z niemałym kosztem niepoiednokroc pozornie stawiać chorągwie, ad sumptum praestitum generosum nieomieszkiwał adhibere pectus, osobliwey j. kr. mosci, jch m. pp. posłowie nasi zalecic maia łasce. Przytem za j. m. panem Sokolnickim, chorążym Lwowskim, porucznikiem rotы ussarskiey jas. wielmożnego j. m. p. marszałka wielkiego koronnego, ktorego same loquuntur od siebie merita, instare jch m. pp. posłowie nie przepomnia, aby in desiderio suis repulsus niezostawał, y congruam prac swoich odniósł gratitudinem. Toż uczynic maia za j. m. p. Silnickim, miecznikiem Bracławskim, rotmistrzem j. kr. mosci, aby simili principis mógł byc praeventus gratia. Meruit to dobrze y j. m. p. Jan Jakowicki, aby eodem był involutus volumine nietylko substantiae swoje, ale y brata rodzzonego, na usłudze Rzeczypospolitey postradawszy, który aby przed j. kr. moscią panem n. m. od jch m. panow posłow przepomniany niebył. Za j. m. panem Konstantym Czerniewskim y j. m. p. Mikołaiem Babinskim pilnie jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się maia, aby ad pristinum restituti byli honorem, ponieważ per male obtentos są aggrawowani processus, aby innocentes non patiantur. Tę tedy naszą instrukcyą, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy y do rąk j. m. p. marszałka koła naszego oddawszy, ad akta castrensia Luceoriensia inducere zlecilismy. Data w Łucku vigesima octava martij tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego roku. У тоє инструкторъци, до актъ поданое, подписъ руки его мил. пана маршалка кола ры-

царского воеводства Волынского в тые слова: Konstanty Zubczewski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, m. pr. Котораяжъ то инструкторъ, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, вся, с початку ажъ до конца, од слова до слова до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаная.

Книга прод. Луцкая № 2181, л. 833, № 15.

XVIII.

Инструкція кієвскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кіевскаго воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ польской избѣ, мѣста Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномерное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. () предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и возвращеніи православному духовенству, отобранныхъ уніатами, церковей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кіевскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ комиссію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напомниманіи курфюрсту объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять граицы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфаміи. О выборѣ наиболѣе удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ

лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомли. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесят первого, месеца априля сегого дня.

На вряде кгородском, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передо мъною, Андреем Рогозою, регентомъ канцелярии кгородское Володимерское, намесникомъ на тот час буркграбства Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczewiscie, wielmożny j. mc. pan Stephan na Czerniechowie Niemirysz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, instructiā ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski blisko przyszły z pomienionego wojewodztwa zgodnie obranym, danā, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, per oblatam podał, tak sie w sobie mającā: My, rady, dignitarze y wszystko rycerstwo, obywatele wojewodztwa Kiiowskiego, na seymik w Żytomirzu pro die vigesima octawa martij w roku niniejszym, tysiąc szesc set szescdziesiąt pierwszym, za universalem y innotescentiā od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego, zgromadzeni, na blisko przyszły seym walny ordinarijny, w Warszawie złożony pro die secunda maij w roku teraznieyszym, podług praw y swobod naszych porządku, wolnemi głosami obralismy posłów z wojewodztwa naszego: wielmożnego jmc pana Stephana na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, pułkownika jego krolewskiey mosci y marszałka na tenczas koła naszego, jmc pana Karola Potockiego, podczaszego Podolskiego, y jmc pana Jana Wołczkowicza Olizaza; ktorych jch mosciow używszy do tey pracy y publiczney województwom usługi, daiemy im tę jnstructiā naszą, według ktorey powinni będą efficere to u jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, cokolwiek articuły w niey zawarte wyrażā, aby z pomyslnā legatij*

swoiey do nas regrediatur rellatią, wprzod Bogn Wszechmogącemu za niepojętę Jego nad oyczyzną naszą pokazane łaski y dobrodzieystwa oddawszy dzięki. Taka iest jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego ku oycyznie naszej, a swemu krolewstwu, miłosc, że inszych niepotrzebuie dowodow, tylko codziennę z ciężką molestią jego krolewskiey mosci fatygą około tey matki naszej prac przedsięwzięcie zaczynaiąc, albowiem od pierwszego wstępu jego krolewskiey mosci do tey korony, przyznac to każdy musi, że jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, samą tylko wrodzoną świętych antecessorow swoich zdięty miłością, nie wzdrygał się, przyjął gubernacula krolewstwa, tego prawie już wpuł na tenczas straconego, potym iż tot malis circumdatum externis et civilibus bellis fessum wszelkiemi sposoby y usiłowaniem s podziwieniem wszystkich narodow indefesse dzwigał aż do tey pory, gdzie już prawie szczęściem jego krolewskiey mosci y pilnym staraniem ostatnia w dawną possessią y używanie powraca provincia, tym więcey do powinney majestatowi jego krolewskiey mosci accedet dzięki, im barzief constatat, że jego krolewska mosc niechce ustawac w swoiey ku tey Rzeczypospolitey dobroczynności, aż by ią widział ze wszystkich stron, co iż y teraz jego kr. mosc pan nasz miłosciwy przez instructią swoią, na seymik Żytomirski przysłaną, wyswiadczył nomine communi, za to jego kr. mosci, tak dobrze y oycowsko nam kroluiącemu panu, ich mosc panowie posłowie nasi iako nayuniżeni podziękuią. Jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow koronnych z Bożey directiey calemu swiatu ad invidiam wystawione sub auspicijs jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zwyciężstwa merentur koniecznie y od nas powinne za podjętę pracę, koszty, dexteritates, podziękowanie uczynią, tedy te powinnośc pomienionym ich mosciom od woiewodztwa całego jeh mosc panowie posłowie nasi y oraz prozbę swoie wniosą za jasniewielmożnym jego mosciem panem woiewodą Krakowskim do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey stanow, aby iesli przydzie secundum pacta namowione curfirstowi jego mosci Drahimskiemu cedere starostwo nowo, w nagrodę tego stanęła zasługom wysokim od jego kr. mosci w oycyznie gratifi-

catia; woyska jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ogułem wszystkie odwaga swoją, nieustraszonym mężstwem, znamienitą dzielnością, wiekom pamiętney y prawie niesłychaney in seram posteritatem dawszy przykład, od Rzeczypospolitey powinna mieć powinni a gruntowną gratitudinem, aby tak wielkim odwagom synów koronnych y nieopłaconey żadnemi bogactwy krwi przelaney par był respectus, w czym, poczuwając się wojewodztwo Kiiowskie za tak odważne ku całej oyczyźnie merita, dzięki swoje przez ich mosciow panow posłów swoich przesyła. Inviolata fide y każdym czasem probata ku panu y oyczyźnie virtute zarobiło wojewodztwo Kiiowskie na skuteczną jego kr. mosci pana naszego miłosciwego łaskę y oyczyzny całej miłosc, a iż teraz z łaski Bożey ad possessionem propriam po części przychodzi, uproszą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby miejsce swoje, według porządku wojewodztw, iako po sobie idą, w poselskiej izbie zasiadło; o co ich mosc panowie posłowie, przy przywitaniu jego kr. mosci przez jego mosc pana marszałka na tenczas obranego, jego kr. mosci instanter prosic będą, aby miłosciwie w tym decidowac raczył y uspokoił tę do przyięcia słuszną materią, która by sprawy poważne Rzeczypospolitey nieomylnie trudnić musiała z tey ratiey, iż to wojewodztwo, poczuwając się in robore virtutis et instantis fidei, debite upominasie należytego y zdawna w possessiey będącego miejsca, przyczyny żadney nie naydując, dla czego w tym uposledzone zostaje. Rzecz barzo oyczyźnie potrzebna, s przeszłego seymu, de modo concludendorum consiliorum, namowiona, iż swego nie wzięła skutku, adinveniendi tych definiowania media plenariam ich mosciom panom posłom naszym daiemy facultatem; woyska, w służbie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey zostającego, zatrzymanie zapłata stipendiorum pierwsze vendicat miejsce, do czego iż ordines regni szczyrze się przyłożą, nie wątpiemy, a ich mosc panowie posłowie nasi ten artykuł za nayprzedniejszy mieć będą. O electiey nowego pana, acz vivente principe, prawa koronne mowic vetant, atoli ponieważ sam jego kr. mosc z oycowskiej swey dobroci y miłosci te nam proponit materia, ich mosc panowie posłowie mają od nas facultatem wyna-

leżenia sposobow, iakoby z tey nowey materij całosc majestatu
panskiego, Rzeczypospolitey pożytek, a nie zgubę do nas przyniesli. Coae-
quatia woiewodztw y ziem w podatkach iako in Republica aequali iest
potrzebna, tak inibunt koło tego rationes ich mosc panowie posłowie
nasi, woiewodztwo iednak Kiiowskie, będąc zawsze po tę wszystkie
czasy woyny Ukraynskiey in exilio y teraz ledwo in parte do wy-
niszczałych y daley niszczeiących od consistentey woyska przychodząc
fortun, do żadney coaequathey nienależy y nieżyczy, abysię gorne
woiewodztwa w nieszczęsciu y tak ciężkim zniszczeniu coaequowac
miały. Approbatia commissiey z Ukrainą szczęśliwie domowey woyny
utulic ma zapął, zupełną tedy moc do tey approbatiey pozwalamy
ich mosciom panom posłom naszym, a iesliby przyszło cognitio com-
missij czynic per deputatos y stanowic approbatę, tedy ich mosc
panom posłom zlecamy, aby inszym sposobem nato nie pozwalali,
chiba żeby sami byli deputatami, ponieważ bez nas o nas stanowic
summa injustitia. Rellia grecka starodawna, nie w uniey będąca,
iakoby cale uspokoina była et liberum ejus exercitium w panstwach
jego kr. mosci koronnych y Wielkiego Xięztwa Litewskiego libere
podług praw y swiebod swoich extendat, solleniter jego kr. mosci y
stanow Rzeczypospolitey mają upraszac ich mosc panowie posłowie, także
cerkwie, monastery, fundusze, dobra, należące do cerkwi, katedry
episkopskie, archimandritanskie aby od unitow były odebrane a od-
dane possessorom starey Rusi nieunitom, gorąco instabunt, gdyż do
utwierdzenia pokojem oyczyzny naybarzies religionis graecae uspo-
koienie należy. Postrzegaiąc tego dotkliwie, że iego kr. mosc pan nasz
miłosciwy y większa część Rzeczypospolitey, e longuinguo rzeczy wszyst-
kie szkodliwie upatruiąc, z niesmakiem przymuią constitutią o xięzt-
wie Ruskim na przeszłym seymie uczynioną, a iż obywatele woiewod-
ztwa Kiiowskiego nawięcey w tym xięztwie dignitarstw, godnosci,
woiewodztw przez przywileie sobie danę mają, aby się we wszystkim
pokazali byc effective veri cives patriae, nie oglądaiąc się na żadne
pożytki by naywiększe, na żadne honori by naypowazniejsze, samą
tylko bonum patriae w głowach położywszy, declaruiąc się wszyscy,

poczowszy od jasnie wielmożnego jego mosci pana Jana na Barze y Lubomlu Wychowskiego, wojewody y generała ziem Kiiowskiech, iako primasa, który sam, będąc na tym seymiku praesens, na to publice consensit za naypierwszą zgodą wszystkich stanow na cassatią y annihilatią tego xieztwa oddac wszystkie przywileie do rąk jego kr. kr. mosci y one powrocic, pcwni będąc tego, że te ich ku sobie jego kr. mosc y Rzeczpospolita wolnosc w podawaiących się okazjach nie zechce puscic bez nagrody y contestatiey skuteczney wdzięcznosci, za t^o tak generosum in bonum publicum opus. Jnsze wszystkie seymu przeszłego constitutie w swoiey porze y w niczym uie naruszoney zostawiwszy powadze, prosecutionis dalszey wojny z Moskwicinem inhibunt modos z jego kr. moscią y z stanami koronnemi ich mosc panowie posłowie, a iesliby przyszło do tractatów z carem Moskiewskim y naznaczenia na tę okazie commissarzow, czego oyczyźnie, w burzach kilkunastoletniey wojny fluctuanti, szczyrzey życzymy, upraszac będą, aby commissarze naznaczeni byli z wojewodztw tych, którzy mają granic contiguitatem z tym nieprzyjacielem, a osobliwie z wojewodztwa Kiiowskiego, choc ieden żeby seymową constitutią stanol commissarz. Kozacy w szlacheckich dobrach, iako pokoiu stałego mogą byc wzruszeniem, tak to praecaveri constitutione prosimy, differentie iesliby iakowe między obywatelami wojewodztwa Kijowskiego a kozakami nastąpiły, do tych pomiarkowania aby obywatele wojewodztwa Kiiowskiego naznaczeni bywali, prosic będą lch mosc panowie posłowie. Reassumptio constitutiei securitatis honorum et bonorum wojewodztw ukaynnych prozbą swą gorącą otrzymają ich mosc panowie posłowie. Wiele na tym communi omnium bono, wiele sanctae justitiae należy, aby poddanie, którzy od własnych swych panow do cudzych miast, miasteczek, wsi, słobod zbiegaia, za pierwszym pozvem primo et legitimo possessori oddawani byli; więc aby sprawy o grabieże bez wszelkich dillatij y wszystkie insze skrocone byli processa, o czym, aby constitutia na tym seymie stanęła, prozbą swą wniosą ich mosc panowie posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Distributiva justitia acz z samey panskiey jego kr. mosci clementij miała by

poczynac od żołnierzow, krew swą za dostojenstwo jego kr. mosci y całosc oyczyzny obficie toczących, co iednak iż się ynaczy dzieie, a każdy z rycerstwa wojną zabawną aulica praxi w tym poprzedza, gorąco upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey, do jego kr. mosci o intercessią, aby słowem swym panskim obiecac raczył, przynamniemy alternate roczną żołnierzom do swoiey łaski, czym sposobi nieprzewyciężone w swoiey y Rzeczypospolitey usłudze ich animusze. Liczby jego mosci pana podskarbiego koronnego przesłuchac y, perceptae z expensami verificowawszy, na seymik rellatijny przywiesc mają ich mosc panowie posłowie, ze się na przyszłym, da Bog, seymie quietatią da od stanow Rzeczypospolitey po cognitiey ziem y wojewadztw, gdzie się obrociły tak wielkie ordinaryne y extraordinaryne podatki, na extraordinaryne expensa ordinowała Rzeczypospolita arędę, mynice, donatiwy kupieckie, pogłowne żydowskie y za nobilitatie pieniądze, także milion złotych, w szelągach wybity, z czego jego mosc pan podskarbi sufficientem da rationem; a iesli by co extra mentem Rzeczypospolitey lubo by ex senatus consulto, wydał, tego nie powinni przymowac, przytym koniecznie domawiac się będą ich mosc panowie posłowie nasi, aby się żaden cudzoziemiec skarbu Rzeczypospolitey nie tykał. Elblągu, tak potrzebney w Prusiech fortocy, zawiedzioncy kurfirstowi jego mosci Brandenburskiemu, potrzebną widziemy eliberatio, tak aby był satisfactus we dwunastukroc sta tysięcy xiąże jego mosc, ich mosc panowie posłowie nasi cum ordinibus regni czynic będą namowę, przy upominaniu się u kurfirsta jego mosc secundum pacta niestawionych na żadną okazyą teraznieyszą y usługi Rzeczypospolitey dwu tysięcy ludzi. Praesidium ukrajnynych wojewodztw naygruntownieysze byc może, kiedy ich starostwa nie sądowe, małe y wielkie dzierżawe, na tych woyskowych podzielone będą, ktorzy by z nich służbę Rzeczypospolitey odprawowali, o czym, aby constitutia seymowa stanęła, starac się będą ich mosc panowie posłowie u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Tatarowie y wołochowie, w służbie Rzeczypospolitey zostaiące, iako wielkie szkody poczynili w całym krolewstwie polskim, wszyst-

kim wiadomo, do czego iż y to ieszcze accedit, że Rzeczpospolita mało co od nich, abo nic odbiera pożytku, gorąco instabunt ich mosc panowie posłowie o reassumptio y gruntowną excutią przeciwko niem consitutiey uczynionej. Każda Rzeczpospolita naylepiej tym stoi, kiedy aequaliter wszystkie członki własnego ciała foveat et uno eodemque materno amplexatur affectu, ynaczey contemptus unius częstokroc zguby całego ciała bywa przyczyną; zaczym iż obywatele Infantcy, ea pars corporis Reipublicae, iako equissimum, tak utilissimum, aby bez odwłoki z tego seymu effective ratowani byli, sedulo tedy ich mosciom panom poslom naszymy ten articuł zalecamy. O zapłaceniu długow y kredytow różnych, naznaczeniu sumptow na poselstwa y residentie, o Inflanskiey prowincie, Rzeczypospolitey należącey, o praesidia Pruskie, więc Kamięca, Sambora, Lubomli, Halicza, o upominkach tatarskich, a naybarziej o supplementach woyska koniecznie potrzebnych znosić się mają ich mosc panowie posłowie nasi z stanami Rzeczypospolitey, także o potrzebne miasta Gdanska ukontentowanie. Przywileie wszystkie, ktore są przeciwko prawu, żeby z cancellariey niewychodziłi y żeby ich mosc panowie pieczętarze seria mieli na to animadversionem, o obostrzeniu tego prawa upraszac będą jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Prawo samo warowało y każdemu wojewodztwu summe expedit, aby vacuiące w nim dignitarstwa y urzędy bene possessionatis tylko rozdawane byli, zaczym takowe dignitarstwa y urzędy z cancellariey indebite wydane, aby provacanti były, domawiac się będą ich mosc panowie posłowie. Reassumptia constitutiey o dispositiach dla tego iest barzo potrzebna, że xięgi w różnych wojewodztwach, a mianowicie w Kiiowskim, pogineli. Siła to ubliża świętey sprawiedliwosci, że infamie trybunalskie, na wyuzdaną złość ludzką ogłoszone, seymem bywaią cassowane, co aby się żadnym sposobem nie działo, aż za dosyc uczynieniem stronie, abo persona quietatione, ich mosc panowie posłowie nasi instabunt; iako wiele na tym Rzeczypospolitey należy, aby się seymy w zimie, nie w tenczas kiedy wojennej pory zażyc koniecznie potrzeba, odprawowały, toties elapsa bene

agendi z wielką Rzeczypospolitey szkoda okazia iest dowodem, co ich mosc panowie posłowie communi utilitate iako naybarzieszy zalecą. Nobilitatie, indigenati cudzoziemcom in copia pozwolone, iako są różnym y szkodliwym s postronnych panstw na oyczyzne nasze, żeby ostrzących podległe factionom, iako znowu żaden patricius et bene de Republica meritus do łaski jego kr. mosci przed nimi docisnąć się nie może, dare patet, tak nietylko na żadną ich mosci panowie posłowie nasi nieposwoła cudzoziemcom nobilitatio, ale owszem, aby ci, ktorze w nadzieie przyszłych nobilitatiey dobra Rzeczypospolitey przeciwkoprawu possident, one dobrowolnie puscili, ktore aby woyskowym conferowane były, upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc. Za samym tylko iednym y szczegolnym jego moscią panem Janem grafem Celarym gm. j. k. m. o indigenat wniosą intercessią, przez tak wiele lat odważną jego z wielkim pożytkiem całej Rzeczypospolitey wiadomo ad invidiam usque in bonum publicam usługą przymuszeni, z podziwieniem to przymuiąc, że go tak inszych nie słusznie w tym uprzedzili. O cassatią constitutiei względem conservat będą upraszac ich mosc panowie posłowie, iako niemniej aby woiewodztwa nasze ukraiinne w trybunale płacą od spraw dwoiako aggrawowane nie były. Przyniesione na seymik nasz od woyska Zaporozkiego quærimonia, względem ich, nad postanowioną z nimi od Rzeczypospolitey transactią dolegliwosci, przymuszaią nas do tego, abyśmy ardentissimum wniesli za niemi do majestatu jego kr. mosci et in sinum maternum Reipublicae petitum o surową na tych animadversio, ktorzy nieostrożnie indiscrimen puszczaia Rzeczpospziłą, kiedy ieszcze nie cale ugaszony ogień żarzą y podymaia, odniosą tedy te prozbę jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie nasi, aby ta differentia oboiey stronie szkodliwa (ktora przez posłów pomienionego woyska jego kr. mosci Zaporoskiego na seym ad status Reipublicae odniesiona będzie) uspokoikasie prędko et pace optata satisfiat. O innovatio y confirmatio Baru y Lubomla jasnewielmożnemu jego mosci panu Janowi Wyhowskiemu, woiewodzie y generałowi ziem Kiiowskich, przez constitutią jure haereditario od Rze-

czypospolitey przyznanych, y aby cassatia xięstwa ruskiego temu nie nie praejudicowała, upraszac będą gorąco jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie, co żeby przyszła expresse wyraziła constitutia, instabunt. Tym że sposobem aby ich mosc panowie Konstanty y Teodor Wyhowscy przy daninach swoich jure haereditario sobie danych zostawali. Tak dobrze zasłużyli w oczach jasnowielmożnych ich mosciow panow hetmanow y wszystkiego woyska koronnego ludzie jasnowielmożnego jego mosci pana Jana Wyhowskiego, wojewody y generała ziem Kiiowskich, łaskę jego kr. mosci y Rzeczypospolitey respect, że choćby nie mieli żadnych od jego kr. mosci y jasnowielmożnych ich mosciow panow hetmanow o pocziwe y krwawe zasługi swoje assecuratie nie omylnie by im za takie ich odważne dzieła Rzeczpospolita przyznała, o co teraz ich mosc panowie posłowie prosic będą. Dobra dziedziczne miasto krolewskich uproszone barzo złe szkodliwe Rzeczypospolitey w wolnosciah iey y prawach pociągając consequentie, co iż się teraz dzieie. Iego mosci panu Kałusowskiemu o iego dziedziczną maiętnosc Uchowiecko upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, żeby iey sam nie chciał sądzić, ale do trybunału odesłać ią raczył. Approbatia constitutiei z seymu przeszłego o Łopienniki ich mosc panowie posłowie, ponieważ żadney szkody wiele pożytku przynieść może promotebunt. Ciężką a prawie nieznosną do maiestatu jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu et in sinum maternum totius Reipublicae obywatele wojewodztwa Kiiowskiego, a mianowicie kraiu Poleskiego: Owruckiego y Żytomirskiego powiatow, składając y quaerimonia na pana Korfa obersztera, który mając comende sobie zleconą nad regimentami raytarskimi, nie przestrzegając prawa pospolitego, nie przestrzegając żołnierskiej discipliny, similis hosti aggressus te, które w niwecz obrocił, nad należyte żołnierzowi y koniecznie potrzebne pożywienie, robocze było wszystko, to jest, woły y konie także wszystkie wybrać pozwolił, a choć się o to szlachta upominała, żadney nigdy nie uczynił. sprawedliwosci w

folwarkach y domach szlacheckich wszystko poodbierano, a zgodziwszy się wprzód na pieniężną statią y one odebrawszy, znowu stanowiskiem też dobra y nieznosną przytym contributią aggrawowano, posłuszenstwo poddanych y wszystkie proventa szlacheckie odebrano, szlachte za warte sadzano, rozboiow po drogach codziennych nie hamował, barci z pszczołami kilka tysięcy ścięto, accize na siebie stanowiono; owo zgołu funditus (bez wszelakiej na synow koronnych discretiey) ten kraj zniesiono tak, że żadnego z tamtąd Rzeczpospolita nie może miec potrzebnego na tenczas subsidium; a obywatele tameczni nic się nie ucieszywszy s pożądanego zwycięztwa, z ktorego finem exilij sui byc rozumieli, nie powetowaną nigdy szkodę poniosszy, w mizernych są żebrakow (obrocone?), upraszac tedy jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey będą panowie posłowie nasi iako naygorącey, aby ten człowiek nie odwłocznie był sądzony na tym seymie przed sądem ich mosci panow hetmanow et debitas suas poenas, ponieważ to tangit communem libertatis pupillam, tym barzief to afficit wojewodztwo, że pomieniony pan Korf w żadney teraznieyszey nie był potrzebie y nie pomógł naymnieyszym sposobem do tcy jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przy jasnowielmożnych ich mosc panow hetmanow koronnych y one wszystkie rycerstwo uczynioney y na wszystek swiat sławney victoriey; ktorey prozbie gdyby Rzeczpospolita nie exceptowała, musielibysmy się domyslac, że Rzeczpospolita wojewodztwa naszego niema za partem corporis sui, gdyby niemiała wespoł z nami na tak ciężką rane bolec y serio pomysli, aby ją iako nayprędzey zgoiła; a iż y w inszych niektorych mieyscach podobne dzieią się excessa, o naznaczenie commissarzow prozby się przyłożą, ktorzy tak z gornych wojewodztw, iako y z naszego ad meliorem informationem byc maią, niech się przeyrzy Rzeczpospolita w tak ciężkiey naszej oppressiey y łaskawie temu medeatur, zaszczycając się od podobney, ktora nad wszystkimi wisi, sequeli, zwłaszcza że tak wiele dobr y maiętnosci wielkich w Ukrainie będących od tego ciężaru uwolnionych zostało, a my tanta patimur.

Na prolongatę seymu by najmnieyszą żadnym sposobem nie pozwolą ich mosc panowie posłowie nasi, wiedząc, że tak długi czas szescniedzielny iest sufficiens do concludowania naywiększych materij, by legis debite zażyć chciano. Chiba sam oyczyzny nieprzyiaciel nie przyzna jasnie wielmożnemu jego mosci panu Janowi na Barze y Lubomlu Wyhowskiemu, wojewodzie Kiiowskiemu, staroscie Czehyrinskiemu, primum principium w uspokoieniu kozakow et in modo przywrocenia onych do pierwszego poddanstwa, przez co iako wiele accessit Rzeczypospolitey, żadnemu nie tayno, powtore żaden nie będzie tak zazdrosciwy, który by miał zaprzec, że iego cnota y odwaga znaczna poczeli słabiec, siły kozackie y Moskiewskie, gdy iedne pod Puławą, drugie pod Konotopem, feliciter attruit, nakoniec nie będzie żaden tak niesprawedliwy, aby temuż nie miał przyznac doskonałej ku oyczyźnie y wiekom pamiętney miłości, gdy uważy, że ten doskonały syn oyczyzny nie częsc iaką dostatkow y substantey swoiey, ale wszystko co miał naydroższego y naykosztowniejszego (namniey sobie nie zostawiwszy z obfitych bogactw), cale ofiarował oyczyźnie, na które jego mosci tak wysokie y z naywiększemi porownane merita aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy z Rzeczypospolitą przy każdej podaiącej się okazji miał wzgląd y baczenie, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Wielmożnego jego mosc pana Stephana na Czerniechowie Niemiryca, podkomorzego naszego Kiiowskiego y pułkownika jego kr. mosci, po wszystek czas w oyczyźnie się toczących wojen, wiara ku panu nienaruszona, doskonała ku oyczyźnie miłość, w zamieszaniu domowym odwaga y dexteritas, w boiach przed oczyma hetmanskimi y wszystkiego woyska dzielność, więcey szwanki po wielekroc ab hostibus patriae otrzymane, są nam doskonałym incitamentem, abyśmy do maiestatu jego kr. mosci suplikowali o respect jego zasługom należyty y łaski jego kr. mosci nad nim prędką y gruntowną w ratunku y podzwignieniu substantey iego zszczuploney, zwłaszcza że wszystka nadzieia z maiętnosci dziedzicznych iego spomozenia cale upadła, kiedy mu nediscretua commilitarium ręka wszystko

odebrała, nie a nie z tak obfitych niezostawiwszy possessiey y cale
ie zniosszy, powtore ich mosc panowie posłowie nasi wniosą do
jego kr. mosci y Rzeczypospolitey za tym że jego mosciom instantią,
aby tandem, mógł liquidowac a potym odniesc zapłate summy,
ktorą iuż od kilkunastu lat na własną Rzeczypospolitey erogował
potrzebę, o co po wielekroc była za nim od wojewodstwa Sędomirskiego
na seymach instantia, jego kr. mosci onemu dane swiadczą assecuratie.
Wielmożny jego mosc pan podkomorzy Podolski względem ustąpienia
Dimiera, także jego mosc pan Władysław Wilczkowski, starosta Zwi-
nogrodski, względem Owrucza przy swoich dawnych y swieżych wieko-
pomnych usługach słusznie należita mają miec recompense, co że
prozba ich mosci panow posłow naszych przy samey sprawiedliwosci
u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey efficiet, niewątpiemy. Za jego
moscią panem Karolem Potockim, podczaszym Podolskim, rotmis-
trzem jego kr. mosci, aby commissia per constitutionem nazna-
czona była do rozgraniczenia wsi Łuzkowa, części krolewskiej z
szlachecką, iako też y od Wydranicy, krola jego mosci wsi, a Us-
ciług dziedziczny, instantią wniosą ich mosc panowie posłowie
nasi. Jasnie wieimoznego iego mosci pana marszałka wielkiego,
hetmana polnego koronnego, na wielmożnego iego mosc pana
Ostafia Tyszkiewisza, starostu Żytomirskiego, ferowany decret
sprawiedliwy potrzebuie łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey,
aby mając wzgląd na zasługi znaczne y iego samego y przodkow
iego w tym de rigore juris było mu ustąpiono, cokolwiek z tego
decretu ma in partem Reipublicae uczynic, więc aby mógł miec ra-
tunek w inszych ciężkich na teraznieyszą zruinowaną swoje substantią
włożonych na się winach iako nie mniej o zdjęcie kary z porucznika
iego, iego mosc pana Sokołowskiego, powolną prozbą wniosą do krola
iego mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Iego mosci
pana Drohoiewskiego, starosty Miedzielskiego, krzywdę zalecą łasce
jego kr. mosci y Rzeczypospolitey y respectowi. Za iego moscią
panem z Czerniechowa Niemiryczem, podkomorzycem Kiiowskim, o
prędką sprawiedliwosc z odebranych przeciwko prawu Łopiennikow

do iego kr. mosci panowie posłowie suplicowac będą. Jego mosc pana Thomasza z Biberszteyna Kazimirskiego y usługi tak dawne iego zalecą łasce jego kr. mosci, upraszając o consens na przedanie wioski Kopyłowa. Jego mosc pan Ian Wołczkowicz Olizar, woyska wszystkiego w dobrach swoich stanowiska passus, do ostatniey substantiey swoiey przyszedł ruiny, tego baczeniu y łasce jego kr. mosci oycowskiey zalecą ich mosc panowie posłowie, o zniesienie infamiey woyskowej. Za iego moscią panem Stephanem Radlinskim, rotmistrzem iego kr. mosci, prosic będą. Iego mosc pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, chorąży rotły kozackiey jego kr. mosci, wszelki respect za dzieła odważne meretur woienne, aby tedy danina od iego kr. mosci onemu conferowana znowu potym przez reversał jego kr. mosci primo reddito possessori nieposzła bez nagrody y recompensi, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Jego moscia pana Słoniowskiego za podietę w Ukrainie z kosztem drogi nie przepomnią wesprzec instantią ich mosc panowie posłowie. Ktore to wszystkie articuły y w nich contenta jego mosci panu marszałkowi naszemu do Włodzimirskiego grodu, ponieważ Żytomirski ad praesens vacat, zlecillsmy podac. Datum ut supra. U tey instructiey podpis ręki temi słowy: Stephan na Czerniechowi Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego. Ktora to oblata instruktiey, za podaniem oczewistym y prozbą wyszmianowanego jego mosci podawaiącego, a za przyęciem moim urzędowym, do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimirskich есть вписаная.

Книга продск. Владимир. 1661 г., № 1029, л. 935.

XIX.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ Замостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраиать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи пноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и баницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привиллегій. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесятъ вѣторого, месеца генъваря тридцатого первого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышъполскомъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинъскими, становъши персоналитер, урожоный его милост панъ Миколай Жабокрыцкий, подсудокъ воеводства Брацлавъского, маршалок кола рыцерского, инсѣтрукцію воеводства Брацлавъского, нижей выраженую, для вписаня до книгъ нынешнихъ, подалъ, так се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom na seym dwuniedzielny Warszawski, z koła rycerstwa wojewodstwa Bryclawskiego dana, to iest: jmcі panu Krysztophowi Kordyszowi, podczaszemu, jmcі panu Stephanowi Konstantemu Piasoczynckiemu, podstolemu, jmcі panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi, y iego mosci panu Mikołaiowi Kazimierzowi Zestelinskiemu, woyskiemu,*

Bracławskim. Oycowska miłosc jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, lubo po wszystkie lata szczęśliwego panowania swego nad Rzeczpospolitą plenissime diffusa, enituit przez lat wiele nabytych zwycięztwy nad nieprzyacioły koronnemi, przy niesmiertelnych y wierney pamięci godnych odwagach jego kr. mosci, osobliwie jednak prace obmyśluwania jego kr. mosci okolo zawziętosci woysk koronnych y litewskich, w związku zostaiących, poniesione y nieprzyiaciel solitudine jego kr. mosci pana naszego miłosciwego niedawnemi czasy profligatus, tak wiele do niesmiertelney pamięci nabytych y godnych tryumfow ad diem momenti, że iako wszystka Europa stupere et somniare musi indefatigationem jego kr. mosc, tak Rzeczpospolita ociążona dobroczynnosciami majestatu panskiego będąca, wszystkimi siłami serc swych Boskiego maiestatu gorąco prosi za długowieczne w szczęśliwym panowaniu krola jego mosci pracie; prze to ich mosc panowie poslowie, venerata majestate waszey kr. mosci pana naszego miłosciwego, w pozne wieki powinszuia niesmiertelnych tryumfow y zdrowia dobrego, z podziękowaniem pokornym za wszelkie trudy, prace, solitudines jego kr. mosci. Ante omnia ich mosc panowie poslowie suplicem postulationem woiewodstwa naszego wniosą do maiestatu jego kr. mosci, iako pierwey od nieprzyaciela iawnie naszego następuiącego bylismy de proprio wygnani, tuż teraz sub specie pakt zawartych, gdy ledwie począł patere adsens nie samym osobom, ale tylko urzędnikom, zesłanym zarazem za wydanemi z cancellariey jego kr. mosci uniuersałami y za hetmana Zaporozkiego, do nich się stosuiącego, także uniwersałami, przyszły do wszystkiego exulari, obliguiemy w tym animadversionem virtutem braci y posłow naszych aby pro consulentiis suis succurendo utrapionym braci, od kilkunastu lat wygnanym y teraz włóczącym się, categoricam à Republica otrzymali declarationem, długoli w takiej oppressiey mamy zostawac, i ieżeli fraternae subsidiae możemy kiedy implorare, żebysmy in aequali Republica aequaliter pociągac z ich mosciami na zapłatę woysku mogli. Constitutie często nie tak ex tipo wychodzą, iako bywaią condita, co y teraz panowie poslowie nasi pokazali, maią tedy w

tym tak starac się aby authorem tego doysc mogli, kto takowych difficultatum et rerum był, y animadversionem urgere na typografie, aby oddał huius negotii rationem. Zapłata żołnierzom aby obmyślona, z inszemi wojewodztwami zniesszysię, by też z dobr Rzeczypospolitey media, a nie intra duorum annorum sic na to exolvere, iako też y duchownych przy podatkach, uchwalonych na przeszłym seymie. Exorbitancie wszystkie, ktore proponent ich mosc panowie posłowie aby reparate były per legem, toż mają uczynic y o kommissiach z kozakami y o regestrze specjalnym. Scripta ad archivum dane, pilnie doyrzą ich mosc panowie posłowie, aby przeczytane były, y quid sonant równo z dzugiem, w tym zostawali. Laudum securitatis approbatum, inquantum będziemy restituti, mają otrzymac y na przyszłe podatki, iako y przeszłe panowie kozacy pozabierali. Senatus consulta Reipublicae że są fundamenta conservationis et intermissionis, gorąco injungimus ich mosciom panom posłom naszym, aby postrzegali tego, ieżeli prawom dawnym y zwieźym dosyc się dzieie, ieżeii singulariter, ut lex wult, na swoje datum consilium senator podpisał się, inaczey fide et honore obligamus, aby niepodpisanego nie acceptowali pro consilia, ale ad mentem legum stosując się, iakoby całość Rzeczypospolitey poscent, postępowali, za nierendowanie ich mosciow panow senatorow. Grzywny secundum legem aby na zapłatę woysku były oddane, z czego j. mc pan instigator coronny ma dac rationem. Ich mosc panowie starostowie dobr ukrainnych necessario aby residowali w starostwach swoich, propter maiorem securitatem tamtych kraioy. Zagesciło się in Republica tak de lege indigenat, że chcąc ad omnes dignitates zaraz przychodzic nie o nobilitatiey, ale o indienat, non prout indienatum in extentus staraia się y otrzymuią barzies prawo, a niżeli meritis, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie w tym godnosci Reipublicae, aby ci, ktorzy do indigenatu przyszli, a, według prawa, documentow niepokazali realem ad instantiam cujusvis byli powinni w trybunale inter causas officiales pakazac, ktorych cognitio tam byc ma; a ktorzy przeciwni podielisię, aby kwitami od skarbu, albo cujus intererat, probowali satisfactionem, aby się te pieniądze na zapłatę

woysku obracali. Indienat Orsutego iż sine consensu izby poselskiey wpisany iest in Volumina Legum; także panow Piotrowiczow, na instantią cudzoziemską ultra consuetudinem regni nie proponuiąc tego w izbie poselskiey, instabunt panowie posłowie, aby byli cassowane i na potym aby insequellum nie szło, promcvebunt. Iako wiele na dotrzymaniu fortec pogranicznych należy, docuerant nos swieże y dawne exempla, aby tedy nieprzyziacieli quibus mediis onych nie occupował, upraszac będą per amorem et conservationem patriae ich mosc panowie posłowie maiestatu jego kr. mosci, aby comendantow raczył podawac na praesidia zamkow y miast Pruskich y wszystkich pogranicznych fortec, nie cudzoziemcow, ani nowo nobilitowanych y do indienatu dopuszczonych, ale starożytną szlachtą osiadłą, omne suspicione carentes avis, i tych, ktorzy oraz cum exercitu od krola Szwedzkiego do jego kr. mosci powracaiącym nie powrocili y tam zastawali, y owszem, iesliby tacy ad praesens byli na praesidiach commendantami, aby jego kr. mosc raczył odmienic. A iż cardo spraw Reipublicae na constituciach należy, mają ich mosc panowie posłowie instare, aby deputaci do correctury constituciey byli przysięgli ea rota, iako Respublica uchwalili. Lwow miasto porownane iest miasta Krakowa wolnosciom o dependowaniu rzeczy kupieckich od cudzoziemcow a że sobie niewiedziec qua ratione otrzymali aditament etiam ab incolis regni y pod tą clausulą summopere aggravuią incolas y necessituią ad depositorium, inibunt ich mosc panowie posłowie omnem rationem, żeby aequali jure z Krakowem non ultra gaudere miał Lwow y od takich exactii sub poenis supersedował. Zamoscie, forteca potrzebna Reipublicae, in libertatibus suis od mieszczan Lwowskich praejudiciose aggravatur, zlecamy ich mosciom panom posłom upraszac, aby przy dawnych wolnosciach zostawała. Kamieniec-Podolski, iako antemurale Reipublicae, multis..... forteca difficultatibus, żeby prowiant według dawnych praw mógł miec z starostw, mają demonstrare ich mosc panowie posłowie. W Ukrainie rzecz szkodliwa po wszystkich wojewodztwach, aby de novo radzic miały słobody erogowane,

podnosić się, ich mosc panowie posłowie pilno tego postrzegac mają, aby constitucią warowano y zakazano. Kozacy, którzy w regestrze zostaną y wolnościach rycerskich, ci aby cum plaebe nie łączylisę w commissey dilata y iako nayprędzey commissa do napisu kozakow odprawiona była, tego pilnie domowiać się. Wielką w tym krywdę nobilitas cierpi, że wiele cudzoziemcow nageściło się do boku jego kr. mosci, którzy et ad consilia miscuunt, upraszac krola ich mosc panowie posłowie mają, aby iako pan nasz nativus szlachtę polską przy boku swoim zatrzymawszy, abdankował cudzoziemcow. Pilno się tego domawiac, aby cudzoziemskich regimentow rachunki popisowe computalne były po potrzebie Czudnowskiej y nie więcej exolvere nato pieniędzy skarb ma, tylko iako wiele po potrzebie żołnierza tego zostało. Deducowano nam autenticis documentis, że na posłach ziemskich przed uczynieniem rellacyey otrzymane są infamiey, baniciey, starac się tedy ich mosc panowie posłowie mają, aby takowe processy, iako prawu przeciwne, zniesione byli. Przywilegia, różnym osobom y w różnych wojewodztwach contra legem dane, aby nihilowane a potem z cancellariey takowe nie wyprawili. A iż iest kilku osob, petentes graciam et clementiam majestatu jego kr. mosci, ich mosc panowie posłowie adibunt modum aby ad presentium statum et honorem przypraweni byli. Za wysokie przysługi jasnie wielmożnego xięcia jmci Korybuta Wiszniewieckiego, wojewody Bełzkiego, ich mosc panowie posłowie petita onego wniosą do majestatu jego kr. mosci; także instantią za jmcia panem oboznym koronnym wniosą ich mosc panowie posłowie w petitach pewnych xięcia jmci Michała Wiszniewieckiego, w pamięci mając instantią, wniosą do krola jego mosci. Jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego merita z odwagą zdrowia zaleciwszy krolu jego mosci, petitum w pamięci onego miec będą. Jego mosc pana Mikołaja Zabokrzyckiego, podsędka Bracławskiego, stratę zdrowia w oblężeniu Zbarazkim y utraty nie małe na usłudze Rzeczypospolitey jego kr. mosci zaleciwszy, miłosciwą panską nagrodę upraszac będą. Za panem Stanisławem Zestelinskim wniosą

instantią swoją ich mosci panowie posłowie, aby sublevatus byc mógł in vigore decreti. In quantum parti satisfactum est za successorami jmcі pana Andrzeia Zahorowskiego, woyta dziedzicznego Łuckiego, instancją wniosą, aby od urzędu zamkowego Łuckiego w provencie swoim nie ponosili praejudicium. Także za iego moscią panem Oleszkiem w petitach onego instancją swoją wniosą. O te wszystkie puncta starac się mają pilnie ich mosc panowie posłowie, aby wojewodztwu swemu cale otrzymawszy y integritatem onegoż jmcia powierzywszy, fide, et honore, et conscientiis zawiązawszy ich mosc, żeby nic nowego y szkodliwego oyczyźnie niepozwalaiąc, starożytnych wolności, praw y swobod postrzegaiąc, oglądaiąc się y na to że na ostre w ciężkich żalach braciey swoich przyszli by, strzeż Boże, szable, ostatek deteritati ich mosci poruczamy. Na co dla lepszey wiazy jmc pan marszałek koła naszego rycerskiego tę instructią ręką swą podpisał. У тоє инъструкциі подписъ руки тими словы: Mikołay Żabokrzycki, w. Bracławski, podsędek y na ten czas marszałek koła rycerskiego. Которая то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешныхъ есть въписаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г. № 1030, л. 1044.

XX.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ городскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца февраля четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, в замьку его кор. милости Луцкомъ, передо мною, Александромъ Пируским, подстолими Новокгородским, подстаростим Луцким, яко субъделегатом од ясневелможного его милости пана Самуеля, граби з Лешѣна, на Баранове и Чарториску Лесъчинского, Луцкого старости, маршалка кола рицерского, ад гункъ актумъ ужитым и засажонымъ, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, тотъ же вышѣменованый его милост панъ староста Луцкий, маршалокъ кола рицерского, для вписаня до книгъ помененых, подалъ лавдумъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волинского, про дие триезима януарии анѣни презентисъ тутъ до Лудка згодне постановленое, о чомъ тоє лавдумъ ширей в себе маєть, просячи, аби принято и в книги вписаное было, а такъ я, субъделегатъ, оное, до книгъ приймаючи, читалемъ, и такъ се в себе маєть: *My, rady, dignitarze, xiażęta, urzędnicy y wszystko koło rycerskie, obywatele woewodztwa Wołyńskiego, ziechawszy się do Łucka pro die trigesima januarij anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo na seymik, uniwersałem jego kr. mosci naznaczoney, y obrawszy jch m. panow posłow naszych na przyszły seym dwuniedzielny na tymże seymiku, takowe pro bono woiewodztwa naszego unanimiter namowilismy sobie laudum, quo laudo serio prosimy et injungimus jch mosciom panom poborcom, panom administratorom czopowego y depositorom publicznych pieniędzy woiewodztwa naszego, aby ich m. wszyscy od tego roku, ktorego w woiewodztwie naszym podymne*

zaczęło się, na przyszłych naszych sądach skarbowych, które dnia szóstego miesiąca marca w roku teraźniejszym tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorym, da Bog, sądzić się zacząć, stanowiący z rejestrami, sprawili się y pieniądze zniesli, sub poenis in lege sancitis; a tym czasem aby executie jeszcze nie odprawione odprawowali; a panowie retentorowie nie oddane podatki aby oddali y tamże na tychże sądach negligentes sprawili; czopowego zaś teraźniejszego jch mm. panom administratorom naszym, j. m. mosci panu Adamowi Zabokrzyckiemu y j. m. panu Stanisławowi Nasiłowskiemu, ktoby nieoddał, oto będąc pozwany do sądu skarbowego y inszego wszelakiego triplicem pensionem zapłacić ma y powinien będzie. A ich m. panowie administratorowie nasi mają wybierać to czopowe tak, iako j. m. pan Stanisław Nasiłowski novissime, roku niedawno przeszłego, tysiąc szescseth szescdziesiąt pierwszego, wybierał, tymże laudum naszym złotych szescseth polskich, za zgodą wszystkiej braci naszej jch mm. panom posłom naszym wojskowym do nas na seymik przysłanym in vim gratitudinis u j. m. pana Jana na Knerucie Boreyka, sędziego grodzkiego Łuckiego poborcy naszego, z podatku Beresteckiego naznaczyliśmy, których oddanych j. m. pan marszałek koła naszego rycerskiego nemine wszystkiego województwa j. m. pana sędziego poborcy naszego kwitować ma, który quit gdy j. m. pan poborca nam pokaże pro realiter soluto et pro paratis in tempore calculationis j. m. panu sędziemu przyimiemy. A tysiąc złotych pol. j. m. panu krayczemu W. X. Litewskiego u j. m. pana Wacława Zahorowskiego, poborcy województwa naszego, j. m. panu krayczemu od województwa winny, assignowaliśmy, który tysiąc zł. pol. j. m. pan poborca nasz gdy zapłaci y quit odebranych nam ukaże, gotowimy pro reali przyiąć. Tymże laudum naszym j. m. panom lustratorom, którzy na sądach skarbowych przysięgę wykonają złotych tysiąc pols. naznaczamy y, skąd ten tysiąc złotych dać, na tychże sądach obmyślimy. Koszt zaś dla skorygowania y sporządzenia xiąg starych grodzkich Łuckich Drobotowskich na tych że sądach, da Bog przyszłych, skarbowych, kancelariey grod-

zkiey Łuckiey obmyślimy. Declaruiemy y to hoc laudo nostro, aby ultra mentem laudi niebyli do podatkow od j. m. panow executorow pociągani żydzi, excepto czopowego. Ktore to laudum nasze aby było do act grodzkich Łuckich podane, j. m. pana marszałka naszego uprosilismy Działo się w Łucku roku tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorego miesiąca januarij dnia trzydziestego. У того лавъдумъ подписъ руки его милости pana маршалъка кола рицерского въ тые слова: Samuel Lesczynski, starosta Łucki, marszałek кола rycerskiego. Котороежъ то лавъдумъ я, субдефекгать, за прозбою вишъменованого его мил. pana маршалка кола рицерского подавающого, а за принятем моимъ субдефекгатским, все, с початку ажъ до конца, до книгъ нынешнихъ кгородских Луцких есть вписаное.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 151.

XXI.

Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть своими имѣніями; но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принести для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончанію переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переноси козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шесть сотъ шестдесят второго, месеца генъвара тридцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, бурк-

грабимъ замѣку Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостиньскими, становъши очевидно, урожоный его мст. панъ Томашъ зъ Биберштейну Казимирскій, хоружий Овруцъкий, маршалокъ кола рицерского воеводства Киевскаго, инъструкцію на сеймъ двенеделеный близко пришлый Варшавъскій их милости паном посломъ, зъ воеводства Киевъского згодне обранымъ, даную, для вписаня до книгъ нынешных кгородских Володимерскихъ, просечи, абы принятая и вписаная была, подал, так се в себе маючую: *Instructia na seym przyszły ich mosciom: wielmożnemu iego mosc panu Stephanowi na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiiowskiemu, iego mosc panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, y iego mosci panu Ianowi Kaznowskiemu, posłom na sezmiku naszym, przez nas dignitarzow, urzędnikow, obywatelow y wszystkiego rycerstwa Kiiowskiego na dzien dzisieyszy, to iest trzydziesty januarij, we Włodzimirzu zgromadzonych, zgodnie pluralitate suffragiorum przez nas obranym, dana. Powinszowawszy iego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu wszystkich tych fortun y successow woiennych, ktore ręka Boska iego kr. mosci swiežo w xięztwie Litewskim sprawiła, podziękuią ich mosc panowie posłowie nasi za wszystkie trudy y pracy, ustawiczne indefesse za oyczyzne matkę naszą podięte, niemniey y za to, że ten seym na uspokojenie y ukontentowanie woyska sobie y Rzeczypospolitey dobrze zasłużonego złożyć iego kr. mosci raczył, y wyrażac będą, że posteritas nostrum patrem patriae uznawac musi, ta ma bydz iedna cura bonorum civium patriae apponere manum na to mieysce, gdzie naybarzief dolega cum idoneo et sufficienti medicamento. A że przez zatrzymaną zapłatę woysku zasłużonemu imminet na Rzeczpospolitą maximum wszystkie periculum, na to ich mosc panowie posłowie nasi impendent starania, aby woysko iego kr. mosci y Rzeczypospolitey nie tylko w zapłacie, ale też in alijs desiderijs iako nayprędzey y bez odwłoki ukontentowano było, sine praejudicio Reipublicae et privatorum. Więc, żeby kto nie rzekł, że facilius est consilio, niżeli aere proprio, juvare in hoc*

casu Reipublicae, iesteśmy promptissimi ad juvandam patriam w tym terminie y skorośmy tylka zayrzeli do swych popielisk, pozwoliliśmy byli troie podymnego z woiewodztwa naszego na przeszłym seymie, lecz że teraz quo fato cujus instituta consilio ausa nie wiemy, że znowu wygnani z dobr naszych zostaiemy, dowiedzić się serio mają ich mosc panowie posłowie nasi, w czym Rzeczpospolita y woysko musi nas dolere y miseros miec excusatos. Atoli, nieczekając Zadnieprskich kraiw zupełnego uspokojenia, byleśmy byli znowu do dobr naszych przypuszczeni bez odwłoki, to troie podymnego z dobr naszych, in possessione reali będących, wydac submiuiemy się do zapłaty ich mosciom panom żołnierzom, którzy nas w te dobra odważnemi dziełami y krwią swoją wprowadzili interim na tym seymie przyszłym, da pan Bog, upraszac będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, aby o tym skuteczna obrada stanęła y nieodwłoczna, przez deputatów seymu tego naznaczamy, których większa część ma byc z woiewodztwa wygnanych y ukrzywdzonych, aby iuż tandem aliquando był oppressioni koniec, który y żywotem, y ostatkiem substantiey, iako liberi in Reipublica cives, zabiegac y oponowac się chcemy y powinniśmy, nie kładąc iuż więcey totam libertatem mowy sine effectu na seymikach y seymach, ale in reali custodia praw y wolności, życia y wszystko co mamy zamykając; dobra dochodow jego kr. pana naszego miłosciwego, że są przez woysko, w związku będące, odobrane, iako nas movet ku panu dobrotliwemu życzliwosci in juvamine w tym Bogu iawno, ieżeli tedy te nie będą jego kr. mosci przywrocone, choćby nacyęższe sobie uczynic mieli według proportiey sił naszych, ze wszytkiem woiewodztwy certanto, post intromissionem in bona bez odwłoki gratitudinem szkod podiętych, przez odebranie intrat, ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu declaruią. O executią commissiey z kozakami, seymem anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, tak w uspokojeniu zupełnym relligiey Graeckiey, iako y wypisie kozakow, instabunt indeffesse, fulsi

lege, ich mosce panowie posłowie, aby zaraz s tego seymu bez od-
włoki commissarze, iuż a Republica anni millesimi sexcentesimali
quingentesimali noni z seymu przeszłego naznaczeni, iako nayprzedej
ad exequendum mutuis suum ziachali, erogant offenda tak, aby iuż
y kozacy pact swoich bezpieczni byli y my upragnionych possessiy,
czego iesliby ich mosce panowie posłowie nasi nie dokazali, na żadną
rzecz pozwalac nie mają y do niczego przystępować, gdyż gdzie o
kilka wojewodztw idzie, nie iest to privata, ale Respublica, a iesli
Rzeczpospolita chce bydz mutilis, mutiletur do konca; nie tylko nas
praemit publica calamitas, że pro bono publico przez lat czternastu
patimur exilium, ale też y dobra nasze dziedziczne, contra jura et
libertates nostras, kozakom iednym przez przywileia, a drugim przez
constitutie poddawano, upemnic się ich mosce panowie posłowie
nasi serio na tem seymie restitutionem dobr takowych, aby injurati
w praetensiach swoich byli ukontentowani. W tey że constitutiei
staneło rozgraniczenie powiatow wojewodztwa Kiiowskiego, o ktore
się starac mają ich mosce panowie posłowie, aby to ad effectum
przyszło, ponieważ wielkie commodum w świętey sprawedliwosci
województwo nasze, uważywszy przez rozgraniczenie ziem y powia-
tow, upatruie, co serio wniesc mają ich mosce panowie posłowie
nasi. Ponieważ nie możemy się doczekac feliciora tempora, do kto-
rych conservatij w trybunale koronnym spraw naszych są odłożone,
a interim jussus patitur, tedy providebunt ich mosce panowie posło-
wie, aby, more antiquo, z inszemi wojewodztwy w tym przyszłym
trybunale et sic consequenter sądziły się, simplicis debiti zapisy y
ręczne długi aby sądzone były cum satisfactione, starac się mają
ich mosce panowie posłowie nasi. Quaerella wszystkich ich mosciow
duchownych, tym barzies jasnie wielmożnego iego moscia xiędza
biskupa Łuckiego, pieczętarza koronnego, o zdesolowane dobra kos-
cielne y zabrane proventa, od antecessorow naszych na chwałę
Boga do kosciółow fundowane, muszą byc w nas, iako u ludzi
katolickich, cordi, instabunt ich mosce panowie posłowie nasi ra-
tiones et consilia cum ordinibus regni, iakoby takowym zabezpiec

oppressionom y szkody takowe aby mogły bydz iego mosci xiędzu kanclerzowi, pro Republica przy boku panskim pracuiącemu, jako custodio legum nostrarum, nadgrodzone. Errogowana summa, z samey miłosci przeciwko oyczyźnie, na uięcie woyska, z wielwożnym iego mosciem panem oboznym koronnym w Ukrainie będącego, przez jasniewielmożnego iego mosci pana wojewodę naszego Kiiowskiego y na przeszłym seymie liquidowana, instabunt ich mosci panowie posłowie za iego moscią, aby ta summa z skarbu koronnego de facto była dopłacona iego mosci y expensa na fortecę Barską, propter bonum publicum przez iego mosci spendowane, aby byli na tem seymie lequidowane y przyięte, y przy zapłacie woyskowej nagrodzono. Iego mosc jasniewielmożnego xięcia, pana wojewody Bełzkiego, nietylko naszej oyczyźnie, ale y postronnym narodom zasługi, z stratą niemłą fortunarum et facultatum propriarum, dobrze są wiadome, ktore debitam gratitudinem meretur u pana y oyczyzny, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi za xiążęciem iego moscią, aby omnem respectum admoveat iego kr. mosc pan nasz miłosciwy na xiężęci iego mosci o dobra dziedziczne Zarudyniec xięcia iego mosci ad male narata za krolewskie oddane per constitutionem pewnemu kozakowi contra libertates regni, aby byli przywroczone xiążęciu iego mosci. Lubo post sera fata lucent oyczyzny zasługi świętey pamięci xięcia iego mosci pana wojewody Ruskiego, ktore continuavit xiąże iego mosc Michał syn niebożczykowski, ale że wszystkie facultates onego iedne popiołem siadły, a drugie possidet nieprzyiaciel, stanowi onego należycie służyć oyczyźnie niepodobna, gorąco zalecą ich mosc panowie posłowie iego kr. mosci opatrzną fortune xiążęcia iego mosci, aby iego kr. mosc raczył mieć osobliwy respect na xiążęcia iego moscia. Krzywde wielmożnego iego mosc pana podkomorzego naszego Kiiowskiego, concernentem et convellentem wolności stanu naszego, ich mosc panowie posłowie proponent Reipublicae y obviabunt renovando antiquas leges, aby takowe incovenientiae nie działały się. W dobrej są pamięci u iego kr. mosci zasługi imc pana Ludwika z Ondronowa Woroszyła, cho-

rażego Żytomirskiego, pod usarkiem i jego kr. mosci chorągwiemi towarzysza dobrze zasłużonego, za które jego kr. mosc w nagrode onemu słobode Kozielec za Dnieprem conferowac raczył, w którym interessuiesię xiąże iego mosc pan kasztellan Wilenski, instabunt ich mosc panowie posłowie za iego moscią ad ordines regni, aby per constitutionem przywilei iego mosci był approbowany, inherendo constitutioni anni millesimi sexcentesimali quinquagesimali noni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Za imc panem Thomaszem z Biberszteyna Kazimirskim, chorążym Owruckim, który do podeszłego wieku swego trzema królom ich mosciom usługą swoją wierną oddawał, a wies iego Kopyłow de propria pecunia kupiono insue iego mosci do jurisdictiey Grabowieckiey przyłączona, aby jego kr, mosc lubo consensus cedendi onemu dac raczył na tę dobra de facto, albo aequivalentem recompensam, aby summa, erogowana na te dobra, onemu nie gineła. Licentia wielka okazuje się od ludzi mianujących się woyskowemi, którzy na prawo pospolite nic nie dbając dobra ciemiężą y w nivec obracają, dwory naieżdżają y wsie, które im podobą biorą, samych panow znieważają, co się teraz stało jmc panu Janowi Proskurze, podczaszemu Kiiowskiemu, dobre zasłużonemu w oyczyźnie, instabunt ich mosc panowie posłowie aby skuteczną sprawedliwosc mógł odnieśc y zabiegac będą, aby in posterum takowa lecentia pohamowana została. Jego mosc pan miecznik Czernihowski pro poena publica zasiadł wieżę, w ktorej wszyscy głównicy do tego czasu siadali, a teraz aggravatur do siedzenia inszey wieże, instabunt za nim ich mosc panowie posłowie, ponieważ już niemały czas dawney wieże wysiada, aby w tey że wieże swoje sessio continuował. Za jmc panem Oleszkiem wniosą instantią ich mosc panowie posłowie, aby dekreta zadworne o decimij cassowane były, gdyż to novitatem sapita, omnis novitas periculosa, aby to zas pożarem nie poszło. Co iednemu dzis, jutro się drugi spodziewac musi, iako inszych totali casu contra Reipublicae majestatem principis errantes, których delicta clementia principis pokryła, tak y tych, którzy na tem seymie eandem clementiam żebrzeć u jego

kr. mosci in sinum principis, zalecą ich mosc panowie posłowie. Ktore to artykuły nasze zgodne ich mosc panom posłom naszym daiemy y facultatem omnimodam, coby należało extra et commodo Reipublicae, tak iednak, aby żadnych novitates nie przynosili, ktore by miały convellere jura et libertates nostras, w czym fide, honore et conscientia ich mosc obowiązuiemy y ieżeli co takowego poka-zało przeciwnego, nullitati declaruiemy, a jmc panu marszałkowi teraznieyszemu naszemu zleciliśmy, aby z podpisem ręki swej tę instructiā do xiąg grodzkich Włodzimirskich podał. Datum we Włodzimirzu dnia trzydziestego miesiąca januarij tysiąc szescset szescdziesiąt wtorego roku. У тоє инъструкции подпис руки тими словы: Thomasz z Biberszteynu Kazimirsky, chorąży Owrucky, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Которая то инъ-струкция, за поданем и прозбою вышменованое особы подающее, а за принятемъ моим урядовым, до книг есть записаная.

Книга год. Владимир. 1662 г, № 1030, л. 1033.

XXII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотыгощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привиллегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномѣрномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца фѣвраля четвертого дня.

На вряде кгородском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною Александромъ Пируским, подстолим Новокгородским, подстаростимъ Луцкимъ, яко субделекгатом, на местцу вельможного его мил. пана Самуела, граби з Лешна на Чарториску и Баранове, Лешчинского, Луцкого старости, маршалка кола рыцерского, до того тилко акту засажонымъ, и книгами нинешъними кгородскими Луцкими, становши персоналитер, тотъже вышъменованный его мил. староста Луцкій, маршалокъ кола рыцерского, для вписаня до книги помененые, подал пер облятам инъструкцію, од ихъ мил. пановъ обивателовъ воеводства Волынского ихъ милости паномъ посломъ нижей помененым, на сеймъ близко пришлый уфаленую и даную, яко о томъ тая инъструкція помененая лацнус етъ локуцленциус ин се облоквитур, просечи, абы прынятая и до книги вписаная была, а такъ я, субделекгатъ, оную, до книгъ прыймаючи, читалем, которая такъ се в себе маеть: *Instructia jeh mosciom panom posłom wojewodztwa Wołyńskiego wielmożnym ich m. wielmożnemu j. mosci panu Samuelowi, hrabi z Leszna na Baranowie y Czartorysku, Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, marszałkowi koła rycerskiego, j. mosci panu Wacławowi na Koniuchach*

Hulewiczowi, Łuckiemu, j. m. panu Thomaszowi Kozicie, Włodzimirskiemu, j. m. panu Stephanowi Leduchowskiemu, Krzemienieckiemu, podkomorzym, j. m. panu Marcinowi Linewskiemu, łowczemu Brasławskiemu, j. m. panu Janowi Horainowi, podstolemu Parnawskiemu, na seym blisko przyszły, w Łucku dnia trzydziestego januarij anni praesentis odprawuiącym się, in loco solito zgodnie obranym. In primis pensando jego kr. mosci pana naszego miłosciwego ustawiczną, a prawie codzienną, Rzeczypospolitey naszej solitudinem, która tak salluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną oycowskiey providentiey czuynością ipsiusque regalis personae w różnych occasiach inaperta vitae wystawionej pericula sudoribus za łaską Bożą szczęśliwie exhibere zwykła, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, jego kr. mosci pana naszego miłosciwego tam paternum erga patriam amorem nayniższym zawdzięczyli podziękowaniem, skłoniwszy się zatym do pilnych punctow, instructiey jego kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daiemy tymże jch moscim panom posłom naszym informatią. Nayprzod instabunt jch m. panowie posłowie, aby senatus consultorum ante omnia residentes na tenczas przy boku jego kr. mosci dali rationes y aby in posterum każdy de senatus consulto sententią swoje podpisował, a contra legem proferens sententiam, secundum quantitatem facti, puniatur poena, na którą się protunc stany na seymie zgodzą y respondeant ad instantiam nuncij et cuiusvis privili praecavendo y w lege perpetua et poena, żeby żadne na podatki ex senatus consulto na potym nie wychodzili uniwersały. Woyska jego kr. mosci ponieważ dotąd w zasługach swoich nie są ukoione, zlecamy ich moscim panom posłom naszym, aby cum ordinibus Reipublicae o zapłacie onym pilne ineant consilium, że iesliby pozwolone podatki na zapłatę woysku niewystarczali, w tym się z inszemi woiewodztwy zgadzając, a na czas y calamitatem tego woiewodztwa y zniszczenie przez ustawicznego żołnierza względ y pamięć mając, o skuteczney zapłacie myśliły, hoc adiecto, żeby rowno insze woie-

wodztwa podymnym te podatki na zapłatę woysku praevia lustratione po wszystkich wojewodztwach wydawali, ale ich iako y dawnych żadnych podatkow na seym nie sprowadzali, tylko w wojewodztwach swoich deponowali, y tam wedle assignatiey y podziałow woysk w wojewodztwie wypłacili. Pokorną wniosą prozbę ich m. panowie posłowie nasi do magestatu jego kr. mosci, aby nam to paterne obstantibus nostris procurere calamitatibus et oneribus przebaczyć raczył, że desiderijs jego kr. mosci in providenda provisione per omnem impossibilitatem parere nie możemy Wiele na tym należy, ile his temporibus, iako nas zewsząd o różnych a strasznych niebezpieczeństwach zachodzą przestrogy, żeby securitas domestica mogła być, iak naylepiey obwarowana, starac się mają jch m. panowie posłowie, iż iakowy sposob na seymiku przyszłym rellationis około tego wynaydziony będzie, seymem teraznieyszym mógł być approbowany. Y w tym wielką przeciwko wyraznemu prawu Rzeczpospolita ponosi iacture, że siła chorągwy nad komput pozwolony nowego znayduie się zaciągu, instabunt tedy y w tey mierze jch m. panowie posłowie, aby zadna chorągiew, po komissiey Lubelskiey ostatniey zaciągniona, także zadna insza, ktoraby potrzeby omieszkała, do zasług paenitus nie należała, a insze wszystkie woyska nieźła do zapłaty y zasług przypuszczeni być mają, poki z regimentow cudzoziemskich pułkownicy sami, a z polskich chorągwi porucznicy zasług swoich juramentem. Nie mało ztąd, nad prawa y swobody, stan szlachecki zostawa aggrawowany, że z dobr swoich dziedzicznych, od wiekow chlebom y stanowiskom żołnierskim niepodległych, ustawicznie, iako to y teraz w wojewodztwie naszym, chleby wydawac musi, instabunt jch m. panowie posłowie y do żadney nie mają przystempowac na tym seymie materiey, aż w tych szkodach y krzywdach po przeszłej constitutiey, przez żołnierza w wojewodztwie tutecznym poczynionych, skuteczna y nie odwłoczna będzie obmyślona nagroda y lege perpetua caveatur, aby jch m. panowie hetmani za ten consistentie y assignatie, do dobr szlacheckich po przeszłych constitutiach dane, sami injuriatis cum

suis successoribus respondeant. Aże y to znayduie się często, że podatki od Rzeczypospolitey ufalone y insze do skarbu wniesione, na różne obrocili się ultra mentem legis roschody, instabunt jch m. panowie posłowie, aby pan podskarby na tym seymie generalną uczynił calculatią y iakąkolwiek by na woysko summy wydał, to żeby juramentem comprobował i ktokolwiek by się podatkow Rzeczypospolitey, na zapłate woysku ufalonych, iakimkolwiek kształtem tknął, excepta legatione turrica, to wszystko wrocic powinien, także j. m. pan Niezabitowski y insi wszyscy, ktorzy tak roczną disposowali hyberną, redant rationem, gdzie co podzieli. Donativum kupieckie, na przeszłym seymie pozwolone, mają instare jch m. panowie posłowie, aby się kupce w tey donatiwie secundum legem na tym seymie sprawowali y cokolwiek z tey donatiey, także ceł wszystkich wodnych y lądowach, nad ordinatią Rzeczypospolitey, wedle seymu pozwoloney, zostanie, to wszystko na zapłate wojsku ma cedere. Zlecamy y to jch m. panom posłom, aby z jch mosciow, ktorzy kolwiek na przyszłym seymie mają długi liquidowane, od zapłaty onych tantisper suspendowac fraterno amore ducti, widząc tanta onera y infelicitates oyczyzny, zadosc poki woysko swoiey nieodniesie satisfactiey. Znaczna wtym uyma w ordinarynych podatkach zatym krzywda oyczyźnie się dzieie, kiedy bona regalia et Reipublicae obracaia się in terrestria, mają w tym jch m. panowie posłowie instare et lege cavere, aby się to na potym nigdy nieziało, ani w dobra ziemskie obracac quovis modo godziło. Liquidatie długow wszelakich nie mają bydz inaksze tylko in facie Reipublicae, na seymie juramento evincowane, aliter żadne niemaia bydz płacone, ani assecurowane, jchmc panowie posłowie procurabunt. Materya elegendi novi principis że iest prawnu contraria et libertatibus nociva, na tym seymie nec nominetur, immo koždy znawiający sit infamis y ktobysiękolwiek na nie przedtym podpisał, nomina ipsorum in facie Reipublicae specificentur, y ktorzy in hoc passim corruptie pobrali, a decreta na nich te stanęły, aby z nich niebyli znoszone, ani kassowane, caveatur lege, y constitucie wszystkie de

libera electione reassumantur. A ponieważ się y to często znayduie, że decreta trybunalskie na seymie bywaią znoszone, provideant jchmc panowie posłowie, żeby abhinc niebyły znoszone, ani kassowane, y decreta seymowe, ktore trybunalskie decreta, ratione bonorum terrestrium, iakiekolwiek zaszłe przesądzały, ad executionem niebyły przywiedzione y owszem onych aby była relaxatia y pro bonis terrestribus quisque in iudicio tribunalitio conveniatur, sub poena evocationis, lege antiqua sancita, hac constitutione in perpetuum caveatur. Primum to iest in votis nostris widziec w oyczyźnie naszej, religionem catholicam florentem y koscióły ab insultibus quibusvis immunes, bowiem te bases et columnae, kiedy securae (?) stoią, całe y oyczyźnie inconcussam sustinent machinam, e contrario, kiedy iakiemi gwałtownemi motibus labuntur, contitur y oyczyzny, serio tedy jchmc panowie posłowie nasi immunitates ecclesiarum, in tota Republica położonych, et securitatem onych promovere na seymie, da Bog, przyszłym maią, iako by w naywiększey zostawały ochronie y w zwykłych wolnościach swoich, osobliwie iednak kathedre nasze Łucką ze wszystkiemi klasztorami y kosciółami, w wojewodztwie Wołyńskim zostaiącemi, nader upadła y z ozdób swoich dawno per temporum vicissitudines et calamitates obnażoną, chcemy miec commendatam, aby iakie od częstych assignacij y wyciągienia chlebow pospołu z inszemi klasztorami y kosciółami, w wojewodztwie naszym zostaiącemi, w dobrach swoich dosyc zniszczonych, respirium odniesli. A że summa justitia, żeby każdy cieszył się z swego, maią jchmc panowie posłowie providere, że y ten, który w woysku na tenczas nie zostawa y którzy w woysku poginęły y pomarły, a swoje słuszne zasługi liquidowali, od nich niebyli oddaleni y chleby, bubo ktorzy w związku nie zostaią, a usługę Rzeczpospolitey dotąd tractuią, rowno w podział były podzielone. Staneła y w tym przeszłego seymu wyrazna constitutia o nagrodzie szkód injuriatis wojewodztwa Wołyńskiego przez żołnierza poczynionych, zlecamy to jchmciom panom posłom, aby tego przestrzec chcieli, iakoby ta constitutia sine mora do affectu przy-

wiedziona była; nad to do żadney tractowania materiey na seymie przystąpić nie mają, aż to woysko, ktore w wojewodztwo nasze wprowadzone, sine ulla discretione nad dobrami y poddanemi, a nawet y dworami naszymi, seuire nieprzestaie, iako nayprędzey wyprowadzone było, y wojewodztwo nasze do wydania żadnych podatkow nie należało, aż ztąd to woysko, nagrodziwszy szkody, ustąpi. Należy y to do ukontentowania niepłatnego woyska, cokolwiek na usłudze Rzeczypospolitey przechodami y z inszych okazij wojennych uczynili szkody, zleca się to dexteritati et fidei jchmciow panow poslow, aby w tym, facta distinctione, praecipue in criminalibus, z inszemi sgadzali się wojewodztwy. Czopowe, ktore iest osobliwym supplementem zniszczonemu wojewodztwu naszemu, ktorego że magnates rowno y duchowni, przeciwko wyrazney ufale naszej, płacic zbraniaią się, mają ich mosc panowie posłowie serio instare y lege cavere, aby żaden tego podatku nieuniknął y temerarius triplici pensione puniatur, dla czego lauda eo nomine sancita wszystkie approbantur. Wznowiło się y to w wojewodztwie Wołyńskim, czego przedtym nigdy nie bywało, ani prawo zadne tego wojewodztwa ad decimas stringere nie może, zabieżeć mają jchmc panowie posłowie y prawo specjalne formare, aby żadeny dziesięciny, salutis antiquis foundationibus w wojewodztwie Wołyńskim, nie zostawały y decreta in contrarium lasa za dworem zkassowane były. Commititur y to jchm panom posłom, iż cokolwiek by na tym seymie contra libertatem tractowac chciano, w tym się odwoławszy do praw y słobod dawnych, iesliby co in contrarium legis stawac miała, protestowac się mają; praecavere y w tym mają ichmc panowie posłowie, iakoby jchmc panowie hetmani in dignitatibus suis y władzy, z prawa należącey, żadney diminutiey, ani uszczerbku, nieponosili. Non est acquitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae portaret onus, a wszystko woysko Rzeczypospolitey, stanowszy w Zbarażu y od nieprzyaciela zostawszy w oblężeniu, wielką uczynili temu miastu y włosciom ruine, na co in recompensam zasła Brzeska constitutia, ktora dotąd nie przysła do effectu, tedy jchmc panowie

posłowie na seymie teraznieyszym starac się mają, aby w tey ruinie przez jchmc panow kommissarzow liquidowanym szkodom stała się nagroda. Żałosnie przytym uskarzyc się mają jchmc panowie posłowie nomine wojewodztwa nazsego na jmc pana starostę Osieckiego y woyska pod commendą iego na tenczas będące, ktorzy, w Koretsczyźnie y włościach iey stanowszy y tam czas niemały zabawiwszy, nietylko włości poddanych do ostatniey przyprowadzili ruiny, ale y samemu zamkowi, także cerkwiom, różnych tam szukając zdobyczy, nie przepuscili y, odchodząc, w Klewaniu y daley po całym wojewodztwie przechodami nieznosne poczynili szkody, zacopoki wojewodztwo y injuriati wszyscy skuteczney y nieodwłoczney od nich nieodniesli nagrody, dotąd do żadnych przypuszczeni bydz nie mają zasług. Restitutia, abo amnistia, panu Radziłowskiemu przez stany iesliby pozwolona byc miała, żeby każdego, iako y tych, ktorzy decretami seymowemi nakryci, okrywała in locus żeby zadnemu niebyła pozwolona, cavebunt jchmc panowie posłowie. Przystępując zas ad petitia bene meriti jasnie wielmożnego jmc pana Pawła Sapielhy, wojewody Wilenskiego, hetmana Wielkiego X. Litewskiego w oyczyźnie znacznie zasłużonego, ktory, własnemu sumptowi y dostatkom swoim nie folgując, cum magno dispendio vitae oyczyźnie oswiadczył, zaccic jchmc panowie posłowie nasi nie przepomnią, iakoby in suis desiderijs na tym seymie niezostawał próżny. Magnanimis enumerandus heroibus jasnie oswiecony xięże jmc Dimitr na Wyszniowcu y Zbarażu Korybut Wyszniowiecki, wojewoda Bełzki, lubo żagnego a particularibus non exegit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae wysokoprzezacnych przodkow swoich zpurpurowaną sławę odważnemi czynami nietylko apud patricos, ale externos, codziennie extendit marsowemi pracami, abyśmy iednak debitum tanto civi niezdali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jchmw panow posłow naszych hoc gloriosum nomen przypomniano jego kr. mosci y Rzeczypospolitey było, zlecamy. Nad to przywiley ad male narrata na włosc pewną Zarudyniec w wojewodztwie Brasławskim dziedziczną xięcia jegomci pomienionego wojewody Bełzkiego od

iednego kozaka uproszoney y onemu z dobrami temi, obracając te in regalia, conferowany, aby był skassowany. Musiał by być w oyczyźnie naszej utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach wszystkicy Rzeczypospolitey de patria zasługi wielmożnego jmc pana starosty Łuckiego tajne bydz miały, które nie tylko cum toto exercitu, ale ipse unicus proprijs cum paterna hostili rownając się viribus, z iaką kosztow y zdrowia swego odwagą gdy po Mohilowskicy y po wielekroc incursiones et insultus hostium w wojewodztwie naszym od sciany poleskicy z własnymi swemi ludzmi zaszczyciwszy piersiami y pro salute patriae salutem exponendo propriam, gromadne kozackie woyska zpędziwszy y rozgromiwszy, prawie sam na tenczas wojewodztwu zasłoną zostawał, zlecamy tedy jch mciom panom posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięć jego kr. mosci y Rzeczypospolitey przywiedli. Nietylko same merita y odważne dzieła świętey pamięci jasnie oswieconego xięcia jegomci na Wyszniowcu y Łubnach Jeremia Michała Korybuta Wyszniowieckiego, wojewody ziem Ruskich, które w oczach wszystkich cum decore gentis Poloniae znacznie wyswiadczył, za tym domem loqui videntur, ale y specjalne w młodym wieku jasnie oswieconego xięcia jegomci Michała Thomasza na Wyszniowcu y Łubnach Korybuta Wyszniowieckiego, wojewodzica Ruskiego, w oyczyźnie przysługi omnem po kozdym expostulant gratitudinem, zlecamy naszym jchmc panom posłom, aby in suis desiderijs iakim vacansem in adversa sua na tenczas fortuna opatrzon y do czasu pewnego, nim do fortuny dobr zawoiewanych przydzie y od executicy dalszey processow praetensionum debitorum mógł być uwolniony. Wysokie merita w oyczyźnie cum dispendio vitae et substantiae jasnie oswieconego xięcia jegomci Konstantego Korybuta Wyszniowieckiego osobliwemu przed jego kr. moscią jchmciom panom posłom zlecamy zaleceniu. Niemoże praeterire zlecenia prozby jchmciom panom posłom naszym za jasnie wielmożnym jegomcią panem Henrykiem z Wysokiego Kaszewskim, kasztelanem Wendenskim, który wprzod młode lata swoje ieszcze od pierwszych Moskiewskich expedicyi,

aż dotąd, na usługę Rzeczypospolitey odważnie trawiając, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi y pod czas różnych expeditij niemałym kosztem miewając, trudów, kosztów y zdrowia dla pana y oyczyzny nie żałował, y już senatoria z łaski jego kr. mosci insignitus dignitate apertum vitae discrimen subiit et onus compendium senatorskimi dzwigał nogami, z czego że niemała na zdrowiu y fortunach odniósł jacturam miłościwey jego kr. mosci proponendum considerathey. Lubo merita krwawe jmc pana Krzysztopha Sapielhy, krayczego W X. L., krolowi panu naszemu są dobrze wiadome, ktore cum dispendio zdrowia swego y fortunarum oswiadczył oyczyźnie y dotąd oswiadczać nie przestaje, iednak y my iako optime de Republica merito civi hanc gratitudinem praestare za słuszną rzecz poczytalismy, aby ichmc panowie posłowie nasi in sinum panskiey łaski recommendare gorąco usiłowali. Wysokich wielmożnego jmc pana Wacława na Koniuchach Hulewica, podkomorzego Łuckiego, rothmistra jego kr. mosci, w oyczyźnie zasług pae-nowała gloriosa cicatrix, ktora postrzałem blizkim śmierci, iako na wielu odważnych żołnierzach podczas Czudnowskiey z Szeremetem utarczki, tak na jegomci stemma amoris patriae wyraziła, co abysmy dawniejszych około trzymania z niemałym kosztem do usług Rzeczypospolitey chorągwie w miłościwym jego kr. mosci zastawało respectie, jch m. panowie posłowie zalecić nie przepomnią. Wniosą ichmc panowie posłowie instantią, aby xiążę Gedeon Czetwertenski, mając przywilej z łaski jego kr. mosci conferowany na władctwo Łuckie, onego fructum mógł miec post expirationem administrathey j. m. oycza metropolity y iako przydzie do kathedry. Także za j. m. oycem episkopem Lwowskim, ktorego aby sprawa strony Perchinska non obstante declaratione przeszłego seymu sądzona y decidowana była, jch m. panowie posłowie upomniec się mają. Nie mają być przepomniane od ich m. panów posłów naszych, wielmożnego j. m. pana Jana Piasoczynskiego, starosty Nowogrodzkiego, rothmistra jego kr. mosci, merita w oyczyźnie, lubo ab omni fortuna depressum, przez odpadnienie dobr w wojewodztwie Czerni-

howskim, dobrze zasłużonego, któremu że przez kommissią Trubecką odcięto kilkadziesiąt mil gruntów w majątności jego mosci, aby iako inszym in simili recompensa była, tak y jego m. in hoc desiderio niezostawał frustratus. Zacnych przysług j. mosci pana Choy-nackiego, porucznika kozackiey rothy jasnie wielmożnego j. mosci pana wojewody Sędomirskiego, który tak wiele postrzałow, w różnych okazjach odważnie stawaiąc, wyswiadczył oyczyźnie y pro salute patriae salutem exponendo propriam, jch m. panowie posłowie przed jego kr. moscią panem naszym miłosciwym przepomniec nie maią. Instabunt ich m. panowie posłowie za j m. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołyńskim, na ktorego absque ulla occasione inopinatres prawie padł casus, że ex justissimis et legalissimis rationibus musiał in defensione vitae propriae vim vi reprimere y obywatelow niektórych powiatu Przemiskiego, in unum iako na obywatela naszego conjunctos (w którym związku wielmożny. j m. pan starosta Przemiski primarius iest) tak dalece sobie offensos miec, że nie kontentuiąc się prawnemi terminami multis et innumeris violentijs bona famulos et subditos onego w tym powiecie zostaiących officiunt y onemu samemu plura mali, a naybarzciey j. m. pan starosta Przemiski tak dalece, że y do act grodzkich Przemiskich dla wyięcia munimentow in defensam dawniejszych, a dla zaniesienia obductij y protestacij w krzywdach terazniejszych y do sądow tamecznych grodu dla bronienia się prawem broni aditum, co że iest injustitistimum zlecilismy ich m. panom posłom naszym, aby serio w tey mierze przed wszystką Rzeczpospolitą uskarżywszy się, domawiali się tego, iżby publica lege securitas onego ac bonorum et familia eius procusa była; acta, iako każdemu, tak y onemu, aby były wolne in aditu do nich et reditu od nich periculis omnibus amotis y aby te sprawy w poblizszym grodzie Lwowskim, a nie w Przemiskim, ponieważ j. m. pan starosta Przemiski maximo vinculo tey sprawie co palatus iest, były sądzone. A co by w grodzie Przemiskim y sądach tamtych na onym do tych czas w takim niebezpieczeństwie iego stało, aby to irritum et inane było per consti-

tutionem declaratum, y poddani iesli są iacy w więzieniu, aby byli relaxowani. Przytym za iego mosciem xięciem Czetwertenskim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktorego znaczne w oyczyźnie merita, instare ich m. panowie posłowie nieprzepomnią, aby jego kr. mosc na onego osobliwy respect miał. Meruit to dobrze j. m. pan Konstanty Soszynski, rothmistr jego kr. mosci, który, przez wiek swoy służąc w woyskach jego kr. mosci y chorągwie wodząc, wiele post-
rzałów odniosł y iedynego syna swego victimam pro patria położył godne są wszelkiey regradificathey y łaski jego kr. mosci, wniosą tedy jch m. panowie posłowie nasi instantią do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby na takowe merita osobliwy miał wzgląd jego kr. mosc, y uroczyska pewne w wojewodztwie Podolskim a powiecie Latyczowskim puste, Sniczna nazwane, iure eufitentico, iesliby nie znalazło się co lepszego, żeby mogło byc conferowane. Toż uczynic mają za j. m. panem Ierzym Woronickim, rothmistrzem jego kr. mosci, który na usłudze jego kr. mosci w oczach wszystkiego woyska gloriose occubuit, aby simili principis successor iego mógł bydz praeventus gratia. Instabunt jch m. panowie posłowie za iego moscią panem Alexandrem Mrowinskim, w wojewodztwie tuteyszym dobrze zasłużonym, aby plac pewny, przez niego w Łucku kupiony, in vim gratitudinis omnibus libertatibus mógł gaudere. Siła natym należy każdemu wojewodztwu, aby fortece te przez żadnego nieprzyziaciela niedobyte przy prawach y wolnoscich nad to w osobliwey ochronie zostawała, iako się znayduie Dubienska w dobrach jasnie oswieconego xięcia j. m. Alexandra Janusza Zasławskiego, wojewodzica Krakowskiego, który na iedyne refugium y y receptaculum w koźdych przygodach y niebezpieczestwach tuteczne poczyta wojewodztwo, ktora lubo tot juribus et constitutionibus, iak w dobrach ziemskich od wszelakich angarizatij żołnierskich iest uwolniona, znayduią się tacy, iak teraz z woyska cudzoziemskiego tu w wojewodztwo Wołyńskie wprowadzonego regimenty, ktorzy nie oglądaiąc się nic na prawa y swobody czasu niedawnego hostili modo z rozlaniem krwi mieszczan tamecznych nastąpie

ważył się, instabunt tedy jch m. panowie posłowie nasi, aby takowe na tym seymie o takowe bezprawie y violentią y o najazdy dworow y insze szkody w woiewodztwie poczynione nieodwłocznie były karani y cavere lege, aby ta forteca z miastem od wszelakich przechodow y noclegow żołnierskich wolna zostawała, a contra delinquentem poena iako naysroższa postanowiona bydz mogła. A iż niektorzy jch mosci w różnych krzywdach y postulatach swoich iusta desideria, iako in sinum braci swoiey deposuerunt, iako to j. m. pan Paweł Hulewicz Drozdenski, ktory indebite o czeladnika plebeiae conditionis poena publica et alijs aggravationibus nakryty o co cum parte już tran-suit et composuit, aby od takowych win et aggravatij był wolny. Tudzież jch m. panowie Kisielowie, j. m. pan Mikołay Babinski, a persona ignota decretami y condemnatami zadwornemi marszałkow-skimi injuste obciążeni, ne inocentes indebite puniantur, aby byli relaxowani y decreta takowe kassowane, niemniey y possessores dobr Kisielina, ktorzy także in foro incompetenti często a o dobra ziem-skie conveniuntur, aby amplices od pana Kowalewskiego niebyły inquietowani. Zlecamy totaliter jch mosciom panom posłom naszym, aby serio natym seymie weyzzawszy, to wszystko constitutią et poena contra indebite evocantes obwarowali y tych wszystkich a praefatis aggravationibus relaxowali. Te tedy naszą instructią, com-muni ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy, wiel-możnemu j. m. panu marszałkowi koła naszego ad acta castrensia Iuceoriensia podac zlecilismy. Działo się w Łucku dnia trzydziestego januarij tysiąc szescseth szeszedziesiątego wtorego roku. У тоє инъ-струкциі подписъ руки маршалковское въ тые слова: Samuel Leszczyński, st. Łucki, marszałek koła rycerskiego. Котораяжъ то инъ-струкція, за поданемъ пререченое особы подавающе, а за приня-темъ мене, субъделскаго, до книгъ нынешныхъ есть вписаная.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 158.

XXIII.

Инструкція черниговських дворянъ посламъ, отпавленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи извѣстной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месяца генваря тридцатъ первого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замъку Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранскій, подсудокъ Черниговскій, маршалокъ кола рицерского воеводства Черниговского, инструкцію на сеймъ двенедилъный близко пришлый их милости паномъ послом, з воеводства Черниговского згодне обраым, дайную, для вписаня до книгъ нынешних кгородских Володимерских, просечи, абы принятая и вписаная была, подалъ так се в себе мающую: *Instructia ich mosc panom: Stephanowi na Żahorowie Żahorowskiemu podczasemu Wołyńskiemu, Piotrowi z Charzewa Charzewskiemu, podseǳkowi, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, z Glogowa Głogowskiemu, czesnikowi Nowogrodzkiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seym przyszły Warszawski dwuniedzielny dnia dwudziestego februarij, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym, dana dnia trzydziestego januarij roku tysiąc szescset szeszedziesiąt wtorego. Iako z szczęśliwego panowania jego kr. mosci pana naszego miłościwego, tak z oycowskiego de salute oyczyzny (co i teraz swizemi w W. X. Litewskim comprobavit trophaeis) obmysliwaniu ciesząc się y pokornie dziękuiąc, exoramus supplices majestat Boski, aby długo fortunnie jego kr. mosci panowanie wspierał wszechmogącą ręką swoją, a dał pod nogi wszyst-*

kich nieprzyjaciół oyczyzny naszej. Ten tedy affect nasz y wierne poddanstwo ante omnia oddadzą ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci. To zas, co nam proponowano w instructiey jego kr. mosci, o obmysłowaniu zapłaty woyska, zamieszanego w oyczyźnie, coby kiedy mogło przynieść incommoda patriae nieukontentowanie w tak długiey borgowey służbie zostającego za krwawe ich horowanie, iako omnis mercenarius dignus est mercede sua, tak y woysko jego kr. mosci, aby w zasługach swoich, ich mosci panowie posłowie nasi inibunt rationes, aby było ukontentowane; a ponieważ nie miała woyska nayduie się liczba, ktorey oyczyzna nasza nullo w zapłacie sufficere może, tedy upatrując niemnieysze subsidium po zabitych exoticis, po ktorych panowie pułkownicy, oberszterowie, capitani, nie wiemy, qua conscientia et ausu, successias, ktoreby na oyczyzne spadac miały, sobie przywłaszczają, tedy ich mosc panowie posłowie postrzegac mają, aby to ich mosciom w zasługach potracono było praevisio juramento; niemniey y commissia teraznieysza Lwowska, ktora ad effectum nie przysłała, przecie iednak salaria ich mosci panowie commissarze pobrali, co iest cum damno Reipublicae, jako wiele onych w oyczyźnie nayduie się prodigalitates, tak y te niemniey affligunt, że nie ex amore oyczyzny, ale podobne propter literum et assistentiam ich mosc panowie senatorowie, tak duchowni, iako y swieccy, reimenti cudzoziemskie pobrali, zlecamy tedy ich mosc panom posłom naszym, aby się tego serio upomneli apud Rempublicam, ponieważ słusznieysza iest et cum maiori commodo et decore gentis nostrae u postronnych narodow po dzis dzień, żeby tedy ich mosc pobrali. In quantum by przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim ich mosc panowie posłowie nasi serio postrzegac, aby żadney avulsiey, strzeż Boże, od korony wojewodztwu naszemu nie było. A zatym ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego et ordines regni upraszac mają, ponieważ nostra res agitur, aby commissarz choc ieden z naszego wojewodstwa był, w czym fide, honore ich mosc et conscientia obligamus. Co się tknie, że teraznieyszy związek

woyskowy wszystkie dobra tak jego kr. mosci, iako y duchowne, odbierac intendit, a, strzeż Boże, iesliby to miało przysc ad effectum. Pro justo judicamus desiderium jego kr. mosci et plenariam facultatem daiemy panom posłom naszym, aby skąd na stoł jego kr. mosci summa obmyślona była. Za jasnie wielebnym j. m. xiędzem biskupem Łuckim kanclerzem wielkim, koronnym, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby gratitudinis tanti laboris pro meritis ad bonum publicum od wszystkiej Rzeczypospolitey dignam mógł odniesc meritorum satisfactionem, mianowicie, aby biskupstwo Łuckie od związku woyskowego teraznieyszego było uwolnione. Za jasnie wielmożnym jego moscią panem wioewodą Krakowskim, hetmanem wielkim koronnym, aby iego mosci pro meritis condigna mogła doysc satisfactia. Za jasnie oswieconym xiężęciem j. mosc panem woiwodą Bełzkim, który sanguinem et sumptum pro Republica profundit, słuszna rzecz, aby in desiderij suis był ukontentowany, a Republica wsgłędem przez oboz pod Zbarażem szkod poczynionych y więc y wies Zarudiniec ad male narata uproszona, która multis saeculis w domu xięcią j. mosci zostawała, aby albo wroconą, albo digna recompensa xięcią j. mosci doszła instabunt ich mosc panowie posłowie. Za xiążęciem j. moscią Michałem Wiszniewieckim, który idąc torem s. pamięci jasnie oswieconego rodzica swego, aby j. m. ad eunden allicere amorem patriam za słusznym conferowaniem (ponieważ do dobr swoich przysc nie może) vacansu iakiego, a oraz za jasnie oswieconą xieźną jeymoscią panią woiwodziną Ruską rodzicielką xiężęcia j mosci, która iest rożnemi processami o długi aggrawowana, aby solutio tych długow do iakiego czasu suspendowana była, ich mosc panowie posłowie nasi procurabunt w Rzeczypospolity. Za j. m. panem starostą Nowogrodka-Siwierskiego w odieciu gruntow na kilkadziesiąt mil przy pospolitym rozgraniczeniu z Moskwą, aby jego mosci mogła byz satisfactia, instare mają ich mosc panowie posłowie. Za j. m panem Iwanickim, miecznikiem Czernihowskim, który ex decreto tribunalicio zasiadł pro poena publica więżą, gdzie przedtym antiquitus ex decreto tribunalicio

głównicy siadali, w ktorey j. m. pan miecznik continuat sessionem, aby constitutione ta wieża approbowana była, oraz y infamia, w grodzie Włodzimirskim publicowana, aby była per constitutionem cassowana, instabunt serio ich mosc panowie posłowie. Za j. mosc panem Stanisławem Oleszkiem, na którym j. m. xiądz Małachowski pleban Kowelski processa otrzymał in consumatiam ratione decisiae manipularis, ktora non observatur na Wołyni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Ponieważ contra legem et usum te tedy puncta et desideria nasze, na ktorych iako całość oyczyzny y wszystkiey Rzeczypospolitey, tak y salus wojewodztwa naszego należy, ich m. panom posłom naszym zlecany fidei, honori et conscientiae ich mosc committendo. Dan we Włodzimirzu w cerkwie katedralney na seymiku wojewodztwa Czernihowskiego, dnia trzydziestego januarij anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo. У тоє инъ-струкцыи подпис руки тыми словы: Jakub Woyna Oranski, podsędek Czernichowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego wojewodztwa Czernichowskiego, ręką własną. Которая то инструкция, за пода-пемъ и прозбою вышменованое особы подавающее, а за принятемъ моим урядовымъ, до книг иннешних кгородских Володимерских есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г., № 1030, л. 1038.

XXIV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsidium Rei-publicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоноваго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи.

Року тисеча шестсот-шестдесят второго, месеца іюня шестнадцатого дня.

На вѣряде кгородскомъ, в замѣку его кор. мл. Луцкомъ, передо мною Томашомъ Савицкимъ, наместником буркграбста и замѣку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становши персоналитер, урожоный его мл. панъ Марціанъ зъ Шпанова Чапличъ, кола рыцерского воеводства Волынского на сеймикъ релляционис континуандо першое згодне обраный маршалокъ, лядумъ през их мл. пановъ обывателей воеводства Волынского на сеймикъ, про дне децима сексъста анъни презентис релляційный згромажоных, зъгодне поставовленое и рукою своею подписаное, для вписаня до книгъ нынешних кгородских Луцкихъ, подалъ пер облятамъ, просечи, абы до актъ нынешних припятое и вписаное было; а такъ я, уряд, оное читалем, которое писаное такъ се в собе мае: *My, rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy, xieźęta y wszystkie rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik prodie decima sexta junij anno praesenti continuando seymik relationis, według constituciei naznaczoney y approbowany, zgromadzeni na mieyscu zwyczajnym, chcąc mieć in vim perpetuae legis, ile że lauda nasze są per constitutionem approbata, zgodnie wszyscy niżej minowane contenta bez wszelkiej contradiciei, ktorey iako w kole nie było cum protestatione, tak się też y w xiegach znaydować nie powinna, postanowilismy. Ponieważ cała Rzeczpospolita niepłatne przez tak wiele lat woysko magno cum molimine uspokajając na przeszłym z dwuniedzielnego w szesniedzielny obroco-*

nym seymie ten nayspewniejszy wynalazła sposob, aby nowy podatek, subsidium Reipublicae nazwany, wydany był, przeto y my niechcąc dissentire od zgodney oyczyzny naszej uchwały, w niczym nie oddalając się od instructarzow drukowanych y do grodu podanych, ten podatek wydac wszyscy ad diem sextam augusti submituiemy się, z tą iednak declaracją, że iesliby ktore woiewodztwa w inszy obrocili hocce subsidium wybierania sposob y nam wolno będzie aliud invenire medium; a że ten podatek nowy y niesłychaną wyniesc może summę, przeto per liberam electionem e medio sui uprosilismy do onego wybierania ludzi zacnych dla prędszey expeditiey do każdego powiatu po dwóch, mianowicie tych jch mosciow do Łuckiego powiatu: j. m. pana Iana Hulewicza y j. m. pana Ostaphiego Linewskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Oranskiego, podsędka Czernihowskiego, y j. m. pana Michała Kałusowskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Adama Żabokrzyckiego y j. m. pana Dymitra Rohozinskiego; ktorych jch mosc panow, iako ludzi godnych y dobrze osiadłych, fide, honore et conscientia obligamus, aby cale ad mentem instructarza sposob wybierania refferre chcieli y, bonum Reipublicae y całego woiewodztwa nie zawodząc, zgodnie wszystko czynili praevio przed pisarzem skarbowym, albo w grodzie juramenta, poczynawszy tę exactią a die decima septima julij, ad diem sextam augusti zkoniczyc usiłowali, wszak w tym że instructarzu na retentorow założona iest poena, ktora będzie motivo wszystkim do pierwszego wydawania, aże nie ad mentem constitutiey czas wybierania declaruiemy, legale opponimus impedimentum woyska ustawiczną consistentią y przechodami dotychczas woiewodztwo nasze oppressią, dla ktorey day Boże abysmy y na tenczas determinowany sufficere mogli, iże dopiero na terazniejszym seymiku drukowaną odebralismy seymu zgodną uchwałę. Aże panowie poborcowie przed odprawioną od duchownych revisią tey swoiey exactiey zacząć nie mogą, upraszamy wielce jch mosc wszystkich utriusque ritus duchownych, a mianowicie Łuckiego y Włodzimirskiego episkopow, aby poczuwając się w powinności swoiey wewszem ad men-

tem Reipublice stosując się ludzi godnych y do prędkiego expedowania sposobnych na te functią posyłać, tak żeby ante dicimam septimam julij mogła swoy ta revisia sortiri effect, hoc praecavendo, aby pocałym wojewodztwie duchowni s parafiami swemi do xiedza episkopa Włodzimirskiego, a disuniti do xiedza episkopa Łuckiego należeli dispositicy. Chcąc przeto, iako nayskuteczney, y nayprędzeg w tym nowym podatku wojewodztwo nasze uiscic się Rzeczypospolitey, uprosilismy ich mosc panow superintendentow, mianowicie do Łuckiego powiatu: j. m. pana Żabokrzyckiego, podsędka Brasławskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Kozikę, podkomorzego Włodzimirskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Rudeckiego, podsędka Krzemienickiego; ktorych jch mosciow per amorem patriae gorąco prosimy, aby pro solita ku oyczyźnie y wojewodztwu propensione et dexteritate tego pilnowali y o tym mając swoię ustawiczne conferentie z ich mosciami utriusque ritus duchownemi, do tego należęcemi, tego postrzegali, iako by wprzod revisia, potym przez jch mosc panow poborcow exactia, pod directią jch mosci porządny mogła adire finem, żeby wojewodztwa całosc w ni w czym niebyła od nikogo zawiedziona. Przed tymi jch mosciami pany superintendentami juramenta wszystkie, do tey exactey należące, mają bydz odprawowane, od ktorych jch mosciow nie każą więcej brac nad groszy dwanascie y za też extracty z pieczęciami y z podpisami swemi wydawac każdemu z obywatelow wojewodztwa naszego mają. Solarium jch mosc panow poborcow, w instruktarzu (ktory z grodu ma byc tym że iako y jch mosc panow superintendentow sine omni wydany był solario) za tę pracę naznaczone, w skarbie Rzeczypospolitey dachodzic ma, a tu żeby jch mosc nad sumnę przychodzącą wyciągac y od kwitu cokołwiek brac nie wazyli się, rzetelnie declaruiemy sub poenis co nomine sancitis, tego też postrzegac będą panowie poborcowie, aby ieden w drugiego nie wdzierał się powiat y żeby oba jch mosci w każdym powiecie na kwity się podpisywali, nie zwłoczając, ani depactuiąc szlachty. Iesli by też ktory z obywatelow podatku tego do rąk panow poborcow z iakich raciy oddawac nie

chciał, ale go raczey sam na commissiã wiesc wolał, wolno to mu będzie; hoc praecauto, że gdy dobra iego revidowane będą y przysięga przed należytym panem superintendentem odprawiona będzie, on też sam personaliter stanie manifestatiã uczynił y rowno z pany poborcami, lubo na commissiã do skarbu, lubo do wojewodztwa on inferre obligatus zostawał, żeby przez to skarb Rzeczypospolitey y wojewodztwo nie było damnificatum caeterum co by się tu, do tey materiei należącego, nie wspomniało, dexteritas ku oyczyźnie y wojewodztwu probata fides jch mosc panow superintendentow y panow poborcow, według praw y instructarza, supplebit. Ponieważ podymnego troie, któreśmy podczas expeditiey Czudnowskiej wydali na woysko, w Ukrainę idące w zasługi temuż iest potracone a zosobna in vim hiberni ze wszystkich wojewodztw iest onym wydano po złotych dwudziestu z łanu, a to z dobr duchownych y krolewskich, my zas łanow nie mamy przeto ad proportionem tego łanowego iedno podymne z dobr duchownych y krolewskich pozwalamy y do tego wybrania j. m. pana Alexandra Grotowskiego za poborce uprosilismy, ktory j. m. pan poborca zaraz wybirc pocznie, ażeby ad decimam septimam julij onemu od wszystkich dobr duchownych y krolewskich dzierzawcow, sine abjuratis, według kwitu pana Zahorowskiego, oddawali, declaruiemy; a iesliby z ktorych dobr nie oddano mu było ante praefixum diem, tedy wolno mu będzie, uprosiwszy dwoch z jch mosc panow sędziow skarbowych z tych dobr odprawic executiã, salarium takież j. m. ma byc oddawane, iako j. m. panu Wacławowi Zahorowskiemu, to iednak sobie unanimiter waruiemy, żeby dobra nasze ziemskie, ani całe wojewodztwo, skarbowi albo Rzeczypospolitey nie było in ewictione, ale szczegolnie duchowne y krolewskie. A ponieważ nescitur cuius studio wszystka moneta grubsza in auro et argento ex usu populari wyięta y same prawie tylko szelągi inter commertia versantur, jch mosc panowie poborcy mają brac takie pieniądze, na iakie się kto zebrac mógł będzie, by y szelągi dawac mieli, gdyż, ubodzy ludzie aby mieli na grubszą zdobyć się monetę res impossibilis. Iż wydatek subsidij praecedet te osmioro podymne, ktoreśmy na przesz-

łym seymiku wydać prędko obligowali się, rozumiejąc że te raty wszystkie trzy mieli być być słęczone in unum, lecz że dla woyska bawiącego się na terazniejszy seymik przywiesć nie mogliśmy, z drukowanych zaś constitutey zrozumielismy, że aż pro die sexta octobris, a ostatnie ratę pro duodecima decembris, wniesć wszystkie wojewodztwa obligantur na zapłatę woyska; przeto y my na tenczas uiscie obiecuiemy na przyszłey, da Bog, electey deputatow tę sumę z retentow od poborców dawnych wojewodztwu winnych y podymnym iakim (iesliby retenta nie coresponderent summae) supplendo obmyslic obowiazuiemy się na tymże seymiku electionis ci panowie poborcowie, ktorzy według laudum praecedens nielisię nam tu byli sprawowac, tam się sprawic i z pieniędzmi stawic maiąc. Wszczęła się materia o dawnych donatywach z tey occasiey, że jch mosc panowie sędziowie skarbowi tych ich mosc successorow, ktorzy darowane sobie mieli od wojewodztwa summy, dekretem nakazali, aby do skarbu wojewodztwa wroczone byli, uwolniwszy przecie poborców tych, ktorzy, posłuszni będąc laudis, tym donatariuszom oddali y kwity od nich praesentowali, drugich zaś na poena pecculatus wydać pozwolili, ta tedy materia cum toto ejusdem effectu do przyszłey, da Bog, electey teyże deputackiey odkłada się, decisią swoią ostatnią wziąć będzie powinna. Teraz condemnaty wszystkie z xiąg skarbowych wydawane być nie maią tego seymiku electionis. Zasługi różnych jch mosc panow rothmistrzow w przeszłych laudach de nomine et cognomine wyrażonych, ktorzy manifeste liquidabunt iż niedobrali y xięcia Czetwertenskiego, starosty Ratiborskiego, dotąd od wojewodztwa zatrzymane, tamże maią być obmyślone, żeby dłużej krwawie tych wysług, ktorzy dobrze zasłużyli, nie była dalsza prolongatia, ale żeby poborcowie, ktorych im naznaczono, wydawali zadanemi sobie od tych że jch mosc panow rotmistrzow, albo ich successorow, kwitami, praewia tych że liquidatione. O czopowem declaruiemy, iż po expiratiey arendy terazuniejszych jch mosciow: j. m. pana Żabokrzyckiego y j. m. pana Nasłowskiego, ma być iuż od iednego, abo wiele, wojewodzwo obierze czopownikow przysięgłych na przyszłym seymiku electionis administro-

wane, a teraznieysi dzierżawcy czopowego do rąk j. m. pana Mikołaja Hulewicza, poborcy naszego, złotych trzy tysiące szescseth, to iest dwa tysiące spolnie, a szesnascie set złotych sam j. m. pan Nasiłowski oddac ma. Co byli dali ciż panowie czopownicy złotych trzy tysiące j. m. panu Wacławowi Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, ad depositum, tedy iż tylko ieden tysiąc od jch mosci przychodzi, to dwa tysiące darowalismy anteriori laudo samemu jego mosci, przeto y ten tysiąc złotych żeby nie panom administratorom teraznieyszym, ale j. m. panu Stephanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckiemu, j. m. pan podkomorzy Łucki oddał, postanowiamy, ofiarowawszy ten tysiąc złotych za wysokie merita in rem publicam y wojewodztwo nasze mianowicie na teraznieyszym seymie przez ustawiczne mieszkanie oswiadczone wespół z j. m. panem podkomorzym Łuckim. Retenta pana Bronickiego pan Wacław Zahorowski pro dexteritate et rectitudine sua dobierac powinien, ktore pan Bronicki y iego successor wszystkie do tey exactiey attributa, iako to perceptarz delatij y coby takiego było, oddac sine mora powinien, o czym go nomine publico j. m. pan marszałek nasz obwiescic ma, a j. m. pan Wacław Zahorowski perceptarz ten podac do grodu obligatur, bo tak y drudzy panowie poborcowie według dawnych laud y teraznieyszego to czynic tenentur. Ci rotmistrzowie zas, ktorym zasługi od tegoż pana Bronickiego debebantur za podymne, iemu należące, choc by quitu ad manus nie mieli sprawowac się niepowinni, bo onym to iuż w zasługach dawno potrącono od tegoż pana Bronickiego. J. m. pan Mikołaj Hulewicz, poborca nasz, praevia sufficienti cautione et evictione pułtora tysiąca złotych polskich j. m. panu Ianowi Denemarkowi, oberszterleytnantowi jego kr. mosci z pułku jasnie wielmożnego j. m. pana hetmana polnego koronnego, wyliczyc ex nunc powinien te kartę, którą da tenże pan oberszterleytnant z swoim y officerow swoich podpisem chowac indeposito ma do commissiey, na ktorey propter salutem wojewodztwa ma to byc przyjęte. Jch mosc panowie lustratorowie tak ci, ktorzy na seymiku swiżo przeszłym w tamtym że laudum

wyrażeni, iako y ci, ktorzy na sądach skarbowych przysięgli, a tu się mianuią, to iest, j. m. pan Abram Grabowski, czesnik Wołyński, y ich mosc panowie Siemaszkowie, aby iako nayprędzey officio suo dosyc czynili praesenti laudo monentur według w przeszłych laudach opisania. Lubo successorom pana Masalskiego, poborcy dawnego, sąd skarbowy nakazał pewney summy do skarbu wojewodztwa restitutią w kilka niedziel po decrecie swoim jednak mutuo consensu pozwalaią bracia, żeby na commissiey o przyięcie tey summy za wojewodztwo starał się, ponieważ za assignatią skarbową niebożczyk pan Masalski panu Woroszyłowi wyliczył, a iesli by tam wojewodztwa tey summy nie przyięto, tedy ciż successorowie do skarbu wojewodztwa tę sumnę na electiey, da Bog, deputackiey wniesc obligantur, salvam maiąc actionem z panem Woroszyłem, chorążym Żytomirskim, o evictią. Do j. m. pana hetmana wielkiego koronnego posłowie na przyszłym seymiku obrani iechac maią, ktorym credens pan marszałek nasz y list przyczynny za obywatelami wsi Minkowiec nomine publico pisany dac powinien. Listy do trybunału koronnego za j. m. panem podkomorzym Łuckim y j. m. panem podseǳkiem Łuckim popisac tenetur y insze na instantią j. m. pana marszałka naszego y braci do tego należących. Kwit od j. m. pana Łukasza Hulewicza, starosty Żwinogrodzkiego, j. m. pana Romana Zahorowskiego, stolnika Czernihowskiego, y j. m. pana Liniewskiego, rotmistrzow jego kr. mosci, a na tenczas wojewodztwa naszego, dany z przekazania pana skarbnika Wołyńskiego, ratione podymnego, coby kolwiek reszty przychodziło, autoritate conventus nostri approbuiemy, chcąc aby przy rachunku successorow pana skarbnika Wołyńskiego pro perceptis przyięty był, successorom pana starosty Horodelskiego. Ktore to laudum, unanimi consensu nostro conditum et autoritate totius Reipublice approbatum, zlecilismy j. m. panu marszałkowi kola naszego podpisac y do act, dla wiadomosci wszystkich obywatelow, podac. Pisane w Łucku, na mieyscu zwyczajnym, w kosciele katedralnym Łuckim, dnia szesnastego miesiąca junij roku tysiąc

szescset szsecdziesiąt wtorego. У того лавѣдумъ подписе руки маршалковское в тые слова: Marcyan z Szpanowa Czaplic, koła ry-cerskiego wojewodztwa Wołyńskiego na seymik relationis continuando pierwszy sgodnie obrany marszałek, mр. Котороежъ то laudum, за поданемъ и прозьбою вышѣменованое особы подавающее, а за пры-нятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ ест вписаное.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 706.

XXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ исполнитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей.

Рокъ тысяча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца іюля третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мною, Томашомъ Савицким, намесникомъ буркграбства и замъку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, ставшими персоналитер, урожоный его милости панъ Янъ Данилевичъ Чеконский, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского на сеймикъ Волынский обраны, для записаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ пер облятамъ инструкцію на том же сеймику, дня третего месеца іюля анъни презентисъ одправуючымъ се, ихъ милостямъ паномъ посломъ до его корол. милости пана паного милостивого в речы, в той инструкціи нижей писанои меновите выражоное, даную, с подписомъ руки своее. жадаючи, абы прынята и до книгъ инсерована была, которую я, вряд, до книгъ пріймуючы, читаломъ и тими естъ писана словы: *My, rycerstwo woiewodstwa Wołyńskiego, na seymik pro die wigesima sexta junij anni presentis, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłościwego do Łucka zgromadzeni, odłożyliśmy byli, dla nie wczesnie przyniesionych do woiewodztwa naszego uniwersałów jego kr. mosci ten nasz zjazd ad diem terciam julij cum toto eiusdem actus effectu, na który czas y termin infrequentiori numero braci ziachawszy się, stosując się ad mentem jego kr. mosci pana naszego miłościwego przez posła jego kr. mosci oświeconego xięcia j. mosci Heronima Swetopełka Czet-*

wertenskiego y instrucciey nam declarowaney, obralismy do jego kr. mosci posłów bracia naszą de medio nostri j. mosci pana Theodora Liniewskiego y j. mosci pana Bronisława Hulewicza, chorążycą Czezuihowskiego, ktorych dexteritati hoc commissimus et unjunximus. Naprzód aby, przy oddaniu uniżonego powinnego pokłonu y wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, intimis powinszowali votią zdrowia dobrego, szczęśliwego panowania, pomyslnych succesfow y znamienitych triumphow nad nieprzyacioły Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, życząc, aby sława najasnieyszego imienia jego kr. mosci pana naszego miłosciwego z znacznych odebranych de hostibus Reipblce nostrae zwycięstw na wszystkie świat, etiam ad distantissimas et desertissimas regiones, diffundi et devolare mogła y nieprzyaciół jego kr. mosci ipso faelicissimo, faustissimo et invictissimo nomine regio terreret. Podziękować przy tym mają jchmc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu za oycowską przeciwko Rzeczypospolitey miłość y za pracowite, a nie ustające, około całości oney staranie, w którym cum dispendio etiam zdrowia et gazae suae regiae jego kr. mosci pan nasz miłosciwy noctes diesque desudat, chcąc ią ad pristinam reducere faelicitatem et immunem ac integram ab omnibus undique imminentibus conservare periculis. Co zaś do instructiey jego kr. mosci pana naszego miłosciwego a primario do punctu o zwiezenie pieniędzy przez panów exactorów naszych do Warszawy, pro die quarta julij na exolucją jchmciom panom woyskowym dwóch milionów, j. chmc panowie posłowie nasi to jego kr. mosci deferent, że to zwiezenie pieniędzy do Warszawy nie może być per ipsam impossibilitatem in tam strictissimo tempore dla nierychło nam przyniesionych uniwersałow, druga ob tantam distantiam loci woiewogztwa naszego, ktore na ten czas jest ab hostibus finitimum y od inszych swawolnych incursij non vacuum nec tutum, a co większa przeprowadzenie tych pieniędzy y odwoz do Warszawy non sine summo na drodze odległej od swawoli grassującej musiało być periculo, za czym lubo to wiemy dobrze, że jch mci panowie woyskowi, nie

żadnym inszym szrodkiem, samą tylo exolutią mogą być ukontentowani y uięci, to iednak przesłanie per hanc impossibilitatem nie może być na ten czas, aż chiba zarówno z swiżo uchwalonymi wybranymi podatkami na commissią przez panow, exactorow naszych odwiezione będą. Proponuie nam krol jego mosc y to, iż jch mosc panowie woyskowi niechcą mieć commissij we Lwowie, ale za Wisłą, my niechcąc być sapientiores lege dispensare jego kr. mosci, aby ją gdzie indziej przeniosł, nie możemy, licebit to iednak jego kr. mosci iako panu uczynić, co by e re et commodum Reipublicae było, oto iednak maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby z tey commissiey, gdzie kolwiek ona będzie, assignatie, post expeditum calculum y po porachowaniu się z woyskiem, do naszego wojewodztwa wydawane były, bo pieniądze odwozić panom poborcam naszym nie iest tutum, y oto maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby tam graves et grandes injuriae, ktoreśmy od woysk jego kr. mosci poniesli, tandem injuriatis obywatelom naszym totaliter nagrodzone były, gdyż się żaden obywatel w wojewodztwie naszym tak szczęśliwy nie naydzie, któryby summam nie miał pać od ichmciow panow woyskowych sam y tam przechodzących injuriam, bo iako skoro za uniwersałami jasnie wielmożnego j. mosci pana wojewody Krakowskiego woysko w wojewodztwo nasze weszło (o czym samego jego kr. mosci uniwersały testantur, ktore jch mosc panowie posłowie jego kr. mosci ad rei verificationem prezentować mają), tak wszystko non sine summa injuria et maximo detrimento ubogich ludzi, aż do odeyscia pewnych pulkow w Ukraine, consistentią swoię w wojewodztwie naszym odprawowało, wybierając za assignaciami j. mosci pana Bałabanowemi y jego mosci Wiewierskiego, nad prawo wydanemi, wszędzie chleby y przechodami, nie tylko ubogich poddanych naszych, ale y niektorą bracią naszą officiando, domom etiam szlacheckim non parcendo. Ad summam (injuriam?) ieszcze y na tenczas polki w wojewodztwie naszym zostają, iako to, polk jasnie wielmożnego j. mosci pana marszałka koronnego, wielmożnego j. mosci pana Cella-rego, ktorzy są non minori do wybierania swięzych podatkow impe-

dimento, te tedy połki aby z woiewodztwa naszego sprowadzoze były ich mosc panowie posłowie nasi iego kr. mosci pokornie upraszac będą. Donosi nam król jego mosc pan nasz miłosciwy do wiadomości, iako czuły stroż y gospodarz tey Rzeczypospolitey, undique ab hostibus imminetia in rem publicam pericula y stosuiąc się ad mentem legis injungit nam uniwersałami swemi, abysmy more antiquo maiorum nostrorum in tam praegnante necessitate Reipublicae ad defensionem oney pospolitym ruszeniem stawali. W tym punctie ichmosc panowie posłowie nasi denunciabunt jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, iż woiwodztwo nasze, iako nigdy nie okazało się byc poslednieyszym y nieochoczym do zaszczytu y obrony Rzeczypospolitey miley oyczyzny, swey, iak y na tenczas ochoczo idąc za głową jego kr. mosci panską przy dostoiensctwie maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przeciwko każdemu nieprzyiacielowi Rzeczypospolitey stawac submittuie się sine divisione iednak belli. A że jego kr. mosc iest vigilantissimus nad swobodami y wolnosćiami naszemi, ktore Rzeczpospolita complectitur, defensor et patronus, sádzimy pro impio et nefario kożdego, ktoryby sinistre o jego kr. mosci nierzkąc pisac, mowic, ale y myslic miał, bo to swiat widzi iako laceram od nas krol jego mosc pan nasz miłosciwy wzioł rem publicam y za grzechami naszymi toties quassatam y prawie perditam, a iako za łaską Bożą a szczęściem swym krolewskim s tak wielu y tak wielekroc niebezpiecznych iąłtoni, zaczym nie możemy tylko wiernosćią uniżonosćią et votis nostris pietissimis gratificari prawie te trophaea jego kr. mosci pana naszego miłosciwego; a tym vanis rumoribus że nie tylko mieysca u siebie nie nayduiemy y nie damy, ale to declaruiemy maiestatowi jego kr. mosci, że niemasz miedzy nami takowego, ktory by niebył gotow za dostoiensctwo jego kr. mosci y za krzywdę tak swiątobliwego pana krwie wylac y umierac, rectissime jego kr. mosc pan nasz miłosciwy w oczu Boskich y wszytkiego swiata vivit y nas, wiernych poddanych swych, y wolnosci ich, ktore poprzysiagl, iako pan miłue. Zaczym nima też curare verba malorum, ale wszystkie

swoie regias intentiones, iako przez te czasy panowania swego pietate miarkował, tak nie tracimy nadzieie o tak pobożnym y świętobliwym panie, że miarkowac poty będzie, aż zostanie satur dierum, divorum majorum suorum lat dopędzi, y naprowadzi w tę Rzeczpospolitą znamienitych tryumphow, a nas przy naszych zostawi wolnościach. Tym tez ich mosc panom poslom naszym zlecamy, ut desideria ich mosciow panow Liniewskich in anteriori conventu nostro wniesione y w tamtym że laudum specificowane, jego kr. mosc deferant y oto upraszali jego kr. mosci, pana naszego miłosciwego, aby żadne listy przeciwko prawu wydane s kancellarij nie były. У тоє инструкъцыи подпись руки маръшалковское в тые слова: Іан Danilewicz Czekonski, marszałek na ten czas koła rycerskiego na seymiku Wołyńskim. Которая жъ то инструкъця, за поданемъ и прозьбою тогожъ его милости pana маръшалка, а за прынятемъ моимъ урадовымъ, до книгъ нынешнихъ есть вписана.

Кн. прод. Луцк. 1662 г., № 2183, л. 796.

XXVI.

Универсалъ короля польскаго Яна Казимира. къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переноситъ всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разные безчинства. О назначеніи срока новаго сейма.

Року тисеча шест сот шестдесят пятого, месеца феврала шестнадцатого дня.

На вряде кгородском, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передомъною, Михаиломъ Стефановичемъ Макаарскимъ, бур-кграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, становъшы персоналитер, шляхетный Лукашъ Доманский лист его кор. милости сеймиковый предсеймовый, с печатю болюе канцелярии притисненою друкованый, его кор. милости власною и ясне превелебного его милости ксендза канцлера коронного руками подписаный, до воеводства Браславского писаный, а до повету Володимерского одданный, для вписаня до книгъ нинешънихъ, перъ облятамъ подалъ, просечи, абы принятый, въ книги вписаный и возъный до публикованя оного приданный бытъ. Которого я, урядъ, для вписаня до книгъ, примуючи, читаемъ и такъ се в себе писаный маеть: Jan Kazimirz, z Bożej łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Kiiowskie Wołyńskie, Żmudzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, Siewierskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedziec należy, a mianowicie naywielebnieyszemu, wielebnemu w Bogu, wielmożnym, urodzonym y szlachetnym dignitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego do wojewodztwa Brasławskiego y powiatu onegoż obywatelom uprzejmie y wiernie nam miłym do wiadomości podaiemy. Jawne są y szerokim provinciom krolewstwa tego wiadome pracowite zabiegi nasze, ktore od początku panowania tego, dla zachowania w całości pokoju obojga narodow, czyniemy,

w większey cenie publicam Rzeczypospolitey fortunam mając, a mniey wczasom y przyzwoitym krolewskim wygodom zgadzając. Swie-
żym documentem swiatu wszystkiemu niedawno to staranie constitit,
gdy osobę naszą, zaszczycając securitatem omnium, w Zadnieprskie
y dalsze kraie (gdzie y ombra walecznych przodkow naszych nie
zakroczyła), dla odzyskania panstw od Boga powierzonych, woyskom
naszym torowalismy gosciniec, zkad że nas wiernych panow Rad
naszych y niemal wszystkich wojewodztw y powiatow revocarunt
desideria, abysmy seymową obradą deesse nie chcieli krolewstwu
temu, żeby nie tylko arma w poliu zostawały, ale też y przezorne
consilia domi, za usilnemi prozbami tedy onych krwawego Marsa
odstąpiwszy zabaw złożyliśmy byli uprz. y wiern. waszy seym
walny, na którym przy niewczasach y fatygach naszych codziennych,
insomnes odważając noctes, staralismy się, aby to krolewstwo mąd-
remi y użytecznemi stanow Rzeczypospolitey zasilone radami, szczę-
śliwym rządzie a stałym pokoiu przy wolnoscach y swobodnych
praw swoich używaniu kwitnąć y rozkrzewic się mogło. A tak iako
y zawsze na tym seymie nasza intentia była boni publici praw y
swobod stanom wszytkim nie tylko conserwatia, a y libertatis auctia,
ktorey że zawziętosć paucorum bezprawnie, a prawie nullo innixa
fundamento legum et consuetudinis, przeszkodziła, tak swiętobliwe
y liczne consilia rad zgromadzonych rozrywając, a nasze szescnied-
zielne prace z uszczerbkiem zdrowia podjęte nieuważnie in cassum
puszczając, przypisać to musimy tey Rzeczypospolitey vicissitudinibus,
wszakże iednak nie ustawamy w zwykłej około dobra pospolitego
czułości naszej, zwłaszcza gdy niebezpieczeństwa iawne tey oyczyzny
widziemy, którym, seym ten rozerwany mederi nie chciał za usilną
y iednostayną stanow Rzeczypospolitey wszystkich prozbą przy con-
clusiey tego seymu rozerwanego do nas publice wniesiono iterato
uprz. wier. waszym składamy seym dwuniedzielny w Warszawie na
na dzień XII miesiąca marca roku terazniejszego tysiąc szescset szesc-
dziesiąt piątego, który iednak mieć chcemy sine solennitatibus dla
samey tylko szczegolniey obrony y bezpieczeństwa, tak koronnych,

iako y W. X. Litewskiego, granic., zgoła dla opatrzenia securitatis publicae od następuiących undique nieprzyacioł. Seymik zas uprz. y wiern. waszym składamy we Włodzimirzu na dzien XIX miesiąca lutego; na ktory seymik przedseymowy abyscie uprz. y wiun. wasze amore boni publici ziachawszy się, wszystkie prywaty na strony odłożywszy, które dotąd publica consilia tamowały y psowały (czego swieżym iest dowodem seym przeszły), o samym tylko uspokoieniu oyczyzny, lub przez poparcie woyny, lub przez tractaty, radę przedsięwzieli. Więc rycerstwu, bezprzestannie dotąd w Ukrainie pracującemu, żołd zatrzymany y na dalszy czas obmyslili y o tym wszystkim, cokolwiek przez posła naszego w instantiey proponowano będzie, obradę spólną uczynili salutem publicam za naywiększy cel przed oczyma mając, co iterato uprzejm. y wiern. waszym oycowsko zaleciwszy, ten uniwersał na zwykłych mieyscach publicowac rozkazuiemy; ktory, dla lepszey wagi y wiary, ręką naszą podpisany, pieczęcią koronną stwierdzony iest. Dan w Warszawie dnia XV miesiąca stycznia roku panskiego MDCLXV, panowania krolewstw naszymh Polskiego y Szwedzkiego XVII roku. У того листу печать коронная большое канцелярии есть притисченная, а подписы рукъ его кор. милости и канцлерское в тые слова: Jan Kazimirz, krol. Franciszek Prażmowski, praepositus Crakoviensis, regens cancellarii regni. По привятю которого и въписаню до книгъ листу, я, урядъ, возного, шляхетного Юзефа Климатского, до публикацieni того листу придалемъ. А такъ онъ, возный, съ приданя моего урядового, а с повинъности своее возъновское, тотъ лист его кор. милости обволавыи и публиковавыи, о томъ релляцію свою очевисьто созналъ. Который же то листъ, за поданемъ и прозбою вышей менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятъемъ, до книгъ есть уписанный.

Книга прод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1041.

XXVII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыни, за злоупотребленія. О недоволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣвскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотрѣніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новгородскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго.

Року тысяча шест сот шестдесятого пятого, месеца феврала двадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Миколаемъ Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславскаго, подстаростимъ Володимерскимъ, становшы персонали-теръ, урожоный его милост панъ Янъ Загоровскій, судя земскій Володимерскій, маршалокъ сеймику воеводства Черниговскаго, ин-струкъцью их милости пановъ обывателей воеводства Черниговскаго, на сеймикъ дню вчерашнего згромаденыхсе, згодне постановленую и их милости паном посломъ, през себе обраныхъ на сеймъ, даную, рукою тогожъ его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нынешних пер облятамъ податъ, которая так се в себе писаная маеть: *Instructia i. mosc panom posłom woiewodztwa Czernihowskiego j. mosc panom: Janowi na Zahorowie Zahorow-*

skiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, Nowogrodzkiemu, sędziom, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, na seymiku we Włodzimirzu za uniwersałem jego kr. mosci juxta constitutiones, eo nomine sancito, dana na seym, pro die duodecima marcij in anno praesenti przypadający. Gdy tak niebo zagniewane niepozwała dotąd oyczyźnie naszej pożądanej oglądać aurozam pacis, a pracowite y oycowskie jego kr. mosci około dobra pospolitego pieczołowanie y rycerstwa odwaga nie mogąc in porto tranquillitatis Rempublicam collocare, in luctu et squallore woiewodztwo nasze zostawac musi per tria et amplius exulando lustra, ktore sola spe futurae pacis laetatur. A że nie są insze żadne skutecznieysze media pacis, iedno to dwoie victoria ex hoste vel posita per tractatus arma invocat, velut denique obtestatur patriam woiewodztwo nasze, aby victoriae effectum za pomocą Bożą przedsięwzięti per adaequata hostili potentiae arma, more majorum et recentibus vestigiis oycow naczych, ktorzy samey stolicy nieprzyjacielskiej imperabant, circumferendo gloriosa arma et in visceribus fidefragae gentis hostili cruere Deo et Patriae ditando. Ieżeli też media pacis et tractatus procedent, lubo nie wątpi woiewodztwo nasze, że ex dignitate Reibublicae staną, iednak obstringit fidem panow posłów, aby przestrzegali tego, iakoby żadney avulsiey minime, strzeż Boże, provinceij y woiewodztw nie było. Nadto aby z woiewodztwa naszego komisarze de gremio obywatelw, tak z j. mc. panow senatorow naszych, iako et ex ordine equestri, kraiew tamtych wiadomi, naznaczeni byli, czego gdyby nie miało bydz, nie będą mieli panowie posłowie ullam facultatem concludendi circa tractatus na żadne transcriptie ullatenus poswolic nie mają, ale to wszystko na seymik rełlacyiny odniesc powinni. A ponieważ nec quies provinciarum sine armis, nec arma sine stipendiis, nec stipendia sine tributis bydz mogą, gdy tak ciężką sobie oyczyzna uczyniła inaudito tributo pogłownego szlacheckiego, a woysko skuteczney zapłaty nieodniosło, nie mają do żadnych consultatiej pa-

nowie posłowie przystępować, ażby exactam rationem j. m. pan podskarbi oddał villicationis suae także ich mośc panowie comisarze functey swoiey commissiey Lwowskiey, czego gdyby nie uczynili, albo się to cum damno Reipublicae pokazało bydz, instabunt panowie posłowie nasi, aby summario processu sądzeni na tem seymie y karani byli. Ieżeli może bydz większa pestis Reipublicae iako in ferio (?) złey monety, co że się teraz dzieie powinni dac rationem ciż ich mośc panowie comissarze, czemu, transgressi metas officiej sui, pieniądze bic pozwolili, mianowicie orły złotowe, kędy połowice valoru szebra niemasz, y czemu Wołoskie szelągi admiserunt, a szelągów starych, ktore za krolow jch mosciow przeszłych currebant in regno, excluserunt. Pan Baratyni jak wielką szkodę Rzeczypospolitey uczynił, constat Bogu y ludziom, ktory iż odprzysiągł summe tak wielką Rzeczypospolitey, a teraz jasne są perjurij eius dowody, ma bydz reassumptum o nim iudicium, a on juxta leges patrias de perduellionibus sancitas karany in senatus consultis. Gdy materie seymowe, ad omnes status należące, tractantur et deciduntur, dzieie się to contra leges antiquas et novellas, czego się j. m. panowie senatorowie residenci y pieczętarze sprawic mają Conservatio libertatis, bez ktorey wolny narod żyć nie może, ma bydz iako pupilla oculi pieszczona, przestrzegana, gdy tedy, sinistro Reipublicae fato, seymu przeszłego consultatie nie doszły, propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes sądy formowane, instabunt panowie posłowie, aby te sprawy in integris były restitutowane, a in posterum lege caveatur, iakoby fundamenta praw y wolności naszych, y wolnych głosów szlacheckich, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystkie świat przodków naszych, stawac powinniśmy, inviolata sine ulla labe były conservowane. Mandaty pro libera tak na seymikach iako y na seymie voce zagęściły się, co yż iest initium servitutis nostrae, mają się o to j. mc. panowie pieczętarze, z ktorego by cancellarij wyszły, sprawic, a in posterum lex statuatur et poena interponatur, iesli by takie mandaty smieli wydawac. Seymy dwuniedzielne, iż per legem zniesione, in-

stabunt panowie posłowie, aby ten terazniejszy za szescniedzielny per constitutionem był declarowany. Ponieważ sedes belli w wojewodstwach naszych y od początku wojny żadney prawie consolaty z dobr naszych nie mamy, in quantum na tym seymie tractaty nie staną, aby reclinatorium wojewodztwu naszemu było naznaczone, prosic będą panowie posłowie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Restitutio do honorow per expressam zawsze stawiają constitutionem, a jego mosc pan Radzieiewskij per diplomam solum est restitutus conditionaliter, aby injuratis dosic uczynił et modeste legeret, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitati subjacere, a poena constitutionis tysiąc szesc set piędziesiąt wtorego exequi. Pacta z kurfistrzem Brandeburskim, iż necessitas Reipublicae extorsit, którym contraventum iest a parte kurfistrza j. mc., bo ludzi Rzeczypospolitey na wojnę nie stawiał, z kąd nullitas pactorum elicitur, aby tedy starostwo Drohimskie totaliter uwolnione, a ta summa na Elbląg przeniesiona była, efficient panowie posłowie nasi. Injuria Dei, która transfert regna et gentes, musi commovere christiana et catholica pectora, gdy tedy haeresis impia na wielu mieyscach, mianowicie w Toruniu, impuro ore smiało blasphemare Sacratissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus, aby się o to na tym seymie formato iudicio sprawili y karani byli, ante omnia instabunt panowie posłowie nasi, a Torunczanie, beneficio amnistiae abusi, byli iey odsądzeni. Mercatura z Włochami aby w rzeczę wprawiona y pieniądze z korony dobre wywożone nie były, zniosą się z innemi wojewodztwy panowie posłowie nasi. Horret animos, meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popołąniła, czego do tychczas codzienne są przykłady a iż o takie crimina secta arianska, która z braci naszej po większey części constabat, wygnana iest, tanto magis fidei hostes et servi pyene mają bydz wygnani et per legem proscripti, a iesliby zgoda była stanow Rzeczypospolitey zatrzymac ich, tedy, miasto poborow, pogłowne co rok płacic powinni. Naznaczyła Rzeczpospolita lustratorów do wszystkich wojewodztw, inter alios j. mc. pana Burkachiego, terazniejszego sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, który odprawował functią swoją juratus,

a teraz przeszkode w niey cierpi, aby tedy ta sprawa na tym seymie była sądzona, promotebunt j. mc panowie posłowie. Interest Reipublicae, crimina maneant impunita, gdy tedy horrendo exemplo zabity iest iego mosc xiądz Skaszewski societatis Jesu przez pana Jankowskiego, który teraz xiędzem został, aby ta sprawa definitie, mediante autoritate jego kr. mosci et interpositione do i. mosciow panow duchownych, sądzona była y on karany został, promotebunt panowie posłowie nasi. W tych tedy artykułach zgodnie namowionych fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłow naszych obliguiemy. A te instructiā do act podac zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu. Działo się na seymiku we Włodzimirzu die decima nona februarij tysiąc szesc set szescdziesiąt piątego roku. У тоє инструкциі подпис руки его милости пана маршалка воеводства Черниговского в тые слова: Янъ Загоровскій, судя земский Володимерский, маршалокъ на тотъ час сеймику Черниговского. Котораяжъ то инъструкция, за подаемъ и прозбою вышъречоное особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятъ, до книгъ нынешних ест уписана.

Кн. врод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1046.

XXVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, оправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предыдущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолнеровъ. О назначеніи комиссаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданія подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О введеніи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно, съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству. Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскими, Волынскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ

Року тисеча шестсот шестдесят пятого, месеца февреля двадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Николаемъ Жабоккрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславъскаго, подстаростимъ Володимерскимъ, становщи персоналитеръ, его милост панъ Янъ Кудевичъ Копчинскій, судя кгородскій Володимерскій, маршалокъ сеймику воеводства Браславскаго, инструкцію их милости паповъ обывателей тогожъ воеводства Браславъскаго, на сеймикъ дня вчорашнего згромаженихсе, згодне постановленую и их милости паном посломъ, през себе обранымъ, на сеймъ даую, рукою тогожъ его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нынешнихъ, пер обятамъ подалъ, которая такъ се в себе писаная маеть: *Instructia na seym dwuniedzielny extraordinaryny koronny w Warszawie, na*

dzien dwunasty miesiąca marca w roku teraznieyszym tysiąc szesc set szescdziesiątym piątym przypadający, z seymiku wojewodztwa Brasławskiego, we Włodzimirzu w kosciele oycow Dominikanow odprawionego, ich mosciom panom posłom, to iest: Mikołaiowi Żabokrzyckiemu, podzędkowi Brasławskiemu y podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Stephanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, Ianowi Kudewiczowi Kopczynskiemu, sędziemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Piotrowi Andrzeiowi Sulimowskiemu, daną. Za pieczołowanie oycowskie około dobra pospolitego należy ich mosciom panom posłom, aby, przy oddaniu wiernego poddanstwa jego krolewskiey mosci, dzięki wprzód Bogu wszechmogącemu za conservatam dotąd zdrowia dobrego w długoletne a w niepotomne czasy jego krolewskiey mosci apprekowali. Z wielkim żalem naszym doniesli nam j. mosc panowie posłowie nasi, od nas na seym przeszły wysłani, że zostawiający przy artykułach swoich, contradykcyą y protestatią, tak w izbie poselskiey, iako w grodzie, zaniosszy y po wysciu z izby autentice posławszy contra acta na seymie, zgube wolnosci y sprawiedliwosci za sobą przynoszące, nihilominus iego mosc pan marszałek poselsky ważył się seymowac, contradikcyą y protestatią posłów autentice z grodu posłaną y publice produkowaną violare, s czego że status Reipublicae, evulsią libertatis et aequalitatis interitque pluralitatis, wyprowadzenie zgoła z izby poselskiey equestrisque ordinis, tertiusque w tey Rzeczypospolitey status, prawdziwego publicae libertatis gniazda, ruina y pewna zguba palpabiliter pokazuie się, obstringimus panow posłów naszych fide, honore et conscientia, także ostrością szabel naszych szlacheckich, aby do niczego nie przystępowali, poki seymu przeszłego rozerwanego wszystkie acta, iudicata constitutią, zniesione y annihilowane nie będą. Jego mosc pan marszałek zas poselski ponieważ ważył się, po zaniesionej protestatiey posłów, seymowac y ex nunc nie poszedł krola jego mosci żegnac y owszem różnemi sposobami prawa y wolnosci nadwątlać, tedy ma byc ad instantiam instigatora regni sądzony y poenis condignis juxta qualitatem facti karany. Uboliwac musi na to wojewodztwo

nasze, a podobno cała stękać musi oycyzna, że nam imponitur w instructiach z cancellariey iego kr. mosci, aby posłowie nasi seymow nie rozrywali nigdy, albowiem między nami takowe nie znaydowali się, którzy by miłą oycyzne dla iakich nikczemnych zyskow, albo szkodliwych privat, gubic mieli, consilia Reipublicae tamuiąc; zawsze u nas, iako na seymach przeszłych, tak y na seymie swiżo rozerwanym, viri probatissimae virtutis wyprawowani bywali, nieuganiali się za żadnemi faworami, ani patrzyli na naładowane worki, lecz iako cnotliwi synowie, amantes patriam, widząc na zgubę tey że oycyzny zawziętosci, widząc oppressionem iurium, przy artykule sobie od braciey danym stawali, upomniec się tego panowie posłowie nasi mają, aby cancellaria iego krolewskiej mosci in posterum takowych instructiy nie pisała, ktore laedunt cives de Republica bene meritos. Miało by sobie wojewodztwo nasze za osobliwe szczęście, żeby równo z drugiem wojewodztwy do zapłaty przyłożyło się woysku, ale kiedy wszystkie obywatelów tamecznych fortuny in praedam woyska korounego y Zaporozkiego są podane, a nawet y same dwory, zamki, intraty przez nie dyskretną woyska wodzów ordynacją wyniszczone, upraszać będą panowie posłowie nasi jego krolewską mosć, aby reddat rationem dispensator assignatiey, który rozdawał w tym wojewodztwie na dobra szlacheckie, dla czego modus podziału chleba nie iest zachowany w swej klubie y tak znaczna prowincya, tudzież domy szlacheckie, prawem pospolitym obwarowane, przez żołniewza funditus są zniszczone, obywatele ad propria nie są przypuszczeni, y owszem praejudiciosae ex possessionibus przez własnego swego żołnierza są deturbati, przez co iuż ad extremam przyszła tota nobilitas egestatem, a woysko, na kilka milionów wzięwszy sine ordine y wybrawszy srogo moc bydeł, pieniędzy y fantów, rozbiegło się, y tak znacznego posilku na wsparcie swych niedostatków w nagrodę y zapłatę nie dotrąca sobie, upomniec się mają panowie posłowie y przytym ante ara stawac, aby ten dispensator assignatij według constitutiei był sądzony y karany, y aby injuriati krzywd swoich, juxta jurem praescriptum, dochodzili sine ulla amnistia żołnierzom.

Jesliby do tractatow z Moskwą przyszło, aby commisarze terrigenae woiewodstw naszych, quorum res virtutis, przez constitucie naznaczeni byli, czego mają doyrzec pilno panowie posłowie nasi. Mynnice, ktore officiunt prawie omnium malorum w oyczyźnie, bo przez nie wszytkę dobra moneta wygubiona y do wielu trudności, miasto poratowania, przywiodła Rzeczpospolitą, ktora nad postanowienie więcej ważyła się ad commoda privatorum wybiiac, przeto injungimus panom posłom naszym, aby minnicy obiedwie, Boratyniego y Tynfowa, zawarte były, y ci obodwa minnicarze ad cujus instantias w trybunale koronnym inter causas fisci sprawili się. Jeym terazniejszy dwuniedzielny, iż iest contra constitutiones regni złożony, na którym panowie posłowie naszy doisc tego mają, aby się żadne sądy nie odprawowały oprócz causas mere fisci y aby pan marszałek terazniejszy nie ważył się deputatow do nich naznaczać, aż za zgodą całej izby poselskiej. Moneta szelągna stara, iż inter populum in perplexitate zostaje, ktorey populus brakuie y nie bierze, instabunt panowie posłowie, aby per constitutionem szła y brana była; wołoskie zaś szelągi, ktorych magna pars apud incolas regni nayduie się, te aby do seymu walnego koronnego brano, co j. mosc panow posłow curae injungimus. Skrypt, woiewodztwu naszemu de securitate bonorum dany et in archivo regni zostaiący, poniewaz dla rozerwanego seymu niebył czytany, zlecamy panom posłom naszym instantią uczynic gorąco do Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, aby był czytany według assècuratiey j. mosci xiędza kanclerza Korony naszej Polskiej. Wołoskie y tatarskie chorągwie contra constitutionem dotąd w woysku naszym koronnym zostaią, ktore aby były pozwijane, instabunt panowie posłowie, aby to constitutią terazniejszą warowano y przeszłą reassumowano. Approbacia laudorum de securitate naszego woiewodztwa per constitutionem aby stanęła y warowana była, panowie posłowie mają instare. Iż żołnirze chorągwiemi po różnych woiewodztwach statum nobilitatis poddanych ich od miasta do miasta, od wioski do wioski chodząc, opprimunt variis et inauditis exactionibus, zlecamy panom posłom naszym

prosie jego kr. mosci Rzeczypospolitey, aby te chorągwie zwinione były, albo też do woyska w Ukrainie posłane były y ordynowane. A ponieważ spolna calamitas wojewodztw naszych spolna tey potrzebie od rady, zlecamy panom posłom naszym znosic się z pany posłami wojewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego y Czernihowskiego y spolnie per libertate stawac Reipublice y swego wojewodztwa securitate. Mandaty z kancellariey jego kr. mosci in velem et mentali aby nie były wydawane po obywatelow naszego wojewodztwa, panowie posłowie nasi mają expostulare u krola j. mc. y Rzeczypospolitey. Ktorą to naszą instructią wysłaney braciey naszej dawiając, nie tylko fide, honore et conscientia onych obligamus, ale też y miłosc naszą braterską interponimus, aby w tey podaney instrukcyey, in omnibus do prawa pospolitego stosującey się, całosc Rzeczypospolitey y naszego wojewodztwa zachowali, plenam facultatem consultandi od nas mający sobie concessam, y tego przestrzegali, aby żadne prolongacie seymu tego dwuniedzielnego nad czas naznaczony nie były pozwalone. A za tym tę instructią naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zlecilismy. Data, ut supra, w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego, roku wyżej napisanego, tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca february dnia dziewiętnastego. У тоє инъструкци подпис руки его милости пана маршалка воеводства Браславскаго въ тые слова: Іан Kudewicz Kopczynski, sędzia grodzki Włodzimirski, marszałek seymu wojewodztwa Brasławskiego. Котораяжъ то инъструкция, за подаемъ и прозьбою вышъречоное особы подавающее, а за моим урядовымъ принаемъ, до книгъ иннешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга град. Владимир. 1665 г., № 1035, л. 1049.

XXIX.

Инструкція кіевських дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственной, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго распространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кіевскаго митрополита Іосифа Нелюбовича - Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопребываній городскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ.

Roku tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca februarii dwudziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, przedemną, Pawłem Ziołkowskim, podstaroscim Żytomirskim, personaliter stanąwszy, urodzony jego mośc pan Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego krol. mosci, marszałek koła na ten czas rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, dla zapisania do xiąg, podał per oblatam instrukcyą jch mośc pp. posłom, na seymiku w Żytomirzu od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego na seym walny dwuniedzielny Warszawski, die duodecima martii anni prae-sentis przypadający, obranym bona fide, spisana, ręką jego mosci podawającego podpisaną, którą podając, affektował, aby do xiąg przyięta y wpisana była, a tey tenor ten jest: instrukcyą jch mosciom pp. posłom wojewodztwa Kijowskiego na seym przyszły: jego mosci p. Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, jego mosci panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podwojewodzemu Kijowskiemu, jego mosci panu Janowi Olizarowi Wołczkiewiczowi,

rotmistrzowi jego krol. mosci, od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego w Żytomirzu na seymiku die 19 februarji anno 1665 dana. Iest nam za co naywyższemu podziękowac Tworcy, kiedy, post tot anfractus oyczyzny naszej, do pożądanego prowadzi pokoju, gdy za szczęśliwym jego kr. mosci pana naszego miłosciwego panowaniem dostaje się nam in nostra metropoli o całosci oney radzić. Za wszystkie tedy jego krol. mosci oycowskie podjęte prace, trudy, niewczasy, odwagi y wszystkie pieczołowania około dobra Rzeczypospolitey od wojewodztwa naszego, przy należyтым poddanstwie, jch mość pp. posłowie naszy ea, qua debent, reverentia podziękuję jego kr. mosci. Ante omnia fide, honore et conscientia obligamus jch mosciow pp. posłow, aby jego kr. mość upraszali o sześćniedzielny seym, ponieważ ten dwuniedzielny jest przeciwko wyraznemu prawu złożony, około czego inibunt rationes et media z inszemi wojewodztwami, mianowicie: Bracławskim, Bełzkim, Chełmskim, Wołyńskim y Czernihowskim, któreby do wyraznego prawa stosowało się. A in quantum by jch mość pp. posłowie naszy modos excesserint woli naszej, ingrate jch mosciow u siebie przyjmujemy. Za naywiększą exulantes bracia naszy mają sobie consolacyą, kiedy woyska Rzeczypospolitey in obsequio j. kr. m. będąc in opere belli continuo debitam u Rzeczypospolitey zasłużyły mercedem, w tak siłu okazyach, za dostojenstwo panskie y całosc Rzeczypospolitey stanu szlacheckiego z posrzodka siebie braci trupem położywszy, sine fructu y nagrody zdebilitowane perseverat w teyże Rzeczypospolitey, instabunt jch mość pp. posłowie et inibunt consilia cum tota Republica, aby totalis et finalis satisfactio za krwawe zasługi zasłużonemu woysku stanęła od Rzeczypospolitey y zwinionym chorągwiom. Assignacie wszystkie in vim satisfactionis wszystkim chorągwiom ante et post wydane, aby z skarbu Rzeczypospolitey zapłacone były, instabunt jch mość pp. posłowie, a jeżeli ktora assignacia indiget finali executione, aby sine mora adimpleatur legitima, jaka de lege debetur, executio, etiam cum adminiculo militaris executionis. Doznawała przez wszystkie czasy szczęśliwego

panowania jego krol. mosci oycowskiego patrocinium o całosci oycyzny Rzeczpospolita nasza, kiedy jego krol. mość zapaloną zastawszy oycyznę naszą, gosząc ją piersiami y zdrowiem swoim panskim, zupełnych po dzis dzień tey oycyzny dotrzymuje granic, aby y teraz do iakiegokolwiek, per media pacis oycyznie naszej z carem Moskiewskim tractatu przychodzić będzie, zniosszy się cum statibus regni, takowe wynaydą media sine discrimine bonorum Reipublicae et avulsione provinciarum, gloriosum et laudabile a magis commodi Rzeczypospolitey y wojewodztwu naszemu. Noviter fortece w dobrach jego kr. mosci erigowane, potrzebują sufficientiam praesidiorum et proviantu, ktore teraz cum summa aggravatione status equestris y utrapionych braci naszych, wojewodztwo nasze providuje, instabunt jch mość pp. posłowie, aby te fortece z dobr Rzeczypospolitey, a nie z dobr ziemskich proviantowe abhinc dostawały, y intrata z tychże starostw, gdzie są erigowani, aby na praesidia y proviant tych fortec obracała się, a recompensę jch mosciom pp. starostom, aby Rzeczpospolita za tę intratę, która cedet na te fortece, obmyśliła. Jnszych zas fortec noviter w tym wojewodztwie, a mianowicie, w dobrach ziemskich, wojewodztwo nasze locować w sobie niepotrzebuje, ile cum aggravatione status sui equestris. Moneta zła, tak domestica, iako y exotica, iakim sposobem iest w Rzeczypospolitey introducta, reddet rationem jego mość p. podskarbi y serio animadvertent jch mość pp. posłowie, aby ktokolwiek causavit injuriam privatorum niemało na tey monecie szkodujących, aby był karany formato iudicio, y Domny, wołoszki, dobra, ktora in Republica ważyła się cudere w Roszkowie, exoticam monetam, subeant executioni et confiscationi, y aby na żołnierza w zasługach rozdane były. Nie dosyc na tym, że publica calamitas premet exulantes bracią wojewodztwa naszego, którzy nie fructyfikując z popielisk swoich, przez czas exilii sui chcieli teraz visitare desolatos lares, ale kiedy ciężko jest status equestris utrapionej braci naszej aggravatus, ze nietylko za assignaciami różnemi wielkie provianty

z popielisk swoich oddawać muszą, partim na fortece, partim per modum staciuw różnym chorągwiom: ale też uniwersały z cancelaryi jego krol. mosci contra jura libertatis takie wychodzą, że też utrapioney braci pospolitym ruszeniem za takimi uniwersałami pod rozne pułki stawać rozkazują, czemu zabiegając, jch mość pp. posłowie naszy uskarżać się mają jego kr. mość y urgere poenas z takowych, którzy takowe uniwersały wazą się wydawać cum aggravatione status equestris. Jako wszystkie delecta displicent Bogu y swiatu, y wszystkie crimina ne fiant impuna, a mianowicie contra Rempublicam y przeciwko panu patrata, tak tez justi sine lege et judicio ne fiant condemnati, instabunt jch mość pp. posłowie, aby jego mość ociec metropolita Kijowsky y ociec Chmielnicky, także p. Hulanicky, którzy sine judicio są detenti solito more et judicio, jesli co deliquerunt contra Rempublicam y przeciwko panu, aby sądzeni byli y karani a jesli nihil mali emeruerunt, aby uwolnieni byli. Potym na wielką incommoditatem wojewodztwo nasze, że tempore exilii sądow wojewodztwa swego mieć nie mogło, tedy providendo securitati bonorum et honorum reassument jch mość pp. posłowie constitucyą o specyałach wojewodztw ukraińskich y mieysc sądom grodzkim, na których wszystkie sprawy, non obstantibus anterioribus constitutionibus sądzic się będą, per legem naznaczą sobie. Życzyli by sobie utrapieni bracia naszy adimplere legem divinam y totaliter reddere, quod est Dei, Deo, a pogotowiu zdezelowane domy y koscioły Boże restaurare fortunami swemi, ale że iniquitas temporum y publica calamitas niedopuszcza, instabunt jch mość pp. posłowie cum ordinibus regni et praesertim spiritualibus, aby jch mość pp. duchowni eidem subeunt calamitati y habeant rationem w odbiraniu prowentow koscielnych z spustoszałych dobr. Iako z przodkow swoich tak, y sam emeritus civis de Republica jas. wielm. j. m. p. wojewoda Sendomirsky przez różne expeditie na obrone oyczyzny wielkimi pułkami de propria fortuna y sam osobą swoją na zeszczyt dostoiensstwa panskiego stawaiąc, y teraz w

Ukrainie nie mało ludzi chowaiąc, którzy tak w Podolskim, iako y w Bracławskim, wojewodztwach wiele buntow uspokoiłi, a nawet y samego Hohola ad obsequium jego kr. mosc przywiedli, promotebunt jch mość pp. posłowie tak wysokie merita jego mosci, w Rzeczypospolitey zostawających, potkała jego mosc p. wojewodę, y zatrzymane zasługi tak zasłużonym Rzeczypospolitey ludziom, jego mosci zapłacone od Rzeczypospolitey były. Luce clariores są zasługi jas. wielm. j. m. p. weiewody Kiiowskiego, hetmana polnego koronnego, który od lat czterdziestu y szesciu na usługę oyczyzny marsowe zopragszy dzieło, nietylko w oyczyźnie, ale też w obcych kraiach, cum stupore externorum, a cum gloria suae gentis, na dobrą zarabiaiąc sławę, tak wiele potrzeb y okazji woiennych wygrawszy, po dzis dzień w usłudze Rzeczypospolitey persewerat, wiek swoy y ostatek spracowanego zdrowia consecrując, a pogotowiu erogowanych summ y expens pieniężnych pro bono publico Ordzie y fantow wydanych y porabowanych. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. m. p. Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, pressus, mając rowno z inszemi bracią zruynowane dobra, ale też po expeditiey Czudnowskiej wszystko Rzeczypospolitey y infanterya w miescie jego mosci Koresteszowie na hyberne postavione, na kilka kroć sto tysięcy szkody uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabirało. Instabunt jch mość pp. posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego mosci y commissarzow, aby na verificatią takowey jego mosci ruiny z tego seymu ordinowała Rzeczpospolita. Wielką ochotę ku usłudze Rzeczypospolitey oswiadczyli bracia powiatu Owruckiego, za powodem j. m. p. Jozefa Niemirzycza Olewskiego, po kilka razow kupiąc się w kilku mieyscach w Połesiu, nieprzyiaciela znosząc kraje poleskie od insultow nieprzyacielskich zaszczycali. Zalecą jch mość pp. posłowie, tak jego mosci p. Niemirzycza, iako y wszystkich pp. obywatelow Owruckich, tak jego kr. mosci, iako y całej Rzeczypospolitey. Iesli co deliquit contra maiestatem

jego kr. mosci, j. m. p. Stefan Niemirzycz, podkomorzy Kijowski, intercedent jch mość pp. posłowie do maiestatu panskiego, aby ex innata benignitate et clementia parcere onemu, y samego ab extra do oyczyzny revocare raczył. Wyswiadczyła to Rzeczpospolita godney pamięci nieboszczykowi j. m. panu Ierzemu Niemirzycowi, podkomorzemu Kijowskiemu, kiedy za wyswiadczony erga Rempublicam affekt, dobra pewne, Łopienniki nazwane, jure feudi constitucyą anni 1659 conferowała y zasługi liquidowane w Xięstwie Litewskim tąż constitucyą assecurowała, co vin im gratitudinis, za całość teyże oyczyzny, proprio sanguine nieboszczyk p. podkomorzy confirmavit, będąc przez rebellizanta immolatus pro Republica, instabunt jch mość pp. posłowie, aby successores pozostali gaudeant ea gratitudine od Rzeczypospolitey meritorum rodzica swego. Iako wszyscy po dziś dzien cieszą się za wysługi swoje y antecessorow swych łaską y wysługą krolow panow swych w oyczyźnie, tak też j. m. p. Adam Mazepa, pończaszy Czernihowsky, mając z przodkow swych od antecessorow nayiasnieyszych krolow pp. naszych y approbatyą prawa swego od jego kr. mosci na Trylisy, dotrzymuiąc po dzis dzien cnoty y wiary oyczyźnie y panu, mając syna swego przy boku panskim, w pokoju jego kr. mosci, meruit, aby przy tym prawie swym y posesiey tych dobr zostawał, instabunt za nim jch mość pp. posłowie ad ordines regni. Zawsze omnis respectus habebatur na stan duchowny, ile przy prawach od krolow y panow naszych duchownym religiey Greckiey nadanych in contributionibus militaribus, instabunt jch mość pp. posłowie ne aggraventur jure militari et circa jura conservetur stan duchowny religii Greckiey. W inszych zas punktach pro libertate et conservatione jurium militantibus do instructiey przeszłego seymiku na przeszły rozerwany seym, przeszłym pp. posłom daney, jch mość pp. posłowie naszymy stosowac się będą, et signanter conserwaty wojewodztw ukrainskich more solito et cursu ordinario nie odsyłaiąc ad feliciora tempora, aby sądzone były. Ktorą to instrukcyą naszą imieniem naszym zleciliśmy pod-

pisać jego mosci panu marszałkowi naszego koła. Dattum w Zytomirzu, die 19 februarii, roku panskiego 1665. U tey instrukcyi podpis ręki temi słowy: Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Ktora że to instrukcyja za oczewistym podaniem wyszmianowanego jego mosci pana marszałka, a za przyęciem moim urzędowym, przyęta y do xiąg zapisana jest.

Книга врод. Житомир. № 21, л. 103 на об.

XXX.

Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты отечества.

Року тисеча шест сотъ шестдесят шостого, месеца феврала третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его корол. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаном Вышъполскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Стефанъ Іваницкій, мечникъ Черниговъскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, лавъдумъ сеймику воеводства тогожъ Черниговского, през ихъ милост панов обывателиновъ поменого воеводства згодне межн собою намовленое и постановъленное, рукою тогожъ его милости пана маршалъка подаваючого подписаногосе, для вписаня до книгъ нинешънихъ пер облятамъ подал такъ се въ собе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, ziachęwszy się tu do Włodzimirza, iako na mieysce prawem opisane na wszelakie nasze ziazdy, pokađ do dobr naszych nie przydziemy y w Czernihowie secure seymikow odprawowac nie będziemy mogli. Wyprawiwszy j. mosciow panow braci posłow naszych na seym przyszły, uważaiąc eam infelicitatem woiewodztwa naszego, że post tam longum, plusquam trium lustrorum, exilium, lactati spe reinductionis, gdy widziamy, że extremum malorum accessit in Republica, ta ktora cvertit civitates, gentes, discordia et oculi abominandum irepsit bellum y seymy po dwakroc rozerwane, hoc praesenti unanimi cavemus laudo, strzeż Boże, tego teraznieyszego trzeciego rozerwania seymu, iż powinniśmy we trzy niedziele praecise a termino tegoż rozerwania ziać się tu do Włodzimirza, a*

odebrawszy przyczyny od j. mosci panow poslow, z ktorych ieden przynamniey powinien stanac in medio nostri, to, co expediet temporibus Reipublicae, libertati nostrae et legibus, securitati horum omnium, tamze na tym postanowic seymiku eo adjecto, iz, ktoby sie na tenczas nie stawil, nie bedzie mial, iako absens, potestatem infungendi praesens laudum y temu wszystkiemu, co in illo statuetur termino, subjacebit, co wszystko sobie strzymac, sub onere fidei, honoris et conscientiae, przyrzekamy, zlecaia j. mosci panu marszałkowi to laudum nasze do akt podac. Działo się w kosciele oycow Dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc szesc set szescdziesiąt szostego miesiąca februarij trzeciego dnia. У того лядум подпись руки маршальковское в тые слова: Stephan na Iwaniczach Iwanicki, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моим урядовым принятемъ, до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 790.

XXXI.

Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междуусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканщика Боратыня за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской комиссіи относительно выпуска серебряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ.

Року тисеча шест сот шестдесят шостого, месеца февреля третего дня.

На вряде кгородском, в замку его корл. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ. буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост папъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницький, мечъникъ Черниговъский, маршалокъ кола рыцарского воеводства того же, инструкъцію презъ ихъ милост паповъ обывателювъ воеводства Черниговъского на сеймику предсеймовым ихъ милости паномъ посломъ, обранымъ на сеймъ валный Варшавский, даную, для въписаня до книгъ нынешныхъ, пер облятамъ подалъ, так се в себе маючую: *Instructia ich mosciom panom Piotrowi Charzewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, Mikołaiowi Głogowskiemu, chesznikowi Nowogrodzkiemu, Stephanowi Iwanickiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seymiku commercialnym ante na seym walny koronny pro die decima septima martij w roku teraznieyszym tysiąc szesc set szescdziesiątym szostym, według constitucy, we Włodzimirzu zgodnie obranym. Im barzief*

oyczyzna nasza piesciła się z kwitnącym ad invidiam narodow po-koiem, tym więcej bolec musi, gdy post altam tranquillitatem tot bellis lassata ad portum felicitatis et promotorium bonae spei przysc nie może, co lubo wszystką Rzeczpospolitą afficit, praecipue iednak woiewodztwo nasze ingemiscit, iterum wyglądaiąc, velut elimbo, dotąd auroram pacis, nec radio ejus intueri, może przypisać to sup-
praemae numinis dispositionem, widząc iednakże, nec parta ejus (sic) hoste victoria, nec positis per honestam pacem armis, extremam malorum in Reipublica accessit discordiam. Na ten prawie ostatni punkt infelicitatis gemit y oraz suppliciumque votis implorat jego kr. mosc pana naszego miłosciwego et Rempublicam, aby, sopitis civilibus odiis, obrocili hostilia ad debellandum hostem et recuperandas tantae sanguinis provintias. Podziękowawszy iego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, woiewodztwo nasze, za oycowskie obmyślania koło złożenia seymu teraznieyszego, widząc ten punkt iego kr. mosci, aby ich mosc panowie kommissarze, do traktatow z carem Moskiewskim naznaczeni, plenariam mieli facultatem, w tem punkcie reassumuiąc instructie seymow przeszłych, fide, honore et conscientia obowiązuiemy ich mosc panow posłow, aby ullatenus na to niepozwalali, a że nikogo barzief non afficit hoc bellum, albo, strzeż Boże, deterior bello inhonesta pax, iako woiewodztwo nasze, temu narodowi pograniczne, obowiązuiemy i. mc. panow posłow, aby do żadney rzeczy pogotowiu do pisania constitutief nie przystępowali, ażby między kommissarzami, do tych że tractatow naznaczonemi, kommissarz woiewodztwa naszego obywatel dobrze osiadły, nec noviter accedens, s praw y granic tamtey prowincief dobrze wiadomy, który iednak nie będzie miał facultatem concludendi eo modo, aby naymnieysza, strzeż Boże, bydz miała vel minimae particulae a regno avulsio; frustra sunt arma foris, nisi sit consilium domi, dla tego injungimus ich mosc panom posłom, aby exactam senatus consultorum odebrali rationem, w których, ieżeliby co contrarium legibus znaydowało się, ma cassari, ponieważ ipso facto według praw naszych subsistere nie może, a j. mc. panowie sena-

torowie, aby za to Rzeczypospolitey odpowiadali. *Conservatio libertatis*, bez ktorey wolny naród żyć nie może, ma bydz iako *pupilla oculi* pieszczona ostrzegana, gdy tedy *sinistro Republicae fato* seymu przeszłego *consulta* nie doszły, *propter absentiam nuntiorum terrestrium* et post illatas protestationes sądy informowane, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby spraw na tym seymie sądzonych *nulla executia* była, y owszem *integrum restitutio* a in posterum *lege caveantur* et poena interponantur, iakoby fundamenta praw wolności naszych y wolnych głosów szlacheckich *sine labe* były conserwowane, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystkie świat przodków naszych, stawac powinnismy. Aże sprawa j. mc. pana Lubomirskiego, marszałka koronnego, *ex eodem fonte oppraeßis libere votis pullulavit* et, obstantibus de nullitate actus convictialis protestationibus, subsistere nie może, aby idem decretum było cassatum. In quantum *dementia* króla j. mosci pana naszego miłosciwego, o którą uniżenie upraszac panowie posłowie mają, nienastąpi, mandaty pro libera, tak na seymikach, jako y na seymie, *voce zagęściły się*, co iż iest *initium servitutis nostrae*, mają się oto j. mosc panowie pieczętarze, z ktorey by kancelariey wyszły, sprawic et in posterum *lex statui*, aby ten że pieczętarz, takie mandaty wydaiący, sprawował się *cum assignatione fori* w trybunale *ex speciali registro*. *Injuria Dei*, która transfert regna et gentes, musi commovere christiana et catholica pectora, gdy tedy *haeresis impia* na wielu miejscach, mianowicie w Toruniu impure oro smiała blasphemare *Sanc-tissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus*, aby się oto na tem seymie *formato iudicio* sprawili y karani byli, ante omnia instabunt panowie posłowie nasi, a Torunczanie *beneficio amnistiae* ab usu byli odsądzeni. Horret animus meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popełniła, czego y do tychczas codzienne są przykłady, a iż o takie crimina *secta aryianska*, która z braciey naszej po większey części constabat, wygnana iest, tanto magis fidei hostes et servi pene mają bydz wygnani et per legem proscripti; a iesliby zgoda była stanów Rzeczypospolitey zatrzymac

ich, tedy miasto poborow pogłownego, płacic powinni novo et inaudito exemplo. Sine ullo publico sancito, woysko W. X. Litewskiego, horrendas et vix barbaris nationibus usitatas, poczyniło w koronie clades, co że iest cum convulsione unionis, instabunt panowie posłowie nasi, aby motores ejusque convulsionis, a osobliwie j. mosc pan hetman W. X. Litewskiego polny, j. mosc pan kanclerz W. X. Litewskiego, o to się in facie Rzeczypospolitey sprawili; a zas panowie regimentarze woyska tegoż rotmistrze, poruczniki y wszystkie in genere towarzystwo w trybunale koronnym tanquam in loco delicti ex speciali registro byli sądzeni. Damna tot legibus, iako y swiżo per constitutionem novellam electionis, novi regis promotio, iż ex fama publica znówu resurescit, serio zlecamy j. mosci panom posłom, aby każdy taki, ktoby smiał więcej resuscitare hanc materiam, propter duelli et hoste patriae był declaratus y oto się foro et iudicio powinien sprawic. Pan Boratyni, lubo miał commissum na wybicie szelegow miliona, a gdy był sądzony, przysięgą się odwiodł, że iednak iasne są perjurii ejus documenta, instabunt panowie posłowie y do żadney rzeczy nie przystąpią, aż by się sprawił y był sądzony y karany poena perjurii, ktore leges descripsent, to iest infamiae, colli et confiscatione bonorum był karany, lubo na seymie, lubo w trybunale koronnym. Toż się o tynfach minic obudwuch koronnych ministratorach rozumiec się ma. Woysko koronne ukraiinne, iż się zapłaty upominało, tylko służyć ma, poki ad nexum nie przyszło. Nigdy żaden nieprzyziaciel non intulit tanta damna oyczyźnie, iako to szełężna srebrna in speciem moneta, ktora że to proprio motu panow kommissarzow commissiey Łwowskiey stanęła, iako j. mosc pan sam w instructiey swoiey daie testimonium, powinni dac panowie kommissarze exactum, poenam, dla czego tantum sibi ultra mentem Reipublicae praesumpserunt, w ktorey kiedy deficient, mają byc sądzeni y karani. Podskarby koronny iż dawno, dla rozerwania seymow, po wydaniu tak wielu milionow, rachunkow nieczynił, gdy na seymie teraznieyszym przydzie ad calculum, instabunt panowie posłowie, aby panowie deputaci do tychże rachunkow naznaczeni

byli jurati, ktorzy na kwit podpisywac się niemają, a j. mosc pan podskarbi wszystkie przeszłe, iż functey swoiey powinien reassu-
mowac, rachunki y z reszty tysiąca szesciuset pięciudziesiąt dzie-
więciu sprawic się, panowie posłowie na kwit ieden post praestitum
calculus pozwalac nie mają, ale cale na seymik relacyiny materia
odniesc. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu dzielność sławy niesmier-
telney pamięci wielkiego herois xięcia j. mosci Michała Heremia
Korybuta Wisniewieckiego, wojewodę Ruskiego, ktorego pozostała
małżonka x. j. mosci, będąc w possessiey dobr po sławney pamięci
wojewodzie Sędomirskim, na xiężnę jey mosc jure natali spadają-
cych, iż permultum et guerrico modo iest aggressa, ich mosc pano-
wie posłowie instabunt, aby w tak jawney krzywdzie swoiey odniosła
justitiam y przy dobrach, ktore xiężna ieymosc concernunt, była
conserwowana. Quantum Reipublicae nocet dictatura dożywotniego
hetmanstwa także y pieczęci koronnych, codziennie Respublica doz-
nawa, przeto in formam lex, aby in posterum ieno od seymu do
seymu trwała, a o szkody zas poczynione y assignatie wydane aby
ciż panowie hetmani y panowie pieczętarze ex speciali registro w
trybunale koronnym sprawic by się powinni. Detulit nobis żalosną
skargę ieymosc pani Lubomirska, marszałkowa koronna, iż własne
dobra iej hostili modo są desolowane y zniesione, co że iest tak,
powinni o to talium patratores in omni judicio respondere panowie
kommissarze, yż powinni dac rationem, na tym seymie żaden z nich
posłem byc nie może. Supplica j. mosc pana Eustafiego Wyhow-
skiego, wojewodzica Kiiowskiego, permovit nas, gdy żalosnie się
uskarza, nietylko rodzica pozbył, ale y na iego samego tenerem
statum, ktore delinquere nie mogło a żadnego nie ma respectu,
wezma tedy panowie posłowie causam hanc in curam, aby ten czło-
wiek niewinny nie był inquietowany. Także j. mosc pan Konstanty
Wyhowski, ktory notitia publica nas wszystkich w Ukrainie na ten
czas niebył y snadź ad male narrata do jego kr. mosci iest udany
y mandatami aggrawowany, ciż panowie posłowie nasi praejurabunt
vel promovebunt. Żalosną supplikę podali do koła naszego wielebni

oycowie zakonu Dominika świętego, iż sprawa ich z Chełmskimi żydami taką prolongatą przy iasnych cierpi documentach, co iż należy do sądu jego kr. mosci, promotebunt panowie posłowie causam hanc, upraszając jego kr. mosci, aby ecclesia Dei więcej prolongatę cum hoc perfida gente litigando nie cierpiała, ale aby jego kr. mosc swiętobliwym swoim decydował wyrokiem. A iż j. mosc pan podstoli Brasławski indebite przez mandaty sobie in honore aggravatus, przeto ich mosc panowie posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci, aby ta condemnata była zniesiona; a że ten że pan podstoli wziął z skarbu koronnego pewną sumę wołoskimi szelegami, aby j. mosc pan podstoli koronny pretium currens in regno wyliczył. Znaczne od woyska iego kr. mosci aggravatus w dobrach Charzewiczach j. mosc pan podkomorzy Nowogrodzki, ktore funditus zniesione, aby tedy krol j. mosc pan nasz miłosciwy, iako na dawne merita j. mosci jego kr. mosc respect miał, także y na tak wielką desolatią jego mosci, przytym summa siedm tysięcy złotych polskich, ktora j. mosci debet od Rzeczypospolitey, aby była niszczona na tym seymie. A że piechota pana Drożewskiego w tych że majątnosciach hostiliter grassat etiam admoto igne, aby tenże j. mosc pan Drożewski, iako ci wszyscy patratores, ex speciali registro w trybunale byli sądzeni y karani. Naznaczony iest per constitutionem lustratorem j. mosc pan Burkacki, sędzia ziemski Nowogrodzki, terazniejszy, w ktorej iego functey yż pan Mrozowski, pisarz Halicki, contra legem przeszkadza y, nie będąc naznaczony per constitutionem, lustruje sam ieden z pisarzem, biegaąc y ludzi depactuiąc, przeciwko decretowi commissiey Lwowskiey, promotebunt panowie posłowie nasi, aby j. mosc pan sędzia penes legem był conserwowany, a pan Mrozowski, iako intrusor, karany. J. mosc pan Jan Piesecki, czesznik Czernihowski, iest aggravatus poena publica, ktory iż parti satisfecit, promotebunt panowie posłowie, aby, respectuiąc na merita iego mosci y na dzieło rodzzonego j. mosci brata pro patria smierc ac profusum sanguinem, ab eadem poena był uwolniony. Żołnierskie przechody y poboczne chleby magnam rui-

nam in regno uczyniły, instabunt tedy panowie posłowie, aby wszystkie prawa o tem reassumowawszy, forum takowym in omni iudicio było naznaczone. Restitutio do honorow per expressum zaszła constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per diplomam solum iest restitutus, conditionatum, aby injuriatis dosic uczynic et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutio ma nullitate subjacere, a poena constitutionis millesimi sexcentesimali sexagesimi secundi exequi. Relligia Ruska aby przy dawnych prawach, a mianowicie przy constitutiei coronationis krola j. mosci swiętej pamięci Władysława, była conserwowana. Z podaney suppliki urodzonego pana Hieronima z Roten Rota, który z rodzicem swym w więzieniu będąc u xięcia jego mosci Brandenburskiego, uprasza jego kr. mosc aby iako ten, który te incarcerationią dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymuie, mógł bydz eliberowany y wydzwigniony. Laudum wojewodztwa naszego, ktore na tem seymiku staneło, aby było pro lege, instabunt j. mosc panowie posłowie nasi. Te tedy punkta nasze są zgodnie namowione, ktorych fide, honore et conscientia ich mosc panow posłow naszych obowiązawszy, zlecilismy jego mosci panu marszałkowi naszemu do act podac. Działo się we Włodzimirzu, dnia trzeciego lutego roku tysiąc szesc set szescdziesiąt szostego. У тоє инсѣтрукцыи подписъ руки в тые слова: Stephan na Jwaniczach Jwanickij, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Которая жѣ то инсѣтрукцыя, за поданем и прозбою вышѣменованого подавающого, а за моимъ принятѣм урядовымъ, до книгъ инешѣнихъ естѣ вписаная.

Кн. год. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 784 на об.

XXXII.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причины несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассациі постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и събъ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседицій къ городскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго постоя. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и комиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ начальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣдованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня.

Року тисеча шестсотъ шестдесятого шостого, месеца февраря третего дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его корол. млсти Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышъполскимъ, буркграбимъ замку

Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Миколай Жабокрыцький, подсудок воеводства Брацлавъского, подстарости Володимерский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Браславъского, инъструкъцыю, през ихъ милостъ пановъ обывателей помепенногожъ воеводства их милости паномъ посломъ, на сеймъ валный Варшавский згодне обранымъ, даную, рукою тогожъ его милости пана маршалъка подписаную, для въписаня до книгъ нынешних пер облятамъ подалъ, которая такъ се въ себе писаная масть: *Instructia na seym walny koronny w Warszawie, na dzien siodmnasty miesiaca marca w roku ninieyszym tysiąc szescset szescdziesiątym szostym przypadaiący, z seymiku, we Włodzimirzu odprawionego, na seymiku wojewodztwa Brasławskiego naznaczonym ich mosciom panom posłom, to iest: j. m. panu Maximilianowi Oczesalskiemu, sędziemu ziemskiemu Brasławskiemu, j. m. panu Konstantemu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, j. m. panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czynnikowi Brasławskiemu, j. m. panu Sewerynowi Kleczowskiemu, skarbnikowi Nowogrodzkiemu, dana w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego. Tak są głęboko wyrte w sercach tey oyczyzny odważne jego krol. mosci pana naszego miłosciwego czyny, że ich żadna czasu vetustas, żadna niepamięć obliterare, iesli bowiem swiat wszystek obcy, attonitus prawie, przypatruie się odważnym jego kr. mosci dziełom y powienne u siebie wieczney pamięci wystawuie triumphu (?) daleko więcey ta oyczyzna jako własnego pana, dla siebie tak wiele podeymuiącego prace y fatygi, debito veneratum cultu, debito honorat, applausa, y w sercu swoim wystawuie jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu focos et aras, w ktorich codziennie dobrotliwemu panu powinni litat dzieczności. Osobliwie wojewodztwo Brasławskie w powinney ku jego kr. mosci observantiey, gdy toties przypomina sobie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego dla siebie podięte prace y odwagi, zapomniec nie może oycowskiego jego kr. mosci koło uspokoienia swego pieczołowania, zleca*

to tedy j. m. panom posłom swoim, aby cum omni debito cultu magestati jego kr. mosci za wszystkie w te lata jego kr. mosc uniżenie podziękowali fatygi y oraz pokornie do magestatu jego kr. mosci suplicovali, aby iak od początku szczęśliwego panowania swego łaskowoscią y oycowską confidentią ku synom tey oyczyzny z podziwieniem oboych narodow słynął, tak y na tenczas tenże oycowski ku tey oyczyźnie obrocił affect y dyfidentią, która, nie wiemy, quo fato, tey oyczyzny serce jego kr. mosci niezmiernym żalem y nieszacowaną irrepsit w Rzeczypospolitey szkodą, z urodzoney dobroci swey dla miłości tey oyczyzny, w ktorey się jego kr. mosc urodził y wychował i, liberis electus, szczęśliwie panuie, suphragiis, z serca swego panskiego wykorzenic miłościwie raczył. Terrent nie pomału całą oyczyzne arma exotica jego kr. mosci y ciężko na to oyczyzna ubolewac musi, że więcey jego mosc in praesidies exotici militis pokłada ufnosci, a niżeli w synach tey oyczyzny, którzy toties piersi swoje, ipso jego kr. mosc teste, za dostojęstwo jego kr. mosci wszystkim magestatu jego kr. mosci nieprzyiaciom ochotnie opposuerunt, jako to świadczą wszystkie odprawione z różnymi nieprzyiacioły expeditiae, przeto pokornie panowie posłowie jego kr. mosc supplicowac będą, aby deponat jego kr. mosc, ktore maiorum suorum, arma, lege publico prohibita, y executiat non vanum z serc poddanych swych metum, który przenika serce synow tey oyczyzny, tym barzief, kiedy o zaciągach ordy kozakow, szwedow, niepłonne odbiera wiadomosci, ktore legatie, iako prawu Bożemu y prawu pospolitemu praejudiciosa, aby revocovane były, upraszac będą panowie posłowie y takowe, ktorze sine consensu całej Rzeczypospolitey takowe odprawuią functie, pro hostiles patriae declarowani byli. Podczas seymu aby zwyczajna przy boku jego kr. mosci prawem pospolitym opisana zostawała tylko gwardia, pokornie o to jego kr. mosci panowie posłowie upraszac będą, gdyż consilia togata w wolnym krolewstwie, non loricata, ani sub strepitu armorum, odprawowac się powinne. Przyznawa to cała oyczyzna y wojewodztwo nasze, iż inaudito dobroci y łaskowosci ku

poddanym exemplo jego kr. mosc za żywota swego cum praejudicio et periculo magestatu swego chciał widzieć z wolnemi obranego successora, że ta świętobliwa jego kr. mosci intentia skutku wziąć nie mogła, non dementia civium tey oyczyzny, ani ku jego kr. mosci panu swemu contumelia, ale prawa pospolitego powaga uczyniła te tak potężną świętobliwym zamiaram jego kr. mosci pana naszego miłosciwego renitentią y oraz ku panu własnemu miłosc, obawiałasię bowiem Rzeczpospolita, aby, superveniente novo principe, jego krol. mosc pan nasz miłosciwy nie uczuł, (iako to cupido regnandi umie) jakiego niesmaku czego pietas in principem optime de Republica meritum zniesc sine ultione niemogła, woli tego y teraz jego kr. mosc widzieć na thronie swym, iako naydłużey panującego, ta oyczyzna, anizeli sancita majorum infringere. Przyznawa y to wojewodztwo niewymowney jego kr. mosci dobroci, że to, cokolwiek ex orbita prawa pospolitgo wypadło, częścią per factorum injuriam, declaruje jego kr. mosc dobrotliwie do pierwszej przywiesc Rzeczypospolitey; aże za naywiększą exorbitantją ma sobie cała oyczyzna, acta et judicata seymu tysiąc szesc set szescdziesiątego czwartego roku, na którym vox libera oppressa, przeto ich mosc panowie posłowie upraszac jego kr. mosc będą, aby acta seymu tego, ktore się Rzeczypospolitey praejudiciosa byc zdadzą, kassowane byli. Niczym nie zbliżaią się magestaty monarchow ziemskich do nieogarnionego magestatu Bozkiego, jako dobroczynnością, łaskawością y miłosierdziem, doznała tego cała oyczyzna, iaką łaskowosc jego kr. mosc pan nasz miłosciwy wyswiadczył za panowania swego wszystkim przeciwko magestatowi swemu nie mówic deliquentibus, ale etiam conspirantibus, tak dalece, że nie tylko iako servos pene według prawa pospolitego nie skarał, ale łaski swej panskiey bogatemi ubogacił faworami y ozdobił godnosciami, czemu słuszenie swiat obcy dziwowac się musi; oyczyzna zas taką wzruszona dobrotliwego pana łaskawością, tak miłosciwie sobie panującego, winszuie pana y teraz temiz parta łaskawosci iego kr. mosci dowodami pokornie do magestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego

supplikuie, aby iego mosc pana Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego, służe wiernego y poddanego swego, udaniem opacznym obżałowanego, a pokornie magestatowi się jego kr. mosci uniżającego, do łaski swej panskiej miłościwie przyiac raczył, zwłaszcza iż w tym iego obwinieniu, kilka tysięcy synow tey oyczyzny sumnieniem się obowiązue, iako nigdy fomentatorem nie był confederatiey, co y przysięgą potwierdzic obliguią się na dowod niewinności iego, pokornie tedy powtoro panowie posłowie do jego kr. mosci supplikowac będą, aby jego kr. mosc, z tey, która po wszystkim swiecie słynie, łaskawosci, restituat civem tey oyczyźnie sobie wiernego, służę senatowi dosic zasłużonego, by invidia zasług nie cmiła senatora. Amnistia woysku aby iako warownieysza była dana, starac się o to będą panowie posłowie Zapłata temuż woysku aby po wojewodztwach naznaczona była. Uczyni to wielki Rzeczypospolitey pożytek, że podatki ad usus privatorum obracane nie będą y panowie skarbowi nad artymetiką głowy sobie nie zepsuią, ani major numerus nad podział woyska do zapłaty przybuwac będzie. Minica, iako fons et origo omnium tey oyczyźnie malorum, która depauperavit Rempublicam, złupiwszy ią z dobrej monety, aby do pierwszego waloru przywiedziona była y aby pod czas seymu kontrakt był zawarty lub z Gdanszczany, lub z kimkolwiek, który by był sufficiens do przywiedzenia pierwszego waloru monety, w tym iednak cavebunt panowie posłowie, aby moneta teraznieysza zła, gdy spadac będzie, sine praejudicio et damno privatorum spadała, a Boratyni y Tynf z innemi administratorami minice aby się sprawił, dla czego tak złey minicy nawet nad wolą commissiey robił pieniądze, y czemu excepit quantitate robienia, ponieważ nie więcej nie mieli robic, tylko coby było woysku na zapłatę wyszło. Assignatie z przeszłej commissje do minice dane, aby skarb wypłacił, gdyż to iest summa justicia reddere uniuoque, quid suum est. Iesli co barzies afficit Rempublicam, iako dożywotnie buławy y pieczęci, te bowiem, tak sua abutantur autoritate, że to, co pro defensione publica praestare by powinni byli, na oppressią y zgubę

iey używają, *insensibilem in cives exercent tirannidem* na ukrucenie tedy tey tak szkodliwej Rzeczypospolitey powagi nic nie znayduie lepszego wojewodztwo, tylko aby te od seymu do seymu oddawane byli, czego j. mosc panowie posłowie ulla *tenus* odstąpić nie mają, y cale się przy tym artykule firmiter zasadzić powinni będą, etiam *cum provocatione* dobra. *Disciplina militares* tak dalece wyniszczają, że żołnierz, *in omnem effusus licentiam*, *jura diurne humana violare* nie obawia się, kiedy dwory naieżdżają, y owszem intraty cale *cum praejudicia* szlachty zabierają, *agriculturam* przez odebranie bydeł zniszają, gwałty popełniają y nie wiedzieć jakey nie płodzą swoyvoli *sine omni* j. mosc panow wodzow *animadversione*; przeto starac się o to będą panowie posłowie, aby prawo nowe, iako naysurowsze, na j. mosc panow wodzow napisane było, *ut coarctant militem* na wszystko zle *effrenatum* na dobra szlacheckie, aby według praw dawnych *omni gaudeant securitate*. Panowie komisarze do Moskwy aby naznaczeni byli, *providebunt* iednak panowie posłowie, aby z wojewodztw tych *commissarum* naznaczeni byli, ktorzych dobra są zawoiewani od Moskwy, gdyż nikt nie może o rzecz cudzą tak się domawiac, jako każdy o swoje; nieodstapia tedy tego panowie posłowie nasi y owszem *instabunt*, aby z tych y onym poblizszych naznaczeni byli. Dyploma wojewodstwom naszym dane, aby według *assecuratie* j. mosc xiędza kanclerza *ante omnia* czytane było, *instabunt serio* j. mosc panowie posłowie; aby o wydanie na dobra szlacheckie uniwersaly j. mosc xiędz kanclerz sprawił się, upomni się tego serio panowie posłowie; o *approbatia laudorum securitatis* wojewodztwa naszego serio *instabunt* panowie posłowie y tego dołożą, aby co, ktorzy byli *exactores* dawnych przed wojną podatkow *coram judicio* formato tegoż wojewodztwa sprawili się. Fundując się na prawie *pospolitym*, ktore chce miec starostow y inszych urzednikow kożdego wojewodztwa *possessionatas*, jako to *constitutie* w sobie mają *obszerniey*, *instabunt* panowie posłowie, aby starostwo Winnickie *inter vacantia possessionato* szlachcicowi wojewodztwa Brasławskiego oddane było, czego serio poprzec y odstąpić nie

maią. Iesliby fato aliquo tey oyczyzny adverso, albo per malignitatem civium seym się miał rozerwac, tedy panowie posłowie we dwie niedzieli po seymie rozerwanym tu do Włodzimirza stawic się mają, gdzie y wszystka nobilitas zgromadzie się powinna y tu consilium ad tuendum libertatis namowiona byc ma. Relligia Graecka aby, według dawnych zwyczajow i swiżo zawartych pakt Hadziackich, uspokoiona w pretensjach swych była, instabunt panowie posłowie y aby scandelosi tumultus w władicstwie Przemisckim uspokoione były. Expeditie seymikowe iż częstokroc, przez ręce privatorum z kancellariey wydane, niewczesnie studio niektorych obywatelow do grodow przychodzą przeto starac się będą panowie posłowie, aby per legem novellam do rąk j. mosciow panow senatorow wojewodztwa naszego expeditie takowe przysyłane były. Nannożyło się per temporum modernorum injuriam, że na uciążenie stanu szlacheckiego y na zrażenie publicznych functij ludzi do usługi oyczyzny sposobnych wymyszlaią mentales actiones y bez dania mandatow infamiemi seymowemi aggrawuią, lada przyczynkie sobie urosiwszy, co się y teraz stało, gdy na j. mc. panu podstolim Brasławskim na oppresią y obciążenie honoru że go wymyszlono na przeszłym seymie actia, iakoby miał indebite dwa tysiące dwiescie złotych w skarbie przebrac, o co poena peculatus na nim inter donatia stanęła cum summo praejudicio honoru onego, zwłaszcza iż się to nigdy nie pokaże, bo y owszem mu skarb ex calculatione, iako się dostatecznie z skarbem we Lwowie na commissiy porachował, został winien dwa tysiąca siedmset złotych, przeto instabunt panowie posłowie serio, aby ta infamia ante omnia zniesiona była, iako praejuditiose et in convulsionem prawa pospolitego otrzymana, a delator aby był sądzony, iż niesłusznie strone aggrawował y szlachcica dobrze osiadłego bez dania mandatu a in posterum caveant; aby mandaty, komużkolwiek wydane in proprio districtu, gdzie pozwany mieszka kładzione byli y relatie zeznane; a iesliby per aliquam factionem, ktorych się teraz dosic zagęściło, sądu j. m. pana podstolego w tey sprawie pociągac miano, tedy panowie posłowie cum soleni protes-

tatione de nulitate totius actus z izby wynisc powinni będą, ponieważ doswiadczylismy, jako seymu millesimi sexcentesimo sexagesimo quarti anni tenże j. mc. pan podstoli, ktorego trybunał innocentem uznał, praejuditiose per factionem cum summo dolore wojewodstwa naszego iest rugowany, dług krolewstwa ich mosc, ponieważ non constat wojewodztwu na to erogowany, doyrzą tego panowie posłowie, y to co będzie aequitatis uważywszy na wypłacenie pozwalają. Archimandria Mielecka iż iest funditus przez exactie żołnierskie zniesiona, a ta fundatia constat ex bonis haereditariis, wniosą instantią panowie posłowie, aby od tak ciężkich wyjąta była żołnierskich exactii, gdyż dla spustoszenia musiała by chwała Boża nie tylko diminui, ale cale intermitti. Komory celne iż mało Rzeczypospolitey fructificuią y prawie to coniventia skarbu, ktory swoich tylko w arendach upatruie pożytkow, przeto instabunt panowie posłowie, aby do rewisiey tych komor y ceł z poblizszych wojewodztw naznaczeni byli revisorowie, ktorzy by pożytek iaki, albo auctio Rzeczypospolitey przynieśc mogli. Kupcy iż contra mentem Reipublicae y na taxę praesentia rerum podniesli, ztąd niezmierny sobie cum praejudicio Reipublicae uczynili pożytek, przeto podatek pewny Rzeczypospolitey na zapłatę woysku dac powinni będą, i co serio instabunt panowie posłowie. I. mc. pan podskarbi koronny exactam reddet rationem ze wszystkich proventow Rzeczypospolitey do skarbu wniesionych, tak pogłownego, swieckich, iako y duchownych, ponieważ constat to liquide, że niektorzy ich mosci xieża biscupi z diocesij swych do siebie odebrali pogłowne od duchownych, a non constat Rzeczypospolitey iesli do skarbu wniesli, iesli się to obrociło na zapłatę woysku; także y to, cokolwiek panowie kommisarze na potrzebę swoją poprzebialy minicy na commissiey Lwowskiey, aby skarb declarował y aby to do skarbu Rzeczypospolitey wrocono było, ponieważ constat Rzeczypospolitey, iż niemało summy tak panowie senatorowie, iako y panowie komisarze potrzebiali. O wołoskiey monety wprowadzenie, aby się skarb sprawił, instabunt panowie posłowie, ponieważ j. mc. pan podskarbi naywyszszy iest strażnik in Respu-

blica, aby fałszywe monety wprowadzone nie były, że tedy czuie nieznosną szkodę w tym Rzeczpospolita, inquirent panowie posłowie autorem wprowadzenia tey monety, a ten aby był przez j. mosci pana podskarbiego iudicio tribunalitio ad cuiusvis instantiam stawiony y szelągi stare. Ich mosc panowie starostowie aby nie do swego grodu, ale do bliższego pozywali, iesli z kim zachodzą differentie, gdyż przez takowe sądy szlachta nieznosne ponosi aggravatiae. Woyska Litewskie iż contra pacta unionis przeszli granice koronne y szlachcie różne a niesłychane poczynili praejuditia y popełnili zaboystwa, instabunt panowie posłowie, aby starszyna onych nieodwłocznie, iako convulsore unionis, sądzeni byli, a prawo żeby reassumowane było, aby in posterum nigdy bez conseusu Rzeczypospolitey przechodzić się nie wyżyłij. Są to niepłonne wiadomości, iż pewne osoby W. X. Litewskiego unią z Koroną rwac usiłują, co iako iest szkodliwa Rzeczypospolitey, każdy to uważge może, przeto instabunt panowie posłowie, in autores tam atrocis criminis aby Rzeczypospolita animadvertere chciała, iako zaboycow Rzeczypospolitey. Przy declarathey podatkow, na pokazanie iż dobra szlacheckie, także duchowne, funditus są przez żołnierza zniesione wojewodztwa naszego, upraszac będą j. mc. panowie posłowie, aby revisia Rzeczypospolitey naznaczona była, iż cale iest zniesiona agricultura przez wybranie bydeł, przeto y podatkow żadnych declarowac nie mogą panowie posłowie. Handle Wołoskie iako są szkodliwe Rzeczypospolitey, tak o to pilnie starac się mają j. m. panowie posłowie, ukazawszy damnum Rzeczypospolitey, aby były zakazane, ale securitas Wołochom y Graecom tu wiachania do sprzedaży towarow wolno, tylko aby nasi przekupnie tam nie wywozili złota y srebra i te cła aby w domu się zostawali, bo przez to wykupione złoto y dobre srebro, a zła moneta tu wprowadzona. Wniesiona od j. mosciow panow Wyhowskich instantia ratione crudelis necis j. mc. pana wojewody Kiiowskiego przez j. mc. pana Tetera, hetmana Zaporoskiego, j. mc. pana Machowskiego, zaczym serio instabunt panowie posłowie, aby tak okrutnego zaboystwa authores reddant rationem, czemu go,

iako senatora, mając go in manibus suis; nie stawili iudicio Reipublicae, aby ordinario był sądzony processu, iesli był winien czego. Za j. moscią panem podstolim Brasławskim wnosi wojewodztwo instantią do stanów Rzeczypospolitey, aby wszystkie szelągi, onemu na kommissiey Lwowskiey w zasługach dane, których że to dwiescie tysięcy do skarbu przyjęte były, aby tak dobrze zasłużony syn tej oyczyzny na krwawey swej nieszwankował wysłudze. Dobra i. mc. paniey marszałkowej koronney, tak dziedziczne, iako y reformatiey podległe, ktore y sam decret chciał miec immunia, że są cum summā praeiuditiā stanu szlacheckiego przez woysko Litewskie zniesione, podadzą to panowie posłowie in considerationem Rzeczypospolitey y urgebunt, aby aggresus bonorum sądzeni y karani wodług prawa pospolitego byli. Za xiężną j. mc. Wyszniowiecką, wojewodziną Ruską, iako z prawa Bożego y przyrodzonego successorką y dziedziczką dobr pozostałych po zesciu świętey pamięci j. mc. pana wojewody Sędomirskiego, rodzonego iey, upraszac soleniter jego kr. mosc, aby przy tej swoiey dziedzicznej własności zpolnie z j. mc. panem wojewodziecem Sędomirskim, tudzież y synem swoim, których świętey pamięci rodziców znakomite w Rzeczypospolitey wygasnąć nie mogą merita, zostawali, ordinatio, iak mniey pożyteczna Rzeczypospolitey, onym aby nie przeszkadzała, z których Rzeczpospolita małe subsidium ma, z tych zas dwóch panów znaczną oyczyzna miec usługę będzie. Z podaney supliki urodzonego pana Heronima z Rotenhof Rotha, ktory za rodzicem swoim, w więzieniu będącym, u xięcia j. mosc Brandenburskiego upraszac iego kr. mosc, aby iako ten, ktory te incarcerationio dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymnie, mógł byc eliberowany y wydzwigniony. Stąd wszystkie państwa y krolewstwa benedictionis de super et prosperitatis w państwach swych biorą incrementa, kiedy koscióły in honorem Dei conservowane przy swoich fundatiach y dochodach w należytey zostaią conservantie. Przeto na gorącą supplikę j. mosc oyców Dominikanów provintiey polskiey instabunt ferventissime j. mosc panowie posłowie do jego kr. mosci ad ordines regni, aby grunt ten w Cheł-

mie, na którym kościół in honorem Dei param erectus był, y tam manes pobożnych fundatorow in pace requiescunt, a teraz per injuriam temporum ten grunt zpustoszywszy, że żydzi nullo jure cum offensa divinae magestatis possident, aby przywrocony był cum seria na nich, tam impio ausu, animadversione. Restitutio do honorow per expressam zawsze stawiają constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per sola diploma iest restitutus conditionaliter, aby injuriatis dosic uczynił et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitate subjacere a poena constitutionis millesimi sexcentesimali quinquagesimi secundi anni exequi. Charzewicze, bona haereditaria j. mosc pana podkomorzego Nowogrodzkiego funditus przez woyska jego kr. mosci zniesione, aby, na dawne zasługi j. mosci pamiętając, w tych poniesionych szkodach miłosciwy respect miał jego kr. mosc instabunt panowie posłowie, także summa siedm tysięcy złotych aby była zapłacona. Za j. mosc pana Pieseckiego, czesnika Czernihowskiego, który ad instantiam j. mosc pana Zborowskiego poena publica innodatus, a teraz już satisfecit parti, aby tak poena z niego per legem zniesiona była, instabunt panowie posłowie. Pan Boratyni lubo miał commissum na wybicie milliona a Respublica y gdy był sądzony przysięgą się odwiodł, że iednak iasne są perjurię ejus documenta, instabunt ante omnia j. mosc panowie posłowie, aby był sądzony. Naznaczyła Rzeczpospolita na lustrację pewnych wojewodztw j. mosc pana Burkackiego, sędziego terazniejszego Nowogrodzkiego, w ktorey że ma contra legem przeszkode od pana Mrozowickiego, aby per legem był do niey przywrocony, a pan Mrozowicki cum assignatione fori w trybunale inter causas fisci karany. Którą instructiā naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną, marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zleciliśmy. Datum w kosciele oycow Dominikanow klasztoru Włodzimirskiego, roku tysiąc szescset szescdziesiąt szostego, miesiąca februarij dnia trzeciego. У тоє инъструкци подѣписъ руки маршалѣковское в тые слова: Mikołaj Żabokrzycki, wojewodstwa Brasławskiego podsądek, podstarosci sądowy Włodzimirski, na tenczas marszałek

na seymiku Bracławskim koła rycerskiego, ręką własną. Которая жъ то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Кн. прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 791.

XXXIII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками

Року тисеча шестсотъ шестдесят шостого, месеца августа четвертого дня.

На вряде кгородском, в замку его корол. милости Луцком, передо мною, Мадеем Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ, буркграбим замьку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими становши персоналитер, урожоный его мил. панъ Еразмъ Гулевичъ з Воютина, дворянин покоевый королевой ее милости, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Волынского, лядвумъ ихъ милости пановъ обывателей тогожъ воеводства, в речи в нем выраженое ухваленое, з подписом руки своее, для вписаня до книгъ нынешнихъ, пер облятамъ подал, тыми писаное словы: *My, rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, podczas electiey pisarza ziemskiego Łuckiego, za uniwersałem jasnie oswieconego xięcia j. mosci pana Michała na Klewaniu Czartoryskiego, wojewody Wołyńskiego, pro die tertia augusti in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto do Łucka zgromadzeni, arripuimus occasionem w złą godzinę na całą Rzeczpospolitą osobliwie na wojewodztwo nasze, w którym już impune grassantur Deynekowie, miasta, wsi znosząc, ludzi zabijając y wszystko zabierając, z posr-*

zodka nas obralismy braci naszych, j. mc. pana Zbigniewa z Lubienca Lubienieckiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Dimitra na Rohoznie Rohozenskigo, ktorych do maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego posyłamy, oddadzą ich mc. maiestatowi jego kr. mosci wierne nasze poddanstwo, deferent życziwosci naszej, że życzymy, aby zdrowo, czerstwo, spokojnie, długo panował narodom sobie od pana Boga powierzonym, opowiedziawszy to że my perseveramus in fide ku jego kr. mosci, supplikowac pokornie imieniem wojewodztwa naszego będą, aby się użalił panstw sobie od pana Boga powierzonych et ad clementiam skłoniwszy się oycowsko z poddanemi swemi electoribus suis obeysc się raczył, et non armis, ale pacis mediis flammam hanc, ktora corripuit całą Rzeczpospolitą, gasic y uspokoić raczył, upraszac przytym uniżenie będą, aby jego kr. mosc o naszym wojewodztwie, wiernych swoich poddanych, pamiętał, żeby swawola Deynekow była pohamowana y my zebysmy ab impetitione wolni zostali. Opowiedzą y to jego kr. mosci, że my w takim niebezpieczeństwie nobis non desumus, bo laudo praesenti wszystkim grodom wojewodztwa Wołyńskiego ad noticiam deferre poruczyliśmy, że ad diem decimam quartam augusti do Łucka universi et singuli cives wojewodztwa naszego ziadać się na ktory termin nie wątpiemy, że y jasnie oświecony xiążę j. mc. pan wojewoda Wołyński, ziedzie, iako starzy brat nasz, pro innata przeswietnemu domowi swemu dexteritate et prudentia, takowe nam suggeret belli consilia, zebysmy repres tey Deynekow sweywoli uczynili, a do konca ad interitum nie przyszli, obralismy posłów y do przeswietnego trybunału, j. mc. pana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, y iego mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, ktorzy stanąwszy w trybunale, omnes prosperitates powinszuia Rzeczypospolitey, od ktorey powaga dependet mieysca tamtego. A upraszac będą, aby sądy swe limitowali, y nam przez to wolnieyszy aby czas był ad arma capessenda bez distractiey w sprawach, ktore mamy w różnych regestrach do sądu jch mosciow deloquendas. Ciż jch mc. panowie posłowie jego mosc

pan sędzia ziemski y jego mosc pan podstoli Kiiowscy, absentia unius non obstante, poiada, expeditią od trybunału wziąwszy, do jch mosciow. panow braci wojewodztw in armis s tey strony Wisły zostawiających, ktorym opowiedzą quot et quantis involuti sumus od Deynekow periculis, ad quae arcenda pro die decima quarta augusti ziezdzamy się armati pod Łuck, gdzie consilia belligerandi inibimus y z ich mosciami wszystkimi wojewodztwy pro libertate idem sentire miec chcemy. A przytem jasnie oswieconym, jasnie wielmożnym, jch mm. panom obywatelom wszystkim wojewodztwa naszego Wołyńskiego do wiadomosci praesenti convocationis laudo daiemy, że dzień czternasty augusti w roku teraz idącym tysiąc szescset szesdziesiąt szostym naznaczyliśmy, na ktorym in armis et cum armis pod Łuck stawic się mamy, gdzie quam in frequentiori numero o tem radzic będziemy. Qualiter securitati wojewodztwa naszego od Deynekow było by cautum et provisum, więc y responsa na legatie nasze od jego kr. mosci, od trybunału, od wojewodztw na tymże terminie odebrawszy, id ademus coby concerneret restitutionem avitarum libertatum et pacificationem totius Reipublicae, upraszamy tedy jch mosciow naszych miłosciwych panow, osobliwie jasnie oswieconego xiążęcia j. mc. pana wojewody Wołyńskiego, iako woyny wadza, ktorego listem naszym osobliwie injuramus, aby w posrzodek nas stawiwszy się, optimo juvandae patriae praeesse nobis chciał exemplo, a my przy xiążęciu jego mc. panu wojewodzie bracie naszym starszym, nie tylko residuum dostatkow, w ktorych przez tę temporum infelicitatem uymę mamy, ale vitam et sanguinem pro patrio domicilio libertatis vovere gotowismy, grodowi Łuckiemu inposuimus, aby do grodow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego rozesłał praesens hocce laudum. I. mosc pan Konstanty Zubczewski, łowczy Wołyński, czopowego administrator, dał za wolą naszą złotych polskich trzysta do rąk j. mosci pana Lubienieckiego y j. mc. pana Rohozenskigo, z ktorych praesentibus jego mosci pana łowczego kwituiemy. У того ляддумъ подпись руки тими словы: Erazmy Hulewicz z Woiutyna, dworzanin

pokoiowy krolowey jego mosci, marszałek na tenczas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Которое то лавъдумъ, за поданем през вышменованную особу, а за прынятемъ моимъ урядовымъ, есть до книгъ вписане.

Книга прод. Луцк. 1666 г., № 2189, л. 866.

XXXIV.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ.

Idąc na stanowisko, po trzy mile aby uchodziła chorągiew y dies praescribi ma od j. mc. pana hetmana, ktorego na miejscu swoim stanąć powinna. A gdzie dwie chorągwie staną, od trzeciej aby wies immunis zostawała, sub poena sądu jego mosci pana hetmana.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 386, № 28.

XXXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отравленнымъ на Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію

дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго и Санѣги. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи селъ, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи отъ уплаты податей и военного постоя. Частныя дѣла.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сего, месеца фебруарія девятого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Криштофомъ Перетятковичомъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ на Гулевичове Гулевичъ, подстолій Волынской, маршалокъ на тотъ часть кола рыцерского воеводства Волынскаго, для вписаня до актъ нынешнихъ, подалъ пер облатамъ инструкцію воеводства Волынского на сеймъ ихъ мил. паномъ посломъ нижей менованымъ, на сеймику за универсаломъ его кор. мил. *pro die septima february anni praesentis* през всихъ ихъ мил. пановъ обывателей, *in loco solito w kosciele katedralnym Łuckim* згромажанных, згодне постановленную, даную, яко о томъ тая инструкція, с подписомъ руки тогожъ вышречоного его мил. пана подстолего Волынского, на тотъ часть маршалка кола рыцерского, ширей в себе обмовляетъ, просечи, абы принятая и до книгъ вписаная была, которую я, урадъ, пріймуючи, читалемъ и такъ се въ себе писаная маетъ: *Instrukcyja na seym Warszawski wielmożnemu j. m. p. Wacławowi, hrabi z Leszna. Leszczyńskiemu, krayczemu koronnemu y Kowelskiemu staroscie, wiel. j. panu Samuelowi, hrabi na Korcu, Czartorysku, Łeszczyńskiemu, oboznemu koronemu, Łuckiemu etc. staroscie, j. m. p. Ierzemu Piotrowi na Horochowie Wielhorskiemu, stolnikowi Wołyńskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podsędkowi Włodzimirskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ianowi Hulewiczowi, woyskiemu Włodzimirskiemu, oswiconemu xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, posłom wojewodztwa Wołyńskiego daną, na seymiku Łuckim in loco seymikom*

privilegiato w kosciele katedralnym die septima februarij millesimi sexcentesimo sexagesimo septimo. Ponieważ sufficienter wszystkie urady Rzeczypospolitey et desideria wojewodztwa naszego w przeszłych instrukcyach są wyrażone, tedy jch m. pp. posłowie do nich stosować się y one promować powinni będą, które wszystkie teraz się reassumują y jch m. panom posłom teraznieyszym insimul z teraz namowionemi unanimiter zalecają się. A że teraz novus a prawie fatalis casus wojewodztwu naszemu accessit przez odbieżenie woyska z stanowiska a następnie Tatarow, tedy też nowe musiały accedere utrapionego wojewodztwa rationes. Sejm dwuniedzielny, ponieważ multas in se complectitur materias, y tak krotki czas namowie około całosci Rzeczypospolitey y obrony iey sufficere niemoże, tedy się jch m. pp. posłowie ad necessitatem Reipublicae skłaniać będą, aby w szesciniedzielny obrocony był, iednak na prolongacyą, aby się daley szesci niedziel ciągnąć miał, wedle prawa niepozwoła. A że per negligentiam jch m. pp. hetmanow, że woysko bez wszelkiej ordynathey zastało na stanowiskach, od jch mosciow porzucone, a potem przez nieprzyiaciela rozproszone, przyczyną zguby desolathey y tak wielu zabranych chrzescian w niewolą pogańską, jch m. pp. posłowie ante omnia instabunt y na nic niepozwoła, aż wprzod constitucya stanie, aby jch m. pp. hetmani in futurum (salvis modernis) dożywotni niebyli, tylko od seymu do seymu od Rzeczypospolitey per pluralitatem votorum obrani, a teraz nihilominus urgebunt jch m. pp. posłowie, ut Respublica inquiret z jch mosciow, czemu, mając woysko proporcjonalne siłom nieprzyacielskim, przywiedli ad tantem ruinam nietylko nasze wojewodztwo ale y insze per eundem malam dispositionem, że jch m. pp. hetmani sami woysko porzucili, ad exemplum jch mosciow pp. rotmistrze, porucznicy chorążowie y wielka liczba towarzystwa z pod chorągwie dla swoich wczasow wyiechali, tak że ledwo połowica woyska in statijs zostawała, tedy jch m. pp. posłowie omnino instabunt, aby wszyscy absentes od zasług odsądzeni byli, lubo graviores poenas meruerant, ażeby zółd w skarbie Rzeczypospolitey zostawał, a raczey tych wykupowano,

ktorzy certando pro patria do więzienia się dostali. Seymu aby niezważano w jzbie poselskiej, ale more maiorum aż na gurze y to wtenczas gdyby jura cordinalia essentialia miały convelli, nec per modum profugi, ale tak, iako liberos cives decet per protestationem in facie ordinum regni. A że in extremis media consilia non valent, ex quo extrema extremis creantur, tedy in eo statu Reipublicae, gdziesmy Moskiewskiego po Dniepr stracili prowincye y wojewodztwo Smolenskie y Dineburh, tu zas rebelia kozacka recrudit, braterstwo tatarskie zerwane z tak wielką uymą krwie chrześcianskiej; insuper ani od Austriey, ani od Sweciei, res secure, przeciwko którym potęgom mdłe bardzo subsidia a milite mercenario, gdyż codziennie tego doznawamy, że obrany penitus żadney Rzeczpospolita od żołnierza niezna, y owszem arma contra hostem sunt aversa in Rempublicam, tedy po panu Bogu inszey obrady zażyć niemożemy, albo more majorum rzucic się ad prima principia y wszystkim pospolitym ruszeniem na koń wsiadać, bo albo te iedyne w oyczyźnie naszej ieszcze remedium albo nullum, ponieważ Rzeczpospolita przez własnego żołnierza tak zubożona, nie może par byc solvendis stipendiis, ktore pospolite ruszenie aby naydaley in fine aprilis per constitutionem ogłoszone było, y iaki tego pospolitego ruszenia Rzeczpospolita naylepszy wynaydzie sposob, takowego jch m. pp. posłowie nasi trzymac się mają. A ieżeli by to mogło bydz practicabile, dla iakiey per malevolos contradictiey, tedy, alijs remediis nieufaiąc, na concluzyą seymu niepozwolili, et media salvandae patriae takowe tylko acceptowac zlecamy, ktoreby ex aequo nas iako y insze wojewodztwa salvowały, tych zas ktore by inszym prodescent wojewodztwom, a naszego Wołyńskiego nieratowały, contradicowac. Strzeż Boże, gdyby seym kto impius zerwał, tedy po rozerwanym seymik wojewodztwu naszemu w Łucku składamy w niedziel dwie, a iesliby Łuck, quod absit, został extra securitatem, tedy xiąże j. m. p. wojewoda Wołyński, albo j. m. p. kasztelan Wołyński, etsi intermisserint jch mosc, tedy j. m. p. podkomorzy Łucki, albo z urzędnikow ziemskich jch mosciow ktorzy,

per universalia sua in loco apto et sekuro convocare nos ma, a my na mieysce naznaczone in armis et cum armis, iako cnotliwitey oyczyzny synowie, stanowic się obiecuiem. Upadku Rzeczypospolitey naywiększą byc rozumiemy przyczyną, diffidentią inter principem et status, z tego fundamentu extinctum w oyczyźnie consilium, stanęli przeciwko sobie parentum et liberorum sacramenta diversa, wylała się krew civium, wzniesione ab intra prowincye regis Moskiewskiego, auctie tatarskie braterskie zerwane, rebelia kozacka reassumpta, iednym słowem ztąd ewersio Rzeczypospolitey et subsanatio horum, qui oderunt nos, a tey diffidentiey nieulczywszy, nemo sani mentis meliora sperabit tempora; sposob zas uliczenia ten podaiemy: upraszac j. kr. mosci pana n. m., aby na ukontentowanie powierzonych sobie od pana Boga populorum, praeculendo viam murmuri ab ultima desperatione, zawieraiąc malevolis campum do traductiey, juramentum pactorum conventorum reassumat, wzaiemnie senat, przy boku j. kr. mosci zasiadaiący, toż niech uczyni y ab equestri ordine posłowie też przysięgę praestent, z tą declaratią iż się wszystkich motus ab intra wyrzekamy y zdrowia nasze przy dostoinstwie j. kr. mosci położymy; drugi sposob: aby traktaty pod Jaroszynem stałe in toto byli approbowane, cum restitutione civium, pod którą iednak amnistią tych szkod, ktore od żołnierza poczynione po Jaroszynskich traktatach, podszywac niepozwalamy, fide, honore et conscientia obowiązuiąc jch m. pp. posłow, aby nam takowey amnistiey nieprzyięli, ktorey ex nunc protunc contradicuiemy y za prawo iey miec niehcemy. Na zapłatę woyska podatki salvis abjuratis (wytrąciwszy troie podymne, ktoreśmy dali) cum tota Republica ad proportionem calamitatis nostrae modernae dac pozwalamy, komu zas płacic, komu nie, y iako płacic z Rzeczpospolitą zgodzac się. A że res eo adductae, że nobilitas w domach, żadnym sposobem tuto rezidowac niemoże, ex quo ma serpentem in sinu Tatorow z kozakami conjuratos in perniciem oyczyzny in visceribus Reipublicae, bo Ukraina w Krym się obrociła, a Wołyn w Ukrainę, gwoli czemu cum pignoribus do fortēc

tulic się musimy; co zas sine ordine, który anima rerum, żadnym sposobem być niemoże, przeto lauda, które sobie na fortecach nobilitas cum consensu haeredum et possessorum postanowiła, albo postanowi, per constitutionem approbentur, które lauda tych tylko stringere mają, kto się sam dobrowolnie pod ten porządek podda, renuentibus et absentibus, nec quidquam praejudicando. Pod który czas tak niebezpieczny osobliwie naszemu województwu już pogranicznemu od koczowisk tatarskich musiała być ostatnia ruina, niemając żadney restaurowaney fortecy, tedy lubo y stare prawa y pacta conventa o tem są, instabunt jch m. pp. posłowie nasi y efficere mają, aby constitucya na tym seymie stanęła, żeby miasto j. kr. mosci Łuck, metropolis województwa naszego y forteca, względem pozyciey mieysca, choc opustoszała, nieposlednia, od zimowych chlebow y innych aggravatij żołnierskich, ad instar miast inszych głównych było libertowane. Sposob fortificowania y porządek koło tego namienic do blisko przyszłego seymiku składamy, czego wszystkiego approbacyą jch m. pp. posłowie nasi per constitutionem przywiodą Włodzimirską fortece y Krzemieniecką przez powiaty swe do ufortyfikowania takowymże sposobem, iako y Łuck, jch m. pp. posłowie mają promovere. A iż propter distantiam loci pomienione fortece od obywatelow tuteyszego województwa zostając y propter angustiam miejsc niemogą być wygodne, zaczym uprosilismy j. m. pana krayczego koronnego, starosty teraznieyszego Kowelskiego, aby jch mosc pro innato ku Rzeczypospolitey amore, Kowel miasto j. kr. mosci, ex positione mieysca bardzo sposobny do fortificowania mocnił y ofortificował, ile ze et fortunarum magnarum y w armacie tak wielkie, iako y ręczney strzelbie, multum abundat. Ponieważ ta fortificatio sine dispendio proventow Rzeczypospolitey należących, a cum publico commodo in conservationem tamtego całego kraju bydz może, instabunt jch mosc pp. posłowie nasi, aby tąż constitutią starostwo Kowelskie od chleba zimowego przechodow y noclegow przez lat dziesięć było libertowane, ażeby tym sumptem, który co rok na ten chleb zimowy zwykł bywac wydawany, miasto Kowel j. kr. mosci

ufortyfikowane było ku ozdobie Rzeczypospolitey et in securitatem tamtego kraju od incursiey nieprzyacielskich, et jeżeliby do pospolitego ruszenia przyszło, niepierwey się z fortet ruszymy, aż dalsze wojewodztwa zciagną się, nas pominą, a my dopiero z jch mosciami, da pan Bog do boku j. kr. mosci stawimy się. Obawiali się zawsze majores nasi, aby na się y na całą Rzeczpospolitą moim wojny Tureckiey nieobalili, teraz wojewodztwu Wołyńskiemu, ktore proximum periculi to się niezdaje, że classicum conitur, przez to, że inscia et inconsulta Rzeczpospolita do monarchow różnych ratione subsidiorum, rozni wyprawieni posłowie, czym verendum, aby nam przedzey, niżeli rozumiemy, nieprzyszło do wojny Tureckiey, w którym wojewodztwo nasze przed innemi musiałoby wprzód periclitari, przeto sentire nostram deferent ordinibus regni jch m. pp. posłowie nasi, aby satius z Moskwą tractaty rozerwano et omni meliori modo viento Orde a pact pod Chocinem przez jas. wielm. Lubomirskiego wiecznie zawartych niewzruszac, ale ie per secula krwią synow koronnych y Wiel. X. Lit. wytargowanych wiecznie trzymac. Restitutią y ukontentowanie j. m. p. Lubomirskiego tym iest potrzebnieysze, im większe na oyczyzne imminent ab origente pericula, iako potrzebnego civis acceleranda restitutio, ponieważ Rzeczpospolita widziec musi wielki ztąd profekt pracy z industriey godnego j. mosci oyci y godney pamięci j. m. p. wojewody Krakowskiego w zawarciu pakt Chocinskiach, że dotąd zostawała immunis y daleka od każdego takowego, iakiemu teraz imminent niebezpieczeństwa, wątpic niepotrzeba, że tenże iako magnanimae stirpes magnanima soboles y wielki in Republica civis, syn godnego wojewody Krakowskiego te nasepione wojny Tureckiey obłaki swą rozpędzi industrią, y siła do ratificatiey pakt Chocinskiach per suam pomoże habilitatem, instantissime pp. posłowie cum tota Republica na początku zaraz seymu suplikowac do majestatu j. kr. mosci będą, aby tak potrzebny civis czasu ile tego do sublevatiey oycyzny revocetur z zagranice y reintegretur w szczedrobliwą j. kr. mosci łaskę tym bardziey, że y seymy etiam sine lege rwac poczeli y dla interessow prywatnych

vacillat Respublica, przez to bo cała Respublica dla interesow in periculo, serio tedy jch m. pp. posłowie upraszac będą j. kr. mości, aby przy amnistey daney j. m. pan Lubomirski powrócił z zagranice do oyczyzny, bo tak wielkich ludzi w panstwie pogranicznym mieszkanie nie iest z pożytkiem Rzeczypospolitey, są exempla rzymskie y swiże nasze w pamięci, revocetur tedy praevia securitate personae et bonorum. Seymu też żaden poseł rwac niepowinien, chiba przy wyraznym prawie, iako to w jzbie poselskiey prawie nic się nietraktuie, według dawnego zwyczaju, ale in usum wzięli, że do jzby senatorskiey uszedszy, piątym dniem tam zażywają prolongathey y wszystko robią a to contra legem, bo oczem się w jzbie poselskiey niemowiło, to na gurze niema byc traktowano przez pięć dni, tedy na gurze concludowac powinni a nie według przyczyn, firmiter jch m. pp. posłowie stawac powinni, y nie pozwalac dłużej nad pięć dni tam concludowac y w żadne nieuchodziec prolongatie przeciwko wyraznemu prawu. A ieżeliby który poseł chciał przy prawie seym rwac, powinni stanąć przy nim posłowie sinminus, że przy priwacie jzba poselska powinna sana discernere. Constitucye o chlebach y stanowiska reasumowane mają bydz in toto, ktoby się ważył w dobrach stacye wybierac y stanowiskiem u nich stac, assignatie na nich brac, iako ten, kto bierze assignatie na takowe dobra, tak ten, co ie daie, mǎ subesse constitutioni millesimi sexcentesimali sexagesimi, o co każdy rotmistrz respondere powiniem, porucznik, namiestnik y compania wszystka, także gdzieby z dwora szlacheckiego kto się z nich ważył brac, y gdzie chorągwie trzy noclegiem stały, aby się czwarta stac nieważyła sub poenis ejusdem constitutionis. Ciągnienia też aby żadna chorągiew niezażywała daley nad trzy niedziele, bo to ruina Rzeczypospolitey, o co wszystko forum w trybunale inter causas militares, o który artykuł secundum legem instabunt jch m. pp. posłowie. A iż żadne prawo niepozwała, aby dispozycye dzieci od rodzicow odbierano, bo lex universalis samego Boga w disposithey rodzicow ich zostawuje, przeto że przeszły jas. wiel. j. m. xiądz biskup Łucki,

terazniejszy primas regni, chciał brac dispositiã corki j. m. pana Luskowskiego y ze, secundum libitum suum, wydał ją za j. m. pana Zahorowskiego, podczaszego Wołyńskiego, a nie secundum mentem przeszłego j. m. xiędza beskupa Łuckiego, o to na nim excommunica stanęła, tedy mają jch m. pp. posłowie przy suplice w jzbie poselskiej j. m. p. Luskowskiego wesprzec, iakoby przy prawie Bożym y przyrodzonym zachowany był, a ta excommunica żeby zniesiona była, et in posterum caveatur lege, aby nie były podobne exarbitantie. Wolnosci nasze, pozał się Boże, pessundantur, unica ieszeze zostawała intacta basis libertatis-trybunał koronny, ale y tego decretowi inflictum na seymie blisko przeszłym rozerwanym enorme vulnus, bo damna poprzysiężone ex seriis controversiis przez szlachcica gravissime ukrzywdzonego przez dekret seymowy pokassowane, y tenże ukrzywdzony szlachcic infamiae poena ab injuriante innotatus, iako y przedtym mala interpretatione Torunskiego statutu przy aggrawatiey drogich szlachty decretom trybunalskim, vindicowana injuria przez condemnaty seymowe od mieszczan Lwowskich, te dektera trybunalskie skassowane y szlachta indebite na seymie od tychże mieszczan iest aggrawowana, poruczamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby circa auctoritatem decretow trybunalskich, prawem zdawna utwierdzonych, firmiter stanąwszy na seymie blisko przeszłym zerwanym, dekreta trybunalskie zniesione in integrum restituant. Infamiarum poenas, in contumaciam na szlachcie otrzymane, per legem sufferant et praecaveant na potem, aby seym w dekreta trybunalskie y ich powagę non involwet, a statut Torunski, ktory repugnat mala interpretaetione wolnosciom szlacheckim, non concernat szlachtę, w czym in toto reassumatur artykuł instrukciey wojewodztwa naszego, na seym blisko przeszły napisaney. Podziękują jch m. pp. posłowie nasi j. kr. m. panu n. m., że providet wczesnie rebus tey tot malis strapionej oyczyźnie; tedy posłowie naznaczeni albo już wyprawieni są propter opponendas vires cesarzowi Tureckiemu, od ktorego ieszcze non constat wyraznie y dowodnie do Polski imprezie, do panow chrzescianskich y wszystkich

colligatos, praszając o auxilia przeciw tak potężnemu monarsze, iednak cavebunt jch m. pp. posłowie cum Republica y takowe tylko acceptowac będą auxilia, ktore non sunt suspecta, y od tych narodow, z ktorego dalecy są ab ambitu regni principes, żeby zas, strzeż Boże, pro subsidio niebyło maleficium, y żeby przez wprowadzone podeyrzane posiłki non vacillet liberae electionis iedyne clendum wolności szlacheckich, a insze iakoby nayzdrowsze y naybezpiecznieysze cum Republica inibunt rationes et modos, wynaydą media nayskuteczniejsze. Spraw tych et materias, ktore concernunt statum, per deputatos niedopuszczą jch m. pp. posłowie odprawowac, ale ad Rempublicam conclusia takowych rzeczy należec ma. Ordynacya godnego y wielkiego w oyczyźnie illo protunc seculo j. m. p. Jana Zamoyskiego approbata constitutionibus, ponieważ przychodzi in disquisitionem, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby ineant modum cum toto Republica, aby iako nayprędzey była rozsądzona, zabięgaiać dalszym między takimi domami diffidentiom, a iako universa Respublica postanowiła ordinatią, tak gdy ad iudicium deveniet, per totam Rempublicam iudicetur, non per deputatos. Wielkie ztąd oyczyzna nasza wpotrzebach swoich ponosi subsidium, kiedy życzliwi cives, braniać oney, nietylko zdrowiem zaszczycaia, ale też in defectu skarbu koronnego własnymi fortunami potrzebam Rzeczypospolitey wygadzaia, iako swiże documentum patet w affekcie godney pamięci ias. wiel. jego mosci pana Stepana na Czarncie y Tykocinie Czarneckiego, wojewody Kiiowskiego, aby tedy in futurum do podobney uczynności podała się occasia, promotebunt ich mosc pp. posłowie. Calculationem y liquidationem expens erogowanych tegoż jego mosci p. wojewody Kiiowskiego na publiczne Rzeczypospolitey potrzeby, inibunt modum cum ordinibus regni, iakoby successorum, iako nayprędzey satisfactia stac się mogła. A lubo nietylko w Koronie, w W. X. Lit, quo patet orbis, iawne są tegoż ich mosci p. wojewody Kiiowskiego merita, bo przyznac to każdy może, że oyczyźnie naszej prawie już upadłej restituit rem, zaco iako odniósł a Repubiica gratitudinem, testatur legum volumen,

przecież iednak iako żaden niebył *ex omni parte beatus*, tak dosko-
nało się temuż ich mosci panu wojewodzie, bo post fata godney
pamięci ias. wiel. jego mosci, pan Sapieha, wojewoda Wilenski,
hetman Wiel. X. Lit, a potem y *successores* jego mosci uderzyli
w *successorow* jego mosci p. wojewody Kiiowskiego, dali *actionem*
ratione desolationis bonorum przez woysko koronne, na owczas w
kommendzie jego mosci pana wojewody Kiiowskiego będące, w Lu-
belskim trybunale y otrzymali *condemnatę*, o ktorej *cassatią* ich
mosci pp. posłowie nasi *procurabunt*. Ponieważ tak byc musiało,
że majątnosci jego mosci p. wojewody Kiiowskiego *protunc* byli in
hostico, zaczym nieprzyiacioł Rzeczypospolitey, woysko Moskiewskie,
z krajow Wiel. X. Lit. *exterminuiąc*, tak od Moskiewskich, iako
koronnych y W. X. Lit *damna pati* własci jego mosci p. wojewody
Wilenskiego musiały, przeto starać się o *cassatią* *condemnaty* tey
per legem będą ich mosci pp. posłowie. Wielka ztąd iest *diminutia*
Rzeczypospolitey, gdy dobra iey *alienantur*, zktąd musi *extingui fer-*
vor do usługi oyczyzny, gdy *sensim* obrociliby się dobra Rzeczy-
pospolitey w dobra ziemskie, albowiem ten chlib, który iest *meren-*
tium ad bene merentes, iuż byłby przezto samo zszczuplony, zale-
camy tedy ich mosci pp. posłom naszym, aby y stare prawa *de non*
alienandis bonis regalibus utwierdzili y osobliwą *constitutionią* zabiegli,
iakoby to in *posterum* nigdy niebywało, *salvo* iednak *jure* tych,
ktorzy przedtym otrzymali nagradą strat y prac swoich. A że y
to iest z wielką *oppressią libertatis nostrae*, że ich mosci pp. oby-
watele W. X. Lit. nowe cło wodne *sine consensa ordinum privata*
authoritate postanowili y iuż go w Brzesciu od statkow szlacheckich
wybieraia, aby tedy te cło *per constitutionem* *annihilowane* było,
maia ich mosci pp. posłowie *efficere*. Ciż ich mosci pp. posłowie
instabunt, aby na chorągwie wszystkie *aequaliter* przez dwoch *com-*
misarzow, iako zasługi, tak chleby y *lyberny*, w dobrach jego kr.
mosci y duchownych były *distribuowane*. Niemniej y o to aby po-
wiat Wilpinski, dawno do Korony należący, znowu do teyże był
przywrocony. Jego mosci pan Domaniewski, chorąży roty *ussarskiej*

starego zaciąga jego kr. mosci, iż się ważył nad prawo dobra ziemskie w naszym wojewodztwie przez assignacie żołnierzom rozdawać zaczęły ciężkie aggravatie, desolatie y zniesienie tychże dobr stało się, aby według prawa był sądzony y karany, iako contemptor legum, instabant ich mosc pp. posłowie. Ciż ich mosc pp. posłowie wniosą instantię za j. mc. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołyńskim, bratem naszym, aby j. mc. ponieważ, przy wiadomości prawie wszystkich nas, za transmutacją przez dekret sądu głównego trybunalskiego siedzenie wieży Sanockiey na Łucką, o zabicie urodzonego niegdy j. mc. pana podczaszego Wielunskiego, in tempore praefixo decretum w wieży Łuckiey, gdzie wszyscy głównicy siadaia, też więzienie przez lat dwie y niedziel dwanascie sine intermissione wysiedziały y we wszystkim decretowi trybunalskiemu względem głowy tegoż j. mc. p. podczaszego Wielunskiego uczynił był in altera parte, tegoż decretu accedente consensu totius Reipublicae per constitutionem relaxowany. Także za j. m. p. Andrzejem Jełowickim, woyskim Łuckim, ponieważ z decretu trybunalskiego więżą nakazano w zamku Krzemienieckim przez półtora lata wysiedziały, supplicowac będą ich mosc pp. posłowie do maiestatu jego mosci y Rzeczypospolitey, aby a residuitate tey wieży był relaxowany, który dla słabego zdrowia, ktore w więzieniu za zaszczyt jego mosci y za całość Rzeczypospolitey w niewoli Tatarskiey stracił, że był wysiedziec niebędzie mógł ostatnią, o czym y constitucją ich mosc pp. posłowie nam przywiozą. A iako wprzeszłych instrukcyach zlecilismy ich mosc panom posłom naszym, tak y teraz injungimus, aby się opponowali przy constitutiei y dekretach tribunalskich, vigore ktorych dobra Łopiennickie należą j. mc. panu Teodorowi Niemirzyczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu, y successorom godney pamięci jego mosc pana Woyniłowicza, starostą Litynskiego, półkownika jego kr. mosci. Toż się ma rozumiec y o zasługach w W. X. Lit. przez constitutią saccessorum j. mc. p. Ierzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, assekurawanych. Nie małą szkodę wojewodztwa ukraińskie y z wielu innych miar, ale y ztąd niemniey maia, że collegia patrum societatis Jezu przez nieprzyia-

ciela koronnego funditus są zniesione, a zatem młodzi tych wojewodztw exercitationem w tych naukach, iako przedtem była, niemaia y subiecta do usługi Rzeczypospolitey kiedyżkolwiek by w tych kraiach musieli ostawac, czemuż wojewodstwo nasze providendo, collegium Łuckie już prawie na samym pograniczu od nieprzyaciela zostaiące y bardzo zniszczone, w którym młodzi nietylko wojewodstwa naszego, ale y dalsze ukraiinne zabieżały exercitie swoje mają, zalecamy ich mosc panom posłom naszym, aby ich mosc włożyliście to na tym seymie y efficient, aby wioski tego collegium: Kuczkorowce, y Botyn, y Łyszcze, byli od chlebow, hybern, przychodow y noclegow żołnierskich libertowanc. Desideria ias. wielm. xięcia jego mosci Konstantego Krzysztofa Koributa na Zbarażu y Wiszniowcu Wiszniowieckiego na przeszłym seymiku ratione libertaciey Zmigroda, a na terazniejszym seymiku ratione desolationis dobr xięcia jego mosci przez chorągiew jego kr. mosc pana n. m. pancerną, pod którą porucznikiem j. mc. pan starosta Chęciński wniesione, ich mosc pp. posłowie nasi aby promoteant y consolationem w tym xięciu jego mosci a Republica otrzymali, serio zlecamy. Takowym że sposobem desideria y merita wielmożnych ich mosc pp. podkomorzego Łuckiego y starosty Kaniowskiego, ciż ich mosc pp. posłowie promoverere mają. A iż nayiasniejszy krol jego mosc Władysław Czwarty u opiekunow j. mc. pana Kazimierza Krasickiego wziąć raczył na swoje potrzebe summę niemałą y opieka ta była y dotychczas iest j. mc. szkodliwą, także zasługi swoja y stryia jego mosci petita, j. mc. pp. posłowie aby na seymie promowowali y rękę podali j. mc. panu Krasickiemu, iako utrapionem przyczyną, do jego kr. mosci y wszystkiey Rzeczypospolitey, cum ea cautella, aby napotem privilegia contra jura regni, ani opieki, niebyli wydawane y j. mc. pan Kazimierz Krasicki aby był in praemissis integrum restitutus. Dawno y na to equestris status utyskuje, że executionem super jure victis miec niemoże, zlecamy tedy serio ich mosc panom posłom naszym, aby constitutione obwarowali fortem executionem, iż iesli loci capitaneus propriis viribus uczynic iey niemoże, aby ad mota

nobilitate inodate też exccutią uczynił, więc że pessimo exemplo jurevicti in publicis locis versantur, tedy y w tem ich mosc pp. posłowie nasi obostrzą tą constitutią, aby to beneficium in locis publicis conversandi jurevictis zabronione było. Poborcowie wojewodztwa naszego noviter obrani do troyga podymnego, też troje podymne z assignatią skarbu koronnego na praesidium Białocerkiewskie wydali, tedy ich mosc pp. posłowie nasi instabunt, aby Respublica w rachunku do podatkow wojewodztwa naszego przyieła, y aby kwit z tych podatkow od skarbu koronnego otrzymali, a pp. poborcy na przyszłym da pan Bog seymiku calculationem przed wojewodztwem naszym skuteczną uczynic powinni będą y kwit od nas otrzymaia. Fundacya urodzonego j. mc. p. Samuela Dałmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, oycow zakonnikow sw. Dominika w dziedzicznych wsiach iego Jałowiczach y Worszynie w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Łuckim leżących, in omnibus punctis et clausulis aby approbowana była y zasługi tegoż j. mc. pana sędziego, ktory a prima aetate usque ad senectam oyczynie y jego kr. mosci szczyrze y wiernie oddał, szczodrobliwą j. kr. mosci łaską osobliwie biorącemu się ad statum spirituałem miłosciwie opatrzone ex spiritualibus bonis. Instantią naszą przeszłego seymiku za pany Radziejowskiemi bracią, z wojewodztwa Podolskiego szlachtę, krzywde niemałą, przeciwko privilegiom, ab antiquo od nayiasniejszych krolow ich mosciow polskich na pewną ich daninę, w powiecie Latyczowskim leżącą, służącym, od ich mosc pana starosty Barskiego cierpiącym, ich mosc pp. posłom naszym przeszłym do jego kr. mosci pana n. m. wniesc zlecilismy byli, co iż za niedoysciem tegoż przeszłego seymu swojego niewzięła effectu, tedy też instantią ich mosc pp. posłowie nasi teraznieysi, ponieważ o naruszenie daniny tak dawney idzie (aby y nasze takoweż in dubium na potem od kogo niebyli vocovane) za temiż pany Radziejowskimi wniesc mają, zlecamy. Ktore to laudum nasze, unanimi consensu postanowione, urodzonemu jego mosc p. Janowi na Hulewiczowie Hulewiczowi, podstolemu Wołyńskiemu, marszałkowi na tenczas koła

naszego rycerskiego do act podac zlecilismy. У тоє инструкціи подпись руки его мил. пана маршалка тыми словы: Jan Hulewicz na Hulewiczowie, podstoli Wołyński, marszałek na tenczas koła rycerskiego, m. pr. Котораяжъ то инструкція, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы подаваючос, а за моимъ урядовымъ принятиемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаная.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2190, л. 35, № 4.

XXXVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодование на заключение Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частные и казенные долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое званіе, выставили на свой счетъ отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замойскими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волынскаго и Бельзскаго воеводствъ и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣвскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ.

Року тысяча шест сот шестдесят сегого, месеца фѣвраля сегого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его корол. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостинскими,

становъши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранский, судя земский Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства тогожъ Черниговъского, инструкъцию воеводства вышъ-менованого, зъ подписом руки своее, на сеймъ валный Варшавъ-ский их милости паном послом даую, для вписаня до книгъ ни-нешъних перъ облятам подалъ, такъ се в собе маючую: *Instructia ich mosciom panom posłom wojewodztwa Czernihowskiego: j. mosci panu Piotrowi Charzewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. mc. panu Janowi Piasoczynskiemu, Nowogrodzkiemu y Ułanowskiemu staroscie, j m. panu Jakubowi Woynie Oranskiemu, sędziemu ziemskiemu Czernihowskiemu, j. mc. panu Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, na seymiku antekomitalnym seymu, die septima marcij przypadającego, według constitutiei we Włodzimirzu zgodnie obranym. Ieżeli w ciężkim żalu zostawało wojewodstwo nasze, gdy od tak wielu lat sola spe restitutionis laetatum, oczekiwało finem malorum et indignae servitutis, tym ciężey boleć teraz musi, widząc że nie tylko non concluditur pax per arma, aut honesta media, ale nova coraz erumpit flamma. Było tey nadzieie wojewodztwo nasze, że albo aquila polonorum, conjuncta pogoni, mogła rezistere sempowi północnemu, more majorum, ktorzy w samey stolicy et in ipso nido victrices foverunt aquilas, dla tego żadney nie życzyło commissiei, zwłaszcza takiej, przez którą by, strzeż Boże, praejudicium Reipublicae dziać się miało, teraz lubo confidit, że non avelletur a sinu dulcissimae matris patriae, raczy, iako nayprędzey redibit in gremium iey, gdy iednak maligna fama flat, iakoby, strzeż Boże, per aliquos inhonestas tractatus miała imminere ruina, pytać się będą ante omnia j. mc. panowie posłowie nasi y do żadnych spraw nie przystępować, quo ausu j. mc. panowie comissarze tantum periculum induxerunt in Rempublicam y smieli na avulsio pozwalac. Przypomnią jego kr. mosci, że nie tylko nie ustępować nie a corpore regni, ale ablata recuperare, swiętobliwie poprzysiągł na czczęśliwey koronatiey swojej, proponent inter media ordini senatorum, do czego jch mosci lex et sacrum stringit*

juramentum, si quid Reipublicae nocivum viderent, avertere et semet ipsos opponere; statui denique equestri, in quo robur consistit Reipublicae, przypomnia, quanto sanguine majores nabywali provinciey et ex parva patria potentissimum usque ad invidiam narodow efficerunt regnum, ktorego nec ipsa Ottomanica mogła kiedy obscurare luna, teraz kiedy tenże ardor gloriae in animis residet posteritatis nec degeneres za pomocą Bożą filii, dla czego mają pati provincias, tanto sudore partas, per inhonestum et paucorum libitum, adinventavelli media. Będą się przytym pytac dla czego ex senatus consulto, inscio et excluso tertio ordine, wydana instructia, czemu z cancellariey Litewskiey bez koronney pieczęci, contra vincula unionis, czemu bez senatora ex ordine senatus koronnego tractowano. Jakosmy tedy tu w kole naszym de oppressione libertatis nostrae protestowalisie, tak zlecamy j. mc. panom posłom naszym, wprzod przed majestatem Bozkim, potym jego kr. mosci et coram tota Republica protestowac się przeciwko tym złosliwym pactom, ani ich approbowac. A że to flumen malorum ex malis consiliis inundavit in patriam y co daley ad interitum prowadzi, inquirent, ieżeli, ut publicus hominum sermo fert, y dla czego ex senatus consulto in suo ordine equestri transactia iakas z krolem y koroną Francuzką stanęła, y po co przeszły poseł do Franciey iezdził, y ten poseł francuzki dla czego się tu bawi tak długo et sub specie legationis in res nostras inspicit, ktory aby był ante omnia relegatus, instabunt także, aby producowana była teraznieysza do Franciey y do Turek instructia, na żadne zas conjunctie y ligi z pomienionym krolem y koroną pozwalac nie będą mieli facultatem. A że nova imminent bella, iako w pierszey instantiey zleciło woiewodztwo nasze instare, aby ich mosc panowie hetmani dożywotni nie byli, toż y teraz zleca tanto magis, gdy na wojne cum infensissimo nominis christiani et sanctae crucis hoste potrzebuie oyczyzna ductorem exercitus aestate vigentem et fama victricum armorum celebra. Na żadne przytym liquidatie żadnym osobom pozwalac nie będą, ale ad feliciora tempora odłożą, także y długi wszystkie koronne. Oppressio

j. mosci pana Linczewskiego, brata naszego, commovit nas, którą cierpi od j. mc. pana Lubowickiego, kasztellana Wołyńskiego, expulsus de bonis, otrzymał dekret trybunalski, przeciwko któremu wyniosł mandaty j. mc. pan Wołyński, promovebunt to tedy eam injuriam panowie posłowie nasi. Szlachta nowa, per indigenatus et nobilitationes erigovana, iż non satisfecit legibus, aby była eo beneficio privovana, a in quantum conservari circa illud zechcą, aby swym kosztem ducta proportionie substantiarum na tę expiditią ludzi stawili. Strony seymu, ieżeli wszystkich wojewodztw zgoda będzie, aby w szescniedzielny był obrocony, accident ad communem consensum panowie posłowie, ieżeli też dwuniedzilny stanie na swym placu, tedy ex usitata praxi same fisci sprawy sądzone byc maia. W sprawie y krzywdzie kosciola Bożego strony oycow Dominikanow Chełmskich praetensiey, także w sprawie jasnie wielmożnego j. mc. pana Lubomirskiego, j. mc. pana podkomorzego Nowogrodzkiego, j. m. pana starosty Nowogrodzkiego, j. mc. pana Piaseckiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, j. mc. pana podstolego Brasławskiego, reassumitur instructia przeszłego seymiku. Tak że punct o panu Radzieiowskim eo addito, aby originale diplomatis iego było producowane, iako y we wszystkich inszych punctach, w tey że pierwszej wyrażonych instructiey. I. mc. pan Leszczyński, obozny koronny, deposuit in medio nostri quaerellam na mieszczan Lwowskich, huic instantie j. mc. assistent et promovebunt panowie posłowie nasi. Jeżeli w czym opprimitur libertas, paritas juris et aequalitas status suffertur, iako kiedy non administratur justitia, o co się sam Boski gniewa majestat, gdy ieszcze variis modis impeditur, aby tedy sprawa jasnie wielmożnego j. mc. pana kasztellana Czernihowskiego y całego domu ich mosciw panow Zamoyских z jasnie oswieconą xiężną ieymcią Wiszniowiecką, wojewodzina Ruską, y j. mc. panem wojewodzicem Sendomirskim tandem fine, ulterioribus dillationibus, sądzona była, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi. Oppressio status aequestrīs ukazuje się in persona j. mc. pana podczaszego Wołyńskiego y drugich j. mosciow,

gdy contra leges aggravantur a spiritualibus w tym także punctie reassumitur przeszła instructia. Novo et inaudito exemplo wojewodztwo Bzreskie Litewskie privatim, sine lege publica, cło na Bugu w Brzesciu wymyslili, czym wojewodztwo Wołyńskie, Bełzkie, ziemia Chełmska aggravantur, aby tedy ta servitus zniesiona była et poena sub hoc audentibus postanowiona idque cum assignatione fori w trybunale koronnym ex speciali registro. Mimo wyrazne prawo postanowiona przez pana Radzieiowskiego na rzece Bugu sluza, instabunt panowie posłowie, aby zniesiona była et poena tanquam contra impediementem navigationem surowie postanowiona. Te tedy puncta y wszystkie insze, na ktorych należy saluti oyczyzny, conservationi praw y swobod naszych, zlecamy y powierzamy fidei, honori et conscientiae ich mosc panow posłow cum ea declaratione, że in quantum by w tym punkcie strony commissiey Moskiewskiey mieli contravenire, czego jch mosc, nie rozumiemy instructiey teraznieyszey, in personis ich requirowac tego będziemy. Działo się we Włodzimirzu, na seymiku die septima februarij tysiąc szescset szescdziesiąt siodmego roku. У тоє інструкъциі подпис руки маршалковъское въ тые слова: Jakub Woyna Oranski, sędzia ziemski Czernihowski, marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то інструкъція, за поданем и прозбою вышречное особы подавающее, а за моим урядовым принятем, до книг нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 34.

XXIX.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ

обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей.

Року тисеча шест сот шестдесят сегого, месеца феврала сегого дня.

На вряде кгородском, в замку его кор. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинскими, ставъшы персоналитер, урожоный его милост панъ Александеръ Корчевский, маршалок кола рыцерского воеводства Кневъского, инструкъцію тогожъ воеводства менованого, с подписом руки своею, ихъ милости паном послом, на сеймику в Володимери згодне обраным на сеймъ валный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешныхъ пер облятам подалъ, так се в себе маючую: *Instructia j. mc. panom posłom na seym walny Warszawski, pro die septima marcij in anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo złożony, obranym y wysłanym od nas, obywatelow woiewodztwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzonych, dana, to iest: j. mc. panu Marcinowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Mikołaiowi Sapieze, staroscie Owruckiemu, y j. mc. panu Demianowi Surynowi, ktorych ich mosciow, używszy y do tey pracy publiczney y usługi woiewodztwa naszego, upraszamy y obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkiey y naszej instructiey stosowali, iako wszyscy musielismy ubolewac, kiedy oycyzna domową musiała się mieszac woyną y siły iej nieprzyia-*

ciółom straszne postronym wzięli się, tak teraz stupore quodam continuo ingemiscendo, iż po tak strasznych paroxizmach destituitur consilium przez rozerwanie seymu swego przeszłego. A że jego kr. mosc pan nasz miłościwy, nie żałując zdrowia swego y ochotnie prace swą ofiarując, składa seym, day Boże szczęśliwszy, niżeli tamten, podziękowawszy za to jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, staną przy prawie j. mc. panowie posłowie y uprszac będą, aby szescniedzielny mógł być, ponieważ materie obrady Rzeczypospolitey et exorbitantiarum siła potrzebią czasu. Potrzebną jego kr. mosc pan nasz miłościwy proponit materią, ut ineat modum Respublica, iako by urywanym seymom zabieżyć się mogło, inferant j. mc. panowie posłowie, iż trzebaby, aby staropolska confidentia inter tres status Reipublicae wrocika się, do czego aby jego kr. mosc, iako pan dobrotliwy, paterna benevolentia był powodem, suplikowac będą, lecz że weszło y to in usum, iż niektorzy posłowie privato abundando sensu mieszaia seymowe materie privatami, przeto cokolwiek by Rzeczpospolita w tey materiei do poprawy tam tardo cursu idących rad publicznych wynalazła, od tego j. mc. panowie posłowie nasi nie będą alieni. Jako jego kr. mosc w instructiach swoich upewnia, iż ta minnica, ktora specialiter w niewecz stan szlachecki obrociła, iuż więcey nie będzie pomnażała się, tak aby y constitutione haec pestis Reipublicae wykorzeniona została, a dobra moneta reintroducta, consulent cum Republica j. mc. panowie posłowie nasi. Przyzna to wojowodztwo nasze, iż z carem Moskiewskim iest potrzebny pokoy, ile przy teraznieyszym tatarskim okrucenstwie, iednak in tantum panowie posłowie nasi na postanowienie pakt z Moskwą pozwolą, in quantum stanąc będą mogli sine avulsione nietylko provintiey naszej wojowodztwa Kiiowskiego, ale y wojowodztwa Czernihowskiego. Traktat, w polu pod Kramiencami postanowiony, ut approbetur, nie będą contrarii panowie posłowie nasi, ale exquirant, ieżeli iest iaki drugi ad archivum dany. Iest to w podziwieniu u nas, że gdy jego kr. mosc zaleca y życzy iako nawięcey mieć przeciwko turczynowi usarza, teraz j. mc. panowie

hetmani nie tylko kozackie, ale y usarskie pozwiali chorągwie, zaczym ich mosci dent rationem in facie Reipublicae na seymie. Lubo wojewodztwa naszego obywatele z domow swoich exulant, iednak utrapeni byc muszą tym barziej, że y w cudzych kątach od tatarow w pokoiu wysiedzie się nie mogą; tatarowie zas excursionis suae kładą hanc principalem, iż im annuatim należytych nie oddano upominkow. Przeto j. m. pp. posłowie nasi serio nastąpią na j. mc. p. podskarbiego, żeby dał rationem, gdzie się pogłowne żydowskie podziało, ktorego nie powinien był j. mc. na in-sze spendere wydatki, tylko insolutionem upominkow tatarskich, a że j.m. in contraventionem constitutionis erogował tę sumę, tedy j. mc. pp. posłowie nasi serio na j. mc. instabunt, aby to j. mc. de suo zapłacił. Ponosi ztąd wojewodztwo nasze wielką niewygode, że nietylko dekreta trybunalskie niemogą in executionem przychodzic, ale że y mieysca niemasz żadnego, na ktorymby sądy odprawowac się mogli, zaczym j. mc. pp. posłowie starac się o to będą, aby per constitutionem pozwolono było j. mc. p. wojewodzie Kiiowskiemu y officialistom j. mc. sądy odprawowac w Żytomirzu y w Owruczym dotąd, poki Kiiow od nieprzyziaciela nie będzie eliberowany. Insze artykuły szyrzey wyrażone w przeszłych instructiach, na seym danych, a osobliwie anni millesimi sexcentesimali sexagesimi quarti et sexagesimi sexti, in toto reassumuiemy y aby sortiri effectum suum mogli j. mc. p. posłom naszym imponimus; a mianowicie tak ratione przyłożenia się do zapłaty woysku y od woyska oppressiey uwolnienia, iako tez zatrzymania powagi constitutiey y dekretow trybunalskich hoc addito, że ieżeli wszystka Rzeczpospolita viritim non facultatibus, ale iako szlachta wsiadac będą na koń, tedy my, mimo prawa uwolnienia od pospolitego ruszenia, obiecuiemy stanąc przeciwko nieprzyziacielowi, iako interest statui militari ex equestri ordine do sumptu. Inter desideria, ktore niżej exprimatur, to będzie primum, aby j. mc. p. posłowie przy dawnym prawie upomnieli się gospod należytych y ante omnia tego nie ustępowali, lubo to w pierwszych instructiach latius napisano y w teraznieyszych ad memoriam reductum, aby j. mc. p. posłowie przy successorach sławney pamięci j. mc. p. Jerzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, y pana Woyniłowicza, starosty Litynskiego, stawali, iakoby in personis eorum

powaga prawa nie była annihilowana. Także j. mc. p. posłowie, injungimus, ut presequantur causam o zabicie j. mc. p. Wyhowskiego, wojewody Kiiowskiego, et praecurant całosc j. mc. pana Konstantego Wyhowskiego, ktory niewinnie cierpi impeditiones, chociaż okryta amnistia, o ktorey reassumptio instabunt j. mc. p. posłowie nasi. Aczkolwiek non primo loco piszemy, lecz eodem zelo, iako na pirsze bonum publicum concernentes materias promovendas, zlecamy j. mc. panom posłom naszym, aby tak do jego kr. mosci, iako i do całej Rzeczypospolitey, wniesli instantią za j. mc. panem Jerzym Lubomirskim, revocetur do oyczystych progow y iako szczęśliwie na każdej wojnie praesuit, tak niech y teraz nieodmienia swoją do usługi oyczyzny ochotę oświadcza. Sprawa Zamoyska, iż miesza całą Rzeczypospolitą, co evidenter patuit na przeszłych seymach, przeto, aby na tym seymie koniec swoy wzięła, szczyrze satagent j. mc. panowie posłowie nasi, ile że obiedwie strony deciziey Rzeczypospolitey przez sąd affectant. Nieomieszkaia j. mc. panowie posłowie nasi wniesć instantią za j. mc. panem Marcinem Łuszkowskim in facie Reipublicae, aby od impeticiey jasnie przewielebnego j. mc. xiędza arcybiskupa Gnieznińskiego wolny zostawał, którą ponosi ex locatione corki swey non ad mentem xiędza j. mc. arcybiskupa, prae tunc biskupa Łuckiego, uczyniony, a że takowe interessowanie się biskupow praejudicat statui nobilitatis, urgebunt ich mosci o napisanie prawa, żeby in posterum takowe exorbitantie nie działały się. Laudabile opus j. mc. pana Samoela Dołmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, w fundowaniu oycow Dominikanow w majątnosci dziedzicznej Jałowiczach, deferent j. mc. panowie posłowie nasi totae Reipublicae et commendabunt, żeby ta fundatia per constitutionem approbaretur; j. mc. pana oboznego koronnego, j. mc. pana podstolego Wołyńskiego, j. mc. pana Łinczewskiego, desideria j. mc. panowie posłowie nasi będą mieli cordi, ut satisfiat ich mosciom. Ponieważ na prawie funduią się commiseratiey chrzescianskiey, za słuszną rzecz poczyta wojewodztwo przyczynić się za miastem Włodzimierzem, w którym seymiki wojewodztw kilku odprawuią się.

a propter suam desolationem od przechodzących woysk jego kr. mosci koronnych tudzież y stanowisk, swoiey nie mogą miec wygody, tedy serio instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby to tak spustoszone miasto od stanowisk żołnierskich y przechodow ich, niemniey od podatkow publicznych na lat cztery per constitutionem eliberowane było. Te tedy artykuły woiewodztwa naszego et desideria dexteritati j. mc. panow posłow naszych confidimus et commitimus, obligando ich mosciow toties, quoties fide, honore et conscientia, żeby functiey od nas włożoney dosic uczynili; a tę instructiā podpisac et ad acta podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego zlecilismy. Dan we Włodzimirzu dnia siodmego februarij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septima. У тоє инструкторъци подписуки маршалковское в тые слова: Alexander na Korczewie Korczewski, pro tunc marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкторъция, за поданем и прозбою вышъменованое особы подавающее, а за принятием моим урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ ест въписаная.—
Correctum.

Книга грод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 37.

XXXVIII.

Постановленіє черниговської шляхты на сеймикъ во Владимирѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніє объ отдѣленіи части території Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба видѣлить ему, взаменъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніє посламъ соглашаться на ассигнованіє денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постоянного резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи.

Року тисеча шест сот шестдесятъ сегого, месеца іюня двадцет второго дня.

В рочки судовые кгородские Володимерские, од дня девят го месеца іюня року, вышъ на акте менованого, которого толко актъ

записанный есть, до суженя припалые, а для закроченя урочистости свята Божого Тела ажъ на завтрое, то есть, дня десятого тогожъ месеца июня судовъне одправоватисе зачатие, передо мною, Миколоемъ Жабоккрыцькимъ, подсудкомъ воеводства Браславъского, подстаростимъ Володимерскимъ, становъшы очевисто, урожоный его милость панъ Стефанъ Иваницький, подсудокъ Черниговъский, маршалокъ на тотчасъ кола рыцерского воеводства Черниговъского и повету Новокгородского, ляддумъ на сеймику реляционисъ ухваленое, с подписомъ руки своее, для вписаня до книгъ нынешних пер облятам подалъ, такъсе в собе маючое: *My, dignitarze, urzednicy, rycerstwo wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, ziechawszy się tu na seymiku pro die vigesima prima junij złożony, lubo żalosno słuchac nam przyszło, że ich mosci panowie komisarze na tractatach przeszłych Moskiewskich wojewodzwa całe y dobra nasze obcemu monarsze oddali y tak wielką avulsio a corpore regni uczynili, czego potym, iakosmy się spodziewali, Rzeczpospolita nie retractowała, jednak, przymuiąc to zawdzięcznie od pana Boga, a nie desperuiąc za lepszą zeszle felicitatem oyczyznie naszej, ponieważ per constitutionem seymu przeszłego approbowane iest diploma, ratione reclinatoriorum nostrorum, iterato wysyłamy do jego krolewskiej mosci pana naszego miłościwego posłów naszych, jego mosc pana Adama Burkackiego, sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, y jego mosc pana Krzysztopha Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, nie nie wątpiąc, że jego kr. mosc pan nasz miłościwy, słowu swemu panskiemu dosyc uczyni, iako y caley Rzeczypospolitey intentiey, y dla tegoż ad distributionem horum, ktore, da pan Bog, obvenient reclinatoriorum, naznaczamy de medio nostri jego mosc pana Jakuba Woynę Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, jego mosc pana Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, jego mosc pana Jana Bergielewicza, horodniczego Czernihowskiego. Co się zas tknie summy, którą ich mosc panowie posłowie, od jego kr. mosci do cara Moskiewskiego wysłani, exui pactorum przywiesc mają, lubo nie wątpiemy, że juxta mientem diplo-*

matis, nikomu nie będzie, ktoby do niey nie należał, oddana, iednak
naznaczamy in ea materia ich mosc panow sędziow Czernihowskiego y Nowogrodzkiego, ciż ich mosc domowic się mają, aby
summa większa była wyliczona wojewodztwu naszemu, niżeli wojewodztwu Kiiowskiemu, ponieważ iakie avulsum est, a wojewodztwo Kiiowskie ieno in parte. Więc że summa siedm tysięcy złotych jego mosci panu podkomorzemu Nowogrodzkiemu in eadem diplomate napisana, także drugą summam dwa tysiące na droge do Moskwy, iakosmy tego nie zlecali w instructiey naszej y nie mieli panowie posłowie facultatem pozwalac na to, tak y my protestamur, że o tym wiedziec miec chcemy y nie pozwalamy. Upatrując potrzebę tego, wojewodztwo nasze aby miało residenta przy boku jego kr. mosci, także ich mosc panow pieczętarzow naznacza na tę functią y uprasza jego mosc pana Stanisława Baryckiego, podstolego Czernihowskiego, aby jego mosc, iako naypilniey, przypominał jego kr. mosci desiderium nasze, staraiąc się, aby ad faelicem, iako nayprędzey, przyszło effectum. A że constitutie przeszłe uwolniło od pospolitego ruszenia wojewodztwo nasze, ponieważ dobr swoich nie trzyma, tym barzies po tych pactach terazniejszych słusnie mają bydz wolni obywatele wojewodztwa naszego, ktorzy w inszych wojewodstwach zeznanych ad acta dobr także intromissij nie mają. Ponieważ laudum wojewodztwa Wołyńskiego praejudicowac wojewodztwu naszemu nie może, powinni też będą ich mosc panowie posłowie nasi, do jego kr. mosci wyprawieni, powrociwszy się, iako nayprędzey, rellatią nam uczynic, w czym jego mosc pan sędzia ziemski Czernihowski ma nas obwiescic, na ktory by dzien ziechac się mielismy. Ktore to laudum nasze, aby do akt było podane, jego mosci panu marszałkowi zlecilismy. Działo sie na seymiku rellacynym, we Włodzimirzu die vigesima prima junij millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo anno. У того лядумъ подписъ руки маршалъковское тими словы: Stephan z Iwanicz Iwanicki, podsędek Czerni-

howski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котороежъ то лавѣдумъ, за поданемъ и прозбою вышѣменованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятѣмъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаное.

Книга грод. Владимір. 1667 г., № 1037, л. 399.

XXXIX.

Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волынскаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сего, месеца октября третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Теодоръ Ушакъ Куликовскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынскаго, ку записаню до актъ помененныхъ, подалъ пер облатамъ лавѣдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынскаго, такъ духовныхъ, яко и светскихъ, тутъ в Луцку на тотъ часъ згромажонныхъ, о речъ певную, нижей въ томъ лавдумъ инъсерованомъ меновате выражоную, списаное, о чомъ тоє лавдумъ с надписами рукъ, такъ его мил. подавающего, яко и другихъ ихъ мил., нижей на подписахъ менованныхъ, ширей в себе маеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ, такъ ся в себе мающее: *My, niżej na podpisach mianowani, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, tak duchowni, iako y swieccy, tu w Łucku natenczas zgromadzeni, widząc takowe ubique motus Reipublicae, ktore nas zewsząd praesentibus opasały periculis, a wzięwszy przed się amorem patriae, defensio-*

nem vitae propriae et commodum całego województwa naszego, umysłiliśmy receptaculum nostrum tu, w pomienionym mieście Łucku, tanquam in metropoli województwa naszego, fundowac y one za pomocą Bożą etiam propriis pectoribus propugnare. A tak pana Boga naszego y jego świętą protekcyą biorąc sobie na pomoc nomen Domini pro turri fortissima obrony naszej mając na zeszczyt y zachowanie kościołów Bożych, krwie niewinney, własnego zdrowia naszego y akt tuteyszych, w których jura et immunitates nas wszystkich manet, mając facultatem z prawa pospolitego, także ex laudis publicis województwa naszego, ad formandam securitatem et munitionem miejsca tego y do namowy wszelkiego między nami porządku, takowy między sobą sposob fortificathey tuteyszey y obrony naszej stanowiąmy. Naprzód uznawszy piissimum zelum przewielebnych jch m. xięży prałatow, tak katedry, iako y conventow zakonow Łuckich, którzy namniemy, nie wzdrygaiąc się trudow y niewczasow, przy obronie fortec należytych dla zachowania chwały panskiey z nami pospołu do teyże omni labore et sumptu concurrunt defensy, communicato per omnia consilio wespół z jch mosciami, to sobie verbo nobili firmiter przyrzekamy y ieden drugiemu fide, honore et conscientia obliguiemy się, iż omnem sortem et fortunam insimul praestolari mamy, et pro innata generositate in casu wszelakiey potrzeby y iawnego, strzez Boże, niebezpieczeństwa omni possibili ratione, ieden drugiego nieodstępuiąc, przy sobie stawac obiecujemy. Przytym ad formandum ordinem w niebytnosci na tenczas wielmożnego j. m. p. oboznego koronnego, Łuckiego et c. starosty, stosując się do woli samego j. mosci y laudum województwa naszego, na blisko przeszłym seymiku uchwalonego, do przyjazdu j. mosci użyliśmy y uprosili z posrzedka siebie urodzonego j. mc. p. Bogusława Jana Horaina, sędziego ziem Kiiowskich, za hubernatora, który ma zawsze in absentia przy tey fortocy vices tenere j. mosci, y totallem et plenariam do czynienia wszelkiego porządku dajemy facultatem y omnem primarie po sobie samych przyrzekamy obedientiam. Przytym aby j. mosc pro sensu et arbitrio suo tą fortecą tudzież

y mieszczany, iakiey kolwiek jurisdictioney nemine excepto rządząc, officia et labores ad defensionem loci pertinentes według różności czasu imponere y nieposłusznych karac mógł, beż żadney od kogo kolwiek contradictiey. I jesliby j. mosc pod ten czas kogo ex plebeis per authoritatem et rigorem officii sui skarac miał, tego nikt za żadną pretensją do j. mosci miec y j. moscia in posterum prawem turbowac niepowinien, względem czego my wszyscy j. mosc assekuruiemy. Także na potrzebę teraznieyszą iesliby materiey iakiey pieniędzy, drzewa, żywnosci et quid simili j. mosc miał ad usum communis defensionis wziąć, tedy my wszyscy w tym j. mosc evincere gotowi będziemy. Zabiegaiąc zas wszelakim tumultom y nieporządkom, obieramy e medio nostri urodzonych jch m. panow, Konstantego Bogusława Zubcewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y Jana Olszamowskiego, horodniczego Łuckiego, za sędziow naszych, ad causas fakti sub praetexto securitatis publicae modernae podpadaiących. ktorym daiemy facultatem excessivam sądzic ad instar sądu woyskowego, na ktorych pozew koždy zapozwany, cujuscunque status, conditonis et jurisdictionis, stanąc powinien y dekretowi ferowanemu dosyc czynic, a nieposłusznego dekretowi jch mosciow, j. mc. pan dyrektor nasz z nami wszystkimi, iako contraveniente iudicio sądzic et majoribus poenis decretowac wolen będzie. Tudzież, aby porządek woienny podczas następuiącego, strzeż Boże, nieprzyiaciela był gotowy, użyliśmy y uprosili urodzonego j. mc. p. Stanisława z Bełza Bełzeckiego za rotmistrza naszego, pod ktorego chorągiew tota nobilitas, tu zgromadzona, kupic się y stawac ma, a zatem prace y powinności, do spolney obrony należące, odprawowac wtenczas y w takowy sposob, iaki, za następującemi o progressach nieprzyacielskich wiadomosciami, między nami wszystkiemi mianowany będzie, według zdania y dispositiey j. mc. pana dyrektora naszego. Zatym do zawodzenia straży y oną zawiadywania upraszamy z między siebie urodzonych: j. mc. pana Jozefa Ihnatowskiego, j. mc. d. Pawła Mossakowskiego. Pieniądze czopowe, in sequestro urodzonego j. mc. pana Danilewicza na Czekniu Czekon-

skiego będące, juxta mentem wojewodztwa, iż na różne potrzeby fortificatiew tuteyszey expenduntur, tedy tegoż j. mosc upraszamy, aby y dalsze raty tego czopowego, za requisitią tegoż j. m. pana direktora naszego, ad usum necessarium distribuował, wszelaką względem tego od wojewodztwa j. mosci przyrzekając sekuritem. A że dimensio, według ktorey wały, szance y inne pository fortocy należące, niektore mieysca przypadają, na których dwory y budynki stoia, a propter normam robot należytych zniesione byc mają, także dwory niektore, na przedmiesciu będące, oppugnant mieyską obro-
nę y in casu necessitatis zniesione byc muszą, przeto cavemus, aby ci, czyie to są dwory y budynki, propter commune bonum singuli non patiantur injuriam, ale in conventione generali całego wojewodztwa przy większych, da Bog, jch m. panow obywatelow frequentiey sposob ma bydz namowiony, iakoby każdemu mogła byc nagrodzona; ci zas jch mosc, którym od wojewodztwa zlecona iest fortificatia, o takowe znoszenie budynkow, ni od kogo niemają byc turbowani. Prowiant, od wojewodztwa uchwalony pro hanc unica vice, lubo w laudem seymikowem wyrażony, aby taką miarą, iaka iest, w ktorey majętnosci był złożony, iednak iż niewymowna w tym iest difficultas, aby y kwota zsypanego zboża y dystrybuta onego swoje sortiri mogła porachowanie y z jch mc. pany woyskowymi wielka o to trudnosc, preto upraszamy per amorem fraternum jch mc. pp. braci, aby lubo Łucką miarą tu do Łucka zwozic kazali. A że jch mosc niektorzy temerarie przeciwko wyrażoney uchwale wojewodztwa całego, tego prowiantu wydawac niechcą, tedy takowych, inquantum by in spatio niedziel dwoch ab actu praesenti, jch mc. pp. sądowi nasi na delacie podac powinni, aby cum poenis duplicis pensionis oddawali, y assignatie na ten prowiant ma j. mc. pan prowiant-magister nasz, dla odebrania prowiantu tego od dobr, prawu sprzeciwiających się, wydawac. A że za tymże nieprędkim wydawaniem tegoż prowiantu, piechota z regimentu j. mc. pana commendanta naszego, roboty koło munitiey continuari niemogą, ażeby tak spesobny czas do sypania wałow

nieszedł in otio, y potym mrozy y pluty iesienne nastompili, przez-coby ta robota continuowana byc niemogła, upraszamy jch mos-ciw, jako j. mc. pana direktora naszego, j. mc. Jana Danilewicza Czekonskiego, aby tych pieniędzy czopowych dawali jch mosc na robotę tym czasem prowianty zwiezione byc mogą, w czym my jch mosciom u całego wojewodztwa naszego evincere declarujemy się. To też praesentibus cawemus, iż każdy, tak ex nobilitate jch mc. panow braci a nasi iako plebeae conditionis, wsi y miasteczek różnych do zabiegu, strzez Boże, zprowadzeni, lubo by kto tu na podpisie z nami niebył, ktokolwiek się tu schroni et severitate nostra gaudebit, do tego wszystkiego tak robot, iako y poddanstwa straży wszelakie, powinności y posłuszenstwa aequaliter nobiscum pociągac ma. Także cobykolwiek w tym laudum naszym wyrażone niebyło, a osobnemi consultami naszymi, ktore pro tempore et necessitate, iako dictabit ratio, subsequenter uchwalone, to wszystko vigore laudum naszego, na prawie pospolitym y laudach publicznych fundującego się, trzymac powinni będziemy, y nowe lauda ad commodum obrony naszej pro diversitate temporis et rationis publicae formare salvam viam sobie zachowujemy. Ktore to laudum nasze, z podpisem rąk tak duchowienstwa, iako też nomini nobilitatis j. mc. pana direktora naszego, między sobą stanowione, uformowawszy, zlecilismy j mc. panu Teodorowi Uszakowi Kulikowskiemu, marszałkowi koła naszego, do akt podac w Łucku dnia trzydziestego septembris roku tysiąc szescdziesiąt siodmego. У того лядумъ подписъ руки тими словы: Alexander Mogilnicki, canonicus Luceoriensis, m. pr. Fr. Hiacyntus Szostakowski, prior Luceoriensis ord. praedicatorum; Albertus Przygocki, rektor col. Luc. societ. Jesu; Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich; Teodor Uszak Kulikowski, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ вышъ менованое особы подавающее, а за припнятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 209, № 6.

XI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймику въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гнберны.

Року тысяча шестсот шестдесятъ сего, месеца ноябра второго дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницкій, подсудокъ воеводства Черниговъского, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записанія до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ пер облатамъ ляддумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынского, на сеймику, про дие триезима октобрисъ анни презентисъ тутъ въ Луцку, in loco solito, одправуючимъсе, о речъ певную, нижей в том ляддумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чемъ тое ляддумъ, с подписомъ руки тогожъ его мил. пана маршалка, ширей в себе обмовляетъ, просечи, абы припятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ приімуючи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *My, rady, senatorowie, xiażęta, urzędnicy, dygnitarze y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego, na seymik pro die trigesima prima octobris anni praesentis millesimi sexcentissimi sexagesimi septimi tu do Łucka, in locum solitum consiliorum, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. zgromadzeni, w materiach do samey naszej teraznieyszey należytych, takową czynimy obradę. Naprzod j. kr. mc. panu n. m. humillime dziękujemy, że tanquam dementissimus patriae pater, iako we wszystkich przeszłych Rzeczypospolitey uciskach paternam opem labenti patriae contulerat, tak in moderna Republica, a osobliwie woiewodztwa naszego, calamitate ultimum robor Reipublicae adhibendo, a nawet swoiey własney a*

sudoribus bellicis non parcendo osobie, wici trzecie na pospolite ruszenie wydac raczył, więc y wojewodztwo nasze, stosując się do woli j. kr. mc. pana n. m., iako nigdy patriam extremis laborantem deserere nie zwykło, tak y na tenczas lubo ziemia nasza, tot grassata hostilitatibus y ieszcze ze krwie prawie nie oschła, ich mc. panow obywatelow major pars in dispersionibus y po fortecach różnych zostaje, jednak to między sobą statuimus, że lubo nam z czele od nieprzyaciela będącym, ku Łubłinu ustępować nulla ratio dictat, iednak skoro o szczęśliwym, da pan Bog, j. kr. mc. pana n. m. usłyszemy zbliżeniu modo et apparatu, pospolitemu ruszeniu usitato, na zaszczyt oyczyzny absque omni mora zgromadziwszy się do boku j. kr. mc. pana n. m., nasze ochotnie conferre gotowi iestesmy pectora y wszelaką po sobie contestamur gotowosc. A że pewne o zawarciu tractatow z nieprzyacioly przez jas. wielm j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego y powrocie nieprzyacioł ku Ukrainie mamy wiadomosc, niewiedząc, iako się stantibus rebus j. kr. mc. pana n. m. succedet dispositio, upraszamy jas. osw. xięcia j. mosci p. wojewody naszego, aby iako legittimus ductor bellicus woiewodztwa naszego, wprzod przez swoje conferentie wola et mandata j. kr. mc. pana n. m. wyrozumiawszy, pro exigentia temporis et necessitatis, in quantum by taka wola j. kr. mc. pana n. m. była y innych wojewodztw ku nam zbliżenie, uniwersałami swemi czas y mieysce do skupienia nam naznaczyć raczył, co solitae dexteritati xięcia j. mosci p. wojewody naszego committimus, salva jednak lege de modo pospolitego ruszenia praescripto, sine divisione belli. W ktorey materiei użyliśmy y uprosili do xięcia j. mc. p. wojewody naszego e medio nostri urodz. ich mc. panow Bohdana Bratkowskiego y j. mc. p. Theodora Uszaka Kulikowskiego, ktorzy latius verbotenus hoc desiderium nostrum defferent xięciu j. mc. panu wojewodzie. Quaerilantur ich mc. pp. poborcy wojewodztwa naszego na zatrzymanie podymnych, względem ktorych wielką od ich mc. pp. assignaryuszow swoich cierpią inportunitatem, admonemus tedy fraterne ich mc. pp. petentorow, aby ad decimam novembris wszystkie

podatki wydane byli sub poena quadruplius pensionis czternastu grzywien. Provianty laudo publico seymiku przeszłego na regimenty w Łucku będące postanowione, ponieważ dla trwog, ktore po te czasy w tych krajach grassabantur, niejest vigore laudi od ich mc. pp. obywatelow powiatu Włodzimirskiego zniesione, dla snadniejszego tego prowiantu wystawienia, na instantią j. mc. p. Stefana Jwanickiego, podsędka Czernihowskiego, marszałka seymiku terazniejszego, pozwalamy moderno consensu. Iesli kto z ich mosciow, dla odległości mieysca, albo następujących złych trwog, niebędzie mógł wystawic prowiantow do Łucka swojemi podwodomi, gotowizną, poczemu pro tunc w targu w Łucku wydac powinien, to iest żyta cwierc po złotych pułtrzecia, jęczmienia czwierc po złotych dwa, co sit pro libitu każdego z ich mc. pp. obywatelow wojewodztwa Wołyńskiego, lubo zbożem do Łucka prowiant wystawic, lubo gotowizną według kwitow novissimae exactionis. Ktory to prowiant wydany ma byc ad primam decembris sub poena duplicis pensionis, będąc informati o dispositiey wojewodztwa naszego circa fortificationem miasta Łucka, inhaerendo laudis anterioribus, aby ta forteca do prędszey przyjsc mogła perfekciey, lauda wszystkie przy tey fortecy postanowione tak przeszłe approbujemy, iako in futurum pro ratione temporis stanowic pozwalamy. A że do teyże fortificationey desideratur, aby miasto tak dla stanciey zgromadzonym zabiegom, iako dla pociągnięcia robot y sumptow około wałów y municiey było sposobnieysze, upraszamy jas. wiel. j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego, aby od stanowiska zimowego, przynaymniey pro hac sola vice, chciał uwolnic, a jeżeliby aliqua miała obstare impossibilitas, tedy, aby nie konnych, ale pieszych ludzi, którzyby y w stancyach mniey zacisneli y około rabot wałowych hoc pro mercede, a tym bardziey obrony, strzez Boże, jakiey inkursiey byli pomocni. A mianowicie j. mc. pana Jana Dannemarka, pułkownika j. kr. mosci, ktoremu pro omni dexteritate et vigilantia, przytym modestia militari, dajemy nasze testimonium, aby te tu locowac raczył. Upraszamy barziey iednak o libertacią a hibernis, przynaym-

niey no tę iednę zimę j. kr. mosci sollicitamus, ratione czego upraszamy z między siebie do pomienionego j. mc. p. hetmana ich mc. pp. posłów naszych jas. osw. xięcia j. mc. Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego y urod. j. mc. p. Jerzego Liniewskiego, ktorych dexteritati hoc opus committimus. Ciż ich mc. pp. posłowie nasi mają zalecić respektowi j. mc. p. hetmana y pilnie instare nomine nostro, aby dobra ich mc. xięży dominikanow Łuckich, ktorzy y restauracya kościoła po spaleniu onego exhausti y consistentiami woyska bona desolata mają, od chleba tey zimy wolni byc mogli. Similem y za jas. przewielebnym xięciem j. mc. oycem episcopem Łuckim, na ktorego gruncie teraz novissime stał oboz, aby similem j. mc. p. hetman habeat respectum y obozy aby tam in posterum niestawiali. Administracya czopowego zlecona urodzonemu j. mc. Kasprowi na Radowiczach Horainowi, sędziemu grodzkiemu Łuckiemu, iż effectuari niemoże dla różnych retent et praetensiones minus legitimas, cavemus laudo nostro, aby żadnemi prywatnemi laudami, po miastach y miasteczkach poczynionemi, tey contributiei, laudo publico uchwaloney, derogatum niebyło. J. mc. p. Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich, gubernator fortocy Łuckiey, providował y liquide pokazał, iż nietylko ad mentem wojewodztwa ratione fortificatiey Łucka sobie zleconey dosć znaczne tak in aparentia iako, in ipso commodo loci y całego wojewodztwa, założywszy fundamenta magna ex parte et erexit, ale też amore boni publici ductus sam swoich własnych sumptow w dawaniu rzemieślnikow poddanych do sypania wałów, żelaz ż rudni swoich, drzewa y różnych materyi do osadzenia armaty y raboty koło wałów magno cum dispendio aeris proprii adhibuit, przeto my, tak in refusionem sumptus, iako gratitudinem juste j. mosci debitam, złotych półtora tysiaca naznaczamy, ktore żydzi ex nune y mieszczenie Łuccy cujuscumque jurisdictionis oddac powinni ze trzech tysięcy złotych polskich, ktore na fortificatią miasta na seymiku przeszłym declarowali, a złotych pięćset ciż mieszczenie y żydzy oddac powinni do rąk urodz. J. mc. p. Jana Danilewicza Czekonskiego na

roboty około tey fortyficathey. A jesliby wojewodztwo per instancias publicas libertatią od hyberny wyiednało, tedy y trzeci tysiąc według declarathey swoiey oddać powinni, a to wszystko adimplere powinni sub processu fisci. Co jednak liquidowaney materhey na fortyficowanie od mieszczan y zydow in praesentia j. mc. p. sędziego Kijowskiego pokaże się, to j. mc. p. Czekonski pro percepto w tychże pięciuset złotych przyiąć powinien. Lauda privata po różnych dworach y zamkach, do obrony podobnych, w ktorых in provisа pericula wielu ich mosciow per partes osadzili, iż usurpant nieco supra legem et publicis detrahunt commodis, vigore laudum teraznieyszego w tych punctach, ktore by legi przeciwnе byc miały, annihilamus. Ich mc. pp. posłowie reversuri tak od xięcia j. mc. p. wojewody naszego, iako y od j. mc. p. hetmana, rellatią swoją in quantum by iakie ziazdy publiczne ocurrere nie miały, do j. mc. p. sędziego ziemskiego Kiiowskiego referre mają, a j. mc. pan sędzia xięciu j. mosc panu wojewodzie naszemu denuntiare. Ktore to laudum nasze, unanimi consensu postanowione, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego ad acta podac. Działo się w Lucku, w kosciele katedralnym, in loco solitorum consiliorum, die secunda novembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У того лядумъ подпись руки тими словы: Słefan na Iwaniczach Iwanicki, podsędek wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядвдумъ, за поданемъ вышѣменованое особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая 1667 г., № 2191, л. 245, № 2.

XII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймики въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сего, месеца декабря девятнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Матеушомъ Казимиромъ Петрушевскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитер становши, велможный его мил. панъ Стефанъ Станиславъ Чарнецкий, староста Каневский, пулковникъ его кор. мил., маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записаня де книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ пер обълятамъ ляддумъ, з надписомъ руки своее, на сеймику тутъ въ Луцку до универсалу его кор. мил. *in loco salito*, в костеле катедральнымъ, дне децима кварта децембрисъ ани презентисъ одправуючимъся, презъ всихъ их. мил. пановъ обывателей о речъ певную, нижей в томъ ляддумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чомъ тое ляддумъ нижей вписаное ширей въ себе маеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *My, senatorowie, xiażęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo woiewodstwa Wołyńskiego, na seymik do obrania na seym jch m. pp. posłów anno praesenti, pro die decima quarta decembris, in locum solitum seymikowania do Łucka zgromadzeni, una voce et unanimi consensu to nasze postanowilismy laudum, ktore pro rato et firmo miec zawsze chcemy, y to naszym zgodnym iednostaynym głosem za nieodzowne y nieporuszone deklarujemy. Naprzod ponieważ praesidium et munitium miasta Łucka, metropolis nostrae, nie-tylko pro receptaculo nas samych, pignorum y podannych naszych, ale też na zaszczyt et pro antemurale oyczyzny całej są, per quam necessaria ex consensu trzech ziazdow publicznych, to iest rellatio-*

nis immediate po seymie electionis jch mc. pp. deputatow et expeditionis bellicae po trzech wiciach wydanych postanowione, tedy y my, niechcąc deesi tak potrzebney intentiey, ile crescente indies conventium periculorum fama et flamma, te lauda approbujemy, cum hac distinctione et assecuratione powiatow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, iż przywiadszy ad effectum te nasze w Łucku, iako in metropoli principia na pierwszym seymiku relationis ante omnia, wszyscy inibimus rationes et modas fortificatiey takieyże incolis powiatu Włodzimierskiego et subsequenter Krzemienieckiego, dorowiznę zas, którąśmy pozwolili in vim gratitudinis za robotę, ustawiczne straże, pechocie do Łucka od jas. wiel. j. mc. p. hetmana z j. mc. panem Dennemarkiem ordinowaney, powinni wydac wszyscy, oprócz tych, którzy w swoich forticach zapierac się będą y podobne przeciwko nieprzyiacielowi fundowac będą, obstacula, a braci y poddanym różnym praestabunt receptacula. A że j. mc. p. sędzia ziemski Kiiowski, brat nasz, dozorca rządu y expens naszych, na tę ordinowanych fortificatią, znaczne in parvo compendio czasu principia, tak w murach reparowanych, iako y w wałach wyspanych, regulariter praestant, grato excipimus animo hanc curam et sedulitatem j. mosci y, aby indefessa studio konczył, fraterne uproszamy. Więc że na teraznieyszym seymiku propter concurrentiam materiorum et compendium temporis, rachunek panow posłow novissime obranych zmiescic się niemogł, przeto mają jch mc. pp. poborcy ziechac się w dom j. mc. pana stolnika Wołyńskiego, commissarza naszego, y onemu sufficientur reddere calculum perceptorum et omniam expensorum, żeby j. mosc na przyszłym ziezdzie sufficientem mogł excipere rationem et informationem dac seymikowi. Tereznieysze zas spezy czópowego z retentow y inszych pozwolonych od szlachty, mieszczan y żydow contribucyi, iako są obrocili et quam fractum uczynili, aby wiel. j. mc. pan podkomorzy Łucki czas y mieysce naznaczył tym jch mosciom, którzy quacumque ratione tego się dotknęli, do tegoż przybrawszy sobie j. mc. p. sędziego grodzkiego Krzemienieckiego ad sufficientem calculationem et

taxationem, sporządzonych skupionych rzeczy do tey munitiey publico consensu miec chcemy przed seymikiem, a to z confrontaciey rejestrow j. m. p. Denemarka; lauda, ktorych będzie potrzebował wiel. j. mc. p. podkomorzy Łucki, iako gospodarz tego wojewodztwa, propter informationem et retentorum combinationem, przez naznaczonych executorow sądow skarbowych aby darmo wydane były j. mosci z cancellariey, pro publico commodo declarujemy. A iż do municiey Łucka porządney regularney należą prostować wały do revelanow, a niektore domy duchowne, szlacheckie y mieyskie zastępują y przeszkadzają, tedy praesenti consensu publico miec chcemy, aby żaden tego przyjęcia gruntu pro necessitate bronic niemogł, ponieważ to należy ad publicam conservationem, y każdy pewien nagrody y zapłaty ex publico aerario będzie, mianowicie z przyszłego czopowego, albo z retentow, naypewnieysza. Oszacowanie zas tych gruntow y placow ma byc przez tegoż j. mc. p. podkomorzego Łuckiego, j. m. p. sędziego Kiiowskiego, z podpisem rąk jch mosciow, każdemu wydane, dla lepszey do upewnienia się a wojewodztwa pewnosci. Ktore to laudum publico consensu nostro stwierdzając, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego, aby ręką swą podpisawszy, do akt grodzkich Łuckich, dla wpisania, podał. Działo się w Łucku, w kosciele katedralnym, miesiąca decembra dnia czternastego roku tysiąc szescset szescdziesiąt siódmego. У того лавъдумъ подписъ руки его мил. пана маршалъка тыми словы: Stefan Stanisław Czarniecki, sk. p. jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лавъдумъ, за подаемъ и прозбою вышъменованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 384, № 27.

XLII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго вспомогательнаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кїевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи новышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполтой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замоискихъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ.

Року тисеча шест сот шестдесят сего, месяца декабря пятнадцатоу дня.

На вряде кгородском, в замку его кор. милости Володимерском, передомною, Александром Францишком Мысловским, буркграбим замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милост пан Вацлавъ з Стоешына Стопский, войский Любелский, подвоеводий Кіевский, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Кіевъскаго, инструкцію, с подписом руки своею, воеводства вышменованаго их милости паном послом, на сеймику предсеймовым постановленую, згодне обраным на сейм валный Варшавский, даную, для вписаня до книг нинешних пер облятам подалъ, такъ се в собе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski, pro die vigesima quarta januarij in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo proxime przyszlým złożony, obranym y wysłanym od*

nas, obywatelów województwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłościwego zgromadzonych, to iest j. mc. panu Marcianowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Marcianowi Iwanickiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, j. mc. panu Stanisławowi Cetnerowi, miecznikowi Lwowskiemu, których ich mosciów używamy do tej pracy publiczney y usługi województwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkiey y instructiey stosowali. Iest za co panu Bogu podziękować, że post tot naufragia Reipublicae, przez różne nieprzyjacielskie insulaty zmordowaney, respirare przyszło et in tam amplissima braci frequentia saluberrimis sublevare consilijs, niemniej jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu podziękują i. mc. panowie posłowie nasi, ieszcze nie otarszy żalu z oczu y serca swego po śmierci s p. krolowey iey mosci, miłej małżonki swoiey, oycowsko desudare raczy, iakobysmy wierni poddani pana naszego miłosciwego secure in sudoribus nostris communere mogli. Ponieważ jego krol. mosc pan nasz miłosciwy z zwykłej ku dobru oyczyzny naszej pieczołowania oycowskiego ochoty sam nas admonet, abysmy seymu prolonganciam niepotrzebnym, przodkom naszym mało incognito, zabiegali y tak zdrowiu jego kr. mosci Rzeczypospolitey potrzebnego folgując, iako też y skutku przedszego rad publicznych w szesciu niedzielach s tym konczyc usiłowali; przeto j. mc. panowie posłowie nasi principiis obstando na początku seymu declarować będą, iż na żadne prolongatie niepozwolą y owszem satius z protestatią odiadą, aniżeli moram kraiom naszym szkodliwą patientur satagentque, aby j. mc. pan marszałek poselski statuta hora zasiadał y do consultatiey, plurium absentia non obstante, przystępował, kto bowiem z j. mc. panów posłów izby nie pilnuie poselskiey y czasu naznaczonego, evidenter patet, że albo prolongatiey potrzebuie seymowey, albo maiestatem izby poselskiey confundit, eludendo tempus, żeby mało co, albo nic nie concludowawszy poysc na gore. Nic słusznieszego (iako woysku,

ktorego czułością y odwagą y ieszcze czasu tak wiele oyczyźnie dostaie, że consilia inigere może) zapłacić de integro y taki obmyslic sposob, ut constet certitudo żołdu, anticipatine pracuiącemu, żołnierzowi. Mielibysmy się za szczęśliwych, gdybysmy eodem modo, iako y drugie wojewodztwa, będąc in possessione, contributione aliqua voluntaria z dymow do tey że zapłaty przyłożyć się mogli; lecz gdy fato Reipublicae y naszych kraioy dotąd exulamus, a nigdy słuszney dobr naszych possessiey non participamus y owszem od tegoż Rzeczypospolitey woyska częstokroc ledwo nie barziej, niż od nieprzyaciela, impediti zostaiemy, tedy j. mc. panowie posłowie nasi hanc publicam wojewodztwa naszego nie ustaiącą calamitatem deferent Reipublicae, czopowe na Bieley Cerkwi y inszych fortcach, w ręku Rzeczypospolitey będących, dotąd ad privatus usus comendantow obrocone y dawno declarowane troie podymnego z ubożstwa naszego Reipublicae deferent, tak y te summy nomine wojewodztwa naszego Rzeczypospolitey nasi j. mc. p. posłowie przekażą, aby to mogło na ukontentowanie woyska cedere cokolwiek, tak pan Paweł Tetera, iako y inni calamitoso Reipublicae tempore z dobr naszych wzieni y naszym nieszczęściem z bogacilisię, kładzie bowiem sobie wojewodztwo summ powziętych na million różnemi sposobami, a mianowicie evectami, inductami, accyzami y opłaceniem koł młynskich y rudnickich; a iesliby Rzeczpospolita tego przyjąć nie chciała, tedy salva manet kożdemu ex privatis injuriato cum hisce depredatoribus wojewodztwa naszego actio inter causas speciales wojewodztwa naszego non obstante amnistia przeciwko ktorego protestamur, ile że od panow posłow naszych mamy te wiadomosc, że w izbie poselskiey nie było na nic zgody. Szkody iednak, przez woysko jego kr. mosci w dobrach ziemskich poczynione w tenczas mianowicie, gdy obywatele wojewodztwa naszego intraty mogli bydz participes, aby nie były amnistią pokryte, procurabunt j. mc. panowie posłowie y to efficient, aby ante omnia Wasilkowski, ktory y teraz, sub praetextu pozwolenia jego kr. mosci, ludzi kilka set zebrawszy, kraie nasze ingruit, miasto odparcia nieprzyaciela, tegoż drażni, ostatek poddanych naszych

do kosztownych desperacyi przywodzi, a czasu nastąpienia nieprzyiacelskiego do wojewodztwa Wołyńskiego umyka się, zaraz kupę swawolną za uniwersałem jego kr. mosci ropuscił, a sam sub poena capitis do boku jego mosci pana hetmana stawic y każdemu injuriato odpowiadać nie zbraniał się. A że contemptus legum iest pewne mentis Reipublicae omen, przeto nie przystąpią j. mc. panowie posłowie nasi do obierania marszałka poselskiego, aż prawu, na przeszłym seymie postanowionemu, in diplomate exulibus, a osobliwie zadnieprzanom, danemu, satisfiet, y reclinatoria ukazane będą, za co osobliwie izba poselska cała uiąć się powinna, która nomen legum officinae sortitur, y nie wprzód nowe prawa knować, aż stare executionem wezmą, conetur, jakoż gdy toż powagą swoją zechce desideriom wojewodztwa naszego succurrere y przy upomnieniu się vacantow u jego kr. mosci te naszą słuszną praetensią promovere, pozwolą j. mc. panowie posłowie do obierania marszałka przystąpić, a potem żadney inszey nie puszczą materiey, aż in hoc passu ukontentowani będą. Iako iest za co dziękować j. mc. panom posłom naszym, że in spem fortunae melioris Rzeczypospolitey y naszych kraiów constitutiey, titulo, sądy ziemskie wojewodztwa Kiiowskiego, na przeszłym seymie wymogli tak, aby do teyże constitutiey additum to było; omnem amovebunt curam, iż w regestrze causarum specialium causae expulsionum et alit generis sądzone były, ostrzegszy juxta exigentiam causarum wzdawania, a sposob habitaque ratione spustoszenia, juxta novellam constitutionem do wszystkich exequo należącego, ponieważ zdasię, że nie cale ostrzeżono spraw de novo emergentium do tego regestru należących integritas, którąśmy już ostrzegli per manifestationem przez nas w trybunale porrectam. Mamy te rellatią, że dekret trybunalski Lwowski przy sprawie z Tynfem y panem Boratynim j. mc. panow superintendentow odesłał na seym zaczym, aby tam dent rationem, mianowicie superintendent Birgoski z Reydem, mieszczaninem Lubelskim, ktorego na mieyscu swoim za dozorce minnice creował, pomocą szczyrze j. mc. panowie posłowie nasi wojewodztwom drugim. Acz to wszystkich j. mc. pa-

now posłów z różnych concernit wojewodztw, żeby były według dawnego zwyczaju ex officio dawane posłom gospody, iednak iż to osobliwie wygnancom, ktorzy na strawe posłom dawac nie możemy, przykrzyc się musi; przeto starac się będą j. mc. panowie posłowie nasi o reassumptiā prawa oddawaniu grzywien posłom y gospod. Iż prawa postanowione nie tylko a consensoribus ich violantur, ale iuż różnemi adinventiā subvertuntur y prozno stawię się, gdy subsunt convulsorum solis, iako miedzy innemi pupillorum, osobiscie pupillorum prawam doysc dobrze, titulo, filiae, quae haereditant, obostrzonym krzywdą, wazę się iednak tutores, ut extant, exempla, na prawo, nic nie dbaiąc wprzod conditionibus pactis milisque, ab inventionibus legem publicam follentibus onerare moritos, a potym exhaereditare pupillos, zlecamy tedy j. mc. panom posłom, aby sollicite starali się oto, iakoby przez surową na to karę włożoną tutorow malevolentiae zabiegłosię, nec sufficiat de lege publica, iż dobra pupillae przywrocone byc y zapisy, quibuscunque pactis et conditionibus per adstrictum necessitatumque maritum wycisnionem, subesse cassationi mają, nie tylko ad instantiam etiam remotissimorum amicorum, iesli proximiores, albo negligunt, albo ex favore tutori conspirarunt in laesionem et lex haereditationem pupillae, ale ad instantiam cuiusvis w sądach trybunalskich ex registro officij sprawowac się, gdyż to publica publicae leges convulsae injuria, takowy tutor et convulsor powinien et convictus dowodami conditionum necessitantium maritum super consensum resignationum per tutorem factorum et haereditationisque pupillae ne ausus convellendae legis publicae et defraudationis mogł, inventionesque quaevis ex haereditandarum laedendarumque pupillarum contra jus publicum crescant, instare y prosic oto, iż tacy opiekunowie, ktorzy loco augendae fortunae pupillaris, nie tylko krew własną bonaque earum dolo et fraudi habent, ale ipsam quoque legem convellunt et tollunt publicam perindeque legis publicae, quae est parens et vix nostra, existant słusznie privatione pati bonorum propriorum, ut a pupilla tutor avulserat, karany byc ma według prawa titulo, lex

requirit audacia plerumque preversorum, ut non simus sola delictorum prohibitionem contenti, sed etiam poenam delinquentibus imponamus. A iż siła należy natym Rzeczypospolitey wszystkiew, aby z carem jego moscią Moskiewskim raz pacta przez j. mc. panow commissarzow oboyga narodow namowione, quam cellerrime reducuntur in executionem, żeby tym prędzey certus et sufficiens numerus woysk cara j. mc. Moskiewskiego na odpor kożdemu Rzeczypospolitey nieprzyiacielowi per approbationem pactorum był postanowiony y namowiony, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, a oraz inire modos mają ze wszystką Rzeczpospolitą braterskiew z chanem j. moscią y ze wszystkiem Krymem dotrzymania ligi, woysku także jego kr. mosci Zaporozskiemu, aby pewne dobra jego kr. mosci na futury rozdane były, ktore to dobra od stancy żołnierskich wolne byc mają, aby żadney toties stwierdzonemi przysięgami oddania wiernego jego kr. mosci poddanstwa woysko jego kr. mosci y Rzeczypospolitey do zruszenia onegoż nie dawało okaziew, ktorego woyska certus numerus, a woysko Zaporozkie nie w kupie takowe mieć residentiae, kożdy zas starosta ukrainny na swoich starostwach residowac ma pewną przy sobie chowac ludzi liczbą. Wiemy to dobrze, że się na przyszłym seymie przez commissiew miedzy Rzeczpospolitą a woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim nie obeydzie, z poselskiew izby uprosilismy j. mc. panow Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, a z koła rycerskiego pana Jana Suszczanskiego Proskurę, podczaszego Kiiowskiego, j. mc. pana Alexandra na Szumsku Woronicza, podkomorzego Kiiowskiego, pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, pana Jana Wołczkiebura Olizara, podsędka Kiiowskiego, y j. mc. pana Michała Prykalskiego, pisarza ziemskiego Kiiowskiego, y innych j. mosciow, kogo sobie ex equestri ordine obiorą. Starac się oto j. mc. panowie posłowie mają, aby xiegi wojewodztwa Kiiowskiego tak, iako w W. X. Litewskim, od cara Moskiewskiego oddane były, y oto domowiac się będą, aby poddani nasi na tamte nie przychodzili Dniepru strone y ci, ktorzy z czyiegoż kolwiek

poprzechodzili gruntu, żeby wydani byli. Wielką ztąd Rzeczpospolita ponosi szkodę, że praetia rerum in summam podniosły się censuram, dla tego iż kupcy monete złotą y srebrną zagranice powywozili y tak czerwone złote, iako y talery podwyszeniem ceny currenti in regno przykupowali monetae, tedy ktokolwiek abhinc ważył by się zwyszpomienione pieniądze w większey bracie cenie, takowy poena confiscationis bonorum karany być ma, forum parti laesae inter causas fisci naznaczając, a j. mc. panowie posłowie procurare mają, żeby takowa mennica odwarta była y takowe Rzeczpospolita biła pieniądze, które by etiam apud extraneos currere mogli. Propter inopiam ex facultatibus nostris rowno z drugimi wojewodztwami przy boku jego kr. mosci pana naszego miłościwego pospolitym ruszeniem stawac nie możemy, tedy pro personis nostris do boku jasnie wielmożnego j. mc. pana wojewody, generała ziem Kiiowskich, albo ktorego kolwiek z j. mc. panow urzędnikow ziemskich, który pro tunc naywyższy będzie, zakupiemy się, hoc adiecto, że który kolwiek z j. mc. panow obywatelow naszych w wojewodztwach inszych ma swoje possessie, a w tymże wojewodztwie Kiiowskim in persona sua poydzie, takowym w tymże wojewodztwie wolno stawiac będzie poczty. Siła na tym należy wojewodztwu Kiiowskiemu, aby forteca Kiiowska ludzmi y municiami dobrze opatrona była, ponieważ w dispositiey niedługo będzie zostawac Moskiewskiey, tedy j. mc. panowie posłowie nasi znosić się mają z jasnie wielmożnym j. mc. panem wojewodą Kiiowskim, aby anticipative przed wysciem Moskwy z Kiiowa nasze praesidium wprowadzone było, aby tandem aliquando za wprowadzeniem onego jasnie wielmożny j. mc. pan wojewoda mógł generalne wojewodztwa Kiiowskiego z czynac sądy; a ponieważ propter desolationem znaczna uyma temuż j. mc. panu wojewodzie zostaje intraty, tedy per conservationem dignitatis palatinatis, aby j. mc. pan wojewoda participował summę od cara j. mosci Moskiewskiego, efficient j. mc. panowie posłowie nasi. Insze fortece, iako to: Kamieniec, Lwow, Łodz, Włodzimierz y Kowel, który iuż znaie j. m. pan krayczy coronny

suo sumptu fortificowac poczał, aby dobrze opatrzone były y od statiy żołnierskich wolne, starac się mają j. mc. panowie posłowie; także oycom dominikanom Włodzimirskim sprawic to mają, u ktorych akty publiczne kilka wojewodztw odprawowac sie zwykły, aby grunta ich od żołnierskich stanowisk wolne były. J. mc. pan podskarbi koronny lubo meretur to, żeby in fidei j. mosci zaciągionych pieniędzy miał by był respectus dla tego, yż woysku rozrywac się nie dał, ale że tenże j. mc. pan podskarbi, tak za niewypłaceniem assignatiew jasnie wielmożnemu j. mc. panu wojewodzie generałowi ziem Czernihowskich, wielkiemu posłowi do cara j. mosci Moskiewskiego pro confirmando pacta, cum tota Republica obojga narodow postanowionych, dla ktorey niewypłacenia tenże j. mc. pan wojewoda legationis suae retardavit cursum, że cale j. mc. dla nierychłego przyscia żadnego według pact in tam ardenti Reipublicae casu nie dawał posiłku y, przez niewypłacenie powinnego Tatarom trybutu, był z niemi do rozerwania okasią ligi, dla ktorego Rzeczpospolita tak znaczną y szkodliwą poniosła ruinę, tudzież y przez niewypłacenie assignatiew woysko in opere belli byc nie mogło, tedy zniesc się mają j. mc. panowie posłowie, aby j. mci kwit niebył dany, aż te wszystkie y woysku zwinionemu wypłaci assignatie. Lubo j. mc. pan Stephan na Czerniehowie Niemirycz, przeszły podkomorzy wojewodztwa Kiiowskiego naszego, nas deseruit, y my j. mc. pana Aleksandra na Szumsku Woronica za prawdziwego podkomorzego mamy y onego zawsze consiliis nostris praesentem odstępować nigdy nie myslimy, iednak za słuszną rzecz rozumiemy, aby j. mc. panowie posłowie nasi przyczynili się za j. mc. panem Niemiryczem do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby mu przez dany gleyt do oyczyzny pateat aditus y sprawienia się każdemu, do jego mosci praetensią mającemu, sposobnieysza otworzyła droga tak że, aby za domu iego y osoby samego z wielką substantiew uymą oswiadczone in Rempublicam et palatinum nostrum zasługi, dany był urząd iaki koronny jego mosci, upraszac jego kr. mosci jch mosci panowie posłowie nasi nie zaniechają, wniosą przy teyże materiew,

lubo acceptata commoda occasione, aby teraznieyszemu j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, tak dawno in toga et sago oyczynie służącemu, co ex pane benemeritorum od jego kr. mosci conferowano było. Tracic musi każdy żołnierz do przysługi Rzeczypospolitey ochotę, gdy po niespodziewanym chorągwi zwinieciu nie rychło, albo żadney w odyskaniu zasług niema nadzieie, mocno tedy j. mc. panowie posłowie nasi przy tym się opponowac będą, iako by dawne zasługi regimentowi s. p. j. mc. pana Jerzego na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, w W. X. Litewskim per constitutionem anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, assecurowane, tegoż sukcesorow iako nayprędzey doysc mogło także y zwinionym chorągwiom osobliwie j. mc. pana łowczego Kiiowskiego y j. mc. pana Drzewieckiego zasługi, aby wypłacone były, jużto nie tylko tym, ktorzy publica tractant negotia, ale omnibus notum, iako sprawa ordynatney Zamoyskiej przeszłych seymow impediabat consilia publica, zaczym aby tak wielkie domy oyczyny dobrze zasłużone, z ktorych diffidencij woiewodztwo nasze y cała Rzeczpospolita musi byc żalosna, przez sąd jego kr. mosci combinowane były, nie omieszkaia serio intimere j. mc. panowie posłowie nasi y u jego kr. mosci pana naszego miłosciwego słowa in facie Reipublicae na przeszłym seymie danego upomniec. Wielkie w tym a potentioribus odnosimy praejudicium, że poddani zmaietnosci naszych do nich uciekaia, extraditionem zas y prawem vindicare nie możemy, dla tego że per possessores bonorum suorum wychodzą ex causa extraditionis, serio invigilabunt j. mc. panowie posłowie, aby, gdy convenitur dziedzic o wydanie chłopow in vicem cum possessoribus, należeli ad extraditionem subditorum y zarowno unus ad alium sese non referendo prawne patiantur terminy. Jako każdemu utrapionemu, tak sirotom pozostałym benemeriti in Republica civis s. p. j. mc. pana Marcina Liniewskiego, łowczego Brasławskiego, podadzą dexteram j. mc. panowie posłowie nasi, aby kwit onemu przez s. p. jasniewielmożnego jego mosc pana Bogusława na Lesznie Leszczyńskiego, podskarbiego koronnego, z proviant - magistrówstwa dany

był per constitutionem approbowany. Kożdy, ktory in Republica nie iest peregrinus przyznac to musi, że iasnieoswieconego xięcia j. mc. pana wojewody Bełzkiego tanta sunt merita, że modum coaequandi przybrać ich trudno, zaczym tak tych respectu, iako y zniszczenia nie porównionego dobr xięcia j. mc., primo loco instantiarum mają miec corde j. mc. panowie posłowie nasi przypomniec to jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, ukontentowany y do dalszych przysług dobru pospolitemu potrzebnych przychęcony, a według constitutiei o zniszczeniu Zbarażu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio postanowionej od Rzeczypospolitey odniósł recompense. Trudno uiąc zasługom jasnie oswieconego xięcia j. mc. Konstantego Wiszniowieckiego, zaczym y tego desideriom o Zmigroda i składu winnego lege publica ostrzeżeniu promotebunt j. mc. panowie posłowie nasi, nim dalsze occurrent in Republica occasiones nagrodę tegoż jego mosci zasług y znieszczenia wielkimi terazniejszyemi nieprzyjacielскими incursiami y obozowaniem pod Wyżgrodkiem dobr ciężkiej ruiny recompensa. Gloriosum opus j. mc. pan Bogusław Horain, sędzia ziemski Kiiowski, przez koszty własne y prace swoje wystawia przed oczy, gdy fortece Łucką nie tylko munitią de proprio ejus, ale y proviantem dostatecznym regulariter erigere poczał, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby habeatur respectus tak znacznych prac y kosztow jego mosci. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. mc. pan Oliżar Wołczkiewicz, podsędek Kiiowski, pressus, mając z inszemi równą bracią zruinowane dobra, ale też po expeditiei Czudnowskiej wszystko woysko Rzeczypospolitey y jnfanteria w miescie jego kr. mosci Korosteszowie na hyberne postanowione, na kilkakroc sto tysięcy szkod uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabierało, instabunt j. mc. panowie posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego kr. mosci y panow commissarzow, aby na verificatią takowey j. mosci ruiny z tego seymu ordinowała Rzeczpospolita. Desiderium jasnie wielmożney j. mc. paniey wojewodziney Brasławskiej o

Międzyboż, aby od wszelakich wolny zostawał exactij, także wielmożnego j. mc. pana podstolego koronnego Podhayce, ponieważ przez obozy tak woysk koronnych, iako y nieprzyacielskich, są spustoszone. Wielmożney ieymosci paniey krayczyney W. X. L. aby summa oddana była. J. mosci xiędza archimandryty Mieleckiego aby monaster y z dobrami wolny od stancij żołnierskich zostawał. Wielmożnego j. mc. pana pisarza polnego koronnego ratione avulsionis bonorum aby była recompensa. J. mc. panu staroscie Newogrodzkiemu na Uładowce aby summa assecurowana była. J. mc. pana Tyszkiewicza, maiora, ratione indienatu, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby specialis a Republica był respectus. Ktore wszystkie zwyszpomienione punkta instructionis j. mc. panom posłom zwyszmianowanym fidei, dexteritati et conscientiae iterum atque iterum committimus. A te wszystkie puncta instructionis zwyszmianowane aby j. mc. pan marszałek koła naszego, unanimis vocibus uproszony, do grodu Włodzimirskiego per oblatam podał y ręką swoją podpisał, uprosilismy. Działo się we Włodzimirzu dnia szesnastego decembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У тоє инструкъции подпис руки его милости пана маршалъка в тые слова: Wacław z Staieszyna Stoinski, woyski Lubelski, podwoiewodzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданем и прозбою вышречное особы подавающее, а за моим урядовым прынятем до книг нынешних кгородских Володимерскихъ ест въписаная.

Книга град. Владимир. 1667 г, № 1037, л. 706.

XLIII.

Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.:
о евреяхъ.

. . . Tak się wyniosła złość żydowska, że żadnego prawa na siebie postanowionego suis perversitatibus nie dopuszcza w skutek przywodzić, zaczym ineatur modus rigidae animaduersionis et poenarum capitalium interpositionis w czymby kolwiek przeczo prawom dawnym exorbitarent ich malitia...

Книга прод. Владимир. 1669 г., № 1040, л. 749.

XLIV.

Инструкція кієвскихъ дворянъ посламъ, отиправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковъ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Миханлу о принятіи мѣръ для защиты Кієвскаго воеводства. О посиолитомъ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кієвскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избранія короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кієвскаго воеводства въ комиссію для перенеси реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замоискими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князя Дмитрія Вишневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подъ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О пазначеніи опредѣленнаго срока для разсмотрѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по котсрому они судятся. О кассациі рѣшеній кантуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кієвскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы че-

резъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большемъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привиллегіи на почтныя званія и должности. Объ объявленіи званій канцелярна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевского подскарбія Стефана Немприча. О порядкѣ прывоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска отъ уплаты податей и отъ военного постоя на десять лѣтъ.

Року тисеча шест сотъ шестдесят девятого, месеца августа двадцатого дня.

На вряде кгородском, в замьку его кор. милости Володимерском, передо мною, Томашом Савицъкимъ, наместникомъ присяглымъ бурграбства и замку Володимерского, и кингами нынешними кгородскими старостинскими, становъшы персоналитер, урожоный его мил. панъ Михалъ Триполский, писар земъский Кіевский, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Кіевского, инъструкцію тогожъ воеводства, презъ их мл. пановъ обывателей воеводства Кіевъского на сеймику предсеймовымъ коронаційнымъ згодие постановленую, рукою своею власною подписаную, для вписанія до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ пер облатамъ подалъ, такъ се в себе маючую: *Instructia woiewodztwa Kiiowskiego na seym koronationis w Krakowie faelicissime obranego krola jego mosci Michała, krola Polskiego, wielkiego xięcia Litewskiego, na seymiku we Włodzimirzu spisana, a j. mc. panom posłom, sine contradictione obranym, to iest: wielmożnemu j. mc. panu Alexandrowi na Szumsku Woroniczowi, podkomorzemu, j. mc. panu Janowi Suszczanskiemu Proskurze, podczaszemu, jego mosci panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, urzędnikom ziemskim Kiiow-*

skim, dana dnia dwudziestego augusti anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Kożdy to przyznac musi, że dawna dispositia Bózka, ktora creat reges et format principes, dała wieczny pochop y utwierdziła pectora civium Rzeczypospolitey Polskiej do podzwignienia oyczyzny, aby opuszczony thron magestate nowo luminari osadzić et serenare mogli, jakoż zostawiwszy posteritati nostrae encomium, per liberas voces szczęśliwie nam panującego obralismy pana. Weseli się weselem doskonałym, oyczyzna cała, mając pewną nadzieję, iż cum hoc lumine novo wruci się dawna sława, dawne szczęście, pożądany pokoy y czasy złote do Rzeczypospolitey, weselic się nad inszych musi wojewodztwo Kiiowskie, ktoremu spes affulsit ammisorum restitutionis, że za szczęściem obranego pana, a teraz faelicissime koronowanego, do fortun swoich przydą, jakoż ich mosć panowie posłowie, powinszowawszy jego kr. mosci długoletniego panowania, pokornie prosic będą, aby użyć raczył clementiam nad tym utrapionym wojewodztwem y remedium wynalazł, iako by te wojewodztwo, dawno czekając refrygerium, szczęśliwym panowaniem jego kr. mosci mogło przysc ad faelicem successum. A nie nayduie lepszego sposobu toż wojewodztwo stabilitatis suae, iako kiedy, ex innata virtute et amore in patriam, na zruinowanie zawziętości nieprzyjaciół Rzeczypospolitey pospolite ruszenie ex facultatibus za instantią jego krol. mosci uchwalone et ad effectum przywiedzione a tota Republica będzie, wojewodztwo też Kiiowskie, lubo są exules y mają libertatią od pospolitego ruszenia, ostatek fortun swoich y zdrowie przy dostoięstwu jego krol. mosci na reinductią samych siebie y na ukrocenie nieprzyjaciół Rzeczypospolitey poniosą y już połkownika y rotmistrzow dla lepszego porządku między sobą obrali, co declaratum iest przez osobliwe laudum. A że ich mosć panowie obywatele są orbati substancyi swoich przez insult nieprzyjaciela, ich mc. panowie posłowie upraszac będą jego kr. mosci y wszystkiew Rzeczypospolitey o naznaczenie ex primis vacantibus reclinatorium na całe wojewodztwo, seorsive iednak prosic będą na obywatelow tego wojewodztwa, za Dnieprem

dobra mających, gdy et per diploma wojewodztwu dane iest, to a tota Republica declaratum y ni doczego nie przystąpią, aż się temu satisfiet. Iest to lege contra, aby religia ritus graeci przy swoich wolnościach, prawach y prerogativach nie zostawała, więc że te uspokojenie per tot tempora ad suum effectum nie przyszło y teraz novissime na electie jego kr. mosci w reces ta materia poszła j. mc. panowie posłowie po obraniu j. mc. pana marszałka przy tym oponent se, aby żadna wprzod materia traktowana nie była, ażby satisfactum było religiey ritus graeci disunitorum tak w oddaniu cerkwi y dobr; upomnią się też serio o naznaczenie commissarzow do odebrania cerkwi y dobr tamże zaraz, ratione władcyctwa Przemyckiego, władcyctwa Lwowskiego, archimandrij Leszczyńskiej, omnem curam adhibebunt; tudzież o reclinatorium ex bonis ecclesiasticis vacantibus j. mc. oycu Winnickiemu, metropolicie Kiiowskiemu, który propter injuriām temporum niemoże mieć aditum ad bona. także y apparata metropolitanskie, indebite u kogo inszego in possessione będące, domowią się. Sam czas per occasio felicis coronationis jego kr. mosci pana naszego exigit po całej Rzeczypospolitey, aby clenodia Reipublicae wszystkie presentowane były, j. mc. panowie posłowie attentissime doyrzec tego mają, żeby klejnoty, według inventarzu millesimi sexcentesimali undecimi oddane, in casu zas, iesliby nie wszystkie, iako inwertarz opisuie, okazali się, instabunt ich mosci, żeby ci j. mc. panowie senatorowie y urzędnicy koronni, którzy w zawiadywaniu mieli y mają, dali rationem, gdzie się rozeszło proficuum Reipublicae, alinationem klejnotow przymą, a co poszło ad privatum usum, to jch mc. w zawiadywaniu mające, ex proprio refundere powinni y oto sążeni bydz mają. W wielkim podziwieniu wojewodztwam to byc musi, że dawne consuetudo et lex circa electionem dana nie przychodzi ad effectum y, iako zawsze bywało, aby suffragia wiernych poddanych obranego per liberas voces pana do druku podane były, teraz qua metodo staneło, iż z oświadczoney życzliwosci, przeciwko obranemu panu, nie iest contestatio autentica przez druk, pilnego w tym przyłożą

starania j. mc. panowie posłowie w dowiadywaniu, dla czego to się stało, y, aby były podane do druku, procurabunt; rationem zas odmienienia deputatow ad orbitantias wojewodztwa Kiiowskiego mają się dowiedzieć. Iako zawsze nicorruptialis fides była synow Rzeczypospolitey naszej Polskiej, barziefy sobie libertatem, niżeli jakie upominkowanie ab exteris, kładli, niezagrzebiona y dotąd in pectoribus taż virtus życzliwych oyczyzny synow, a że fama volat o niektórych, jakoby mieli hanc virtutem suam odmienic, pokwapwszy się za podarkami y wyliczeniem pewnych summ ab exteris, których, iako dawne prawa et constitutiones regni pro hostibus Reipublicae declaruią, tak j. mc. panowie posłowie nasi, wziąwszy wiadomosc od jch mc. wiadomszych o takowym postępku, legi publicae et votis totius Reipublicae accomodowac się powinni y o sąd na takowych prosic jego kr. mosci będą. Dabit przytym j. mc. pan Czerkas rationem, cuius instinctu et mandato iezdził po Orde zaciągając, czego pilnie doyrzec mają. Ni na czym barziefy, iako na commissiefy wiecznych pact z carem jego moscią Moskiewskim fundatur uspokoienie Zadnieprskiej prowintiefy y wojewodztw tam będących, tak odebranie fortocy Kiiowskiej, j. mc. panowie posłowie jego kr. mosci prosic będą o prędkie przyprowadzenie ad effectum tey commissiefy, non obviando szczęsciu jego kr. mosci; jesli by też do wypisu kozakow rejestrowych przyszło, commissarz nie na seymie, ale na seymiku relationis z wojewodztwa Kiiowskiego, obrany byc ma. Przez tak wiele seymow niemało zawsze sprawa czasu bierze ordinatiefy jch mc. panow Zamoyskich z xiężną jcymcią wojewodziną Ruską et cum successoribus j. mc. pana wojewody Sędomirskiego więc, żeby iuż więcej ta sprawa nie tamowała negotia Reipublicae, invenient modum cum tota Reipublica, j. mc. panowie posłowie do uspokoienia. Wielki uszczerbek cała Rzeczpospolita ponosi w namnożeniu monety szelągowej, za którą wielkie monopolia różnych towarow potrzebnych stanowi szlacheckiemu nastąpili, a że się dzieie to ex occasione Tynfa y Boratyniego, a niedozorem j. mc. pana Krasinskiego, podskarbiego koronnego

przeszłego, tedy ponieważ submittował się onych stawic, j. mc. panowie posłowie instabunt, aby dosic się stało tej submissiey, a jego kr. mosci prosic będą o lepszą monetę z minnic jego kr. mosci; ecconomie też krola jego mosci, ze byli ante electionem in dispositione j. mc. pana podskarbiego koronego y innych administratorow, tedy faciant calculum Reipublicae, gdzie się co podziało, ad posterum aby ecconomie w administratią nie były dawane cudzoziemcom, ani ignobilibus personis. Ktokolwiek bene meretur de Republica z stanu szlacheckiego, spodziewa się miec gratitudinem od jego kr. mosci, ale że iest zatamowana droga tenuioris fortunae wiernym poddanym jego kr. mosci ad gratiam, przez rozdawanie wiele wacansow unius personae et minorennibus, tudzież per jura communicativa białogłowami tak barzo iż wiele wylewaią krwi dla Rzeczypospolitey, a nic nie biorą, suplicowac panowie posłowie będą do jego kr. mosci, aby w wacansach adaequata distributa była bene merentibus, obwarowawszy in futurum, aby tego więcey nie było, a te jura communicativa także possiessiones minorennium bonorum Reipublicae skasowane były, providebunt z tym iednak dokładem, że teraznieysze vacansy obywatelom wojewodztwa Kiiowskiego, według diploma dane, rozdawane byc maią. W oczach wszyskiey Rzeczypospolitey lucidissime emanant odwagi nieporachowane, koszty bez nagrody, desolatią bonorum tempore obsidionis Zbaraża propter Rempublicam xiężęcia j. mosci wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, ktora szkoda w desolatiey Zbaraża, iuż per commissarios assignatos od Rzeczypospolitey iest lustrowana, jch mosc tedy panowie posłowie, stosuiąc się do prawa pospolitego w szkodach, przez obozy poczynione in bonis haereditarijs, pilno w to się włożyć maią, iakoby ex primis vacantibus xiąże jego mosc ukontentowany został; także y ratione odebrania starostwa Drahimskiego a summa liquidowana et assecurata, względem stawienia ludzi na pilnowanie limites Ukrainy, z skarbu Rzeczypospolitey wypłacona y oddana aby była. Iuż to nieraz praedicatum, żeby ci jch mosci, ktorzy chorągwie polskiego zaciągu maią, nie mieli reimentow cud-

zoziemskich, procurabunt j. mc. panowie posłowie, prawem obost-
rzywszy poenam na takowych, in eadem włożyszy, aby się takowe
inconvenientia nie działy, excepto jch mc. panow hetmanow a zwi-
nionym chorągwiom, tak dawnym, iako też y swiże, aby zapłata
doszła, urgebunt. Miało iedne consolatō woiewodztwo Kiiowskie a
Republica, że sancta justitia non vacillabit w sprawach onych, a
to przez sądenie regestru spraw specialnego, więc że nad wolą
woiewodztwa Kiiowskiego in dubium vocovano te sądy per consti-
tutionem electionis y pociągnięciem trybunału do świętego Tho-
masza, przyłożą sedulo pilności w reassumowaniu tych sądow, hoc
adicto, żeby w tym że regestrze sprawy do zapisow et simpliciurs
inviciae, oprócz spraw granicznych, sądzone były, ten zas czas,
ktory iest declarowany w sądeniu trybunału post festum sancti
Francisci, na tygodnie woiewodztwa Kiiowskie, Wołyńskie, Brasław-
skie y Czernihowskiego podzielono y constitutione approbowano, w
ktore tygodnie żadna sprawa innych woiewodztw sądzona byc nie
ma, y statut, ktorym się te woiewodztwa sądzą, był drukowany.
Dekreta, na sądach kapturowych ferowane, ktore contra legis sa-
piunt, cassowane y annihilowane staraniem j. mc. panow posłow
byc mają, iednak za dowodem partis laesae. Correcturam iurium
mianowicie processow przewlokłych executiey przedkosc, depacta-
tionem od urzędnikow grodzkich y sądu ziemskiego, względem iecha-
nia na executię y naznaczenie od executiey scrutiniey solarium,
neglientiam officialistow in executionibus y obostrzenie rigoris iuris,
podwyższenie win, ktorzy contraveniunt decretis tribunalitijs, ow-
szem uznanie succubitey poenas complicitatis, według zapisu spra-
wowanie się in foro, sine exceptionibus et sine appellatione na tri-
bunał, w kancellariach placenie minut, wszystko commitimus fidei
jch mosci, iednak obowiązujemy, aby to wszystko nam declaratum
było per constitutionem. Względem mieysca w izbie poselskiey
upomnią się, aby posłowie naszego woiewodztwa mieli locum desig-
natum, iako mamy w trybunałach y iako declaratią dają. To też
miec chcemy, aby po trzech seymach był capax iechania na seym

poseł, anie na kozdy seym. Należy to ad correcturam jurium, aby była descriptio assistentey majorum in fortuna braci naszych, ktorzy barzief propter oppraessionem nobilitatis chowaią gwardie, niżeli dla obrony Rzeczypospolitey, niech tedy per legem będzie determinata jch mc. assistentia. Inibunt modum j. mc. panowie posłowie cum Republica, iakim sposobem facilior będzie aditus executionis decretorum in bonis jch mc. oneratis. Wielka iest y w tym variatia, że inpossessionati otrzymuią przywilegie na dignitarstwa y urzędy ziemskie; y lubo iuż constitutią warowano, aby takowe nie wychodziły privilegia y iuż poena założona na donatariusza dwa tysiąca grzywien forum w trybunale inter causas officyi naznaczone, iednak iż his poenis takowy abusus pohamowac się nie może, vigilabunt jch mc. panowie posłowie, aby major poena, to iest, cztery tysiąca grzywien polskich cum ammissione officij. Tamże in eodem termino starac się będą, aby kasztellania y stolnikowstwo Kiiowskie były pro vacanti, gdyż są inpossessionati possessores officiorum. Ich mc. oycowie jezuici, w Warszawie reziduiący, ponieważ nie maią pozwolonych szkół, a teraz one eriguią, zabiegaiąc zamieszaniu studentow z ludzmi przyiazdzaiącemi ad tractanda publica negotia, maią byc te szkoły zawarte per constitutionem. Barzief wielką szkodę residentia pana Piwa w powiecie Owruckim, niżeli commodum Reipublicae przynosi, ktory nad comput waży się miec ludzie woluntarskie, inscia Reipublica, dowiedzą się j. mc. panowie posłowie, za czym listem przypowiednym te ludzie chowa na zruinowanie kraju tamecznego, y procurabunt, aby te ludzie zwinieni y zwiedzeni byli, a sam aby był karany, według wynalazku Rzeczypospolitey; instabunt, też serio j. mc. panowie posłowie nasi za j. mc. panem Staphanem Niemirzyczem na Czernichowie, przeszłym podkomorzym, aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, pomniąc na zasługi y odwagi z wielkim kosztem tak domu j. mosci, iako y samego jego mosci, Rzeczypospolitey oswiadczone, maiąc też respect na wojewodztwo nasze, żebysmy się przez seymiki nie mieszali, żesmy, gdy nas deseruit j. mc., obrali j. mc. pana Alexandra Wo-

ronicza na Szumsku, podkomorzym Kiiowskim, także bene meritum oyczyźnie y wojewodztwu naszemu civem, conferował jego kr. mosc wyszszy urząd koronny, albo stołek senatorski j. mc. panu Niemirzyczowi; a że różne ma j. mc. pan Niemirzycz aggravationes, personam suam y domowych zachodzące, occurent jch mosci, ut prosint indemnitati et securitati jch mc. Dozor płacenia wojewodztwu iest zlecony j. mc. panu pisarzowi polnemu y jego mosc incubabit wiedziec expensa quarty takiej, aby taż kwarta zwożona była do Lwowa in praesentia j. mc. pana pisarza polnego przy pisarzu skarbowym, czego, że nie czyni pan Kowalikowsky, domowią się jch mc. panowie posłowie, aby disiderio jego mosci pana pisarza polnego koronnego, ile to iest lege declaratum, dosic się stało. Także też o podwysszenie jurgieltu j. mc. panu pisarzu polnemu y o ukontentowanie vacansem znacznym za odwagi y przysługi Rzeczypospolitey jch mosci starac się pilno będą, Nie po iednokroc wojewodztwo w jnstructiach zlecało jch mc. panom posłom o zabicie j. mc. pana Wyhowskiego, wojewody Kiiowskiego, domowic się, więc nie wiemy, ex quali occasione ta krew szlachecka vindictam wziąć nie może, prosic będą o sąd ich mosc panowie posłowie w tey sprawie. Nie małą krzywdę ponosi in honore j. mc. pan Ilinski, woyski Czernihowski, z dekretow sądow kapturowych wojewodztwa Wołyńskiego, zaczym deducet suam innocentiam, że iest non incompetenti foro sądzony, a jch mc. panowie posłowie przy tym staną, aby hoc decretum było cassabile. Wielmożny pan Alexander Woronicz, podkomorzy Kiiowski, nie szanuiąc zdrowia swego y substantiey uymą, służy Rzeczypospolitey życzliwie y nie raz więzienie nieprzyjacielskie propter Rempubicam ucierpiał, spodziewa się łaski jego kr. mosci; tak też y j. mc. pan Suszczanski Proskura, podczaszy, wiek swoy w woysku prowadząc do sędziwosci a z niemnieyszym uszczerbkiem zdzowia y substanciey, godzien iest ukontentowania od jego krol. mosci, za ktoremi ich mc. panowie posłowie intercedunt. Dobrze to zasłużyli in Republica jch mosci: j. mc. pan Choynecki, starosta Żytomirski, j. mc. pan Kowalowski, lowczy Kiiow-

ski, wniosą instantią jch mc. panowie posłowie do jego krol. mosci et ad totam Rempublicam, aby mogli miec mercedem odważnych prac swoich, j. mc. panu staroscie Żytomirskiemu znaczną jaką daniną, a j. mc. panu łowczemn Kiiowskiemu, który y teraz koszty na commissią do Moskwy proprio sumptu prowadzi, na dzierżawie Osiekrowa przyznaniem lennosc, albo li też ukontentowaniem summę, iako na tych ze dobrach. Constitutiei uwalnia bona terrestria ab omnibus oneribus j. mc. panow żołnierzow y zakazuie locationem obozow na dobrach ziemskich, więc że oboz terazniejszy iest postawiony na gruntach j. mc. pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. pana Mikołaja Wielhorskiego, j. mc. pana Andrzeja Rogulskiego, j. mc. pana Michała Komorowskiego, j. mc. pana Mikołaja Karsnickiego, j. mc. pana Mikołaja Bobinskiego, za którym postanowieniem wielka desolatia w zbożach, w robocie na przyszły rok przeszkoda dzieie się, jch mc. panowie posłowie o satisfactią w krzywdach domowią się. Ponieważ nie na ieden seym petita wносиło wojewodztwo w interessach j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, y teraz instabunt jch. mc. panowie posłowie, aby to wszystko, cokolwiek jego mosc sam wniesie, miało suum robur. Złota wolnosc poiska wielom z narodow cudzoziemskich nobilibus smakuie, iakoż kiedy znaczna iest odwaga dzielności j. mc. pana Delmarka, j. mc. pana Tyszkimbeka, oberszterow jego krol. mosci, in Republica, tedy jch mc. panowie posłowie ad totam Rempublicam zalecą ich mosc, aby za indigeny Korony Polskiej swobod przyięci zostali, do których wolności y swobod dobrze zasłużony j. mc. pan Berencza, oberszterleitnant jego krol. mosci, gar nie się, ten aby do kleynotu szlacheckiego w oyczyźnie naszej był przypuszczony. Także też j. mc. pan Piotr Lebedowicz, człowiek godny y dla całości Rzeczypospolitey, nie żałujący hanc gratiam od Rzeczypospolitey żąda, a jch mosc panowie posłowie w promovowaniu y otrzymaniu nobilitatiei pilnego przyłożą starania. Pobożność y świętobliwe życie j. mc. oycy Stephana Horaina, archimandryty monastera Mieleckiego, indiget po nas zalecenia ab oneribus

militaribus dobr archimandrij, ponieważ dobra sunt terrestria y iuż barzo desolała, adhibebunt curam jch mc. panowie posłowie o libertatją. Wniosą do jego krol. mosci y całej Rzeczypospolitey za j. mc. panem Hipoldem Alexandrem Snitowskim, iako za wygnancem z wojewodztwa Kiiowskiego, a dobrze zasłużonym, aby summa osm tysięcy na erectją woytowstwa Żukowa, w wojewodztwie Lubelskim będącego, approbowana była cum advitalitate, a post decessum onego y jey mc. pani Marianny de Brzezic Snitowskiey proximis eorum, od tego, ktoby chciał possidere, oddana była. Niemniejszą ich mc. panowie posłowie będą mieli curam, aby summa Trubecka tak dawno jch mc. panom Sołtykom y teraz dobrze oyczyźnie zasługującym z skarbu Rzeczypospolitey wyplacona była. Przywiley ad male narrata caducowy j. mc. pana Stephana Rostka uproszony po panu Jerzym Jeniczu, sędzim grodzkim Krzemienieckim, uti arianum, który ante constitutionem de arianis na lat dziesięc umarł, iako niesłusznie uproszony ma byc cassowany, o co się domowią ich mc. panowie posłowie. Wniosą jstantią do jego krol. mosci za possessorami woytowstwa Samborskiego y starostwa Przemyskiego, tudzież za j. mc. panem Gałęzowskim, ratione odebrania woytowstwa y ratione violentiarum, aby sądzone byli, jch mc. panowie posłowie jego krol. mosci prosic będą. Wielka desolatia miasta Włodzimirza wprzod od nieprzyaciela, a potym od niediscretnego żołnierza, ponosi, jch mc. panowie posłowie wniosą ad Rempubicam intercessio y serio domowią się o eliberowanie od podatkov miasta tego z zydami, tam mieszkającymi, takze od stawania chorągwi y dawania chlebow y od wszelakich assignatij na lat dziesięc. Ktore wszystkie puncta, artykuły, przez nas namowione y postanowione, także też y wszystkie instantie commitimus ich mosci panom posłom naszym fide, honore et conscientia ich mosciow staraniu obowiązawszy, cum hoc declaratione, aby się też do artykułow w instructey electionis applicowali, y dla wagi większey ręką j. mc. pana marszałka naszego rycerskiego są podpisane. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia dwudziestego augusti tysiąc szesc set

szescdziesiąt dziewiątego. У тоє инъструкъци подпис руки его мил. пана маршалъка в тые слова: Michał Trypolski, pisarz ziemski Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Которая жъ то инъструкъция, за поданем и жадашемъ вышъ менованого офферента, а за принятемъ моим урядовым, до книг нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ есть уписаная.

Книга грод. Владимір. 1669 г., № 1040, л. 1003.

XLV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности новоизбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принести вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между уніатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Черемышльскаго епископства отъ тягостей военного постоя. Объ оставленіи епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православнымъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военного постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи снисхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи городскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймкахъ арендаторовъ и залогода-

телей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила. О назначеніи спеціального канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймѣ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому, отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и сенаторы заботились о нуждахъ украинскихъ воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ градскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ староства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутренніи дѣла.

Року тисеча шестсот шестдесят девятого, месеца авѣгуста дня двадцат третего.

На вряде кгородском, въ замьку Луцкомъ, передо мною, Матеемъ Казимеромъ Ястребьскимъ, наместникомъ буркграбства и замьку Луцкого, и книгами нинешьними кгородскими Луцкими, становьшы очевисто, уроженный его милость панъ Кабриель Гулевичъ зъ Воютина, хоружый земли Черниговское, маршалокъ на тотъ часъ сеймику Волынского, для записаня до книгъ нинешьныхъ, подалъ перъ облятамъ иньструкцію, одъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волынского ихъ милости паномъ посломъ на сеймъ коро-

национис даную, з подписом руки своее, о чом тая инъструкъ-
ция нижей вписаная ширей в собе мает, просечы, абы прынятая
и до книгъ въписаная была, которую я, уряд, прыймаючы, чыталем,
и так се въ собе писмом полским писаная мает: *My, rycerstwo
województwa Wołyńskiego, ziachawszy się pro die vigesima augusti
in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono do Łucka na sey-
mik constitutione electionis novi regis naznaczony, gdzie nie tylko
ex constitutionibus, ale y z ustney rellathey jch mc. na electey
krola jego mosci praesentium pewną powzielismy wiadomosc, że Krol
krolow, Pan panuiących, w nieprzystępnym swietle mieszkaiący, pan
Bog dał eam unanimum mentem Korony Polskiey y W. X. Litew-
skiego civibus, iż, stosując się ad legem divinam y do zwyczajow
wszytkich pod słońcem narodow, de medio concivium tey Rzeczy-
pospolitey obrali za krola y pana wolnym narodom najasnieysego
jego kr. mosc, pana naszego miłosciwego, za którą wszechmocną
łaskę y dobrodzieystwo, nam coelitus daną, wszyscy my oddalismy
Naywyższemu chwałę y dziękow czynienie. A zgodnie z posrzodku
nas obrawszy na seym coronationis, die vigesima nona septembris
in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo nono w Kra-
kowie naznaczony, de medio nostri bracią naszych, posłow, wiel-
możnych: j. mc. pana Wacława Hulewicza, na Koniuchach, Łuckiego,
j. mc. pana Jerzego Wielhorskiego na Horochowie, Włodzimirskiego,
j. mc. pana Stephana Ledóchowskiego na Korytnie, Krzemieniec-
kiego podkomorzych, wielmożnego j. mc. pana Stephana na Małowie
Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, j. mc. pana Gabryela
Hulewicza z Woiutyna, chorążego Czernihowskiego, y j. mc. pana
Jana Danilewicza Czekonskiego, ktorym, iako już veteranis Reipu-
blicae, gnaris to, co infra sequitur, zlecamy y na seymie przyszłym
agendum poruczamy. Naprzod aby przez marszałka poselskiego
jego krol mosci panu naszemu miłosciwemu powinszowali thronu,
na ktorym od pana Boga posadzony, y te nasze majestatowi pan-
skiemu opowiedzieli życzliwosc zdrowia y czerstwosci, y zwycięztw
ze wszytkich nieprzyacioł Rzeczypospolitey, y długiego na swey*

fortunae panowania jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu życzymy, aby plenus acri, satur dierum, laceratam Rempublicam wzięwszy, posteritati nostrae oddał integram; y żeby był y żył felicior Augusto, melior Traiano; od nas zas, iako od wiernych jego kr. mc. poddanych, aby deferant majestati filiale nostrum obsequium y declarowali, że nie tylko fortuny nasze wszystkie, ale vitam et sanguinem przy dostoięństwie krola jego mosci pana naszego profundere gotowismy. Jakoż skorośmy powzieli jakies aboday falsos rumores, że nayduią się ci w oyczyźnie naszej, ktorzy electią jego kr. mosci pro irrita miec usiują, tedysmy zaraz expediowali do jasnie oswieconego xieżęcia j. mc. pana wojewody Wołyńskiego peregrius od wojewodztwa naszego pronunc ex morbo podagrae decumbentem, prosząc, aby invigilet, a postrzegszy quod nocivum, dawał znac przez swoje do grodow uniwersały; jesliby też xiąże j. mc. tardaret dawac znac, tedy wielmożnemu j. mc. panu Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, fraterne injunximus, aby swemi obwiescił nas uniwersałami y do sciągnięcia się czas y mieysce determinował, na ktore my pospolitym ruszeniem, in armis et cum armis ziachawszy się, idziemy spieszo do boku jego kr. mosci, vitam raczey nostram obrawszy sobie stracic, niżeli słyszec y widziec adversi quid, coby jego kr. mosci pana naszego miłosciwego anxium et sollicitum distinere miało. Aże in locum instructey jego kr. mosci actus electionis pana naszego miłosciwego ad manus nostras devenit, w ktorym pacta conventa wyrożone, my his bene trutinatis et examinatis, że przez jego kr. mosc poprzysiężne approbavimus, iednak, w czym ieszcze nie dosyc stało się, przydaiemy osobliwie. Iż ciężkie od niemałego czasu cała Rzeczpospolita dzwiga jarmo z occasiey incorrectae et indisciplinae militiae tak dalece, że łązy ubogich ludziew przenikające niebiosa successui szczęśliwych skutkuw woiennych non evident y błogosławienstwo Bozkie zastanawiaią, czego iuż dłużej na karkach naczych, iako gens libera, niechcąc dzwigac, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym na początku consiliorum przed wszystkimi materiami

z całą Rzeczpospolitą ineant modos ordinatae militiae, aby tak ciężkim y niesłychanym hibernom y prechodom, które ieszcze superant hibernorum extorsiones, zabieżeli, albo remedio ustawicznego in confinijs regni hibernorum, które między rzekami Bohem, Bożkiem y Dniestrem byc maią, aby się żołnierz po oyczyźnie nie przechodził, ale na mieyscu stojąc przez deputaty na święty Marcin we Lwowie hyberną odbierał; albo iesliby się ten nie zdał sposob, tedy satius na powiatowego żołnierza ex facultatibus bonorum pozwalamy. Aże inaudito exemplo bez wszelakiey potrzeby in meditullio wojewodztwa naszego już to po kilkakroc z ostatnią zgubą naszą obozy stawaią, tedy lege publica od takowey oppraessey upominac się ex onerationem, przeto y obowiązujemy jch mc. panow posłow naszych fide, honore et conscientia, aby sine lege ordinationis woyska et ex oneratione perpetua tegoż woyska od wojewodztwa naszego do nas nie powracali, by się też y seym zerwac miał, gdyż dłużey takowey plusquam Othomanicam, abo Moschoviticam tirranidem, pati nie możemy. Patrząc y dzis z żalem naszym, że obozy w Bohurynie y w Uholcach, maiętnosciach j. mc. Hulewicza y j. mc. pana Wilhorskiego, braciey naszych, per vitam suae wojnę tractuiących, stoią y extremam w nich y w okolicy czynią desolationis abominationem. Nigdy to za przodkow naszych y za wieku naszego nie było, kiedy practicatum, aby jch mc. spirituales gratiam mieli maiętnosci nasze wyderkafami, dziesięcinami obkładać, iako to teraz noviter czynic poczęli, że y dzieci, nawet szlacheckie syny, invitis, inconsultis et inscijs parentibus, w klasztory incompletae aetatis indudunt, w kłopoty, frasunki et extremas anxietates rodzicow prowadząc, co Reipublicae deferent jch mc. panowie posłowie naszy, y gdy Respublica inter exorbitantias y te compositionem inter status wezmie ad tractandam exorbitantią, tedy jch mc. panowie posłowie naszy quam maxime instabunt et curabunt, aby jugum servitutis na kraie nasze dziesięcin y wyderkafow jch mc. spirituales nie zaciągali, szlacheckie syny sitiunt w szkołach crescere ad usus Reipublicae; a iesli by ktorzy, sponte sua, maiąc

annos już discretionis, miał sacris initiari, tedy ad quartam tylko sortem patrimonij należec będzie, iudicium też compositum aby ominino w trybunale zniesione było. Nad to domowic się jch mc. p. posłowie mają, aby fundacie nowe, ktore by ad praejudicium ecclesiarum cathedralium, albo episcoporum loci ordinariorum, także samych fundatorów, ziawiac się miały, żadney uwagi nie mieli y przeciwko ktorym by reclamationes et protestationes zaszły a loci ordinarijs vel ipsis fundatoribus, vel eorum proximoribus, albo od kogokolwiek ex respectu publico zaniesione y producowane były, na apoprobatia onych na seymie nie pozwolą y owszem resistant jch mc. panowie posłowie naszy. Iesli że co może byc sanctius, iako miec zgodę miedzy wzroznionemi narodami, a ponieważ miedzy narodem Ruskim relligiey graeckiey, unitami y disunitami, wielkie zaszły diffidentie, ktore przez tak długi czas publica regni mieszaia negotia, przetoż pilnie instabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby te wszystkie miedzy tym narodem diffidentie ratione quorumvis praetextuum, aże puszczaiać iuż w dalszy recess były uspokoione, y tey że relligiey graeckiey disunitis prawa, przywileia, diplomata juramentem jego kr. mosci specifice confirmowane były. Także puncta electionis świętey pamięci jego kr. mosci Władysława y po nich subsecuta diplomata do należney swoiey executiey per commissarios aby przywiedzione były. Jego mc. ociec Winnicki, metropolita Kiiowski, ponieważ ob injurium temporum do possessiey oney przysc nie może, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby krol j. mc. temuz oycu Winnickiemu ex primis vacantibus, uti bene merito, reclinatorium obmyslic raczył y dobra deoccupowane, iako to episkopią Lwowską, archimandrią Uniowską, legitimo jure onemu służące, quo usque nie wnidzie na metropolia, przywrocic raczył; także sprawę o naiazdy, violentią mocną, przez oyca Szumlanskiego popelnione bez wszelakiey odwłoki y recessu na teraznieyszym seymie coronationis aby sądzono; apparata tegoż j. mc. antecessorow metropolitanskie, ponieważ w nienależnych rękach zostaią, temuz j. mc. oycu metropolicie, uti bene possessionato y ad hoc munus officij

privilegiato, aby sine mora oddane były, condemnaty zas w sądach kapturowych Halickich, in foro incompetenti bez tegoż oyca Szumlanskiego na jch mosciach otrzymane, aby zcassowane były, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym. Władystwo Przemyskie że do tychczas do uspokojenia przysc nie mogło y telko częstemi recessami differtur, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby to władystwo Przemyskie, juxta pacta conventa Vladislai Quarti, non obstantibus constitutionibus quadragesimi primi et noviter na convocatiey uchwalonym uspokojone de toto było; także władystwo Mscisławskie y archimandrya Leszczynska primis possessoribus aby oddane były, jch mc. oycom unitom do tych władystw y archimandrij interesso-
wac się aby wolno nie było in posterum, cavebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Cerkwie zas w Bełzie y ziemie teyże, ad instantiam j. mc. xiędza episkopa Chełmskiego per judicium capturale Belsense przysądzone, aby tenże dekret, iako praeiudiciosus prawom narodu Ruskiego et constitutionibus contrarius, zcassowany y te cerkwie prioribus possessoribus aby oddane były, invigilabunt jch mc. panowie posłowie. Aże za namnożeniem się drukarnie w wojewodztwie Ruskim, przez różne osoby errigowanych, z ktorych, sine correctura starszych, wiele xiąg wychodzi ięzykiem słowiańskim, starac się będą jch mc. panowie posłowie, aby iedna telko drukarnia w wojewodztwie Ruskim bractwa Lwowskiego mieyskiego, pod tytułem Naswiętszey Panny, była, inszey żaden de novo erigere aby nie ważył się sub poenis legum regni et confiscatione xiąg y drukarni. Ad instantiam przewielebnego j. mc. oyca Horaina Stephana, archimandryty Mieleckiego, y kapituły jego mc. zlecamy, miłością braterską obowiązując jch mc. panow posłow, serio to injungimus, aby mocno instare chcieli y punct promowowali ratione perpertuae libertatis monastera Mieleckiego od wszystkich ciężarow żołnierskich, ponieważ ten monaster pure na dobrach ziemskich ex fundatione et collatione zostaie et ex natura sui żadnym assignatiom żołnierskim y exactiom nie podpada. Także y monaster Białostocki aby iisdem, iako Mielecki, gaudeat immunitatibus et libertatibus. Stosuiąc się

tak do listowney j. mc. oycy archymandryty y kapituły monastera Pieczarskiego Kiiowskiego, iako też niektórych jch mc. panow obywatelow wojewodztwa naszego, nie w uniey będących, instantiey zgodnie na to, quod aequum et justum est, zezwalamy, aby jch mc. panowie posłowie nasi omnino to poprzec y promowowac chcieli, aby specifica constitutione monastera ich Pieczarskiego Kiiowskiego prawa, przywileia y przywilej teraznieyszemu j. mc. oycu archimandrycie, fundusze, dekreta y wszelakie immunitates confirmowane y approbowane byli; także wszelakie, ad mala narata, z cancellaricy jego kr. mosci ad cuiusvis instantiam wydane na dobra tegoż monastera jura patronatus, reclinatoria, administracye, kaduki y niektore in quocunque juris subsellio z czyieykolwiek instantiey y o cożkolwiek condemnaty in contumaciam otrzymane aby lege publica praesenti constitutione cassowane annihilowane byli. Constitucia o prolongatiey trybunału ani swego czasu, ani swym porządkiem weszła in volumen electionis et pactorum conventorum, ktorey pro rata przyjąc nie możemy, zlecamy iednak jch mc. panom posłom naszym, aby nie powracali bez correctury y ordinatiey trybunału, tak iako się całej Rzeczypospolitey będzie zdała naydoskonalsza, osobliwo circa terminum tactum a iudicibus trybunału cautum było privatis, żeby ich deputati pod registrem o ledaco nie trzymali, ordinatia też aby w druk podana była et, ratione profugorum, aby processus skrocony był. Przez ustawiczne woysk przez wojewodztwo nasze przechody y w dostatkach naszych y poddanych naszych znaczna diminutia, także chorągwiom do nas assignowanym do zapłaty sufficere nie możemy, a Rzeczpospolitą mamy in evictione, z ktorey ratione diminutionis koniey jch mc. panowie posłowie nasi expostulabunt. Jako wiele złego z ohidą narodu naszego inducta adulterima moneta, żeśmy prawie ad extremam pauperiem przyszli, inquirent jch. mc. panowie posłowie nasi, kto tego przyczyną, żeby takowi legibus patrijs formato iudicio iudicentur, a że Tynph y Boratyni tego principales byli, a pan podskarbi niebożczyk koronny fidejussit Reipublicae, że miał stawic

Tynpha, przeto j. mc. pan referendarz koronny successor onerum et bonorum utrumque, statuat Reipublicae tak Boratyniego, iako y Tynpha, przeciwko ktorym dirigatur actio dla czego, tak ze srebra y ze złota złey monety narobiwszy, exviscerarunt Rempublicam. Distributiva justitia po te czasy inordinatissime szła, że w kilka jch mc. domow prawie niby per haereditatem bona regalia weszły, pilno oto starac się jch mc. panowie posłowie nasi będą, aby na trzydziesci tysięcy złotych polskich intraty (oprocj jch mc. panow hetmanow) nemo gaudeat. Mamy condolentią y braterską commiseratią nad bracią naszymi jch mc. pany obywatelami wojewodztwa Czernihowskiego, Bracławskiego y Kijowskiego, ktorzy de patrio sole pulsi, miseram trahunt miedzy nami vitam, zaczym przez jch mc. panow posłow naszych upraszamy jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, aby sam głową swoją ruszył się w Ukrainę y bracią naszych inopes et exhaustos in propria sua reinducat. Postrzegamy wielkie abusus tych, ktorzy novi creantur milites, bo clenodio nobilitatis abutuntur, przeto carebunt hoc et eodem clenodio osobliwie Bianki, przeciwko ktorego nobilitatiew zaszła protestacia j. mc. pana woyskiego Włodzimirskiego, toż się ma rozumiec y o inszych, ktorzy starożytnią szlachtę ex levissimis occasionibus vexant y pod registrem trzymaia, sami nie krwią tak, iako przodkowie nasi, ale fato quodam intruserunt se do tak wysokiew imminentiew et statui nostro stali się molestissimi. Czuią, et sensibiliter czuią gravatos jch mc. panowie bracia obywatele wojewodztwa naszego, gdy od urzędnikow grodzkich przed swoy sąd citantur, przeto caveatur lege, aby nie przed siebie officiales castrenses, ale ad viciniore capitaneatus et personas tych, cum quibus lis est, pozywali. Zagęściło się w wojewodztwie naszym arendarzow y zastawnikow niemało, ktorych numerus na ziazdach opprimit antiquos haeredes et patriotas wojewodztwa naszego, zaczym cavebitur lege, aby tak iako iuż za naszej pamięci bywało, niechay arendatory et obligatory possessores głosy swoje in causis Reipublicae maia, ale żeby kresek nie pisano, tylko samych haereditorum antiquorum possessorum; ciż obligatorij et

arendatorij aby nas na ziazdach nie mieszali y seymikow rwac potestatem nie mieli, ani sami przez się, ani per substitutas personas, satius że a loco consiliorum absentowac się będą, y w nasze consilia wrywac się zaniechają, bo y dawny zwyczaj oblinuit, aby hospes ab hospite był tutus, y ten, który nowo wnidzie et opes aquirat, antiquo patriote et haeredi nie był molestus, y tak przykro et acerrime w nasze noscendo se ipsum nie wrywał się postponendo nos patriotas consilia, a zwłaszcza że asperius nihil est humili cum fundit in altum. Doszło też nas wiedziec in medio cursu zjazdu, że przeciwko jego kr. mc. p. naszego miłosciwego electey zaszły protestacie, providebit tedy Respublica, aby z ukontentowaniem protestantium, te protestacją eliminowano y żeby ci jch mc., którzy olim jego kr. mc. p. naszego miłosciwego ratione injuriarum processowali, ucontentowani in toto zostali na przyszły, da Bog, day Boże szczęśliwym, jego kr. mc. koronatiey seymie. Seymik albo zjazd w Korczynie wojewodztw Małopolskich barzo potrzebny ad conferentiam de Republica reassumatur. Akta wojewodztw ukrainskich ruskich, w metrykę ingrossowane, aby swego mieli metrykanta, ktorego lubo j. mc. p. canclerz koronny poda, lubo też sami go podamy. Urzędnicy ziemscy jeżeli by do roku intermississent kiedy sądzic roki ziemskie tedy xiążę jego mc. p. woiwoda Wołyński pro vacanti absentiam judicis subjudicet, notarijs terrestres censebit, a dowiedziawszy się pewnie cuius injuria to się stało, wyda swoje na electię jure innodati unwersały. Ordinatio Zamoyska aby iuż amplius nie trudniła Rzeczypospolitey, zlecamy jch mc. panom posłom naszym, aby się ea in parte ad majorem sensum et consensum Rzeczypospolitey stosowali. W sprawie jasnie wielmożnego Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana koronnego, optime de Republica meritissimi herois, pożał się Boże, na seymie Bogu y ludziom, przemierzłe stanęło judicatum, co y sama constitucia electey krola jego mosci testata est, zaczym in similibus jeżeli by kto ex avibus patriae insimularet y do seymowego przyszło sądu, krolowi panowie nasi, aby przy tych sądach nie bywali, których powinność iest, aby doleant, quocies coguntur esse feroces. Statut, którym się wojewod-

ztwa nasze ukraiinne sądzą corrigendus et tipodandus bez wszelakiej odwołki. Reassumatur lustratia miast y miasteczek w wojewodztwie naszym salvis lustratoribus, jam juratis et actu existentibus, atque, si opus fuerit, addendis. Seymowey prótestathey od posła na seymie zanesionej inquantum by grod, gdzie celebratur, przyiac niechciał, tenebitur przyiac ią iudicium terrestre in quocumque palatinatu. Deputaci do constituthey przy marszałku poselskim aby alternato z wojewodztw naznaczeni bywali. Correcturam trybunału maiores naszym, successorom, toties, quoties potrzeba tego będzie, zostawili; zaczym gdy do tego przydzie, że na czasy y miesce wojewodztwa w trybunale Lubelskim podzielone będą, tedy promotebunt jch mc. panowie posłowie nasi, ktore się sądzic będzie, sąd ziemski do trybunału Lubelskiego ziezdzał y pisarz ziemski tegoż wojewodztwa dekreta pisał. Jeżeliby cała Rzeczpospolita zezwoliła na to, aby czopowe po wszystkiej koronie ad majus emolumentum Reipublicae pozwo lone było, tedysmy non detractamus, aby wojewodzwo nasze z inszemi insimul wojewodztwy do skarbu czopowe pogo(to)wało. Antiquus usus, kiedy kapituły z posrzodku siebie biskupow obierali, per abusum intermissus, procurabunt ich mc. panowie posłowie nasi, aby ten że zwyczaj w obieraniu biskupow przez kapitułę był reasumowany. Ponieważ prawo o szkody przez obozy w dobrach dziedzicznych seriam uczyniło animadversionem, do ktorego się aplikuiąc cała Rzeczpospolita nie tylko pensando jasnie oswieconych xiążąt jch mosciow Wisniewieckich dignissima merita y z przodkow swoich wielkimi spezami dla zaszczytu oyczyzny czynione conatus i studia, ale niemniej ad oculum wziąwszy podczas nieprzyjacielskiej incursij desolatio Zbarażu dobr jasnie oswieconego xiążenia j. mosci wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, pod ktorym nie tylko woysk koronnych od wielkiej nieprzyjacielskiej, tak kozackiej, iako y tatarskiej, potęg zachowana została salus, ale y cały oyczyźnie zatym niemniejszy stał się zaszczyt, constitucją seymu Brzeskiego declarowała recompense, zaczym nagradzaiąc życzliwosci ku oyczyźnie zawżdy czynionej promptitudinem, jch mc. panowie

posłowie nasi do całej Rzeczypospolitey serio instabunt, aby ex primis vacantibus stała się xiążęciu j. mc. panu Bełzkiemu recompensa; także summa assecurowana od stanów koronnych ex senatus consilio ratione kosztów na monderunek ludzkiej koronnych, to jest kozackich koniej trzysta trzydzięci, a dragunskich koniej osmdziesiąt za Dniepr, dla zachowania maiestatu króla jego mości przeszłego y całej Rzeczypospolitey integritatem, kiedy vires Rempubli-
cam pod tenczas dla związku deserverunt proprio sumptu zaciąg-
nionych y przez czwierci cztery w Ukrainie zatrzymanych z skarbu koronnego Rzeczypospolitey sine ulla procrastinatione wyliczona była satisfactia, omni conatu promotebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Otrzymał to był na seymie coronationis s. pamięci Władysław Czwartego magnus ille et rerum gestarum gloria insignis Koniecpolski, kasztellan Krakowski, hetman wielki koronny, a Republica, że miastu jego Brodom omnes immunitates, libertates nadane były, a że wielmożny j. mc. pan Stanisław na Koniecpolu, wojewodzie Sędomirski, starosta Dolinski, non degener od dziada y oycy swego świętej pamięci jego mości pana Alexandra Koniecpolskiego, wojewody Sędomirskiego, w dziele rycerskim y w ochocie ku usłudze Rzeczypospolitey wojenney praebuie vestigia heroicis virtutibus, ani zdrowia obraniając y substantią swoją prawie dla Rzeczypospolitey onerując, przeto instamus do jego kr. mości pana naszego miłościwego y do Rzeczypospolitey, aby też Brody his et iisdem immunitatibus gaudeant et libertatibus. Grunt własny dziedziczny jasnie oświeconego xiążęcia j. mości Ostrożkiego, w Warszawie będący, iż jest przez króla jego mościa przeszłego odiy, y na tym gruncie struktury pewne postanowione, tedy zlecamy jch mc. panom posłom, aby ten grunt, iako własny dziedziczny, był xiążęciu j. mości przywrocony, gdyż by res pessimi exempli była, gdyby haereditas nobilium praetextu vicinia miały odpadać od własnych dziedziców. Długi u króla jego mości s. pamięci Zygmunta III, które się znaydują nie wypłacone, aby wolno creditorom non obstante quavis praescriptione, odszukiwać na Żywcu, na Nie-

poręcie y na Uiazdowie. Jego mc. pan podkomorzy Łucki, brat nasz, lubo tot meritis in sago et toga clarus, tum et horrenda cicatrice pro patria pod Cudnowem signatus, praeter publicum od woyska y całej Rzeczypospolitey virtutis suae testimonium otrzymał huiusque amplius nihil, przeto jch mc. panowie posłowie nasi speciali et publico wszytkich nas instare mają nomine, aby tandem iako respectu a Republica condigno, tak debito ex justitia distributiva od jego kr. mc. mógł byc in felicissimo regni sui exordio exceptus et honoratus praemio. Tenże j. mc. pan podkomorzy Łucki w praetensiach swoich nomine zabrania trzech skut własnych cum omni apparatu od jego kr. mosci przeszłego, nie będąc dotąd ucontentowany przy propositiey nomine provisiey j. mc. circa abdicationem, jednak inter injuriatos na electiey iest przepomniany, zaczym aby tak znaczna jego mc. oppraessio nie była postposita y żeby nie wprzod ad effectum przychodziła exolutia tey provisiey, aż by j. mc. pan podkomorzy był sufficienter satisfactus. Y oto ich mc. panowie posłowie upraszac mają, aby te dobra, ktore per executionem przez deputata chorągwie wielmożnego j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, rotmistrza Rzeczypospolitey, w wojewodztwie Podlaskim, a w ziemi Bełskiey, w starostwie Surazkim y Branickim, włok pułczternasty pustych w sumie tysiąca szescdziesiąt y czterech zł. y groszy piętnastu na pomienioną chorągiew, ratione niezapłacenia retent, odebrano, aby te gronta y włoki od żołnierzow y stacij wszelakich żołnierskich, do oddania y zapłacenia summy wzwyż mianowaney, wolne były. Jego mc. pan Samoel Dołmat Isaykowski, sędzia ziemski Łucki, dexterinus meritissimus z przodkow swoich de Republica patriae civis wszystkie functiones, qua pace, qua bello publicas obivit y iuż w starosci swoiey ad magis piam skłania się vitam, przeto ich mc. panowie posłowie nasi omni meliori modo deferent jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu że j. mc. pana sędziego dexteritatem et pietatem y suplicowac maiestatowi panskiemu będą, żeby de pane Christi per gratiam regiam j. mc. pan sędzia participował, a pana Boga za szczęśliwe

jego kr. mosci y długoletnie panowanie in tuto pobożne swoje oddawał vota. J. mc. pan starosta Kaniewski dzielności odwag et omnium dexteritatum in rebellica prawdziwy po stryiu swoim haeres in sua persona tak wielu cicatricum representując, rytrat (?) dotąd żadney nietrzymał nie tylko ex distributiva justitia wdzięczności, ale nec specie insimul złączoney pracy y zamorskich trudów gaudere może, zaczym jch mc. panowie posłowie nasi elaborabunt, iako publicam recommendationem, tak niską instantią do jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, aby przynamniemy desolati fundi omnia cum attinentijs mogły j. mc. na ponętę y nasładowania podobnych dzielności caedere in haereditatem. J. mc. pan woyski Łucki z młodości lat swoich usługę Rzeczypospolitey tractując przez lat dwadzieścia cum dispendio zdrowia y substantiey swojej, podczas Żwanieckiey expediciey dostawszy się w niewolę tatarską, przez lat kilka zostając pro eliberatione z niewoli substantią swoją onerował, uprasza aby ex beneficio Rzeczypospolitey ex manibus j. mc. pana kasztelana Halickiego, iako bene meritus, eliberationem mógł otrzymać. Instat województwo do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey za j. mc. panem Michałem Kłowskim, czensnikiem ziemi Lwowskiej, który znaczną przez woysko, pod Wyszgrodkiem po Podhaieckiey transactiey obozującego, w majątnościach swoich poniosł desolatią przez zabranie zboż różnych na dziesiątek tysięcy kop y rozecie z tęy occasiey poddanych z czterech wsi, ktore w sumie szesciudziesiąt tysięcy zł. od świętey pamięci rodzica krola jego mc. p. naszego miłosciwego trzyma, uprasza, aby mógł mieć (za) szkody y ruiny tak wielkiey substanciey swojej nagrodę y recompense od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey. Za urodzonym j. mc. p. Samoelem z Humnisk Humnickim instabunt serio jch mc. p. posłowie nasi, aby rzeczy wszystkie według rejestru, w grodzie Krakowskim przez jego mosc per oblatam podanego, a przy panie Stanisławie Stelmachu y Krakowskim mieszczaninie zostawione et ad sequestrum onego podane, wszystkie j. mc. były wroczone bez żadnych pozwow y processow prawnych. J. mc. pan Zbigniew z Sługocina Sługocki, sędzia ziemski Chełm-

ski, optime meritis de Republica civis, de pane filiorum do tych-
czas non participavit quidquam, a to moveri ante sibi fortuna,
ktora non cui debet, sed cui vult, przynamniey w tym niech uzna
gratiam Reipublicae, aby per legem revisia naznaczona była, iako
wielki sumpt erogavit na reparatią Swidnicka aere proprio kupio-
nego w wojewodztwie Lubelskim, existente. Jasnie wielmożni jch
mc. panowie hetmani koronni probatissimam mając in militari vir-
tute j. mc. pana Berentra y j. mc. pana Dobczyca experientiam do
seymiku naszego wniesli za niemi instantią, aby gaudent praemi-
nentia nobilitatis, a my cessimus jasnie wielmożnych jch mc. pa-
now hetmanow instantiey et praecipimus jch mc. panom posłom
naszym, aby ineant intentionibus jch mc. panow hetmanow. Nie-
tylko in dies, ale in horas dla ustawicznego w wojewodztwie na-
szym woyska ad pauperiem et extremam desolationem wojewodztwo
nasze przychodzi, nam gravis et onerosa ac molestissima musi
bydz agricultura, w ktorey gdy iuż ad vindemiam o robotnikow in
deserta prawie Arabia musi bydz trudno, gdy ieden przed drugim
przeplacac musi; a iż do groszy dwunastu, piętnastu na dzien ro-
botnikowi extendit zapłata, przeto jch mc. panowie posłowie nasi
constituent legem po czemu diurnum laborem placic robotnikowi, a
iesliby kto nad prawo płacił więcey, a dowiedziono mu tego per
testes duas vel tres in officio castrensi, tedy poenam ducentarum
marcarum parti vindicanti sine omnibus exceptione et appellatione
zapłacić powinien. Jch mc. panowie Porwanieccy, ab avis et atavis
w wojewodztwie naszym pacatissimi cives, przyszli na obrot p. Ale-
xandra Ilinskiego, woyskiego Czernigowskiego, ktory w Łucku obrawszy
sobie domicilium, tylko tym samym vitam trahit, aby ludziey paca-
tos pessimis suis, callidissimis et iniquissimis consilijs ad litera
przywodząc, committat dissensionibus, a to go na jch mc. panow
Porwanieckich, ludziey cnotliwych, osobliwy iakis spiritus trusit, że
ich z wczasu ruszył y do różnych wojewodztw, ziem y powiatow pro
expurganda innocentia sua, z kosztem ich niemałym, z utratą substan-
tiey przywiodł do wielkich y znacznych rerum domesticarum de-

fektow, y gdy na tym że to panu Ilinskim w sądach kapturowych woiewodztwa naszego *justa malitiae, calliditatis, fabricationis, submistrationis pessimorum consiliorum* stanęły dekreta, że y wieża y grzywny na nim nakazane, tenże pan Ilinski *his viribus spretis et floccipensis ac contemptis*, ani wieże zasiadł, ani grzywien *jure vincentibus* płacił, y owszem do capturu generalnego Warszawskiego udawszy się, przeciwko jch mc. panom sędziom woiewodztwa naszego kapturowym, wpisał się, et insuper *pessimae malitiae suae* na seymikach różnych, iako to: Kiiowskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego szukał opem, przeto my serio jch mc. panom posłom naszym *injungimus*, aby id *procurent*, żeby dekreta, w sądach naszych kapturowych lata, w żadną nie przychodziły *disquisitioni* ale in *suo maneat robore, valore et pondere*, a ten tak *facinorosus et tantus legum contemptor*, iako iuż per dekretum *capturale* zruinowany żadney nie uznał folgi, aż by *satisfaciat parti laesae juxta obloquentiam decreti capturalis*. Na ostatek upraszamy tak jch mc. panow posłow, iako y ich mc. panow senatorow generału naszego, aby poczuwając się w powinności y sumnieniu swoim, *bonum publicum* woiewodztw ukrainnych *promoveant*. Przeciwno Tykocinowi et eo *pertinentibus*, że *ex bonis regalibus transformata fuerant in bona terrestria*, zaszło protestaciey niemało, którym *insistendo* też dobra Rzeczypospolitey Tykocin z przynależnościami *redeant et sint* iako przed tym *regalia bona*. Zagęściło się to w woiewodztwie naszym in hac *tristi rerum nostrarum desolatione*, że tatarowie *bonis terrestribus possessis* y meczetow w nich nabudowali, *zaczyn expedit*, aby *bona terrestria haeredibus* należące *dimittant et meczoty demoliant*. Są stare prawa między obywatelami powiatu Krzemienieckiego, ktore mają na Horodnie w zamku y pod zamkiem Krzemienieckim, przeto wielmożny j. mc. pan podkomorzy Krzemieniecki, aby każdemu podług prawa należytego *wydział*, *efficient* jch mc. panowie posłowie nasi nowych swobod, dla których szlacheckie nasze wioski muszą bydz puste, aby nikt nie sadił, *omni meliori modo* *zacroczą* temu jch mc. panowie posłowie nasi. *Officia castrensia* siła sobie

pazwalaia y nas depaktuią, zaczy circumscribat lege, quanta quota od iakiey sprawy ma bydz w grodach płacona. Z wielką to iest molestią sądu ziemskiego y grodzkiego, gdy sami personalliter po executiach iezdzic muszą, przeto levando ich pracę executie przez woznego y dwóch szlachty żeby peragant. Często się to w wojewodztwie naszym trafia, że kupy swawolne wioski nasze y nas samych onerant exactionibus zdzierstwem et pro libitu biorąc ubogim poddanym naszym alimenta, przeto j. mc. pan podkomorzy Łucki, gdy swoje wyda universały, aby tę kupy znoszono et seorsive capita invindicabilia były. Od starostw juridycznych avulsia bonorum stała się od różnych dzierżawcow y ledwie iest czym aby starosta sądowy juridiki swojey y honori tractatur, przeto avulsia żeby restituat, jch mc. panowie posłowie domowią tego serio. Była olim cerkiew w zamku Krzemienieckim fundathey s. Michała, aże pan Bog dał nam doczekac cognomine s. temu archaniołowi jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tedy upraszamy iego kr. mc., aby na tym mieyscu cerkiew erigowac roskazał. Zaraz na początku seymu curabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby sufficientissimam j. mc. pan podskarbi koronny det rationem perceptorum et expensorum skarbu koronnego, uczyniwszy rachunek, corporali juramento probet, iako realiter wyrachował się, y że przy nim restat nihil, a zwłaszcza iż to nam na seymiku probabiliter deductum, że upominki tatarom oddane minoris constat, niżeli in rationibus kładą. Posłowie cudzoziemscy nad niedziel szesc non morentur w Rzeczypospolitey, czego doyrzec pilno powinni tak jch mc. panowie marszałkowie koronni, iako y W. X. Litewskiego, y residentowie a monarchis et vassallis Reipublicae, aby co rok odmieniały się a w sprawy Rzeczypospolitey naszej et in ejus statem accurate nie wglądali. У тоє инъструкъции подписъ руки маршалъковское тими словы: Gabryel Hulewicz z Wojutyna, chorąży ziem Czernihowskich, marszałek na ten czas seymiku Wołyńskiego. Котораяжъ то инъструкъция, за поданемъ и прозбою вышъреченое особы, а за прынятиемъ моим урядовым, до книгъ нынешних ест вписана.

Книга прод. Луцкая 1669 г., № 2193, л. 888.

XLVI.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1670 года: о десятинѣ.

Dziesięciny w wojewodztwie naszym aby na ten czas wymagane nie byli, wiele bowiem 'obywatelow indebita vexa a parochis impetuntur do constitucyi, ktora na nasze wojewodztwo niesciaga się, aby tedy processa takowe et ante intentowane et in posterum zaszłe, były nullitatis.

Книга прод. Луцк. 1670 г., № 2194, л. 34, № 39.

XLVII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей.

O fortocy Białocerkiewskiey mają radzić, aby iako nayspędzey mogła byc prowiantami opatrzona, ludzie pro praesidio zostające w zasługach swoich ukontentowanie odniesli, providebunt ich mc. pp. posłowie Kamieniecka forteca, ktora jest bramą oyczyzny naszej, aby była reparowana. A że ich mc. xięża biskupi antiquitus mieli swoje baszty na tey fortocy, co patet y z herbow antecessorow ich mc. na tych basztach, aby one proprio sumptu chcieli ratowac pro dexteritate sua, także y munitiami posiłkowac, mają otym agere ich mc. pp. posłowie. Wiele na tym należy aby commendanci, na fortecach będący, byli cives possessionati Reipublicae, reassumptionem tedy dawnego prawa o comendantach urgebunt ich mc. pp. posłowie, in quantum by też commendant ktory sobie powierzona fortecę nieprzyiacielowi poddał, aby in causa perduellionis był sądzony.

Книга прод. Луцк. 1670 г., № 2194, л. 893, № 62.

XLVIII.

Постановленіє волынськихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владимира—Волынскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ семдесятаго, месеца генвара двадцетъ пятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мадеемъ Казимиромъ Ястрембскимъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Константый Богуславъ Зубъчевскій, подчашій Новокродскій, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Волынскаго, для записаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облятамъ ляддумъ, съ надписомъ руки своее, ту въ Луцку на сеймику про die vigesima secunda januarij anni praesentis за универсаломъ его кор. мил. на местцу звычайнымъ одправуючимся, през ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынскаго на речъ певную в томъ ляддумъ, нижей вписаномъ, меновите выражоную, постановленомъ, о чомъ тоє ляддумъ шерей в собе маєть и тыми єсть инсерованое словы: *My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy, dygnitarze y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik przedseimowy dnia dwudziestego wtorego januarij, uniwersałami j. kr. mosci nam złożony, do Łucka in locum solitum consultationibus publicis zgromadzeni, mają to z łaski j. kr. pana n. m. beneficium consultationum, quo ad privatam wojewodztwa naszego securitatem et desideria, takowe stanowimy laudum. Naprzod providendo obronie od nieprzyjaciół koronnych w wojewodztwie naszym prawie codziennie grassujących, miasta grodowe wojewodztwa naszego tak Łuck, sedem et metropolim, iako Włodzimierz y Krzemieniec, chcąc aliqua cumque proposita moderną opatrzyć defensą, statuimus, aby czopowe za rok przeszły z powiatu Łuckiego na Łuck, z Włodzi-*

mirskiego na Włodzimierz, a s Krzemienieckiego na Krzemieniec dla poprawy wałow y municyi obrocone bylo. Także złotych tysiąc laudo anteriori na studnią w Krzemienecu naznaczamy, affective z terazniejszego czopowego oddany byc ma. Jż podczas inkursyi nieprzyacielskich jch mc. pp. obywatele cum pignoribus suis do fortet chronic się muszą. Przeto lauda y spiski jch. mosciom, ktoreby ad ordinem defensionis suae pro tempore et occasione sobie postanowili, laudo moderno approbujemy. Zasługi j. mc. pana Jerzego Ruszczyca, polkownika j. kr. mosci, na chorągiew j. mosci należące, wydane byc mają, a j. mc. praevia jednak asservatione, którą ma dac j. mc. panu kommisarzowi naszemu, iż jesliby w czym miał damnificare wojewodztwo nasze, respondere gotow będzie et satisfacere. Lubo nulla proportio gratitudinis meritorum jas. oswieconego xiążęcia j. mosci p. wojewody Belzkiego, hetmana polnego koronnego, iednak praemia meritis xiążęcia j. mosci adaequata, ad totam zaleciwszy Rempublicam na tenczas dobra xiążęcia j. mosci Zbarazkiey y Wiszniowieckiey wlosci od delat y podatkow czopowego uwolniamy j. mc. panu administratorowi naszemu to, co z dobr xiążęcia jego mosci przyidzie, za gotowe in persolutis przyiac obiecuiemy. У того лядумъ подписъ руки маршалъковское тыми словы: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Wolynskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъречоного его мил. пана Константого Богуслава Зубъчевского, подчасного Новогродского, маршалка на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волинского, а за принятемъ урядовымъ, все тутъ зпочатку ажъ до конца слово в слово до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное и инсерованое. Correctum.

Книга прод. Луцкая 1670 г., № 2194, л. 63, № 51.

XLIX.

Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви.

Religiey graeckiej uspokojenie tandem aby przynaimniey teraz na tem da Bog szczęśliwym seymie wzięło swoy effect y dissentium przez odebrane teraz novissime przez i. mc. oycą Suszę, episkopa Chelmskiego, w wojwodztwie Belzkim cerkwie zabierało się, sedulam curam adhibebunt ich mc. panowie posłowie.

Кн. врод. Владимир. 1670 г., № 1041, л. 749.

L.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви.

Religia graecka, pactis conventis approbata, swiętobliwie od jego kr. mosci poprzysiężona, taką vim patitur in regno catholico christiano, a w Rzeczypospolitey wolney y swiebodney, iako y w niewoli poganskiey chrzescianie graeccy nie cierpią, cathedry, cerkwie, monasterzy y z przynależnościami przez panow unitow nie slusznie przedtym y teraz swięzo pozabierane, przez co exercitium liberum zabronione y ubodzy chrzescianie bez sacramentow umierają, publicznych pogrzebow mievac nie mogą, iako to w Bełzie odebrane cerkwie sunt. Cathedra Ostrozka xiążęciu j. mci episkopowi Łuckiemu należąca, z dobrami, z cerkwiami y apparatami odebrana przez panow unitow, y insze ciężkie oppraessie przez tych że aby więcey nie byli aggrawowani y to, co poodbierali unicy, aby disunitom ze wszystkim przywroczone bylo. Stan duchowny religiey graeckiey y disunitorum aby w iedney części y poszanowaniu z rzymskim stanem zostawał duchownym. Tenże stan duchowny aby pensją trybunalską w ten czas tylko płacił, kiedy się ich sprawy odprawowac będą y to salva moderatione quot. Przywilej na administratią episkopey

Przemyskiej, jego mosci xiędzu Suszy ad male narrata wydany, aby byl skassowany, także y na władystwo Łuckie y Ostrogskie w teyże materiei od tegoż otrzymany. Monaster Mielecki nad rzeką Turią, ponieważ są dobra ziemskie ex fundatione et collatione sua, aby był wolny od assignatyi y consistentiei żołnierskich, serio domawiac się mają ich mosc panowie posłowie, gdyż przez częste exactie żołnierskie iuż ad extremam przyszedł ten monaster ruinam, że nie tylko gloria Dei działa augere nie może, ale y same duchowne osoby, per summam inopiam, będąc od żołnierza ustawicznego tak devastati, że z monasteru wystąpić y per mendicata suffragia quærere sobie victum. Archimandria Uniowska j. mc. oycu Szeptyckiemu że według prawa electo od przeszłego krola j. mci conferowana, już w pułtrzeciu lat w possessiei będą, aby nie był w prawie swoim od j. mci oycy Winnickiego impetitus, więc upraszac będą jch mci panowie posłowie. Dobra wies Lubyn y Dzieciolowicze, w Wielkim Xięztwie Litewskim zostaiące, do monastera Pieczarskiego, z fundatiei y domu jch mci panow Dołmatow należące, teraz niedawno modo guaerrico przez j. mc. oycy Wasilowicza, archimandritę Słuckiego, wzięte, aby przywrocone były cum poenis et refusione damnorum.

Книга врод. Владимир. 1670 г., № 1041, л. 1121.

LI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймику въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолперовъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей.

Року тысяча шестсот семдесятъ первого, месеца марта сегого дня.

На вrade кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мадеемъ Казимиромъ Ястрембъскимъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами линешими кгородскими

Луцкими, персоналитер становши, урoж. его мил. панъ Янъ Гулевичъ, писаръ земскій Луцкій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волинского, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, пер облятамъ подалъ лавдумъ воеводства Волинского, з подписомъ руки своее, згодне през ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волинского постановленое, о чомъ тое лавдумъ, нижей вписаное, ширей в себе маеть, которое такъ се в себе маеть: *My, rady, dignitarze, xiażęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik, za uniwersałem j. kr. mosci auctionis woyska, na dzien piąty martij naznaczony, do Łucka in loco solito zgromadzeni, zgodnie między sobą, nemine contradicente postanowilismy. Naprzod stosując się do zgody Rzeczypospolitey, całej y osobliwego przez jch mc. pp. posłów naszych obowiązku, iakosmy na przeszłym seymiku acceptowali genus militiae piechotnego żołnierza, y teraz approbuiemy, y communi consensu stanowiemy, y uchwalamy czterysta y dziesięć haydukow, ktorych aby każdy w dobrach swoich, tak krolewskich, iako y duchownych y ziemskich, ze czterdziestu dymow jednego hayduka monderowanego w barwie do ostatniey, to iest, zupanie liberyi w pludrach, albo dostatnich ubiorach: kapturze, butach dostatnich z cholewami długiemі, a to jednakowey boswy, to iest, paklaka błękitnego, z besh-twami dostatniemi kiru żołego, z muszkietem kontowym, pulver-sakiem, szablą, bardyszykiem, lantami, kulami, prochem, rydlem, proviantem, na dwie czwierci roku wystarczaiąc im, wystawił. Iusuper zasie ktoby miał w dobrach swoich nad czterdziesci dymow kilka kilkanascie albo kilkadziesiąt, żeby niedochodziło proporciey wyprawy drugiego żołdata, takowy każdy ex residuitate dymow ma contribuere. Podymne czworo y oddawac do j. mc. pana poborcy, według kwitow ostatnich teraznieyszych, w powiatach swoich wszyscy obowiązujemy się, termin sobie oddania podymnego a die decima secunda ad ultimam martij praecise naznaczamy, do ktorego terminu każdy z nas powinien sub triplici pensione te czworo podymne do panow poborcow naszych exolvere. A in defectu solutionis, gdy per executio-*

nem pp. poborcowie będą wybierać cum triplici pensione tą constitutą, tedy ta triplex pensio per medium panom poborcom, a drugie medium do skarbu wojewodztwa naszego in supplementum do zapłaty terazniejszego zaciągu należec ma. Libera też aptio stawienia żołdata albo pieniędzy oddania, tylko tym się ma rozumiec y służyć, ktorzy na czterdziestu dymow w posessyach swoich niemogą wystarczyć. Tym zas, ktorzy mają równo czterdziestu albo supra, żeby się składać niepotrzeba żadną miarą niema isc, owszem koniecznie tenentur stawic, juxta descriptionem wyprawy żołdata a to dla tego tym bardziey, że czas bardzo krotki do cwiczenia czynienia porządku naznaczony iest. Ludzie zas ci, ktorzy mają być ex facultatibus, pro prima maij do j. mc. pana pułkownika, w dobrym, iako należy, wyżej pomienionym porządku, w Koniuchach majętnosci j. mosci praezentowani, oddawani bydz mają. Za ktorym oddaniem attestacye od j. m. p. pułkownika naszego, albo substituta jego mosci, z odebranych ludzi braci będą miasto kwitow od pp. poborcow za kwitami pokazanemi novissimae exactionis, a po oddaniu już więcey interessowac się niema potym do tych ludzi żaden przez tenczas pułrocza, sub poena peculatus, o co tacy respondere tenebuntur ad instantiam tychże pp. poborcow, ktorzy tak o nieodanie pieniężne, iako y niestawienie ludzi w każdym sądzie mają urgere et executiones officiosas prosequi. Za pułkownika tym ludziom uprosilismy wielm. j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podkomorzego Łuckiego, rotmistrzow zaś officierow do tych ludzi temuż j. m. panu pułkownikowi, pro arbitrio sui, possessionatos et peritos z szlaczty braci naszych ubrac y podac comittimus, ktorych, in spacio dwoch niedziel, przez uniwersały swoje, iako y o sciągnięcie do grodow, ma obwiescić. A za majora lubo iest od nas braci podany j. m. p. Jan Hulewicz, woyski Włodzimierski, tedy ad libitum j. m. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, y to podajemy, ażeby in posterum j. mc. p. pułkownik tych ludzi nie był in onere tego, gdyby z panow rotmistrzow podanych, kompletu piechoty zupełnie mieć niemiał, ktore tedy nie j. mc. pan

pułkownik, ale sam j. m. p. rotmistrz ex possessione sua wojewodztwa za to także y o szkody, jeżeliby się jakie komu przez nich stac mieli, odpowiadać powinien. A lubo j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, pracy y koszty merentur większego ukontentowania, jednak iż dla częstych exactij ubożałych poddanych naszych, fraterno z nami certando amore, tak małym kontentuje się pro tunc tractamentem półroka czterma tysiącami złotych, tedy z najpierwszego czopowego immediate po wypłaceniu j. mc. panu comisarzowi naszemu, do Radomia deputowanemu, trzech tysięcy złotych. Ante omnia j. mc. panu pułkownikowi y jch mc. panow administratorow czopowego terazniejszych te pomienione cztery tysiące złotych za kwitem onegoż wydac, iako nayprzédzey, imponimus. Także jch mc. panom rotmistrzom po tysiącu złotych na pułroka, ciż exolvere mają, za kwitami onychże z podpisem j. mc. pana pułkownika. Do tego j. m. pana pułkownika naszego assekurujemy, in quantum by ci ludzie będą, in opere bellico byli przytrzymani więcey nad puł roku, zaczynając służbę a prima maij ad ultimum octobris; tedy, co będzie tym ludziom insuper w zasługach należało, zapłacić obiecujemy. Których ludzi wyżej mianowanych od całego wojewodztwa ad defectum kosztow na tryb niemiecki manierą polską byc declarujemy. Poborców zas do tey contributiei czworga podymnego uprosilismy z powiatu Łuckiego urodzonego j. mc. p. Mikołaja Kniehynńskiego, z Włodzimirskiego urodz. j. mc. p. Andrzeja Małoszynskiego, z Krzemienieckiego urodz. j. mc. pana Jana Sonata Jsernickiego; ktorzy j. mc. panowie poborcowie, w każdym powiecie swoim te podymne wybrawszy, za assignatią j. mc. pana pułkownika naszego y kwitami od panow rotmistrzow, tymże panom rotmistrzom na zaciągi ludzi wydac powinni będą. A iż całej Rzeczypospolitey intentia ta iest, aby od summ, fructificających na interesach wielkich, prawem koscielnym y koronnym zakazanych, contribucia iaka accedere mogła, tedy obliguiemy po wszystkich miastach synagogi żydowskie, aby za niedziel dwie w grodach powiatu swego przysięgą przez starszych swych dwóch wykonali, iak wiele summ

iakich y od kogo mają, od których te lichwy płacą; z których przysięg, bez żadnych exactij od urzędów grodzkich wykonanych, ciż jch mc. pp. poborcowie od złotych sta po dziewięciu złotych repeterere mają y to na tegoż żołnierza naszego. In casu niewystarczenia podymnego czworga obrocie się ma, do czego wyderkafy na kościoły cierkiew zapisane należec niemają. Także te summy, które po dziesięciu złotych fructificują, solarium jch mc. panom poborcom grosz ieden od każdego złotego przy braniu podymnego; tudzież y kwitowego groszy szesc a niewięcey od kwitu naznaczamy. Postquam exolutionem tractamenti, jesliby się defectus ukazał, z contribuciey czworga podymnego na zapłatę chorągwiom kwarcianym wojewodztwu naszemu należącym, wolno będzie j. mc. panu commisarzowi naszemu do ostatka czopowego, coby ieszcze byc miało in supplementum assignatie wydac, na którą (opłaciwszy wszystkie wprzody pp. administratorowie potrzeby in hoc laudo specificowane) exolvere mają in residuum, ostatniey zas raty czopowego includowac się ma tysiąc złotych, ofiarowany oycom bernardynom Łuckim na erectyą kościoła, także y bractwu Łuckiemu religiey greckiey złotych trzy-sta na poprawienie cerkwie, czopowego wojewodztwa naszego ponieważ anteriori laudo plus solito strictus do wybierania napisano, który sposob u nas ieszcze niebył practicatus y do wybrania impossibilis, tedy tym teraznieyszym objasniamy, aby solito more oddawano, iednak in duplo, to iest, z ktorego miasta albo miasteczka złotych sto płacono, teraz dwiescie, et per consequens praewio juramento, iako przedtym dawali, tak do skarbu jako i porękawicznego. Co wszystko ma cedere od tego czasu ad aerarium wojewodztwa naszego, a ta przysięga ma byc przed urzędem grodzkim każdego powiatu in duabus septimanis przez żydow arędarzow czopowego sine omni solario, ponieważ ad fructum Reipublicae czopowe należy; która przysięga ma byc wedle contractum tych, które zaszły między miastami a pany administratorami y arędarzami czopowego, którzy auctionem do skarbu wniesli. Lustratio dymow, na ktore dawno wojewodztwo de medio sui obrało jch m. pp. lustratorow przysięg-

łych, tą terazniejszą uchwałą naszą reassumujemy, którą zacząć mają od dobr panskich, a inquantum by potrzeba więcej ukazowała jch mc. pp. lustratorów przydać, tedy na drugim zezdzie naszym z między siebie przydamy. A lubosmy, wygadając zaciągowi terazniejszemu, pro tunc zezwolili wydawac czworo podymne według kwitow y attestacyi ostatnich, iednak in posterum tak się ma to rozumiec, że tylko z tych chałup ma podymne należec, w ktorych chałupach gospodarze mieszkają, że lubo swemi, lubo panskimi, lubo też najemnemi wołami robiając pola, zasiewają; jednak że ci, ktorzy najemnemi panskimi wołami robią y pola niemają, aequaliter s temi, co swoje dobytki mają y pola robią, pociągnąc, tedy consequentie tego y umiarkowanie panskiemu sumnieniu poruczamy. Ci zas poddani ludzie lubo chałupy swoje mają, a gruntow żadnych, ogrodami się tylko kontentując, niezażywają, do podatkow należec niepowinni, y jch mc. pp. lustratores tych chłopow mają distinguere od osiadłych. Odprawuiąc zas tę lustracyę, mają miec eam securitatem sub iisdem poenis na tych, ktorzy by niemieli impedire, iakie są commisarzom, in publicis negotiis Reipublicae będących postanowione extendentes. Zasługi zeszłego oswieconego xięcia jego mosci Zacharyasza Czetwertenskiego, podsędka Łuckiego, y innych jch mc. pp. rotmistrzow, tak pro Pilawce, iako pod Zborow, wojewodztwa naszego ex debito winne te, że dotąd wojewodztwo nasze nieopłaciło successorom zeszłych jch mc. panow rotmistrzow, iako nayprędzey do zapłacenia sposob obmyslec mamy, a to z dawnych retent ktore są wojewodztwu winne. J. mc. p. Wacław Zahorowski, poborca wojewodztwa naszego Wołyńskiego, troyga podymnego in anno millesimo sexcentesimo septuagesimo obranym, iż w wypłaceniu onego dosyc uczynił, y documentami, że wypłacił, dowiodł; tedy onego z tego zapłacenia uwalniamy y z dekretu, także condemnat, na nim otrzymanych, kwitujemy. Innym zas panom poborcom wojewodztwa naszego, ktorzy już przed j. mc. p. commisarzem naszym calculum uczynili y kwity otrzymali, iako toż y tym, ktorzy w trybunale Lubelskim rachunku z exactiy swoich deduxerunt, gdy dekreta

z kwitami od j. mc. p. commisarza j. mc. panu marszałkowi koła naszego pokażą, temuż j. mc. p. marszałkowi koła naszego zlacamy nomine wojewodztwa kwity generalne dac. J. mc. p. Andrzej Zabokrzycki, arędarz czopowego in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, lubo bez defalki wszelkiey postanowiony, iednak iż deduxit hostilitatem y uymę przez condonatią czopowego per lauda publica Zbaraża, Międzyrzycza, Korca, należący quoti, tedy zł. pięcset j. mc. summy należącey defalkujemy. Nihilominus naznaczoną kwotę na studnią Krzemieniecką exolvere powinien będzie spełna. Z summy w grodzie Łuckim aresztowaney, kompaniey j. mc. p. Ruszczyca należącey, pozwalamy wziąć j. mc. panu Ostrowickiemu zł. trzysta et in residuo ma czekać decisionem zjazdu naszego naypierwszego. J. mc. pana Alexandra Grotowskiego, miecznika Wendenskiego, poborcę wojewodztwa naszego, który był od nas do iednego podymnego z dobr krolewskich y duchownych obrany, laudo publico z tey summy zł. dwóchset siedmdziesiąt, przez j. mosci wybraney et ex consensu nostro oddaney j. mc. panu Swiszczewskiemu, bratu naszemu, przez więzienie podupadłemu, kwitujemy y evincere, inquantum by tego potrzeba była, obiecujemy. In quantum by iednak okazałosię, że więcey j. mosc wybrał, tedy to residuum oddać będzie powinien do skarbu wojewodztwa naszego. Ktore to laudum, nemine contradicente, postanowione y namowione j. mc. p. marszałkowi koła naszego podpisawszy do act podać zlecilismy. Działo się w Łucku dnia piątego martij anno millesimo sexcentesimo septuagesim primo. У того лядумъ подпись руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Jan Hulewicz, pisarz ziemski Lucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъречоного его мил, подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1671 г., № 2195, л. 212 на об., № 169.

III.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ первого, месяца марта пятого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостипскими, становши очевисто, урожоный его мил. папъ Левъ Казимеръ Вороничъ, подстолий Новогродскій, маршалокъ на тот часъ кола рыцарского воеводства Черниговского инструкцію ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства, речи нижей в тоей инструкциі писерованое, меновите выражоную, ихъ мил. паномъ посломъ до короля его мил. даную, с подписомъ руки своею маршалковское, для вписаня до книгъ нинешнихъ, перъ облятамъ подалъ, такъ се в себе мающую: *Instructya jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa Czernihowskiego, na seymik die quinta martji za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego in locum solitum do Włodzimierza zgromadzonych się, urodzonym jch mosciom pp. Piotrowi Kozickiemu, podwojewodziemu Kiiowskiemu y Piotrowi z Glinska Glinskiemu, posłom na seym do króla jego mosci. Przy zwyczajnym na początku pocałowaniu ręki jego kr. mosci pana naszego mił., oddadzą jch mosc pp. posłowie nasi debitam gratitudinem, y powinszowanie długo fortunnego panowania jego kr. mosci za oycowskie starania, ustawiczne swiętobliwe pieczołowanie koło dobra pospolitego, iako pater patriae nostrae na tym thronie y strażnicy swoiey od Naywyższego Rządce, który creat reges et confirmat principes, wolnemi głosami civium patriae,*

wolnych electorow posadzony, jego kr. mosc na wszystkie panstwa swojego strony przezornym panskim poglądując affectem, upatrując na wszystkiey oyczyzny niebezpieczeństwa, nietylko w jnstrukciey swoiey do nas przeglądać raczy, ale one od Rzeczypospolitey całej oddalić omne studet conatu paterno intendet. Za co humili panu y majestatowi jego podziękują voce jch mość pp. posłowie. Przy temże żadnemi podatkami na auctią woyska z fortun naszych odległych, in hostico zostających ad praesens oyczyźnie matce naszej in necessitatibus Reipublicae succurrere niemożemy żadną miarą. Iednak jch mość pp. posłowie nasi exponent w tym nasze jego kr. mosci promptitudinem, że sami osobami swoiemi in omnem Reipublicae casum za viciami jego kr. mosci tam, gdzieby tego potrzeba ukazywała, stawać gotowiśmy, vitam et sangvinem gotowi, będąc przy dostojenstwie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, a w zaszczyt oyczyzny, wylać. Którą to instrukcyą naszą o tym jch. mosc panu marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta podać zlecamy. Datum w cerkwie katedralney Włodzimirskiey anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo, martji piątego dnia. У тоей инструкцией подпись руки его мил. pana маршала въ тые слова: Leo Kazimierz Woronicz, podstoli Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого подающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаное.

Книга год. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1231, № 108.

LIII.

Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ.

Siła się namnożyło urzędników ziemskich Kijowskich, którzy żadnych nimają w wojewodztwie naszym possessiey ani publicis adesse solent consultationibus, praecavemus to sobie fraterne, że ktoby w wojewodztwie pod czas pospolitego ruszenia niebył praesens, jako toties na seymach podawalismy przez ich mosciow pp. posłow naszych pro vacantia, tak y teraz przez posłow naszych do i. kr. mosci supplikowac będziemy, aby terrigenis et bene possessionatis rozdane urzędy były. Obliguemy przytym ich mosciow pp. obywatelow wojewodztwa naszego, ktorzy bene ante są antiquitus possessionati w wojewodztwie, a teraz po inszych mieszkają wojewodztwach, aby ich mosci w swoim wojewodztwie byli przytomne.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1515, № 274.

LIV.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впрредъ. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замоискихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Миканла Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой.

О награжденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волынска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстолія Брацлавскаго и епископа Владимірскаго.

Року тысяча шесть сотъ семьдесятъ первого, месяца декабря пятнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, буркграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожонный его мил. панъ Криштофъ Кордышъ, подчаший Брацлавский, маршалокъ кола рыцерского инструктору того жъ воеводства Брацлавскаго, месяца, дня и року нинешнихъ, верху на акте менованныхъ, през ихъ мил. пановъ обывателей воевод. Брацл., за универсаломъ его кор. мил., *in locum solitum* згромажонныхъ, а згодне постановленую, рукою своею подписаную, для вписанія до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подалъ, которая такъ се в себе писаная маетъ: Instrukcyя jch mosciom pp. Janowi Karolowi z Potoka Potockiemu, podkomorzemu Bracławskiemu, Stefanowi Piasoczynskiemu, staroscie Bracławskiemu y Winnickiemu, Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Bracławskiemu, Mikołajowi Ławryncowi Komorowskiemu, skarbnikowi Bracławskiemu, posłom z wojewodztwa Bracławskiego na seymiku we Włodzimirzu odprawionego na seym Warszawski, w roku da Bog przyszłym przypadający tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, dnia dwudziestego szostego januarji, złożonym дана, który на dzień przypadającego сейму, за naszym uproszeniem zjachawszy się, naprzod po oddaniu wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu n. mił. zdrowia dobrego, szczęśliwego długoletnie ponowania y triumfow z nieprzyacioł j. kr. m. y Rzeczypospolitey otrzymania powinszowawszy, jego kr. m. podziękuję pokornie за оycowską pieczolowitość, trudy y prace, podjęte dla Rzeczypospolitey, do której iż jas. wielm jch mość pp. hetmani wielki y polny koronni accaserunt, że czułościę, pracę, odwagę y dzielnością rycerstwa woysk jego kr. mosci, straconą od tak wielu lat, Ukrainę in parte odszukali, podziękują jch mość pp. po-

słowie, nieprzepominając jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego, który indefesso labore excubantes, pro integritate Reipublicae koszty nieżałując, astiterunt przy pracach jego kr. mosci, którym osobliwie debetur od jch mc. pp. posłow, imieniem wojewodztwa naszego podziękowania. Depactacya na pisanie instrukcyej w odprawie jch mosciow pp. posłow wojskowych aby naznaczona była y posłowie z jzby poselkiej obierani byli, jż redolet novitatem, niemają jch mość pp. posłowie na to zezwalać, ale zwykłym sposobem aby odprawowani byli wojskowi posłowie, jurabunt od nas wyprawić pp. posłowie. Nietylko do utrzymania pozyskaney na ten czas Ukrainy, ale y dla następujących na oyczyznę nieprzyacioł, iż przyczynienie woyska iest ex necessitate potrzebne, omnem curam inibunt pp. posłowie, aby y wprendcie Ukraina posiłkowana et sufficienter opatrzona była, azeby regimenti nie więcej nad sześćset ludzi, a chorągwie polskie nad koni sto niemieli, providebunt. Ktora auctia woyska nie pod żadne insze władze, ktora by diwideret woyska, ale pod zwierzchność jas. wielm. jch mosciow pp. hetmanow koronnych poddana była y powaga hetmanska wedle dawnych praw zachowana została, y prawa wyrazne dawnieysze y swiższe y adaequalitatis ratio każdego szlachcica brata przy wolnym zawiadywaniu w swej zachowuje majętnosci, które uważając, żałosni być musimy, gdy słyszym, iż nam za przychodzeniem do wojewodztwa Bracławskiego indicitur przeciwko prawa do pewnych lat niezażywania naszych majętnosci, aby temu złemu zabieżeli jch mość pp. posłowie, fide, honore et conscientia obliquamus jch mosciów. Jeżeli jednak in totum do majętnosci przyidziemy, certabimus pari amore cum Republica, jako synowie teyże matki naszej, hic insze stabilimentum swobody naszej szlacheckiey tylko dissensum aliqua protestatione facta contestari, o których zniesieniu aby prawa niepisano szkodliwego, attendent. Angustiata jest Rzeczpospolitey od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykołwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica, y tego nie opuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum. Successari wielm. j. mc. p. Kra-

sinskiego, podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunku kwit dany był, sama requirit justitia. Ordynacya Zamoyska iż po wszystkie seymy trudniła ordines Rzeczypospolitey, aby tandem uspokojona była finaliter divisione Rzeczypospolitey, jch mość pp. posłowie serio instabunt, co garąco jch mosciem zlecamy. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyście, Ukrainy szezęsliwe progressi retardavit, który że y wojewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, reddant rationem jch mość pp. hetmani W. X. L. tanti praejudicii; praejudicium od p. Zarudnego, rotmistrza, stałe j. mc. panu staroscie Braclawskiemu w złupienie majątnosci in praesentia dziedzica, aby seri- am odniosło animadversionem, j. mc. p. kanclerz W. X. L. pro libera voce szlachcica, że oppressit, a tanto praejudicio uwolnić brata niezaniechają. Merentur zasługi jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, wojewody Bełzkiego, od jego kr. mosci p. n. m. w osobliwym respekcie byli, y depopulatio Zbaraża obleżeniem nieprzyacielskim od Rzeczypospolitey nagrodzona była przez oddanie sammy liquidowaney albo na Lubomlskiem starostwie. A że takoweż depopulationem majątnosci swey odniósł, miasta Podhajec y wsi przyległych, jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Sieradzki, godna rzecz, aby y jego mosci compensatia była tantum ruinae pro Republica successum na miasteczku Stojanowie y wsi Niedzwiady, assekurowawszy sumę liquidowane. Religia graeco-ruska aby wedle praw swoich zachowana była y od violentiey ab unitis in posterum praecustodita zostawała, serio curabunt, y za sprawą j. mc. oyca Winnickiego, metropolity Kijowskiego, aby sądzona była, serio instabunt. Znaczne odwagi woyska jego kr. mosci Zaporoskiego z wielm. j. mc. panem hetmanem Chanenkiem, jako o całej Rzeczypospolitey osobliwego godne są respectu, tak y po nas wymagają, abyśmy in desideriis onych gorąco instaremus do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey, zaczym poruczamy desideriorum onych solidam promocionem. Bene meritorum od jas. wielm. jch mosciów pp. hetmanów zaleconych, aby nobilitacye stanęły, efficaciter promovebunt, po których y dobrze zasłużonego wojewodztwam naszym przytączamy p. Piotra Lebedo-

wicza, za którym aby sollicite instarent pp. posłowie, aby tandem prac y życzliwosci swey ku Rzeczypospolitey otrzymał brevium szlachectwa conferowanego. Miasto Włodzimierz iż jest desolowane od żołnierza y nieprzyjaciela koronnego, aby za ufolgowaniem nieco do reparaciey przyszło, y żydzi większemi podatkami nad zwyczajnie niebyli aggrawowani, procurabunt Znaczne praejudicium brat nasz j. mc. p. Teodor Krasnosielski, podstoli Bracławski, odniósł od j. mc. pana Bratkowskiego, który niebędący naszym obywatelem, y zadney w wojewodztwie Bracławskim niemający osiadłości, temere uprosiwszy sobie urząd podstolstwa Bracławskiego mandatami indebite prawdziwego podstolego Bracławskiego j. mc. p. Krasnosielskiego disquietat, zaczyn chcieć praejudicio occurent jch mość pp. posłowie y na abrogacij żadnych praw szkodliwych libertatibus nostris niepozwolą. Krzywdy, poczynione jch mosciom oycom episcopom Włodzimierskiemu y Pinskiemu w odebranych rchimandriey Kobrinskiej, Ławryszowskiej przez j. mc. oycę Kolendę, metropolitę Wilńskiego y Kijowskiego, przeciwko prawu nadanemu zdawna, aby jch mość pp. posłowie przed majestatem panskim poparli, zlecamy jch mosciom, y żeby coadjutoria, przeciw prawy dana, była zniesiona, osobliwie oycu Żuchowskiemu na metropolio Wilńską. Także y pensye niezwyčajne coroczne annihiłowane były y administracye na władcytwa niedawano. Instrukcyja a tempore coronationis jego kr. mosci iż niewiele swego smutku reassumujem, one in ipsarum artikulis, co wszystko, fidei, conscientiae et honori jch mosciow pp. posłów poruczywszy, pewniśmy, że przy prawie tutabuntur libertatem nostram. Działo się w kosciele jch mosciow oycow dominikanow Włodzimirskich dnia piętnastego decembra anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo. У тоє инструкции подпись руки маршалковское в тые слова: Krzysztoph Kordysz, podczaszy Bracławsky y marszałek koła wojewodztwa Bracławskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подавающого, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть инсерована.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1771, № 425.

LV.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впродъ. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украинны увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православнои вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а униатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевскои академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольскои. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевского воеводства. О подтвержденіи права выбирать градскихъ судей помимо старостъ и о предоставленіи исполнительной власти градскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ комиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевского воеводства въ трибуналѣ. О равномерной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привиллегій на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упрядоченіи опеки. Объ урегулированіи отношеній между униатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго города Владиміра и съ евреевъ.

Року тысяча шест сотъ семдесятъ первого, месеца декабря пятнадцатоу дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. м. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ буркграбства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Стефанъ Вышполскій,

коморникъ кграничный воеводства Киевского, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкцию тогожъ воеводства Киевского, месяца дня и року нынешнихъ, верху на акте менованныхъ, през ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Киевского, за универсаломъ его кор. мил. *in locum solitum* згромаженныхъ, постановленую, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ вальный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ перъ облятамъ подалъ, которую я, урядъ, для вписаня до книгъ приймаючи, читалемъ и такъ се въ себе писаная маетъ: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele wojewodztwa Kijowskiego, którzyśmy się za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. na miejsce nam prawem naznaczone do Włodzimierza na dzień piętnasty miesiąca decembra anni praesentis zjechali, in locum solitum, do kościoła ojców dominikanow, zszedszy się z dyrekciey urodzonego j. m. p. Jerzego Michała Manieckiego, stolnika wojewodztwa Kijowskiego, za marszałka koła naszego urodzonego j. m. p. Stefana Wyszpolskiego, komornika granicznego wojewodztwa Kijowskiego e medio nostri unanimi consensu obraliśmy, przez ktorego rozdawaniem sobie głosow, jch mosciw pp. posłow, niżej specyfikowanych, na seym blisko przypadający, per suffragia nostra unanimi consensu obrawszy, instrukcyą naszą w te słowa spisaną podalismy: Instrukcyą jch mosciom pp. posłom, na seym walny Warszawski, pro die vigesima sexta januarii in anno proxime venturo złożony, zgodnie obranym y wysłanym od nas, obywatelow wojewodztwa Kijowskiego, do Włodzimierza za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. zgromadzonych, to jest: j. mc. pana Jana Wołczkiewicza Olizara, podsędka, j. mc. pana Marcyana z Szpanowa Czaplica, podstolego, y j. mc. p. Michała Trypolskiego, pisarza, urzędnikow ziemskich Kijowskich, których jch mosciów wzywamy do tey pracy publiczney y usługi wojowodztwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey, wszystkiej instrukcyi stosowali. A naprzod Panu Bogu*

oddawszy powinne dzięki, od ktorego wszelaka sprawa dobra in medietate początek ma, dziękujemy jego krol. mosci panu n. mił., iż ochotnie processerat do reparathey krajow naszych. Dziękujemy y jch mosciom pp. hetmanom woysk koronnych, naszym wielce miłosciwym pp. y braci, iż zdrowia swego y uronienia fortun przy znacznych odwagach na zaszczyt całej Rzeczypospolitey nieżałowali. Dziękujemy y całemu rycerstwu za tę ku oyczyźnie y wojewodztwom naszym niespracowaną zyczliwość. Deferent tedy jch mość pp. posłowie nasi hanc nostram gratiarum actionem y upraszać będą, tak jego kr. mość, jako y całej Rzeczypospolitey, o dalszą około dobr wojewodztwa naszego obradę y, ante omnia, upomnią się odebrania fortece Kijowskiej, według pakt z carem jego moscią Moskiewskim, inibunt media do zatrzymania teyże fortece, y wszystkich inszych fortet, y fortece Kamienieckiej. Przypomnią jego kr. mc. panu nasz. miłosciwemu do tego ex ratione pactorum conventorum oblig y będą mieli facultatem do pozwolenia wydania chlebow na zatrzymanie praesidiorum. W czym żeby niebyło praw y swiebod szlacheckich naruszenia, tedy jch mość pp. posłowie okreslą to dobrze constitucją, iż to tylko pro hac vice certandą miłością z Rzeczpospolitą, jako z matką naszą, pozwola z dobr nietylko królewskich y duchownych, ale też y dziedzicznych, s tym dokładem, żeby wszystkie dobra, nieczyniąc respectu, tak magnatom, jako y uboższego stanu szlacheckiego, nemine excepto, a dla większego porządku w teyże constitucij dołożą jch mość pp. posłowie, że na seymiku relationis wolno będzie obrać panow commisarzow do rozdzielienia tych chlebow, przy deputowanych z woyska. Ci zaś jch mość pp. commisarze niebędą mogli libertaty dawać na żadne dobra sub poena in constitutione specificanda ad forum inter causas militares. Auctia woyska, jeżeli komu tedy wojewodztwu naszemu jest bardzo potrzebne, zaczym quaerulando expuneat to jch mść pp. posłowie Rzeczypospolitey, ze wielkie przez to stało się omieszkanie w Rzeczypospolitey do skutecznego Ukrainy odebrania; z wyprawione chorągwie, jedne nie byli in opere belli, a drugie już pod samą

pozwijali się Ukrainą, a z inszych wojewodztw żadnego niebyło succursu. Podziękują jch mść pp. posłowie wielkopolskim wojewodztwom, iż gotowi byli iść na odebranie Ukrainy, gdyby byli inne wojewodztwa exemplo onych skupili się. Opowiedzą y to jch mość pp. posłowie, że wojewodztwo nasze gotowoscia w polu kilka niedziel obozowało, rozumiejąc, że, według ufały, pospolite ruszenie do skutku przyidzie. Insze puncta w instrukciey j. kr. mć. wyrażone de extituta (?) sua jch mość pp. posłowie tractować będą, stosując się w tey mierze do zgody całej Rzeczypospolitey. Wielkie się dzieje przez to omieszkanie w daniu succursu ex inefectu consiliorum, ratione tey sciany ukrainney, iż seymy w Warszawie, w tak odległym mieyscu, ustawicznie się odprawują; zaczym explicabunt to jch mość pp. posłowie urgebuntque serio, aby choć poty, dokąd się nieuspokoi totaliter Ukraina, seymy mogli bywać w krajach, Ukrainie blizkich, a mianowicie: we Lwowie, albo w Łucku, prawie in centro wojewodztw ruskich. Będą też mieli jch mość pp. posłowie cordi uspokojenia religyi greckiey y promowania oney niezaniechają, dla zatrzymania pokoju w oyczyźnie. Za wielm. j. m. panem Michałem Chanenkiem, hetmanem woysk jego kr. mosci Zaporozkich, który w oczach całej Rzeczypospolitey, dotrzymując panu wiary, przeciwko rebellizantom dosyć życzliwie stawał y stawać ofiaruje się w swojej wiernosci, zaczym godzien jest, aby in suis desideriiis otrzymał łaskę pańską y w tym urzędzie hetmańskim constitutione approbatur. Także woysko kozackie, nie w buncie zostające, podług dawnych swoich praw zwyczajow y przywilejow zaszczyteni bezpiecznie zostawali, sine quovis, a quopiam praepedimendo. Także inter unitos et disunitos stateczne było pomiarkowanie, aby jeden drugiemu w żadną niewrywał się diocesą y, cokolwiek antiquitus kto trzymał, przytym y teraz zostawali; więc y akademia Kijowska, w dawnych prawach oney ad praesens constitutione była potwierzona, serio te wszystkie zalecamy jch mosciom pp. posłom naszym ad instantiam j. m. p. hetmana Zaporozkiego promovenda desideria. Niezaniechają też jch mość pp. posłowie starać się o to, aby mieysce wojewodztwu

naszemu należyte w jzbic poselskiey zasiadali, według dawnego prawa, gospody otrzymali y to wymogli od Rzeczypospolitey, aby przykładem wojewodztwa Wołyńskiego szesciu posłów odtąd obierać było wolno, częścią dla tego, że w wojewodztwie naszym trzy obszerne powiaty, częścią, że, za umnieyszeniem intrat y spustoszeniem dobr, niowszyscy mogą adesse na seymie y, przy tak częstych seymach y długo trwających, niemogą trwać na seymie. Nic inszego aby summy y wszystkie dobra po Teterze, jako po zdrajcy Rzeczypospolitey, per constitutionem obrócone były in commodum wojewodztwa naszego. In calamitate publica zbogacił się pomieniony Tetera, jako to na przyszłe seymy od stanów Rzeczypospolitey wojewodztwo nasze instabat. Ponieważ novella constitutio addidit auctoritatem jch mosciom pp. urzędnikom grodzkim, iż sine apellatione sądzić mogą possessiones amplas, przeto o to się będą starali jch mość pp. posłowie, jakoby per constitutionem to było approbatum, żeby jch mość pp sadowi, już nie z dependenty samego j. mc. p. starosty, ale od braci obrani byli; to expriment, że jest summum in conveniens, że depectatie wielkie dzieją się w sądach grodzkich y w cancelaryach trybunalskich, a zatem sposob temu zabieżenia wynaydą, przy teyże okazyi efficient jch mość pp. posłowie, aby urząd grodzki Zytomirski y Owrucki mieli potestatem odprawowania executyi, y tego dołożą, żeby byli regenti jurati et possessionati. Musi to perturbare wojewodztwo nasze, że nam non constat, z czym j. m. p. wojewoda Chełmski poszedł do stolicy Moskiewskiej, zaczym upomnią się tego jch mość pp. posłowie et efficient, aby in numero jch mosciow pp. commisarzow, ktorzy do dalszego tractowania, lub z carem jego moscią Moskiewskim, lubo też z woyskiem Zaporozkim intervenient materie, aby z wojewodztwa Kijskiego byli assignowani commissarze. Wielka dzieje się w tym wojewodztwu krzywda, że przy ordinathey miesięcow na sądy trybunalskie, per apendium tylko jeden tydzień assygnowano do sądzenia spraw wojewodztwa naszego, satagent jch mość pp. posłowie ante omnia do zniesienia tego punktu przyłożonego. Ponieważ już jest

constitucya, że areassumowano sądy województwa Kijowskiego, y jesteśmy już bliżey spokojney posessyi z łaski Bożey, a z szczęścia jego kr. mosci tedy, aby wszystkie sprawy województwa, ktore ad feliciora tempora byli prolongowane, w tym miesiącu sądzone były. Podadzą to ad trutinam Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie nasi, aby przez constitucyą bene mcritorum odwagi łaską jego kr. mosci zarowno były nagrodzone y zeby aequalis mogła być ratio w rozdawaniu dobr Rzeczypospolitey, żeby niezmierne intraty niektórych tylko osob nie bogacili. Approbatione laudorum, ktorych województwa naszego całość się zamyka, powinni omnino jch mość pp. posłowie przynieść, ktoreby niebyli juri publico contraxii, będą mieli curam jch mość pp. posłowie y to, jakoby partikularze, województwu naszemu należące, zapłacone byli. A gdy będzie się kto naydował do kupienia, tedy przez uniwersał swój dadzą wiedzieć województwu do grodu Włodzimirskiego, na ktorym terminie obierzemy ex collegio nas braci do przedania y odebrania pieniędzy, ktore seymik rellationis in integro przywiezione byc mają, a z tey summy mają mieć wszyscy uspokojenie, ktorzy kolwiek albo per distantiam loci niemogli do tego przyść, żeby byli ratione possessionum suarum ukontentowani, albo też przez niostrożność plenipotentow reclinatorium nie participowali, lubo też in participatione quaerulantur słuszenie, po ktorych ukontentowaniu, residuum summy in generalem divisionem należeć będzie. Ponieważ szerególną Boską dispositią, a szczęściem jego kr. mosci potior pars Ukrainy Przydnieprskiej ad obsequium krola jego mosci y Rzeczypaspolitey przychodzi, za co Bogu Naywyższemu podziękowawszy quod interest województwu naszemu, in futurum praespiciendo integritati onegoż, jch mość pp. posłowie nasi salutem adhibebunt curam kotrego, aby te wszystkie przywileje, ktore w województwie naszym, tak na dobra szlacheckie, ad male narrata z cancellariey jego kr. mosci, jako i dobra jego kr. mosci cum refusione od starostw ukraïnskich, pewnych miast y wsi intervenientibus pactis z woyskiem Zaporozkim, za hetmanstwa wielmożnego Jana Wyhowskiego, wojewody Kijowskiego, ktore pacta

że assecurowane nieprzychodzą do tych czas, aby byli per constitutionem kassowane. Także y inne przywileja na dobra jego kr. mosci, także starostw koronnych, jako y innych partykularzow, ich daniny, przeciwko którym zaszły protestacye od posłów ziemskich, aby były anihilowane. Angustia te Rzeczypospolitey jest w tym od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykolwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica y tego nieopuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum sprawa ordynacyi Zamoyskiey, jako materya gravis, ponieważ u całej Rzeczypospolitey potrzebuje consyderacyi, względem ktorey jch pp. posłowie nasi, cum toto Republica, takowe adinvenient modos, aby uspokojona była, prout videbitur et placebit całej Rzeczypospolitey. Successorom wielmożnemu j. mc. panu podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunkow kwit dany był, sama requirit justitia. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyscie Ukrainy szczęśliwe progressy retardavit, ktore że y woewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, redant rationem jch mość pp. hetmani Wiel. Xięś. Litewskiego. Jas osw. xięcia j. m. p. wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, dawne merita omni comparatione mojora swoje odwagi, tudzież szkody podczas expedyciey Zbarazkiey podjęte, tych że przez constitucyą obiecana nagroda, aby summa na starostwie Lubomskim y inszemi jego kr. mosci p. n. m. nagradzone byli, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Jas. wiemożnego j. m. p. wojewody Sieradzkiego z przodków merita, straty nowissime dobr miasta Podhajec dziedzicznych przez woyska, tak koronne, jako y nieprzyjacielskie, ruina osobliwego w Rzeczypospolitey indigent respectu, w nagrodę ktorey ruiny, aby jus emphiteuticum do lat pewnych, z woli całej Rzeczypospolitey y łaski jego kr. mosci, constitutione cooperowane byli, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Zasłużył to bardzo dobrze z przodkow swoich jego mc. p. Sapiaha, starosta Owrucki, aby był ukontentowany za straty, tak swoje, jako y rodzica swego, zaczym jch mość pp. posłowie nasi będą się o to starać, aby summa na regiment godney pamięci j. mc. pana

pisarza polnego, rodzica jego mosci, respectum spisnego naznaczona, a na kleynotach Rzeczypospolitey assecurowana była, przez constitucyą na dobra Dołhe y Zabczyce, w powiecie Przemyskim leżące, wniesiona. Dobrze zasłużone sławney pamięci j. mc. p. Jerzego Niemierzyca, podkomorzego Kijowskiego, zasługi, przez constitucyą anni milesimi sexcentesimo quinquagesimi noni, w Wiel. X. Litewskim assecurowane, aby tandem j. m. p. Theodorowi Niemierzycowi uiszczone byli (ktorey przykładem rodzica swojego zacnego bene meriti de Republica et nostro palatinatu nieprzestaje), procurabunt jch mość pp. posłowie. Meruit też wielmożny j. m. p. starosta Zytomirski nagrodę za straty y odwagi swoje, jch mość pp. posłowie wniosą instancyą do króla jego mosci, aby przy assignowanym jurgielcie od jego kr. mosci Jana Kazimierza był osobliwy respekt ex primis vacantibus. Niepowinno poyść w zapomnienie zasługi j. mc. p. Wyżyckiego, chorążego Kijowskiego, który y teraz, propter bonum Reipublicae, za ordinansem jch mosciow pp. hetmanow koronnych, praesidet woysku cum bono publico, zaczyn jch mość pp. posłowie za tę to tak znacną przysługę j. mc. p. chorążego y starać się będą aby digna merces od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey była naznaczona j. mc. p. chorążemu Kijowskiemu. Xięgi Kijowski, przez xięcia j. mc. Radziwiłła, hetmana Wiel. X. Lit., przy wzięciu Kijowa zabrane, successores xięcia j. mc. detractionem, gdzie są, aby wrócone były. Sprawy żołnierskie aby w trybunale koronnym Lubelskim jako y dawno sądzone byli, a nie gdzie indziej, powinni tego doyrzec jch mość pp. posłowie nasi. Iż succesya po nayjasnieyszym niegdy Władysławie, krolu jego mosci panu naszym, y po krolewiczu jego mosci Karolu, na nayjasnieyszego krola jego mc. przeszłego Jana Kazimierza spadła. Jego kr. mość Władysław Czwarty, opiekunem naywyższym będąc wszystkich sierot, sam się w tę opiekę wdał osobą swą opiekunem j. mc. panu Jerzemu Krasickiemu, niegdy staroscie Dolinskiemu, y dziatkam jego, ostawszy tylko raz komisarzów na słuchanie rachunkow, kuratorów zsyłał, a sam nie-małe summy zebrał ex patrimonio j. mc. p. Kazimierza Krasickiego,

y od j. mc. p. Stanisława Krasickiego, podczaszego Łomżeńskiego, przeto y summy stare na Dolinie woytowstwa Dolinskiego y Burbie haerentes za czworgiem dożywocia, juxta constitutionem millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, o summach starych nie extenuowaney, dobra te z domu j. mc. oddane, więc y zasługi stryja y wuja jego łmosci, wedle listu króla j. mc. Zygmonta Trzeciego y inszych dowodow, y wszystko to aby recompense odniosło, zlecamy jch mosciom pp. posłom, aby się serio tego domawiały. W poprawie zaś wolności naszych aby się o to starali, jakoby nie tylko jch mość pp. Krasiccy, ale każdy possessor, juxta constitutiones et privilegia, przy krolewszczyznach zcstawał spokojnie. Curatorie na ludzie, jakoby inpotentiae mentis podległe, nonnisi ex persona na seymiku deputackim praesentata, za seymikową attestacyą nietak jest, aby byli dawane. Opiekunowie, albo kuratorowie y successorowie ich, ktore zawczasu młode ludzie sidłać zwykli, aby przyszedłszy do lat niemogli krzywdy swoiey u nich dochodzić, aby się powinni sprawić pupiles y, non obstante praescriptione, aż natenczas rēspodendo onym, kiedy pupilli do lat przyszedszy y do sumptu też na prawo przydą przez opiekuny in promovendo bono suo privato et publico neglenti seu decepti. Aże między jch mościami oycem metropolitą, episcopami, in unione sancta zastającemi, zaszły differentie między tak wysokimi stanu duchownego osobami, ponieważ ociec Kolenda, metropolit, archimandryi dwie, Kobrynską od j. mc. episcopa Włodzimirskiego y Brzeskiego, a drugą Lawriszowską od oycy Białożora, episcopa Pńskiego y Turowskiego, niesłusznie poodbierał, aby z łaski jego kr. mc. y Rzeczypospolitey były przywrócone. Między temiż osobami miesza rzecz j. mc. ociec Żochowski y coadjutorio metropoliey, mimo zwyczaj y prawo duchowne postępując, przywilej sacri regii magestatis apostolice in unione będącym episcopom Włodzimirskim, na prototronio metropoliey generalney służący, wyprawił, aby tego rituku ustąpił y nigdy napotym żaden się im nieszczycił nad episcopa Włodzimirskiego. Przytym administracyą jakową ociec metropolita unicki po episcopach dożywotnią usurpuje, y ta, jako

przeciwna prawu, jeśli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, którą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, skassowana, ale po każdym episcopie kapituła, przywilegiami królów jch mosci utwierdzona y postanowiona, aby perpetuis temporibus capitulares, dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższemi przykładem kościoła Rzymskiego zostali, bez przeszkody j. mc. oyca metropolity y innych żadnych osob, aby żadnym wyderkafom, alios pensyom metropolickim nowo wynaydzionym episcopowie z kapitułami swojemi niepodlegały, a mianowicie Włodzimirska y Pinska, ale przy wolnościach dawnych y prawach swoich byli zachowani. Ponieważ j. mc. ociec Antoni Winnicki, metropolita Kijowski, ob injuriam temporum do possessiey metropolitan-skiey nieprzyszedł, y dobr żadnych nietrzyma, wniosą jch mość pp. posłowie, aby uti bene merita de Rnpublica ex vacantibus jego kr. mość conferował reclinatorium, y to specialiter instabunt jch mość pp. posłowie, aby sprawa o najażdy, wiolecie, nocnym sposobem przez oyca Szumlanskiego popełnione, z remissy, według dekretu trybunalskiego, na seymie absque dillatione sądzona była. Desideria jego mc. oyca Swiscielnickiego, episcopa Lwowskiego, z j. mc. oycem Szumlanskim mają mieć jch mość pp. posłowie w pilnym respekcie, aby podług dekretu jego kr. mosci był we wszystkim zachowany. Wiel. j. mc. p. generała Podolskiego dawne merita omni comparatione majora swoje odwagi, tudzież szkody podjęte, tychże obiecana nagroda, aby respectami jego kr. mosci p. n. m. nagrodzone byli, y w swoich dalszych desideriach był ukontentowany, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Za urodzonymi jch mość pany Alexandrem Ilin-skim, woyskim Czernihowskim, y panem Ewstafiem Bakowieckim mają jch mość pp. posłowie nasi instancją do j. kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey wnieść, aby onym in toto, według dekretow trybunalskich koronnych Lubelskich, a parte adversa satisfacya stanęła, y rigor prawny extendowany, y dekreta trybunalskie według constitucyi in suo robore et authoritate zostawały, co jch mosciom pp. posłom naszym serio injungimus y upraszamy o to. Za j. mc. p.

Piotrem Lebedowiczem wszystkie nasze reassumimus przeszłe instructia, jch mosciom panom posłom recommendamus, aby ten godny człowiek za swoje cnoty y przysługi w oyczyźnie był do honoru szlactwa między innemi przypuszczony, alios na żadnego nobilitacyą niepozwolą jch mość pp. posłowie. Niezapomnią też jch mości pp. posłowie nasi y swoje y przodkow y z osob swoich merita deferre Rzeczypospolitey y jego kr. mosci panu n. mił., ktorego upraszamy, aby przy tej functey, od nas na jch mość pp. posłow włożoney, osobliwie jego kr. mość tymże oświadczył łaskę swoją. Miasto Włodzimierz, ponieważ jest bardzo zdezelowane y tak zubożałe, że tylko ledwo kilkoro kmiotkow ubogich ostaje, y wojewodztwa nasze żadnego wczasu dla obrad swoich zjeżdżając mieć w nim nie możemy, zaczym zlecamy to jch mosciom pp. posłom, aby u jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey efficere mogli, żeby byli od starey contributij y przechodow żołnierskich, także y od hyberny na lat dziesięć uwolnieni. Za synagogą całą żydowską, w Koronie zostającą, instabunt jch mość pp. posłowie, aby podług przeszłej constitucyi respectu quarty summy pogłownego, tudzież uwolnienia od contributiy wszelakich, także od hyberny, respectując na ich zniszczenie, byli zachowani do seymu da Bog blizkiego. Którą instrukcyą naszą, zgodnie uchwaloną y postanowioną, serio promovendam jch mosciom pp. posłom zlecamy, y oną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać y do akt tuteyszych grodzkich Włodzimirskich podać declarujemy. Działo się we Włodzimirzu w kosciele jch mosciow oyców dominikanow roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca decembra piętnastego dnia. У тоє инструкции подписъ руки в тые слова: Stephan Wyszpolski, komornik graniczny wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego, wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инструкция за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ кродскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимир. 1672 г., № 1042, л. 1763, № 423.

LVI.

Универсалъ короли Михапла къ кievскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ.

Року тысяча шест сот семьдесят второго, месяца кветня пятнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, бурграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, плахетный панъ Войцех Павловский листъ отъ его кор. мил., с печатю коронною большое канцелярии притисненою, а с подписомъ руки его кор. мил. и реентовское до воеводствъ: Киевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго, также и повету Володимерскаго, рационе сеймиковъ выданный, для вписаня до книгъ нынешнихъ, перъ обла-тамъ подалъ, так се въ себе маючий: Michał, z Bożej łaski król Polski wielkie xięże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wolynski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tem wiedziec należy, a mianowicie wielmożnym, urodzonym, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego wojewodstw Kiiowskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego, także y powiatu Włodzimirskiego wojewodztwa Wołyńskiego obywatelom uprzejmie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie y wiernie nam mili, będąc ta Rzeczpospolita w oczach świata chrześcijańskiego jedynym mężstwem y sławy wizerunkiem, cnoty funduszem, a wolności serc wspaniałych y chwalebnych czynów prawdziwe prototypem, przychodzi na to przez nieszczęśliwość powszechną, że sama o sobie radzić niemoże, lubo tak wiele zbyt potężnych sąsiadów mając, a nad wszystkich najcięższą narodów machometanskich, osobliwie monarchii tureckiej,

na wolność, która potęgą swoją całemu chrześcianstwu y nas samych nieporozumieniu impune imponit. Nieopuscilismy jednak starania naszego, cokolwiek należało królewskiej naszej obligacyi y possibilitas niosła do jako naygruntowniejszey rady, z jak naylepszą wygodą stanu rycerskiego obywatelow, y obrony spolney oyczyzny naszej y w przeszłym roku, y teraz. J gdyśmy seym świeżo złożyli byli, który, iako żałosnie rozerwsł się, bez wszelkiej naprawie fundującej się circumstancyi, judicet fama publica et posteritas y każdego bacz- nego reflexia. My iednak co per leges patrias możemy, w których y wychowalismysię, y one sacramento stwierdzilismy, niezaniechy- wamy wszelkiego usiłowania ad consulendum tam afflictis rebus patriae, ile gdy tak wielka narodow poganskich siła następuje. A tak miawszy walną radę poseymową de consensu numerosi sena- tus, conclusimus złożyć na mieyscach zwyczajnych wszystkim wojewodzt- wom seymiki przedseymowe. Jakoż składamy uprzejmym y wiern. waszym pro die XXVII aprilis, seym zas, jako unicum consiliorum auc- torum, we trzy niedziele po seymikach pomienionych, ex eodem senatus consilio składamy, to jest na dzień XVIII miesiąca maia w War- szawie, w czym sama naturalis defensae necessitas może każdego rzeczlować, skrupuł reflectującego się nad prywatnym y publicznym od poganstwa niebezpieczeństwem, osobliwie sami uprzejmym y wier- nym loco, którzy prze: całe pięć lustra y daley extorres będąc od własnych domow swoich, tym bardziey mają concurrere do szczę- sliwej obrady y conserwowania całosci Rzeczypospolitey. Za ktorey mają przy łasce Bozey będziecie mogli postliminio cieszyć się, że tandem lares patrios szczęśliwie powitacie. Chciąc tedy uprzejmym y wiern. w. dapomodz y byc powodem innym wojewodstwom, aby ten publicus lethargus oczewiscie dobrowolney nieopatrzności wszi- stkich niezagarnywał. Bo jako nam który narod chrześcianski sprzy- ić, albo ma dać co posiłku, gdy widzą, że sami albo ręce opusz- czamy, albo się niezgadzamy. Nemo resipiscit si serio y my możemy przy łasce Bozey ieszcze poratować utrapionej oyczyzny, byleśmy się zakrzętnęli. A że czas krotki, concurrite, o cives, my y radzić

o oyczyźnie y zdrowiem naszym oney salutem propugnare gotowismy, a dalsze publiczne necessitates w instrukcyi na seymiki wyrazimy. Co wszystko do wiadomosci uprzejmym y wiern. w. w. podając, mieć chcemy po urzędach grodzkich, aby podług prawa wczesnie na mieyscach zwyczajnych ten nasz uniwersał względem następujących seymikow pomienionych obwołać y publikować kazali, inaczey nie czyniąc dla łaski naszej y z powinności urzędow swoich. Dan w Warszawie dnia XX miesiąca marca MDCLXXII, panowania naszego III roku. У того универсалу печат коронная и подпись рукъ такъ его кор. мил., яко и реентовское въ тые слова: Michał, krol. X. Stanisław Lipski, Krakowski, Płocki kanclerz, regent cancellaryi koronney. По принятю и вписаню кототорого универсалу, помененый подавающий мене, урядъ, о придане возного на публикацию оного просилъ, которого аффектацни я, урядъ, дасыть чинечи, возного урядового шляхетного Іозефа Климанского придалемъ. Который, с придапя моего урядового а повинности своее возповское, тотъ универсалъ на месцах публикациом звычайныхъ обволалъ въ замку, их. м. п. обывателомъ помененыхъ воеводствъ до ведомости привелъ, о чомъ и реляцию свою передо мною, урадомъ, учинилъ и созналъ. Который же то универсалъ, за поданемъ и прозбою вышъ реченое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть уписанный.

Книга грод. Владимір. 1672 г., № 1044, л. 165, № 77.

LVII.

Инструкція кіевських дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками. О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассациі рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществвахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волынска отъ постоя.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ второго, месяца кветня двадцать сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяглымъ бургграфства и замку Влодимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становщи персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровский, ловчий Оврудкий, маршалокъ кола рыцарского воеводства Кіевского, инструкцію тогожъ воеводства Кіевского, месяца, дня и року нынешнихъ, верху на акте менованныхъ, презъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Кіевского, за универсалемъ его кор. мил. *in locum solitum* згромажонныхъ, постановленную, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавскій, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ, пер облатам подалъ, которую я, урядъ, до книгъ помененыхъ гродскихъ Володимерскихъ приймаючи, читалемъ, и такъ се в собе писаная маетъ: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo obywatele wojewodztwa Kijowskiego, zjachawszy się na seymik wojewodztwa naszego, przez uniwersały jego kr. mosci naznaczony, in locum solitum do Włod-*

zimirza, pro die vigesima septima aprilis, dla obrady całej Rzeczypospolitey y wojewodztwa naszego, takeśmy laudum y instrukcyą jch mosciom pp. posłom niżej mianowanym spisali. Naprzod jego kr. mosci p. n. m. podziękowawszy, iż jego kr. mość, jako pater patriae, widząc nieustawające periculum ab origine, nas, wiernych poddanych swoich, ostrzega, różne podawając media, jakoby tot malis exhausta Respublica mogła salutari. Tudzież że y o wojewodztwie naszym, po części za szczęśliwym panowaniem odyskanym, osobliwe oycowskie ma patrocinium, upraszając, aby y na dalszy czas z teyże panskiey łaski y protekcyej swoiey, jako wiernych poddanych swoich, niewypuszczał. Dziękujemy jch mosciom pp. hetmanom koronnym, naszym wielmożnym miłosciwym panom, za dzieła odważne y zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby, według instrukcyi blisko przeszłej, publice podziękowali y oto upraszali, żeby woysko, iak nayprędzey, ex visceribus regni na zaszczyt krajow naszych wyprowadzone było. Obralismy tedy e medio nostri jch mosciow pp. posłow, ktorych dexteritas w obradzie o całosci oyczyzny z wojewodztwa naszego jest nam nieraz wyswiadczona, nempe: j. mc. p. Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kijowskiego, j. mc. p. Stanisława Kazimirza Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, j. mc. p. Remiana Suryna, łowczego Nowogrodzkiego, ktorych fidei, dexteritati comittimus, aby jch mość s propozyciey jego kr. mosci, na seymik nasz przedseymowy przysłaney, imminens bellum othomanicum, zrozumiawszy o szczegolney ante omnia obradzie wprzod oyczyzny naszej, obmyslali we wszystkim, co kołwiek do obrony oyczyzny naszej, z gornemi wojewodztwy znosili się y concludowali. Reassumujemy przytym instrukcyą przeszłą, tak dawnieysze, jako też y od szczęśliwego zaczęcia panowania jego kr. mosci od nas posłom obranym zlecamy, ktorych nulus secutus effectus, a to dla tego, aby jch mość pp. posłowie nasi to, cokolwiek obaczą proficuum wojewodztwu naszemu, procurent, inquantum drugie wojewodztwa swoje tez promovebunt materie, po obmyślaniu obrony Rzeczypospolitey. A ze się siła takich namnożyło w oyczyźnie, ktorzy,

sine ullo fundamento juris et aequitatis, ex contentione zwykli seymy rwać, nefando ausu, y lubo ich, tak jego kr. mość cum senatu, jako y equestris ordo wokować, zawsze życzą sobie, zwykli incognito z Warszawy wyjeżdzać, mają tedy jch mość pp. posłowie na takowych inire cum tota Republica medium, jakoby taci violatores karani byli, cum precautione vocis liberae, y mają te jch mość pp. materyą, zaraz po obraniu j. mc. p. marszałka, traktować, ani iść do witania jego kr. mosci, aż cała jzba uważy, jeśli na początku seymowania non ocurretur huic malo, tedy y naydłuższe seymu ciągnienie niepewną uczyni onego nadzieje. Tymże jch mosciom pp. posłom plenariam facultatem dajemy et fidei jch mosciom commitimus, tractaty z carem jego moscią Moskiewskim y kozakami aby jch mość, cum tota Republica zgadzając się, pokoy concludowali, tak jednak, żeby te tractaty sine avulsione provinciarum byli y żeby securitas te naszych krajow y fortificatiey mieysc tam sposobnych prospectum było. Ażeśmy na tymże seymiku viciami jego kr. mości praemoniti, in eodem termino jch mosciow pp. rotmistrzow e medio nostri uprosilismy, to jest: j. mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstołego Kiiowskiego, jako y j. mc. Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, nie excludując y tych jch mosciow, ktorzy zawsze ochotnie wojewodztwu naszemu radzi służą, y in eodem termino zachowując jch mosciom wolność podniesienia chorągwi. Na tymże terminie dystrybuta partikularzow będzie, do ktorey dystrybuty ci tylko należeć mają, ktorzy in eodem termino zgromadzenia usługą Rzeczypospolitey zaszczyt wojewodztwa naszego traktować będą, nie excludując y tych jch mosciow, ktorzy usługą Rzeczypospolitey w kwarcianym woysku traktują, lub nie. Raz jest lege cautum, aby minoris subselii sądy, jako to roczkow y rokow, zaraz limitowane byli po wyjściu uniwersałow na seym walny Warszawski, a że in praejudicium obywatelow na różnych mieyscach ważyli się sądy ziemskie y urzędy grodzkie sądy odprawować y condemnaty, approbaty otrzymywać dopuscili, tedy wszystkie decreta condemnaty y approbaty praesentes cassentur, jako przeciwnie

prawu, y zeby in posterum, przed seymem y po seymie w niedziel sześć, wszyscy, ktorzy in publica functione aderunt, na seymie mieli libertatem a termino judiciorum, procurabunt jch mość pp. posłowie. Nihil aequius, aby ci, ktorzy piersiami swemi za całość Rzeczypospolitey zostawiają się, niebyli w zasługach ukrzywdzeni, mają tedy jch mość pp. posłowie nasi inire medium cum tota Republica, jakoby panom żołnierzom, ktorym po wojewodztwach zatrzymają zasługi wypłacone były. In futurum aby się takie niedziały zatrzymania zasługi, ktore ad desperationem zwykły benemerentes de Republica przywodzić, specialem iednak będą mieli eorum w odyskaniu zasług, tak sławney pamięci nieboszczyka p. Niemirzycza, podkomorzego Kijowskiego, iako j. mc. p. Iwanowskiego, wojewodztwu naszemu zasłużonego, ale y całej Rzeczypospolitey podczas praesidium Czehyryńskiego. Hyberna jeżeliby per consensum Reipublicae in suo zostawała robore, tedy dobra ritus graeci disparitorum, tak iako y unitorum, eadem gaudere debent aequalitate, iako y ritus romani, y aby sufficiens constitutio na przyszłym da Bog seymie in eam materiam była postanowiona, do comparacley pięciu kroć sta tysięcy na dobra communiter duchowne włożona. Dobra utriusque ritus unitorum, jako y disunitorum, należały, a więcej mimo tę contributią żadnemi assignatiami, chlebami, aby niebyły aggrawowane; y lubo by iakowe, procz pomienioney hyberny, wychodziły assignatie, nullitati subesse debent, serio jch mość pp. posłowie domowią tego. Krzywda j. mc. p. Godlewskiego, chorążego Czernihowskiego, jako dobrze in Republica zasłużonego, całemu wojewodztwu sprawuje condolentio, zaczym jch mość pp. posłowie nasi conferent z jch mość pany posłowie wojewodztwa Czernihowskiego, iakoby jego moscia w tym in facie Reipublicae dzwignęli. Administratią, iakową j. mc. ociec metropolita unicki po episcopiach dożywotnie usurpuje, y ta, przeciwna prawu, jesli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, ktorą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, kassowana, ale po każdym episcopie kapituła, przywilejami krolow jch mosciow utwierdzona y postanowiona, aby per-

petuis temporibus capitulares dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższym przykładem kościoła Rzymskiego zostawali bez przeszkody jego mc. oycy metropolity y inszych żadnych osob, aby żadnym wyderkafom, alias pensyam metropolickim nowo wynaydzionym, episcopowie z kapitułami swemi niepodlegali, aby dychowenstwo episcopiey Włodzimirskiej et episcopalia bona, ktore, sub perpetuis oneribus et desolationibus exactionibusque będące, ultimae subjacent ruinae, aby iakiekolwiek, choć na kilka lat, mogli mieć pożałowanie, a przytym uwolnienie od ciężarow żołnierskich, gorąco jch mość pp. posłowie instabunt et urgebunt. Coadjutoria w duchowieństwie, iako y canonami świętymi jest zniesiona y concilio Tridentino, tak y status omnes in Regno et Magn. Duc. Lit., urgebunt, aby niebyły wydane sine ulla necessitate, osobliwie j. mc. xiędzu metropolicie, ktory, quot episcopos, tot suos suffraganeos mając, ktorego z nich sobie upodoba, coadjutorem miec może, o co samo ciż jch mość pp. posłowie krola jego mosc p. n. m. prosić będą, aby do oycy świętego w tey materyiey pisać raczył. Różne instantie, ktore byli w przeszłych instrukcyach włożone, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby pro sua dexteritate nie zaniechali promowować in medio Reipublicae, także y uspokojenie sprawy Zamoyskiej. Z żydami koronnemi o pogłowne, aby moribus antiquis, jako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy żołdat dawali, instabunt jch mc. pp. posłowie. Miasto Włodzimierz, iż penitus przez żołnierza zdezelowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć ni mogą, aby od przechodow, stanowisk żołnierskich libertowane było, promovebunt jch mość pp. posłowie. To tedy laudum y instrukcyą nasze j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecilismy, aby do grodu podał. Działo się w kosciele Włodzimirskim in loco solito die vigesima septima aprilis anno domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo. У тоє инструкциі подпис руки маршалковское в тые словы: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki,

marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ реченого его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная. Correctum.

Книга ірод. Владимір. 1672 г., № 1044, л. 189, № 91.

LVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посланъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18 мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномерномъ распредѣленіи уплаты hibernae. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подстоляства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волинска отъ военного постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ второго, месяца априля двадцать сегого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяглымъ буркравства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожопый его мил. панъ Томашъ з Ратошина Ратовскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Брацлавскаго, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згромажопого, рукою своею маршалковскою подписанную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавскій, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, пер облатамъ подалъ, такъ се въ себе мающую: Instrukcyя na seym koronny, w Warszawie na dzien osmnasty mie-

siąca maia w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, złożony, z seymiku, we Włodzimirzu dnia dwudziestego siódmego aprilis wojewodztwa Bracławskiego odprawowanego, obranym jch mosciom pp. posłom, to jest: wielm. j. mc. panu Karolowi Potockiemu, podkomorzemu Bracławskiemu, j. mc. p. Stefanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, Bracławskiemu, Sinickiemu et c. staroscie, j. mc. p. Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Bracławskiemu, j. mc. p. Tomaszowi z Ratoszyna Ratowskiemu, dana w kosciele oycow dominikanow konwentu Włodzimirskiego. Ciężko y wojewodztwo Bracławskie na świeży a ciężki paroxizm oyczyny miłej, przez zerwanie seymu, ubolewać musi, czemu że jego kr. mość p. n. m. indefesso studio salubrem quaerendo medelam dla obrady obrony Rzeczypospolitey in periculis ingruentibus seym składa, pokornie jch mość pp. posłowie nasi pro salicita cura majestatowi jego kr. mosci p. n. m. debito cultu et oneratione podziękują. A że universae Reipublicae salus zawisła in avertendis periculis, od tak potężnego nieprzyiaciela następujących, przeto zlecamy jch mosciom pp. posłom, ut ineant modum cum Republica defendendae patriae, quam celerrim. Na tym seymie consiliorum cursu uspokojenie jednak imminentium periculorum, gdyby miało stawać cum avulsione provinciey jakiey, osobliwie wojewodztwa naszego Bracławskiego, niemają na to jch mość pp. posłowie zezwalać, jnhaerendo legi publicae et diplomati dato, ratione non avulsionis bonorum wojewoztwu Bracławskiemu. W tak wielkich następujących niebezpieczeństwach od Porty Othomanskiey, iż prawie naypirzszym jest wstępem ad antemurale christianitatis, miasto Kamieniec, serio urgebunt jch mość pp. posłowie, aby tak potrzebna y tak potężna forteca, quam firmissimo praesidio y comemdantem umiejętnym, czułym y wojennym, idque nobili bene possessionati, jako nayprzédzey y nayporządniey opatrzona była. Rycerscy ludzie, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego y nowego zaciągu, ktorzy sanguinem litant pro incolumitate patriae, justo nihil aequius, iako aby deservita merces sanguine, a po wielu wojewodztwach zatrzymana, o tym, iako nayprédzey,

atque depactantis ulla od pp. poborców była exoluta. Także assignata j. mc. p. Jwanowskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, do żydów dana, a potem skasowana, aby z innych proventów Rzeczypospolitey assignowana y wypłacona była, jako dobre zasłużonemu dawno żołnierzowi, instabunt jch mość pp. posłowie. Wyswiadczona cnota y odwaga pułków w Trostencu, in obsidione będących, aby justum merentur respectum et gratitudinem in Republica, tak pilno adinvenient j. mość pp. posłowie, una cum Republica, modum onych ukontentowania. Hyberna żołnierska iż w wybieraniu inaequalis, bo regalia bona plura contribuunt, quam spiritualia, inibunt jch mość pp. posłowie cum Republica modum coaequationis przez lustracją commissarzów, jako authoritate jch mosciów panów hetmanów, albo żeby antiquis moribus distribuowana była. Także dobra ecclesiae graeci ritus, tam uniti, quam disuniti, osobliwie władcyctwa Łuckiego, zdezolowane, aby aequaliter z duchownemi ritus catholici te hyberne wydawali, coaequandam promowebunt. In auctione woyska ex contrahentibus subsidiis ab exteris imminentibus periculis, jch mość pp. posłowie nasi ad commune consilium Reipublicae aplikować się będą. Iż car jego mość Moskiewski, ex vi pactorum Andruszowiensium, tenet przeciwko nieprzyaciołom Rzeczypospolitey in subsidium pewną kwotę stawić ludzi, serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby in necessitate Rzeczypospolitey, według pakt, ludźmi wojennemi niepieniężnemi, jako constitutu per deputationem pp. posłów privato consilio arcano, subveniat. Item constitutum et datum diploma na przeszłym seymie jego mc. p. wojewodzie Czernihowskiemu in scia tota Respublica, j. mc. pan wojewoda Czernihowski restituat, y one in toto kasowane było, bo by ta summa do cara jego mosci cederet emolumento privatarum tylko personarum non rei przez złey monety w oyczyźnie zageszczenie, iż wielkie Respublica tenet damnum, inibunt modum et rationem cum Republica jch mość pp. posłowie nasi o otworzenie minicy srebrney tylko monety, ale na miedziane niemają zezwalać. Praetendujące summy od p. Boratyniego u Rzeczypospolitey tantisper, differe słuszna, poki woysku w

assignatae decretum commissiey Lwowskiej u pana Baratyniego do zapłacenia naznaczonych effectu aliter nieuisci y niepopłaci. Traktaty z p. Chanenkiem y woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim niemają być stanowione sine scitu et consensu totius Reipublicae, y żeby niebyły te traktaty stanowione cum avulsione qualiumcumque bonorum haereditariorum vel regalium w wojewodztwie Bracławskim, fortiter oponować się mają przy tym jch mość pp. posłowie y na to niezezwać. Podstolstwo Bracławskie iż jest legitime percessionem od j. mc. p. starosty Bracławskiego, praevio consensu jego kr. mosci, j. mc. panu Krasnosielskiemu bene possessionato w wojewodstwie naszym cessum et collatum, gorąco instabunt jch mość pp. posłowie, aby concurentia remota do podstolstwa p. Bratkowskiego, uti inpossessionati w wojewodztwie naszym, j. mc. panu Krasnosielskiemu od thronu jego kr. mosci było declarowane. In spem ammisiey, iż pp. żołnierze nieznosne czynią krzywdy y criminaly, tedy na amnistyą panom żołnierzom, sine reali satisfactione injuriis privatorum, niemają zezwać pp. posłowie. Nietylko z usług wojennych, ktore, cum dispendio vitae y fortum swych, przez lat dwadziescia pięć, j. mc. p. Piaseczyński, starosta Nowogrodzki, wyswiadczał, ale y za dobra swoje obszorne Zadnieprskie, tractatami in partes cara jego mosci Moskiewskiego odeszłe, justum meretur u jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey respectum et gratitudinem, przeto serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby j. mc. p. starosta Nowogrodzki, ponieważ y reclinatorium Krasinskiego nie był particeps, osobliwą jego kr. mosci ex primis vacantibus był remuneratus laską. Za żydami koronnemi o pogłowne aby moribus antiquis, iako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy zł. dawali, instabunt jch mość pp. posłowie. Miasto Włodzimierz iż penitus przez żołnierza zdesolowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć niemogą, aby od przechodow y stanowisk żołnierskich libertowane było, promotebunt jch mość pp. posłowie. Prawa dawne tak w dobrach ziemskich aby alienowane niebyły, aby na fundacje, prze-

ciwko prawu uczynione, a teraz jesliby się jakie znaydowały zwłascza in fraudem legis utworzone, takowe by in instanti znesione y skasowane były. Jch mość pp. hetmani, za podjęte prace y fatigi wojenne w odszukaniu y otrzymaniu Ukrainy, także y rozwiązaniu związku, podziąkować będą jch mosc pp. posłowie integritatem bonorum jch mosciow tueri. Puncta y desideria, w instruktyi przeszłej specyfikowane, in toto reassumujemy et ad promowendum zlecamy jch mosciom pp. posłom, co fidei, honori et conscientiae jch mosciow pp. posłów naszych committimus, aby communi in toto cum Republica consilio to, cokolwiek proficuum byłoby Rzeczypospolitey, consulant et exequantur. Którą to instructiā naszą, zgodnie na seymiku napisaną, marszałkowi naszemu podpisać y do xiąg per oblatam podać zleciłismy. Datum w kosciele oycow dominikanow conventu Włodzimirskiego dnia dwudziestego siódmego aprilis tysiąc szescset siedmdziesiąt wtorego roku. У тоєй инструкциі подпис руки маршалковское в тые слова: Tomasz z Ratoszyna Ratowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego. Котораяже то инструкция, за поданемъ и прозбою вышѣ менованого его мил. подавающого, а за монѣмъ урядовымъ принятѣмъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 192, № 92.

LIX.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Объ уплатѣ жалованья кварцянному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложённыхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Объ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго

войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участию въ посполи-
томъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершен-
ный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окон-
чанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ
судьей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ второго, месяца декабря
тринадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ,
передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ
воеводства Кіевского, буркграбимъ замку Володимерского, и кни-
гами нынешними кгородскими старостинскими, становни очевидно,
уроженный его мил. панъ Теодоръ з Чернехова на Горошкахъ Не-
миричъ, маршалокъ кола рыцерского воеводства Кіевского, инструк-
цію тогожъ воеводства на сеймику ихъ мил. паномъ посломъ, до
коптинуації обрады, в Варшавѣ назначеное, обранымъ, згодне по-
становленую, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную,
для вписання до книгъ нынешнихъ, пер облатамъ подаль, такъ се
въ себе мающую: *Instructia jch mosciom pp. posłom wojewodztwa
Kijowskiego do jego kr. mosci y koła generalnego, dla conclusiey
cofederatiey y obrady około dobra Rzeczypospolitey publicznego, zawi-
zêtey w Warszawie, pro die quarta januarii złożoney, tym specifice mia-
nowanym, to jest, urodzonym jch mosciom pp.: Stanisławowi Kazimier-
zowi Kowalewskiemu, łowczemu Kijowskiemu, Michałowi Trypol-
skiemu, pisarzowi ziemskiemu Kiiowskiemu, y j. mc. panu Theodo-
rowi z Czerniechowa Niemiryczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu,
w kościele oycow dominikanow Włodzimirskich in loco solito, za osob-
liwym jego kr. mosci uniwersałem, dnia trzynastego decembra w
roku terażneyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, zgodnie
obranym, ktorzy jch mość, pro innata sua dexteritate, wszystkie te
niżej mianowane puncta, od nas sobie podane, defferre będą powinni
j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey. Naprzod pokornie podzięko-
wać za to oycowskie j. kr. mosci około dobra y całosci Rzeczypo-
litey pieczołowanie, tak w różnych terminach wyswiadczone, iako*

też y w teraznieyszey companii pokazane, że niektował prace, fatig, ̢rudow, na ostatek y zdrowie swoje paskie za całość juź dobre nasiloney oyczyzny naszej miłej. Druga, jch mc. pp. posłowie nasi z inszemi wojewodztwy, dobre oyczyźnie życzącymi, zgadzać się in toto mają, to też jch mosciom pp. posłom naszym injungimus y plenariam dajem facultatem, aby jch mość całej Rzeczypospolitey prosili o to, aby, wiedząc imminentia na Rzeczpospolitą pericula oney w obradzie, jako naywiększego woyska dla zaszczytu majestatu j. kr. mc. y oyczyzny naszej, succurrere, quantum etiam cum onere Reipublicae sposoby wyprawy, według żądania j. kr. mosci, dla zawojowanych fortun naszych u siebie nie znaydujemy, committimus jednak jch mc. pp. posłom naszym, aby cum tota Republica inire modum chcieli, y tak zdrowey oyczyźnie obrady wszystkimi siłami concurrere mogli. A ponieważ woysko kwarciante, zostając w służbie Rzeczypospolitey, naznaczone sobie po wojewodztwom, tak, jako trzeba, nieodbiera zapłaty, tedy to zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby jch mość, consulendo integritati Reipublicae, to jest, occurendo, jakim przeto w Rzeczypospolitey niezgodom chcieli się namowić z Rzeczpospolitą, aby się pomienionemu woysku dosić stało. Jż rozne w rożnych concurentach między wojewodztwami dissentiones rozroźnienia, ktore impediunt czasem cursum publicorum consiliorum w wielu origebuntur rzeczach, dla tego że magnatiores, ktorym interest po wojewodztwach swoich częstokroć na pospolitym ruszeniu, jako się to teraz stało, praesentes niebywają, tedy occurendo mali in futurum, aby, iak naywarowniey, obrządy publiczne odprawować się mogły, jch mc. pp. posłowie nasi starać się o to mają, aby j. kr. mość y Rzeczpospolita cała, tak szkodliwe oyczyźnie nieporządki mogła mederi. Ci, ktorzy podczas interregnum intratę Rzeczypospolitey brali, reddant rationem vili(f)icationum y calculum Rzeczypospolitey uczynili, serio jch mc. pp. posłowie tego domagać się mają. A iz rzecz słuszną, aby j. mc. p. Chanenko, hetman woysk jego kr. mc. Zaporozkich, za tak wielką cnotę y pokazanie życziwosci swojej, tak przeciwko majestatowi j. kr. mc. p. n. m., iako też oyczyźnie

naszey, miał też nagrodę tak wiernego ku majestatowi panskiemu poddanstwa y całej Rzeczypospolitey wiernosci od j. kr. mc. y Rzeczypospolitey virtutis praemium, za j. mc., iż protunc onemu znikat niewidzimy salarium, tylko z summy zeszłego urodzonego niegdy Pawła Tetery, dla tego to dajem w moc jch mosciom pp. posłom naszym, aby o to j. kr. mość, jeśli y sam j. mc. p. Channenکو instabit y contentować się zechce, pokornie prosili y spólnie z całą Rzeczpospolitą tak expostulowali, iakoby to lubo z tey pomienionej summy, lubo z kąd inąd mógł być za merita swoje ukontentowany. To też jch mc. pp. posłom nas ym zlecamy, aby się od Rzeczypospolitey skromnie y sine offensione dowiedzieli, gdzie te kleynoty zostają w zastawie, ktore Rzeczpospolita hisce temporibus opignorare miała. Znocić się też będą jch mc. pp. posłowie nasi z różnych wojewodztw collegami, aby tak Respublica wiedzieć rationem tego mogła, na co j. mc. pan generał Podolski miny, przed dwiema laty ante obsidionem, pod Kamieniec Podolski podsadzał. Kiedyśmy już tak obnażeni w fortece, ktore, iako się w inszych wojewodztwach magni momenti, tak trzeba, aby też y naszą Rzeczypospolitey in eodem zostawały praedicamento, że tedy Lwow y Zamość, dotąd nieufortifikowane, a są potrzebne, iako Rzeczypospolitey wszystkiej, tak y tamecznym tempore periculi obywatelom, jch mość pp. posłowie imieniem wojewodztwa naszego upraszać będą wszystkiej Rzeczypospolitey, aby quam firmissimam munitionem obmyslili y ludzmi, iako naywarowniej, prout necessitas, dobrami opatrzyli. Minica aby była odtwarta, jch mc. pp. posłowie, pochwałać będą, ale to in publicum wniesć mogą, aby w każdym wojewodztwie mogła swobodna byc minnica. A iż to ultima consensus Reipublicae expressit necessitas, iż Ukraina cesarzowi tureckiemu przez teraznieysze pacta oddać obiecana być miała, zaczym, consulendo integritati naszego wojewodstwa Kijowskiego powiatu Zytomirskiego y Owruckiego, committimus jch mc. pp. posłom naszym, aby ieżeli przyidzie do tak żałosnego granic uczynienia, aby się o to serio umowiać chcieli y starali się być commisarzami, a to dla tego, aby naszego nie zakroi-

ono wojewodztwa. Gwardiey j. kr. mc. regiment piechotny ludzi dwanascie set complet aby w komput woyska kwarcianego było włożone y do zapłaty po wojewodztwach, tak w ziemiach, iako y powiatach, ordinowany należał, soleniter jch mc. pp. posłowie nasi stawali, iako w tym terminie powinni będą, tak generałiter omnibus j. kr. mc. tenent na tym kole explicatis desideriiis, quoniam aequum et justum był, consentiant, gorąco zlecamy, a to dla tego tak compendiose jch mosciom comittimus, że wszystkim tym j. kr. mość annuimus żądaniu. Urzędnicy powiatu aby wszyscy na pospolitym ruszeniu w swoich wojewodztwach, gdy przyidzie odtąd praesentium, bywali sub privatione officii, jch mc. pp. posłowie mocno przy tem stawać będą y wszystkiey Rzeczypospolitey, aby artykuł na to stanął, upraszać będą. A lubo res privatae probe cedere powinni utilitatibus, dla tego co praecustodito, niechcąc trudnić Rzeczypospolitey, in quantum by się insze mieszały w obradach Rzeczypospolitey, prywaty po mieyscach w izbie poselskiey naszemu odjęte wojewodztwu, jch mc. pp. posłowie committimus z Rzeczypospolitą traktować, żeby nam było wrocone. Exces w kosciele Bożym we Włodzimirzu u oycow dominikanow, przez pewne osoby wczyniony, prosić będą jch mc. pp. posłowie j. kr. mość y całej Rzeczypospolitey, aby był ony sądzony. Także sprawa j. mc. p. łowczego Kijowskiego z j. mc. panem sędzią ziemskim Włodzimirskim iż wiele razy trudniła consilia nasze, tedy jch mość pp. posłowie nasi nomine wojewodztwa naszego prosić j. kr. mość mają, aby, iako supremus rerum arbiter, ultimam onym w tey sprawie uczynił decisionem. A ponieważ w confederaciey teraznieyszey generalney całej Rzeczypospolitey, między inszemi jch mościami, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi Kijowskiemu, sprawić się kazano y declarowano na przyszłej, da Bog, continuathey obrady, zaczętey w Warszawie, in quantum by pomieniony j. mc. p. Olizar niedał justificathey y pod poeny iakowe podpadać by miał dobra, injungimus jch mc. pp. posłom naszym, aby też, względem dobr jey mosci paniey Anny Olizarowey Janowey Kmitiowey, stolnikowey Orszanskiey, rodzoney

siostry j. mc. p. Olizara, a dziedziczki dobr tychże, aby exceptia była, tak dobr dziedzicznych, iako y summ pieniężnych, matki jey mosci pierwszego małżeństwa j. mc. p. Ludwika Olizara Wołczkiewicza, a rodzica jey mosci. A iż każdy bene meritis de Republica, szcudrobliwey j. kr. mc. ręki łaskawey wygląda consolaciy dla tego, iż nie tylko domu swego zasług urodzony j. mc. p. Teodor Niemirycz, podkomorzyc Kiiowski, nayiasnieyszym krolom panom y całej Reczypospolitey wyswiadczonych, meruit to, a teraz z niewygasy u nas pamięci rodzica swego, oyczyźnie naszej pokazanych, usilną instantią do j. kr. mosci jch mc. pp. posłowie wniesć mają, aby j. kr. mość, gornącego się do majestatu j. kr. mosci, iako ociec łaskawy, przytuliwszy, dał jęgo mosci, iako prawdziwemu exuli, patrocinium y protekcyą swoją panską, y temu, który sat amplet, straciwszy w zawojowaniu possessionem, niskąd niewidzi w swoim nie-szczęściu consolacyi, ieno w samey szczegolney j. kr. mc. panskiey łasce, prosić też oto będą pokornie jch mc. pp. posłowie, aby ten partikularz, który ex consensu całego koła naszego pomienionemu urodzonemu j. mc. panu Teodorowi Niemiryczowi, podkomorzy-cowi Kijowskiemu, pro reclinatorio ten dają to lubo Łąkę, lubo też który sobie sam wynaydzie z należących na wojewodztwo partikularzow, aby, ponieważ w takim Reczypospolitey zamieszaniu nieprędko się sądow trybunalskich spodziewać możemy, jch mc. pp. posłowie upraszali, aby j. mc. p. Niemirycz w sądach zadwornych mógł agere cum possessione ad primam suam instantiam. Tudzież y o summę zasług, w W. X. Lit. zastającą, świętey pamięci rodzica j. mosci, iako na legitimum successorem spadającą y podwakroć constitutiami liquidowaną, jch mc. pp. posłowie supplikować do j. kr. mc. mają, aby przynaymniey te, ktore j. mosci zasługi, iure merito należące, zwłaszcza in tanto in fortunio exilii będącą, mogły być z łaski j. kr. mc. y całej Reczypospolitey consolatione y fortuny straconey consolaciy supplementem. Za j. mc. panem Farensbachem, który, mając dług rodzica swego u świętey pamięci j. kr. mosci rodzica sześćdziesiąt osm tysięcy złotych, aby j. kr. mość, pamięta-

jąc na merita onych, chciał podać rękę onemu, a ten dług, in supplementum wykupić z niewoli matki małżonki onego, swiżo w niewolę wziętey, oddać, jch mość pp. posłowie gorącą wniosą instancją. Za j. mc. panem Kazimirzem hrabią Krasickim, o cokolwiek iustum instabit, do Rzeczypospolitey wniosą intercessją do krola j. mosci jch mość pp. posłowie nasi. Ponieważ urodzony j. mc. p. Stecki, czesnik Kijowski, Alexander Berezowski, skarbnik Kiiowski, Remigian Suryn, łowczy Nowogrodzki, Stefan Wyszpolski, komornik graniczny Kijowski, Siemion Wigura, horodniczy Kijowski, Krzysztof Krasnicki, Jan Suryn, Paweł Przystaszowski, Łukasz Dubiski, Samuel Porachowski, Jerzy Moszynski, Joseph Czempkowski, roto generalney confederaciey super fidelitatem j. kr. mc. y Rzeczypospolitey tu w kosciele w kole braterskim flexis ad imaginem crucifixi genibus wykonali, tedy to po jch mosciach wszystkich attestando zlecamy te wszystkie wyższe puncta instrukciey fidei, honori et dexteritati jch mc. pp. posłom naszym, którą j. mc. p. marszałek koła naszego rycerskiego, ręką swoją podpisawszy, actis solennisari tenetur. Działo się we Włodzimirzu w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, miesiąca decembra trzynastego dnia. У тоє инструкторъци подписъ рѣки в тые слова: Теород з Czernihowa на Horoszkach Niemirycz, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкторъция, за поданемъ и прозбою вышъ речоного его мил. подаваючого, а за моимъ урядовымъ прнятемъ, до книгъ нинешінихъ есть уписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 458 на об., № 337.

LX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей.

Każdy державца долженъ былъ выслать żołnierza dobrze umonderowanego na koniu dobrym, ze dwudziestu dymow, do czego y dymy żydowskie należec mają, w płaszczu błękitnym, nowym białym kirem lisztwowanym, w płudrach takich że, w spodniey sukience podszytey czerwoney, z guzikami czerwonemi, z prowiantem, albo lelunkiem gotowym na półroku przy każdym żołnirzu, na ober y under officierow y inne expensa złot trzydziesci szesc, albo gotowych sto piędziesiąt na półroku całe odda w iedny tygodni.

Освобождается отъ уплаты податей ордена регулы святей Brigitty y bonifratrow Łuckich.

Книга прод. Луцк. 1673 г., № 2197, л. 535 на об., № 77.

LXI.

Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать «вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой».

Книга прод. Владимир. 1673 г., № 1045, л. 1097, № 188.

LXII.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1664 года: о фальшивой монетѣ.

Namnożyło się wiele licentji tych czasow zamieszanych w Rzeczypospolitey, ktora wiele zwykła przynosić mali bono publico, jako to niejaka Domna, alias Chmielnickiego starszego żona, w Ra-

szkowie mieszkająca, miała szelągów tych wołoskich do Korony wniosła, bo częścią że sama one robiła, częścią monetę dobrą zagranicę wysyłając, do Korony złych nawoziła, ktorey aby to impune nieposzło, instabunt ich mc. pp. posłowie.

Книга прод. Владимир. 1663—4 н., № 1033, л. 1334 на об., № 1033.

LXIII.

Изъ инструкціи черниговськихъ дворянъ 1674 года: объ удовлетвореніи желаній униатскихъ епископовъ.

Jas. przewielebnych ich mc. xięży episkopow Benedykta Glin-
skiego, Włodzimirskiego, Jakuba Susze, Chełmskiego, Michała Bia-
łozora, Piskiego, circa conservandam unionem fidei, y inszych
ich mosciow desiderii, ponieważ w przeszłej instrukcyi iest o tem
punkt formowany y ułożony, przeto ich mosc. pp. posłowie, mając
do niey recurs, serio instabunt et promovebunt, aby in toto deside-
riis ich mosciow dosic stac się mogło, nihil iednak derogando ort-
hodoxae fidei antiquae.

Книга прод. Владимир. 1674 г., № 1047, л. 1160, № 71.

LXIV.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ отъ 29 марта 1674 года: о
притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ Дерманскимъ, Киприаномъ
Жоховскимъ, подчасему Кievскому Проскурѣ-Суцанскому.

W krzywdzie i. mc. p. Proskury, podczaszego Kijowskiego,
ktorą ponosi od wielebnego i. mc. oycy Cypriana Żochowskiego, ar-
chimandryty Dermanskiego, iż j. mc., wzią majetność Korszow
nullo jure, którą i. mc. p. podczaszy trzymał lat trzy pacifice od s.
pamięci xięcia j. mosci Ostrożkiego, różne disgusti ponosi i. mc. p.

podczaszy od czerncow tameyszych, czeladz mu biją, znieważają, intercedant tedy y mocno staną ich mc. pp. posłowie ad totam Rempubicam, aby j. mc. p. podczaszy, iako civis in Republica bene meritus, niebył aggrawowany.

Книга прод. Владимир. 1674 г., № 1047, л. 1172, № 80.

LXV.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1674 года: объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ ограниченіи правъ униатскаго митрополита.

Ponieważ monaster Milecki, nad rzeką Turią in bonis haereditariis jasnieoswieconych xiażąt Sanguszkow fundowany, ktorego y teraz collatura circa haeredes zostaje, a przeciw prawu exactionibus militaribus bywa uciążony, gdzie y teraz ad radicalem prawie przyszedł devastationem, instabunt tedy ich mosc panowie posłowie nasi serio, aby te dobra sub dispositione bonorum haereditarium per collationem existentia constitutione od exactij żołnierskich obwarowane były servicio bellico. Administratia wieczna bonorum omnium post fata ich mosc oycow episkopow, archimandrytow, ihumenow unitow od j. mc. xiedza metropolity unita, recens za przeszłego świętey pamięci krola j. mc. otrzymana, ponieważ iest przeciwko dawnym priwilegium anni millesimi quingentesimi nonagesimi quinti y inszym, także przeciw confirmathey tegoz recens zesłego krola j. mc. millesimi sexcentesimali septuagesimali, aby była lege publica skassowana, iako ta, ktora ruinam dobr wszystkich indivit, tudzież przywileie jego kr. mosci na episkopstwo, archimandryie dane y inne beneficia unitom, aby oycowie metropolici uniti privata autoritate nie tamali y beneficiale possessoribus nie odbierali; wies Torokanie z

przysiołkami, należące do archimandriei Zydyczynskiej, cum praejudicio originalis foundationis, po różnych ręku unitow sine consensu Reipublicae et sanctissimi chodząca, aby była do teyże archimandriei przywrocona, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi.

Книга прод. Луцкая 1674 г., № 2198, л. 25, № 3.

LXVI.

Инструкція кїевской шляхты посламъ, отпавленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба неуступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кїевскому воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана Чаплича подстолиемъ Кїевскимъ.

Року тысеча шестсот семдесятъ пятого, месеца сентября девятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ староства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Янъ Стецкий, мечникъ Кїевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Кїевского, инструкцію тогожъ воеводства на сеймику елекціонисъ депутацкомъ ихъ мил. паномъ посломъ, до короля его мил. згодне обранымъ, написаную и даную, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нынешнихъ, пер облятамъ подалъ, просечи, абы принята и в книги вписана была, которую я, урядъ, для вписаня до книгъ, приймаючи, читалемъ и такъ се в собе писаная маетъ: Instrukcyя jch mc. panow obywatelow wojewodztwa Kijowskiego, na elekcyę deputacką zgromadzonych się, urodzonym jch mc. panom: Marcinowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, j. mc. p. Mikołajowi Denisowiczowi, chorążemu Mscisławskiemu, rotmistrowi j. kr. mosci, y j. mc. p.

Pawłowi Skuczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym, do j. kr. mosci pana n. m. zgodnie obranym, dana, ktorzy wyiadą opportuno tempore. Podziękują jch mc. pp. posłowie nasi jego kr. mc. p. n. m. za to, że jako j. kr. mość p. n. m. per totam ante actam vitam suam wszystkie do tego obracał conatus, aby patriae, in qua natus et educatus est, mógł prodesse. Tak pogotowiu odebrawszy regimen turbidae Reipublicae, niewprzod skronie swoje paskie koroną ozdobiać chce, a ustawicznemi pracami zdrowia y fortun profusione, eodem redet felicem. Powinszuują przytem zdrowia czerstwego y ku mnogich y tego szczęściu, żeby krol nad krolami, j. kr. mc. p. n. m., notis correspondował y nad nieprzyiacioły požądane, według dawnieyszych triumphow, dał teraznieysze zwycięztwo. Upraszać będą j. kr. mość pana n. m., aby, innata magnanimitate ductus y addere Reipublicae, non minuere assuetus, chciał nasze wojewodstwo w osobliwej swej paskiej mieć protekcji, y gdyby przyszło do traktatow, concluzji lubo z cesarzem Tureckim, lubo do conjunctej armorum ustawicznej z carem Moskiewskim, aby j. kr. mość tak obszernego wojewodztwa, iako antemurale całej Rzeczypospolitej, w ktorym niustawający propugnatores patriae, a j. kr. mc. p. n. m. wierni poddani, permanent, nieustępował postronnym monarchom, y żeby po tak wielu odprawionych marsowych fatigach, tandem debitam sibi coronam suscipere niezbrańiał się. A lubo przyznawa to wojewodztwo nasze, że incomparabili fortitudine et invicta virtute j. kr. mosci p. n. m. y wojska Rzeczypospolitej attulit spes miaszkania w domach naszych ukrainnych, gdy j. kr. mość te fortece poodbierał, ktore przez wszystkie czas wojny niewpuszczały koronnego praesidium, za to specialis wojsku j. kr. mosci należy gratitudo, iednak o to będą upraszać jch mc. pp. posłowie nasi, aby jch mc. pp. wojskowi mieli respekt na exilium concivium et commilitonum suorum y w dobrach odwojowanych discretne obchodzić się chcieli. Nietylko nas ciężka afflictio j. mc. pana Jozepha na Olewsku Niemirzyca y ustawiczny żal pobudza ad compassionem, gdy małżonka j. mc. z synoczkiem,

in pueritia zostającym, do tych czas w tatarskiej niewoli jęczy, ale wiemy, że y j. kr. mc. pana n. m. serce pobożne ta nieszczęśliwość wiernego poddanego żalosnie dotyka, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi instabunt do j. kr. mc. pana n. m., aby, iako obiecał przez posłów wojewodztwa Wołyńskiego, tak te królewskie swoje do skutku przywiódł słowo y do eliberaciey niewolników powagą y staraniem panskim pomagać niezaniechał, y sam j. mc. p. Niemirzycz niejest securus vitae suae, jeżeli niebędzie j. kr. mosci specialis łaska y protectia w eliberowaniu. Tegoż j. mc. p. Niemirzicza brata naszego ad afflictionem superius nominatam przyczynione uciążenie, że dobra Olewsk, mimo innych sąsiadow j. mosci, są podane oneri exactiey żołnierzow, na fortecy Białocerkiewskiej zostających, zaczym, aby j. kr. mc. ab hoc onere uwolnić raczył, pokornie jch mc. pp. posłowie nasi upraszać będą. Także j. mc. pana Chalepskiego, towarzysza j. mc. p. podkomorzego Lwowskiego, na podjeździe pod Medwinem wziętego, wyzwolenie promotebunt serio jch mc. pp. posłowie nasi apud clementiam serenissimi principis. Uwazając, iż każda dissidentia szkodzi, iako corpori Reipublicae, tak też y wojewodztwu każdemu, czego osobliwie doznało wojewodztwo nasze et summo cum dolore spomina, gdy anno millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio nietylko electia deputacka ex ea occasione rozerwała się, ale y swiątnica panska krwią oblała się, przeto addimus do instrukciey jch mc. pp. posłom naszym hoc injunctum, aby się starali iakoby o podstolstwo Kijowskie differentia między j. mc. p. Marcyanem Czaplicem, podstolim Kiiowskim, tot muniis wojewodztwu naszemu posługującym się, y j. mc. panem Stephanem Trypolskim, także na urząd podstolstwa Kijowskiego przywilej mającym, przez łaskę j. kr. mc. uspokoione było, zeby który z jch mosciow superius evalatur, a osobliwie instamus za j. mc. p. Czaplicem, iako ten, który tu częsciey z nami zostaje, aby tak zacni y zasłużeni z przodkow y osoby swoiey oyczyźnie y wojewodztwu naszemu ludzie między sobą y przyiacioły swemi niemieli emulatiey. Działo się w kosciele jch mosciow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedm-

dziesiąt piątego, miesiąca septembra dziewiątego dnia, ipso termino electionis pp. deputatom. У тоє инструкциі подпись руки маршалковское въ тые слова: Jan Stecki, miecznik Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкція, за поданемъ и прозбою вышречонос особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1675 г., № 1048, л. 867, № 117.

LXVII.

Записка Черниговскаго воеводы Станислава-Казимира Беневскаго о сестокніи Рѣчи Посполитой, отъ 1675 г., вставленная въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 г.

На сеймику Волынскаго воеводства въ 1676 г., jasnie wielmożny j. mc. p. woiewoda generał ziem Czernihowskich, starosta nasz sądowy Łucki, ob convalescentiam sui votum swoje na pismie podał, ktore, nemine contradicente, iest acceptowane y owszem unius batij et consensus jch mc. p. posłom naszym per modum articuli na seymie ad promovendum zlecone, in eodem voto znayduie się; to iest consilium seymikowe: «tak ciężkiego upadku naszego tę ja naznaczam przyczyny: żeśmy uczynili recess od prawa, na ktorым stoiemy, żeśmy uczynili recess od obyczajow starożytnych polskich, żeśmy wzięli przedsię inszą manierę woіowania obrony oyczyzny, a nie tę, ktora przed tym była; аże jako nas przestrzegają iuż consumpta omnia media pacis, nie mamy y nie będziemy mieli pokoiu w Polsce; na wiosne ma byc woina wielka, iaka niebyła przedtym, y że in explicandis periculis nie z mego domysłu, ale instar verbis instructionis. Głos jego kr. mosci do nas, ze Turczyn na wiosne niezliconemi tureckimi y tatarskimi siłami nas attakowac ma, pasze bronic, comeatus zno-

sic, głódzić obozy. Głos jego kr. mosci do nas, że iuż prawie od samego Lwowa dzikie się pola zaczynaią; basza Kamieniecki rozciąga na zgubę naszą z Kamięca bisurmaniec; więc ieżeli non exulabunt passiones, iako krol jego mosc do nas pisze, y iesli non repugnabit iustitia, przestrzega, że iuż securis ad radicem y iuż o resztę idzie formalia jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, że actum est, zginie wiara święta, nie day Boże z nią Rzeczpospolita y domina gentium fiet sub tributo; przestrzega krol jego mc. p. nasz miłosciwy, iż się tureckie potęgi zbлизeli, nad Dunaeim zostaią, potentie także tureckie z dalszey Azyey i Egiptu, na nas ruszone, iuż zaciągaią woyska, aby primo veri Rempublicam z obudwu stron aggrediant; przestrzega krol jego mc., że Turczyn Kamienca y Podola ustąpic nie mysli, z ktorych miesc zawsze może byc gravis wojewodztwom przyległym; przestrzega krol j. mc. pan nasz miłosciwy, że mercenarijs w ciągnieniu czwierci wychodzą y w obozie się zwiaiają; przestrzega krol j. mc., iż nieprzyiaciel wywrocic chce wolności nasze y tak wiele mil possessionis Rzeczypospolitey depce; przestrzega też krol j. mc. pan nasz miłosciwy, iż z wielu iezykow constat, że cesarz Turecki idzie na Krakow przez panstwa Węgierskie, y że iuż wczasy w tym trakcie dla cesarza j. mosci samego w Białogrodzie są obmyślone, że iuż przyszła armata główna cesarska do Budzinia, że iuż Beskidy y drogi Beskidu zmierzone y na noclegi woyska Kundaki rozrachowane; na ostatek, przestrzega krol j. mc. pan nasz miłosciwy, że iest publica rycerstwa egestas, bo się żołnierz ani hyberną wesprze, ani zasług liczy, y iedni po osmiu, po dziesięciu, drudzy po dwunastu cwiercie zasług, czekają y choc im krol j. mc. pan nasz miłosciwy wyliczył na półtora millona de suo, což to iednak inter tantos milites, což to między dwoletne obozy, gdyż singuli non ex satiat, substantia jego kr. mosc privata decessit. Więc gdy poyrzę na faederatos, widzę, że i tam niemasz pociechy, bo pewnie Moskiewski ani mysli o pokoiu z nami per rationem status sui, gdyż się monarcha wszystkiey Rossyey uczynic chce, y day my to że Moscho pozwolimy z

seymu Zadnieprza y tey strony ocerclowathey od Dniepru y Litwy to, cokolwiek Moschus wziął, oddamy mu, przecież his stantibus non obstantibus nihil proficimus. Przeto przestrzega krol j. mosc pan nasz miłosciwy w swoiey instructiey, że lubo Rzeczypospolitey z carem Moskiewskim ma armorum unionem, ale car Moskiewski ani tego, co w kommissiey Andruszowskiey napisano, słucho, ani tego, co sprawiano przez umyslną legatją, ani zbliżeniem się jego kr. mosci w osobie własney ku Dnieprowi nie rectificował się; na ostatek listy krola j. mc., (do) jch mosciow panow hetmanow toties pisane, na caru nie mogły nic wyperswadowac; przestrzega przytym krol j. mc., że ani Rzeczpospolita od cara Moskiewskiego doczekac się mogła diversiey od Krymu, y cokolwiek uczynił car, ukazało się to subsequenter z więźniow, do oyczyzny powracających, y z połan-nikow, tam y owdzie biegnących, że zgoła car perfide agebat y tych rzeczy trudno się było dopytac, bo ich nie było; na ostatek przestrzega krol jego mosc, że cara Moskiewskiego, przeciwko wy-raznemu prawu naszemu polskiemu, scandalizują woyska nasze, w Trypolu przeciwko zimy na tey od nas stronie Dniepru locowane; przestrzega, że y teraz urodzonego Łazinskiego car Moskiewski napomina pro imperio, aby Korsunia, Trypola, Staiek, Ryszczowa na tey od nas stronie Dniepru nie tykał; gdyż się iako on powiada, ci dali na carską protectją, y car ich wziął nie iako poddanych Rzeczypospolitey, ale iako kray Turkom ustąpiony, choc się nie tylko on o stolicę y o Constantinopol sami byiemy; przestrzega krol jego mc., że lubo stanęły woyska Moskiewskie przed Dniep-rem, ale tę woyska nie poydą do nas, aż wprzod hetmani nasi oboyga narodow pod Pawołoczą staną, coby było, iako krol jego mc. mowi, przeciwko zdrowemu rozumowi nieprzyiaciela in visce-ribus odchodzic, odkryc Rzeczpospolitą, a ia powiadam, że kładę pro-formali hoste Moskiewskiego y że residentie Moskiewskie, s tak wielką Rzeczypospolitey spezą podjęte, na nic nie przydadzą; kiedy też patrże na Austriacum, widze, że non Moskwie adhaeret, jako character animae, y to Moskwa uczyni, co mu Auster każe,

aże Austria iest offensa Polsce, niezgorsze kiedy y Austriam kłade za formalnego nieprzyiaciela; kiedy też oko rzuce po wszystkich xiążętach Europskich, mnie się tak zda, że nigdzie nie mamy przyiaciela, bosmy wszystkich irritowali. Nie mówię nic o Doroszenku, przeszłym poddanym naszym, który przeiął wojne na imie cara Moskiewskiego, y car Moskiewski w Ukrainie odebrał Kyiow, Kaniow, Czehyryn y insze miasta naddnieprskie, a za Dnieprem mają tak wiele grontow nasi zbiegowie, że ich non capiunt; niechże, tedy reflectuie się Rzeczpospolita na moje seymowe usque ad rawim contradictiones za Michała, że car Moskiewski, z pierwszego oblogu mego poselskiego wypuszczony, bo ztąd na Polskie wse lichy wyrneło et praeterita magis repraehendi quam corrigi possunt. Wprawdzie że pod tenczas seymikow naszych przychodzą wiadomosci z tąd y z owud, a na ostatek od Abasieczka Transilvana, że w ręku krolewskich pana naszego miłosciwego iest uczynic pokoy z Turczyнем a convertere arma tureckie na Austriacum, a tatarskie z nami na Moskwe, ale powiadam dzis, że to są rzeczy acliaphorae y na nich całosci naszej budowac niemożna; jako y Transsylvanus co myśli, każdy sie domyslic snadno może, zgoła oyczyzna nasza otoczona zewsząd niebezpieczeństwami, ani to iest simplex commotio, ale usque ad mortem. Kiedy też puszcę oko na to, co się u nas dzieie w Polsce we wnątrz, widze, że omnia pessima; nie mówię ad praesentem maiestatem, ktore nam mądrze y doskonale panuie, do przeszłych monarchow mówię, że eloquentior in aulis eorum improbitas, quam virtus; że za pierszych monarchow plures byli adulatores curienses, quam y nie trzeba było gorszych ludzi, psuiących oyczyznę, nad nich, bo ci ile razy chcieli, tyle razy committebant principem cum subditis. Sam maiestat szczęśliwie nam panująca doznała tego, co się przez nich działo; takowi ludzie dla samych siebie gotowi wszystko usque confundere. Nie pytay, aby takowi ludzie mowili panu, żeby nie był beneficij nimius in unum, raczey poswiadczali contra principia rerum naturalium, vim maiestatis resolui omnia ad sensum populumque Polonum referendo, a zatym, że, tak rzeke, maiestas

prior minus tuta et secura sui domysliła się tego, czego wspomnieć nefas, y tego na nas poddanych swoich wskazać erubet, czego było nie podobna. A przetoż nie grzeszę, gdy, z miejsca mego, szczęśliwie nam panującego pana, trzymając się prawa, smiem prosić przez posłów moich, żeby król jego mc. miał adstrictam regiminis sui formam, to jest, żeby się we wszystkim prawa trzymał, żeby oddał Rempublicam Reipublicae; a kiedy się praw we wszystkim będzie trzymał, Rempublicam amabit, ut suam regem patremque geret, consulet cunctis, nec suis damnis movebitur, ale nostris. Kiedy też porzucę na prawo, które jest fundamentem w tej oyczyźnie, widzę duphaleam quandam u nas lex non lex. Prawdzi się u nas to napisano Izraelu, że in diebus illis non erat rex in Izrael, sed ut cuique rectum videbatur, ita faciebat, prawo u nas te pro vili sub pedibusque jacet, na prawie się tylko wszyscy zawodziemy, pieszemy co chcemy a z tego nie bywa nic, y poty naszego szczęścia poki seymu nie masz; na seymie prawa szpocą, tam piszą, co chcą, a przecież w tej oyczyźnie summatum tenet lex, dla prawa omnes servi facti sumus, ut liberi esse possimus. Temu prawu, jako porady są terrestri, położyli maiores nostri dwóch herubinów, custodes, według statutu naszego, to jest dwóch pieczętarzów, o czym czytać statut, item dwóch referendarzów, o czym czytać statut, a ci, żeby nie mieli distractum animum curis externis, powinni być według prawa z chudych pachółków y pierwsi do wszelakich vacansów. Niedziw tedy, gdy z miejsca mego proszę pana y króla mego o to, żeby odżywił prawo, na którym stoiemy; ratio tej prozby moiej, że w statucie y constitucjach naszych mamy legis belli et pacis, quibus ipso principe et patria fui liceret; druga, iż temi a nie inszemi prawami, nie mając żadnych ab extra suffragia, przestrzeniła się oyczyzna nasza wzdłuż y wszyrz; trzecia, iż o te a nie insze prawa supplicowała do panów swoich, quoties in castris byli nobilitas. Rzuć też oko na senat, collegów moich, widzę, że y tam zle, sedere patres, censere parati, ceu framman libertatemque petat iugulumque senatus, my, senatorowie, iako nam bracia w domu pozostali, expro-

brant in pulvere pingimus y na strasznym sądzie Boskim nas, senatorow, ten decret czeka speculatores veci canes muti non valentes latrare fili hominis super muros Ierusalem posuise custodem tota nocte non sacebis. A przecież oyczyzna exquo in pulvere pingimus, zawodzi sie na nas senatus, nie darmo nazwany saceros principis, nec potest esse malus rex, ubi est bonus senator. Z mieysca mego upraszam et quasi currentem excito, bowiem, że to z natury swoiey dobrotliwey uczyni krol j. mc. pan nasz, żeby oddał senatorom powagę taką, iaką prawa pospolitego oddac powinien, alias nie będzie hic ordo senatorius, to iest ta pars Reipublicae sana. Idę do trzeciej twarzy tey Rzeczypospotey, to iest, do izby poselskiej, tam widze nundinas populares, venalia omnia ztąd przychodzą, iako od żołądka na wszytką Rzeczpospolitą nieznosne choroby, z tąd constitutie, to iest, prawa nasze poselskie przedrukowywają, z tąd iedni w izbie poselskiej y z swoimi marszałkami, drudzy na seymikach przysięgają, ztąd po seymikach uchwały, aby nie byli ustawiczni dictatores z czwartego seymu, owo zgoła w jebie poselskiej po rzym-sku się wszystko dzieie, y iako Rzym upadł, tak powinniśmy my wpasc z senatu w izbę poselską, z izby poselskiej senat mieszaia się, dum, aby premunt, aby premuntur omnes, opprimuntur zgoła tam venalis populus y ta Reipublicae facies zgodna iest ad interitum nostrum, nie zgodna ad conservationem nostri, iesli nie będzie poprawiona, a czas iest po tak wielu lat poprawic et praestatia ei curare, quam perdere. Nie mnieysza y to facies Reipublicae tribunął koronny, Bog widzi, że prawdę mowie, yż ten tak na doł poszedł, że się nam prawie obrocił w truciżnę, ad predam luxumque sui suffragia vertunt, iesli to nie iest tak, jako mowie, do was samych odsyłam, prawda, że y temu dochodzi lat sto y potrzebuie poprawy. Urodziła się nam czwarta Rzeczypospolitey facies, to iest, woysko, boie się, że isti novissimi erunt primi y Rzeczpospolitą przytluczają, cokolwiek ci czynią, przeciwko staremu prawu propositie ich nie zgadzają się z prawem pospolitym, ale po rzymsku cos nowego sapiunt et trahunt Rempublicam secum, że nie wspomnie, czego się

przedtym upominali, a nie dopuszczam im, teraz upominają się osobnych trybunałów osobnego statum czynią confederatie y to, że iest rzecz odiosa, wole zamilczec, tylko to intumuie, że cokolwiek zaczną, to wszystko prawu przeciwko statum y constituciom naszym, y Rzeczpospolita w swoiey formie nie może stac stantibus ipsorum propositionibus, może też Rzeczpospolita primum labefactari, potym convelli, a na ostatek in nihilum reduci. Rzuca też oko na każdego brata, iako się to ma corpus Reipublicae, tam widze straszne studium adulandi tak dalece, że co o Rzymie napisano, to się u nas dzieie, orbis romanus adulando aut corrumpit, aut corrumpitur, ieden na drugim jeża kole, a nie kontentuiąc się prawem popolitum, ieden przed drugim ubiega się do uniwersałów hetmanskich. Nusz iako po seymikach obracają się suffragia, Ty, Boże, lepiej widzisz, nesciunt miseri, że dum vendunt ipsi, quoque venduntur, zle się zgoła między nami dzieie Pan Bog, że to wie się z nami będzie działo. Na ostatek poyrzę na wszystkie oyczyznę, aż ta nie może być barziefy divisa, iako iest in se divisa, o, bracia moie; a gdziesz ono supremacie veritatis podzieliemy, że regnum in se divisum desolabitur, a principio autem non erat sci; słyhac, że się tam ktos po rzymsku zawziął, non Caesar ferre priorem Pompeiusve parem, quis justius, arma induit scire nefas; magno se vindice quisque tuetur, vitrix causa diis placuit, sed victa Catoni. Jakby myśmy o tym nie wiedzieli, że primus gradus ad interitum et desolationem każdej oyczyzny privisia Rzeczypospolitey, bo coż umieją clientele, snadno każdy powiedziec może, neuter pugnat pro Republica, ale pro se y tak clientele po Rzeczypospolitey, ale po swoich principałach mowiąc digladiatur verbis scriptis potym armis, a nieboga Rzeczpospolita ultima consumens stoi na placu, o nią się biią, kto vincet, to ię będzie miał despotice y ona, cum eversione sui, wszystko cierpiec musi. Przeto nie grzeszę, gdy się istam disunionem armorum boię, y abo krola pana mego upraszam, aby albo takowych pogodził, albo iesliby się sądzic według prawa taćy nie dopuscili, ieżelisz ich, ani nomen urbis, ani praetexta senatus, ani maiestatis reverentia nie

może compescere, żeby im przeczytać prawo o confederatiach. Pożytki zaś tego, żeśmy od prawa odstąpili, wiecie wasz mość państwo iakie są, ale y iak ich wyliczyć nie wstydzi się. Poyrzę na miasta osiadłe: na Zbaraż, Wisniowiec, Tarnopol, Mikulince, Podhayce Wołoczyszczu etc., obaczę że tam campus, ubi Troia fuit, z płaczem przyznac muszę et tu ocelle urbium aliquando non eris, gdzie miasta osiadłe byli, tam habitant simiae et ululant, ibi lupi; Podola nie mamy y w Ukrainie miejscami volucres caeli et angues; na ostatek car Moskiewski odbiera byli nasze granice za Koczubaiem y po Murawskie szlaki, teraz contracta Polonis iugera nie wspominam W. X. Litewskiego, o iak wiele odeszło, y już ustały confinia województwa Ruskiego, województwo Wołyńskie we dwóch swoich częściach ustało, y iak nie mam tylko tu, na seymiku, occasionem querulandi, że całe zginął y iako by na mnie ta była wypuszczona sarancza, straciłem wszystko, przecież w tej biedzie mojej mam solarium, że na przeprawach moich w Strzemielcu z synem chan-skim plus minus tysiąc Tatarów, a drugi tysiąc w Rudlowie moim z Adzigierem padli. Mam też y ten wszystek in publicum, że czego nie dopaliła orda, to sprawili księstwa Litewskiego żołnierze, et quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini. Nie trzeba waszmościom powiadać, iako się sprawiła Litwa, na Wołyn y przez Wołyn idąc, y na consistenciach Wołyńskich, ci zgoli reliquiom sanguinis hauserunt, y wytłoczyli z nas, zaiachali y wzięli nasze majątności, woły, crescentie zabrali. Więc poki prawa staie, y iak się odzywam do prawa, żeby takowi według prawa byli sądzemi, przez posłów moich insto. Tam w prawie napisano y przeciwko dającym, y przeciwko upraszającym. Ten mamy pożytek in publicum, że naprzód parobcy od swoich gospodarzów, nie mogąc sevittem żołnierza dzikiego zniesć, a potem y sami gospodarze poszli za Dniepr, auctus za tym numerus inimicorum, y my, gdzie włożą, pewnie poydziemy, a jeszcze tu nie kończę, bo się y teraz marsem od wioski do wioski po naszym województwie włożą y przeciwko nieprzyjacielowi o naszym chlebie poydą, y to się u nas zpełni, że residuum cruciae

comedit bruchus, residuum bruchi comedit locutsa, residuum locustae comedit rubigo. A szlachcie ubogi nie ma y mieć nie będzie zgoła zewsząd w tej oyczyźnie ab extra y ab intra, nie dobrze, więc poszukaymy sposobow iesli iest iaki, aby nam było dobrze; mnie się widzi, że iest, a ten niechay będzie pierwszy: żebysmy się (do) prawa pospolitego wrocili, nie darmo bowiem nazwano prawem iako prawidłem. Pro secundo, krol j. mc. pan nasz miłosciwy ex specula sua upomina nas o przyszłych niebezpieczeństwach; nie trzeba tedy przestrogi jego kr. mosci za daremną ratę, że, qui amat periculum, peribit in illo, że ufac periculis, nie ufac securitati głupiego iest, zwłaszcza że tak iawne iest periculum, yż, choćby contrarium angelus evangelicet, nie trzeba mu wierzyć; i przybrał sobie Turczyn dwoie arcana nas woiowania: iedne per vim, drugie quasi per concordiam; z ktorey concordiey nie będzie, aby iedno nas in cantos decipiat. Pro tertio, że krol j. mc., pan nasz, upomina nas, abysmy się, pod ten czas zły, w kupie trzymali, nie pod inszą głową, ale pod głową jego kr. mosci, żebysmy zostawali y bronili się; ma na to wiele kro l j. mc. praw, statutow, constitutij, y ieslismy dali Kazimierzowi, Michałowi y inszym legem expressam securitatis regiae, a dalismy Kazimierzowi anno millesimo sexcentesimo . . . . sub titulo, Michałowi też dalismy anno millesimo sexcentesimo . . . . sub titulo, toż y temuż, szczęśliwie nam panującemu, także prawo certis dac powinnismy. Pro quarto, ponieważ krol jego mosc vult od nas informari, ponieważ wojnę mamy z dwiema monarchami, a rzecz niepodobna oraz obudwom wydolac, trzeba, exemplo Grachi, z iednym pomierzyć, z którym tedy monarchą ma krol jego mc. pacisci, chce od nas informari; więc iakosmy dali tę kwestię w ręce Kazimirzowi sub titulo, tak y modere maiestati dac powinismy przez posłow naszych, a on sobie przybierze ex senatu et corpore regni takowych, na których się nie zawiedzie. Pro quarto (sic), upomina się krol j. mc. p. nasz miłosciwy in fundamento prawa, iż casu ingruentis hostis maioris iako Turczyna winnismy jego kr. mosci expeditionem publicam ratio, iż według statu-

tow bona nostra infeudata sunt in jus armorum, y nie inszą ale tą militią rosprzestrzenilismy granice nasze polskie; a widząc necessitatem intensam, nie powinniśmy bronic hanc expeditionem publicam in istis circumstantijs: pierwsza, aby przez constitutią coronationis nam wszystkim randewu wczesnie primo vere było naznaczone; druga, żeby przez tę constitutią była ocirkłowana sprawiedliwosc, co wolno, a czego niewolno szlachcicowi uczynic w tey expeditiey, y żeby zaraz z izby poselskiey y z senatu, to iest z narodow byli naznaczeni iudices, ktorzy by przy marszałkach w drodze zaraz ukrzywdzonym czynili sprawiedliwosc nie szukaiącego tu y owdzie, bo większa kożucha opucha, y pospolicie delictum vinculum jurisdictionis, nam tę prawa naypotrzebnieysze, bo hanc iter est belli, zda mi się, że się cofną od ukrzywdzienia ludzi ubogich; a kto tego nie chce, tego się zda chcieć że domy, komory, grodze, zboża, dobytki szlacheckie mają isc in praedam et victimam, chcę tego, żeby szlachtę zabiiano impune. Ta expeditia powinna byc nie tylko viritim ale ex facultatibus bonorum, a tusz natandum, że anno millesimo sexcentesimo vigesimo na wojnę turecką namowiona była, taxatio bonorum, ale coż tylko namowiona y tak została nie exequowana w statucie, gdyż infantis illa aetas nie postrzegła się w tym, że ten statut flabella rozbiiali. Dopiero Xięztwo Litewskie pierwsze y dobry znalazła taxationis sposob, że się kożdy z jch mc. panow szlachty może sam otaxowac, wszystkie Xięztwo Litewskie in personis suis przysięgali przed actami własnemi y, iako kto otaxował chudobę swoją, tak musiał w podatkach pociągac, toczy isto exemplo kożdy z nas sam się otaxowac powinien; y ktoby się zle otaxował, tego nie omylnie, pierwsza kula w boiu doleciałaby, a zatym tey taxatiey były by, pożytki nieskonczone; pożytki prędkie w kilka niedzielach każdy otaxowac się y stawic co powinien może To naywiększa praca na seymie wypisac każdemu ordinaryą proventus iego, ktore u nas są kopy pszenic, żyt, prosow, jęczmieniow, bo nie mają byc jarzyny taxowane, z stawow, czynszow, miodow, arend, derewnych, czym może miec kożdy lumen z inwentarzow

skarbowych, a rozumiałbym, żeby z dekretu seymowego tak łaskawie każdemu położyć taxę, żeby się przy połowicy został, toby była arcydobra taxa, y pieniędzy y ludzi ex nunc było by siła, a poddani z swoich condicy dwudziestego pierwszego, albo iako się Rzeczpospolita zgodi, wysyłać maia, potężniejszy stawiliby usarza, była by ta taxa na fundamencie prawa y sprawiedliwa geometryczna; currus też bellicos winni według statutu miasta dawac. O, iako szczęśliwi bylibysmy, gdyby na przykład wojewodztwo Krakowskie, Sędomirskie, Poznanskie y inne currus bellicos z armatą y z aparatami woennemi z swoich miast oddali, iako według statutu powinni, includuiąc w to inszych powinności, już by się nie frasowali panowie nasi o konie, armasze, o prochy, kule, miny. A tu iuż każdy uważyc może iakąbysmy mogli mieć potęgę, by dobry porządek tylko był, nie trzebaby się nam lękać Turczyna, który tak wiele stracił pod Chociniem, pod Humanem y różnie w Ukrainie y tu ludzi niezmierną rzecz patracił. Są którzy podaią ten sposób, aby szlachta, iako powinna ex facultatibus bonorum, otaxowawszy się z dobr swoich szli na wojnę, a duchowni królewscy powinni dać wszystkie swoje prowenta, stawic za nie pro hac vice usarza, otaxowawszy się, ut supra, z każd wszystkich trzy stany ex facultatibus bonorum na tę szłyby expedicją, y ten sposób posłowie nasi przyiąc, iesli będzie nań consensus Reipublicae, powinni. Niemnieysza circumstantia iest expeditiones bellicae lustrum, albo popisy, których popisow tę są circumstantie: pierwsza, że tych popisow upominali się maiores nostri, ledwo ie otrzymali in castris, bo byli pro populo; druga, iż te popisy wraz byli iednego czasu po wojewodztwach y ziemiach; czego ta przyczyna, według prawa, aby seditiosis ingeniis subtraheretur occasio commovendi populi, y żeby się nikt na pożyczanych koniach y rynsztunkach nie popisował; więc też w tych popisach nic nie pisano perfunctorie, iako teraz piszą, ale pisano pocztę, kopie, rynsztunki, oglądano aparaty, wozy, strzelbę, zkaąd wielkie pożytkie byli in publicum, gdyż nobilitas, weyrzawszy w registra, wiedziała zaraz siły swoje, a siły gotowe we wszystkim por-

rzędu; y na tych popisach sama się nobilitas rugowała, aby, iuxta facultates suas, każdy stawał, y doyrzeli się tam wstyd było nie stawac, iako się godziło. Zachęcili się zatym animi nobilium ad arma, nec defluebant turpi otio konie, rynsztunki zawsze mieli gotowe; aże to było sustentaculum regni położyli maiores nostri nie poenam pecuniariam, ale było interposita popisowi poena infamiae; baczyli się bowiem, iż w tym porządku latebat salus publica, lecz to arcanum popisu szlacheckiego poszło in despectum snadź z tych przyczyn, że nobilitas, acquirendis divitijs, magis intenta rzeczy publiczne privatis postposuerat, y tak dopuscili wprzód zniesc poenam infamiae, a na to miejsce interposuerunt winę pieniężną, tylko stu grzywien, y to także tey winy nikt nie dał. Przyjeżdżali przecię na popisy, ale tylko in speciem, żeby imie wpisac, y owszem, któżkolwiek od niebędącego kazał imie iego wpisac, to wpisali. Na ostattek y to opuscili, czego ia przyczynę daię tę, iż intercessit fatalis rerum revolutio etiam tunc incipiens Respublica ad interitum dispositio y wniesli ingeniosi comitiorum, iakoby ten popis miał super servitute, a w samey prawdzie to się działo, żeby odpasali nobilitati szable, ktore były y przyiaciom y nieprzyiaciom straszne. Od tego też czasu otworzona potentioribus droga ad assurgendum supra aequalitatem, ktorey tylko same arma nobilitatis obstabant. Uprzykrzyli się też tym popolitym ruszeniem szlachcie: ruszano szlachtę bez potrzeby tu y owdzie y znowu się wracac kazano, co było intolerabile jugum, wyprowadzano też nobilitatem za granice, choc nie było nieprzyiacela; czemu chcąc obstare, nobilitas uczynili constitucyą augustowską, ne liceat principi sine consensu movere populum extra granicies, aszby maiestas populo super hastam pewną quote dała; bo palacy swoim się contentowali, swego bronili, barzicy się frasując o zatrzymanie, niżli o rozszerzenie panstwa; a kiedyśmy zniesli to arcanam Reipublicae, popisy, nastąpili zbytki wydatne mury y budynki etc. nec quisquam reclamantibus legibus sumptuaryi. A chociaz było kiedy popolite ruszenie, to było tylko in speciem ex libertate. W niem to kładę vitium, że nie wszyscy y nie

oraz *conveniunt*, zawsze po czasie schodzimy się, tak przodkowie nasi leniwi zchodzili się przeciwko Osmanowi, tak y my pod Lublinem, a zatem tak sobie pospolite ruszenie obmierzyliśmy, że to wuz bobo, *conim* ludzie straszą; pozwalamy brac u szlachty, co iest *obvium*, za złoty tylko kilka groszy rzucamy, y to tylko szczęśliwemu. Powtornia *securitas publica* ma byc a *milite vel per militem mercenarium*, ktorego uważywszy, podiazdy strażę wprzodchodzenie uznawam byc barzo potrzebnego, bo lepiej iest *aggravare Rempublicam*, quam *perdere*, y nierowna lepsza rzecz nie miec czego rok, niezeli nie miec na wieki. Tego *mercenarij numerum*, tak w Koronie, iako y w Litwie, *qualitatem* daiemy krolowi jego *mc.* w ręce, *sub istis circumstantiis*, iż nasz *miles mercenarius* powinien byc *disciplinatus*, *suis amabilis et hostibus formidabilis*; będzie *suis amabilis et contra* kiedy według *constitutiei*, ktorych tak wielka nayduie się *series*, nie będzie miał żołnierz nasz y iedney cętki srebrney na koniu, będzie miał tylko strzelbę dobrą, szablę y ryszunek; to *notandum* że nasz *mercenarius ex hostico* tylko sublewowac się powinien, a teraz Rzeczpospolita konie, czeladz, żonę y dzieci sustentuie. Aże posłowie nasi mogą co wybrac, z tego, iako był przedtym *mercenarius*, krotko informuie. *Sub monarchia* w Polsce non *emebatur miles*, sed *legebatur pugnatum toto corpore regni*. Tym a nie inszym orężem rozprzestrzenili granice *maiores nostri*, tak wiele razow woowali Niemcow, Krzyżakow podbili, Ruś wypędzili, Turkow znosili, Tatarow; hac *sublata militia*, odpadły od Niemiec prowincye, potym odpadły od Dunaiu, teraz zas, iak wiele odpadło, samym że waszmosciom *constat*. Więc kiedysmy stracili *vernaculum militem*, radzi nie radzi, przyielismy *mercenarium*; pierwszy Jagiełło wprowadził *mercenarium konnego y pieszego*: konnemu za prawdę *paruum stipendium* złotych dziesięc postanowił, a pieszemu cztery złote. *Plausibilis* za prawdę *in populo propositio* tak małym żołdem *militiam redimere*, a tego nie uważali, że, odpasawszy *populo szabli*, wzieli *de facto* *populum* za gardło; potym Zygmunt August, *ex urbana et oppidana plebe* uczyniwszy *delectum*, zebrał piętnascie

tysięcy piechoty; to prawo żeby nam było przywroczone, ia przez posłów moich proszę. Potym krol Stephan opatrzył securitatem granic, bo że był oblig, według statutow y constitucij, na krolow polskich, aby bez impens Rzeczypospolitey, propriis sumptibus, granic bronili; ten że krol Stephan dwa tysiąca kwarcianego żołnierza ordinował z kwarty przeciwko Tatarom od Tauryk, Białogrodu, Oczakowa, aby tych incursij bronili. Przeyrzał się bowiem, iako tatarskie sąsiedztwo iest Polakom szkodliwe, gdy anno millesimo ducentesimo quadragesimo subjugata Russya y zniosszy excubias, Krakow spaliwszy, az na Szlonsk ku Legnicy zabieгли, y pod Leszkiem Pierwszym tak wielką moc ludzi z Polski wypędzili, że pod Włodzimierzem samych niedorosłych panienek dwadzieścia y dwa tysiące, ktore w pałon (?) tatarski poszli, naliczono; a pod Żygmuntem Pierwszym w Podolu na piędziesiąt tysięcy ludzi zabrali; immediate zas przed Stephanem, po wysciu Henryka z Polski, czterdziesti tysięcy ludzi zabrali. Nie chcąc tego za panowania swego widziec, krol Stephan ordinował naprzod tę kwarcianą militiam, potym piechotę ordynował, to iest, wybrancow z dobr krolewskich, miast y miasteczek, aby dwudziestego wyprawowali, y była to dobra piechota, cwiczona, nad tym siedząca, pewna; y od tego recessimus, iak by będąc w rumatiey, powiadam, że to ladaco, bosmy ich umyslnie niszczyli, tego prawa y tey piechoty teraz posłowie nasi non obstante, zesmy ią do czasu pewnego Michałowi podarowali, domowic się mają. Na ostatek zaciągnął ten że krol Stephan kozakow Zaporowskich szesc tysięcy, a było na tenczas na insułach Dnieprskich tychże kozakow czterdziesti tysięcy; tym zas szesci tysięcy dał deserta naddnieprskie, iako Trechtimirow, aby tam mieli deposit armat, porządkow y przywilegiow swoich, darował im lecz te wszystkie grunty, ktore się ciągnęły od Trechtimirowa asz do Tauryki, ażeby ciż kozacy ad victem cultiorem przywykali, i pozwolil im obieranie hetmana, y iak tamci, co na insułach zostawali, repress dawali Tatarom y, tam się na insułach będąc, zawsze nad Krymem y Oczakowem wisieli; a ztąd patet, że zawsze dwoy kozacy bywali: iedni na włosci, ktorzy

się zwali rejestrowemi, drudzy na insułach Dnieprskich; rejestrowi byli zawsze Tatarom oppositi lądem; nizowę lubo wychodzili na simę z swoich porohow, iednak nachodzili Horde, a mając commoditatem w lecie zlatali się, iako znowu, na morze insuły, czaykami wpadali na morze Czarne; nie nowina im było przedmiescia Konstantinopolskie palic, tak anno decimo quarto Sinopen urbem Turczynowi spalili, przedmiescia Konstantionopolskie wypalili, a roku tysiąc szescseth szesnastego Trapezon spalili, czaykami na galery tureckie uderzali, bo, kiedy widzieli potęgę turecką, kozacy umykali się na miąłkie morze, będąc swiadomi, galery tureckie do nich dostąpic nie mogli, tylko na nich zdaleka Turcy patrzyli, a skoro galery tureckie z mieysca ruszyli się, to oni znowu w Turkow uderzali. Straszna to była potęga Turkom y, iako pewny author pisze, insucta u nich bellandi ratio: audacia, tumultu, inedia, malorum patientia hostem vincunt, cum minus sperantur, adsunt ac inter inopinata maxime metuendi. Noc ciemna, barzo sroga, gdy nietylko ludzie, ale y bestye, szukaia przykrycia, u nich to czas naylepszy—okrzykiem nieprzyiaciela turbuia; w tey stronie uczynia okrzyk, a w inszą stronę uderzaia; po złodzieysku na bałuku po trawie skradaia się; koła zabiiaia; nusz co lepsze strzelcy w przedzie u nich stawiaia; rudiores, za nimi stiając, nabiaia, a przednim daia; rzeki też super uteres przechodzą, na grzbiet oreże włożywszy, a niąwszy konskiego ogona tak płyną. I tak, gdy tylko Turczyn porwał się na nas, to zaraz kozacy szli na Czarne morze; iesli też Tatarzyn porwał się w kraie nasze, tomu szli obyces kwarciani y ci sami kozacy. Jakośmy zas stracili te militiam ab anno quadragesimo octavo y czemu się to zelosie w nas obrociło, odsyłam do mądrzszych, bo intellectus mei elevatio tego nie zniesie, iako erectia Kodaku dla zatrzymania przyiazni othomanskiej, ktory nas nihilominus przez Tatary infestował, czy nie raczey kozakow odpychalismy od siebie, Kodak eriguiąc, czy nie raczey sami ich teraz rapiebamus, iesli tesz constitucyę trigesimali tertij słusznie ich do desperatiey przywiedlismy. Więc iesliby słuszny bunt Pawlukow, ktorego na pal wbito, iesli słusznie im dano

commissarzow, iako oni powiadaia, iesli słuszenie ich wydano żydom, brahy i kurzenia gorzałek y bałaxystwa im zabroniono, sprowadzono bellum internecinum Chmielnickiego, a te prawie ostatnią kroplę z Korony wypędzili; bella sąsiedskie naostatek, tureckie y moskiewskie, na nas obalili; iakom powiedział, mędrszym to decidendum zostawia, to tylko przypominam, że, nie zastanowiwszy Ukrainy wprzod, daremna praca nasza. Acz wyczerpną posłowie nasi z tego scriptu, co rozumieia, ale to maia wziąć przedsię, że nie może nostra Respublica sufficere mercenario militi przeciwko tak potężnemu nieprzyiacielowi conducendo a dopieroż wiolando. Ta bowiem mercenaria militia, iako nas świeże exempla uaucaia, zaciąga za sobą ostatnie Rzeczypospolitey niebezpieczeństwo, to iest, confederatio, ktore po woynach moskiewskiej, tureckiej y naszych wiekow było, superbissimas leges oyczyźnie dawali tak dalece, że ieden smiał powiedzieć arma tenentium: omnia dat, qui cuncta negat. A pod czas nagłej potrzeby verbowania, zwłaszcza u sąsiad nie pewną, tak Ferdinandus Tertius Żygmuntowi Trzeciemu negował verbunku na Osmana, a teraz węgierski y obcy panowie na nas verbuia, czemu przez posłow naszych constitutione zabezpiecz potrzeba. Mowię, widzę, przestrzegam, że ab hoc milite mercenario, iesli się do praw naszych nie wrocimy, będzie transformatio Reipublicae etc. A tu iuż mam plac mowic o podatkach, ktore ile do wojewodztwa mego nie zabawiają mię bo tak staną panowie posłowie nasi, iż, iako w wojewodztwie Ruskim, saluis adjuratis hostilitatis et militiae wydac każdy będzie powinien, obwarowawszy tylko iuramenta. Należy y to ad securitatem publicam, aby król pan nasz co prędzey wysyłał do sąsiad petitum auxilia ale pecuniaria, bo mamy satis virorum w Polsce tę kwestią, żeśmy dali w ręce Kazimirzowi y Michałowi per legem, to y temu dac powinniśmy. Następnie securitas privata każdego z nas, abysmy nie uciekali przed Tatarzyne, tak iakosmy do tego czasu uchodzili. Przeto król jego mc. pan nasz upomina się prawa y zwyczajow, iż według statutu koronnego sub titulo powinni bydz wszystkie dziedziczne fortece albo splantowane, albo przez tychże

dziedzicow sine subsidijs Reipublicae dobrze opatrzonę. Nie nowina albowiem w Polsce nieprzyjaciel na Wołyniu, zwłaszcza y w Rusi, quot gressus facis, tot invenies hostes; ale się przecie tym nieprzyjaciołom bronili, mieli opatrzone miasta, mieli też usum z metryki wyięty, co który szlachcie do swego dworu ile grodowego, gdzie sięgi są, stawic miał; wprawdzie ufolgowano szlachcicowi z dobrego in publicis, ale w grodzie, gdzie sięgi, żona, dzieci, dostatki nie można ufolgować, zkaąd, gdy nieprzyjaciel nastąpił, atakowano go, iako psa, tak od miasta bito; teraz lubo prawa każą starostom ad securitatem incumbere, przecież quisque sibi lex niesłuchaia starosty, idą samopas, armatę, straż, sięgi na zgubę puscili, do tego tedy prawa respectu securitatis internae rzucic się mamy. To dziwna, że się nam wszystkie rzeczy obrociły w truciznę, iako żołdaci sięcia Pruskiego, którzy nierownie więcej z Polski wyprowadzili pieniędzy y mężow, niżeli tu wprowadzili, nie było żadney wioski, z ktorey by officier namniey kilkadziesiąt złotych nie wziął, lepiey żeby in posterum dał się j. mc. pieniędzmi, a nie ludzmi, a pro praeteritis respondeat injuriatis, przystaw wszak ten powinien bydz dobrze possessionatus y iuż się tez nagabał. Perska colligatia, według informacyey krola jego mc., nic nam nie przynosi pożytku, chyba się z Persem in valle Josaphat obaczymy; odprawic go iednak civiliter, iako nayprędzey, nie wkładaiąc na Rzeczpospolitą żadnego obligu, w czym rozumiem, iż to iest ostentatio tylko alienae potentiae. A że pisze krol jego mc. pan nasz w swoiey instructiey, iż na półtora milliona na potrzeby Rzeczypospolitey zawiodł, tedy to ma bydz liquidowane, y posłowie nasi maią modos satisfactionis inire cum tota Republica, y tę milliony żeby były potracone żołnierzowi. O verbunkach przestrzega krol jego mc. w swoiey instructiey, że swywolni obiecti animi y iż zaverbowani, iedni od Wisły, drudzy ode Lwowa, uciekaia, regimentarzowi y w nich Rzeczpospolitą zawodzą oberszterow, straty, barwy y munderunku obnażaią, że są zgoła ludzie, którzy, nec in privato merentur, wołokitą przez wszystek wiek bawia się, na to odgłos nasz, że officierom y oberszterom tacy

fructificuią, y my im te daiemy jubille z miast y miasteczek naszych oberszterom y ich officerom tego tylko by potrzeba, z nas się ci smieią, nieznosne robiąc tey Rzeczypospolitey szkody, z kąd legibus parendum o suplementach y werbunkach, ktore panowie posłowie nasi do executiey przywiesc maia; notandum, że tym panom oberszterom pewnie swiża zasługi czuie mucha strup y dla tego się do regimentow ciągną, więc panowie posłowie nasi doyrzą in futurum, iakoby żywnosc dochodziła y lenunki żołdakow oberszter y iego officer nie żołdat powinien injuriatis etiam in personalibus respondere. Przestrzega krol jego mc.: artileria w porządnych obozach za połowice woyska rachuią, iże krol jego mc. na artilerią wydał de suo pod sto tysięcy, krom summ od oyca swiętego; z kwarty tesz mała obrada, ex quo possessores bonorum regalium w płaceniu uporni, a większa częsc krolewszczyzn między tymi, ktorzy woynę służą, a ci w zasługach kwarte potracaią. Na to ten odgłos przez posłów swoich daiemy, iż, cokolwiek ex liquidatione przydzie, zapłacić winnismy, tak iednak, aby magister artileriey uczynił Rzeczypospolitey dostateczny rachunek, żeby ta summa u magistra artilleryi nie ginęła. Aże possessores dobr krolewskich potracaią kwartę, w tey mierze standum antiquis legibus upomniec się, przy tym panowie posłowie nasi maia prawie tych wydatkow; Rzeczpospolita nie winna zastępowac, ex quo na artilerią ma dac majestas ex primis vacantibus, a tot vacantia prima nastąpiły; iesli bowiem non vanae leges scribuntur, toc te prawo, publicae rei służące, ma subsistere; więc też j. mc. pan artiler powinien się według prawa sprawic injuriatis o podwody, pod armatę wzięte, czego maia panowie posłowie nasi wyrzec. Przestrzega krol jego mc., że piechot lanowych drugie wojewodztwa nie stawili, krom Krakowskie, †Ruskie, Mazowieckie, Bełskie, Lubielskie, a Sendomirskie y Podlaskie ledwie in octobre przyszli; na co nasz odgłos daiemy, aby peremptorie rotmistrze ex nunc na seymie sądzeni byli, aby tak potrzebne nie ginęło praesidium Rzeczypospolitey; to zas, że, quid pro quo affectuie, j. mc. pan generał non videtur concessibile, gdyż tego panom pos-

łom naybarzey przestrzegac potrzeba, ne Respublica exermet vel depauperetur. Przestrzega krol jego mc. o hiberne, która iż nieporządnie idzie, nie inszą ratią kładziemy, że prawo eo nomine sancitum zviolowano, a interim tamen Republicam ultima est consumens istius mali. Przestrzega też krol jego mc., że się może wracać Rzeczpospolita ad agrarias et fumales contributiones, przez które ubogi gospodarz y rolnik miał by upadać, za co panowie posłowie nasi podziękowawszy supplikować mają krolowi jego mosci, iako oycu naszemu, aby krol jego mc., sam podał sposob, iako to bez uciążenia szlacheckiego, który za chłopa swego pagnie, bydz może. Przestrzega też krol jego mc. że ani na Lwowskiej, ani Lubelskiej, ani na obudwu trybunałach Radomskich nie stawili się exactorowie; na co nasz odgłos taki, iż magni constant w Rzeczypospolitey tę subsellia, aby tedy panowie posłowie na takowych de praesenti obmyslili nieodwłoczną executij y żeby iuż uxoria takowych executiey nie tamowali, iesli tesz skarb ktorego ochronił, retentora nie infamował, za niego skarb według prawa odpowiadać powinien; toż się ma rozumiec o retentorach pogłownego, cuiusque sint status et praeminentiae. Iesli tez szkody nasze od żołnierzow, czym się gorszy żołnierz, porzucić mamy, quod est absurdum, albo, gdzie y iako ich dochodzić można, posłowie nasi inibunt media cum Republica. Mennica szybrna, ile dobra y do ligi postronney wiążąca się, ma bydz otwarta y ma uczynić million dorocznie, mają za to podziękować posłowie nasi krolowi jego mc. y doyrzec, żeby to było do skutku przywiedziono; a tu iuż mają panowie posłowie nasi instare, aby plus offerentie na seymie publice w izbie poselskiej a nie gdzie indziej były traktowane y, kto plus offert, ile sufficiens, ma bydz takowy jure superior. Strony fortēc ziemskich, iż się staro prawa trzymamy, declaruiemy, mają panowie posłowie nasi mocno et per modum articuli stawac, circa jus patronatus krola j. mc. pana naszego miłosciwego et privatorum, bo nie żart, kiedy jura majestatis et privatorum petuntur, aże po polsku powiem: nova kula ad jugulum. Krolowa jey mc. Eleonora, iż za wniesieniem swoim

zdasie justa petere, tedy ma bydz circa legem expressam zachowana; o to li też dawnego prawa nie możemy ustąpić. Wdzięcznie przyjmujemy, iako od oycy synowie, instantią, którą krol jego mc. za Podhaycami, Zbarażem, Wiszniowcem, Tarnopolem, Mikulinkami, Wołoczyszczami y innymi wnosic raczy, żeby tam ex justitia distributiwa od krola pana naszego, salvis iednak legibus de vacantijs dosc się stała, upraszamy, niemniej upraszac maia od nieprzyaciela krzyża swiętego w wojewodztwie naszym spustoszonym, aby im też ex justitia distributiva nagradzona była. Seymu acz skrocenie życzymy, magis iednak optamus, quam speramus. O ordinacyey takowe ia daie swoje sentire: dużę są ordinacyę, ktorę zdadzą się Rzeczpospolitą turbowac, iedna jch mc. panow Zamoyskich, a druga Ostrogska; tę Zamoyską, według constitucyey, in instanti formato iudicio, bez uszczerbku iednak prawa dziedzicznego, krol j. mc. pan nasz sądzic ma; a ta Ostrogska, ex quo in pulvere dormit y na Ukrainie iey wszytkie dobra są, powinna, albo ustępowac jnri naturali, albo arte wprzod per legem sądzona, ponieważ kawaler nad wszytkimi polskimi kawalerami iest tey ordinacyey ad praesens possessorem. Officiales ordinis senatory maia byc, według prawa conservationis seymowego rozumenia, salvios modernis possessoribus, maia też nam posłowie de abigiatu sub tempus hostilitatis, także przykłaniaiać się do praw, a Pruskie prawo contra temere litigantes. Aże też iuż skoncze, dziękuie wszystkim, ktorzy intersticio oyczynie miłey byli utiles: dziękuie krolowi j. mc. panu memu, że: iako ieden ex comilitonibus, cum ipsis miał pugnam dementis, niewczasem swoim nasz czas zaszczycał y to wszystko czynił, co optimo principi należało; dziękuie j. mc. panu wojewodzie Bełzkiemu, że in defesso studio, iako tylo mógł, swym rycerstwem tey Rzeczypospolitey operam suam zaszczycał; a oraz dziękuie y tym wszystkim, ktorzy, przy xięciu j. mc. panu wojewodzie Bełzkiem, rycerską stationem sustinuerunt; dziękuie j. mc. panu wojewodzie Wilenskiemu, dziękuie xięciu j. mc. panu podkanclerzemu Litewskiemu, iako czułym zwłaszcza in tempore mało wodzom; dziękuie j. mc. wojewod-

zie Ruskiemu, że zostawał z rycerstwem wydzielonym na Złoczowie; dziękuie niemniej y j. mc. panu podczaszemu Sieradzkiemu, że dotrzymał kraiów Podolskich, y pierwszy szlachcic docuit, że może bydz woysko przeprowadzone bez szkody ludzkiej; dziękuie wszystkim u rycerstwu, ktorzy swemi podiazdami, gdzie tylko mogli, rwali nieprzyiaciela. A przeciwnym sposobem, nie dziękuie y znac nie mogę za żołnierza kozdego takiego, *cujus manus rapaces, ktorzy mają dentes, ut leones, et maxillae eorum, ut catu leonem*; nie dziękuie tym, przy ktorzych woysko, tak dobrze zasłużone, nie stawa, ktorzy w majątnosciach moich y cudzych koczowali y nie byli in opere belli pod ten czas właśnie, kiedy sam krol jego mc. pan nasz z rycerstrwem zostawali in exercitio przeciwko nieprzyiacielowi; nie dziękuie tym, ktorzy furtive Łuck ubiegli, ktorych, siedmnascie towarzystwa wziąwszy, osmnascie tysięcy chleba ordinarijnego nihilominus z Łucka kilka chlebow wydali, ktorych ani krolewskie listy mogli uhamowac; nedziękuie tym wszystkim, na ktorych j. mc. pan wojewoda Wilenski dał uniwersał swoy do grodu Łuckiego y na nich iest constitutia undecimi, a ia przykładam do uniwersału j. mc. pana wojewody Wilenskiego, że nie tylko oni, ale ipsorum receptatores, żeby byli sądzeni, albo przez constitutią infamowani; nie dziękuie y tym, ktorzy nie znają ręki wojewodzow swoich y znac nie chcą, ktorzy nie znają głosu wojewodza swego przy rospuszczeniu onych danego y znac niechcą; nie dziękuie y woysku Litewskiemu, ktorych lepiej, niż dwiescie chorągwiey, dobra moie nawiedzali, ktorzy swoich pływaczow tu y owdzie ropuszczali; nie dziękuie y tym, ktorzy, wszedszy na Wołyn, u nas dobra szlacheckie wzięli, przed ktoremi się niewysiedzą, ani domu szlacheckie pogotowiu, ani komory, ani gumna chłopskie. Nie oto skarzemy, żeśmy powinni żywić żołnierza, ile przechodem, bo bellum, ubi noscit, ibi pascitur, ku wojewodztwu naszemu y wojny y disciplina militaris nie nowina, ale oto skarzemy, że nam dobra wzięto, że nam poboczne chleba biorą, że majątnosci nasze wzięli; na tych skarzemy, ktorym, według prawa, non sufficiunt w dobrach ziemskich trzy noclegi, ale po stu chorągwi w iedney

wsi stawiają; na tych skarżemy, którzy gorzałki y podwody biorą, którzy dwory y gumna szlacheckie wymłacaia y przedawiają, którzy kłódki odbiaiają, pławaczow, albo karmicielow, posyłaiają; a ieszcze to nie koniec, bo kiedy nazad przeciwko nieprzyjacielowi poydą, to o naszym chlebie. Aże powiem, co rozumiem, ani j. mc. pan wojewoda Wilenski, ani j. mc. xiąże pan podkanclerzy Litewski, wojewodowie Litewscy, winni, bo ci dyskretne zazywac kazali, sam się żołnierz Litewski licencjował y uczynił, co chciał; notandum, że im dano chleb, to iest generikę, w W. X. Litewskim, a tu tylko dach, ale oni nie tak to interpretuiają, za ieden chleb dwa biorą: ieden generikę w Litwie, drugi tu; co chcą, dano im tylko dach, a oni inaczej interpretuiają, że, co tylko pod dachem, to iego; zatym chłop, żona, dzieci iego, więc tum vel maxime jugum executit, cum maxime praemit. Ponieważ nam dobra wzieni, rzucic też na nich tym sposobem poszli my z tego mieysca do regimentarzow Xięstwa Litewskiego, wypisawszy, co się z nami dzieie, poszli my do jch mc. panow hetmanow Litewskich, wypisawszy im, co się z nami dzieie. A za tym tanquam in lege incendia zawołaemy przez posłow naszych na seymie na gwałt in Republica, co nam każe czynic z tym, kiedy nam Litwa odebrała dobra, a ieszcze nie maia pod chorągwiami tylko dwuch, a ostatek czeladz, napisano im, że się dachem maia contentowac, oni ani generiku, ani co pod dachem contentuiają się. Upiewniam, że na takie szyderskie ich, si tibi culpa locus sit, tibi poena locus, zaraz na początku naydzie hamulec na nich Rzeczpospolita y wyda uniwersały swoje, nauczą drugiego, iak się ma contentowac genericą, szlachcie dobr nie odbierac y takich angarij nie czynic; w ostatku u j. mc. pana wodza, tam że, in facie Reipublicae areztowac starszyne, żeby ich zaraz, tanquam in re peremptoria, tamże na seymie adsumendas de ipsis poenas criminales, choc przed sądem marszałkowskim, stawiał, bo u tych ludzi tylko na koncu języka et necis, nie stanie szlachcica na to, żeby im occupował, musimy sobie z niemi ostrożnie postępowac, maia przed oczyma, że swego hetmana y commissarza z Wilna wycią-

gneli y zabili; a w głos mówią, że się czegoś mszczą na nas, a my ni o czym nie wiemy. Tego też życzę wojewodztwu memu, lubo iest ubogie, przez nieprzyiacila y żołnierza zniesionę, żeby de prae-senti sub conditione, inquantum drugie wojewodztwo na to pozwoła, iaki zaszczyt uczynili; więc też wojewodztwa Kijowskie, Bracławskie, Czernihowskie przy nas zostawac mają. Przepomniąłem j. mc. pana podstolego, instabunt tedy panowie posłowie nasi, aby j. mc. czynił ex proventibus extraordinariis, ordinariis et vacantis nie od-włocznie rachunek. Iest ieszcze ieden tyrannus w oyczyźnie naszej, to iest, kupiec, który irrequisita Republica podnosi pieniędzy, kiedy chce, y zniża, kiedy chce, także y towarow, przeciwko temu com-missiami, ktore staneli za Kazimirza, nihil proficiamus, bo się oni barzo dobrze z tego wypłacają, przeto aby panowie posłowie nasi y Rzeczpospolita wszystka przeciwko takim ineunt modos; per mo-dum articuli onym przykazuiemy insze materye, ex quo nie umia-tają domu kiedy się zagore, do przyszłego seymu odłożyć życzę. Na listy tak odpowiadam, pierwsze, które są comprehensie moim scriptem, nie przypominam listy j. mc. pana referendarza koronnego o skonczenie rachunkow y kwit z skarbu, w którym rachunku ma się tosz Respublica przyrzec, gdyż według prawa winien j. mc. toties, quoties calculationem list j. mc. pana chorążego Chełmskiego ma bydz acceptabilis, iako bene meriti, ysz iednak condicia, aby wszystkim bene meritis tenutie in haereditatem byli puszczone, salva alimentatione żołnierza et oneribus Reipublicae“.

Книга впод. Лыцкая 1676 г., № 2200, л. 15, № 17.

LXVIII.

Инструкція кїевськихъ дворянъ посламъ, отиравленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литовскихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ исполненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ, не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ новой монеты для доставленія средствъ къ продолженію войны съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты. Запрещеніе раздавать общественныя имуществва. О возвращеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на содержаніе войска. Объ изысканіи средствъ на содержаніе двора. Объ уполномоченіи короннаго инстигатора требовать съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей. О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ кантуровыхъ судахъ. О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоящихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществвахъ. О взысканіи съ Браицкой гйберніи за Красненское староство. О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевскаго воеводства. О покровительствѣ православнымъ.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца января чотырнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку Володимерскомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, наместникомъ староства замку Володимерскаго и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становивши очевидно, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровскій, ловъчий Овруцкій, маршалокъ на тотъ часть и депутатъ обраный воеводства Кіевскаго, инструкцію ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Кіевскаго ихъ мил. паномъ посломъ, на сеймъ коронаціонистъ е медіо сун, за повторнымъ его кор. мил. универсаломъ, згодне

обранымъ, даную и постановленую, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нынешнихъ, перъ облятамъ подаль, такъ се в себе маючую: Instructya jch mc. panom posłom na seymiku wojewodztwa naszego Kijowskiego, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci, de data sexta praesentis w Jaworowie pisanym, a die undecima praesentis do grodu podanym, od jch mc. pp. obywatelow zgromadzonych dana, in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, w Włodzimirzu obranym: j. mc. p. Jerzemu z Pigłowicz Monieckiemu, stolnikowi, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, j. mc. p. Marcyanowi z Szpanowa (Czaplicowi?), podstolemu, Kijowskim. Podziękowawszy wojewodztwo nasze Bogu i miłosierdziu nieprzebranemu, supremo rerum arbitro, za to, że vicarium incomparabilium virtutum et omni comparatione majorem, krola j. mc. pana n. m. conservavit dotąd in statu sanitatis, choc niewźmiernych y nietylko krolewskiemu. ale regalis militis przykrących się zdrowiu niewczasach. y aby tegoż pana y oyczyzny oyc a łaskawego Pan Naywyższy długoletniey omni benedictione sua faveat, suppliki do nieba wysyłamy. Dziękują też pokornie j. kr. mc. panu n. m., iż, cum dispendio zdrowia y fortunarum propriarum, nieustaje j. kr. mość p. n. m. w pieczołowaniu nietylko koło dobra całej Rzeczypospolitey summa industria et cura tractando tam belli, quam pacis artes, ale też y osobliwie, przychyłając się z oycowskim affektem ku wojewodstwu naszemu, w oprocz inszych wielu dowodow, wyswiadczył j. kr. mość, gdy wprzod jch mc. panom, Marcyanowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, p. Pawłowi Skarczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym łaskawy respect w interesach wojewodztwa naszego daraczył, a teraz succurrere niezbrań, po zerwanym seymiku naszym naznaczeniem drugiego przez uniwersał, z kancellariey swey wydany, commorendo nas oyczyźnie, abysmy powodem całej Rzeczypospolitey do concludowania obrad publicznych zgodnie z innemi wojewodztwy, jako nayprędzey . . . . y zawojowane już krwie naszą mając przez nieprzyaciela oyczyzny, acceleremus. A że za tak wiel-

ką miłość, niezwyčajne odwagi y pracowite pieczołowanie j. kr. mość p. n. m. koło uspokojenia Rzeczypospolitey kosztowne spezy, vix condigna może się wymyslić gratitudo, pokazując się być wdzięczne tych nieznosnych prac y fatig wojewodztwo nasze, sollicite instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby malevolorum molimina, jeżeliby iakowe znaydować się miały (quod Deus avertat), in personam principis cura et studio totius Reipublicae poskromione były, vovendo vitam et sanguinem z substancyami swemi przy dostojenstwie j. kr. mosci pana n. m. Obrona Rzeczypospolitey, że jest principalis materia, bo suprema lex salus est populi, przeto jch. mc. pp. posłowie, przy obrony j. mc. pana marszałka, intimabunt, aby przed wszystkimi materiami defensio Reipublicae y krajow naszych securitas tractaretur. Media tu non exprimuntur, bo to jch mc. p. posłom dexteritati probatae et fidei in Rempublicam y wojewodztwu naszemu nieraz doswiadczoney comittimus, aby cum tota Republica ineant modos, quam efficacissimos et celerrimos, salvandae patriae. Aże naypotężnieysze monarchie iako concordibus consiliis et armis creverunt, tak gdy niezgoda nastąpiła upadać musiały, przeto ta niezgoda, która między jas. wielmożnemi jch mc. pany hetmanami Wiel. X. Lit. zaszła, musi perimere serca wszystkich obywatelow krajow naszych, zaczym przy teyże defensiey y to jch mc. pp. posłowie nasi deducent Reipublicae y aby rozroźnionę jch mosciow animuszę ad bonum Reipublicae zgodnie obrociły się, persuadebunt jch mc. pp. posłowie. Nic bardziey, iako to kraje nasze, iuż in hostico od tak wielu lat będąc, perterrere musi cara j. mosci Moskiewskiego cum Republica inita nie pewna liga conjunctionis armorum na nieprzyiaciela krzyża świętego, który toties od Rzeczypospolitey y krola j. mosci od posłow stimulatus, nigdy nas nieposiłkował, tylko obietnicami zwodząc, krola j. mosc, na tę impresyę przez całą zimę w Ukrainie excubantem, z woyskiem clusit, jeżeliby tedy Rzeczpospolita wynaydowała iakie sposoby dalszey z carem j. moscią poparcia woyny tureckiey, aby to było sine avulsione provincyi naszej, jch mc. pp. posłowie praecustodient to u Rzeczypospolitey,

y jeżeliby przyszło do jakichkolwiek tractatow, aby na nich commissarz z wojewodztwa naszego był. A Republica designatus evincet to jch mc. pp. posłowie nasi apud Rempublicam. Pecunia, że jest nervus belli, quo implicata Respublica ile z tak potężnym krzyża świętego nieprzyjacielem, z którym na poparcie dolszey wojny, że podatki Rzeczypospolitey sufficere niemogą y iuż exhaustus populus siężkami podatkami ad summam przychodzi egestatem, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica modos, aby minica quam celerrime otworzona była cum commodo Reipublicae iuxta naturam legis. Accedet y to commodo Reipublicae, gdy ustawa monety, która od seyma do seyma differtur, effect swoy wiezmie, którą kupcy in regno raz podnosząc, onę drugi raz zniżając, przeto czynią sobie commoda, aliis vero detrimentum, aby tedy odtąd pewna y nieodmienna per legem stanęła naznaczona koźdey moniecie quota, curabunt jch mc. pp. posłowie. Niemałe y w tem Respublica patitur detrimentum, gdy lubo bene meriti de Republica cives ex pane Reipublicae praemiantur przez danie tak starostw, iako aliorum bonorum regalium sobie particularnych wacansow, ktore częstokroć nieprocurrunt, aby abo summami inonerowane były, abo in haereditatem obrocone, starać się tedy jch mc. pp. posłom naszym injungimus, aby to in lege cautum było, aby iako awulsya bonorum regalium teraz in posterum niebywała. Summy erogowane z prywatnego skarbu j. kr. mc. pana n. m. na zatrzymanie woyska oboyga narodow, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, na wyprowadzenie artylleriey przez obiedwie companie, aby powrocone były krolowi j. mosci, inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Uważyć to Rzeczypospolitey należy prawo, ne princeps egeat, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica, aby ten ciężar ekonomiey de re spustoszonych do stołu j. kr. mc. pana n. m. należących zwalić, nayiasnieyszey krolowey jey mosci Eleonory, na inszych dochodach to Rzeczypospolitey obmysliwszy. Podatki, ktore wojewodztwo nasze z wielkim uciążeniem swoim, w wojewodztwie Wołyńskim mieszkając,

sine ullo respectu exilii, płaci, że się in privatorum usum et commodum obrocili, jch mc. pp. posłowie nasi per legem terazniejszego seyma efficient apud totam Rempublicam, aby przez j. mc. pana instigatora koronnego na przysłym trybunale Radomskim ewincowane były, czego jego mc. p. komissarz wojewodztwa naszego powinien będzie doyrzeć. Sprawy sądow kapturowych, które multos aggravant, aby trybunał ante omnia odsądził, poki ich stawac będzie, tego to cavebunt jch mc. pp. posłowie nasi ex mente totius Reipublicae. Deponent przytem quaerellam jch mc. pp. posłowie nasi coram tota Republica na j. mc. pana Łożinskiego, połkownika na tenzas chorągwi tych, które z woli j. kr. mc. pana n. m. w Ukrainie na pasie od Dniepru w Polisiu zostają, defferent tedy Reipublicae summam aggravationem przez jego mōsc dobr swoich ziemskich, nietylko przez ustawiczne w nich consistencye, chlebow branie, ale nadto privato motu podymnego iakięgoś po złotych czterech w dobrej moniecie z dymu extorsionis, które na swoy pożytek obraca, aby tedy dał rationem tego, providebunt tego jch mc. pp. posłowie nasi y, aby na mieysce j. mosci comendant obywatel wojewodztwa naszego, który się w woysku należć może, nastąpił, upraszac będą jch. pp. posłowie nasi całej Rzeczypospolitey y tego nieodstąpią. Także y na jch mc. Wil. Xię. Lit. niektore chorągwie uskarżac się jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey y jch mc. panom hetmanom Wiel. X. Lit., że nobilitas, nostra uboższa bracia, na Wołyniu komorą miesykająca, tak iako nie szlachta od jch mosciow tractowani, nietylko noclegami aggravati, ale y wybieraniem ciężkich na stanowiskach prowiantow na stan szlachecki, aby tedy satisfactia w krzywdzie jch mosciom była ex lege to cautum, aby in posterum takowe niedziały się aggravacye, comittitur to jch mosc pp. posłom od tegoż woyska Wiel. X. Lit., że j. mc. p. Jan Wołczkiewicz Olizar, podsędek Kijowski, z dziedzicznej swej majętnosci w miescie Korostyszowie summe aggravatus, na kilkakroć sto tysięcy poniosłszy szkody przez całą diwizyę jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana polnego Wiel. X. Lit.,

ktora nietylko poddanych j. moscia opperessit, ale y samego j. mc. od jch mosciow male tractatus, gospody w swoim własnym miescie od jch mosciow nieotrzymawszy, aby tedy j. mc. w krzywdzie swoiey od jch mosciow był uspokojony, curabunt jch mc. pp. posłowie. Ordinatio Zamoyska, tak wiele seymow ante acto tempore trudniaco et per decisionem Reipublicae dwóch constituciey convocationis y electionis seymu sopita, j. mc. panu Marcinowi Zamoyskiemu, podstolemu Lwowskiemu, Płoskirowskiemu staroscie, iako legitimo successori oneyże, przez commisarzow a Republica naznaczonych, ponieważ oddana jest, aby tedy non turbet więcey Rzeczypospolitey, ale przy j. mosci została absque omni ambiguitate. Protestacye, jeżeli od kogo kolwiek ratione tey ordinaciey przychodziły, aby nullitatis subjacent, lege to cavebunt moderna jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Ostrozka zas ordinacya że jeszcze ad iudicium Reipublicae nieprzychodziła y na ten czas zostaje in possessione jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wiel. koronnego, instabunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi, aby zostawała dotąd in possessione xięcia j. mc., poki Respublica nan decidet suo iudicio. Kawalera do tey ordinacyi non excludendo jas. osw. xięcia j. mc. Michała Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana W. X. Lit., interessowania się, mając jednak in primo respectu hetmanske merita xięcia j. mc. wojewody Bełzkiego, w Koronie naywyższego kawalera. Wielkie ztąd dzieje się praejudicium bene meritis, gdy jch mc. pp. obywatele pruscy, praetendendo jura sua de indigenis ferowane, impedire usiują, tych, ktorym j. kr. mość starostwa albo daniny w xięstwie Pruskim confert, zacząym aby jch mość, uważając nullitudinem zasłużonych po całej Koronie Polskiy y tym swoim partikularnym prawem niechcieli commodum Reipublicae zatłumiać, serio o to jch mc. pp. posłowie nasi umawiać się będą y żeby jch mość na succurs wojewodztwom naszym utrapionym pospolitym ruszeniem nie pod Rweccem, ale gdzie necessita Reipublicae et aequalitas libertatis expostulabit, succurrent, satagent jch mc. pp. posłowie nasi perlegem efficere. Partikularze wojewodztwa

naszego, przywilejem conferowane, o ktore dotąd lis vertitur y nie-
może wojewodztwo nasze possessionem jch aprehendere hucusque; tak
dla zwłoki praw et possidentium molimina, aby tedy wojewodztwo
nasze lege to cautum miało, że y powyisciu judiciarum, według
pakt Andruszowskich z carem j. moscią Moskiewskim, wolne tych
dobr miało prawem odchodzenia, y za te lata, ktore przeszły, że
dotąd nieużywała ullum fructum, aby recompensent to possessores
moderni. Hiberna z staroswa Krosnienskiego, ponieważ exulibus per
constitutionem novellum służyła ad expirationem inductionum et
cum eodem jure przedane to starostwo ab exulibus wielm. niegdy
j. mc. panu Klementowi Branickiemu, marszałkowi nadwornemu
koronnemu, et pro evictione całe wojewodztwo zapisało się, że tedy
prawu temu derogatur, przez assignatye hyberny w tem starostwie
porrigent, tedy w tem manum jch mc. pp. posłowie nasi jey mc. p.
marszałkowej nadworney, iako successorce tego prawa, aby prawa dość
się stało, poki by lata swoje wojewodztwu naszemu służącego nie expi-
rowały, co serio recomandamus jch mc. panom posłom naszym,
aby przy tym prawie stawali. Domawiać się będą y o to jch mc.
pp. posłowie nasi, aby exemplo seymu pacificationis po trzech ex
gentibus deputaci do constituciei naznaczeni bywali, y aby to con-
stitutione cautum było, bo plus vident oculi, quam oculus. Zasługi
j. mc. p. Samuela Drzewieckiego, rotmistrza, dawnego obywatela
województwa naszego, w skarbie Rzeczypospolitey zatrzymane, ktore
że dotąd odszukać niemoże, invigilabunt jch mc. pp. posłowie, aby
lege miał assekuracyą wypłacenia j. mc. w skarbie Rzeczypospo-
litey. Doniesiono listowną supplikę, acceptując do seymiku naszego,
jch mc. panow Piotra y Andrzeja Węglinski, ktorzy w woyskach
koronnych służąc czas niemały, y ieden z nich, brat starszy, pod
Batohem w więzy tatarskie wzięty, w długiey zostawa niewoli. O
pewną krolewszczyznę, nazwaną Hnidawa, pod Łuckiem nad Sterem
leżącą, ktorey tylko dwoch chłopow zostaje, a quotannis hyberny
po trechset kilkadziesiąt złotych de suo za nich płacą, a do tego,
że na tęże krolewszczyznę, ab antiquo jeszcze za Zygmunta Augusta

summa sześć tysięcy per constitutionem, successorom, po sobie idącym, od tegoż krola j. mosci na wojnę do Moskwy per gentem zaciagniona, assecurowana y approbowana jest, aby tedy ta do lat pewnych libertowana mogła byc. Ponieważ assignatie prywatnym ludziom, a nie na chorągwie bywają od hyberny, upraszać Rzeczypospolitey jch mc. panom posłom, ut porrigant afflictis manus, zlecamy. Za j. mc. panem Kuterlą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instancją do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, żeby za swoje in Republica merita, na fortecy Zamoyskiej y pod czas Szwedzki będący in prae-sidio, mógł mieć j. kr. mc. y Rzeczypospolitey gratitudinem. Mając przytem w respekcie wojewodztwo nasze przystoynne postęпки y godne szlacheckiey praeeminenciey obyczaje j. mc. p. Piotra Lebedowicza, przedtem w woysku zasłużonego żołnierza, na ten czas regenta cancellariey grodzkiej Włodzimirskiej, upraszać tedy za nim jch mc. panom posłom naszym injungimus całej Rzeczypospolitey, aby do kleynotu y prerogatiwy stanu szlacheckiego był przypuszczony, y na żadne jch mosciow drugie nobilitacye niepozwołą, poki ta nie stanie. Wymaga na nas pobożność zakonna oycow bonifrattellow Beati Ioannis Dei conventu Łuckiego, abyśmy augendo ubogi klasztor jch gwoli pobudowania onego y wystawienia kościoła Bożego, jch mc. panom posłom poruczyli, żeby jch mc. pp. posłowie nasi instancją swoją efficerent, aby grunta za Sterem rzeką, na gorze, tam, gdzie cegielnia idzie, figura panska od nich postawiona była y, kiedy chałupkę mieli przy cegielni, przez nieprzyiaciela spalona, a od antecessorow świętobliwéy pamięci xięcia j. mc. na Zasławiu y Ostrogu Dominika, wojewody Krakowskiego, starosty Łuckiego, za konsensem j. kr. mosci, nadany im było, przeto invigilabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby to było per constitutionem aprobowano Addent curam y temu świętobliwemu y pobożnemu czynowi, żeby fundacya conventu Lubelskiego y Zamoyskiego tegoż zakonu oycow benifratellow, od jas. przewielebnego j. mc. xiędza Swirskiego, suffragana Chełmskiego, stała, na temże seymie coronationis pér constitutionem approbowano. Woytowstwo Włodzimirskie ponieważ dekretem krola

j. mc. Zygmunta Augusta Ulianie Łukaszowiczownie y synowi iey, z Kozinskim ferowanym, według przywilejow krola Alexandra y krola Zygmunta Pierwszego, na wieczosć iest przysądzone y hucusque, iako dobra ziemskie, za sprzedażami chodzi, zaczym aby od hybernny, chlebow zimowych, stanownych, iako y noclegowych żołnierskich uwolnione było przez constitucyą, mają się oto starać jch. mc. pp. posłowie nasi. Należy y to ad facilitanda negocia Reipublicae y naszych województw tranquillitatem, aby religia grecka circa sua privilegia et jura zatrzymana była, zaczym succurent jch mc. pp. posłowie omnibus ad asillum libertatis concurrentibus, a osobliwie oycom monastera Zahorowskiego basilianom y oycu swiaszczennikowi Piatniekiemu Włodzimierskiemu, aby w krzywdzie swey mogli mieć consulacyą, za instancyą jch mc. panow posłow naszych. Instancyą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi za jch mc. p. Szymonem Rzaszewskim, komornikiem Włodzimirskim, y p. Hołowinskim, towarzyszem na ten czas roty pancerney wielmożnego Krasinskiego, referendarza koronnego, aby jch mość od więzy per legem publicam uwolnieni byli, ponieważ homicidia perpetrarunt. Te tedy wszystkie w instrukcyi wyrażone puncta y insze materie, ktore in theatro Reipublicae proponentur, jch mc. panom posłom naszym conscientiae rectae, probatae prudentiae, dexteritati poruczywszy, obiecujemy za prace y podjęte koszty nagradą z partykularzow od Rzeczypospolitey nam należących I dla większey wiary y pewnosci zlecilismy j. mc. panu marszałkowi koła naszego, aby tę instrukcyą do akt grodzkich Włodzimirskich przy podpisie się ręki swey podał. Datum we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia czternastego miesiąca stycznia roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego. У тоє инструкции подписъ руки маршалковское в тые слова: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki, marszałek na ten czas y deputat obrany wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою выштречоное особы подавающее, а за моимъ урадовымъ принятиемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1676 г., № 1049, л. 11, № 5.

LXIX.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомога-тельное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при вѣреныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, пифамію. О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣль-ской. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца декабря одинадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Александромъ Белобрезкимъ, намесникомъ подстароства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Александеръ Фелицианъ Цешъковский, хоронжей Новогродский, староста Kleszczelski, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, инструкцію тогожъ воеводства Чернигонского съ подписемъ руки своее маршалковское, ихъ мил. паномъ посломъ на сеймъ Варшавский даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ пер облатамъ подал, так се в себе маючую: Instrukcyja wojewodztwa Czernihowskiego jch mc. panom posłom: j. mc. panu Jerzemu Godlewskiemu, chorążemu Czernihowskemu, Janowi na Zahorowie Zahorowskiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Krzysztophowi Dominikowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, stolnikowi Łęczyckiemu, Marcyanowi na Iwaniczach Iwanickiemu,

czesnikowi Czernihowskiemu, na seym Warszawski przez uniwersał j. kr. mc. p. n. m. na dzień czternasty miesiąca stycznia; w roku da Bog przysłym, tysiąc szescset sześćdziesiąt siedmym w Warszawie złożonym zgodnie na seymiku teraznieyszym, to jest, decima decembris, obranym, dana. Powinszowawszy naprzod j. kr. mc. panu n. m. zrdowia dobrego, jch mc. pp. posłowie nasi podziękują za oycowskie pieczołowanie około miłey oyczyzny, który cum summo dispendio zdrowia swojego in opere belli z tak potężnym nieprzyiacielem krzyża świętego Porty Othomanskiej przez zawarcie pakt pokoju w oyczyźnie naszej, iuż cale sepultam, tak ciężkiego raczył podzwignąć paraxismu. A że pacta z Portą Othomanską do seymu da Bog przysłego są differowane, o których konfirmathey jch mc. pp. posłowie nasi znosic się będą cum tota Republica, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poseł wielki do Porty był wyprawiony, iako nayprędzey, ponieważ Rzeczpospolita toties zawiedziona posiłkami od cara jego mc. Moskiewskiego; tedy biorąc z nich assumptum et similem metuendo eventum w niedotrzymaniu cesarza Tureckiego postanowionego pokoju przez jch mc. pp. commissarzow, promowebunt tedy jch mc. pp. posłowie skruczenie seymu, żeby da Bog na przyszłe companie przez długie seymowanie niegotowosci naszej nieuprzedził nieprzyiaciel; woyskiem Rzeczypospolitey krwawie zasłużonemu zapłata na tym seymie aby sine mora obmyślona była. Przez tak wiele lat car j. mc. Moskiewski niemość czyni swoiey submissey, posiłkow nieposyłał, tylko na samey trzymał obiecniczy y obserney ramocie, zkąd Rzeczpospolita wielką odniosła ruinę in avulsione tak wielkiej przychodzi prowinciey, ieżeliby był poseł od cara j. mc. Moskiewskiego, domowią się jch mc. pp. posłowie, aby takie niedotrzymanie paktow a Republica wymówione było. Ponieważ komissya ostatnia, według pakt z carem j. mc. Moskiewskim, następuje, a przyszłoby do traktatow, tedy jch mc. pp. posłowie nasi serio domowić się mają u całej Rzeczypospolitey, aby z wojewodstwa naszego komisarz był, przy którym punkcie mocno stanąć będą powinni. Niemniey przez to szkoduje Rzeczpospolita, że jch

mc. pp. rotmistrze, porucznicy et persequens towarzystwo niebywają przy chorągwiach y regimenty tak znaczney omieszkali okaziey, aby takowy sine ullo respectu na commisiey teraznieyszey sądzeni byli. Constitucya zgodnie na seymie da Bog postanowiona była, aby do druku niebawiąc podana była y jch mc. panom posłom oddana, żeby exemplo przeszłego seymu coronationis, bez constituciey na przyszły seymik relationis nieprzyjeżdżali. Na szczęśliwey coronaciey krola j. mc. nam szczęśliwie panującego w pomnożeniu świętey sprawiedliwosci stanęła constitutia titulo: trybunał koronny, ktorey dołożona jest ratio jch mc. panow sędziow trybunalskich, in quantum by corruptus et corruptor naydował się, w czym ambigua explicatio rozumiesię, jch mc. pp. posłowie dla pohamowania ejusmodi ausus, żeby każdemu promoventi factum corruptum, tak corruptorem contra corruptem, w każdym sądzie y urzędzie, etiam extra forum et districtum, promowować wolno actią, inquisitioni wywodzić, a wywiedzioną pro libitu lub do trybunału, lub na seym actori causam prosequi. Insuper że patiens litem czasem poniewolnie dać musi, żeby wolno poniewolnie corruptiā dającemu per protestationem revocować, który punkt jch mc. pp. posłowie dla sprawiedliwosci świętey serio promovebunt. Za panowania krola j. mc. świętey pamięci Michała, na elekciey anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, stanęła constitucya titulo: prolongatio trybunału koronnego, o skroczenie processow in certis causis odcięte apellacye in minoribus subseliis, w tym nie wszędzie observatur, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby ad litteram approbowana była y obserwowana, a dla sprawiedliwosci, prędzey bez wątpienia, gdzie banicya otrzymana, tamże y relatya ad cassandum na te sądy, gdzie otrzymana condemnata zapisywana y approbata otrzymana, et in toto ta constitucya zachowana była, iako y druga constitucya millesimi sexcentesimo septuagesimi sub titulo: o apellacyach. I żeby słobody na pograniczu teraznieyszym Tureckim niebyli pozwolone, cavebunt jch mc. pp. posłowie per constitutionem. Uboliwa wojewodztwo nasze, kiedy j. kr. mc. panu n. m., szczęśliwie nam panującemu, ordinibus

regni deferre przychodzi materiam ausus in jure patronatus et contra se molimen decus patrium przodkow swoich collatiey pilnującemu, w czym et status equestris non postremam ponosi laesionem, kiedy władcy ruscy haeredibus szlachcie collatie odeymują, cerkwie y monasterze dziedziczne własne gwałtownie odbierają, zlecają w tym pp. posłom seriam animadversionem y aby prawa decreta za nie wszystkie tak w statutach, iako y w constituciach dawnych, reassamowano et in executionem przywiedzioną, a szlachcie okrzywdzoney, ponowiwszy constitucyą millesimi sexcentesimali quadragiesimi septimi, z władcy registr w trybunale aby był naznaczony, et poenae condignae criminis in criminalibus na władcy disunitow imponatur. Constitucyą na szczęśliwey coronacyi krola j. mc., szczęśliwie nam panującego, stanęła constitucya o cerkwiach disunickich w ziemi Drohickiey in bonis regalibus, aby służyła wszystkim ruskim wojewodztwom in genere, a w szlacheckich dzierżawach volenti collatori optio lub do trybunału, lub na seym, y ten punkt jch mc. pp. posłowie serio promovebunt. Infames et banniti według dawney constitucyi executionis subsent, a osobliwie aby żadney łaski y protekcye nie mieli y pod bokiem panskim conversować y przestawać niewazyli się, domowią się mocno jch mc. pp. posłowie. Lubo to tot constitutionibus regni swiętobliwie Rzeczpospolita warowała omnem securitatem kościołow Bożych, seymikow, zjazdow wszelakich, naydują się jednak we Włodzimirzu in loco consiliorum actorum od Rzeczypospolitey pozwolonym abusus w wojewodztwie Kijowskim, że swiętocom Bożym nieprzepuszczają y krow się leje ex occasione partikularzow przez j. mc. łowczego Kijowskiego, j. mc. Proskurę, podczaszego Kijowskiego, lub decreta trybunalskie zoszli, przestać tego niechcą, seymiki rwą, skandala wojewodztwu naszemu podają, a zatym securitas nasza pospołu z wojewodztwem Kijowskim być niemoże, prosić będą krola j. mosci jch mc. pp. posłowie nasi, aby krolewska mość p. n. m. j. mc. pana Marcyana Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, zasłużonego w oyczyźnie y j. kr. mc., przywilejem, od j. kr. mc. onemu conferowanym, miłosciwie zachował, a

turbatoribus tych ziazdow sprawiedliwoscia zgodnie raczył. Ordynacya Zamoyska, tak wiele seymom y prywatnym seymikom trudnosci przynosząca, aby tandem ultimarie per ordines regni uspokojona była, domowia się jch mc. pp. posłowie. Podatku quocunque titulo, a mianowicie pogłowne, ktore nam exulom jest ciężkim, aby zniesione było, ponieważ na przeszłym seymie coronationis, wojewodztwo nasze zarowno z Bracławskim pisało się, a constitucya inaczey mieć chce, tedy iako jch mc. pp. posłowie nasi protestowali się przeciwko tey constituciey, toż y terazniejszy jch mc. pp. posłowie uczynic mają y domowic się, aby hoc onus zniesiony był. Włoki nasze w ziemi Bilskiej w lesnistwie Bilskim, per commutationem w niedopłaceniu krosna mające niegdy od jas. wielm. j. mc. pana marszałka nadwornego koronnego y samey jey mosci, za consensum krola j. mosci s. p. Michała y cessia jch mosciom, upraszać mają jch mc. pp. posłowie j. kr. mc. pana n. m., aby dał confirmacyą na pomienione włoki dotąd, aż ad realem przyidziemy possessionem wojewodztwa naszego. Wiadomo nietylko polskiemu horyzontowi, ale y całej Europie, merita y znaczne szkody jas. osw. j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wielkiego koronnego, promovebunt tedy instancye za xiążęciem j. moscia jch mc. pp. posłowie, aby y dobra odpadłe do Porty Othomanskiey, aby summa na starostwach Lubomskim y Soleckim a Republica naznaczona była. Sprawa zas ordynacye Ostrożkiey aby niezatrudniała Rzeczypospolitey obrad. Jasne wielm. j. mc. p. wojewody Sieradzkiego nietylko godne merita, ale y tak znaczne straty dobr pod cesarzem zostające Tureckim, gdzie wszelkiego od Rzeczypospolitey respectu comittimus jch mc. pp. posłom, aby cum tota Republica obmyslili recompense. Znaczne odwagi y straty dla przysługi całej Rzeszypospolitey jas. osw. xiążęcia j. mc. wojewody Bracławskiego, ktorego fortuny y obszyrne substancye podgarnione cesarzowi Tureckiemu w intraty, a na ostatck, gdy commissarzem w ręku prawie y za podsciwą wartą u hardego prawie zostawał bisurmana, odważywszy za całość oyczyzny swoje zdrowie y kosztow odżałowawszy, stawał pro Republica, iako

tedy z wielu respektow należy od Rzeczypospolitey recompensa, tak omnimodo jch mc. pp. posłowie domowiac się będą. Upatruje y w tem wojewodztwo nasze słusność, iż iako godne merita wielm. j. mc. p. Sapiehy, starosty Owruckiego, y straty na usłudze Rzeczypospolitey, tak teraz recenter ruinę włosci Żurawinskiej, gdzie nie zliczone woyska bissurmanskie zażywali hostiliter tych dobr, gdzie y nasze woyska, prawie in obsidione zostaje, mieli swoje wiktualia et commoda słusna, aby Rzeczpospolita, respekt należyty wyswiadczywszy, obmyśliła recompense, wiel. jch mc. p. Sapihom, domowiac się usilnie jch mc. pp. posłowie o to mają, w czym jch mc. pp. senatorow vice versa upraszać, aby reclinatoria Kijowskiemu y Czernihowskiemu wojewodztwom per constitutionem warowane y approbowane byli, aby tandem aliquando swych doysć mogli partikularzow. Kommissya do starostwa Lubelskiego jas. wiel. jey mosci p. kasztelanowey Bełskiej, aby przez constitucyą approbowana była. Non postrema j. mc. p. Alexandra Felicjana Cieszkowskiego, chorążego Nowogrodzkiego, merita ktory w tak wielu okazjach krwie na zaszczyt miłej rozlewał oyczyzny y novissime pod Chociniem z działa ciężki odniósł szwank y skaliczenie, fortissimi viri dał exemplum, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi oponować się przy tym będą, aby summy przez j. moscia różnym chorągwiom na wsiach starostwa Kleszczewskiego za dekretami trybunalskiemi y commisarskiemi, per executiones żołnierzom oddanemi, w starych retentach wypłacone y possessorow tego starostwa vindicowane, aby przez constitucyą liquidowane y approbowane byli, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi za j. mc. panem Kłobukowskim, miecznikiem Inowrocławskim, żołnierzem dawnym y zasłużonym, aby w nagradę zasług onego do kilkunastu lat na kilku łanach dobr krolewskich, in possessione j. mc. będących jure emphitentico, albo summa od Rzeczypospoliteyznaczona była Zasłużył to godnie in hac Republica j. mc. p. Jerzy Godlewski, chorąży Czernihowski, aby odbierał według swych zasług recompense, instabunt jch. mc. pp. posłowie, aby pewna danina jure emphitentico, abo in haereditatem obrocona była. Nie tylko dawne

merita y pokaliczenie w Roczkowskiey okaziey od ręku nieprzyacielskich, mężnie stawając na zaszczyt oyczyzny, godne wspomnienia; dzieła rycerskie j. mc. p. Krzysztopha Cieszkowskiego, stolnika Łęczynskiego, aby też y teraznieysze więzienie, który, w okaziey Woniłowskiey mężnie stawając, wzięty był do Ordy, ciężkimi będąc aggrawany okowami, za łaską Bożą y staraniem j. kr. mc. y jch mc. pp. hetmanow wyszedłszy przy takowey ruinie swoiey, o łaskę y respekt przez jch mc. pp. posłów naszych uprasza. Nie tayne merita j. mc. p. Alexandra Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, y j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, podsędka Czernihowskiego, w wielu okazyach przeszłych zaszczycając oyczyzne, szwanku odniesli, tedy zachowując j. mosciom do dalszey Rzeczypospolitey usługi, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby dworki jch mosciow, alias place, kupione od mieszczan Włodzimirskich we Włodzimirzu, aby od wszelkich contrybucyi żołnierskich y iurisdictioni mieyskich libertowane były. Także na mieysce zasług j. mc. p. Marcyana na Iwaniczach Iwanickiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. p. Konstantego Woronicza, łowczego Smolenskigo, który przez wiek swoy cum dispendio zdrowia oyczyźnie wyswiadczał, dwory w Sokalu aby od wszelakich podatkow y jurisdictioni, stacy żołnierskich libertowane zostali, o co jch mc. pp. posłowie całej Rzeczypospolitey upraszać mają. A że condemnata niesłusznie otrzymana na j. mc. panu Konstantym Wyhowskim, woyskim Kijowskim, od j. mc. pp. wojewody Krakowskiego, tedy starać się będą jch mc. pp. posłowie, aby też condemnata per constitutionem zniesiona była. J. mc. p. Alexandra Snitowskiego dobrze zasłużonego przywilej y comissyą na woytowstwo Żukowskie wojewodztwo nasze zaleca, y krola j. mosci aby upraszali posłowie nasi o approbacyą przywileju. A na ostatek cokolwiek zdrowego całej Rzeczypospolitey bydz może y naszemu wojewodztwu, concredimus enocie starożytney y życzliwosci ku miłej oyczyźnie jch mc. panom posłom et comittimus, obiecując to wszystko, co będzie cum bono publico, grato przyjąc od jch mosciow animo. Ktorą to instrukcyą zlecilismy j. mc.

panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, przy podpisie swoim, do akt grodzkich Włodzimirskich podać. Działo się we Włodzimirzu, dnia jedynastego miesiąca grudnia roku panskiego tysiąc szescset siedmdziesiąt szostego. U tey instrukcyey podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Alexander Felician Cieszkowski, chorąży Nowogrodzki, starosta Kleszczelski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, z protestacyą tegoż wojewodztwa Czernihowskiego. Ktora to instrukcyja, za podaniem y prozbą wyszmianowanego j. mc. podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimierskich, z początku aż do konca, wszystkie, słowo w słowo iest wpisano.

Книга прод. Владимир. 1676 г., № 1049, л. 473, № 217.

LXX.

Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ.

Zewsze jego mc. pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, mieszac seymiki Kiiowskie y one rozrywac nietylko sam, ale przez subordinowane osoby y violentiae w kosciółach robic, zlecamy tedy ich mc. panom posłom, aby się upomnieli tego u Rzeczypospolitey, żeby zabiežec takim insolentiom przcz puukt osobliwy constitutiey obwarowany, aby niepozwalali sobie takowych insolentiy.

Книга прод. Владимир. 1678 г., № 1052, л. 1570, № 397.

LXXI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраиваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ девятого, месеца мая десятого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Миколаемъ Обидинскимъ, буркграбимъ Луцкимъ и книгами нынешними кгородскими Луцкими, *comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołaj Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do akt niniejszych grodzkich Łuckich* подаѣ per oblatam laudum wojewodztwa Wołyńskiego, в Łucku, на seymiku, dnia świętego miesiąca maja anni praesentis uchwalonego, z podpisem ręki tegoż j. mc. marszałka, o czym te laudum niżej wpisane *fusius et luculentius in se obloquitur y temi iest inserowane* słowy: My, rady, dygnitarze, urzędnicy wojewodztwa Wołyńskiego на seymik relationis ex declaratione seymu przeszłego, в Grodnie в Wiel. X. Lit. odprawującego się, pro die nona mensis praesentis maji, anni *inferius nominati, in locum solitum do Łucka zgromadziwszy się, rellatiey functionis jch mc. pp. posłów naszych, z seymu mianowanego powroconych, przy constitutiei drukowaney, słuchac y z oney informowac się chcielimy. A że jch mc. pp. posłowie nasi, dla niewydania z drukarni, constitutiei, ad praesens drukowaney, niemieli y miec niemogli, dla tego seymik rellationis do dnia dwudziestego szostego junij praesenti conventu odroczylimy, a teraz, in materijs wojewodztwo nasze concernentibus, takowe postanowiamy unanimi*

voce et sensu laudum. Ponieważ wszystkich stanów Rzeczypospolitey generalis stanął consensus, aby województwo nasze Wołyńskie pro decernendis injuriis, przez woysko Wiel. Xież. Lit. temu województwu illatis, constitutione designatos wyprawowało na comissyą do Brzescia Litewskiego, die vigesima nona maij przypadającą, comisarios, tedy y my, inhaerendo legi publicae, tychże ich mc. pp. commisarzow e medio nostri upraszamy y pro viatico każdemu z jch mosciow z czopowego dawnieyszego y teraznieyszego po zł. trzysta dac declaruiemy, ktore pieniądze jch mc. pp. contrahenci za kwitami jch mosciow ręcznemi wyliczyć powinni będą, do których jch mc. pp. commisarzow za plenipotentą do dochodzenia tych krzywd urodzonego j. mc. p. Tomasza Hulanickiego, e medio nostri uprosiwszy, ordinujemy y pro viatico takoweż zł. trzysta z tegoż czopowego naznaczamy, ktore także za kwitem j. mosci ręcznym, jch mc. pp. contrahenci czopowego enumerare tenebuntur, ktorey to jch mc. pp. contrahenci przeszłego y teraznieyszego czopowego, dla uczynienia calculathey przez jas. wiel. j. mc. p. Jerzego Wielgorskiego, kasztelana Brasławskiego, do Horochowa pro die decima quinta mensis praesentis maij sub poena peculatus in judiciis proxime venturis publicanda stawic się mają y powinni będą. Znając tedy dobrze że tak szczupłą summę jch mc. pp. commisarze y p. plenipotent nasz hoc publicum opus expedire niemogą, in recompensam strat jch mosciow z teyże summy, od Wiel. X. Lit. województwu Wołyńskiemu poczynione za szkody wyliczoney, tak jch mc. panom commisarzom, iako y plenipotentowi naszemu, cuilibet ex persona po tysiącu złotych wziąć pozwolamy. Znaydują się w województwie naszym contemptores legum, ktorzy, dufaiąc w panskiej potentiey non parendo legi publicae, temere podatki, do skarbu Rzeczypospolitey należącey, zatrzymują y gdy exactores cum vicesgerente na executią ziachawszy, grabież za podatek do skarbu zatrzymany wezmą, onych miasto uspokojenia, albo podatku do skarbu zapłacenia contemptami karmią, biją, hałasują, iako to: podstarosci miasteczka Litowiża, majętnosci jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiłła, hetmana

polnego y podkanclerzego w W. X. Lit. braci naszym, j. mc. panu Łukaszowi Liniewskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Łychowskiemu, exactorom, y j. mc. p. Michałowi z Lubienca Lubieniickiemu, burgrabiemu Włodzimirskiemu, vicesgerentowi tey functiey novissime uczynił, że contemptem nakarmiwszy, pohłasowawszy, bydła w inszych retentorow podatku pobrane, do grodu dla taxy prowadzo ię, z ludzmi w kupie niemałej odbił y inne rzeczy, osobliwym przez jch mosciow spisany regestrem mianowane, zabrał, zlecilismy tedy j. mc. p. marszałkowi naszemu, aby in tam publica injuria całego wojewodztwa nomine publico, list tak do xięcia j. mc. p. podkanclerzego W. X. Lit., iako też y do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, żeby się tacy contemptores legum ex speciali regestro fiscali sine omnibus exceptionibus sprawili, napisał, a xiąże j. mosc, aby tego podstaroscię serio upominał, żeby te sprawę, nieprzypuszczając do sądu, uspokoił. Niemnieysza y w tym krzywda nam wszystkim obywatelom a primatibus dzieje się, kiedy deserta loca naszymi osadzają podannemi y na uformowanie przeciwko prawu słobody przewabiają dziedzicznych poddanych naszych, tedy y w tym zlecilismy j. mc. p. marszałkowi naszemu list napisac do xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, nomine publico upraszając, aby, tanquam conservator libertatum, z słodob Zbarazkich y innych osadzcom y urzędnikom tameyszym poddanych naszych powracać kazał, y więcej aby onych nieprzyimowano. Znaczna przez wydawanie podatkow, tak pogłownych, iako y podymnych, niesprawiedliwie z włoscię panskich nam braciey infertur ruina, kiedy ubogi szlachcic z szczupłej liczby poddanych szczyrze za każdego, nieochraniają swoiey szkatuły, wnosi do skarbu pozornieyszą summę, aniżeli z tysiącznych włosci przynoszą pisarze, albo urzędnicy, numeros, tedy ich w tym chcąc miec aequalitatem, aby każdy realiter do skarbu wnosił podatki, obralismy e medio nostri jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego czterech: urodzonych jch mc. pp. Prandotę, Pszołkę, Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, Daniela Hule-

wicza, j. mc. p. Stanisława Zielińskiego, podczaszego Braśławskiego, Mikołaja Osieckiego, do których jch mosciow, dla zlustrowania powiatu Włodzimirskiego, przydaiemy iednego z powiatu Krzemienieckiego j. mc. pana Dederkała. Z powiatu zas Włodzimirskiego do zlustrowania powitu Łuckiego tych jch mosciow postanowiamy: j. mc. Iwanickiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rządewzkiego, komornika granicznego Włodzimirskiego j. mc. p. Marka Łubienieckiego, j. mc. p. Remiana Moszynskiego, j. mc. p. Eustaphiego Liniewskiego, j. mc. p. Hieronima Siemaszka. Z powiatu Krzemienieckiego do Krzemienieckiego powiatu: j. mc. p. Zygmunta Więckiego y j. mc. p. Iustiniana Teleckiego. Ktorzy jch mosc Łuccy w powiecie Włodzimirskim, mając przy sobie jednego z powiatu Krzemienieckiego pomienionego j. mc. p. Derkała, od wielkich ludzi włosci zaczynac lustrowac powinni będą, y wszystkie dymy, secundum juramentum przez jch mosciow w prestitum spisywac, niefolgując y nierespectując ni na kogo, tenebuntur. Takowym że sposobem jch mc. pp. lustratores z Włodzimirskiego powiatu, obrani w Łuckim powiecie, a zas po jednemu z Łuckiego y Włodzimirskiego w Krzemienieckim, procedere mają pogłowne dwoje, ktorogo exolutionem ad actum praesentem protrahebamus, praesenti conventu nostro injungimus, aby jch mc. pp. bracia nasi, ktorzy ieszcze non exolverunt, in spacio przypadłego da Pan Bog z seymiku relationis do jch mc. pp. poborcow wyprawili, a jch mc. pp. poborcy sine poenis od jch mosciow brac tenentur, stosując się ad legem publicam de conflagratis sancitam, a niemniej prae oculis mając lauda anteriora o tymże czasie różnemi pisane, miasteczko dziedziczne, w powiecie Łuckim leżące, j. mc. panow Dymitra y Maryanny Zabokrzyckich, podczaszych Wiłkomirskich, małżonkow, nazwane Niemierzyczow, alias Zobaczowka, pokilkakrotnie w roku terazniejszym, tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątym, a naybarziej teraz novissime, dnia trzynastego aprilis, przez ogien przypadkowy funditus prawie zruynowane zostało, tedy autoritate moderni conventus, pomienione miasteczko od podatkow terazniejszych według

prawa uwalniamy. Caeteras actum praetensiones j. mosci do przyszłego odkładamy seymiku. A że tenże gniew Boski dotknął j. mc. pana Łukasza Czopowskiego y j. mc. p. Ioachima Tęgoszewskiego, j. mc. p. Andrzeja Kluzkowskiego y p. Szymanowskiego w tych dobrach, tedy też beneficium juris, iako j. mc. panu podczasemu Wiłkomirskiemu y jch mosciom służyć ma pressya poniekąd, takoweż nieszczęście w majątnosci jas. wielm. j. mc. pana Wielhorskiego, kasztelana Brasławskiego, w miescie Horochowie, że jedynascie domow wjezdnych zgorzało, z kąd kontribucyą czopowego in toto exolvi niemoże, tedy ducta proportione tey ruiny jch mc. pp. exactorowie czopowego oddawszy, z tamtąd tego czopowego defalkowac powinni będą. Conflagratio w Klewaniu, desiderium j. mc. p. Wacława Siemaszka, tudzież szeleżne y czopowe przyszłe do przyszłego seymiku odkładamy, y tam na tamym terminie, tak szeleżne, iako y czopowe, plus offerenti puscic deklarujemy. Summa dwa miliony, od cara jego mosci Moskiewskiego przywiezione, ponieważ exulibus nie jest oddano, tedy napisze j. mc. pan marszałek nasz nomine publico nostro do xięcia j. mc. Czartoryskiego, wojewody Wołyńskiego, aby xiąże j. mosc tey summy na żadne insze largiczne assignatie niekazał dawać, tilko na szczegolne chorągwiom zapłatę wydane. Assignatie w teyże materiei y do j. mc. pana podskarbiego koronnego zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu napisac, aby na te pieniądze żadnych largicznych niedawał assignatiey, tylko na szczegolne same wypłacenie jch mc. panom żołnierzom zasług, a jeżeliby jakowe były przez jch mosciow insze wydane assignatie y pieniądze, na nie z tych milionow wzięte, tedy takowe przy rachunku przyjęte być niemaią, y na seymie jch mc. pp. posłowie nasi na quit j. mc. p. podskarbiemu niepozwolą. Declarujemy y to praesenti conventu jch mosciom wszystkim injuriatis od woyska Wiel. X. Lit., aby te summe, co teraz jch mc. panom commisarzom y panu plenipotentowi dajemy z czopowego, gotową nazad nam wrocili. Czopowe teraznieysze przez j. mc. pana Konstantego Szybńskiego y j. mc. p. Pałuskiego wybierane, in supplementum, tu do nas assignowanym,

przyłączamy. A że ta lustracya teraz fundamentum, iako lustrowac jch mc. panowie lustratorowie, czy na głowy, mają, et informationem niebierze, tedy na przyszłym da Bog seymiku relationis mamy invenire modum, iako sobie jch mosc w tey lustrathey postąpić mają. A teraz te laudum nasze j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac y ad acta podac zlecilismy. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia dziesiątego maia. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiej w te słowa: Mikołay Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Ktoreż to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego podawającego, a za moim urzędowym przyięciem, de verbo ad verbum, do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich iest wpisane.

Книга прод. Луцк. 1679 г., № 2204, л. 495, № 25.

LXXII.

Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго воеводства, отъ 9 декабря 1679 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привилегій православной церкви. О подтвержденіи права свободного выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца генвара десятого дня.

На уряде кгородскомъ в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ бурграбства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старо-

стинуками, stanowszy oczywiscie, jas. wielm. j. mc. xiąże pan Wacław Swiatopełk Czetwertynski, chorąży Żytomirski, y urodz. j. mc. p. Daniel Bratkowski, podstoli Bracławski, posłowie wojewodztwa Wołyńskiego graeco ruscy, instrukcyą sobie podawający od braci do j. kr. mc. p. n. m. y do Lublina na termin zjazdu, za uniwersałem j. kr. mc. determinowanego, z podpisami rąk tychże jch. mc. pp. braci obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego graeco russkich, daną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podali, tak się w sobie mającą: jnstrukcyą jas. osw. xięciu j. mc. Wacławowi Swiatopełkowi, Czetwertynskiemu, chorążemu Żytomirskiemu, urodzonym jch. mc. panom: j. mc. panu Andrzejowi na Poddubcach Hulewiczowi, czesnikowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Danielowi Bratkowskiemu, na uniwersał j. kr. mosci p. n. m. do j. kr. mosci od nas wszystkich obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego fidei graecae juratis posłom dana do Warszawy y do Lublina. Ponieważ j. kr. mc. pan n. m. gloriosam rem za wieku swego zyczy unionem occidentalis et orientalis ecclesiae, tedy instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch mc. pp. senatorów, aby za poważną instancją jch mosciów jego kr. mość pan n. m. concedat wolny przejazd do patriarchów świętych o błogosłownienstwo na to. Na którym concilium ponieważ ex impossibili patriarchowie święci być niemogą, aby czterech legatów od nich było, a teraz hoc negotium do seymu rejiciatur, pokornie proszą. Jch mc. panom posłom naszym juramenta przed majestatem Boskim in facie, nas braci obowiązanych eodem juramento obowiązujemy („Ne intret in judicium cum servis Dominus“), w żadne naymniejsze, ratione fidei, niewdawali się dyskursy, a jesliby też jas. osw. xiąże j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertenski, episkop Lucki, pasterz nasz, y inni jas. przewielebni w Bogu jch mc. episcopi prawosławni fidei graecae, iakieżkolwiek ratione fidei sine benedictione patriarchów świętych mieli formować dyskursy, przed Bogiem naszym protestamur y z tego pro rato et firmo mić niechcemy. Stauropigia y insze orientalis ecclesiae jura et privilegia, od nayjasniejszych antecessorów j. kr. mc. p. n. m. podane y ap-

probowane, aby za poważną instancją jas. wielm. jch. mc. panow senatorow, j. kr. mc. pan n. m. z demenciey panskiey chciał approbować, instabunt jch mc. pp. posłowie do jas. wielm. jch mc. pp. senatorow. Ponieważ nayiasnieyszi antecesserowie j. kr. mosci p. n. m. circa diplomata privilegiami liberam metropolity, episcopow prawosławnych zostawili nam electionem, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch. mc. pp. senatorow, aby za poważną do j. kr. mc. p. n. m. instancją circa eandem electionem libere rozsądiali. Pro ultimario zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby expont to jch mc. pp. senatorom, iż iak dziadowie, pradziadowie nasi, nayiasnieyszym antecessorom krola j. mosci p. n. m. wiernemi y zyczliwemi zostając poddanemi, na obronę Rzeczypospolitey przy dostojenstwie nayiasnieyszich antecessorow j. kr. mc. p. n. m. z każdym nieprzyjacielem Rzeczypospolitey, krew potokiem lejąc, żadnego po sobie naymnieyszey zrazy niezostawili szlaku, tak y my, stosując się eodem orbita, zdrowie, fortuny y ostatnią krwie naszej niedolaney reszte przy obronie Rzeczypospolitey, przy dostojenstwie j. kr. mosci p. n. m. efundere gotowismy. Zaczym przez jas. wielm. jch mc. pp. senatorow łaski y miłosierdzia j. kr. mc. p. n. m. żebrzemy, aby nas circa dipplomata, circa omnem libertatem, circa liberam fidem, ktora in libera hominis w każdym narodzie zostaje voluntate, j. kr. mc. pan n. m., zwłaszcza pod te nieszczęśliwe czasy, gdy tak wielu nas wygnancow, tak wielu spustoszone fortuny, tak wiele zony y działki w niewolę zabrane, chciał conservare. Nad te punkta, od nas jch mc. panom posłom naszym podane, do żadney naymnieyszey rzeczy przystępować niemają, tylko postanowione zgodnie proponere puncta w Warszawie y w Lublinie. Datum w Łucku dnia dziewiątego decembris stila nicaeno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono. У тоє инструкциі подписъ рукъ в тые слова: Dzierśław Alexander z Wysokiego Kaszowski, Bohdan Wroblewski, skarbnik Bracławski, Stefan Dyakowski, horodniczy Lucki, Elias z Dyakowski, Jerzy z Kozielska Puzyna; Jendrzey z Kozielska Puzyna, Theodor Uszak Kulikowski, Jakub Horodyski, woyski No-

wogrodzki, Jakub Wyhowski, Jakub Susło, Theodor Chodakowski, Stefan Piotrowski, Jan Mokosy Bakowiecki, Thomasz Ulanicki, brat starszy bratwa Łuckiego, Alexander Bałaban, Ostafi na Liniewie Liniewski, Krzysztoph Kulczycki, czesnik Latyczewski, Maximilian Bułyha, Jędrzey z Iwanowicz Wołk, Łukasz Wyhowski, do tego podpisuiesię, Konstanty Silniewicz, Gabryel Liniewicz, Jędrzey Susło, Dymitr Hołowinski, Dymitr Siennicki, Adam Zabokrzycki, Alexander Lesiewicz, Krzysztoph Szczeniowski, Mikołay Hulewicz, Jerzy Małachowski, podstoli Nowogrodzki, Elias z Borek Hulewicz, Kasper z Łopatyna Łopatynski, Zacharyasz Bohdaszewski, Ignacey Strzelnicki, Włodzimierz Kisiel, Stefan Borkowski, Andrzej Chłamota Woyna, Jan Strzelnicki, Samuel Hołowinski, Konstanty Hołowinski, Alexander Hulanicki, Samuel Boreyko Knerucki, Stepan Michalewicz, Antoni Kuporski, Theodor Wyhowski, Stephan Kopustynski, Michał Hulewicz, Jan Suszczanski Proskura, podczaszy Kijowski, Piotr Kurdanowski, Jan Medwedowski, Jan Jerlicz, Jarosz Jerlicz, Mikołay Łuskowicz, Stephan Czeczcel, Łukas Zkrzyszczowski, Adam Hulewicz z Wojutyna, Konstanty Hurko-Omielanski, Stephan Hurko-Omielanski, Mikołay Kniehininski, Daniel Hulanicki. Котораяжъ то обялята инструкторъци, за поданем и прозбою вышъ менованных ихъ мил. пановъ подавающихъ, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная

Книга грод. Владимир. 1680 г., № 1055, л. 781, № 496.

ПРИМЪЧАНІЕ. Этотъ актъ былъ уже напечатанъ въ моемъ „Отчетѣ“, помѣщенномъ „Университетскихъ Извѣстіяхъ“ за 1886 г.

LXXIII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ.

Reassumptio dawnych praw o religiey greckiey aby reassumowana była у oney liberum exercitium we wszystkich miastach.

Книга прод. Владимир. 1680 г., № 1055, л. 1389, № 812.

LXXIV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ уплаты податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недозволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятого, месяца декабря третьего дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, бурграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter urodzony j. mc. p. Wojciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum wojewodztwa Wołyńskiego, na seymiku

w Łucku, loco solito, w kosciele katedralnym zgodnie uchwalone, o czym te laudum, z podpisem ręki j. mc. p. marszałka, niżej wpisane, szerzey w sobie ma y temi jest inserowane słowy: My, rady, xiążętą, dygnitarze, urzędnicy, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik pro die tertia decembris, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzeni, post expeditam na seym, da Bog, przyszły, szczęśliwie odprawować się mający, jch mosciom pp. posłom naszym danej in publicis negotiis jnstructey, takowe ad bonum commune wojewodztwa naszego publicum postanowiamy y postanowiliśmy laudum, ponieważ trzy constitucie vigore szkod wojewodztwa Wołyńskiego, od woyska Xięstwa Łitewskiego cum declaratione poczynionych, vetant, aby wojewodztwo nasze do żadnych nieprzystępowało podatkow, non nisi perfecta od woyska Wielk. Xię. Lit. za szkody nasze satisfactione, a dotąd niesą te constitucye ad effectum przywiedzione, dla tego abysmy się niezdali być refragarii Reipublicae, pokazując aequalitatem inszym wojewodztwom, uchwalamy szescioro pogłownego, iednak te pogłowne, tak iako się niżej wyrazi, distinguemy, primario widząc jch mosciow pp. żołnierzow, do nas mających assignatie, przez częstę iezdzenie na seymiki ruinę, uchwalamy laudo praesenti dwoie pogłownego y troie podymnego na zapłatę tymże chorągwiom, na swiże cwierci assignatie mającym; y te obodwa podatki ab actu praesentis laudi mamy wydać in spatio niedziel szesciu, do wybierania ktorych naznaczamy exactorow z powiatu Luckiego: urodzonych jch mosciow pp. Andrzeja Czaplica, woyskiego Włodzimirskiego, drugiego j. mc. p. Stanisława Horbowskiego, miecznika Rzeczyckiego; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego y j. mc. p. Eustafiego Liniewskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. Michała Jełowickiego, syna zeszłego j. mc. p. Stanisława Jełowickiego, pisarza ziemskiego Krzemienieckiego, drugiego j. mc. p. Mikołaja Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego; do podymnego z Łuckiego powiatu: urodzonych jch mosciow pp. Pawła Zorzewskiego, miecznika Mozyrskiego, y Alexan-

dra Wolskiego, tak do terzanieyszey, iako y ostatniey, constituimus raty; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Marka Lubienieckiego y j. mc. p. Andrzeia Łychowskiego. Ktore to pogłowne y podymne według ostatnich ma być wydawane kwitow na chorągwie zaś y stare zasługi, abyśmy się zdali być *aequales* inszym woiewodztwom in *exolucione* podatkow, postanowiamy czworo pogłownego, a troie podymnego, ktore pogłowne y podymne, da Bog; aż po seymiku *relationis* dwiema ratami wydać obliguiemy się cum hac *declaratiōne*, iesli będziemy od woyska Wiel. Xięś. Lit. w szkodach naszych ukontentowani, *sin secus* przy prawie oponować się będziemy y onych wydać nieobiecuemy, do wybierania ktorych naznaczamy urodzonych jch mosciow pp. Daniela Hulewicza y Wacława Bronickiego z powiatu Łuckiego; a zasie Włodzimirskiego urodzonych jch mosciow pana Jana Kisiela y p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co y do pierwszej naznaczono raty; do wybierania zaś podymnego, tak pierwszej, iako y ostatniey, raty urodzonych jch mosciow pana Alexandra Dederkała y pana Alexandra Sebastianowicza destinuiemy, a do trzeciej raty pogłownego, ktore iesli stabit, z Łuckiego: urodzonych jch mosciow pana Stanisława Okorskiego y j. mc. p. Alexandra z Skoremina Porwanieckiego; z Włodzimirskiego: urodzonych jch mosciow pana Hieronima Siemaszka, p. Bernata Załęskiego, stolnika Nowogrodzkiego; z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co do pierwszej y do drugiej raty, constituimus. A że *fructus*, lubo mały, woiewodztwa naszego na wsparcie podatkow naszych jest potrzebny, *id est* czopowe, dla tego, niechcąc go *oblivioni tradere*, z powiatu Łuckiego *laudo praesenti* urodzonemu j. mc. p. Alexandrowi Bałabanowi za summe zł. osm tysięcy y pięćset arendowalismy, iednakże (*avertans super hostilitatem*), w tym jch mosciow assecurujemy, in quantum by przez to *damnum ferret*, defalcować tenebimus, ktoż podatku wybierania już czas a *prima novembris* zaczął się, z Włodzimirskiego powiatu wielm. j. mc. p. starosta Włodzimirski, *propter commodum nostri*, tak iako y pierwey, na siebie te

czopowe bierze; z Krzemienieckiego urodzonego j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, in virtute virum probatum uprosilismy y onego dexteritati, iako y pierwey, ten podatek committimus. A że inaequalitas w wydaniu podatkow Reipublicae przez woytowstwo Łuckie dzieie się, tedy praesenti laudo stanowimy, aby aequalitatem w wydaniu podatkow wszelakich cum nostro equestri statu trzymało; ponieważ y w tym diminutye podatkow niemnieysze bywa, przeto że szlachta, młyny y karczmy per arendam trzymając, onych exolvere niechce, dla tego praesenti laudo postanowiamy, aby też quote, iako y tenatores inszych karczem, do skarbu wnosili, sub poenis legum. In usitatam wzięli sobie jch mość pp. poborcowie praxim, że perceptarzow ad acta niepodają, dla tego praesenti consensu instigamus, aby abhinc sub poena centum marcarum ad cuiusvis instantiam na roczkach repetenda oblatowali, od których oblat burgrabowie solarium brać niepowinni. Na asignatie towarzystwa chorągwie usarskiey jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, z skarbu wydane j. mc. panu Dąbrowskiemu, j. mc. p. Kaminski, sędzia grodzki Krzemieniecki, administrator czopowego, zł. tysiąc pols. exolvat. Assignatia jch mosciow oycow bonifratelow Lwowskich, ponieważ dotąd niejest exoluta, dla tego constituimus praesenti laudo, aby j. mc. p. Bryski, exactor szeleżnego, juxta assignationem wypłacił jch mosciom summe, także j. mc. panu Żmudzkiemu, który za pracy y straty swoje, od wojewodztwa do Litwy ieżdząc, spendował, a dotąd condignam nieodebrał gratitudinem, tedy naznaczamy, aby j. mc. p. exactor szeleżnego zplacił jego mosci zł. trzysta pols. Podatek szeleżnego, ponieważ ad praesens stare niemoże, tedy do seymiku relationis materie te odkładamy. Maią respekt na podpadłą j. mc. p. Rafała Budziszewskiego, praesente laudo zł. pol. czterysta dwadziescia darujemy, y oney płacić temuż j. mc. p. exactorowi szeleżnego exolvere zlecamy. Ponieważ dotąd ob varias occasiones roczki w grodzie naszym niesądzili y nie sądzą się, a iustitia sancta vim patitur, dla tego uprosiliśmy j. mc. p. Athanazego

na Miączynie Miączynskiego, Łuckiego, Krzemienieckiego etc. starosty, aby nam, quam vitissime, sprawiedliwość świętą zbliżyć raczył, a roczki przypadające omnino sądzić kazał. Niemniysza y w tym krzywda dzieie się iey mosci-paniey Iwanickiey, sędzinie ziemskiej Czernihowskiey, że, post fata małżonka jey mosci, niektore miasta y miasteczka czopowego wydawać niechcą, dla tego laudo praesenti przydaiemy za subdelegata do exequowania executiey j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, terigena tegoż powiatu Włodzimirskiego. Wielka y przeto obywatelom woiewodztwa naszego y braci naszej dzieie się inconvenientia, kiedy jch mość pp. poborcowie, etiam sine respectu a conflagratis, wyciągają podatki, dla tego in universum kładziemy, aby według prawa conflagracye generaliter wszystkie in respectu jch mosciow pp. poborców byli przyimowane, et ne audeant jch mość pp. poborcowie extorquere conflagratis properi soluto circa reproductum iuramentum przyiąc, jch mość pp. poborcowie tenebuntur. Delatum nobis swiezo dwudziestu dworow domow co lepszych, w Klewaniu majętnosci jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Wołyńskiego, z ktorych podatek wydany być niemoże, tedy circa legem xięcia j. mc. conservando tych pogorzelcow praesenti laudo od podatkow uwolniamy, salva jednak solutione z niepogorzałych domow. Znaczna j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, tu w woiewodztwie dexteritas, kiedy, trzymając podatek czopowego, omnes connotował accidentias y nad tarife tysiąc kilkadziesiąt złotych pols. wniosł, tedy, in recompensam realitatis pro fide jego mosci reali za prace j. mc., zł. pięćset pols., excepto porękawicznego, dać deklarujemy. A że exactores szeleżnego, j. mc. p. Brzyski, j. mc. p. Piaskowski, sumopere in publico querelantur, mieniąc się być damnificati, tedy, condescendendo ad justitiam, zł. sześć tysięcy pols. praesenti congressu jch mosciom defalcujemy. Lustracya ponieważ ad effectum nie przyszła, tedy praesenti laudo postanowiamy, aby ultimum mogła sortiri finem. Multa na teraznieyszem zachodzili seymiku quaerimonia, kiedy jas. wielm. j. mc. p. woiewoda Sieradzki, wmie-

scie swoim Sokalu aggravat nobilitatem przez wybieranie, sive szlacheckich, sive od chłopskich wozow od każdego korca groszy sześć exactey, zaczym zlecamy to j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby nomine publico napisał list do jch mosciow, żeby od tego supersedować raczył a więcej nieaggrawował nobilitatem. Karczme jch mosciow oycow dominicanow Łuckich, nad Styrem w Łucku będące, circa privilegia libertatis conserwujemy et ab omnibus oneribus uwalniamy praesenti conventu nostro. Summe zł. pol. trzysta sześćdziesiąt y pięć y gr. piętnascie y pieniążkow dwanascie, ktore w skarbie, za urodzonego j. mc. p. Kazimierza Załęskiego, exactora pogłownego z powiatu Włodzimirskiego, j. mc. p. Theodor Kulczycki evincendo wojewodztwo zapłacił po seymiku, da Bog, relationis z naybliższych podatkow exolvere obliguiemy się, mianowicie z czopowego, ktore trzyma j. mc. p. Alexander Bałaban. Assignatia j. mc. p. Alexandra Urbanowicza, połkownika jego kr. mosci woyska Zaporozkiego, aby z podatkow na seymiku relationis przyszłym uchwalonych była wypłacona laudo praesenti injungimus. Niemnieysza y przez to obywatelom dzieie się krzywda, kiedy czeladź, tak męzkiego, iako y białogłowskiego stanu, za plus offerenti solarii, do żydow na służbę udaią się, dla tego postanowiamy praesenti laudo, aby ci, ktorzy u żydow służą y roznie się w browarach, przy miastach y wsiach bawią, inquadruplowali pogłowne sub poena peculatos ad cuiusvis instantiam repetenda. Tak tedy szczęśliwie nostrum praesens skonczywszy opus, zliczyliśmy j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby nomine publico te laudum, ręką swą podpisawszy, ad acta podał. Działo się w Łucku roku tysiąc szesceset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. U tego laudum podpis ręki j. mc. p. marszałka temi słowy: Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, ktorego laudum, za podaniem per oblatam wyszmianowanego j. mc. podawającego, a za moimim urzędowym przyięciem, do xiąg grodzkich Łuckich iest wpisane.

Книга врод. Лыцкая 1680 г., № 2206, л. 766, № 5.

LXXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ привиллегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подъ судъ судей, берущихъ взятки и награжденіи лицъ, обнаружившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго времени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы епископа луцкаго Гедеона Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему куска земли на пристройку къ кафедральному Луцкому собору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца декабра третего дня.

На уряде кгородском, в замку его кор. мил. Луцком, передо мною, Теодором Верещакою, бурграбим замку Луцкого, и книгами нинешними кгородским Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Wojciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam instruktią, od jch mość pp. obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego jch mość panom posłom, w teyże instructey,

niżey inserowaney, specyfikowanym, na seym walny Warszawski z podpisem ręki tegoż j. mc. p. marszałka daną, o czym taż instructia, niżey wpisana, szyrzey w sobie ma, i temi inserowana słowy: Instructia jch mosciom pp. posłom województwa Wołyńskiego, na seym, da Bog, przysły w roku tysiąc sześć set osmdziesiąt pierwszym, dnia czternastego januarji przypadaiącey, na terminie uniwersałem jego kr. mosci pro die tertia decembris naznaczony, zgodnie in loco solito obranym, dana, mianowicie: wielmożnym y urodzonym jch mosciom Stefanowi z Czarneć Czarneckiemu, pisarzowi polnemu koronnemu, Brańskiemu, Waniowskiemu et c. staroscie, Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, Łuckiemu, Krzepińskiemu et c. staroscie, Cetnerowi, chorążemu Czernihowskiemu, Pitrowi Mossakowskiemu, padczaszemu Wołyńskiemu, Konstantemu Bogusławowi Zubczewskiemu podczaszemu Nowogrodzkiemu, pisarzowi grodzkiemu Łuckiemu, y Hieronimowi Jełowickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, dana y zgodnie pozwolona. Prawica Naywyższego Pana szczęśliwie nam panującego et sub felicibus onego alis a całą Rzeczpospolitą singulariter protegens, nietyło nam wiernym poddanym, ale y całemu swiatu optima auspicia o nas gdy inaugurantur, tedy jch mość pp. posłowie nasi ante omnia jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, pro indefessis sudoribus et laboribus imieniem naszym nayniższe oddadzą dzięki y oraz onegoż upraszać będą, aby nieustawał w dalszych pracach circa conservandum Reipublicae bonum, ktorego sudores aby ta prawica Boska secundowała, tam in sago, quam in toga, wszyscy pokornę do Pana Naywyższego wnosimy prozbę. Aże discordia, omnium malorum origo, regna divellit, upraszać będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby między temi, ktorzy, bona privata publicis anteponendo, Rzeczpospolitą na publicznych obradach trudnią, authoritate pańską interponere raczył, żebyśmy unanymi sensu et animo całość oyczyzny promovere tueri et defendere mogli. Edocti tak wielą przykładow, jako siła constitucji szkodliwych ultra mentem et scitum Rzeczypospolitey per contumaciam panow marszałkow poselskich in volumen legum

wchodzi, injungimus serio jch mosciom panom posłom naszym, aby do tey przysięgi, którą prawo na marszałkow poselskich y deputow constituit (przy ktorey to przysiędze, aby na terazniejszym seymie zaraz ante omnia exequowana była, staną jch mość pp. posłowie vel cum periculo seymu). Caveatur lego przyszłego seymu wolna w trybunale koronnym, w każdym regestrze ante omnia każdemu z marszałkiem poselskim y deputatami, actio hoc addito, jeżeliby się trafiło pod czas takiej sprawy ktoremu kolwiek iednemu albo kilkom z deputowanych do constituciey być deputatami w trybunale, aby nietylko ad dandam sententiam nienależeli, ale też careant po wszystek czas activa voce, poki się sprawa nieskończy. Conducet y to ad securitatem Rzeczypospolitey, która z rąk marszałka poselskiego fata sua odbiera, aby każdą constitucyą, zgodnie przyętą y podpisaną, ad requisitionem każdego posła przekopiować dał marszałek poselski, potrzebującemu podpisał, które że naybardziej iednę transformowac cum praejudicio praw dawnych. Drugie extra mentem Rzeczypospolitey in favorem privatorum publico damno wpisywać -zwykli, po skonczonym seymie pokilka niedziel nad niemi zasiadając, injungimus jch mosciom pp. posłom serio, żeby to lege caveatur, aby j. mc. p. marszałek immediate po pożegnaniu krola jego mosci szedł z skonczonemi y podpisanemi constitucyami publice ad acta, y tamże zaraz podał, sub nullitate seymu y constituciey, jeżeliby z niemi zabierał moram. Pomaga do tey szkody Rzeczypospolitey tak pozne przy swicach zasiadanie, zaczym obliguiemy amore oyczyzny y posteritatis jch mosc panow posłow, aby, tam pravum morem odstąpiwszy, upraszali jego kr. mość o ranne zasiadanie y wczesne sessiey solvowanie, nigdy niepozwalając na swiecie, chyba przy samym pożegnaniu jego kr. mosci. Zlecamy y to jch mosciom pp. posłom, aby instent ad ordines regni, żeby to lege publica iako naybardziej obostrzono było, in quantum by j. mc. p. marszałek poselski, za wydanym po sobie pozwem sprawić się niechciał y miał byc contumax, tedy na takową condemnatę ex cancellaria regni żadne juris suffragia wychodzić y owsem executyą

non obstantibus quibusvis exceptionibus juris exequowana bydź ma. Niemiała in mora do różnych diffidenty occasio, a na tym publici boni procrastinatio, przyciska nas do tego, abyśmy jch mosciom pp. posłom naszym serio to zlecili, aby nad czas dawnym prawemznaczony y obmyślony, to jest, nad sześć niedziel obrady seymowe nietrwały y owszem aby, po wyisciu niedziel szesciu, naymnieysza seymu niebyła procrastinatio. Jako z jego kr. mosci pana naszego miłosciwego około dobra Rzeczypospolitey czułości y starania wszelkie odbieramy in futurum iako nayszczęśliwsze dowody Reipublicae integritatis, tak merendo dalszy oycowski iego affekt, jch mość pp. posłowie nasi summopere instabunt ad ordines regni, ut jura maiestatis według opisu praw in integro sint y żeby onych convulsio iako naybardziej obostrzona była. Należy y natym Rzeczypospolitey aby omnium ordinum regni sancita per senatus consultum niebyli znoszone y owszem in integro conservovane, a cobykolwiek przeciwko temu stać się miało, innane te irritum censebitur. Do całości Rzeczypospolitey iako summopere copia militans est principale fundamentum, tedy jch mość pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci pana nasz miłosc., aby woyska natenczas będącego niezwiiano y owszem in integro, tak iako na ten czas iest, conservowano. Aequalitas Rzeczypospolitey naszej summa est do spólnego oncy że juwamen pobudka, zaczym jch mość pp. posłowie nasi ante omnia upomnieć się mają u Rzeczypospolitey, aby assecuratya wojewodztwu naszemu, od wojewodzow Wielk. Xięstwa Litew. dana, roborowana prawem y przeszłemi constitucyami obwarowana, jako nayprędzey satisfactya odnieść mogła, poki tedy skuteczna wojewodztwu naszemu względem krzywd, od woyska Xięś. Litew. poniesionych, niebędzie obostrzona y niestanie się satisfactia, poty etiam cum periculo seymu do żadnych obrad Rzeczypospolitey niepowinni będą przystąpić, ale ante omnia satisfactionem et executionem sancitorum urgebunt. Prywaty zas żadne w tak piłnym około całości Rzeczypospolitey pieczołowaniu, aby żadnego niemieli mieysca, ciż jch mość pp. posłowie nasi instabunt. Niemnieyszą y w tem woie-

wodztwo nasze czuie y ponosi aggrawacyą, gdy, przeciwko wyraźnemu prawu, jch mość pp. kommisarze do wojewodztwa naszego wydali assygnacye, przetoż jch mość pp. posłowie nasi seryo z Rzeczypospolitey expostulować będą, aby takowe convulsiones legum in posterum niezachodzili y żeby jch mość pp. kommisarze praesentis convulsionis dali rationem, a in posterum aby takoweż convulsiones sancitorum regni niezachodzili, ineant modum cum Republica. Iż w terażniejszych obrotach Rzeczypospolitey malis viciniis scisnionej omnia media poratowania iey sunt tentanda, suplikować mają jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby ordinibus regni takowe podać raczył media, jakoby ad instar consilium Tyszowieckiego, tam interna defensio Reipublicae, jako y ab extra subsidia formowane bydz mogły optime de Republica meriti. Jako w Rzeczypospolitej naszej de nexu legum powinni mieć zasług swoich condignam gratitudinem, tak jch mość pp. posłowie nasi cum omnia sedulitate domawiać się będą, aby juxta constitutionem roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, w miesiącach in arena martis Rzeczypospolitey służącym ludziom naznaczony, nie komu inszemu tylko wojskowym ludziom przywileja wydawane były, sub nullitate eorundem privilegiorum, et in contrarium uproszone privilegia pro nullis canseantur, instabunt. Wolność civium Reipublicae nostrae justitia crevit, przetoż aby ta justitia, per quam regna regnant et per abusum regna differunt, in suo esse zostawało, y iako nayskuteczniej conservovana była prima cura regum et rerum publicarum. Aże wszystkie prawa koronne y wojewodztwu naszemu osobliwie służące, quam maxima sedulitate są opisane y wszelka całość quam strictissime obostrzona, a zatym barzief morum et personarum, niżeli legum jest potrzebna correctura, tedy instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby constitucyą o corrupcyach trybunalskich deputatow w tym punkcie meliorowana była, w którym wina nietylko na sędziego upominki seu potius corruptią biorącego, ale też y na tego, kto onę dawał, wskazywane byli, ale żeby prawo ad praesens in perpetuum służące uchwalone było, żeby ten, który dawał corruptye,

nietylko karany niebył, ale jeszcze praemium jakowe otrzymał, który sędziego perjurum wyiawi, convictia zaś onego tylo cum duobus nobilebus aby była, lege publica cavebitur. Więc y to jch mość pp. posłowie nasi promoverere mają, aby jch mość pp. deputaci, non se motis arbitris, ale przy stronach sentencję swoją dawali. W wojewodztwach Kiiowskie, Bracławskie y Czernihowskie, że a primo intuitu z wojewodztwem naszym jednym że prawem sądzi się y zawsze też wojewodztwo jedno przy drugim mają swoje connexio y conserwaty omnium palatinatum, po odsądzeniu się ktoregokolwiek wojewodztwa, continuabuntur, tedy aby et in futurum miesiące, pomienionym wojewodztwom służące, in quantum by tych sprawy wojewodztw desinere miały y wakowały, nie sprawom wojewodztw koronnych. ale wojewodztwu naszemu należały, sub nullitale judicatorum. Jeżeliby też Reipublicae ad pristinam ordinationem tribunaliam przyjść nie miało, tedy jch mość pp. posłowie inibunt modum cum Republica, jakoby miesiące na te wojewodztwa, które się jednym prawem sądzą, złączone były, aże nie tak judicata, jako executio rerum judicatorum, tardant sprawiedliwość świętą, tedy in causis profugorum do zapisow y innych privilegiatis, gdyby jakowa nastąpiła condemnata, urzędowi, na executią zjeżdżającemu, impugnatis executionis non nisi oppositione jurium, a ignorantiae, non nisi a persona jurevicta, aut ejus plenipotente in scripto currere ma; a gdy na takową remissyę dalsza stanie condemnata, judicium competentens skuteczną y nieodwłoczną executią uczynić ma y będzie powinno, sub privatione beneficiorum et jurisdictionum. Registr compositi judicii w trybunale, jako swiżo przeszłą constitucyą zniesiony jest, tak y na tenczas, aby taż constitucya in suo esse zostawała, jch mość pp. posłowie nasi domawiać się będą powinni. Ich mosciom pp. posłom naszym y to serio injungimus, aby j. mc. p. podskarbi wielki koronny reddet rationem jeżdżenia swego do postronnych krajow, to jest, do krola jego mosci Francuzkiego, a przytym aby rachunek zupełny uczynił Rzeczypospolitey, gdzie jednak onemu aby niebył dawany, poki się w rachunku tota Respublica na seymikach

relationum nieprzeży. Każda rzeczpospolita, że copia militari zawsze tuetur et praesidiis, przetoż zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, ut ineant modum cum Republica jakoby miasta pograniczne, a mianowicie wojewodztwa naszego metropolis Łuck, y najbliższe granicy zamek Krzemieniecki municyą opatrzone y restaurowane byli. Do zatrzymania wolności plurimo sanguine elaboratorum et cardinarium tych że wolności niemniej należy y to, aby acta publica ad dispositione plebejorum nieprzychodzili, przetoż aby żadnymi officyalistami, tak w grodach, jako y ziemstwach, tudzież y regentami plebei niibyli, cisz jch mość pp. posłowie nasi quam maxime instabunt, żeby to na ten czas prawem obostrzono było, aby takowych urzędów niesmieli trzymać plebei et titulum nobilitatis ullatenus sobie nieprzywłaszczali, sub poena colli et confiscationis bonorum, ad cuiusvis instantiam decernenda, y takowemu do swej woli chłopstwu cum summo periculo oyczyzny addunt calcar swobody, przeto, aby lege publica zniesione z swojemy libertacyami wszelakiemi byli, supplicabunt jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey. Nervus belli że jest potrzebny summopere, a w tak w scisłym czasie et inopia subditorum trudna na contribucyą, domowiać się będą jch mość pp. posłowie, aby trybunał skarbowy w wojewodztwie Wołyńskim lege publica naznaczony był, na którym omnes exactores, retentores contributionum publicarum absque omni dilatione respondere tenebuntur. Deflagrata że lege publica ex ratione compassionis mają od wszelakich podatkow do lat czterech amnistyą, słusznie też jeden drugiemu compatiendo w wojewodztwach y powiatach od pogorzelcow podatkow niewybiera, a że w skarbie koronnym abjurat takowych nieprzyimują, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby w takowych adflagratis abjuratach niebyli trudnemi, ale iuramenta od nich takowe pro persoluto przyimowane byli. Moneta że pospolicie w każdych panstwach przy odmianie oncy niemnieyszą zwykła przynosić detrimentum, pretoż, aby tak iako na ten czas idzie, aby i dalej trwała, domowiać się jch mość pp. posłowie nasi.

Cła, seu potius myta, sine fulcro legum wybierane, że summopere aggravant cives Reipublicae, przetoż iż Wiel. Xięś. Lit. niesłusznym tych ceł wybieraniem w Brzesciu od przechodzących z Korony rzeką Bugiem statków obywatelów koronnych y województwa Wołyńskiego uciążyło, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby in futurum zkassowane były, a z wybranych aby j. mc. p. podskarbi Rzeczypospolitey wszystkiej należyty uczynił rachunek. Laudum województwa Wołyńskiego naszego, actu praesenti uchwalone, publicum bonum promovens, iako zgodnie od nas postanowione jest, tak aby constitutione regni in omnibus regnis (?) et articulis approbowane było, serio jch mość pp. posłowie nasi domowią się, w czym obligamus jch mosciów. Jako nic niemasz słusznieszego nadto, aby sanguine merentes de Republica do dalszych zasług przychęceni byli, tak od jego kr. mc. p. naszego miłosciwego y od jch mosciów pp. hetmanów zalecone, promotebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby do tytułu nobilitatis przypuszczeni byli, et hoc diademate insigniti zostawali, excepto p. Dupergera; oraz też y to promotebunt jch mość pp. posłowie, aby to lege było cautum, iż gdyby który w usługach Rzeczypospolitey in arena martis, albo nic, albo mało co służący, insigniis nobilitatis był ozdobiony, tedy przynajmniej cztery lata continue w woysku zostawać et mereri de Republica powinien będzie. Statut koronny, in volumine legum, przez Januszowskiego edito, znaydujący się, de scartabellis aby znowu reassumowany był y we wszystkim zachowany był in suo esse, adhibebunt curam cisz jch mość pp. posłowie nasi. Xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, odważne, cum dispendia zdrowia y substantiey, mirita, luce meridiana clariora, lubo same przez się de Republica omnem gratitudinem demeruerunt, lecz y my jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby omni sedulitate instent do iego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, iakoby strat fortun recompense, iako naskuteczniey, otrzymał. Xiężę j. mc. p. wojewoda Wołyński, za bytnością swoją na stolicy Moskiewskiej, quantum bono publico praestitit w odebraniu z rąk Moskiewskich tak wielkiej prowinciey y w zatrzymaniu

przyiazni cara Moskiewskiego, że nam to dobrze iest wiadomo, zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby do krola j. mc. p. naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey instancją wniesli za xięciem j. moscią. żeby prac y kosztow swoich condignam odniósł gratitudinem; także cokolwiek na te koszty erogował de proprio, aby mu to circa calculationem expensorum przyjęto było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Uważając iako znaczną niemaleą substanciey stratę hisce temporibus et iniquitate factorum Reipublicae jas. wiel. j. mc. p. Stanisław na Koniecpolu, wojewoda Podolski, tak od czasow dawniejszych w dobrach ukraińskich, iako y teraz, swiżo, per avulsionem Jazłowca dzisieyszą wojewodztwa Podolskiego dislimitacją, poniosł y dotych czas niemnieysze przez częste obozowania y woysk koronnych w dobrach jego dziedzicznych Mikulinskih, Tarnopolskich y innych, nieprzyiacielowi poblizszych, consistencie, ktore tam jure belli et necessitate Reipublicae, z ostatnią zgubą substanciey jego, ad excubias zostawać muszą ponosić, zlecamy to panom posłom naszym, aby gorącą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y stanow koronnych wniesli instancją, aby pomieniony j. mc. p. wojewoda Podolski, iako civis, tak antenatis suis, iako y osoby swey meritissimus, słuszną od Rzeczypospolitey za tak wielkie straty swoje odniósł recompense, iakoby do dalszey Rzeczypospolitey usługi, którą y teraz z tey reszty substanciey, ktorey mu nieprzyiaciel niezagarnął, indefesso studio zasczyccza był zgodnieyszy. Niezalecają zasług y strat znacznych ruiny substanciey jas. osw. xięcia j. mc. Konstantego Korybuta na Zbarażu y Wisniowcu Wiszniowieckiego, wojewody Bełzkiego, erga Rempublicam wyswiadczonych y podiętych, gdyż same przez się majestatowi jego kr. mosci pana naszego miłościwego y całej Rzeczypospolitey przez merita xięcia j. mc. patent, kiedy, opusciwszy domowe zabawy, niefolgując swoim przyrodzonym xięciem wczasem, oco tak pod Żurawnem, iako y w innych ciężkich Rzeczypospolitey przypadkach, już prawie pożegnawszy swoje oyczyste progi, ochoczo do tak wyuzdanego na utrapioną oyczyznę Turczyna szedł nieprzyaciela

traktaty, przez co condignam meruit od majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey mercedem, za którym instabunt jch mość pp. posłowie nasi do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey, aby tak zacnego kawalera, in Republica bene merentem, w osobliwym mieć raczył respekcie. In sago et toga, cum multo sudore et maximo dispendio fortunarum, nec non vitae periculo jas. wielm. j. mc. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Bracławskiego, in Republica merita wszystkiey Rzeczypospolitey dość objasnione, wyciągają po nas tego, abyśmy jch mosciom pp. posłom wojewodztwa naszego zlecili, aby cum omni sedulitate domowili się tego jego kr. mosci pana naszego miłość. y Rzeczypospolitey, aby z nadwreżenia fortun onego iakakolwiek stanęła recompensa, a dzierzawa Swiniuszka w dobra ziemskie obrocona była, albo summa w tych że dobrach naznaczona była Odważne merita panu y Reipublicae przez jas. wielm. j. mc. p. Lubomirskiego, chorążego koronnego, wyciągają po nas, aby jch mość pp. posłowie nasi instent do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey o należyta bene merentibus gratitudinem. Jas. wielm. j. mc. p. Czarnecki, pisarz polny koronny, quantum praestitit boni in Rempublicam, każdemu jest nietayno, zaczym zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby virtutem jego mosci jego krol. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey sequatur gratitudo. Wielm. j. mc. p. Athanazego na Miączynie Miączynskiego, starosty Łuckiego, indefesso sudore in arena martis wyswiadczone czyny, wyciągają tego po nas, aby jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey wniesli instantyą, jakoby do dalszych takowychże ku oyczynie bene meritorum przychęcony był. Zadne merita wielmożnego j. mc. p. Stefana Zahorowskiego, starosty Włodzimirskiego, brata naszego, in Republica, ktore nietylko nam samym, ale barzicy majestatowi jego kr. mosci pana naszego m. y całej Rzeczypospolitey wiadomo, respectowi y łasce panskiey także Rzeczypospolitey zlecamy y jch mosciom pp. posłom naszym injungimus, aby condi-

gna jego mosci od Rzeczypospolitey doszła gratitudo, adhibebunt curam jch mość pp. posłowie nasi, aby przynamnie in parte gratitudinis dworek, w Lublinie na ulicy panny Mariey jch mosci będący, także w Sokalu drugi, aby ab omnibus oneribus, civilibus et Reipublicae, był uwolniony et bonis terrestribus był incorporowany. Miasto Czortkow, dobra dziedziczne jch mosciow pp. Potockich, jas. wielm. j. mc. kasztellana Kamienieckiego synow, iako ochoczo na zaszczyt Rzeczypospolitey ultimum vitae alimentum iest oddane Portae Othomanicae, tak też w całej Rzeczypospolitey, mianowani jch mość pp. Potoccy itidem ochoczey y prędciey mercentem gratitudinem, za ktoremi jch mc. pp. posłowie nasi iako naygruntownieyszą wniosą instantią, aby łaską jego kr. msci y całej Rzeczypospolitey wsparci byli. Wielmożny j. mc. p. Władysław Sapicha, Czerwonogrodzki, Sokalski starosta, że jeszcze in hucusque z skarbu Wielk. Xięś. Litew. rodzicowi swemu za wieży tatarskie nieotrzymał gratitudinem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby się onemu w tym dostateczna stała satisfactya, y summa trzydziestu tysięcy złot. pols. skutecznie wypłacona była. Znacznym jas. osw. xiążę j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertynski, episkop Łucki y Ostrogski, prototroni metropoliey Kijowskiey, w nabożeństwie y w restaurowaniu domow Bożych zostając przykładem, do nas, braci, na seymik teraznieyszy zgromadzonych, suplicował, abyśmy przez jch mosciow pp. posłów naszych instancją naszą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłość. y całej Rzeczypospolitez wniesli za jego moscią, aby w zamku wiszszym Łuckim gruntu wolno mu było na sażni pięć przyjąć wzdłuż, a wszyrz tak, iako sama w sobie cerkiew ma s. Jana Bohosłowa katedralna, przymurowanie oney, żeby przestronnieysza była, w czym my wszyscy, widząc xiążęcia j. mc. słuszne być petitum, na to zgodnieśmy, nemine contradicente, zezwolili y do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłość. także całej Rzeczypospolitey przez jch mosciow pp. posłów naszych instamus, aby to per constitutionem na seymie teraznieyszym było confirmatum, do czego jch mość pp. posłowie naszy pilnie mają adhi-

bere curam; gdyż hoc opus dla pomnożenia chwały Bożej przez nas pozwolone, miłosierdzie Naywyższego Pana, przy obrazie Nayswiętej Panny w Studziannym nie jednemu pokazane, promovet nas do tego, abyśmy cultum Supremi Nominis, jako mogąc, w tamtym mieyscu nie tylko promowowali, ale y rozszerzali, przetoż jako naybardziej o to instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby wioska Matoszcze, secundum foundationem temu mieyscu należąca, volumine legum ratificowana była. Wszyscy słuszną mamy mieć compasyą nad bratem naszym j. mc. p. Alexandrem Bałabanem, który nietylko ex annatis suis, ale też y sam przez się optime de Republica meretur, iż za nobilitacyą niejakiegoś Alexandra Bałabana y iego starożytność domu y samey osoby onego powaga jakowys discrimin cierpieć musi, przetoż aby ten Alexander Bałaban jakim inszym tytułem uszlachcony był, jch mość pp. posłowie nasi serio instabunt y prosić będą, aby tandem aliquando te tak słuszne desiderium nasze efekt otrzymało. Wielką j. mc. p. Weglinskiego dzierżawy Hnidawy ruine deferunt jch mość panowie jego kr. mosci, z ktorey że tak ciężką co rok ad errarium publicum de proprio peculio hyberny y kwarty wypłaca portionem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, żeby nieodwłoczną z seymu tego mogła mieć lustratyą, iakąkolwiek też inną folgę dla iakoweykolwiek reparaty. Zasługi jego kr. mosci y oyczyźnie, od samey młodosci aż dotych czas w woysku Rzeczypospolitey wyswiadczone, urodzonego j. mc. p. Andrzeja Gęsickiego, porucznika chorągwie wilm. j. mc. p. starosty Łuckiego, żołnierza dobrze zasłużonego, aby iakąkolwiek prac swoich mógł mieć nagrodę w nadwerezonym zdrowiu reclinatorium, jch mość pp. posłowie nasi wniosą instancyą do jego kr. mości pana naszego miłosciwego, aby grunta, nad Sanem pod Przemyslem leżące, przez j. mc. p. Gęsickiego u j. mc. p. Hyckiego, rotmistrza jego kr. mosci, za summe dwanascie set zł. pols. kupione, lennym prawem confirmowane byli, a on sam do dalszych woiennych czynow przychęcony został. Non exolevit recenter zeszłego sławney pamięci j. mc. chorążego Kijowskiego perennatura pamięć, który per vitae tempora et

decrepitae, na ostatek, niefolgując aetati, wszystek swoy wiek impen-
debat studio Reipublicae fatig y trudow codziennych nieoszczędzając
y ad mirabundam cum discrimine vitae ważąc in victimam gloriae
jego kr. mosci y Rzeczypospolitey otuche słuszenie meruit, aby te
słuszne y wielkie sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijowskiego
opera finis łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey coronaret, bo
nietylko zdrowie, ale substancją, to jest, pod czas pakt Hadyackich,
według woli jego kr. mości Kazimierza, pusił kozakom włosci dwie
Taborowske y Murzynbrody, in vim recompense assecurowany od
jego kr. mosci, pirwszy maiąc wakans pensją, od jego kr. mosci y
Rzeczypospolitey trium millium sobie nadaną, kontentował się, że
tedy te primos vacantes obiecane mors praevenit, de justo expedit,
aby jch mość pp. posłowie swoją majestat panski jego kr. mości
sollicitowali prozbą, aby za tak odwagi znaczne y ważną substan-
cyę dla dostoiensstwa jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, pod-
ług teyże constituciey tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego roku,
taż pensya y sukcessorom j. mc. służyła, poki obiecanym wakanssem
straconey substanciey sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijow-
skiego non recompensabit, iakoż y słuszná, boć y successorow swoich
sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kiiowskiego stante jeszcze
vita teyże jego kr. mosci y Rzeczypospolitey sacravit usłudze. Urod-
zonego j. mc. p. Alexandra Niewstroja, łowczego Starodubskiego,
odważne na usłudze Rzeczypospolitey wojenney wyswiadczone dzieła,
jako omnem a Republica merent gratitudinem, tak y po nas łatwo
dostąpili tego, aby jch mość pp. posłowie nasi wniesli do jego kr.
mosci instancją y całej Rzeczypospolitey, aby dworek onego, w
miescie Włodzimirzu będący, ab onere civili był excypowany y do
dobr ziemskich był incorporowany; jch mość pp. posłowie interpo-
wać się mają za j. mc. p. Rozniatowskim, łowczym Żytomirskim,
ktory, ob rationem boni publici pod czas Chocimskiey, rodzonego y
syna et non postremam partem własney utracił substanciey, functus
officio rotmistrza, zaczym o panski jego kr. mosci pana swego mi-
łosciwego uprasza respekt, aby tak za takową utratę mógł sortiri

consolacyą. Gdy bene meriti in Republica nostra cives condignam odbierają gratitudinem y jego mc. p. Ohiy Tyszkiewicz, ab ineunte aetate stateczny w słudze Rzeczypospolitey żołnierz, wnosi instancją przez nas y jch mosciow pp. posłów naszych, aby zasługi chorągwie niegdy zeszłego j. mc. p. Jana Kłopowskiego na assignacją niegdy jas. wiel. j. mc. p. Leszczyńskiego, podskarbiego koronnego, summy zł. pols. szesnastu tysięcy osmiudziesiąt szesciu groszy dwóch y pieniędzy szesnastu, do których on był deputatem, a reszty z tcy assygnaciey osmiu tysięcy osmiuset złotych do tych czas nieodebrał y owszem, dochodząc tego, niemało substanciey swoiey utracił, jako o tym taż assygnacya y różne decreta testantur, iako nayprędzey z skarbu Rzeczypospolitey do rąk tegoż j. mc. p. Ohya wypłacone byli, y on sam za straty swoje ukontentowany został. Urodzony j. mc. p. Franciszek Kazimierz Wysocki, czesnik Sochaczewski, w legaciey do Turek że niemało zdrowia y substanciey uronił, jch mc. pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby mu przynajmniey własne expensa onego nagrodzone były. Niemniey y za j. mc. p. Czeczelem, który przez czas niemały rotmistrzem był, jego kr. mc. suplikować będą jch mość pp. posłowie nasi, aby mu zasługi, w starostwie Łomżyńskim zatrzymane, y drugie na assygnacyą z kwarty, na pastwiskach Bonhef daney, iako nayprędzey wypłacone były. Jedyne iest benemerentium de Republica merentium de Republica solarium, gdy widzą, iż successores bene meritorum antecessorow swoich plurimo sanguine et sudore nabytą cieszą się substancją. Dość odważne niegdy godney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, sekretarza jego kr. mosci, woyskiego Włodzimirskiego, do cara Tatarskiego Kazigiereia, sławnego bohatera, z wielką odwagą y potomnym wiekom sławną y pożyteczną odprawione od nayiasniejszego Zygmunta Trzeciego, z łaski Bożey krola Polskiego, poselstwa, summa pięć tysięcy zł. pols. na dobrach krolewskich, w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim, leżących: Dubnie, Wołochach y Wolce Dubińskiej, naznaczona y constitucyą approbo-

wana subsecuta est, ktorych dobr żaden niepowinien był adire, pokiby ta summa successoribus wypłacona nie była, aże j. mc. p. Stanisław Oleszko, syn pomienionego j. mc. p. Oleszka, potomkom jey mosci panicy Joanny Owłoczymskiej Michałowej Lubienieckiej, siestrzenicy swoiey rodzoney, zapisał, a terazniejszey possessor tych dobr jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Podlaski, summy successorom nieoddawszy, post extinctum jus advitalitium j. mc. p. Oleszka odebrawszy, tey summy in hucusque nieoddaje, przetoż jch mość pp. posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta satisfactio do rąk urodzonego j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, rodzica tych, ktorym ta summa iest zapisana, iako nayprędzey doszła, albo żeby ta summa zapłacona została, albo possessione memoratorum bonorum był investitus, czemu aby lege publica per cautum było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Urodzeni jch mość p. Konstanty Zbierkowski, miecznik Kijowski, y j. mc. p. Hieronim Siemaszko że zasług, z urodzonym Hanenkiem zasłużonych, in hucusque nieodebrali, ale tylko remisse z trybunału do sądu seymowego otrzymali, wnoszą instancją przez jch mosciow pp. posłów naszych, aby według constituciey Grodzienskiej, takowe remissy ante omnia sądzone były. Jak dalece swawola zageciła się chłopska, że zasmakowawszy sobi swawolą, per multam annorum seriem przez rebelliją kozacką w wojewodztwie Kijowskim trwającą, wszelakich sposobow do wybicia się z poddanstwa szukają, jako y teraz novissime poddani wsi Jaskiewicz, na gruncie ziemiey Piątkowskiej, w wojewodztwie Kijowskim, powiecie Owruckim, będącey, in pacifica possessione haereditaria terrestri, aż do roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego zostającey, ad mała narata iakowes sobie sub titulo alieno uprosiwszy z kancelaryi koronney przywiley z possesiey p swego urodzonego j. mc. p. Wenturego na Hansku Hanskiego za stawney a dziedziczney successorow zeszcłego j. mc. p. Alexandra Cieklinskiego, wybiiając się cum summo periculo w tamtych krajach buntow, pana swego własnego pomienionego j. mc. p.

Hanskiego aggressi sunt, ogniem dwor y wies spalili, szlachty kilku pastrzelali, a jednego na smierć z rusznice zabili, y inne violentie popełnili, tedy instabunt serio jch mość pp. posłowie nasi, aby Respublica, zabiegaiąc tanto malo jego mc. p. staroscie tameyszemu Owruckiemu, sive Żytomirskiemu, osobliwą na to injungunt animadversionem, y żeby nietylko przeciwko takowym rebellizantom, ale też przeciwko motoribus et facitoribus, onym iako nayprędszy registr, termin y processum naznaczył. Ciż jch mość pp. posłowie nasi za panem Jakubem Smilwantem, kapitanem jego kr. mosci, wniosą instancją, aby in recompensam zasług onego browar we Lwowie na gruncie karmilitanskim, na Krakowskim przedmiesciu, pod s. Marcinem, od wszelakich podatkow uwolniony był. Także za sławetnym Stefanem Lauruszewiczem, mieszczaninem Lwowskim, który wprzod niemałą summę na okup de proprio Turkom wyłożył, a potym czas niemały u tychże Turkow w zastawie zostawał, przez co wszystkie chudobe stracił, aby od wszelakich podatkow, ceł, myt, we wszelakich mieyscach koronnych Polskiey libertowany był, y dziatki onego też łaską jego kr. mosci y Rzeczypospolitey okryci byli, ponieważ iuż sam w bardzo podeszłych zostaię leciech. Koncząc tedy tę instrukcyą nasze, pewni iestesmy, że wrodzony panu nam szczęśliwie panującemu ku tey oyczyźnie innatus et educatus est affekt, przy łasce Naywyższego Pana do dalszey conservaciey panstwa, sobie od Boga powierzonego, a swobod y wolności naszych, sił y sposobow, w czym aby nieustawał, iako pater patriae, iterum iterumque, przez jch mość pp. posłow naszych humillime upraszamy, a jch mosciom pp. posłom naszym, quam plenissimam daiemy plenipotentiam, aby circa protegendum Reipublicae bonum, cum tota Republica zgodzając się pro tempore et existentia rei, obrade miłej oyczyźnie obmyślali. Działo się w kosciele katedralnym Łuckim, roku tysiąc szescset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. У тоєй інструкції підпис руки єго мил. пана маршалка тими словами: Woyciech Stanisław z Czermiua Czerminski,

podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъ менованого его милости подающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луц-есть уписана.

Книга град. Луцк. 1680 г., № 2206, л. 753, № 4.

LXXVI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 1 сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войскамъ. О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго католическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градобитія. О сборѣ чоноваго. О производствѣ люстраціи. О поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ. О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу податей въ кассу Волынского воеводства. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со сборщиковъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ первого, месеца септембра первого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верепакою, бурграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania go xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich, подаѣ per oblatam laudum jch mc. panow obywatelow wojewodzswa Wołyńskiego, na seymiku die prima septembris communi omnium consensu namowione, o czym te laudum niżej wpisane,

z podpisem ręki tegoż j. mc. pana podawającego, szyrzey a dostateczniey w sobie obmawia y temi iest inserowane słowy: My, rady, dygnitarze, xiązeta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik pro die prima septembris anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, ad continuationem przypadający, do Łucka in iocum solitum consiliorum zgromadzeni, inhaerendo przeszłej prolongathey tego seymiku takowe ex communi omnium conseusu namowiamy y stanowiemy laudum. Naprzod wiadoma j. kr. mc. panu n. m. y całej Rzeczypospolitey nieznosna krywda wojewodztwa naszego od woyska Wiel. X. Lit. nietylko per aggravationem et damnificationem, wojewodztwu temu praejudiciose illatam, ale też per elusionem, przeciwko wyraźnemu prawu, tak wielu commisiey, constitutiemi naznaczonych, o te tedy krzywdę naszą lubo iudice tota Respublica moglismy zatrzymac podatku Rzeczypospolitey vigore constitutionum, jednak parendo j. kr. mc. pana n. m. woli y niechcąc deesse zadłużoney oyczyźnie, tudzież iunocenter cierpiącemu woysku koronnemu, na wydanie podatkow Rzeczypospolitey zaworowalismy, iednak, nieubliżając diligentey naszej w tey sprawie expostulationem fraternam z jch mosciow, użylismy y uprosili e medio nostri j. mc. p. Stanisława Zielńskiego, podczaszego Brasławskiego, aby, na comissyą blisko przyszłą Grodzienską ziechawszy, satisfactionem u jch mc. naszych mił. panow y braci nomine nostro upomnia się, w czym expeditia od nas dana informabit j. mosci, a pro viatico j. mosci naznaczamy zł. trzysta, na ktore assignatia od j. mc. pana komissarza naszego będzie wydana. Respectując na ucisk ludu pospolitego, dla ktorego podatki Rzeczypospolitey z ciężkoscą wydawac przychodzi, contributią pogłownego z terazniejszey raty ad diem ultimam septembris proroguiemy, cum hac jednak declaratione, iż ktoby et in hoc spatio tego niewydał, tego cum poenis, in lege descriptis, jch mosc panom poborcom requirowac wolno. Trzecią zas ratę tego podatku tak deklarujemy, iż początek wydawania ma się zacząć a prima januarij, a trwac ad ultimam januarij, aby in hoc spatio wydane byli retenta dawne. Iż

do tego czasu odszukane bydz niemoga, upraszamy z między siebie j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, aby, iako plenipotent wojewodztwa całego, vigore laudi praesentis postanowiony, tych retent dochodził, salvis quitationibus, gdzie pokazane będą. A otrzymawszy decreta, aby przez subdelegatów, od jch mc. pp. podstaroscich postanowionych, dobra jurevictorum per executionem fortem, finalem et indilatam odbierał y komput odebranych summarum vel bonorum na reasumptiā seymiku teraznieyszego importował. Doniesiona nam iest querella jch mosci duchowienstwa, iż nad constitutiā podatek pogłownego wypłacać muszą, deklarujemy tedy, aby clerus, tam romani, iako et graeci ritus, nad constitutiā praetextu pierwszych kwitow aggrawowany niebył, y jch mc. xięża vicaryowie, ktorzy dwóch set złotych intraty niemają, aby więcey nad pięć złotych, iako constitucya opiewa, niedawali. Respectując zas na spezy jch mc. panien zakonnych klasztoru Łuckiego, ktore około murowania kościoła erogować muszą, jch mosc samych od płacenia pogłownego od osob tylko w klasztorze będących y czeladzi jch mosci uwolniamy, dobr iednak y dzierzaw jch mosciow w to nieincludując. A że niektórych jch mosc calamitas ognia przypadkowego dotknęła, iako to xięcia j. mosci Andrzeja Swiatopełka Czetwertenskiego, j. mc. Heliasza Łonskiego, chorążego ziem Pruskich, generała j. kr. mosci, j. mc. p. Jana Wołczkiewicza Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Wolskiego, j. mc. p. Wacława Czaplinskiego, j. mc. p. Jana Iganskiego, j. mc. p. Andrzeja Bieleckiego, j. mc. p. Ancutę, jey mc. panię Narbutową, j. mc. p. Andrzeja Strzyżewskiego, j. mc. p. Daniela Hulewicza y innych zas jch mosciow, przez pobicie zboż od gradu, similis calamitas tetigit, iako to: jas. wielm. j. mc. p. wojewody Podlaskiego, w niektórych majętnosciach starostwa j. mosci Kowelskiego; jas. wielm. j. mc. pana pisarza polnego koronnego w majętnosci j. mosci Serehowskiej, u j. mc. pana Piotra Kozickiego, u j. mc. p. Daniela Hulewicza, j. mosc panią Wolską, podstoliną Kiiowską, y innych jch mosciow, lubo tu ktory mianowany nieiest, kogokolwiek Pan Bog lubo ogniem, lubo gradobiciem nawiedzić raczył, ex compassione fraterna od po-

datku Rzeczypospolitey uwolniamy, y ktorzy conflagrationem passi sunt do czasu, prawem opisanego, a tych ktorzy gradobic do przyszley, da Pan Bog, za rok crescentiey; ta jednak libertacya ma byc praevijs juramentis, per subditos expletis, a w ktorychby dobrach juramentum sinistre praestitum było y to z lustratiey pokazało się, takich dobr possessores, cum triplici pensione et poenis, podatek Rzeczypospolitey refundere powinni będą, y tym jch mosciom, ktorzy podatek Rzeczypospolitey nad czas, laudo publico oznaczony, przetrzymali, a po expiratiey tego czasu conflagratia, albo gradobicie zaszło, ta libertacia służyć niema. Defecta zas, ktore na wypłacenie tarify jch mc. panom poborcom niewystarzą, z podatku czopowego założone byc mają. To też laudo praesenti declarujemy, iż wydawszy dawno uchwalone pogłowne, gdy in futurum contributiones publicas namowiac przyidzie, alio genere contributionum onera publica zasłonic zechcemy, nomen et genus pogłownego excludendo, a nic więcej niepozwalając. Trzeciey raty od umarłych y tych, co się rozeszli, pogłowne płacone byc niema, iednak nil derogando laudis anterioribus et excepto modo contributionum, ktore tak, iako się zaczęły, wybierane bydz mają. Czopowe aby na przyszły rok suo ordine wydawane było, uchwalamy, ktorego prowent puszczony j. mc. panu Jerzemu na Liniewie Liniewskiemu, bez wszelkiey defalki, excepta hostilitate, quod Deus avertat, na złotych dziewięć tysięcy w powiecie Łuckim; w powiecie zas Włodzimirskim przy wielmożnym j. mc. p. staroscie Włodzimirskim, ktory przed tym trzymał, zachowujemy; j. mosc nad sumnę, w przeszłym kontrakcie wyrażoną, zł. dwiescie więcej wypłacic powinien; z Krzemienieckiego zas powiatu j. mc. panu Stanisławowi Kaminskiemu kontrakt y na rok przyszły proroguiemy, a j. mc. nad sumnę, w przeszłym kontrakcie mianowaną, ma przyczynic złotych trzysta. Łustratią, per constitutionem pozwołoną, do effectu prywodząc, obieramy y upraszamy z między siebie jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Alexandra Jełowickiego, stolnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Woyciecha Stanisława z Czermina Czerminskiego, podczaszego Parnawskiego,

podstarościę grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Stefana z Wysokiego na Kaszogradzie Kaszowskiego, podsędka Włodzimirskiego, j. mc. p. Konstantego Mikołaja Szybńskiego, horodniczego Kiiowskiego; z powiatu Włodzimirskiego: j. mc. p. Jana na Zahorowie Zahorowskiego, sędzigo ziemskiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Jana Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, sędzigo grodzkiego Włodzimierskiego, j. mc. p. Szymona Rządewskiego, komornika granicznego Włodzimierskiego, j. mc. p. Marka Lubienieckiego; z Krzemienieckiego powiatu: j. mc. p. Stanisława Kamńskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Stanisława Zagorskiego, j. mc. p. Dominika Bieleckiego; którzy to jch mosc tę lustracją zacząć mają ab actu praesenti za niedziel szesc, zaczynając od miast co znaczniejszych, praevio juramento coram judicio castrensi Luceoriensi super fidelitatem officii sui, a po dokonczeniu oney rejestra lustrowanych dymow, z których contributia Rzeczypospolitey płacona być może, ad acta powiatu należytego podać powinni. Za kommisarza wojewodztwa naszego obieramy y upraszamy wielmożnego j. mc. p. Stefana na Malowie y Łukowie Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, rotmistrza j. kr. mosci, przed którym jch mc. pp. poborcy podatkow terazniejszych rachunki swoje czynić powinni, aby jego mosc, informatus będąc, distribute assignatij, do wojewodztwa wydanych, ordinował ktore officium jego mosc do podatkow terazniejszych y assignatij, do nich wydanych, należec ma. Gratitudinem zas jego mosci na przyszłym, da Pan Bog, seymiku obmyslec będziemy gotowi. Niemalą wojewodztwo ponosi uymę (de subditis profugis legatur), tak fortun prywatnych, iako podatkow Rzeczypospolitey, przez swawolne podanstwo, którzy uciekają od panow swoich, tak robot sobie należytych, iako podatkow publicznych unikają, takowey tedy zabiegając licentey, postanowiamy, aby każdy z majętnosci swoiey miał na to animadversyą, y ieżeli takowy przechodzący poddany znaydowac się będzie, aby wszystko odebrać y na swoy pożytek obrocic wolno było, tylko samego, z żoną y dziećmi, do pana własnego odesłać, o ktore zabranie rzeczy prawem nikt, gdy sam poddany do pana odesłany

będzie, turbowany bydz niema, co, aby uniwersałami odgłoszone było, j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecamy. Iż wiele jch mc. pp. extractow spraw swoich z xiąg ziemskich Łuckich potrzebują, przeto leżenie tych xiąg secundum usum, in lege descriptum, y przesuszenie onych j. mc. panu pisarzowi ziemskiemu Łuckiemu zlecamy. Takoważ concurrentia o wyjęcie spraw wielu jch mosciow z xiąg Drobotowskich, z których extractow wydawac niepodobna, bo są barzo popsowane, iednak j. mc. p. podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, ad requisitionem cujusvis, tam in persona sua te xięgi otworzyc wolen będzie, y tego munimentu, który bendzie potrzebny, przy sobie kazac szukac, y iesli iakowe znaydą się tego munimentu vestigia, przez attestatią swoję to objasnic, similem facultatem dajemy i j. mc. p. pisarzowi grodzkiemu Krzemienieckiemu, aby xięgi grodzkie Krzemienieckie dla reparatiew ich mógł movere y, iako naylepiey będzie mógł, collocowac. Propositie wielmożnego j. mc. p. starosty Łuckiego, ratione fortificationis miasta Łucka y obmyslenia securitatis, tak od nieprzyiaciela koronnego, iako od ludzi swawolnych grassujących, iż ad bonum publicum spectant, mile przyimujemy; których namowienia, iż czas terazniejszy capere niemoże, do seymiku naybliżey, da Pan Bog, przyszłego reponimus. Possessores Tynnego, indebite unikając ciężarow Rzeczypospolitey cum praejudicio wojewodztwa, do ktorego antiquitus te dobra należą, per manifestum limitem rzeki Słuczy do wojewodztwa Kiiowskiego, ktore non contribuit, referują się, aby tedy do tych dobr executia skarbowa zwiedziona była y jurament eo nomine w grodzie Łuckim wykonany, iako prawu pospolitemu sprzeciwny, nullitatis subsit, deklarujemy. Deduxit nam j. mc. p. Stanisław Szaryusz Łazminski, skarbnik Halicki, połkownik j. kr. mosci, iż majętnosc j. mc. Uchowick antiquitus należała do powiatu Włodzimirskiego, aby tedy jch mc. pp. exactores powiatu Łuckiego tam się nieinteressowali, laudo praesenti deklarujemy. J. mc. pan Stanisław Kaminski, poborca, administrator czopowego powiatu Krzemienieckiego, iż wojewodztwu dostateczny rachunek y satisfactiā uczynił, przeto j. mosc y succesorow j. mosci z tego podatku

perpetuis temporibus laudo praesenti quitujemy. Jch mc. pp. posłow, na przeszły seym od nas proszonych, nietylko wojewodztwu naszemu, ale całej Rzeczypospolitey multoties wyswiadczone merita in gloria perennare godne, którym y my na ten czas, in argumentum wdzięcznych serc braterskich lubo in proportionatum za spezy jch mosciow gratitudinem, resztę z podatku szeleżnego, u jch mc. panow administratorow będącą, ofiarujemy. Do jeżdzenia na executie ad retentores z jch mc. pany poborcami pro tunc naznaczamy jch mc. panom administratorom szeleżnego, j. mc. pana Stanisława Okorskiego, a jch mc. panom adminitratorom subsidii primae rathae j. mc. pana Woyciecha Kobylanskiego, in posterum zas jch mc. panom podstaroscim pro atbitrio suo subdelegatow naznaczac wolno będzie. Mając respekt na zasługi w Rzeczypospolitey j. mc. p. Jana Bakowieckiego, starożytnego obywatela wojewodztwa naszego, nie mając za ten czas in promptu w czem większym wyswiadczyć j. mosci affectow naszych braterskich, tak samego j. mosc ze dworem, iako y poddanych j. mosci, od podatkow wszelakich Rzeczypospolitey, tak pogłownego, iako y podymnego, ktorekolwiek są już przez nas umowione, uwolniamy. Z pewnego porachowania przychodzi summa czterysta złotych urodz. j. mc. panu Mikołajowi Hieronimowi Gołynskiemu, miecznikowi Halickiemu, porucznikowi chorągwie jas. wielm. j. mc. p. podskarbiego nadwornego, ktore powinny być wypłacone za assignatią j. mc. pana commisarza naszego. Mając politowanie supra paupertatem conventu jch mc. oycow bernardynow Łuckich, zlecamy j. mosci do odebrania retent na domie Ormianskim w Łucku, przez j. mc. p. Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, per executionem evincowanc. A że dla nawały podatkow y zągęszczonych do wojewodztwa naszego assignatij skarbowych in tam brevi temporis spatio dalszego wypłacenia się z długow Rzeczypospolitey concludere niemożemy, przeto seymik terazniejszy ad diem decimam nonam februarij w roku, da Pan Bog, przysłym odkładamy, na ktorey continuatiey w dalszych podatkach namowic się mamy. Et in hoc temporis spatio jch mc. pp. poborcy

z rachunkami swemi u j. mc. pana comisarza comparere, y dostatecznie wyrachowac się powinni, a z gotowemi rachunkami reassumpti seymiku czekac; także perceptarze, ktore jeszcze do xiąg niepodali, podac, wczym wszystkim na reasumptio, da Pan Bog, przyszło seymiku naszego comparare y juramenta supra fidelitatem exactionis et realitatem rachunkow y perceptarzow swoich wykonac. Ktore to laudum nasze, communi omnium consensu namowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich ad noticiam omnium podac zlecamy. Działo się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, prima die septembris. У того лядумъ подпись руки в тые слова: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki. Котороежъ то лядумъ воеводства Волинского, за поданемъ вышъ менованого его мил. pana маршалка кола рыцерского, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть инсеровано.

Книга грод. Луцкая 1680 г., № 2208, л. 405, № 1.

LXXVII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 19 февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ люстраціи. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ второго, месеца февраля двадцатъ першого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верещакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek na ten czas wojewodztwa Wołyńskiego кола рыцерского, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich подаѣ per oblatam laudum jch mc. obywatelow wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik, pro die decima nona praesen-

tium, z przeszłego seymiku rellationis prolongowanego, naznaczony, in locum solitum zgromadzonych się, ex communi omnium conseusu postanowione, z podpisem ręki swoiey własney, o czym te laudum niżej wpisane szyrzey w sobie obmawia, prosząc, aby przyjęto y do xiąg wpisane było; a tak ia, urząd, te laudum, ad akta przyimując, czytałem, ktore tak się w sobie ma: My, rady, dygnitarze, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, siechawszy na seymik, dnia dziewiętnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo naznaczony, z przeszłego seymiku rellationis prolongowanego, ktory y na ten czas nieskonczony, ale prorogowany od nas ad diem infrspecificatum, a to dla tego, aby cursum consiliorum nostrorum do požądanego mogliśmy przywiesc terminu, kiedy, ex communi omnium consensu et unitis votis in loco solito consultationis, między sobą, propter ulterius commodum, takowe wojewodztwa całego definivimus media. Bacząc, iż jawne tego uniknąć niemożem, co dla usługi y zaszczytu Rzeczypospolitey dobrze zasłużeńi od oyczyzny in suae vim gratitudinis merentur, y owszem non degeneris będąc wojewodztw inszych, ale aequales, przeto aequaliter, na insze patrząc wojewodztwa, chcemy mercede każdego sua alere, y na to, niemając pewnieyszego inszego sposobu, podatek za czwierci teraznieysze takowy per laudum publicum naznaczamy y postanowiamy, aby podymne szescioro, a medio aprilis anni praesentis wybierac zeczęte, a zas dnia dwunastego augusti kończące się, na zapłatę jch mc. pp. woyskowym oddało; do ktorego wybierania niżej specificowanych naznaczamy jch mc. pp. poborców całego wojewodztwa, osobnych jednak w każdym powiecie, iako to, w Łuckim: j. mc. p. Michała Drozdenskiego Hulewicza y j. mc. p. Alexandra Stupnickiego; w Włodzimirskim: j. mc. p. Jacka Szymanowskiego y j. mc. p. Stefana Gostynskiego; w Krzemienieckim: j. mc. p. Michała Jsernickiego y j. mc. p. Mikołaja Ledochowskiego. Lubo tedy probatos in fide wszystkich zgodnie byc uznalismy, iednakże, chcąc wygodzie animis braci wszystkićy, juramento jch mosciow obstringimus; ktory jurament takie w sobie complectitur rotham:

„Ja, n., przysięgam Panu Bogu, w Troycy Świętej Jedynemu, na to, iżem functio poborstwa mego wiernie sprawował, niodkogo nad prawo y powinosc więcey niewziął, ani brac mam, przyczyniając sobie extraordinarium proventum, y iakom nie przywłaszczył, ani wymysłał pożytku y zysku innego, krom ordynaryinego groszowego y kwitowego, prawem et laudis pozwolonego, ni na kim nie per extorsionem, albo długie zatrzymanie expedytiey, niewymagałem, pieniędźmi publicznemi wojewodztwa niehandlowałem, ani na swoy pożytek obracałem, cokolwiek z osob szlacheckich, duchownych utriusque ritus, iako y poddanstwa plebeae conditionis, mieszczan, żydow y ich czeladzi oboiey płci, browarnikow, hultajow, ludzi luznych, kupcow przeieżdżających y od towarow jakichkolwiek wybrałem sprawiedliwie, wniosłem y oddałem za assignatiami y ordinatią seymiku, iako nie przy sobie nie zostawiłem, żadnego podstępu w rachunkach nieuczynilem, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana“. Ktorzy to jch mc. pp. poborcowie przyszłego podymnego, takowy, po wykonaney przysiędze, w wybieraniu mają zachować porządek: aby nie według dawniejszych przed sobą kwitow, ale dawne in toto zachowawszy dymy y kwity, połowę lustrowanych y attestacyą autentyczną jch mc. pp. lustratorów pokazanych do dawnych powinni przyłączyć dymow, gdzie, na przykład, sto dymow znajdzie się, przez nowę lustratię dymow nierachując kwitow, to ex medietate zaraz płacic należec będzie powinno. Ciż jch mc. pp. poborcy conformować mają perceptarze swoje, aby się zgodzali z regestrami, do grodow podanemi od jch mc. pp. lustratorów. Ponieważ tedy jch mc. pp. poborców juramento et laudo circumscripsimus, aby inviolata virtute et fide z nami się obchodzili, za słuszną rzecz uznawszy, aby constitucya na seymie Grodzienskim o lustratiey generalney dobr krolewskich duchownych y swieckich w wojewodztwie Wołyńskim swoy efekt wzięła, żeby też każdy candide aequaliter et realiter z dobr swoich wypłacał podatki j. mc. panom poborcom, tedy pomienioną takim sposobem reassumujemy lustratią. Ktora ex variis revolutionibus statkować niemoże, ale w

jednych dobrach mieć musi accessum, a w drugich decessum, dla tego pomienioną lustracją w lat dwie naznaczamy iterować, przy osobliwej tedy lustraciey lub jch mc. panów lustratorów dawnych zachowanie, lub nowych obranie pro libitu zostawujem. Ze też justitiae et acquitatis iest każdemu, quod suum tribuere, vetante lege publica o zeszłych od jednych do drugich majątności poddanych, tedy wydanie onych zostawujem, takim jednak sposobem, iż iesliby, po zaszłej lustraciey, chłop z majątności jednej do drugiej odebrać miano, tedy wydawający powinien próbować poborcy od tego, komu wydał, autentycznym grodowym kwitem y swoje dać poborcy listowną attestacyę sub fide, honore et conscientia, że prawdziwie wydał; co odebrawszy, j. mc. p. poborca nie ma się upominać za takie dymy, przy rachunku zaś swoim z j. mc. panem commisarzem, kwitem y attestacyą, kto diminuit, zasłaniać się będzie powinien. Lustracya zaś takowym się ma zaczynać sposobem, aby miasta, miasteczka y wsi, tak j. kr. mc., iako duchowne y świeckie, aequaliter wszystkie lustrowane byli przez jch mc. pp. lustratorów terazniejszych, w tymże laudum wyrażonych, ile kiedy pierwsi obrani jch mc. pp. lustratorowie, przyjąwszy na się hanc provinciam lustrationis, żadnego razu non condescenderunt ad revisionem, y do executiey nie iest to prawo przywieziono; przeto nie tylko injuria publica gravis, ale et privatorum, którzy płacą ustawicznie z wielką ciężkością y uprzykrzeniem poddaństwa podatki. Inni zaś jch moc majątności osiadłe mało, albo nic, ad proportionem osiadłości, dają in publicum, co jest nie tylko contra aequalitatem, ale et justitiam; gdyż jch moc nie według kwitów tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego, kiedy wojewobstwo przez nieprzyjaciela funditus zdezolowane było, temi zaś czasy za łaską Bożą, pod szczęśliwie nam panującym j. kr. moscią, dodawszy kraje nasze, przychodzą doskonałości, y ztąd od Styru y za Styru, dla ustawicznych podatków wydawania pro injustitia et proportionem osiadłości, schodzą y tam osiadają, y tuteysze dziedziny zostawują pusto, dla czego panowie własnymi pieniędzmi za nich zakładają kontribucie; przetoż na seymiku terazniejszym, in fundamento prawa, chcąc ser-

vare aequalitatem y świętą sprawiedliwosc w podatkowaniu, za povszechną naszą zdodą, poztanowiamy revisionem fidelem et sanctam majętnosci naszych, sine omni exceptione personarum, tak aby żaden z nas tey u siebie jch mc. panom rewizorom niebranił lustratiey, declarując każdego pro rebelli prawu pospolitemu, ktoby z nas nie dopuscił takowey lustracyi y iako cum rebelli prawu pospolitemu prawnie postąpic sobie mamy. Chąc tedy subdola et perversa pohamowac ingenia y ich studia et artes malevolos compescere, gdy non erubescant damnificare publicum erarium, ato tym sposobem, żeby sub praesidio modestiae publicum u nich vitium vitare niemogło, kiedy, wpędziwszy kilka chałup do iedney gospodarzow, dla bytnosci jch mc. pp. lustratorow, płacic za nich denegant, na takich jch mc. panom lustratorom taki dajemy sposob, aby, gdziekolwiek pustki pokazane będą, ktore, iesli dawne albo niedawne, łatwo ich poznać może tam, tedy jch mc. pp. lustratorowie woytowi we wsi iedney gromadney z ludzmi staremi dwiema przysiądz każą corporati juramento, iako ta pustka prawdziwie dawna nie na oszukanie lustratiey publiczney, ani dla rozkazu zeyscia panskiego, oni sami, za wiadomością panską albo gromady tey tam wsi, z sweywoli zeszli y zchronili się. W miastach zas y miasteczkach woytowie y burmistrze, także po wszystkich jurisdictiach, jurisdictiam krolewscy, duchowni y swieccy simili modo z czeladzią dworską postąpic sobie będą powinni. Także magna nomina jesliby aequaliter presequi lustratiey dopuscic niechcieli, o czym drudzy dubitant bracia, czego iednak dexterrima generositate jch mosciow non ominamur, tedy poty żadnego podatku wydawac niemamy, ale owszem, gdyby był wydany, zatrzymac tenemur, poki jch mosc takowey z nami nieporównają się rewiziey. Maiąc animadversyą osobliwą na prawo, ktore in praesentia et cum consensu wszystkich stawało, widząc tedy nietylko według prawa justam, ale też y dla auctiey tariffy proficuum lustrationem wojewodztwu, nie inszy ad executionem oney providemus progres tylko fidelis oyczyzny et probatos in actionibus viros declaramus lustratores juratos z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Jana

Olizara Wołczkiewicza, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Kaszowskiego, podsędka Włodzimirskiego, j. mc. p. Andrzeja Czaplicza, woyskiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Alexandra Bałabana; z Włodzimierskiego: j. mc. p. Konstantego Szlubicza-Załęskiego, podstolego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika graniężnego Włodzimirskiego, j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Jana Karola Bieleckiego, którym jurament w te jest napisany słowa: „My, n. n. n., przysiegamy Panu Bogy wszechmogącemu, w Troycy Sw. Jedynemu, na tym, iż my lustracją te, na którą iestesmy consensu totius congressus na seymiku w Łucku dnia dwiętnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo obrani, fideliter, nie respectując na bogatego, ani na ubogiego, na krewnego blizkiego y dalekiego, na pana qualiscunque praeeminentiae, nieobawiając się prawa, przeciwko nam postanowionego, gniewu, ani pogroźki nieuważając, także praemium żadnego ni od kogo niebiorąc, ani brac spodziewając się, ani też z gniewu y przyiazni, ale, według Boga sumienia y cnoty przyrodzenia, expediowac dymy, także prawdziwie spisowac, a spisawszy każdy do swego grodu z odnego rejestru podawac powinni, tak nam Panie Boże dopomoż y niewinna męka Syna Bożego“. Ponieważ tedy już jch mc. pp. lustratorowie w kole braterskim, in conspectu totius nobilitatis, przysięgę swą wykonali, restat już officio et oneri sibi imposito correspondowac. A czas naznaczony zaczynac lustratę a die vigesima sexta praesentis, zieżdzac się zas wszyscy mają do swoich powiatow pryncypalnych miast, ziazdom y seymikom uprzywilejowanych, y w tych swoje zaczynac będą rewizją toties, quoties prosząc jch mosciow y obligując powinnością cnoty szlacheckey, niemniej bojaznią Bożą y miłością świętey sprawiedliwosci, aby wiernie et exacte zaczęta prosequowali lustracją; będąc zas in executione officii, sine aggravatione poddanstwa obeyse się mają, samą tylko contentując się ludzkością. Ponieważ należyte mają od nas viaticum, obligantur jednak moderno laudo ciż jch mc. pp.

lustratorowie, aby ad diem decimam quintam konczyli necessario tę swoje revizyą, ktorych fide, honore et censcienia obowiazujemy, aby nietylko na przysięgę, juxta rotham fidelitatis wykonaną, ale, na podsciwość swoje y bojazn Bożą mając reflexią, fideliter et exacte wszystkie dymy, bogate y ubogie, spisywali, y registra porządnie y należycie w powiatach swoich authentice spisywali, y te stacye odprawionej rewizyey w miastach, miasteczkach y wsiach autentyczne pieczętowane dawali. Inquantumby się (quod absit) favorabills pokazać miała lustratio ex iterata revisione, tedy niżej mianowanego j. mc. pana instigatora obligamus, aby in fora compententi agat, iako contra perjuras. Ktorem to jch mc. panom lustratorom gratitudinis z teraznieyszego czopowego każdemu po zł. czterysta postanawiamy, ktorey assignatie od j. mc. p. commisarza naszego seorsive pro parte sua odebrać będą powinni. J. mc. zas. p. commisarz omnem ma adhibere authoritatis suae diligentiam, żeby naznaczone solarium rąk każdego jch mc. panow lustratorow, sine ulla procrastinatione, protractione et dilatione, ale co nayrychley doszło. Że zas należy, żeby wojewodztwo o prawdziwey y pilney jch mc. pp. lustratorow informowało się lustratye y dalszy koło podatkovania namowiło sposob, seymik in virtute pirszego, ad hunc solum actum namowienia porządku w podatkach, ad vigesimam augusti diferrimus, salvum dawnego zachowując marszałka directionem, przed ktorem obligamus, aby podatki tak dawnieyszey, iako y teraznieyszey exactey, mogli effectuari za wypłaceniem jch mc. panow poborcow. Więc życzymy j. mc. panu Stefanowi na Malowie y Lukowie Zahorowskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, commisarzowi na ten czas naszemu, aby konwokowawszy ich mc. panow poborcow sine mora rachunki z jch mose ad finem reducere raczył; z ktorymi już zaczął, a z drugimi, iesli niezaczał, żeby serio zaczynał pilnie inquirendo, dla czego effugiunt, nieczyniąc dosyc obligacyi swoiey, wszyscy generaliter, ktorzykolwiek jakożkolwiek lub przez administracyą tknęli się podatkow. Ktoryby zas z jch mc. panow poborcow niestanał do rachunkow y niechcił rationem dac exactey

swoich, j. mc. pan commisarz ma go podac instigatorowi publikowac infrascripto na delacie, tak rachunkow chcącego czynic, iako po uczynionym z reszty u siebie zostającey płacic denegantom. A że sancitorum omnium anima est executio, przeto naznaczamy instigatorem publicum całego wojewodztwa j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, aby jurata fide, którą sie obliguje, wszystkie sposobił in bonum wojewodztwa iako nayżyczliwiey okazye, chcąc bowiem bardziey miec go negotiis nostris addictum et attentum, przysięgą takową involvimus j. mosci: „Ja, n., przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Świętey Jedynemu, na tym, iż ja, tak impugnatorow lustratiey, laudo publico w Łucku na seymiku, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima nona februarij odprawującym się, postanowionej, iako też corrumpujących jch mc. panow lustratorow, także corruptie biorących (za doniesieniem sobie ad notiam certam), tudzież podatek, do skarbu należący, przez j. mc. pp. exactorow zatrzymających, bez wszelakiego respectu, niespodziewając się od nich żadnego podatku, jure adigere y według laudum prawa pospolitego repetere powinien będę. Jako ni od kogo brac nic niebędę, ani obietnicy ni od kogo przyjmowac, ale, sine exceptione personarum, bez respectu na krewnosci, przyiazni y nieprzyiazni sąsiedztwa, ochraniać nikogo niebędę, ale intentioni seymiku moją pilnością wiernie respondebo et meo attendam officio, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Syna Bożego“. Po wykonaney tedy j. mc. pana instigatora przysięgi, ut fiet attentior et alacrior w dochodzeniu, in vim laboris powinien jego mosc z terazniejszego, ktore pro tunc currit, czopowego zł. polsk. czterysta, ktore tenże j. mc. p. commisarz nasz wyżej pomieniony curabit, aby bez żadney zwłoki doszły ręk jego mosci; w dochodzeniu zaś interesow wojewodztwa, iesliby istniał de proprio errogare y iawnemi producere miał liquidacie regestrami, tedy te mamy j. mc. gotowizno refundere osobliwey z retentowych, iesliby miał ich doysc, summ, obiecując miec w ukontentowaniu j. mc. względ. Przestrzegac tedy powinien wyżej rzeczony j. mc. p. instigator, aby iako tym, co do

lustratiey należawszy, aequaliter pozwalac lustratiey, niezechcą upominac się powinien, tak też retenta wszystkie dawne, począwszy od sądow skarbowych, ktore się odprawowały pod laską godney pamięci j. mc. pana Jsaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, albo ktore actis tylko constare mogą, tak aby wszyscy retentores, ex praedictato na innych płacących patrząc, swoje płacili retenta, vindicare et evincere ma per executionem na substancyach y honorach retentorow. Do ktorey executiey powinni być w każdym powiecie jurati nobiles possessionati, subdelegaci podani zas być mają od każdego starosty, albo podstarościogo tamtego starostwa powiatu. Przeszłe zas podatki, na przeszłym seymiku declarowane, wydac tenemur, i któżkolwiek ieszcze niewydał, ad medium martium czas proroguje się oddania; do ktorego czasu jch. mc. pp. poborcy, nikogo niedepactując, sine poenis odbierac powinni. Przeszłych zas podatkow jch mc. pp. poborcy, ponieważ in gremio wiekie na się mieli quaerimonia, że nad instruktarz do towaru, liquorow różnych rozne extorserunt exactie, także y od kupcow przechodzących, przez co commercia ustają, goscinnie dla zdzirstwa odwraca się, miasta ubożeją y w handlach swoich upadają. Dla tego postanawiamy, aby jch mosc pp. poborcy, cokolwiek sobie pozwolili nadzwyczajne pogłowne, krom osob, ktore do exactiey należały, także z czeladzi żydowskiey oboyga płci y hultajow, do skarbu wniesli, przysięgłszy, iako więcey od nikogo nadto niewzięli, krom tego, co winni są in hanc juramenti rotham, iaka iest inserowana o jch mc. panach poborcach superius. A jeżeli by się pokazało, że dowodami skutecznymi przez te miasta, ktore praetendunt sobie w tym injuriam, że brali od osob pomienionych y tenorum rozmaitych, a do skarbu niewniesli, tedy vindicare w sądzie jakimkolwiek, lub w trybunale koronnym w regestrze fiskalnym, albo ubi de jure venerit competentius w sądach ziemskich, albo grodzkich, ktoregokolwiek powiatu wojewodztwa Wołyńskiego u jch mosciow, j. mc. pan instigator publicis tenebitur. Maiąc też wzgląd na stałe propter bonum wojewodztwa naszego y wielkie prace et studia jch mc. pp. posłów ziemskich, na przeszły

seym od nas uproszonych, chcąc naszą jch mosciom wyswiadczyć benewolentią za koszty własne jch mosciow erogowane, lubo non in toto, iednak in parte, resztę szcześnie u j. mc. p. Piotra Pawła Brzyskiego, czesnika Połockiego, y j. mc. p. Jana Piaskowskiego, ktore się tak wiele pokaże, nic nikomu niezostawując, naznaczamy, cum salva jch mosciow liquidatione exactiey swoiey, do ktorey reszty należec tylko ma jch mosciow czterech, iako to: j. mc. p. Piotr Kossakowski, chorąży Wołyński, j. mc. p. Stanisław Cetner Czernihowski j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, j. mc. p. Hieronim Jełcwicki, łowczy Wołyński; drudzy zas jch mosc absentes do dalszey zachowują się ukontentowania okaziey. Desideriam jas. wielm. j. mc. p. Mikołaja Sapiehy, kasztelana Wołyńskiego, o niewypłacenie assignatiey na złotych pięćset dwadziescia, wniesione ore publico, j. mc. panu commisarzowi commendamus. Także j. mc. p. Władysława Sapiehy, czeznika Wiel. X. Lit., desiderium wniesione zniszczenia przez gradobicie włosci j. mosci Niesuchoizkiey, iako omnem za sobą pociąga compassionem, tak declaramus, aby z drugiemі zarowno miał jego mosc w wypłaceniu podatkow aequatitatem. Ktore to laudum nasze, sine ulla contradictione, ale ex communi omnium consensu postanowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich, ut innotescat omnibus, podac zlecamy. Dsiało się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, mensis februarij decima nona die. У того лядумъ подписъ руки его мил. пана маршалка в тые словы: Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik Czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядумъ, пер облятамъ поданое, за прозбою вышъ менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, усе, отъ початку ажъ до конца, слово в слово, до книгъ нынешнихъ кгродскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга грод. Луцк. 1682 г., № 2209, л. 230, № 37.

LXXVIII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомирскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію короннаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллѣ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житомиръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упрядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шесть сотъ осмдесятъ второго, месеца декабря шестнадцатога дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, наместникомъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами нипешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, wielm. j. mc. p. Roman Linkiewicz Ipolhorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, instrukcyą, od jch mosciow pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Kijowskiego jch mosciom pp. posłom, e gremio nostro na seym walny Warszawski nemine contradicente*

votis communibus obranym, spisana, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, o czym ta instrukcyja niżej inserowana szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcyja jch mosciom pp.: wielm. j. mc. panu z Spanowa Marcyanowi Czaplicowi, podkomorzemu Kijowskiemu, wielm. j. mc. panu Romanowi Ipohorskiemu Lenkiewiczowi, podkomorszemu Mozyrskiemu, y j. mc. panu Jerzemu Manieckiemu, chorążemu Kijowskiemu, posłom wojewodztwa Kijowskiego, obranym na seym walny Warszawski anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta septembris. Ze wszystkich dowodow widząc pracowite in commune bonum pieczołowanie jego kr. mosci wojewodztwo nasze y ze wszystkie dni panowania swojego jego kr. mość pan nasz miłosciwy na to obraca, aby protegat dum regio, dla tego jch mość pp. posłowie, gratae mentis nostrae exigendo trophaea, ze wszelką, quae par est, uniżonoscą powinne majestatowi jego kr. mosci oddadzą dzięki, fundendo do niebieskiego krola suspicia, aby jego kr. mość, przy czerstwosci zdrowia y fortunnych progressach, in annos quam langissimos chował. Potem dziękować będą jch mość pp. posłowie jas. wielm. p. wojewodzie ziem Ruskich, hetmanowi wielk. koronnemu, za ustawiczne j. mosci koło zaszczytu Rzeczypospolitey, osobliwie krajow naszych, staranie y iżby votis quam optimis prosequantur jego mosci naszego wielce miłosciwego pana. Ponieważ wojewodztwo nasze ma na sobie doswiadczenia ex perpeisis malis experientiam, przeto eo magis vicinae wojewodztwa Krakowskiego condolet sorti y onemu omni meliori modo prodesse usiłuje, stosując ad arbitrum wszech stanow y z tą gotowoscą ofiaryje się, że iść pospolitym ruszeniem in succursum onemu non recusabit, jednak sine divisione belli. Nic słusznieszego naylorować się niemoże nadto, jako żeby ci, ktorzy zdrowiem swoim zaszczycają dobro pospolite, odbierali zasług swoich winną mercedem, więc domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby krwawe merita woysk jego kr. mosci p. n. mc. bez zatrzymania jako nayprędzą ablinc satisfakecyą sortiantur. Powinni będą jch mość pp. posłowie

mieć seriam animadversionem tego, ażeby seymow prolongatye, ktore, cum discrimine zdrowia jego krol. mosci panu naszemu m., saluti Reipublicae potrzebnego, cale weszły in usum, są też y z uszczerbkiem prywatnych fortun, były zniesione, y ad orbitam quam optimam seymowanie deducere satagent. Więc y inne materye, tak te, ktore w instrukcyi jego kr. mosci p. n. m. continentur, jako w dawniejszych laudach y instrukcyach wojewodztwa naszego są wyrażone, traktować będą ea methodo jch mość pp. posłowie, aby to było z dobrem Rzeczypospolitey y wojewodztwa, aby były constitucją approbowane, starać się powinni. Domowią się y tego jch mość pp. posłowie, aby commisya z carem jego moscią Moskiewskim, lubo stante dissidio w panstwie jego była według czasu odprawowana y ad effectum przywiedziona, na którą a żeby y z wojewodztwa naszego poseł był delegowanym commisarzem, starać się będą jch mość pp. posłowie, y aby się o wydanie chłopow z Zadnieprza, a przynajmniej pozwolenie im na tę stronę wolnego transitum, przy tej że okazey upomnieli y w extradicyą także y xiąg ziemskich grodzkich z Kijowa, w ktorych fortun y honorow naszych zostają munimenta, injungimus. Ponieważ commisya Hadziacka już jest nullitatis, dla tego też urzędy ziymskie Owruckie y Żytomirskie, ktore z niey processerunt, powinny być invalidowane, wyiowszy p. łowczego Owruckiego, poki go łaska jego kr. mości p. n. m. wyższym honorem nieopatrzy. A szlachta także, ktorzy podczas tej commisyi na Rzeczypospolitey nieprzez zasługi wymogli to, że gaudent privilegio nobilitatis, aby byli degradati. Nauczyły nas dawnieysze y swiższe, żal się Boże, przykłady, jako funestos exitus y straszne oyczyzny zamieszania przynosić zwykły diffidentie et collisiones inter cives, bo taka jest natura wolności, że każdemu sentire, quod libet; a zatem jako inveni, tak et tueri wolno. Interim na prywatnych zawiątosciach et e contra obronach ginie czas drogi, ktory obronie Rzeczypospolitey, in tam deplorato statu, oycowskie jego kr. mosci pieczołowanie impendere usiłuje. Supplikować tedy będą jch mość pp. posłowie nasi, żeby jego kr. mość p. n. m., jako supremus

moderator, pańską swoją interpozycją usmierzyć raczył. Jeśli by jeszcze z okazji zarzutów jas. wielm. j. mc. panu podskarbiemu wielk. koron. miały się na terazniejszym seymie wrocić certamina, ktore, że już są tę sprawą jego mosci et fine litium przysięgą, in publico theatro wykonaną na przeszłym seymie, a potem per senatus consilia cale umorzone, niepozwolą jch mość pp. posłowie przy powadze jego kr. mosci p. n. m. exagitare dłużej meritissimum civem y do niczego nieprzystąpią, aż tey sprawie, która nas in publicum bez żadnego pożytku miesza, perpetuum indicetur silentium. J to też enitent jch mość pp. posłowie promoverem, aby Rzeczpospolita provideat sibi securitatem ztąd, z kąd manet ją (strzez Boże) wielkie zamieszanie, ponieważ xiąże jego mość kurfiistrz, wszedszy w cannubium z oyczyzną, ultra mentem oney, że osadza fortece praesidiis fortissimis w Wiel. Xię. Lit., zaczym, aby Rzeczpospolita wynalazła sposob amovendi hoc periculum, osobliwie ten, ażeby dobra Radziwiłłowskie successoribus civibus tey oczyzny byli przysądzone, a summa tylko in vim dotis xiężniczce jey mości assignetur. Merentur świętey pamięci j. mc. p. Krzysztofa Sapiehy, krayczego Wiel. Xię. Lit., wieży Tatarskie, straty y znaczne dobr y zdrowia dla całości oczyzny uszczerbki tego respectum, aby assecurowana summa lege publica, anno milesimo sexcentesimo sexagesimo secundo, trzydziści tysięcy złotych, w skarbie Wiel. X. Lit. do tych czas zaległa, jch mosciom pp. synom y successorom j. mc. p. krayczego wypłacona była. Opponować się tenentur jch mość pp. posłowie, circa legem antiquitate et usu approbatam, aby niewprzód przystępować do obrady Rzeczypospolitey, aż wszystkie wakanse pro dignitate merentium podzieli jego kr. mość p. n. m. według woli swoiey, sądowe zaś starostwa, aby tylko possessionatis in eodem palatinatu oddawane były, serio domowią się tego jch mość pp. posłowie. Proponent y to jch mość pp. posłowie stanom Rzeczypospolitey usiłować powinni, aby sądy per officium castrense Kijoviense w Owruczu y Żytomirzu były assignowane y altera vice były odprawowane; ponieważ Kijow, in quo sedes judiciorum bywała, zostaje

in hostico, wprzod jednak j. mc. p. wojewodę naszego Kijowskiego honorabunt, aby to było cum consensu jego mosci y executye aby były ważne odprawione przez urzędnikow grodzkich Owruckich y Żytomirskich et in posterum odprawować się mające per eosdem. Ponieważ iniquo fato zerwanego seymu przeszłego passa est iacturam Rzeczpospolita y obrona iey, że na discretiey wojewodztwo ex suffragiis podatkow zostawała, ktore za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. wojewodztwa niektore pozwoliły contribuere, przeto aby to nieposzło in sequelam, ale ex consensu eorum ordinum, działa się in posterum, providebunt jch mość pp. posłowie. Wielką w tem wojewodztwo nasze uważa niefortunę, że choć za szczęśliwego panowania jego kr. mosci p. n. m. dobr swoich realney zażywa possessiey y z nich już pro posse do podatkow Rzeczypospolitey contribuit, przecie co non gaudet privilegio, aby tak się sądziło, jako insze wojewodztwa, zaczym jch mość pp. posłowie satagent, aby circa legem zachowane było y żeby inszego wojewodztwa sprawy w nim niemiesciły się sub nullitate decretorum, a zatem detrimentum, ktore w przeszłych trybunałach poniosło, aby in posterum y dni inne causis fisci, homicidiorum et incarcerationum naznaczone, sprawom wojewodztwa naszego impendant. I tego jch mość pp. posłowie dopiąć będą powinni, aby z registru mixti fori sądzić się sprawy mogły, choćby niebył plenus numerus jch mość pp. duchownych, aby to było posłów sześć, exemplo wojewodztwa Wołyńskiego, w którym tyłoż powiatow, ile w naszym. Jże j. mc. p. instigator koronny częstokroć favet tym, ktorzy są innodati condemnationibus y powinni być według prawa publicati, przeto jch mość pp. posłowie deferent to Rzeczypospolitey et urgebunt, aby j. mc. adimpleat legem, y do trąby podawać tych, ktorzy meruerunt poenam publicam, niezbraniał się. Osobliwą ku wojewodztwu przysługę oświadczyć w tym będą powinni jch mość pp. posłowie, aby to wymogli apud ordines regni, zeby modus peragendae executionis w wojewodzwie naszym tak był opisany, aby, nietylko vigore simplicis lucris, wozny z szlachtą zjeżdżał na intromissyą, ale y toties, quoties vigore ba-

niciey trybunalskiey ziemskiey, lubo grodzkiey, grodcey urzędnicy, a tandem pro finali executione, a żeby nad złoty od mile niewinna pars sprowadzająca dawać y żeby od epaktowania reassumentur constitutie. Już niedawne prawo jeszcze nie oschłe in volumine o zbiegłych chłopow y iest w pamięci, jednak że się namnożyło słobod, do ktorych, dulcedine libertatis, a bardziey swey woli powabieni, ruszyli się poddani z dobr szlacheckich, przeto novo juris remedio temu obviare usiłować będą jch mość pp. posłowie. Że się wielka dzieje remora sprawiedliwosci świętey ztąd, kiedy jch mość pp. urzędnicy grodcey, sądząc w trybunale, nie attentują swey powinności w grodzie, upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, ażeby sub poena privationis officii zjeżdżali na roczki, o co forum każdego injuriatorum być w trybunale praefixum inter causas officii, iż jego kr. mość p. n. m. non proposuje tego w instrukciey swoiey, co na przeszłym seymie miało być tractatum, przypomnia jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby correctura trybunału koronnego, ktory jest swobod y wolności naszych fundamentem, była do skutku przywiedziona. Ponieważ jego kr. mość na szczęśliwey koronacyi swoiey dobra, monastyrom Kijowskim należące, tak w wojewodztwie naszym, jako y w Wołyńskim leżące, approbował, przeto instabunt jch mość pp. posłowie, aby pomienionych monasterow przełożeni nie kto insi tych dobr byli pacifici possessores, y o reassumcyą constituciey postarają się. Jako między każdego nayspierwszemi panstwa zaszczytami to non posterum odbiera locum, kiedy wiele ochoczych ad bene merendum oyczyźnie znayduje się w niey synow, tak y to tegoż honoru ducitur, gdy należyte cnota odbiera stipendia, dalszey ochocic daje pochop do przysługi. Ponieważ tedy czasow trudnych Rzeczypospolitey jch mość pp. hetmani koronni w publicznych wydatkach skarb koronny zastępowali y zastępują uznawa wojewodztwo nasze rem aeque justissimam, aby się summy erogowane na potrzeby Rzeczypospolitey wracały jch mościom pp. posłom naszym, aby do jego kr. mości p. n. m. y całe Rzeczypospolitey instent o restytucją onych, tak successorom świę-

tey pamięci xiecia j. mc. p. kasztelana Krakowskiego, jako y j. mc. panu wojewodzie ziem Ruskich, zachęcając jch mosciow do podobney in casu Reipublicae uczynnosci. A że j. mc. p. Jerzy na Horochowie Wielohorski, kasztelan Wołyński, z zwykley swey ab incubulis prawie do przysługi Rzeczypospolitey in sago et toga ochoty, nietylko dla zaszczytu teyże oyczyzny, zdrowie swoje niosąc in victimam, na commisiey Tureckiey podał w niebezpieczeństwo, ale y koszty niemałe pro decore Reipublicae poniosł, przeto oraz aby przy satisfactey jch mosciow pp. hetmanow od Rzeczypospolitey, przynaymniey krolewszczyzny niewielkiey, Swiniuch, za własne pieniądze kupione, w wojewodztwie Wołyńskim leżącey, obroceniem w dziedzictwo, abo ad minimum summy assecurowaney, był j. mość ukontentowany, serio o to starać się będą jch mość pp. posłowie. Także y za jego moscią panem Karczewskim, chorążym Lwowskim, intercedere jch mość pp. posłowie, aby iako był socius laboris j. mc. p. kasztelana Wołyńskiego na teyże commissiey, tak ukontentowania mógł być particeps; niemnieyszą meretur gratitudinem w respekcie jego kr. mosci p. n. m. jego mość p. Roman Ipohorski Lenkiewicz, podkomorzy Mozyrski, ab ineante aetate zdrowia swego y substanciey profuzyą do przusługi Rzeczypospolitey poświęciwszy, w wielu okazjach odwagi kawalerskiey pokazał specimina y na teyże commissyi, proprio aere pro gloria gentis stawając, zostawał, co że nie bez kosztu było, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby jego kr. mość p. n. m. między innemi dobroczynnosci swey pańskiej z szcudrobliwey ręki swoiey pomiescił jego mosci z urzędnikami. Wniosą jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci p. n. m. stanów Rzeczypospolitey instancją za jas. wielm. j. mc. panem marszałkiem nadwornym koronnym, ktorego miłości ku oyczyźnie y odwagi, nieraz w roznych okazjach pokazuie, żadna niepamięć obliterare nie może, zaczym aby in vim gratitudinis za Miedzyboż, oddany pro victimam dobrowolnie nieprzyjacielowi, y za innych dobr w Podolu obszerną awulsyą miał od Rzeczypospolitey recompense. Upraszają też jch mość pp. posłowie u Rzeczypospolitey komissarzow, aby

rozgraniczenie województwa Kijowskiego od Wołynia y od Wiel. X. Lit., obviando trudności do wybierania podatków, było per legem publicam reassumowane, y aby w państwach jego kr. mosci p. n. m., wszędzie w województwie Kijowskim, a przynajmniej po Dniepr, moneta bez braku była przyjmowana. Starać się będą jch mość pp. posłowie, żeby jego mość p. Grodzinski, podstoli koronny, który, superbiendo wielkimi swemi fortunami, contemnit prawo pospolite, bawiąc się różnemi excessami, zaczyn, jako centemptor legis publicae, aby był skarany. Niemnieysza y ztąd ku dobrom Rzeczypospolitey accedit portio, kiedy ludzie, w oyczyźnie zostający, lubo różney wiary, która jest danum Dei, będą aequaliter traktowani, zaczyn domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby religia grecka w dawney praerogatywie zostawała, jednak sine praejudicio uniey świętey. A że w województwie naszym rzadkie są miasta, a zatym niewygoda mieszkającym, przeto żeby w tychże, osobliwie w Owru- czym, bywały dotąd jarmarki ex commoditate wielkiego gościa, jch mość pp. posłowie nasi postarają się. Jako summa od cara j. mosci Moskiewskiego, przez ręce jas. osw. xięcia j. mc. pana wojewody Sędomirskiego do distribuciey inter exules przywieziona obrociła się, że województwu naszemu non constat, upomnią się jch mość pp. posłowie z oney calculum y niepozwolą na żadne podatki, aż onym satisfiet, w tym żeby województwo informowali, przypomną jch mość pp. posłowie ordinibus regni, że xiąże j. mc. Kurlandzki powinnego Rzeczypospolitey należycie non praestat juramentum, zaczyn, żeby to redigere ad ordinem, instabunt jch mość pp. posłowie. A że j. mc. p. podkomorzy Kiiowski nasz generalny, będąc valedudionarius, słabym zdrowiem częstokroć premit, y niezawsze dla tego wszystkich powiatów oneri może wystarczyć, starac się serio jch mc. pp. posłowie powinni, aby komorników trzech, to jest, po jednemu z każdego powiatu pozwoliła Rzeczpospolita creare za j. mc. p. podkomorzego, którzy mają być possenionati, a, za danym przywilejem od j. mc. p. podkomorzego, będą przysięgać przed j. moscią gdziekolwiek in loco publico. Gdy zalecamy różnych jch mosciów, mamy

za rzecz słuszną, aby jego kr. mość p. n. m. habeat respectum na zasługi wiem. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, y jako go ozdobił honorem, tak aby y ex pane bene meritorum, jako nayprędzey, ukontentował. Instabunt jch mość pp. posłowie serio, aby praesidium z Korystyszowa, dobr ziemskich, było sprowadzone, a do Żytomierza albo Owruczego wprowadzone. Ponieważ przerzeczonych dobr possessores wielką ztąd praetendują szkodę, za którą aby jakiegokolwiek mieć mogli od Rzeczypospolitey recompense; curabunt osobliwie respectum haberi do zasług j. mc. p. podsędka naszego Kijowskiego. Instabunt y o to jch mość pp. posłowie pro zelo divino, aby donatia miasta Bassanicum attinentiis, do niego zdawna należących, w wojewodztwie Kijowskim za Dnieprem leżących, urodzonych jego mc. p. Stefana Krynickiego, która in futurum, po otrzymaney constytucyi, coram generalibus actis regni będzie recognita, oycom dominikanom Kijowskim miała swoy walor. Także urodzonego j. mc. p. Mikołaja Skipora certae sortis dziedzictwa Czerniejowiec y Metykow, w wojewodztwie Kijowskim z tey strony Dniepra będącego, oycom dominicanom y jezuitom Owruckim aby wolną uczynić donatią, salvis in integro oneribus Reipublicae. Upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby w miastach y fortecach jego kr. mości, osobliwie w wojewodztwie naszym, gdziekolwiek ex re est, aby commendarze zostawali, iż byli possessionati, y z nich prawo reassumowane. W sprawie jas. wielm. j. mc. xiędza biskupa Chełmskiego, ratione wyrzucenia xiędza z plebaniey w diecezyi teyże Chełmskiej, enormi ausu miasta Torunia, jako też y młodziana, posłanego z listem, contemptowania, przez co honor boski zmazany et sacra violata loca, domawiać się będą jch mość pp. posłowie, aby talia nefanda scelere nieposzły impune. Zasługi j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kijowskiego, u jego kr. mosci p. n. mc., u ktorego pod znakiem sławy gospodarował, są dobrze wiadome, zaczym recomendabunt łasce jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie, azeby Osiekrow w dziedzictwo onego był conferowany.

Zelus jas. przewielebnego w Bogu j. mc. xiędza Leona Załęskiego, episkopa Włodzimirskiego, przymnażający z różnych stanów ludzi do unijey sw., jako nam jest wiadomy y ze wszystkich miar chwalebny, tak aby był przez to u jego kr. mosci p. n. m. zalecany, injungimus jch mosciom pp. posłom, y zeby reassumptio constituciey o niewyjeżdżaniu za granicę religiey greckiey y drugiey o cerkwiach, w ziemi Drohickiey będących, a trzeciey ratione fori między unitami y disunitami, y starali się, conservando jura patronatus dziedzicow katolikow, cerkwie y monastiry w dobrach swoich mających, ponieważ między dobrami metropoliey Kijowskiey zachodzą różnice o granice a dziedzicznemi j. mc. Andrzeja Drohojewskiego, chorążego Lubelskiego, y już pp. administratorowie także y ekonomowie tamtych dobr tantum sobie praesumunt, że granice pro libitu suo czynią y violentiami wielkimi wniwecz ubogich ludzi obracają, zaczym jch mość pp. posłowie, sistendo z tey okazji rozlanie krwi, które się zabiera, uproszą jego kr. mość p. n. m. o kommisią, przy której y j. mc. p. podkomorzy Kijowski aby był, y listy zaręczne w tey materiey otrzymają. Hic tylko z praedecessorow swoich y pierwszego teraz w wojewodztwie naszym senatora godności, lecz y z osoby swoiey zasłużył to j. mc. p. Theodor Niemirycz, podkomorzyc Kijowski, aby jego kr. mość p. n. m. y Rzeczpospolita, jako mater filiorum, in eo nieszczęśliwości statu będącego, że dobra wszystkie domu j. mości, jedne per inducias odeszły za Dnieprem, drugie hostilitate zruynowane są, materno foveat sinu ile, że do tych czas nie jest j. mc. satisfactus w zasługach, w skarbie Wiel. Xięst. Lit. zostających, y ratione armaty, wziętey na Kobylaku przez jch mc. pp. hetmanow. Zdawna emergita virtus prosapiey jch mosciow pp. Konicpolskich to po nas wyciągą, abyśmy w osobie j. mc. p. Jana Konicpolskiego, wojewodzica Bełzkiego, całej Rzeczypospolitey domu in memoranda facinora oświeżyli w pamięci, zaczym instabunt jch mość pp. posłowie, aby desiderium j. mc. ratione desolationis Jazłowca między innemi u jego kr. mosci p. n. m. miescie się mogło respectami. Sprawę jch mosciow pp. Michała y Marka Lubie-

nieckich, braci rodzonych, o successyą, po rodzonym jch mosciow sw. pamięci p. Gabryelu Lubienieckim, summy trzydziestu tysięcy zł. na dobrach xiążęcia j. mc. Radziwiłła, koniuszego Wiel. X. Lit., cum evictione super omnibus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiej od samego xiążęcia j. mc. wyszmianowanego zapisaney y assecurowaney, promotebunt serio jch mość pp. posłowie, aby od tak dawnego czasu dłużey nieponosili krzywdy. Drugą także sprawę successyi po sw. pamięci j. mc. panu Oleszku, woyskim Włodzimirskim, summy zł. pięć tysięcy, na dobrach krolewskich Wołoszkach y Dubney od Rzeczypospolitey warowanej, między j. mc. panem wojewodą Podlaskim y j. mc. panem Giżycim, chorążym Owruckim, którzy, między sobą de potioritate privilegiorum traktując, sukcesorkę jey mość panią Michałową Lubieniecką, burgrabinę Włodzimirską, deprimunt, aby jego kr. mość rozsądzić raczył, instabunt jch mość pp. posłowie. Niezapomną y tego jch mość pp. posłowie, aby honor j. mc. p. Jana Władysława Ochotnickiego, człowieka godnego, jako był zmazany indebite marszałkowską infamią od j. mc. p. Prackiego, sędzica Warszawskiego, tak aby teraz omnium ordinum consensu, przez constitucyą był reintegratus. Wnosił supplicem prozbę j. mc. p. Jerzy Olexycz, obywatel nasz, summa inopia praessus, ktorego dobra Zadnieprskie powtornie do cara j. mc. Moskiewskiego odeszły, aby przy woytowstwie Porznie, pode Lwowem leżącym, przez sw. pamięci krola jego mości Jana Kazimirza conferowanym, urodzonego niegdy Borochowskiego, brata rodzonego małżonki onego, przez j. mc. p. Karczewskiego, chorążego Lwowskiego, odebrany, był zachowany secundum liquidum jus z małżonką swoją, instabunt tedy jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem p. Janem Zahorowskim zleca wojewodztwo, aby jch mość pp. posłowie instancyą do j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey wniesli, zeby jego kr. mość szlachcica tego, pod Braiłowem wziętego, lat siedmnascie kaydany noszącego, łaską swą panską et munificentia wesprzeć raczył, zachęcając go do dalszych Rzeczypospolitey usług. Instabunt jch mość pp. posłowie y doniosą do wiadomości

Rzeczypospolitey, że j. mc. p. Adam Abramowicz Burczak, mając z woli jch mosciow pp. hetmanow ludzi, pod commendą sobie danyh, zasłużył in publicum, że in recompensam z commissiey Lwowskiey naznaczoną j. mc. pewną summę, która ze skarbu koronnego dotąd niejest effectuata przez zle wydaną assignatią, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby tandem aliquando mógł mieć j. mc. satisfactionem. Acz cała Rzeczpospolita, a osobliwie jego kr. mość p. n. m., ma noticiam wiernosci y życzliwosci przeciwko Rzeczypospolitey j. mc. p. Urbanowicza, jednak aby tem bardziey od jego kr. mosci p. n. m. zalecą jch mość pp. posłowie nasi onego teraz Rzeczypospolitey respectowi. Te tedy artykuły nasze, libertatem communem y prawo pospolite concernentes, y desideria jch mosciom pp. posłom naszym comittimus, oraz fide, honore et conscientia obligujemy, aby przestrzegali, żeby na tym seymie quidquam constitutur, coby przeciwko prawom y wolnosciom naszym było, a j. mc. panu marszałkowi zlecamy podpisać y do akt grodzkich podać. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, in loco solito, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тоє инструкции подпис руки маршалковское в тые слова: Roman Lenkiewicz Ipolhorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego. Которая то инструкция, за поданємъ и прозбою вышепочоного его милости подаваючого, а за монмъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписана.

Книга прод. Владимир. 1682 г., № 1057, л. 1359, № 803.

LXXIX.

Постановленіє кїевскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвести люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомирскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы городскаго Овруцкаго регента за упущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ.

Року тысяча шест сотъ осмдесять третего, месеца феврала третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Демьяномъ Суринном, писаром земским Кіевским, подстаростим кгородским Овруцким, и книгами нынешними кгородскими Овруцкими, personaliter stanowszy, urodzony jego mosc pan Michał Stawecky, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, oblatę laudum wojewodztwa Kiiowskiego, awthen-tyce z xiąg grodzkich Włodzimirskich wydaną, per oblatam podał, temi słowy pisaną: Wypis z xiąg grodzkich zamku Włodzimirskiego. Roku tysiąc szescset osmdziesiątego wtorego, miesiąca decembra dziewiętnastego dnia. Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mosci Włodzimirskim, przedemną, Jerzym Michalewiszem, namiesnikiem burgrabstwa y zamku Włodzimirskiego, y xiegami niniejszemi grodzkiemi starostinskiemi, personaliter comparens, wielmożny jego mosc pan Roman Lienkiewicz-Ipohorsky, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodstwa Kijowskiego, laudum, przez ich mosc panow obywatelow tegoż wojewodztwa na seymiku przedseymowym, die decima sexta decembris, in loco solito, w kosciele ich mesciow oycow dominikanow Włodzimirskich odprawiającym się, w rzeczy niżej mianowaney unaniami consensu postanowionę, spisane y ręką swoją podawaiącego, iako marszałka, podpisane dla wpisania do xiąg niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie maiące: My, dignitarze, obywatele y urzędnicy wojewodztwa Kiiow-

skiego, zjachawszy na seymik przedseymowy, pro die dicima sexta decembris anno currentis od jego kr. mosci pana naszego miłosciwego złożony, wyprawiwszy posłów na seym, ludzi zacnych, Rzeczpospolitey zasłużonych, dobrze znaiomych, tractuiąc różne materie, wojewodztwu naszemu potrzebne, w jnstructiey wyrażone, uznalismy zgodnie za rzecz bardzo potrzebną, abysmy na tym że seymiku y laudum takie postanowili, jakie uchwalamy, naprzod condolemus vicibus wojewodztwa naszego, że świeżo przeszły seymik deputacki zerwał się, na którym materie, do całego wojewodztwa należące, z seymiku przeszłego dependenter miało byc tractowane y continuowane, potym, succurendo bono publico, obieramy ich mosciow panow lustratorow, to iest: j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Mikołaja Skipora y j. mc. pana Alexandra Kozinskiego, upraszając ich mosciow, aby, exemplo drugich wojewodztw, a osobliwie wojewodztwa Wołyńskiego, iako nayprędzey chcieli wszystkie dobra, tak duchowne, iako y krolewskie, zrevidowac y dymy, nie tylko dobrze osiadłe y bogatę, ale też y ubogie, y sługi dworskie plebei status connotowac, tego przestrzegając, aby tak włosci krolewskie, iako y duchowne, a w tym y ziemianskie zlustrowali et hoc opus suum gloriosum na seymiku, da Bog, rellationis przywiesc, na którym, da Bog, seymiku tymże ich mosciom p. lustratorom naszym obiecuiemy declarowac pewną quote zapłaty, teraz upewniając, że daremna nie będzie. Tamże ich mosc przysięge, albo w którym kolwiek grodzie, wykonaia eadem rotha, iako w wojewodztwie Wołyńskim ich mosc panowie lustratorowie praevestiterunt. A że ich mosci panowie poborcowie nasi perceptarza doskonałego miec nie mogą, delaty ogułem na retentorach do grodu podali, według prawa y słusznosci, jużby y za temi dellatami mogli executionem urgere. Jednak injungimus, aby ieszcze na roczkach przypadających grodzkich Włodzimirskich delatij, de novo, iako nayporządniey, napisane, przy conclusionie roczkow publikowali, a potym ad rigorem in praesenti laudo expressum przystąpili do tego, dokładając, żeby nie gdzie indziey tylko w grodach Owruckim, Żytomirskim grabieże praesentowali ad

hunc modum satisfactionis bono publico in parte onerosum, dla tego invenimus, że u nas wszystkie sądy, tak ziemskie, iako grodzkie, vacant. Tym ze ich mosciom poborcom, pracującym to, iego mosci panu Konstantemu Surynowi, pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, nietylko względem pracy, ale mając ulitowanie nad pogorzeniem iego mosci kilkakrotnym, złotych dwiescie, a j. mc. panu Michałowi Staweckiemu także zł. dwiescie conferujemy. Iesli co iest barzicy potrzebnego, iako abysmy mieli securitatem bonorum et honorum, ktore w xiegach grodzkich Żytomirskich y Owruckich continentur, a są różne dowody, y że w nich siła fałszow znayduię się, a osobliwie w Owruckich, nie za tych j. mc. panow urzędnikow grodzkich Owruckich poczynionych, zaczym do reviziei tych xiąg na mieyscu niebożczyka iego mosci pana podkomorzego Bracławskiego, j. mc. pana Stanisława Kowalowskiego, łowczego, upraszamy, a na mieyscu j. mc. pana Thomasza Podhorodenskiego, ktory dla załow swych wielkich tych functiei swojej expediowac nie mógł, j. mc. pana Piotra z Woynarowey Woynarowskiego, towarzysza rot y usarskiej jasniewielmożnego j. mc. pana podskarbiego koronnego, obieramy, conservando ich mosciow panow revisorow, już in opere będących, nempe, j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Theodora Pawsze. Ponieważ aclamatiei dosic była na seymiku przeciwko panu regentowi grodzkiemu Owruckiemu, ratione różnych w xiegach uczynionych mankamentow, tedy to zlecamy iego mosci panu pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, unde dependentia tego regenta debetur, aby, za swoim przyiazdem, onego z urzędu złożywszy, inszego in locum onego substituował. Ktore to laudum, zgodnie uchwalone, aby j. mc. pan marszałek imieniem nas wszystkich do grodu podał, zlecilismy. U tego laudum podpis ręki j. mc. pana marszałka temi słowy: Roman Lenkiewicz Ipchorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego seymiku wojewodztwa Kijowskiego. Ktore to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego iego mosci podawiającego, a za moym urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych jest wpisane, z ktorych y ten wypis pod pieczęcią grodzką Wło-

dzimirską jest wydany. Pisany w zamku Włodzimirskim. Correxī Lebedowicz. У тоє обляты печат grodzka Володимерская есть приписана, а подпис руки jego mośc pana писара тыми словы: Paweł Jozeph Olszewski, pisarz grodzki Włodzimirski. Котораяж то облята, за поданем и прозбою wyszmianowanego j. mośc rodawającego, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть уписаная.

Книга прод. Овруцкая 1683—84 г., № 3211, л. 45 на об.

LXXX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.: о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ.

Zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, ut conferant cum statibus Reipublicae, aby przysięga jch mc. pp. deputatow quam strictissime obostrzona była, y sententie jch mosciow aby ad instar seymowych aperta stuba przy stronach były ferowane, y prawo de corruptis et corruptoribus aby poprawiono było w ten sposob, ut tantum corrupti sint punibiles, corruptores aby wolni byli ab omni poena; gdyż obawiając się, ut non puniantur, secretum corruptionis chowac muszą. Jch mc. pp. deputaci, ktorzy lat trzydziestu nie mają, aby niemogli w młodszyim wieku accedere ad hoc sacrarium sprawedliwosci świętey, gdyz maturescente aetate maturescit et judicium... J. mc. pan wojewoda ziem Ruskich daje swoje testimonium, iż krwawe torem przodkow naszych kleynota indigenatowey nobilitatiewy dosługuią się, iako to: j. mc. p. Jan Berenfayer, j. mc. p. Jan Kilow, major, j. mc. p. Jan Berens, j. mc. p. Jakub Berens, j. mc. p. Woratycki, oberszterleytnant, j. mc. p. Knypel, kapitan, j. mc. p. Gęsicki, porucznik j. mc. pana starosty Łuckiego, y rodzony jch mosci: j. mc. p. Pszczelinski, j. mc. p. Ochocki, jch mc. pp.

Podolskich, dwoch braci, j. mosci pan Jurkiewicz, j. mosc pan Białodworski, aby tedy z łaski j. krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey hoc decore aequalitatis nostra ozdobieni zostali, wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instantią...

Книга прод. Луцк. 1670—98 г., № 2962, л. 110, № 80.

LXXXI.

Изъ постановленія волинськихъ дворянъ 1683 г.: о евреяхъ.

Supplikującym żydom Łuckim na j. mc. panow deputatow woyskowych niedyckretiey, iż lubo do wszystkich żydow Wołyńskich miesają assignatie, iednak tylko do Łucka przyjeżdżają y szkody in victualibus niemałe czynią; przeto chcąc succurrere onym, constitutie millesimi sexcentesimali sexagesimi primi reassumujemy, oraz insistendo declaratiey j. kr. mc. pana n. m. przez uniwersały im daney stanowiemy, aby jch mc. pp. assignatarij nie do jednych miast j. kr. mc. praetendowali sobie wypłacenia assignatie, ale tam, gdziekolwiek na nieposłusznych żydow pokażą starsi żydzi assignatie, iechac tenebuntur. Jeżeliby zas ich mc. pp. assignatarij mieli declaratiey j. kr. mc. pana n. m., przez uniwersały żydom naszym daney, y tey naszej publiczney uchwale contravenire, tedy eo in passu protestatyą tymże żydom Wołyńskim u jas. wielmożnych j. mc. pp. senatorow wojewodztwa naszego y ich mc. pp. starostow lubo tez urzędow grodzkich naznaczamy. Tudzież, aby się jch mc. p. podwojewódziowe do jurisdicciey staroscinskiej niemieszali, y to cavemus laudo praesenti.

Книга прод. Луцкая 1683 г., № 2210, л. 548, № 49.

LXXXII.

Инструкція черниговськихъ дворянъ посламъ, отпираленнымъ на Варшавській сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріятелемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ комиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переноси евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи, постановленій обуздывающихъ своеволие евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при распространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжны Ратзивилль, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О непарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго. О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмѣ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ освобожденіи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ.

Року тысяча шестсотъ осмьдесятъ второго, месеца декабря шестнадцатаго дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, намесникомъ бургграфства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими ста-

poctnikami, stanowszy oczywiście, urodzony j. mc. p. Paweł z Lubienia Lubieniecky, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, instrukcją tegoż wojewodztwa Czernihowskiego, zgodnie pisaną y postanowioną, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, jch mosciom pp. posłom, w teyże instrukcicy, niżej inserowaney, wyrażonym, na seym walny Warszawski unanimiter obranym, daną, o czym ta instrukcya, niżej inserowana, szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt nienieyszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszyscy obywatele wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, na scymik przedseymowy, przez uniwersał jego kr. mc. pana naszego miłosciwego na dzień szesnasty miesiąca grudnia w roku tysiąc sześćset osmdziesiątym wtorym naznaczony, in solitum locum consultationum, do cerkwie katedralney Włodzimirskiej zgromadzeni, zgodnie obrawszy urodzonego j. mc. p. Pawła z Lubienia Lubienieckiego, pisarza ziemskiego Czernihowskiego, za marszałka, przystąpiliśmy do obierania jch mosciow pp. posłów; gdzie zgodnie, nemine contradicente, e medio nostri ludzi godnych, Rzeczypospolitey dobrze zasłużonych, na funkcją poselską na blisko przyszły seym obralismy: wielm. j. mc. p. Alexandra Felicyana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, starostę Kleszczelowskiego, urodzonego j. mc. p. Jana Andrzeja Głogowskiego, cześnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Jerzego Woynę Oranskiego, miecznika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Kazimirza z Bobrku Ligenzę, kasztelanica Czernihowskiego, którym takową, od nas zgodnie uchwałą, daliśmy instrukcją, tak się w sobie mającą: Instrukcya wojewodztwa Czernihowskiego na seym walny Warszawski, przez uniwersał jego kr. mc. na dzień dwudziesty siódmy miesiąca stycznia w roku przyszłym, tysiąc sześćset osmdziesiątym trzecim, złożony, jch mc. pp. posłom wyżej mianowanym dana. Primario, obowiązujemy jch mc. panow posłów naszych, aby należyte jego kr. mości panu naszemu miłosciwemu summa cum reverentia oddali podziękowanie. I jego kr. mc. p. n. m. e culmine supremo suae regiae majestatis, prospiciendo

imminentia in Rempublicam mala pericula, sagaci providentia sua et consilio seym złożyć raczył, o też miłosciwą łaskę jch mość pp. posłowie nasi supplices instabunt do majestatu jego kr. mosci, aby hanc fluctuantem maestu periculorum Rempublicam za szczęśliwego panowania swego. et subsequenti tempore raczył in portu felicitatis constituere, do czego adhibere curam jch mość pp. posłowie nasi powinni będą, communicatis cum Republica votis. Zapatrując się na postronne państwa, które już Othomanska Porta po większej części posiadała, to sobie za największy fundament pokoju zakładając osadzenie fortec pogranicznych. A ponieważ już przybliżą się ku stołecznemu Krakowu nieprzyiaciel, tedy osobliwemu staraniu jego kr. mosci y Rzeczypospolitey obronę onego zalecamy, w czym jch mość pp. posłowie procurabunt, aby Rzeczpospolita adinveniat medium, aby praesidium dobre onemu było obmyślane. Wiadoma już jest rzecz, gdy nieprzyiaciel, nad punkta, sine scitu jego kr. mości p. n. m., wtargnął do cudzego państwa przez granice do Korony Polskiej, w czym musi być uraza postronnych panow, y w tem nie-mnieyszej trzeba uwagi, aby to in posterum nieponosiła jakiego periculum, starać się jch mość pp. posłowie powinni, aby temu Rzeczpospolita ineat medium. Pogodny mając czas do państwa Moskiewskiego upomnienie się commissyi zjezney, gdy disparitas monarchiey tamtey teraz jest, tedy za słuszną rzecz widzi wojewodztwo nasze, aby jch mość pp. posłowie nasi starali się o wyprawienie jch mosciow pp. commissarzow do Moskwy, jako exules, ażeby mogli za tak szczęśliwą commissyą przyjść do swoich progow. Gdyż nikomu bardziey na tem non incumbit, jako wojewodztwu naszemu, y o to prosić będą, żeby z wojewodztwa naszego commissarz byłznaczony, gdyż niemoże nicht być wiadomszy swojego wojewodztwa, nad obywatela tego wojewodztwa. Ponieważ niemasz nic słuszniejszego nad to, żeby każdy pro meritis juste otrzymał mercedem, tedy powinni się jch mość pp. posłowie namowić, aby wojewodztwa te, które zatrzymują zapłatę, wszystko wypłacili. Widząc, jako Rzeczypospolitey szkodliwa prolongatya seymu, weszła in usum, zdrowia jego kr. mc.

uymuje y fatum Rzeczypospolitey, tedy, według praw y zwyczajow dawnych, aby starali się jch mość pp. posłowie na żadną prolon-gacyą niepozwalać. Prowent celny, jako należyty do stołu jego kr. mosci, aby in integro krola jego mości dochodził, jch mość pp. po-słowie procurabunt. Ponieważ wielm. hospodar Wołoski, in fidei jch mosciow panow hetmanow swoje panstwo porzuciwszy, tu do Pol-ski uszedł, tedy, według assekuraciey tych że jch mosciow pp. het-manow, aby był ukontentowany insimul z inszemi jch mość pany posłami, powinni onemu obmysleć słuszne od Rzeczypospolitey ukon-tentowanie. Ponieważ vis et robor zaszczytu Rzeczypospolitey na artyleriey, tedy aby mogła mieć sufficientiam stipendiorum, aby jch mość, ktorzy bona regalia trzymają, quartę należytą do skarbu Rze-czypospolitey oddawali sub poena executionis. Składow winnych, aby żaden protekcyą swoją zasłaniać nieważył się, tylko żeby tam, gdzie należyte składy zostają, one bywały, aby się prowenta jego kr. mosci nieumnieyszały. Diminucya pogłownego żydowskiego żeby nie była per protectiones sprawiedliwą, w tem od jego kr. mosci p. n. m. widzą wojewodztwa animadwersyą y skarbu Rzeczypospo-litey auctionem. Przeto jch mość pp. posłowie podadzą sposob Rze-czypospolitey stanom, żeby wszędzie lustracya głów żydowskich per deputatos z każdego wojewodztwa, tak w Litwie, jako y w Koronie, była, y według tej lustracyi, na przyszły seym, pod przysięgami zlustrowawszy, przez seymiki deferent, według ktorych napotem aby wydawali. O swawoli żydowskiey reassumować constitucye, iżeby ad executionem przywodzili wszędzie starostowie, grody, ich ziemstwa y urzędy mieyskie, sub poenis ad cujusvis instantiam. Świątobliwe dzieło y staranie jego kr. mosci p. n. m. in promovenda unione sancta romana niepodoba się xiędzu jego mosci episkopowi Łuckiemu, jednemu już tylko disunitowi, kiedy monastyrzy dziedzicom odeymuje uniackie y collatie po Wołyniu, a zatem piis intentionibus jego kr. mosci y Rzeczypospolitey opponit se obicem, starać się jch mość pp. posłowie, żeby constitucyą o niewyieżdżaniu za granicę religiey graeko-ruskiey, y drugą Grodzieńską, ratione fori między unitami y

disunitami panowie, y aby disunitus episcopus w collacye niewdzie-
rał się katolikom, ale libere dispositioni ad melius esse dziedzicom
służyli jurā patronatus poenis o cortesanach subjacent et serio pro-
movebunt. Zelum jas. przewielebnego j. mc. xiędza Leona Załęskiego,
episcopa Włodzimirskiego, in agenda et multiplicanda unione cum
sancta ecclesia romana, a osobliwie sprawę cum disunitis w cerkwie
Drohickiey respectowi jego kr. mosci, aby quam citius confirmowana
była, recommendabunt jch mość pp. posłowie. Dobra episcopiey
Włodzimirskiey y Brzeskiey, ponieważ są desolowane przez prze-
chody woysk koronnych y Wiel. X. Lit., jako y Pruskich, powinni
upraszać jch mość pp. posłowie, aby in recompensam tey desolacley
uwolnione były od przyszłych podatkow. O tem też adhibebunt
curam jch mość pp. posłowie nasi providebuntque securitatem, iż
xiężę jego mość kurfistrz, wkroczywszy in connubium z xiężniczką
jey mość Radziwiłłówną, extra mentem Rzeczypospolitey y opieku-
now iey, wystawuje wiele fortēc y one osadza fortissimis praesidiis
w Wiel. X. Lit. y w Koronie, w czym aby Rzeczypospolitey occur-
reret huic periculo, osobliwie temu, żeby dobra Radziwiłłowskie
successoribus, civibus patriae nostrae, były przysądzone, a xiężniczka
iey mość sola date contentowała się. A że statum Rzeczypospolitey
mieszać zwykły interessa postronnych panow, aby ministri externo-
rum principum arceantur ab activitate, nieustąpią tego ich mość pp.
posłowie nasi. Aequalitas praw Wiel. X. Lit. (quoniam eodem na
seymach gaudent) aby była z prawami koronnemi y Wołyńskiem
per constitutionem warowana, obywatele, do Korony należące, proszą
co serio ich mość pp. posłowie promovebunt y na żadne desideria
Wiel. X. Lit. niepozwolą, gdy ten punkt niestanie. Szkody Litew-
skie wojewodztwu Wołyńskiemu tak wielkie, commissyami seymo-
wemi warowane, dotąd skutku niebiorą, obywatele też naszego
województwa, mając swoje na Wołyniu de reclinatorio coeli posses-
sye, a potych eadem navi navigant y nieukontentowani, w tem punk-
cie ich mość pp. posłowie z posłami wojewodztwa Wołyńskiego
znosić się będą powinni et ad invicem szkody windikować, przychy-

lając się do constituciei y declaraciei wojewodztwa Wołyńskiego seymow przeszłych, y lubo niektóre stanęły decreta satisfakciei, jednak odesłane są do seymu, aby była w tem satisfactia iniuriatis, y ante omnia umówić się powinni ich mość pp. posłowie y nidoczego nie przystępować. Summa dostoyna na seym Grodziński od cara jego mosci Moskiewskiego przywieziona nam exulibus, a że niemamy słuszney informacyi, gdzie się obrocila, ponieważ armistitium stanęło na lat drugie trzynastie z carem jego moscią. A że ta summa za nasze dobra należąca, supplikować do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby z tey summy był respekt na nas, ponieważ nas nie niedoszło z seymu Grodzińskiego. Także iż starostwo Krosnienskie ex gratia principis już odeszło, prosić jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby recompensa była hyberna też Krosnienska, ktore mere na wojewodztwo nasze należy, y niebyła w kompucie woyska naznaczona, aby znowu nam była przywrocona. Partikularze jedne iusz od nas odeszli, a drugich dotąd niemożemy odebrać, w czym krola jego mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey łaskę miała być nagroda, ktorey nieotrzymaliśmy. O to wszystko jch mość pp. posłowie, jako od nas, exulow, mają upraszać y ni do czego nieprzystępować. Ponieważ przez rozerwanie przeszłego seymu Warszawskiego j. mc. p. podskarbi koronny non praestitit sufficientiam calculi z skarbu Rzeczypospolitey, temu teraz prospicient jch mość pp. posłowie, aby dosyć uczynił. Że Międzyboż włosciami y intratami dla zaszczytu oyczyzny całej jest Turkom oddany, w recompensę tego adinveniat Rzeczypospolitey modum, aby jas. wielm. j. mc. p. marszałek nadworny, hetman polny koronny, od Rzeczypospolitey był ukontentowany. Ponieważ, dla bezpieczeństwa miasta Lwowa, j. mc. p. marszałek nadworny koronny zamek swym kosztem restauruje y nie mało pieniędzy na to łoży, słuszną rzecz, aby Rzeczpospolita dała j. mc. assekuracyą pewney nagrody, domowię się j. mc. pp. posłowie. Desiderium j. mc. p. wojewodzica Bełzkiego, ponieważ także Jazłowiec odszedł do nieprzyiacela przy rozgraniczeniu, tedy y w tem instabunt jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rze-

czypospolitey, aby był jego mość ukontentowany. Zachęcając w dalszy czas do usługi Rzeczypospolitey jas. wielm. j. mc. p. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, ochotę, widząc jego mosci jasne merita, które od młodości lat, osobliwie teraz, przy commissyach y rozgraniczeniu z Turczynem Rzeczypospolitey, wyswiadczał, y lubo jego mość ma sumnę, liquidowaną za straty swoje, przy summach jch mosciow pp. hetmanow koronnych, chociaż nie tak, jakoby należało, niedoszło jego mości, tedy aby skarb koronny sine mora wypłacił, uti benemerito, instabunt jch mość pp. posłowie nasi serio. Zalecamy też y to staraniu jch mosciow pp. posłow naszych, aby wojewodztwo nasze non patiatur injuriam od innych wojewodztw, a osobliwie koronnych w trybunale, gaudeatque eodem privilegio, jako inne wojewodztwa, żeby sprawy niemiescili się w niem inszych wojewodztw sub invaliditate decretorum; także sprawy wojewodztw Kijowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego niewchodziły w koronne registra. To też adimpleant jch mość pp. posłowie nasi, aby jch mość pp. duchowni niebyli obierani deputatami, aż w lat cztery, jako y świeccy. Mieszczanie krolewscy, według dawnych praw, tak w elekeyach burmistrzow, jako y w inszych powinnościach, z władzy jas. wielm. j. mc. p. wojewody Krakowskiego wymyslnym niewyłamowały się sposobem. Lubo to constitucyami jest warowano de vocatione osobliwie et registro arianizmi Grodzienską et cum poena nawet na prokuratorow, nihilominus per contemptum juris abusus dzieje się, niesprawiedliwym swoim dufając sposobom, siła osob in re spirituali et catholica sub specie arianismi pocondemnowano; takie condemnaty aby per constitutionem zniesione byli. Instabunt też jch mość pp. posłowie za jego moscią panem Godlewskim, chorążym Czernihowskim, do Rzeczypospolitey, aby za zasługi jego na dobrach krolewszczyznach, aby miał in futurum nagrodę zasług swoich, ponieważ te niewielkie dobra za sumnę swoją pokupił, żeby to, co za co dał y łożył, przyznano było. A że jest okrzywdzony tenże j. mc. p. chorąży przez niepilność jurystow, tedy mu aby wolno podnieść swego aktoratu s principałami swemi, pro-

mowebunt jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem panem Janem Zahorowskim zleca wojewodztwo, ut instent jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby szlachcica tego, pod Brahiłowem wziętego, kaydany lat siedmnascie niosącego, jego kr. mość łaską swą pańska et munificentia wesprzeć raczył. Mając w konsideracyi znaczne w oyczyźnie naszej merita wielm. j. mc. p. Alexandra Feliciana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, starosty Kleszczelowskiego, ktorego nie bez znaczney straty substanciey swoiey, aby w respekcie y łasce jego kr. mości y Rzeczypospolitey zostawał, osobliwie że ma na starostwie Kleszczelowskim przez dekreta kommissiey Lwowskiey y Radomskiey, sumnę dwannascie tysięcy przysądzoną y przez assignacye wypłaconą, transfuzyą na się otrzymaną, aby ta summa na temże starostwie przez constitucyą była approbowana, o co się mają jch mość pp. posłowie domowić y przytem stawać. Że dotąd instancya niewzięła effectu za i. mc. p. Łukaszem Werkijem Oleszkowskim, stolnikiem Czernihowskim, wniesiona, wojewodztwa tego bene merito, za straconą substancyą y skaleczenie od nieprzyjaciela, aby słuszną odniósł consolacyą, instabunt jch mość pp. posłowie. Sprawa jch mosciow pp. Michała y Marka z Lubenca Lubienieckich, braci rodzonych, o successiey po rodzonym jch mosci sławney pamięci Gabryelu Lubienieckim o sumnę trzydziestu tysięcy na pewnych dobrach xięcia j. mc. sławney pamięci Bogusława Radziwiłła, cum evictione super omnibus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiey od samego xięcia j. mc. wysz mianowanego zapisaną y assecurowaną, serio promovebunt jch mość pp. posłowie, ktorym to zlecamy, aby provideant, żeby w tak wielkiey od tak dawnego czasu nieponosili krzywdy. Instabunt też jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby sprawa successorow sławney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, o sumnę pięć tysięcy zł. pols., za znaczne zasługi od całej Rzeczypospolitey na dobrach jego kr. mosci Wołoszkach y Dubnie zapisaną, była sądzona, jako nayprędzey, wprzod dobra, komu były przysądzone, aż

summa będzie wprzod successoribus zapłacona. Jako rzecz słuszną afflicto porrigere manum, tak y potrzebna, aby potentiores non opprimant fortiores niższej substancyi szlachty, słuszną, aby jch mc. pp. posłowie wniesli za jego moscią p. Jerzym Boguszewskim, miecznikiem Smolenskim, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey instancją, ponieważ jest oppressus y z substanciey wyzuty przez jas. wielm. j. mc. Piasoczyńskiego, kasztelana Brzescianskiego, privata autoritate, aby gaudeat swoją należytą substancją. Dwor j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, wspoł z ogrodem, na Podwalu w mieście Włodzimirzu będący, aby consensa jego kr. mosci et totios Reipublicae per constitutionem od mieyskich y żołnierskich exakciey był libertowany. Zasługi j. mc. p. Kowalewskiego, jako są nietayne całej Rzeczypospolitey, aby były zapłacone, instabunt jch mość pp. posłowie. Wiedząc, iż j. mc. p. Bogusz, podstoli Nowogrodzki, ma wielką ruinę w lasach od woyska, pod Tręmbowlą stojącego, instabunt jch mość pp. posłowie, aby była jego mosci recompensa. Ktore puncta, wysz opisane, unanimiter postanowione, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, obligando onych fide, honore et conscientia, aby z gornemi wojewodztwy we wszem zgodzali się, et animadvertant, ne quid primo na tem seymie prawom y wolnosciam naszym contrarii constituatur, y one jego mosci p. marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta castrensia podać zleciliśmy. Actum we Włodzimirzu, w cerkwi katedralney Włodzimirskiej, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тоє инструпце подпис руки маршалковское в тые слова: Paweł z Lubenca Lubieniecki, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ реченого его мил. подающего, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1682 г., № 1057, л. 1351., № 801.

LXXXIII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоя имѣній шляхетскихъ дворянъ.

Року тысяча шестьсотъ осмдесять четвертого, месеца іюня двадцеть шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Jerzy z Szpanowa Czaplic, podkomorzyc y marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, instrukcją tegoż wojewodztwa Kiiowskiego jch mc. pp. posłom, e medio sui do jas. wielm. j. mc. pana wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, daną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcia jch mc. panom Jerzemu z Szpanowa Czaplicowi, podkomorzycowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Piotrowi z Woynarowey Woynarowskiemu, łowczycowi Owruckiemu, posłom, do j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, dana, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. Gdy na cały swiat diffusa est przestranney sławy, odwag dzielnych, waluznych czynow j. mc. p. hetmana, naszego wielce mosciowego pana, magnitudo, y naszemu nie jest tajno wojewodztwu. Więc przy oddaniu nayniższych pełnych życzliwosci obserwantij, opowiedzą jch mc. pp. posłowie affekt nas w tymże, iako j. kr. mc. pan n. m. wojewodztwo nasze supremum veneratur caput y wierne zasyła poddanstwo, tak y j. mc. pana hetmana, naszego wielce milosciwego pana, w dzielności y nieporownaney zawsze prudenciey kładzie secundum, y czy-*

nić będą apprekatie, aby Niebieski Hetman woli swoiey y boskiey ordynansem ex re oyczyzny naszej pozwolił j. mc. n. w. m. panu zdrowia dobrego, annorum longitudinem y nieustawających ad votum triumphow. A że stosując się do declarathey na swiezo przeszłym seymie Warszawskim jch mc. panow posłow naszych, na wypłacenie dwuuastu tysięcy daney, uchwalilismy pięcioro podymnego in exolutionem zasług chorągwi lekkiey j. mc. pana krayczego koronnego, przeto, gdy j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, wojewodztwo nasze za osobliwego miało sobie y znało zawsze protektora, aby y teraz in ordine wydawania tego podatku niemiało od przechodzących panow żołnierzow praepedithey, nisko expetent jch mc. pp. posłowie nasi, dufając że wojewodztwo nasze votorum suorum odbierze contentice. Wielkie y w tym cierpi wojewodztwo nasze detrimentum, że kozacy, ad obsequium Rzeczypospolitey gromadzący się, dobra nasze aggrawant y prywatne w niektórych mieyscach czynili sobie exactie, zaczym, aby więcey nieważyli się tey licenthey, upraszać będą demisissime jch mc. pp. posłowie j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, y żeby onych obesać uniwersałem swoim y list do hetmana onych osobliwy pisać raczył y, iako nayskuteczniey, z j. kr. mosci pana n. m. conferował, żeby przynamniey dobra nasze ziemskie od kozackich stanowisk y exacty były wolne, popopolitis veneratione, upraszac będą. Tę tedy instrukcya ad acta podać y ręką swą podpisać j. mc. panu marszałkowi naszemu commisimus. Datt. we Włodzimirzu, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. У тоє инструкторней подѣписъ руки маршалковское теми слови: Jerzy Czaplic z Szpanowa, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозьбою вынѣ менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принѣтемъ, до книгъ инешихъ есть вписана

Книга прод. Владимир. 1684 г.; № 1060, л. 1008, № 123.

LXXXIV.

Изъ постановленія волынскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей.

Annundo supplicationibus Tatarow z miasta Ostroga, do dal-szey onych ku Rzeczypospolitey Polskiej zachęcając przysługi, ulicę jch wszystkę, w Ostrogu będącą, od wszelakich uwolniamy podatkow, według przywilejow dawnych y prawa im służącego, in toto onych zachowując. Z Rozważa iednak części pewney, do Tatarow należącey, ciż Tatarowie od poddanstwa contributie płacie powinni. Eodem libertationis jure podatkow ulica w Ostrogu, nazywająca się Kalicka, gaudere powinna et ad contribuendum non obligatur. Dworek dziedziczny jch mc. pp. Lesznickich, w Krzemiencu będący, także dwor, tamże będący, j. mc. p. Kopystynskiego aby ab hinc od publicznych wolni byli podatkow, miec chcemy przy prawach, o conflagratiach opisanych, j. mc. p. Samuela Lesznickiego w Leszney, in toto zachowując, od następujących czopowego y szeleżnego uwolniamy podatkow praesenti consensu... Wołosza w Peremiłowce zostająca, iako żołnierze y cudzoziemcy eodem libertatis privilegio od wszelakich podatkow gaudeant, iako y Tatarowie Ostrogscy, ponieważ in servitio Reipublicae zostają. Słuszny mając wzgląd na katedrę Łucką ritus graecij, wielm. j. mc. xięcia episcopa Łuckiego, niedawno zgorrałą, gdzie y xięgi ziemskie powiatu Łuckiego swoje, za pozwoleniem xięcia j. mosci, mają pozitią, na restauratią teyże katedry naznaczamy zł. trzysta z podatku czopowego, które j. mc. xięciu episkopowi, iako nayprędzey, exolvere tenebitur. W osobliwym miasto j. kr. mosci Luck, metropolim wojewodztwa neszego, mając respekcje, pod ten terazniejszy czas in proximo periculo od nieprzyiaciela Krzyża Świętego zostające, żebyśmy mu aliqua ex parte refortificando succurrere mogli, dla tego na potrzeby fortificationis tysiąc pięćset złotych communi consensu wszystkich nas naznaczamy, a to z podatku

szeleżnego... Arsiczym, wies dzidziczna j. mc. pana wojewody Bracławskiego, a j. mc. panu Woyciechowi Krzyszkowskiemu, woyskiemu Włodzimirskiemu, dożywotnim prawem częśc teyże wsi służąca, którą z dopuszczenia Bożego niesłychana y nigdy niewidana burza funditus zruynowała, dwor z szczeniem wywrociła y samego j. mc. pana Mikołaja Kozinskiego, dzierżawcę na ten czas, o śmierć przypawiła w roku tysiąc szescset osmdziesiąt wtorym, dnia trzynastego augusti od podatkow uchwalonych wolno zostawac ma, według prawa, de conflagratis opisanego. Ciż zas poddani, których ta plaga nie doszła, do skarbu, według dawnych kwitow, podatki wypłacac tenebuntur.... Indebitam a prawie juri communi rebellem miasta Zbaraża ganiąc temeritatem, także Woli Żałozieckiey, iako y wsi, do Zbaraża y Żałozie należących, że niepoiednokroc uchwale wojewodztwa Wołyńskiego same jedne na Wołyniu sprzeciwiwszy się, lustrować się niedopuszczali, gdzie rigoroze na miastach y wsiach pomienionych ex instantie jch mc. pp. poborców stanęły convictiones, przeto publico congressu nostro nemine contradicente namowiamy y postanowiamy, aby jch mc. pp. lustratorowie Krzemienieccy duo sine unus przy jch mc. panach exactorach, do tegoż miasta Zbaraża y Żałozie cum attinentiis ziachawszy, one fidelissimie lustrowali; po ktorey lustratiey uno eodemque instanti jch mc. pp. exactores, za otrzymanemi condemnatami, cum officio castrensi vel uno ex officialibus, retent swoich dobierac powinni. Tey zas rewiziey miasto Zbaraż y Żałosce y wsi, do nich należące, impugnare niemają y niebędą powinni sub poena peculatus et approbatione omnium condemnationum et processuum anteriorum...

Книга впод. Нгул. 1684 г., № 2211, л. 256, № 50.

LXXXV.

Постановленіє кїевскихъ дворянъ на сеймицѣ во Владимірѣ, отъ отъ 26 сентября 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шелижнаго. Благодарарность кїевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кїевскими урядниками обязанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитамъ для постройки школы.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ четвертого, месяца сентября тринадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Яномъ з Войнаровое Войнаровскимъ, ловчимъ Овруцкимъ, подстаростимъ кгородскимъ Володимерскимъ, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Dymitr Hołowinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, laudum tegoż wojewodztwa na seymiku, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. wydanym y continuiącym się, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, przez jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego zgromadzonych się, roku miesiąca y dnia, wyżej na akcie mianowanych, zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mając: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko koło rycerskie wojewodztwa Kiiowskiego, stosując się do laudum anni praesentis millesimi sexcentesimali octuagesimi quarti, die dwudziestego szostego junij, za uniwersałem od j. kr. mc. p. n. m. złożonym y szczęśliwie skonczonym, napisanego, przez ktore nazajutrz po seymiku electionis deputatow na trybunał koronny, to jest, dnia dzisieyszego dwunastego septembris o podatkach et de aliis omnibus occurrentiis, bonum commune wojewodztwa naszego respicientibus, seymik sobie in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, conserwowalismy y*

naznaczyli zgromadzenie, takową około dobra pospolitego wojewodztwa naszego uczynilismy uchwałę. A naprzód winny j. kr. mc. p. n. m. za wdzięcznie oycowskim sercem jch mc. pp. posłów naszych, z przeszłego seymiku wyprawionych, przyięcie, oddawszy podziękowania trybut, że to u was *alto recondimus pectore*, powtornie teraz uprosilismy do j. kr. mc. pana n. m. jch mc. panów posłów z między siebie, to jest, wielmożnych jch mc. panów: Marciana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, Franciszka Potockiego, starostę Owruckiego, y urodzonych jch mc. panów Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodziego generału wojewodztwa Kiiowskiego, którzy jch mość, według instrukcicy sobie daney, wszystko pro solita prudentia et activitate majestatowi j. kr. mc. panu n. m. pokornie doniosą, tych że jch mc. pp. posłów wysz pomienionych uprosilismy y do jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanów obojga narodów, aby o to, cokolwiek ex re et commode wojewodztwa naszego być może, przy powinszowaniu wszelkich szczęśliwosci y successow, oraz y doniosłszy nasze braterskie jch mc. panom naszym usługi, serio expostulowali, a mianowicie, ut praevideant jch mc. nasi m. panowie ex officio suo securitati wojewodztwa naszego od szyrzający się swawoli kozackiey y buntów między poddanemi naszymi, przez p. Mirona, hetmana nakaznego Zaporozkiego, wszczętych. Podatek pięciorga podymnego, na przeszłym seymiku uchwalony, in complementum summy dwunastu tysięcy złotych, per declarationem na seymie przeszłym na zapłatę woysku przez jch mc. pp. posłów naszych postąpioney, aby diminutia w nim niebyła sine abjuratis, wydawać do rąk jch mc. pp. poborców, według przeszłych kwitów, deklarujemy. Że zas ze wsi szlacheckich od poddanych, podniami mieszkających, iako to: Kobylina, Hossowa, Lewkowców, Hejewców y inszych wszystkich, w przeszłym laudum pomienionych, hucusque niejest dawany żaden podatek, ani lustracya odprawiona, przeto do zlustrowania w tych pomienionych wsiach szlacheckich chłopów y tych, którzy tytułami słacheckimi zaszczy-

cają się, a nie są niemi, uprosilismy za lustratorow urodzonego jch mc. pp.: Michała Staweckiego, podstarosciiego grodzkiego Owruckiego, Marciana Suryna y Marka Skuratowskiego, którzy, jch mość na roczkach blisko przyszłych Kiiowskich, w Owruczym sądzie się mających, lub też w grodzie Owruckim, przysiǳszy na tę swoje funkcję (procz j. mc. p. Staweckiego, który już przedtym przysiǳł), fidelissime tę odprawia lustratiǳ, iǳak naypręǳey, unios absentia non observante, po ktorey expedyowaney, jch mc. pp. exactorowie, podatek ten pięciorga podymnego wspoł, iako y z całego wojewodztwa, wybrawszy, na przyszłym, da Bog, seymiku przedseymowym in praesentia wielm. j. mc. podkomorzego y komisarza naszego super realitatem exactionis suae przysiǳną y doskonały uczynia rachunek. Jeżeliby zas który w pomienionych wsiach z jch mc. panow szlachty miał chłopa, pod sobą siǳącego, albo tytułem szlacheckim niesłusnie zasłaniającego się, utaja, taki każdy ad instantiam cuiusvis na sądy grodzkie Kiiowskie pozwany grzywien dwiescie parti et iudicio per medium, za dowiedzeniem sobie zapłacić powinien będzie. Podatek szeleżnego ieszcze ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo w administracyǳ jch mc. panu Stanisławowi Kowalowskiemu, łowczemu Kiiowskiemu, in vim satisfactionis długu, temuż j. mosci od wojewodztwa winnego, tysiaça złotych et aliorum za koszty y fatygi, pro bono publico wojewodztwa łożone, iż dotǳd szczegolnie tylko złotych osmset, iako j. mość registrem et bona conscientia publicato in medio nostri comprobavit, quantitatem wyniosł, y do rǳk j. mosci dostał się, a to dla tego, iż potior pars wojewodztwa niewyprawia go, przeto aby succollatorowi jego mosci, to iest, j. mc. panowie Samuela Wyszkwoskiego, Adama Korczewskiego y Władysława Branskiego, którzy, super realitatem dobierania tego podatku przysiǳszy na seymiku przedseymowym, maja, in praesentia j. mc. p. komisarza, na wszystkich mieyscach, gdziekolwiek przez te lata nie wydany y zatrzymany podatek, sine aggravatione iednak et extorsione, wybierali, y do rǳk tegoż j. mc. p. Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, iako administratora, mając od jch mosciow

wszystkich dependentią ad juvali, co mają jch mość exequi, iako nayprędzey, aby summa zł. trzy tysiące, którą j. mc. panu łowczemu Kiiowskiemu, vigore pomienionego długu y wszystkich generaliter pretensij, do wojewodztwa mianych, teraz specific naznaczamy, przez nich wypłacona była. Czego zas in complementum tey summy trzech tysięcy zł. przeszłe y teraznieysze, co go dobierac j. mc. p. administrator nasz z jch mc. p. succollatorami swemi będzie niedostawło by, to, przez tych że jch mc. pp. succollatorow, j. mc. p. administrator z przyszłego a prima octobris zaczynającego się (non derogando declarowanym także summam od wojewodztwa wielm. j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, j. mc. p. Woynarowskiemu, obranemu teraz sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, y innym jch mosciom do tegoż podatku odesłanym) szeleżnego wybrać sobie mają. Dla czego samegoż j. mc. p. łowczego Kiiowskiego uprosilismy y pomienionych jch mc. pp. succollatorow przed wykonaniem przysięgi naznaczyliśmy do wybierania nowego szeleżnego, a prima octobris in anno praesenti zacząć się, o tym że dniu y czazie w roku przyszłym, da Bog, konczyć się mają iego, ktore takim ma bydz w całym wojewodztwie przez jch mosciow wybierane sposobem: naprzod od kotła szlacheckiego, z ktorego pożytku żadnego, procz domowey potrzeby, szlachcie niema, po złotemu iednemu; od tych zas kotłów szlacheckich, z ktorych swoje własne szynki jch mosc pp. szlachta dają na karczmy, od każdego kotła złot. trzy; od arendarskich po małych miasteczkach y wsiach od każdego po złot. cztery; po miastach zas większych, kędy targi y jarmarki bywają, po zł. sześć; od przywoznych gorzałek z Zadniepru y z inszych mieysc, procz prawdziwych szlacheckich, od każdej kufy po zł. sześć; według tego tedy formularza sprawic się j. mc. p. administrator z jch mc. pany succollectorami swemi przez rok cały powinni będą; którym solarium, to iest, po groszu od złotego y kwitowe generaliter zewsząd rowne po puł złotego od kwitu naznaczamy. A żeby się doskonaley w tym podatku wojewodztwo informowało, tedy na przyszłym seymiku przedseymowym j. mc. p. administrator sam dosko-

nały regestr, tak przeszłym od początku tey exactey swey, iako też y przyszłej, ab octobre zaczynającej się, et bona conscientia, słownie, sine juramento, comprobabit, a jch mc. pp. sucollectorowie corporaliter realitatem exactionis suae poprzysięgą. J. mc. pan Jan Trypolski, miecznik Licki, w declarowaney od wojewodztwa ratione Jwanowicz, z których miała rodzonemu j. mosci, to iest, s. p. j. mc. panu Mikołajowi Trypolskiemu, pisarzowi grodzkiemu Kiiowskiemu, sors cedere pretensiey, że dotąd nie jest ukontentowany, na przeszłym, da Bog, seymiku przedseymowym obmyslic ukontentowania jego mc. obiecujemy. Za osobliwą poczytają szczęśliwość, że po tak długiey sprawiedliwosci g. w wojewodztwie naszym odwłoce przez lat blisko czterdziesti, inhaerendo constituciey seymu przeszłego Warszawskiego, tysiąc sześćset osmdziesiat trzeciego roku skonczonego, jsn. wielm. j. mc. p. Marcin na Kontach Kontski, wojewoda generał ziem naszych Kiiowskich, nasz wielce mił. pan, redivivam e ruderibus silentii, chce miec teraz icy faciem, kiedy nietylko jch mc. pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich, to iest, j. mc. p. Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzim, j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędzią, y j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, pisarza, naznaczył y, dla wykonania super officium suum przysięgi, na seymik terazniejszy nasz odesłał; którą bonis avibus et auspiciis felicibus nominis j. mc. pana wojewody, n. mc. pana, w kole braterskim przed nami jch mość wykonali, ale też, accelerando justitiam et injuriatis braciey aperiendo asyllum, innotescentiae swoje na dzień inchoatiey sądow grodzkich Kiiowskich przez jch mosciow viesima octava septembris do grodow należnych wydał był, za co jch mc. pp. posłowie, do j. kr. mc. pana n. m. teraz destinowani, tamże jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Kiiowskiemu, naszemu w. mc. panu, debitas referent gratias y o dalsze koła dobra wojewodztwa naszego pieczętowanie prosic będą. Że iednak częścią dla terazniejszych seymikow naszych, a bardziey dla wakującego grodu Owruckiego y zawartych xiąg, że po resignatiey starostwa Owruc-

kiego sobie wielm. j. mc. p. Franciszek Potocki, starosta Owrucki, z jch mc. panami urzędnikami swemi grodziami Owruckimi, dopiero także wykonał przysięgie, gwoli czemu na sądy pomienione grodzkie Kiiowskie, w Owruczym zacząć się mające, pro termino praefixo innotescentiam j. mc. wojewody Kijowskiego, n. mc. pana, wczesnie relacyi pozapisywać niemogli, przeto communi voto iprosilismy jch inosciov pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich wysz naznaczonych, aby, iako jurati już officiales, wygadzając publiczney jch mc. pp. obywatelow naszych w tym przez swoje uniwersały roczkow inchoata przyszkłych Kijowskich, do dnia piątego pazdziernika odroczyli. A interea wielm j. mc. p. starosta Owrucki dla otwarcia actorum y suscepty jch mc pp. urzędnikow swoich, z pieczęcią swą grodzką, aby zesłał do Owrucza, wczesnie prosimy, na który czas wysz r. e- czony, to iest, pro die quinta octobris, wszyscy jch mość injurati, w sądach grodzkich Kiiowskich sprawy swoje mający, comparebunt. Przez dotknięcie ręki Boskiej ogniem monastera Owruckiego, w którym złożone xięgi grodzkie Owruckie nuperrime pogorzały, tylko cos niewiele ich zostało, aby y ta reszta w słusznym była opatrzeniu y wiadomosci wojewodztwa, naznaczamy do rewisiei ich urodzonych jch mc. panow Jana Woynarowskiego, sędziego teraz obra- nego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p. Michała Staweckiego, podstarosci grodzkiego Owruckiego, y j. mc. p. Theodora Pawsze, którzy jch mość, absentia unius vel duorum non obstante, reszta pomienionych xiąg grodzkich Owruckich dostatecznie z inventowawszy et ad acta per oblatam inventarz ich podawszy, do rąk wielm. j. mc. p. staro- rosty Owruckiego albo urzędu j. mc. oddadzą. Ad suplicem scibellis(?) jch mc. oycow jezuitow collegium Owruckiego, którzy ob iniquiam et dosolationem dobr swoich, fundaciey Xawerowskiej podległych, huc- usque na placu wydzielonym sobie w zamku Owruckim, per consti- tutionem et lauda nostra pozwolonym, niemogąc pobudować wczesnego aedificium, w którym by nietylko religiosae professionis suae iakąż- kolwiek miec mogli commoditatem, ale też y młodzi szlacheckiey

dawac institutionem, inclinando nostros animos et voto zł. cztery-
rysta, lub z podymnego pięciorga exactey j. mc. p. Trypolskiego,
lub też z szeleżnego naznaczamy, co jch mc. pp. exactorowie oboyga
tych podatkow wypłacić, iako nayprędzey, będą powinni. Jch mos-
ciom oycom dominikanom Włodzimirskim, ktorych często consulta-
tionibus nostris incommodujemy locum, Deo sacrum, y samych jch
mosciow osoby, in vim gratitudinis zł. sto naznaczamy. J. mc. panu
Marcinowi Surynowi in vim solaryi za wybieranie podymnego dwoyga,
tak iako y drugim collegom jego mosci, złot. dwiescie naznaczamy.
Ktore to zgodnie umowiono laudum nasze dla większey pewnosci j.
mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, podpisem ręki
stwierdzony, do akt grodzkich Włodzimirskich per oblatam podać
zlecilismy. Datt. in loco consultationum nostrorum solito, w kosciele
oycow dominikanow, dnia dwunastego septembra, anno millesimo
sexcentesimo octuagesimo quarto. У того лавдумъ подѣписъ руки
маршалковское в тые слова: Dymitr Hołowinski, marszałek koła
rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котороежъ то лавъдумъ, за
поданемъ и прозбою вышѣ речное особы подавающее, а за моимъ
урядовымъ принятѣм, до книгъ нынешнихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1684 г., № 1060, л. 1098, № 183.

LXXXVI.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ
устройствѣ почты; присяга сеймового посла.

Osobliwe inszych wojewodztw uważając w tym commodum,
ktore u siebie pocztę ordinaryną mają, przeto, chcąc y w siebie
mieć takowąż wygodę, uchwalamy na zawsze podobnym że sposobem
poczte, ktora aby z Lucka do Zamoscia na wszelkie insze z tam-
tąd idące expedicye, publiczne y prywatne, z woiewodztwa naszego

kożdego tygodnia odwoziła y, nazad kożdego tygodnia także powracając, w Łucku stawała, na co quote roczną na przyszłym, da Bog, seymiku z czopowego lubo szeleżnego podatku umowie będziem powinni y wszystkie circumstancye do poczty należące providebimus... Respectuiąc na suplike pogorzałych żydow Łokackich y niemałe szkody w niektórych budynkach y winnicach, przez nichze poniosłych, podatek szeleżny y czopowy na lat cztery, według prawa zachowuiąc, uwalniamy. Potrzebną też in futurum y namowioną ad praesens rothę przysięgi ex communi sensu w tesz laudum, temi napisaną słowy, wpisuiem: Ja, n., przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Świętey jedynemu, iż ja, będąc obranym posłem, dobro pospolite wojewodztwa mego Wołyńskiego promowowac będę o konstytucye woysk w wojewodztwie ante omnia pod starą laską marszałkowską, do niczego nie przystępując; jch mosc panow hetmanow oboyga narodow, ratione stanowisk sądu y satisfakcyey stojących chorągwi, upomnić się, szkod, od woyska Wilk. Xięst. Litewskiego od roku tysiąc szescset siedmdziesiąt piątego aż dotąd poczynionych, y execucyey prawa, o kommissyey wojewodztwa Wołyńskiego napisanego, popierac nie opuszczę; o prawo względem consystencyey, na potym aby w dobrach ziemskich tego wojewodztwa nigdy niebywały, usiłowac y starac się będę; corrupcyą żadną albo obietnicą oney in futurum, ani iakowę boiaznię wodzic się mam; po przywiedzeniu zas do skutku praw naszego wojewodztwa y satisfakcyey bonum publicum całej Rzeczypospolitey bez prywat własnych tractowac będę, na seymie od początku do konkluzyey, wyiawszy verum infirmitatem et praegnantem legalitatem, rezydowac będę; tak mi, Panie Boże, dopomoż y męka Jego święta...

Книга прод. Лыукан 1688 г., № 2216, л. 14, № 9.

LXXXVII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устранивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами, Жалобы на своеволие козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилю Маркевичу.

Słobody, ad repressionem dobr szlacheckich wymyslone per haeredes et possessores w naszym wojewodztwie, iako to: Korczyk, miasteczko w powiecie Krzemienieckim, Połonne Wielkie y insze wszelkie, aby były zniesione per legem... Lubo dawne prawa o mytach y cłach napisane są, iednak iż niektorzy panowie possessorowie y w miastach legibus abutuntur, poddanych naszych extorsyami od wozow zbytnie przez arendarzow swoich depactuią y dla prywat swoich miary cechowaney wydawac potrzebującym zakazuia y, przeszkadzaiąc wendycyey zboża obywatelom wojewodztwa naszego u portu Bugowego we wsiach, kupcom Gdanskim wymyslne akcye do trybunału koronnego intentuią; inni zas celnicy wodni statki szlacheckie niezwyčajnymi exakcyami opprymuia... Przeto, obviando publico incommodo wojewodztwa naszego, przyłożą starania jch mc. panowie posłowie nasi, aby wszystkie prawa contra injustos teloneorum exactores et temere litigantes reassumowane były, a wina dwóch tysięcy grzywien podwyższono ad instantiam cuiusvis nobilis w trybunale koronnym... O podobnei prawo na wymyslaiących po goscincach myta prywatne, sine consensu Reipublicae aggrawuiących podwody własne szlacheckie, jch mosc panowie posłowie nasi starac się będą... Kozakow nieznosna licentia w Kijowskim y Bracławskim wojewodztwach na hibernowaniu, także y w wojewodztwie naszym, za przechodzeniem onych dziciąca się, ponieważ terret nos, dla tego urgentissime zwinienie ich wszystkich, ut abdicentur a servitio Reipublicae, proponent jch mosc panowie posłowie ordinibus regni... Dobra duchowne tam latini, quam graeci ritus, w ziemskich dobrach fundowane, immunitatibus terrestribus szczyjące się, żeby do

żadnych nie były pociągane ullatenus żołnierskich ciężarów, iako to wydawania hiberny y consistentij in praejudicium haeredum et immunitatis bonorum terrestrium. Także y mieysca, Bogu poświęcone et magnis impensis na chwałę Jego świętą pobożnych fundatorów erigowane, aby in levipendium et illusionem nieprzychodziły, poganom y małowiernym ludziom nie nie iest słusznieszego, przeto, justam compassionem mając nad bazyliką w zamku Ostrogskim cerkwie zamkowej, nie tylko ad ultimam ruinam; ale też na posmiewisko wielkie przychodzącey, serio ich mosc panowie posłowie, albo reparationem icy, albo przynaimniey żeby była cale zamurowana, urgebunt. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, unitorum et disunitorum, generaliter w Koronie Polskiej, wszystkie, ciągnieniem woysk oboygą narodow cale spustoszące y hiberny płaceniem na zbyt przeładowane, consystemami ustawicznymi zciemężone, a osobliwie władcytwo Włodzimirskie y Łuckie, nadto kilką tysięcy złotych polskich hiberny do skarbu wnoszeniem do szczytu zdeżelowane, aby ad proportionem dymow, albo moderamine Rzeczypospolitey clementiore hiberne wносиły, jch mosc panowie posłowie nasi activitate sua curabunt. Kapłani też uniti ritus graeci, iako et disunitorum, iako ustawiczni bogomodlcy, a poddanych niemający, tak w Koronie Polskiej, iako y w W. X. L., z domami swoimi aby omni onere militari wolni byli, reassumując wszystkie eo nomine pierwsze constytucye y rigorem militaris disciplinae założyć super excessivos et extorsivos oboygą narodow ludzi, jch mc. panowie posłowie nasi instabunt. Jego mosci x. Małachowskiego, episkopa Przemyskiego, unita, wielka aegestas moveat jch mosciow panow posłow do zalecenia go jego kr. mosci pana naszego miłosciwego respektow. Episkopia Łucka aby więcey nietrudniła obrad wojewodztwa naszego, subjicient jch mosc. panowie posłowie nasi moderamini finali auctoritatis jego kr. mosci pana naszego miłosciwego. Jura et privilegia bractwa Łuckiego ritus graeci, kędy pii manes wielu przodkow naszych requiescunt, aby per novellam legem reassumowane y potwierdzone były, urgentissimam jch mc. panom naszym zlecamy in-

stantiam... Do indignatu j. me. pana Salomona Konstantego, komesa Syrijskiego, razy kilka w legacyey od Rzeczypospolitey do Persyey iezdzącego, per quam optimis instantijs do tego kleynotu y szlacheckiey praerogatywy jch mc. panowie posłowie nasi instabunt... Że też uniuersaliter tribuere, quod suum est, naypierwsza iest własność sprawiedliwosci, dla tego, mając słuszne politowanie nad niewiernego Izraela Markiewicza, żyda, mieszczanina Włodzimirskiego, ubostwem, do ktorego przywiedziony iest przez zabranie towarow jego własnych od kupcow Zadniperskich, na ktorych dekretem tribunalskim koronnym Lubelskim sumnę szeszedziesiąt tysięcy złotych polskich ma przysądzono, doysc iey dotąd iednak ob suam summam miseriam et paupertatem niemoże, przeto instabunt usilnie jch mosc panowie posłowie nasi ad Rempublicam, aby tak iawney krzywdzie iego y dekret trybunalski przez konstytucyą approbowany był et executionis media efficacitā subministrarentur...

Книга прод. Лук. 1688 г., № 2216, л. 19 на об., № 10.

LXXXVIII.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Гродненскій сеймъ, назначенный на 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи дворянамъ занимать какія либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владимира въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иноземцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи подаей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военного постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привилегій православной

церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи заднѣпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ комиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и паны. О недозволеніи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысяча шестсотъ осмьдесятъ сего, месеца декабря семнадцатога дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовъскимъ, намесникомъ бурграбства и замку Володимерскаго, и книгами пишешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na ten czas koła ry-cerskiego wojewodstwa Bracławskiego, jnstrukcją jch mc. pp. posłow, na seym Grodzinski, w roku teraznieyszym, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, daną et unanimit voce postanowioną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą:* Instrukeya jch mc. panom: Michałowi Kordyszowi, podczaszemu Bracławskiemu, Dymitrowi na Zabokrzykach Zabokrzyckiemu, podczaszemu Wiłkomirskiemu, podwoiewodzemu generału wojewodztwa Kiiowskiego, Teodorowi Krasnosielskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Alexandrowi na Smykowie Zabokrzyckiemu, czesnikowi wojewodztwa Bracławskiego, posłom na seym walny szescioniedzielny, w Grodnie roku przyszłego, tysiąc szescset osmdziesiątego osmego, dnia dwudziestego siedmego januarii przypadający, od woiewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, *in loco solito consultationum* tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikanskim, na seymiku przedseymowym dnia szesnastego decembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym siedmym. Za znaczne dzieła życzliwe et pias regnantium mentis wdzięczności oddawa hecatombe wojewodztwo Bracławskie przez jch mośc pp. posłow swoich j. kr. mości panu n. m. tym affectem, iako synowie oycu, poddani panu że

zycie powinni temu, który bussurmanskie nietrzymają więzy, brachium excelsum j. kr. mc. pana n. m. protexit. Zapisał sobie j. kr. mość na persiach synowskich vota, które supremo numini życziwe promunt, ut aeternet optimus princeps, y cokolwiek przeszła per saecula in principum moribus abolevit wolność polska, to wszystko w sobie j. kr. mość nietylko auguratur, ale też in momentis prawie horarum odbiera felicem regnantium seriem Piasta, zwycięstw Bolesława, miłość y życziwosc oycowską Kazimierza; szczęśliwe widziemy wieku, lacte et melle fluentis, temporum Zygmunta Trzeciego, kiedy ad paritatem j. kr. mc. pana n. m. szczęśliwe panowanie w tak dalece przyszlą, iż bezpiecznie mowic się może dignus uterque, sed dignior alter, bo cokolwiek charissimum w oczach jego panskich na to pro salute immolat populorum zdrowie j. kr. mc. pana n. m. nayiasnieyszego krolewicza jego mc. Jakuba, syna swego naymilszego, ktoremu osobliwe jch mc. pp. posłowie nasi za podniesione prace, fatigi et mille pericula oddadzą dzięki, y ten wyryty na sercach civium ogłoszą charakter, że semper honus laudesque ejus manebunt. Niezfatigowane et cum fatis et periculis luctans zdrowie jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow zatrzymało moem malorum, y niedało obruere, iako moribus antiquis et viris res Romana stetit, tak oyczyzna nasza przezornoscia, odwagą, męstwem sarta tectaque manet, słuszenie tedy należyta jch mc. panom hetmanom wojewodztwo nasze w sercach swoich pandit recondendo in abdito ich należyta wdzięczność. Nie tajne są całe oyczyźnie odważne przez lat dwadziescia w woysku męźnie strowione wielmożnego j. mc. pana Konta de Maliny merita, które debita gratitudine compensando jego mosci, lubo ad splendorem wysokiego urodzenia domu j. mosci nietrzeba addere lumen, bo sam przez się wysoce iasnieje, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby jego mc. do indigenatu oyczyzny naszej był przypuszczony. Przyznawa wojewodztwo nasze y w tym oycowskie j. kr. mc. pana n. m. pieczętowanie, kiedy ardentem między powagę trybunału przeszłego Radomskiego y skarbu koronnego, z iedney, a prowincją ziem Pruskich, z drugiey strony,

zawziętosci, tak wielkich niebez szkody Rzeczypospolitey flammae w jnstrukeyi, na seymik nasz terazniejszy przysłaney, *occurrere miłosciwie pollicetur* y panską swą w to studiosissime interponere osobę, więc *sollicitissime* zlecamy o toż z j. kr. mc. panem n. m. y całą Rzecząpospolitą zaraz post felicem inaugurationem seymu peculialiter w nim, zeby jch mc. pp. rotmistrze y insi officerowie chorągwi swoich ad *cujusvis injurati instantiam* inter causas militares w trybunale odpowiadali y amnistia, tak o przeszłe, iako in futurum, ieżeby się dziać miały w dobrach ziemskich *violentie* y szkody jch mc. panom woyskowym, zeby nie siłą ani *exemptami delicta sua* jch mc. pp. woyskowi *protegere* mogli in *causis civilibus*, chyba szczególnie in *causis personalibus*, zeby zas *conniventia dissolutae licentiae militari* jch mc. pp. hetmanow woysk oboyga narodow nie dawała *protectiey*, instabunt jch mc. pp. posłowie *urgentissime* o *reassumptiā* wszystkich dawniejszych de *disciplina militari constituty* y o to, aby jch mc. pp. hetmani, in *casu hoc actionis* woysk w dobrach ziemskich wojewodztwa naszego, generału *mandatem ad* *cujusvis injuriati instantiam* za pozwami na seymie odpowiadali, także w trybunale koronnym z rejestru tegoż *causarum militarium*, iakoż y teraz, w *consistentiey* w dobrach ziemskich, woyska koronne y Litewskie *praevia satisfactione* za szkody, poczynione *haeredibus et possessoribus*, aby zaraz *instantanee ordynansami* jch mc. pp. hetmanow sprowadzone były, ante omnia jch mosc pp. posłowie *instantissime urgebunt*, aby też, cum *periculo seymu zerwania*, sub quem *rigorem* teraz jch mc. pp. hetmani, in *casu niesprowadzenia* woyska z dobr ziemskich, podpadac powinni będą. Summy zas te, ktore cum *injuria wojewodztwa generału* naszego *quotannis* za *consistentie* po szesciudziesiąt tysięcy złotych przez *constitutią* seymu przeszłego naznaczone są y dochodzić *injuratos* powinno było, ponieważ *nec obolus iis ex injuriatis* w wojewodztwach naszych dostał się, przeto sedulo jch mc. pp. posłowie nasi *inquirent cum Republica*, aby te pieniądze in *privatum commodum* nieobrocili się, ale *publicae subsint necessitati*. Sentire mala sua wojewodztwo Brac-

ławskie niemoże sine doloris acerbitate, jch mc. panom posłom zleca, aby cum ordinibus Rzeczypospolitey znosic się upraszali j. kr. mość, aby kozakow, stultam fecem plebis z dobr naszych ziemskich wyrugował, uniwersałami swemi umocował. Nieżałujemy za dostojenstwo j. kr. mosci zdrowia, życia, niech zgrybiałym na wygnaniu, kiedy iuż attigerunt tempora vitae, morti eat in tutum, aby na oyczyznym szlachcie festas morti reponant vires; iako naypilniey jch mc. p. posłom zlecamy, serio urgere, aby Niemirow od Mohiły wolen był, y praesidium mieyscu tam temu adaequatum cum omnibus sufficientibus, aby Rzeczpospolita obmysliła pod szczęśliwym j. kr. mosci panowaniem, aby justitia et pietas sub justo et pio principe non exulet et redeat viris, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabunt. Zeby, cokolwiek ex orbitu legum wypadło, swoją rezę wnieść mogło, co ze oportunitatem temporis potrzebuje, przeto jch mc. pp. posłowie nasi o seym exorbitantiarum extraordinaryiny, aby infra futurum biennium był złożony, domowią się teraz, hoc per legem cavendo, aby plebaei urzędow grodzkich y ziemskich, żadnych by też naymnieyszych, et in quovis subselio regni nie byli, przez co in levipendium idzie quaesita multo sanguine ordinum regni osobliwie equestris status gloria et fortuna. A że declinans seculum iest ferax ultionum, ponieważ więcey trybunały koronne więcey agentow, a niżeli chorągwie okrywają żołnierzow, a potym na urzędy grodzkie promowują się, non deserendo palestram tribunalitiam, przez co szlachcie nieznosna bywa aggravatia, kiedy inperpositae prosecutionis do trybunału samiż procuratores bywac zwykli judicantes, cavant tedy per legem, aby causidici nisi post abrenuntiationem curiae tribunalitiae na urzędy sądowe wstępowali, co similem paritatem pociągca za sobą powinno, aby żaden z urzędnikow, tak ziemskich, iako y grodzkich sądowych, na trybunał, kiedy wojewodztwo te, ktorego sąđenje przypada, ob depressionem nobilitatis et tuitionem suae sententiae do roku niebyli. Pochodzi zatem niemnieysze inconveniens y to, iż jch mc. pp. urzędnicy ziemscy y grodzcy ad libitum privatorum z wojewodztw do generału naszego, ktory iako osobliwym sta-

tutem Wołyńskim sądzić się, tak też ziemskie y grodzkie urzędy własne mając arbitros suae legis alienigena, ze odtąd niemiał legem, jch mc. pp. posłowie nasi procurabunt. Generał wojewodztwa Kiiowskiego ponieważ tak z naszym wojewodztwem złączony iest, że aequa et mala ponosic spolnie musimy, tedy zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby, wzgadzając ubogim braciey, tak daleko ex laribus suis mil kilkadziesiąt do Włodzimirza na seymiki nie przeieżdżając się, w Owruczu, iako in securiori od nieprzyjaciela loco, odprawowane ab hinc były wszelkie consultacye, za którym to wojewodztwem Kiiowskim, od woyska Wiel. X. Lit. y kozakow consistencyami ustawicznemi uciążonym, przez lata przeszłe usque ad praesens, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabunt apud Rempubicam u jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow, żeby instantanee locowane w dobrach ziemskich na hybernowanie teraz chorągwie ad bona regalia z nich ordynansami sprowadzone byli. Ponieważ duchowienstwo ex privilegio characteris sacerdotalis, że do żadnego sądu bydz pociągani swieckiego niemogą, multa nie tylko illicita, ale etiam prohibita praesumunt tak w trybunałach, iako y konsystoriach swoich, indebite stan szlachecki opprimując, y ostrem piorem honor wielkich ludzi opisuią, a nawet tak freti characteris sui autoritate etiam ad violentias inferendas rzucaią się, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, aby ineat Respublica modum, iakoby stan duchowny inter cancellos modestiae chował się, y aby szlachcie o krzywdę swoją xiędza pozwać mógł do trybunału y iudicium mixti fori deliquentem karało, ponieważ nigdy szlachcie sprawiedliwości w ich konsistorzach doisc niemoże. A jesliby senator który duchowny, quod Deus avertat, miał się wdac w iaką szkodliwą oyczyźnie cum exoticis correspondencyą, a tego mu dowiedziono dokumentami było, aby był od senatorow, tak duchownego, iako też y swieckiego stanu, iako senator oyczyźnie szkodliwy, karany. Takoz duchowienstwa że nad opis prawa pospolitego w trybunale koronnym coraz deputatow augetur numerus, y pod registr aryanski, przeciwko constituciey seymu przeszłego wyrazney, causas civilissi-

mas podciągają, tedy instantissime przytym jch mc. pp. posłowie nasi mają stanąć, iakoby et numerus duchownych deputatów nad dawnego quote nie był większy w trybunale y registr aryanski, iako szkodliwy statui nobilitatis, był zniesiony, także judicata y condemnaty tego rejestru w trybunale in causis arianismum non importantibus stałe et in quocunque gradu juris zawisle, ut nullitati subsint. Także, przez registra compositi judicii, aby nobilitas, iako dotąd, więcey od duchwienstwa niebyło aggrawowania, inibunt jch mc. pp. posłowie cum tota Republica quam optimos modos. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, generaliter w Koronie Polskiey, wszystkie ciągnieniem woysk oboyga narodow cale spustoszałe, hyberny płaceniem na zbyt przeładowane, consistencyami ustawicznemi ściemieżone, a osobliwie władcytwo Włodymirskie y Łuckie do szczeru sdesolowane, aby ad proportionem dymow albo moderamine Rzeczypospolitey clementioris hiberne wnosili, jch mc. pp. posłowie nasi activitate sua instantissime curabunt. Takze kapłani ritus graeci, iako ustawiczni bogomodley, a poddanych niemający, tak w Koronie Polskiey, iako Xięś. Lit., z domami swoimi ab omni onere militari wolni byli, reassumuiąc eo nomine wszystkie pierwsze constitucye y rigorem militaris disciplinae założyć super excessivos et extorsivos oboyga narodow ludzi woyskowych jch mc. pp. posłowie instabunt. Nadto iednak osobliwie privilegia diplomata y wszystkie actus publici ritui graeco, nie w uniey będącemu, aby per legem novellam potwierdzone były, a zas constitucya, eundem ritum afficiens, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo na seymie postanowiona, aby zniesiona była, sedulo jch mc. pp. posłowie nasi enitentur apud totam Rempublicam. Uwazaiąc summam incommodum braci naszej odległości zieżdzenia się do Włodzimirza ad consultationes publicas, niemniej sciskość mieysca przez ustawiczne ognie, we Włodzimirzu panujące, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby j. kr. mc. y Rzeczypospolitey o przeniesienie seymikow naszych do miasta j. kr. mosci Łucka, do kościoła jch mc. oycow dominikanow Łuckich, pilnie postarali się. A ponieważ

dobra za Dnieprem wojewodztwa Kiiowskiego obywatelów dziedziczne oddane przez traktaty, a dobr od j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey pro reclinatoriis conferowanych Krosnenskiego starostwa partikularzem hucusque niemoga, oprócz dla remiss z trybunału na seym y za dworem odesłano y processow do executiey przywiesc ob paupertatem niemoga, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby decisio całej Rzeczypospolijey exules Zadnieprscy przez constitucyą y do possesiey dobr przyszli. A condemnaty, ktore in evasione od jch mc. pp. Nieborowskich y Rogalskiego otrzymane na exulach, aby zniesione y skassowane były. Wniesione były summy, tak od carow jch mosciow Moskiewskich, jako oyca świętego, y inne skarby Rzeczypospolitey zostające, iako y wydane, inquirent serio jch mc. pp. posłowie nasi y skuteczną racyą jch mc. panom commisarzom, temiż sumami szafuiących, in facie Reipublicae diligentissime inquirent. Largitie zas woysku j. kr. mosci ordinowane depactatie rycerstwu sub praetextu donatyw jch mc. pp. posłowie nasi j. kr. mc. Rzeczypospolitey recommendabunt. Słobody wszelkie w wojewodztwach generała naszego, a mianowicie, w Wołyńskim wojewodztwie Korczyk miasteczko, na pograniczu osiadające, iako wielkie redolet periculum przez swawolę gromadzącego się tam chłopstwa, aby byli zniesione, urgebunt jch mc. pp. posłowie. Uważając przytym collaviem materiorum na przyszłym seymie, et obviam do diffidentiis, ieżeli się tak inszym wojewodztwom będzie zdało, injungimus jch mc. panom posłom naszym, aby dobry przykład do confidentiey dając, przysięgę, niedawno practicata methodo, jch mc. panom posłom wszystkim proponowali y sami ją wykonali, to specialissime zalecając jch mosciom, aby rem, pro exigentia, nietylko particulariter wojewodztwa naszego, ale też universaliter całego generału naszego, occurrentem, quam integerrime tractowali y do jnstructiey generału wojewodztwa naszego stosowali się. Naywiększą karę zaciąga na wszelkie panstwa vis sanguinis, in terram effusi, kiedy bez pomsty y prawu dosyć uczynienia datur reis venia, co osobliwie w tych leciech, ze się zagesciła przez relaxacyą wieży in causis ho-

micidiorum od trybunału, tedy provideant jch mc. pp. posłowie nasi, legi publicae aby się dosyc sine conniventia działo. Publica in caeteris fidei, honori, activitati et conscientiae jch mc. panow posłów naszych poruczywszy inter privatorum desideria, kiedy wojewodztwa naszego nietylko ex avita familia sua, ale też in persona in toga et sago, słuszenie w sercach naszych jas. wiem. j. mc. p. Stefan Konstanty Piasoczynski, wojewoda Smolenski, pierwsze bierze miejsce, usilną do majestatu j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey od nas pro lat ex antlatis laboribus, przez jch mc. panow posłów naszych meretur instantią, aby jch mc. tanta merita przeciwko całej oyczyźnie w łasce panskiej y należnych Rzeczypespolitey respektach non sterilescent. Dzieie się y w tym wielkie praejudicium wojewodztwom koronnym, gdy szlachta polska przez litewskie pozwy, in regno wyniesione, do Litwy evocatur, y executiami urzędow litewskich aggravatur, w czym deposuit nam swoy žal j. mc. p. hrabia Krasicki, ejusmodi injuriam passus od j. mc. pana Dalskiego, marszałka nadwornego W. X. Lit., ktory in negotio ullo, o jedną pretendowane przechwałkę na woznego, nietylko j. mc. p. Krasickiego evocatorie w Pinsku, aggravavit, ale go też kryminałami wielkimi ultra materiam causae praetensae injurissime opisał. Co że iest evocatio et exorbitans wielkie, przeto włożą się w to jch mc. pp. posłowie, aby taki processus nullitatis declaretur, ktory ipso jure est nullus, y zeby była debita ratione ejusmodi indebiti processus animadversio, a na prokuratora, ktory iest tego authorem, jednego diffidenta poena exemplas, a zeby j. mc. p. hrabia ex auctoratu suo w sprawie z tymże j. mc. panem marszałkiem skutecną obniósł sprawiedliwość, instabunt jch mc. pp. posłowie do krola j. mc. y jch mc. pp. pieczętarzow W. X. Lit. Za starostwo Dolinskie, jch mc. panom Krasickim odjęte, zeby wojewodztwo pro restitutione summy niebyło molestowane, starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby to starostwo redeat in possessionem jch mosciow in extenuationem summy, albo zeby summa wyliczona była per modernum possesorem tegoż j. mc. pana hrabi Krasickiego laesionis iakie z kura-

toriey, na rodzicu j. mc. p. hrabi ad mala narrata otrzymaney, j. mc. pan hrabia deducet, w tych juvabunt go jch mc. pp. posłowie nasi in ordine ad justitiam y włożą się go j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey. Znaczne ukrzywdzenie nadzwyczaj żołnierskiej strzeżliwości oppressye niemniej wniesiono od j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędziego grodzkiego generału wojewodztwa Kiiowskiego, zasłużonego w całej Rzeczypospolitey, concivis nostri, iako unus osobliwą zbudza ruinę majętnosci j. mosci od chorągwie jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego W. X. Lit. y drugiey chorągwi jas. wielm. j. mc. p. kasztelana Witepskiego compassyą, tak niemniej daje pochop zalecenia jch mc. pp. posłom naszym, aby pro innata dexteritate sua gorącą wniesli za j. moscią do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey instantią, iakowey w krzywdach swoich skutezney przy sprawedliwości injuriatis przez sąd j. mc. p. wojewody Wilenskiego satisfactią. Powtornym uciemiężonym stanowiskiem przez j. mc. p. Jesmunta, regimentarza woysk W. X. Lit., parti włosci Norzynskiej j. mc. p. Dimitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wilkomirskiego, podwojewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, w wojewodztwie Kiiowskim leżącey, że nas nietylko promovet, ale deterret przez zemstę na poddanych j. mosci Norzynskich o czynienie w sądzie j. mc. p. wojewody Wilenskiego y otrzymanie dekretu na j. mosci przez j. mc. pana podczaszego Wilkomirskiego o pierwsze szkody, w czym nietylko że coraz znaczniejsze ponosi krzywdy y oppressye, ale też nas samych do osobliwey tak zasłużonego człowieka compassiey wniesieniu gorącey za jch mc. pp. posłów naszych instantiey commonet, o to jch mc. pp. posłowie nasi specialissime starac się będą, aby j. mc. w tak wielkich krzywdach sufficienter odniósł satisfactią. Widząc ex omni parte circumdatum mereri brata naszego urodzonego j. mc. p. Bartłomieja Rozniatowskiego, łowczego Żytomirskiego, który podczas wojny Tureckiey pod Chociniem wojujących na usłudze Rzeczypospolitey od j. kr. mc. pana n. m., rodzonego brata, rotmistrza j. kr. mosci, y syna

swego, towarzysza teyże chorągwie, gloriosa marte salutem patriae vindicantem, ledwie vitam propriam ieszcze dotąd uchowawszy, utracił, y sam, przez czas niemały, wzięwszy po bracie chorągiew, takowąż przysługę ochoczą oyczyźnie pełnił, przez co nietylko tak wielką poniosł stratę, ale też y substantią notabilem straciwszy partem, żadney nagrody y własnych zasług za cwierć Chocimską, krwawie zahorowanych, od wojewodztwa Podlaskiego a ziemi Mielnickiey na assygnatią, która dotąd oschła, nieodebrał, a teraz do znaczney przyszedł ruiny, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci pana n. miłosc. y Rzeczypospolitey, aby upadłemu substantiey ziemianinowi z należytey clementiey benignam chciał porrigere dexteram, ponieważ urodzony pan Jan Biergielewicz, horodniczy Czernihowski, iako exul z dobr wojewodztwa Czernihowskiego, niemając mieć żadnego sposobu recuperowania syna swego z niewoli nieprzyjacielskiey, pod czas expedyciey Żwanieckiey wziętego, instabunt jch mc. pp. posłowie do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby wspomniany więzien aut per satisfactionem okupu, albo też przez zamian tataru iakiego, był eliberowany. Desiderium j. mc. p. Franciszka Potockiego, starosty Owruckiego, osobliwie zalecie mają jch mc. pp. posłowie nasi, aby znaczne krzywdy, naiazdy, violentie y oppressye w dobrach j. mosci zamku Wielednickiego przez nasłanie y najazd companiey chorągwi j. mc. pana Litawy, strażnika polnego W. X. Lit., od krzywdzących należyte według słusznosci otrzymał ukontentowanie; osobliwą wniesc mają instantię jch mc. pp. posłowie nasi za chorągwią paucerną jas. wiel. j. mc. p. wojewody Krakowskiego, aby w zasługach swoich y krwawie zapracowanych przez nie, affekt nieprzyjaznych ludzi, przez cwierci kilkanascie zatrzymanych, skuteczną y nieodwłoczną od wojewodztwa Sandomirskiego mieć mieli satisfactyą. J. mc. pana Stefana Wolinskiego godney pamięci swiadczone Rzeczypospolitey merita, wzbudzają w nas braci do ochoczey instantiey za successorami j. mosci, ktorzy moribus et vestigiis paternis mogą y chcą prodesse Reipublice obsequiis, iakoż osobliwe j. mc. pana Michała Wolinskiego

optima indoles et bello spectata bene sperare jubet, przeto jch mc. pp. posłowie nasi osobliwemu respektowi j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey ad gratitudines rekomendować mają. Querulam vocem in medio nostri w praetensiach swoich j. mc. p. Theodora Niemierzyca jch mc. pp. posłowie j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey osobliwie zaleciły y skutecznie interessa j. mc. insinuowali. Impostura od wdzierających się in titulum cleynotu y honori szlacheckiego, że saepissima multa manet w sądach trybunalskich, dla tego caveatur lege publica, żeby taki każdy plenam deductionem ex genealogia ex dispositionibus domus wyvodu słusznego niemający, lubo y inquisitia z trybunału koronnego nakazana była y cognominis ejusdem braci naszej, szlachtą prawdziwą będąc, za swego krewnego przyznawali, tedy, iako sam impostor, tak y niesłusznie, według prawa dawnego, przyimujący go za krewnego swego, poenis legum et infamiae perpetuae karani aby byli. Studiosissime jch mc. pp. posłowie starac się będą y prawą dawnieysze de skartabellis plebaeis et aliis sine characterie nobilitatis impostoribus, aby reassumowane byli, także y szlachta, przeszłym seymem nobilitowana, ponieważ tymże seymem prawu postanowionemu, na siebie ferowanemu, nie dosyc uczyniła, instent ad Rempublicam jch mc. pp. posłowie nasi, iako by et praeterita in personis suis nietylko in aere wypełnili, ale też in futurum pełnic ją daley pro necessitate publica pełnio adigantur, dla czego y commisarzow aby cała Rzeczpospolita obrała y przeszli reddant rationem jch mosciom do tego destinowani. Licznieyszemi zas punctami obrad publicznych, nietamując caetera desideria nostra probatae fidei, authoritati et dexteritati jch mc. pp. posłow naszych, quam sufficientissime cum plenaria tractandi et retractandi potestate, committimus, cokolwiek czas okazya y dobro pospolite persuadowac będzie, ktorych jch mosciow fide et conscientia obligamus, ut ineant modos consilia utilia Reipublicae ex re et occasione nata. Tę zas instrukcyą naszą, sit validior, j. mc. panu marszałkowi koła naszego podpisac y do akt podac zlecilismy. Datt. we Włodzimirzu, mense, die, anno, ut supra. A y тоє инструкцїей

подпис его мил. пана маршалка кола рыцерського теми слови: Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na tenczas кола рыцерського wojewodztwa Bracławskiego, m. pr. Которая то инструкция, за поданем мянованой особы подающей, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ городскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга град. Владимир. 1688 г., № 1063, л. 1370 на об., № 374.

LXXXIX.

Инструкция кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на свосвольства козаковъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ осмого, месеца мая двадцетъ девятого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Михаломъ з Лубенца Лубенецкимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy personaliter, wielm. j. mc. p. Theodor z Czerniechowa na Horoszkach Niemirzycz, marszałek кола рыцерського wojewodztwa Kiiowskiego, jnstrukcją tegoż wojewodztwa, za uniwersałem j. kr. mosci, do Włodzimirza, in loco salito, anno praesenti, millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo, dnia dwudziestego dziwiątego mai, od braci wszystkich obywatelów wojewodztwa Kiiowskiego zgromadzonych się y zgodnie z między siebie jch mc. pp. posłom obranym, do jas. wielm. panów hetmanów Wiel. X. Lit. w pewney rzeczy daną, z podpisem ręki swej marszałkowskiej, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam подаł, tak się w sobie mającą: Instrukcyя do jas. wielm. j. mc. p. Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, wojewody ziem Ruskich, hetmana wieik. koron., Burkiego, Białocerkiewskiego, Snieckiego, Bohusławskiego, Janowskiego, Korsunskiego starosty, także do jas. wielm.

j. mc. p. Kazimirza Jana Sapielhy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego Wiel. X. Lit., jch mc. panom posłom do wojewodztwa Kiiowskiego na seymiku pro die vigesima nono maij anni praesenti millesimi sexcentesimali octuagesimali octavi, za uniwersałem j. kr. mc., we Włodzimirzu, in loco salito, w kosciele oycow dominikanow, obranym, to jest: j. mc. p. Remianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, j. mc. p. Janowi Horainowi, podczaszemu Parnawskiemu, j. mc. p. Stephanowi Skuratowskiemu, piasarzowi grodzkiemu Żytomirskiemu, j. mc. p. Piotrowi Ilinskiemu, dana. Naprzod uniżenie dziękowac będą jch mc. pp. posłowie tak jas wielm. j. mc. p. wojewodzie Ruskemu hetmanowi wielkiemu koronnemu, za czułość j. mc. naszego wielce miłosciwego pana, którą ma koło dobra publica, tak w dziełach wojennych, iako też in rebus status, którego pana miłość ku oyczyźnie przywodzi co rok tantes w kompaniach tolerare labores, ktory maturo consilio, vel aspero rerum tractu, est momenta. Należy tudzież y jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu Wiel. X. Lit., przyznanie wieikiey w Rzeczypospolitey y u postronnych narodow hetmanskiey sławy, ktory, wespoł z jas. wielm. j. mc. panem hetmanem wielkim koronnym, jako dwa Rzeczypospolitey scipiendae excubantes, za oyczyzne omni-fortunum procurat hora (?). Upraszać przytym jch mc. pp. posłowie będą jas. wielm. j. mc. p. wojewodę Ruskiego, naszego wielce miłosciwego pana, aby iako y wodz wielki y, na tak wysokim in curiali ad custodiam legum posadzony mieyscu, senator, powagą swoją sprawić raczył, żeby novella o locathey w Ukrainie kozakow constitutią propriam sorciatur animam, to iest legis executionem. Nic bowiem nad to ciższego, iako od własnych obrancow swoich ponosić hostilia, wymówić tego niepodobna, iako wielką cierpi przez tych kozakow wojewodztwo ruinę, nietylko bowiem, powracając z kompaniey, do szesciu y więcey niedziel ustanowić się niechcą, ale setniami od mieysca do mieysca przechodząc się, iedni drugich z lepszego chleba wyganiając, ludzi biją, ro ganiają, a sami w gumnach y chałupach ich gospodarują. Jeszcze to mało, po Słucz od Wołynia, a po Uszą

rzeke od xięstwa Litewskiego czynią sobie granice, posłuszeństwo poddanych od panow y podstaroscich onych odbierając, a interea prona chłopow tamecznych ingenia do buntow excitant, po lasach y goscincach exercent latrocinia. Nietylko tedy nasze wojewodztwo dla tak wielkiej swawoli tych swoich ystie praesidiariorum, przez ktorych ipso morbo gravius est remedium, ale y tego obawiac się trzeba, żeby ta neglecta scintilla niebyła, kiedy dawnym zwyczajem przyczyną do wielkiego w oyczyźnie incendium. Żeby tedy ta locatia mogła bydz tego lata, sollicite o to jch mc. pp. posłowie upraszac będą, a interea oznaczają tymże kozakom gdzie indziej na zimę chleba, a na ich mieysce na Polesiu cudzoziemskiego albo polskiego zaciągu, w Żytomirzu albo gdzie indziej lokowac praesidium, tak uczyni jego mość, nasz miłosciwy pan, prawu y słusznosci dosyc, tudzież ab ultimo vindicabit wojewodztwo interitu. Uniosłszy przy tym jch mc. pp. posłowie uniżoną y usilną instantią za dobrami Poleskiemi benemerentis w oyczyźnie domus jch mc. pp. Niemierzyczow, a osobliwie za dobrami na Polesiu funditus spustoszonemi j. mc. p. Niemierzycza, podkomorzycą Kiiowskiego, marszałka ad praesens koła naszego, w ktorego dobrach prawie stolice uczynili sobie kozacy. Także jas. wielm. j. mc. p. hetmana wielkiego Wiel. X. Lit. upraszać jch mc. pp. posłowie będą, aby j. mc. na przyszłą da Bog zimę nieraczył lokowac woysko na Polesiu Kiiowskim, gdyż pewnie musiało by się funditus zruynowac, a na uznane szkod y exorbitantji, tak tey zimy, iako y przeszłych, prosic naszego j. mc. pana uniżenie y sollicite o commisyą y czasu oney, iako nayprętszego, determinowania. Ceterum te wszystkie artykuły y instantie poruczywszy jch mc. pp. posłów dexteritati, obowiązuąc tychże fide, honore et conscientia, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi tę instrukcyą, zgodnie napisaną, podpisac y do akt Włodzimirskich per oblatam podac. U tey instrukcyi podpis ręki marszałkowskiej w te słowa: Theodor z Czerniechowa Niemirzycz, marszałek koła

rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкція, за поданем очевидным и прозьбою вышъ речоного его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятємъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимир. 1688 г., № 1064, л. 1248, № 217.

XC.

Инструкціа брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи *jus patronatus* римской куріи. Объ урегулированіи отношеній между духовнымъ и свѣтскимъ. О снятіи отчета съ подскарбіа въ распредѣленіи *hybernae*. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесять осмого, месяца ноябра шостого дня.

На уряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимѣрскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Michał Wolinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom na seym Warszawski, pro die decima septima decembris w roku teraznieyszym w Warszawie przypadający, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, unaniami consensu et voce obranym, daną, przez jch mc. pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Bracławskiego postanowioną, ręką siebie podawającego, iako marszałka podpisanę, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam подаѣ, tak się w sobie mającą: Jnstrukcyа jch mc. panom: wielm. j. mc. panu*

Josephowi hrabi na Wisniczu y Jarosławiu Lubomirskiemu, koniuszemu koronnemu, Theodorowi Krasnoselskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Jerzemu Piasoczynskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, Michałowi Wolinskiemu, posłom na seym walny szescioniedzielny, w Warszawie roku teraznieyszego, tysiąc szescset osmdziesiąt osmego, dnia siedmnastego decembra przypadający, od wojewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikańskim, na seymiku przedseymowym dnia piątego novembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym osmym. Stosuiąc się do jnstrukcyi j. kr. mosci p. n. m., na seym przeszły Grodzienski wydanej, a zycząc tegoż seymu szczęśliwey, da Bog, obrady, nie w słowach, ktore, szczęśliwość więcey w siebie mając interpractacyi, oyczyznę mieszac zwykły pro subiectarum ratione, niżeli oddawac efficatia consiliis, salutorem taką jch mc. panom posłom naszym, wolnymi głosami obranym, dajemy instrukcya, a naprzod reassumujemy in toto przeszłą instrukcya, na seym przeszły Grodzienski daną jch mc. pp. posłom naszym, do czego y teraz jch mc. panow obstringimus fide, honore et conscientia, aby jch mość integritati całej Rzeczypospolitey y wolnosciam provideant, iakoby nienaruszone zostawały, jego kr. mc. panu n. m. debitum cultum ex veneratione oddali, za prace, fatygi y starania oycowskie podziękowali, tudzież nayiasnieyszey krolowey jey mosci y nayiasnieyszemu domowi iego. Jus patronatum opactw y innych realiter, ponieważ od dawna zwyczaje curia Romana usurpare sobie poczęła in praejudicium majestatis, uważając ztąd pochodzące consequentias, serio zlecamy to jch mc. panom posłom, żeby o to j. kr. mc. pana n. m. upraszali, aby manu teneat j. kr. mc. pan n. m. nayiasnieyszych antecessorow swoich jura et consuetudines. A że consistorz jch mc. xięzy biskupow, respectu decimarum, nad dawne zwyczaje y iuż dekretami sedis apostolicae utwierdzone, więcey sobie pozwalac poczęli, pociągając stan szlachecki cum summo praejudicio do sądow swoich y nulla habitatione legis publicae pro libitu dekretują, przeto instabunt jch

mc. pp. posłowie, aby się to wszystko do dawney kluby y zwyczajaj wrocilo, y żeby jch mc. xięża biskupi, według dawnych praw opisanych, w sądach swoich postępowali nie ultra praesumendo, y w tym ciężka jest krzywda stanu szlacheckiemu, że clerus do spraw y exsemtiey swieckich należących urzędom zwykł się wdzierac ex praesumptione powagi swoiey, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby Respublica ineat modum, iakoby ta jch mosciow praesumptio cassata była, żeby prawem opisano, iako ma szlachcie injuriatus dochodzić na xiędzu illata sibi injuria. Hyberna, na którą się żołnierze skarżą, że go niedochodzi, y inter privatos bardziey distribuitur, a niżeli in conservationem woyska, przeto prosić j. mc. pana podskarbiego, aby iako gospodarz skarbu dał informatią Rzeczypospolitey, ponieważ pisarzow j. mosci iest officium wiedzieć o tey distribucie y modum inire, iako woysko recrutowaney conservowane było, ponieważ y tey hyberny żadnym sposobem woysko poprawić się niemoże. Dobra szlacheckie aby consistentiami aggrawowane niebyły, ich mc. panowie hetmanie assignacyi wydawac s cancellarię swoich nieważyli się, serio instabunt jch mc. pp. posłowie nasi. Wojewodztwo Bracławskie ponieważ nie od Turkow, ale od kozakow, niewiemy quo jure, już tak długo possidet cum praejudicio stanu szlacheckiego, aby ad possessionem szlachty redeat, serio instabunt y tego ullatenus nieustąpią, ponieważ diploma, a Republica dane, w wojewodztwie Bracławskim kozakom żadney possessiey miec niepozwalają; prosic tedy j. kr. mość pana n. m., aby ex vi pactorum conventorum, ad possessionem wojewodztwa obywatelow reducere raczył. Kozacy aby pod direkcyą jch mc. pp. hetmanow zostawali koronnych y w należytey ryzie, upomnią się tego jch mc. pp. posłowie. Żal tak znaczny j. kr. mosci pana n. m. z respectu non conservatae fidei przez xiężną jey mość panią margrabinę Brandeburską krolewiczowi jego mosci recomandatam, jch mc. pp. posłowie aby w tym cum integra Republica znosili się. Satisfactia wojewodztwu Kiiowskiemu y Czernihowskiemu z summ Moskiewskich aby się ztała bez wszelkiey odwłoki, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi,

ponieważ ta summa do wielmożnych jch mc. pp. obywatelów województwa naszego regulatur, y tego zadnym sposobem ustąpić nie będą powinni, by też cum discrimine seymu y aprobacyi pakt z Moskwą, zlecamy jch mc pp. posłom naszym, aby u jas. wiel. j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, za bratem naszym y obywatelem województwa naszego j. mc. panem Stephanem Diakowskim, horodniczym Łuckim, towarzyszem jas. osw. xiecia j. mc. Radziwiła, że sinistre iest doniesiony y obżałowany, aby tedy ze wszystkich akciey był uwolniony, imieniem całego województwa instabunt. У тоє инструкторей подъяписъ руки маршалковское в тые слова: Michał Wolinski, marszałek województwa Bracławskiego. Котороежъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышнъ речоней подавающей особы, а за моимъ урядовымъ принятиемъ, до книгъ естъ принята и записана.

Книга прод. Владимир. 1688 г., № 1064, л. 1519, № 388.

XCI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, пазначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы.

Року тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятого, месеца декабря семнадъцатого дня.

На уряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Jozefem Miachałem Grabowskim, namiestnikiem burgrabstwa zamku Włodzimirskiego, y хіегами ninieyszemi grodzkiemi staroscinskiemi, stanowszy oczewiscie, urodzony j. mc. p. Stanisław Korytko, podczaszy Czernihowski, marszałek кола рыцарского województwa Czernihowskiego, jnstrukeya jch mc. panom posłom woje-

wodztwa tegoż y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiąt dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mc., in loco solito, we Włodzimirzu, unanimi voce umowioną y postanowioną, z podpisem ręki swej, dla wpisania do xiąg niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcya jch mc. pp. posłom wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiątym dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci in loco solito, we Włodzimirzu, to jest, wielmożnym: j. mc. panu Alexandrowi Felicjanowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, podkomorzemu Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Drohoiewskiemu, staroscie Łukowskiemu, j. mc. p. Constantemu z Słubicz Załęskiemu, podstolemu Czernihowskiemu, j. mc. p. Stanisławowi Woynie Oranskiemu, dana. Widząc pracowite y nieustawające j. kr. mc. pana n. mc. in commune bonum nietylko Rzeczypospolitey, ale całego chrzescianstwa, pieczołowanie, uważając, iako inaudito exemplo j. kr. mość, tak na potrzeby publiczne, iako też y w posileniu woyska, zaczęcając go ad operationes bellicas, z własnego skarbu swego znaczne erogował summy, iako nayuniżeńsze dzienki oddadzą, vitam et sanguinem tak łaskawemu litando oycu. Jeżeliby iaka malevolentia miała się w kimkolwiek znaleźć, ktoraby ingratitude sapere miała, jch mc. pp. posłowie omni conatu et studio iey się opponent, zabierając na dalszą panską y domu jego łaskę, przy honorze jego stawac będą powinni. Ponieważ in capiti jnstrukciey j. kr. mosci włożono iest defensio Rzeczypospolitey, a taż pendet z zatrzymania woyska, co bez płacy bydz niemoże, zaczym j. mc. panowie znosic się w tym y zgadzac cum Republica będą. A że teraznieysza j. kr. mosci referuie się y do przeszłoroczney na seymik nasz daney jnstrukciey, jch mc. pp. posłowie reassument także na pomieniony seym daną sobie informatią y wszystkie w niey proponowane puncta, osobliwie o summie Moskiewskiey napisaney, in toto reasumuiąc, aby u Rze-

czypospolitey wymogli, fide, honore, conscientia jch mosciow obli-
guiemy. Ponieważ, tot malis edocti, widzimy, żal się Boże, ruiną
naszą, że cudzoziemscy panowie nieprzestają nami się opiekąć, y z
tych falciey seymy się rwą, diffidentie inter status się mnożą, exe-
cutionem prawa jch mc. pp. posłowie napisanego o posłach panow
postronnych urgebunt y do niczego nieprzystąpią, aż się pomienio-
nemu prawu dosyc stanie. Wiadome też są wszystkim incommoda,
ktore Rzeczpospolita cierpi z pralongatiey seymu, zaczyn etiam cum
periculo seymu prawa dawnego trzymac się jch mc. pp. posłowie
będą, zalecą także jch mc. pp. posłowie sprawę j. mc. p. kasztel-
lana Wołyńskiego z j. mc. panem referendarzem koronnym, aby
przez dekret j. kr. mosci mogła bydz skonczone, iak nayprędzey,
co wszystko fidei et dexteritati committitur jch mosciow. U tey
instrukcyi podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Ko-
rytko, podczaszy Czernihowski, iako marszałek koła rycerskiego.
Которая то инструкция, за подашемъ очевиднымъ речоного его
мл. подавающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ
нынешнихъ есть записана.

Книга прод. Владимир. 1689 г., № 1065, л. 1314 на об., № 320.

XСII.

Изъ инструкціи брацлавськихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ
на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покрови-
тельствѣ православнымъ.

· Luboć to przez swieżą constitutią y dawnieysze religiey grec-
kiey securitas obwarowana jest y aby się władikowie unitorum ad
bona, fundos et ecclesias dissunitorum nie interessowali, ale każdy
przy swoiey zostawał własności, tak iako go zastała constitutia,
tedy że teraz uniti wdzierają się, a ztąd dissensionis inter perso-
nas spirituales graecae religionis et inter plebem exoriantur motus,

obviando dalszym rostyrkom, starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby constitutia o religiey greckiey postanowiona, reassumowana et poena in convulsore leges expresse interponowana była, non obstantibus commissionibus.

Книга врод. Владимир. 1689 г., № 1065, л. 1281, № 303.

XCIII.

Изъ постановленія волицкихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоповаго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія.

Szeleżne po dwadziescia y cztery tysiące na każdy rok isc ma, ktore za rok szescset osmdziesiat osmy per contractum j. mc. panu Dimitrowi Żabokrzyckiemu, podczaszemu Wilkomirskiemu, za wyszpomienioną summę puszcza się. Drugi zas rok, tysiąc szescset osmdziesiat dziewiąty, za takową summę jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Władysławowi Korybutowi ze Zbaraża Woronieckiemu, stolnikowi Wendenskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego ryckerskiego, simili contractu puszczamy. Czopowe pierwszy rok, tysiąc szescset osmdziesiat osmy, z Łuckiego jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Andrzejowi Swiatopołkowi Czetwertenskiemu za dzieśc tysięcy złotych, z Włodzimirskiego j. mc. panu Konstantemu Zaleskiemu, podstolemu Czerniehowskiemu, za trzy tysiące szescset złotych, z Krzemienieckiego j. mc. panu Janowi Łaszczeniowi za tysiąc złotych puszczamy. Drugi rok, tysiąc szescset osmdziesiat dziewiąty, za takową summę z Łuckiego j. mc. panu Romanowi Hulewiczowi, z Włodzimirskiego j. mc. panu Stanisławowi Jwanickiemu, łowczemu Owruckiemu, z Krzemienieckiego j. mc. panu Franciszkowi Zbrożkowi... Lubo prawo pospoite wszystkich uwolnia do lat czterech od podatkow, ktorzy przez ogien albo nieprzyiaciela Krzyża Świętego zruinowani, iednak tych, o ktorych osobliwie nobis constat, w laudum j. mc. panu marszałkowi wpisac zlecilismy, a osobliwie wielmożnego j. mc. p. Marcyana na Nowym Dworze z Szpanowa

Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, w naszym wojewodztwie z przodków swoich całej Rzeczypospolitey optime meritum civem, przez przypadkowy ogień w budynku znacznym y kościele, w gotowych pieniądzech, we srebrze, ochędostwie et in aliis supellectilibus domesticis, zbożach w szpichlirzu będących, tudzież y w komorkach chłopskich, także pieniądzy onych zboż fantach pogorzenie magnam stragem mającego majątnosc Nowodworska od wszelakich podatkow, na seymiku terazniejszym uchwalonych y ktoreby potem byli, uwalniamy; toż beneficium juris et equitatis służyć powinno ratione Poddubice, wsi, pod Korcem leżącey, przez Tatarow ogniem y ludzi w niewolą wzięciem spustoszoney, j. mc. pana, co powinien jego mc. jurament przez poddanych Nowodworskich wykonany producere przed jeh mc. pany kontrahentami y exaktorami. A że miasteczko Ostrożec urodzonego pana Jana Olizara Wolezkiewicza, podsędka Kiiowskiego; za dopuszczeniem tonantis tak funditus zgorzało, że tylko miejsce extat, gdzie przedtym ludzie vicos inhabitabant; przeto ex compassione fraterna pomienione miasteczko Ostrożec nie tylko od czasu pogorzenia, secundum jus scriptum novellae eo nomine constitutionis, do lat naznaczonych, ale też od przeszłych omnis generosis et cujuscunque titulo exakcyi podatkow ordinaryinyh y extraordinaryinyh ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo uwalniamy tego j. mc. pana podsędka Kiiowskiego; wies Wierbow ratione conflagratorum et desertatorum ad tempus, lege descriptum, ab omni exactione podatkow wolno czyniemy, jurementu iednak j. mc. pan podsędek Kiiowski przed jeh mc. pany exactorami omnis exactionis producere tenet. Przychylając się nietylko do prawa pospolitego o konflagratach, iako y gradobitach, postanowionego, ale też osobliwy mając względy y kompassyą strat y szkod znacznych j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, osobliwie przez ogień y gradobicie w majątnosciach j. mc., tak wsi Haliczanach, iako y dworki, w wojewodztwie naszym a powiecie Łuckim, z których że y poddaństwa niemało z tych wsi ubyło, co lubo osobnym juramentem przed jeh mc. pany exactorami

y kontrahentami przez poddanych jch mosciow deduci powinno, ale y my, *authoritate laudi praesentis*, tak z zatrzymanych podatkow do roku terazniejszego *et in futurum* na lat dwie ab omni genere podatkow wspomnianych wsi j. mc. pana podczaszego Nowogrodzkiego uwalniamy. Poniewaz ręka Boska j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, pisarza grodzkiego Kiiowskiego, dotknęła, że mu grad rok po roku zboza w Horodyszczu po dwa razy, a w Kniehininie raz wybił, tedy go abjurata z Horodyszcza od wszelkich podatkow na lat dwie a Kniehinina na rok wolnym czyniemy. *Auctoritate conventus nostri* wniesoną in gremium nostri słysząc quaerimoniam, że roku tysiąc szescset osmdziesiątego osmego potężna na Wołyni wtargnęła Orda, nie tylko poddanych jch mc. panow Pereniatynskich ze wsi Leduchowa y częście wsi Łosiatyna w niewolę pozabierała, chałupy ogniem funditus popaliła, ale y osobę semey jey mosci paniey Osieckiey, w ciężką wzięwszy niewolę, przez niemały czas trzymała, przeto, przy zwykłej braterskich afektow naszych *compassyi*, chcąc in parte subesse tantae ruinae praesenti conventu nostro od przeszłych wszelkich y teraz per laudum namowionych podatkow miasteczka Pereniatyna polowicę tylko, wies Leduchow y częsci wsi Łosiatyna jey mc. paniey Osieckiey uwalniamy y tę defalkę pro persolutio jch mc. panow exaktorow przyiac deklaruiemy, kondemnaty przytym skarbowe, iż dotąd pootrzymywane, wszystkie kassuiemy y annihiluiemy. Powagą koła naszego rycerskiego j. mc. pana Alexandra Bałabana, horodniczego Łuckiego, ponieważ ręka Boska setigit, że tak panskie, iako y chłopskie, gumna ze zbożem y kominkami funditus pogorzały, stosując się do prawa, częsc j. mc., w Horochorinie będącą, od wszelakich podatkow do lat czterech liberniemy. Eadem calamitas przez ogien gorknęła wies Perespe, częsc j. mc. pana Stefana na Witonizie Witonizkiego, czesnika Wołyńskiego, która ze dworem, gumnem y folwarkami chłopskimi funditus sgorzały; więc, do prawa pospolitego stosując się, pomienioną częsc circa beneficium libertatis od wszelakich podatkow zachowuiemy; Łyszcze jch mc. panow jezuitow Łuckich od podatkow

przeszłych y terazniejszych do lat trzech uwalniamy. Włodzimierz miasto ponieważ przez tak częste ognie funditus zruinowane zostało, przeto my, habito respektu nad taką ruiną żydow Włodzimirskich, ab omni onere exactionis do lat czterech uwalniamy; similiter miastu Łokaczom, także przez ogień rzuinowanemu, subveniendo laudo praesenti, medietatem wszelakich kontribucyi skarbowych do lat czterech kondemnuiemy żydom Łokackim; połowicę zaś podatkow z domow y winnic, od ognia wolnych, żydzi tameysi do skarbu comportare tenebuntur; mając respekt na miasto Torczyn, possesyi ad praesens j. mc. pana Czackiego, miecznika Kaliskiego, ktore świeżo pod czas jarmarku opera złośliwego człowieka funditus zgorzało tak dalece, że nietylko domy żydowskie, lecz y skała ze wszystkim dostatkiem, winnice y browary do gory poszły, zaczym z kandolencyi naszej, chcąc subesse tantae ruinae, od wszelakich podatkow teraz przez laudum uchwalonych szeleżnego, czopowego y podymnego, iako y wszystkich generaliter, do czasu, w konstytucyach o konflagratch opisanego, Torczynskich żydow praesenti congressu nostro uwalniamy, co pro persoluto jch mc. panowie poborcy wszelakie exakeyi przyiąc mają.

Книга прод. Луцкая 1690 г., № 2219, л. 1296, № 7.

XCIV.

Постановленіє кієвських дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своеволие козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ Назначеніе дня для новаго сеймика.

Року тысяча шестсотъ девяностъ второго, месеца марта дванадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Janem Woynarowskim, sędzią ziemskim Kiiowskim, podstaroscim grodzkim Włodzimirskim, y xiągami niniejszymi grodzkiemi

staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, sędzie ziemski Włodzimirski y marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, laudum tegoż wojewodztwa in loco solito, u jch mość oycow dominikanow w kosciele Włodzimirskim, przez tychże jch mc. panow obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego zgodnie postanowione y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko rycerstwo wojewodztwa Kiiowskiego, favente gratia divina, pro solito loco do Włodzimirza dla consultacyi naszych, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m., pro die duodecima martij zachawszy się y omnes gratias supremo nomini oddawszy, wprzod j. kr. mc. pana n. m. za oycowskie pieczołowanie y za podjęte z odwagą zdrowia swego fatygi, ktore pro bono et commodo totius Reipublicae, jako pan oycowską z niemąłą spezą y odwagą swą czynił, oddawszy podziękowanie, takową uczynilismy unanimi consensu obradę, obrawszy za marszałka j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, za prezentowaniem przywileju jego kr. mosci, podstolego Kiiowskiego: ponieważ już zdawna tot calamitates temporum premunt caput wojewodztwa naszego, a naybardziej utrapionych ludzi skwirk y płacz, a potym różne y nieznosne exorbitancye, tudzież najazdy domow szlacheckich, zaboystwa okrutne y tyranskie y co większa nefanda scelera, z obrazą tronu Boskiego. ustawicznie w wojewodztwie naszym Kiiowskim y dobrach szlacheckich przez kozakow dzieją się, uprosilismy jch mc. pp. posłow, urodzonego j. mc. p. Stanisława Kazimierza Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p. Wacława Steckiego, czesnika Kiiowskiego, y j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, podstolego Kiiowskiego, ktorzy jch mość legacye swoje suspendowac mają, do dwóch niedziel od aktu teraznieyszego, dla lepszey w tym wiadomosci, od braci y obywatelow, jeżeli novissime czego niestało się, gdyż barzo licentiose cito kozacy sobie postępują, suplices upraszając j. kr. mc. pana n. m. o uniwersały surowe do starszyny kozackiey, aby

o clementey swoiey pauskiey dał admonicyą pauską, żeby kozacy ulterius sobie niepozwalali exorbitowac, więc y sprawiedliwosci świętey żądając, aby z takowych wielkich excessorow sprawiedliwosc święta uczyniona była per administrationem sanctae justitiae przez jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow; ciż jch mc. pp. posłowie takoweż mają uczunic poselstwo in una eademque materia do tychże jas. wielm. jch mc. panow hetmanow; należy to jch mc. od wojewodztwa swego oddawszy observancyą y honor ex unanimi consensu, j. mc. pan marszałek napisac ma od koła braterskiego listow trzy: pierwszy do wielm. j. mc. pana starosty Owruckiego, drugi do wielm. j. mc. p. podczaszego Wiłkomirskiego, trzeci do j. mc. Jerzego Hulewicza, w pewnych mieyscach instrukcyja tymże ma bydz dana jch mc. panom posłom. A że my, congregati na ten czas, mając respectum za jch mc. panow braci, daleko mieszkających, przeto continuationem seymiku odkładamy ad diem decimam nonam maij; na którym seymiku jch mc. pp. posłowie nasi uczynią nam relacyą, y jch mc. pp. bracia, mający krzywdę, na tymże seymiku uskarżyc się mają, ktorych krzywda y oppressya od tych że kozakow niejest nam znajoma, tandem na tymże seymiku jch mc. panom posłom obmyslemy za koszt y pracę gratitudinem. Relaciy jch mc. pp. posłom naszym, nempe j. mc. pana Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstarosci grodzkiego Krzemienieckiego, j. mc. p. Wawrzynca z Pepłowa Pepłowskiego, woyskiego ziemskiego, pisarza grodzkiego, Łuckiego, j. mc. p. Stanisława Liniewskiego, miecznika Kijowskiego, y j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica ziemskiego Kiiowskiego, do kommisiey od wojewodztwa z tymże j. mc. p. miecznikiem uproszonego, j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, sędzica ziemskiego Włodzimirskiego, posłow naszych z seymiku prorogationis wojewodztwa naszego, die duodecima decembris, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo obranych, życzyliśmy słuchac na tym seymiku, a że jch mosciow niebyło wszystkich, tedy na przyszłym seymiku od tych że jch mosciow

relationem odebrać życzymy sobie. Jednak że punkt pewny w responsie j. kr. mc. namienionej, że jest suspendowany, to iest, instancja w sprawie j. mc. p. sędziego ziemskiego Włodzimirskiego z j. mc. panem pisarzem polnym koronnym, teraznieyszym jch mc. panom posłom naszym o łaskawą j. kr. mosci rezolucją prosić zleciliśmy. Seymik przyszedł pod łaską y direkcyą tegoż j. mc. pana marszałka expedyowany być ma. Ktore to laudem, zgodnie przez nas nemine contradicente namowione y postanowione, j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać ręką własną y do ciąg grodzkich Włodzimirskich per oblatam podać zleciliśmy. Datum w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, die duodecima martij, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego. Ktorąż to oblatą laudi, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającey, a za moim urzędowym przyięciem, do ciąg niniejszych iest wpisana.

Книга прод. Владимир. 1692 г., № 1068, л. 782, № 85.

XCV.

Instrukcja braclawskich dworjanъ посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣському, отъ 5 мая 1691 г. О недозволеніи козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Браclawsкаго воеводства.

Року тысяча шестсотъ девяностъ первого, месяца апрѣля пятого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Michałem z Lubienca Lubienieckim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y ciągami niniejszemi grodzkiemi staroscinskimi, stanowszy personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołay Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku relationis koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego, laudum tegoż wojewodztwa, zgodnie postanowione in loco solito przez jch mc. pp. obywatelow

województwa Bracławskiego y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do akt niniejszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y całe rycerstwo województwa Bracławskiego, zgromadzeni na seymik relationis jch mc. pp. posłów naszych po seymiku przeszłym, dnia dwunastego miesiąca decembra roku przeszłego tysiąc szescset dziewięcdziesiątego intimowanym y przez constitucyą in loco solito, we Włodzimirzu, w kosciele u oyców dominikanow naznaczonym, tenże do dnia piątego miesiąca kwietnia w roku teraznieyszym, na akcie specyfikowanym, pod dyrekcją dawno j. mc. Mikołaja z Łyczkowa Dougieły Cyryny, marszałka na ten czas obranego, zgodnie uproszonego, prorogowali y prolongowali; na który termin, to iest, dzień piąty miesiąca kwietnia, ziachawszy się, reassumowali, gdzie solito more rellatią jch mc. pp. posłów, do krola j. mc. pana naszego na przeszłym seymiku obranych, chcąc odebrać y consulere województwu naszemu, wynalazszy adaequata media, aby kozacka colluvies w dobrach naszych, novam metropolim zakładać nie chciała. Że tedy jch mc. pp. posłowie nasi obrani w desideriach województwa usłużyć, dla trudnego przystępu w expedyciey, w okazyach wesela krolewicza j. mosci Jakuba niemogli, inni jch mose, propter summos legalitates suas, na termin dzisiejszy non comparuerunt. Chcąc ten seymik in majori frequentia jch mc. pp. obywatelów województwa naszego continuować y posłów do krola j. mc. pana n. m. obrac, prosząc, aby województwo nasze Bracławskie, circa pacta unionis et incorporationis do Korony et diplomata constitutionis ratificata, chciał zachować, novam non erigendo w województwie naszym y starostwie Bracławskim kozaków coloniam. Occurrendo tedy indemnitati około dobra pospolitego, chcąc efficacius consulere, seymik nasz cum toto effectu na dzień dwudziesty piąty miesiąca czerwca w roku teraznieyszym, pod tąż dyrekcją j. mc. pana marszałka proroguemy, differimus et prolongamus. Ktore to laudum, zgodnie uchwaliwszy, j. mc. panu dyrektorowi naszemu zlecilismy, aby ręką swą podpisał y do grodu Włodzimirskiego podał. Działo

się w kosciele oycow dominikanow, we Wołdżimirżu, roku tysiąc szescset dziewięcdziesiątego pierwszego, miesiąca kwietnia piątego dnia. U tego laudum oblaty podpis ręki w te słowa: Mikołay Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku relationis koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego. Ktoraż to oblata laudi, za podaniem y prozbą wysz podawającego j. mosci, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisana.

Книга прод. Владимир. 1691 г., № 1067, л. 794, № 98.

XCVI.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сеймиковъ. О запрещеніи предоставлять право собиранія таможенныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ брестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военного постоя и уплаты податей.

Coż bardziey penétralia serc wolnych przenikac musi, iako ciężka oppressya, ostatnia zguba y ruina, słowem iednym, sama niewola w wolnym narodzie z jaszczurczego wyłęczona gniazda kozakow, dziedzicznych Rzeczypospolitey nieprzyiacioł, od ktorych całego generału wojewodztw naszych stat gravis strages, premitque cuncto funere funus, ktory, zawziąwszy się in perniciem osobliwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, nietylko że ustawicznemi consistentiami, a mówiąc smiele niby przywłaszczeniem sobie pro dominio, ciężkimi y nieznosnemi aggrawują oppressyami, z własnych domow szlacheckich wyciskają gwałtownie szlachtę, samych panow podstaroscich ich, wywlekając z dworow, kijmi zabiają, horrendissima et execranda potrantur scelera, dowod tego iasny, kiedy Jerema pułkownik, wyuzdany in omne nefas, naiechawszy w kilkaset kozakow na urodzonego niegdy j. mc. p. Samuela Milanowskiego, naprzod

szturmem przez kilka dni dobywają, kielkunastu zabili broniących się, potym trzeciego dnia, gwałtownie dobywszy, nietylko że okrutnie zamordowali, ale też zamordowanego już y zabitego in pabulum psom, masłem nasmarowawszy, wyrzucili. Sam zas Paley, dux malorum et scelerum artifex, co za zbrodnie czyni w wojewodztwie naszym, wypisac niepodobna, tak dalece, że, obrawszy sobie tutum per scelera iter, nowe zawsze audet comittere nefas, bo nietylko że iakoweś sobie usurpat et praetendit w dobrach ziemskich dominium, nietylko wyuzdaną in omnem licentiam intra viscera wojewodztwa naszego debachaią audacia, ale też plenis baccis buntowniczą, według pakt Hadziackich, przywłaszczaiąc sobie iakowęs monarchię aż po Słucz, naostatek już widocznie z jas. wielm. j. mc. panem kasztelanem Chełmskim, commisarzem, woyskom kozackim od j. kr. mc. Rzeczypospolitey naznaczonym y przydanym, ad conflictum porwawszy się, iakowęs protekcyą obcego zaszczyca się pana, nefandissima zas, ktore wypisac niepodobna, per rationem status, iako per populum plebemque ad rebellandum promptam spargit et divulgat, barzief obmowie y doniesienia zalecic należy. Więc gdy u nayiasniejszego majestatu y j. mc. pp. hetmana, apud subsellia eo nomine ad vindicandas injurias z każdego żołnierza, cujuscunque sit, non ille status conditionis et generis od Rzeczypospolitey naznaczonych sprawiedliwosci żadalismy, inney zas niemoglismy powziąć, tylko uczynienia sprawiedliwosci z swawolnego żołnierza kozaka y więcej krzywd naszych do całej Rzeczypospolitey, do ktorej serio instabunt jch mc. pp. posłowie, aby kozacy z dobr ziemskich ewocowani byli, a Paley żeby supliciovany został. Szkody zas et in universum wszystkie obywatelom wojewodztwa naszego aby Rzeczpospolita nagrodzić obmyśliła, ponieważ dla konserwatief całej oyczyzny ciężkie iarzmo consistencief y przechodow woyska kozackiego, od zaczęcia wojny terazniejszey wojewodztwo nasze ponosic y cierpiec musiało, fortissime opponent se jch mc. pp. posłowie. Z tych zas pieniędzy, ktore kolwiek y kiedykolwiek brał y rozdawał między pułki kozakow j. mc. pan kasztelan Chełmski, aby reddat

rationem villicationis commisarstwa swego, serio upomnią się y domowią się jch mc. pp. posłowie, oraz instabunt do Rzeczypospolitey, aby j. mc. p. kasztelan Chełmski, iako commisarz woysk kozackich sprawił się całej Rzeczypospolitey, dla czego w dobrach ziemskich stanowiska kozakom naznaczał przeciwko prawu, de immunitatibus dobr ziemskich postanowionemu y obwarowanemu, który aby justam od Rzeczypospolitey reprehensionem et animadversionem odebrał, tudzież ukrzywdzonym skuteczną satisfactionem uczynił, serio domowią jch mc. pp. posłowie; do ktorego respectu j. kr. mosci majestatu y całej Rzeczypospolitey zalecą jch mc. pp. posłowie osobliwą oppressyą dobr wielmożnych jch mc. pp. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego, Jana Olizara Wołczkiewicza, podsędka, Kiiowskich, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwoiewodzego sądowego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstaroscię grodzkiego Krzemienieckiego, instando, aby Rzeczpospolita, inhaerendo declaraciei, od trybunału skarbowego Lwowskiego do siebie uczynionej, iako nayskuteczniejsze sposoby wynalazła do ukontentowania pretensyi y szkod, przez kozakow całemu wojewodztwu poczynionych, ktore to genus militiae, jeżeliby się Rzeczypospolitey ex re zdało w dalsze czasy conserwowac, instabunt et serio opponent se jch mc. pp. posłowie, aby sine ullo praejudicio dobr ziemskich, locatio positiva, bądź to przez constitucyą wyraźną, bądź per scriptum ad archivum woysk kozackich, rzetelnie opisana y postanowiona była, nad ktoremi aby supremum jus gladii pro administranda justitia j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego extendatur, quam urgentissime usadzą się na tym jch mc. pp. posłowie, oraz aby j. mc. p. hetman wielki koronny, cui summa belli od całej Rzeczypospolitey comisa est, injuriatis czynił sprawiedliwosc z każdego żołnierza, cujuscunque sit, nam ille status conditionis et generis sub rigoribus, de administranda justitia na władzę hetmanską tot voluminibus legum circumscriptis extendentis, gorąco instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni, prosząc usilnie, aby commune constitutia millesimi sexcentesimali no-

nagesimi ipsius de immunitate dobr ziemskich reassumatur. Kiedy vario genere datum przez tak wiele lat uciemiężonego wojewodztwa naszego nullapote exitio vacat, to przez powszechnego Krzyża Świętego nieprzyziaciela in cineres et favillas zasłaniając całą Rzeczpo-
litą potissima część tego redacta, w drugich zaś mieyscach, kędy nieprzyziaciel igne et gladio niedopustoszył, od Palea często dogrzewa, a na ostatek woyska Wiel. X. Lit., to przechodami, w pole y z pola schodząc, to zimowemi stanowiskami, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, dobra ziemskie tak ciężko opprimują nieznosnemi exactiami zimowych chlebow wybieraniem, wymyslnemi nadzwyczaj ustawami, nie tylko bez dyrekciey, ale też miłosierdzia, nazwanemi diskretiami tak dalece, że, cum desunt inimici, opprimimur per amicos, więc serio jch mc. pp. posłowie opponent se, aby ante omnia, niewdając się w żadne rady pod starą łaską y nieprzystępując do obrania nowego marszałka, cursum consiliorum tantisper sistant, poki by ewakuacya woysk W. X. Lit. z dobr ziemskich wojewodztwa naszego za wyraznemi jch mc. pp. hetmanow W. X. Lit. nienastompiła ordynansami, oraz urgentissime instabunt ad ordines regni, ab omni meliori modo satisfactia skuteczna za szkody, od woysk W. X. Lit. poczynione, tamże teraz na seymie z władzy urzędow jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow podskarbiego W. X. Lit. obmyślona y uniszczona była, dla ktorey jch mc. pp. posłowie plenariam facultatem et potestatem concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie pretensye y szkody terazniyszą instrukcyą zleconą y daną sobie mają; in futurum zaś aby jch mc. pp. hetmanowie W. X. Lit., albo naznaczeni do distributy stanowisk zimowych commisarze, albo delegati od nich, lubo quocunque titulo nazwani generalni stanowniczy, ullo modo et praetextu, etiam urgentissima belli necessitate et accedente senatus consilii assensu, w dobrach ziemskich nieważyli się naznaczać zimowych consistencyi woyskom swoim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, reassumowawszy także constitutio millesimi sexcentesimi nonagesimi ipsius, de immunitate dobr zimskich postanowioną.... Seymiki zaś

województwa naszego consultationum, iako to przedseymowe relationum y podatkow, wszystkie in genere, aby dla sposobnieyszego ziazdu jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa naszego do miasta Ołyki przeniesione były. Seymiki zas iedne tylko electionis deputatow na trybunały koronne aby alternato, raz we Włodzimirzu in loco ad praesens solito, drugi raz w Ołyce w kosciele kapitulnym odprawowali się wyrazną eo nomine constitucyą ostrzegą jch mc. pp. posłowie; ktorych seymikow, w Ołyce odprawionych, actus do grodu Łuckiego przez jch mc. pp. marszałkow podawane bydz mają, a seymikow electionis deputatow swoją alternatą, we Włodzimirzu odprawionych, actus także przez jch mc. pp. marszałkow do grodu Włodzimirskiego podawane mają bydz. Uniwersały zas j. kr. mosci pana n. m. y instrukcye przedseymowe, iako też uniwersały na podatki, cancellarya koronna do grodu Łuckiego tantisper adressowac y przysłać powinna, na odprawowanie się seymiku naszego w Ołyce, poki za szczęśliwego j. kr. mc. p. n. m. panowania przy stałym, da Bog, pokoju, non patebit actibus jch mc. panom obywatelom wojewodztwa naszego do Żytomirza securus.... Cła, myta gorne y dolne, inducty, evecty y inwecty in omnibus officiosis locis, z kąd tylko podatek extraordinaryiny Rzeczypospolitey wybiera się, albo praesumitur exigendus, a iako zwyczajnie spargitur na komorach Rzeczypospolitey skarbowych, j. mc. pan podskarbi wielki koronny osobom cudzoziemskim, tudzież plaebeae conditionis, osobliwie zas żydom, w administracyą, czy to przez kontrakty, czy do wiernych rąk, niepuszczał y niedawał, a nobilibus bene possessionatis takowe urzędy nadawał, serio instabunt jch mc. pp. posłowie do całej Rzeczypospolitey, w tym osobliwie convenient j. mc. pana podskarbiego wielkiego koronnego. Ponieważ per ignobiles et extraneas personas wielka depactacia commeantibus s towarami dzieje się, a ztąd kupcy postronni tracą ochotę z towarami, tak intra viscera Rzeczypospolitey, iako też per regnum ad exteros, commeare, z niesłuszney zas y zbyteczney depactaciey priwatos tylko y na komorach siedzący ditantur, ad fiscum zas Rzeczypospolitey barzo minima portio accidit,

y owszem, miasto accessu, coraz, za uciemieniem y depaktacyą commeantium, decessus practicatur. Żydzi zas, krom zwyczajney naturze swoiey do chrzescian zawziętosci, a ztąd depactaciey nieznosney, iakowe czynią execranda scelera patrantur, nefanda na tych zostający urzędach, horret animus pomyslec, drętwieje język wymowic, w czym inibunt media jch mc. pp. posłowie nasi, aby takowe zbrodnie impune nieposzli, ale owszem exemplariter secundum rationem delicti na seymie karane były. Jus patronatus j. kr. mc. p. n. m. distribuendarum abbatiarum per tot saecula, iako w ręku nayiasnieyszych monarchow polskich sine ulla disquisitione zostawało, tak y na ten czas aby to wszystko w szafunku przezorney dobroczynnosci j. kr. mc. pana n. m. było, opponent se fortissime, przytym y cum tota Republica inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi. Non sine condoleo przyimowac y to musi wojewodztwo nasze, że niektorzy j. mc. xięża biskupi in summam praecipitantur licentiam, jedni j. kr. mość pana n. m. prywatnemi oycowskie y dobrotliwe serce exacerbando listami et magno in Republica nomina temerarie vexando, drudzy, przeciwko prawu pospolitemu o dziesięciny, mimo naznaczone forum civile, do swoich pociągają duchownych sądow et despotice spirituali abutuntur gladio, przeto seriam jch mc. panom. posłom naszym z jas. oswecc. j. mscią xięciem kardynałem y inszemi jch mościami xiężą biskupami zlecamy expostulationem, aby takowych delinquentes między sobą, ut se modestius gerant, napomnieli, a, w ostatku, co się będzie zdało w tym inszym wojewodztwom, tak y nasi pp. posłowie sprawic się mają. Wielkie y przeto dzieie się in Republica inconveniens, że jch mc. pp. cudzoziemscy, ablegati sub variis praetextibus, osobliwie wczasow y wygod swoich od boku j. kr. mosci oddaliwszy się, y po różnych mieszkając miastach pro libitu et arbitrio, res et interessa pryncypałow swoich cum damno Rzeczypospolitey negociantur y fakeycują, aby tedy wszyscy pomienieni ablegati, et ad praesens, et in futurum, po audientey sobie od j. kr. mc. pana n. m. daney, iako nayprędzey przez cancellaryą expediowani byli, a przedwziętą

expedycyą nigdzie indziej tylko ad latus majestatis j. kr. mc. rezydowali. Ztąd pessimo exemplo y to się w Rzeczypospolitey dzieć poczęło, że niektorzy jch mc. pp. senatorowie, ad privata conventicula et consilia zieżdzając się, quodlibet licere putando, między sobą stosują, y posłów ad exterar principes in sua majestate j. kr. mc. pana n. mc. et Republica posyłać praesumant z prywatnemi swemi instrukcyami, o czym aby serio Respublica inquirat et animadversionem super delinquentem quempiam habeat y owszem perpetua activitate exuat, instabunt jch mc. pp. posłowie... Że ustawicznie z jednych do drugich włosci przechodzący sub nomine słobody chłopci, a naybardziej do majątnosci zabiegający panskich, wielkie w sądach przynoszą difficultates y nas obywatelow zniszczenie pareunt fortun, tedy zabiegają takowym zbiegających chłopow swawolom, a ztąd nieszczącym się iedne drugie słobodom, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poddani, ktorzy rok y sześć niedziel słobody zasiedzą, w iedney majątnosci z cudzych panstw przyszli, pro haereditariis conseantur. Dziedziczni zas z dawien dawnych poddani, ktorzyby mieli zbiegac od słobod, inhaerendo anterioribus constitutionibus de extraditione subditorum profugorum sancitis, aby ad primam requisitionem wydawani byli, instabunt ad Rempublicam jch mość pp. posłowie. Pobożnosc sama stimulat nas do tego, abysmy subveniamus jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, ktorzy że już jch mc. panow haeredum wsi Boratyna y Boratynka, tudzież części wsi Pułhanowa (ktore dobra niemały ab iisdem haeredibus summie prawie przewyższającej walorem dziedzietwa dobr pomienionych temuż konwentowi, są modo obligatorio zostawione et invadiata) mają ad resignandum sobie consensum liberum et benevolum, przeto domowią się jch mc. pp. posłowie, aby przez constitucyą wolno było tamże jch mc. panom haeredibus dobr pomienionych wsi mianowane Boratyn, Boratynek y część Pułhanowa, salvo servitio bellico et oneribus Reipublicae, in rem conventu Łuckiego oycow dominikanow rezygnowac; ktore dobra ponieważ naturam dobr ziemskich non exigunt, tedy ab hybernis et stativis militaribus wolne et

immunia były, doyrzą jch mc. pp. posłowie. Desiderium jch mc. oycow dominikanow Lubelskich w incorporowaniu kamienic kilku do konwentu tegoż, osądziwszy justum recommendaciey ad Rempubicam, jch mc. pp. posłom injungimus.

Книга прод. Владимир. 1692 г., № 1068, л. 1156, № 340.

ХСVII.

Инструкція кіевських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноябрі 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О перенесеніи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи лѣтовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть Россіи. Объ удовлетвореніи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и униатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы изъ бѣглыхъ крестьянъ. Потвержденіе прежнихъ инструкцій.

Року тысяча шестсотъ деветдесять третего, месеца новембра шестнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Анѣтономъ Войцехомъ Наппорковскимъ, намесникомъ бургграбства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними

гродскими старостинскими, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, justrukcyą, z podpisem ręki swoiey własney, tegoż wojewodztwa jch mc. pp. posłom na seym walny Warszawski daną, ad acta praesentia per oblatam podał, tenoris talis: Instrukcyą na seym walny Warszawski wielmożnym y urodzonym jch mc. pp.: Janowi z Woynarowey Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kijowskiemu, podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Jerzemu ze Szpanowa Czaplicowi, stolnikowi, Adamowi Olizarowi Wołczkiewiczowi, podczaszemu, y Samuelowi na Krzywiczach Hołowinskiemu, miecznikowi, Owruckim, posłom, zgodnie obranym na seymiku przedseymowym, we Włodzimirzu, w kosciele jch mosc oycow dominikanow, in loco consultationum solito, za univesalem nayiasnieyszego krola j. mc. p. n. m. dnia dziesiątego novembris roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięcdziesiąt trzeciego, przypadłym, namowiona y dana. Ktora wszystko stworzenie pod słońcem y wyżej słońca trzyma, piastuje y dzwiga, też Boska opatrznosc na podobienstwo y rozum ludzki miłą oyczyznę naszą w tak strasznych całego swiata zamieszaniach, pierwszy od powszechnego Krzyża Świętego nieprzyiaciela, toties inconsultam, toties laceratam, wszechmocną ręką swoją fulcitur et bajulat, za co Majestatowi Jego Boskiemu pierwsze y nayuniżensze oraz z sercami pełnemi y wdzięcznemi dobrodzieystw jego oddajemy dzięki; jego kr. mosci panu n. m. wierne y życzliwe scielemy poddanstwo, ktoremu należyta wdzięczność et augustissimae regnatrici domui za wszelakie około dobra pospolitego całej Rzeczypospolitey pieczołowania, starania, prace, koszty, fatygi, cum submississima oneratione, uczynią y opowiedzą in facie teyże Rzeczypospolitey jch mc. pp. posłowie od wojewodztwa naszego. Powinne potem podziękowanie jas. wielm. jch mc. panom hetmanom oboygą narodow pro gloriosissimis in publicum gestis, qua privatim, qua publice, ciż jch mc. pp. posłowie oddadzą. Jas. wielmożnego j. mc. p. Marcina Kąckiego, generała artylleryi koronney, ochotę zelantem w urzędzie swoim na usługę

Rzeczypospolitey osobliwemu j. kr. mosci ciż jch mc. pa. posłowie zalecą respektowi. Zasługi y odwagi znakomite w całej Rzeczypospolitey wielkiego y godnego imienia starożytnego domu jas. wielmożnych jch mc. pp. Granowskich, w osobie wielm. j. mc. p. Jana Prokopa na Granowie Granowskiego, starosty, kwitujące, recommendabunt jch mc. pp. posłowie clementey et distributivae justitiae j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, iako gratissimo każdego meritorum judici, oddadzą respektowi; oraz wniosą instantią, aby summa liquidowana od trybunału skarbowego Lwowskiego względem s kod w starostwie Żytomirskim, przez woysko kozackie poczynionych, ze skarbu Rzeczypospolitey wyliczona była. Nietylko Rzeczypospolitey naszej, ale też wszystkim państwow in aestu bellorum zostającym, dziesięcioletnia musi przykrzyc się wojna, naybardziej zas oyczyźnie naszej, a w niej kraiom pogranicznym ciężka a prawie iuż nieznosna iest, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni et serio opponent, aby post diluvia tot wylanych krwi, tandem olivam pacis j. kr. mc. pan n. m., wespoł z Rzeczapospolitą, na przyszły rok przynieśc raczyli. Na ktorego to pokoju ugruntowanie z Portą Othomanską aby commisarze do tractatu z wojewodztwa naszego przysłanych od Rzeczypospolitey postanowionych naznaczeni byli, instabunt jch mc. pp. posłowie. W czym iako sobie Rzeczpospolita domina juris sui zechce postompic cum colligatis monarchis, itidem sentient jch mc. pp. posłowie cum Republica, a specialiter z innemi jch mc. pany posłami całego generału wojewodztw naszych, aż jch mosc pp. posłowie nasi, co za responsa ablegathey od cesarza j. mosci chrzescianskiego et a Republica veneta przychodziły, quidve in illis continetur, aby pro occasione et necessitate consilia suppeditentur. Poprawa trybunału koronnego, że iest apprime Rzeczypospolitey potrzebna, tedy inibunt media jch mc. pp. posłowie cum tota Republica, aby iako nayskuteczniejsza postanowiona byc mogła, w czym do przeszłoroczney instrukcye referowac się będą jch mc. pp. posłowie, w tym zas osobliwie elaborabunt, aby constitucia anni millesimi sexcentesimal septuagesimi octavi de corruptis et cor-

rumpentibus zniesiona była, ale tylko corruptus judex był karany cum refusione triplici quotae in vim corruptionis acceptae, tudzież ab omni activitate et quibusvis muniis, ac capacitate omnium honorum był religowany y odsądzony, nawet dignitatem pro tunc possessam aby tracił y abjudicata dignitas takowego aby inter vacantias ad distributivam j. kr. mosci pana n. m. justitiam podana była, serio instabunt jch mc. pp. posłowie; ktorego to corruptum judicem, pro sumendis eo nomine poenis ac quodvis subtelum, bądź do grodu, bądź ziemstwa, bądź trybunału, bądź sądow seymowych rellacyinych, assessorskich y wszelakich innych pro optione actoris wolno będzie pozwać; dokąd zapozwany ad cujusvis instantiam, sine omni apellatione, irremissibiliter poenis criminalibus juxta rationem delicti karany y sądzony bydz powinien. Seym zas y wszelkie jego figurae ac genera judiciorum (ne jurisdictiones confundantur) aby w dekreta trybunalskie żadnym sposobem y praetextem non involvent, animadvertent jch mc. pp. posłowie, et circa veteres novellam eo nomine procurabunt constitutionem. Ze zas wielkie nietylko województwo nasze ale y cały generał ponosi praejudicium, iż częstokroć na cadencyach sądow wojewodztw naszych w trybunale jch mc. pp. pisarze ziemscy tychże wojewodztw y powiatow od pisania dekretow niesłusznie removentur et relegantur, a zatym szkoda w xiegach tych że wojewodztw trybunalskich przez regentow plebejuszow, albo też osiadłości w naszych wojewodztwach niemających, następować zwykła, przeto urgebunt serio jch mc. pp. posłowie o nową constitutią, ne similia in posterum fiant sub nullitate judicatorum, ale żeby zawsze pisarze wojewodztw y powiatow naszych własni, nietylko pod czas turnu każdy swego, iako prawo opisało, ale chocby y wakowało ktore pisarstwo ziemskie, na ten czas tedy subsequens inszego powiatu, albo wojewodztwa, w tymże generale będącego, powinien supplere vices defuncti, infirmi vel absentis, y aby dekreta trybunalskie wojewodztw generału naszego pisywali y y xiegami regentow mając szlachtę osiadłych y przysięgłych dysponowaii y zawiadowali; ktore to xiegi generału naszego że per

abusum saepissime jch mc. pp. deputaci trybunału koronnego ad requisitionem privatam cujusvis otwierac in absentia pisarzow ziemskich y regentow własnych y rewidowac też pomienione xięgi pozwalają, przeto wszystkiemu temu, iako summis inconvenientiis, cum magno praejudicio wojewodztw naszych dziejącym się, aby przez nową zabieżyć constitutią obtestamur fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłow, aby w tym noviter o prawo postarali się. Regestra zas do popisow, aby ciz panowie regenci, według prawa, statutem Wołyńskim, który całemu generałowi wojewodztw nacznych służy, opisanego, sub numero w xięgi zwyczajne, na to przysposobione, wpisywali y sprawy connotowali numerice w też registra, cavebunt jch mc. pp. posłowie. Zlecamy niemniey jch panom posłom, aby circa correcturam trybunału domowili się, żeby procuratores causarum byli szlachta bene posesionati neque aliquo crimine notati, ktorzy, będąc spraw patronami et in palestris trybunałow degentes, aby na urzędy grodzkie non aspirent, ale tylko aby, lub procuratorią spraw, lub urzędem grodzkim insignitus, ieden z nich urząd trzymał sub nullitate decretorum, stante munio et charaktere takowego officialisty grodzkiego, wraz y procuratora spraw trybunalskich in una eademque persona praedicando ferendorum. Jch mość zas pp. starostowie sądowi aby nieprzybierali takowych że na urzędy grodzkie officialistow sub poena banitionis perpetuae ad instantiam cujusvis in foro competenti obtinenda et sollutione mille marcarum wyrażną eo nomine wymogą jch mc. pp. posłowie constitutią. A że paenitendo exemplo prawie po całym swiecie polskim rozniosła et divulgavit publica fama, iako inter spiritualement et saecularem statum na trybunale Lubelskim in stuba judicaria niedawnemi czasy ad certum inconveniens przyszło, tedy zabiegając, aby in futurum similia niedziały się, instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, et circa correcturam trybunału inibunt media, iakoby licentiosior każdy, lub z duchownych, lub z swieckich sędziow, pro qualitate delicti sądzony y karany irremissibiliter mógł bydz. Złosc wyuzdana in omnem licentiam et patrata scelera Paliia, połkownika woysk j.

kr. mosci y Rzeczypospolitey kozackich, praeocupurunt w wolnym narodzie wolno wychowane, umysły nasze ze serdecznym żalem sciśnawszy, liberos animos novellam servitute passos, barziefy tzy z oczow naszych wyciscaią aniżeii usta do ogłoszenia, rękę do opisania zbrodniow y buntowniczych czynow paliowych, cum scandalo saeculi poczynionych, przywodzą, ale tylko na dawnieysze, a osobliwie przeszłoroczną instrukcyą naszą referując się, zlecamy jch mc. pp. posłom, aby pod starą laską upomniawszy się o należytą y słuszną satisfactią, tam in criminalibus, quam et civilioribus, z Paliia i jego całego pułku adhaerentow, poty do żadney materiey y do obierania j. mc. pana marszałka nieprzystempowali, etiam cum periculo seymu, poki naprzod Paliy justissime pro delictis poenis karany niebędzie, oraz wszyscy tego pułku adhaerenci, wraz z nim, supplicowani pro criminalibus niezostaną. Szkody zas wszystkie, od jego pułku poczynione, tudzież od innych pułkownikow woysk j. kr. mosci y Rzeczypospolitey Zaporozkich, aby Rzeczpospolita nagrodziła, urgebunt serio jch mc. pp. posłowie. Woyska zas samego kozackiego genus aby Rzeczpospolita uważywszy, jeżeli zda się byc potrzebne, chciała miec in obsequio tali, iakoby zaraz proportionata stipendia każdemu pułkownikowi, sotnikowi et reliquis, eiusdem militiae officialistis, tudzież czerni, alias prostemu kozactwu, tak konnych, iako y pieszych pułkow, obmysliła, bo co teraz in spem impunitatis y niepłaty każdy licentiosissime grzeszy, to potem przy zapłacie corocznie dochodzącey musi byc disciplinator miles, a potym każdy injuriatus na zasługach delinquentis przedziey swoiey szkody doysc będzie mógł. Jeżeli zas Rzeczpospolita nieobmysli zasług woyskom kozackim et certum numerum ich nieopisze, y żeby też woysko było pod pułkownikami szlachtą dobrze osiadłemi, to żeby idem genus woyska kozackiego absolute lubo per constitutionem, lubo per scriptum ad archivum zwinione było. Consistentia zas in casu zatrzymania ieszcze imienia woyska Zaporozkiego ob aliquas justas et perimentes rationes niby potrzebnego, aby w wojewodztwie Podolskim w blokadzie nowoufundowaney około Kamienca Podolskiego, lub też w

dobrach j. kr. mosci y Rzeczypospolitey tudzież duchownych od j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego, cui summa belli comissa est, naznaczona była, który aby z tegoż kozaka żołnierza administrat justitiam injuriatis, vel in casu non administrandae, aby respondeat juxta novellam constitutionem anni millesimi sexcentesimo nonagesimi, de immunitate dobr zemskich sancitam, gorąco instabunt jch mosc pp. posłowie ad Rempublicam. Kiedy rozne klęski a prawie ustawiczne infortunia ferunt et affligunt wojewodztwo nasze, na woyska W. X. Lit. w nagrodę compassiey, cięższe y prawie nieznosne krzywdy, oppressye, violentie y kryminały dobrom ziemskim wojewodztwa naszego, przez coroczne zimowe consistentie przechody y niediskretne diskretie, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, infligunt, przeto aby jch mc. pp. posłowie nasi, pod tąż starą łaską, nieprzystępując do żadney iuney materiey, y do mianowania nowego j. mc. p. marszałka poselskiego, wymogli u Rzeczypospolitey, żeby eadem mediante et discernente, naprzod j. mc. p. wojewoda Wilenski, hetman wielki Wel. X. Lit., każdego lub z regimentarzow, lub z pułkownikow, lub z innych officialistow y wszelkiego ejusdem militiae W. X. Lit. żołnierza licentiosum sądził et justa pro delictis poena irremissibiliter karał, potym aby szkody, tak dawnieysze, iako y teraznieysze, instanti na seymie nagrodzone były, opponere se jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu. którym plenariam facultatem et potestatem tractandi et concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie praetensie y szkody teraznieyszą instrukcyą dajemy y wszystko to, cokolwiek jch mc. pp. posłowie nasi z woyskiem W. X. Lit. postanowią, pro firmo, rato et grato przyjąć declaruiemy. Już bowiem nietylko constitucia felicis coronationis nayiasnieyszego krola j. mc. pana n. m., nam szczęśliwie panującego, nietylko potym tak wiele innych eo nomine za szłych constitutiey o uspokojenie praetensyi y szkod, przez woysko W. X. Lit. wojewodztwu naszemu poczynionych, uwiodły iednemi tylko obietnicami, ale też reskrypt osobliwy z comissiey walney Wilenskiey w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt pierwszym expedio-

waney od jas. wielm. j. mc. pana Kazimierza Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego W. X. Lit., do wojewodztwa naszego przez urodzonego j. mc. p. Adama Olizara Wołczkiewicza, padczaszego Owruckiego, commisarza pełnomocnego, ad tractandum z woyskiem W. X. Lit., od nas delegowanego, dany y przysłany, aliquid spei et prope certis przynosi, ukontentowania zas żadnego nieodbieramy, przeto gdy fortioribus utendum ad vindicandas laesiones wojewodztwa naszego remediis potrzeba, omni possibili modo starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby skuteczną satisfactią za szkody y praetensye wejewodztwa naszego, przywiezli nam na seymik, da Bog, przyszły rellationis. W potomne zas czasy aby toż woysko Welk. Xięś. Lit., żadney consistentey w dobrach ziemskich wojewodztwa Kijowskiego y całego generału wojewodztw naszych, etiam urgentissima belli necessitate, vel acendente senatus consilii assensu nie bywało, providebunt per novellam constitutionem jch mc. pp. posłowie. In reliquis zas tego punctu objectis do dawnych instrukcyi, a mianowicie przeszłoroczney, referowac się będą ciż jch mc. pp. posłowie. Justam quaerelam j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika Kiiowskiego, emeritissimi in sago civis, opowiedzą jch mc. pp. posłowie przed j. kr. moscią y Rzeczapospolitą, tudzież będą upraszac, qua publice, qua privatim, j. mc. p. hetmana wielkiego W. X. Lit., aby j. mc. p. Braszniowski, rotmistrz tegoż j. mc. p. wojewody Wilenskiego kozacki, należycie o swoy wystempek był ukarany, ktory, niesłusnie y nienależycie stanowszy w dobrach dzied. icznych j. mc. pana miecznika Kiiowskiego, nietylko że różne violentie y kriminały popełnił, ale też na dwa tysiące szkod y więcej uczynił, zaczym aby, tak pro delictis, iako też ad satisfactionem poczynionych szkod, był sądzony, instabunt jch mc. pp. posłowie. Wniosą oraz skargę słuszną j. mc. p. Konstantego Paukowskiego, ktory od pana Frydrycha Lemfatera, kapitana freycompaniey j. mc. pana Szuyskiego, pisarza wielk. Wel. Xięś. Lit., nieznosne wdomu swoim poniosł oppressye y krzywdy, zaczym aby tenże j. mc. pan Lemfater sądzony y karany był, według prawa, de invasoribus domow

szlacheckich postanowionego, domowia się jch mc. pp. posłowie. Gdy Rzeczpospolita prawa swojego pani zechce szczęśliwie z Portą Othomanską (iakoż expedit) stanowić pokoy, aby sine avulsione ulla provinciarum, z dawien dawnych eidem Regno Poloniae annexarum, a osobliwie wojewodztwa naszego, et in praesentia commissarum, do tegoż tractatu z generału wojewodztw naszych destinandorum, pozwy stawał, advertent jch mc. pp. posłowie. Że monety, osobliwie szeleżney, wielka inopia mianowicie w kraiach naszych znayduje się, tedy aby miennica na monetę szeleżną ejusdem qualitatis, iako dawne szelągi są, otworzyła się, promovebunt jch mc. pp. posłowie. Aby zas monety srebrney walor wszędzie był iednakowy po całym krolestwie Polskim, serio opponunt se jch mc. pp. posłowie, zaraz przy upomnieniu się o wakansach y nieprzystępują do resolutiey distributivae j. kr. mossi justitiae, poki walor monetu wszędzie iednakowy, juxta veterem praxim, czerwony złoty po złotych dwunastu, taler bity po złotych szesciu, niebędzie declarowany. Assignacie oschłe z commissiey wojewodztw exulantium Warszawskiey, w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt pierwszym odprawionej, wydane, aby ciż debitores et creditores wypłacali, instabunt usilnie jch mc. pp. posłowie do Rzeczypospolitey, aby przez constitutią imponatur necessitas placenia tymże debitoribus, w czym przeszłoroczney instrukciey punkt reasumuiąc, do niegoż referowac się jch mc. panom zlecamy. Jako nic nieiest słusznieyszego, aby każdy operarius suam odbierał mercedem, tak gdy jch mc. pp. deputaci chorągwie ussarskiey jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiła, podkanclerzego W. X. Lit., donoszą justam quaerelam, że w xięstwie Zatorskim cwierc novembrowa anni millesimi sexcentesimali octuagesimali septimi zatrzymana zostaje, instabunt usilnie jch mosc pp. posłowie do j. kr. mosci pana n. m. o interpozycią do tegoż xięstwa Zatorskiego, iakoby kwota, teyże chorągwi należąca, nicodwłocznie wypłacona była; oraz wniosą swoię instantią ciż jch mc. pp. posłowie, aby wojewodztwo Krakowskie cwierc februariuszową Żorawinską, do tych czas zatrzymaną y niewypłaconą, chorągwi ussarskiey wielm. j. mc. p. Jana Cetnera, starosty

Lwowskiego, jch mc. panom deputatom teyże chorągwi, z naypierwszych podatkow, z seymu teraznieyszego, da Bog, szczęśliwie skonczonego, uchwalonych, wypłaciło. A że Rzeczpospolita, miła oyczyna nasza, pomietka każdego zostawiającego się za nią należyty respekt za uznaną miłość wojewodztwu naszemu, przez script ad archivum w roku tysiąc szescset osmdziesiątym pierwszym dany, declarowała, tedy tak, o należytą recompensę, iako też o script, upomnią się jch mc. pp. posłowie y przywiozą na przyszły, da Bog, seymik relationis, wyiowszy go z metryki koronney. Każdy, dobrze in publicum życzący, y widziec to y przyznac musi, że podatki Rzeczypospolitey przez wojewodztwa zebrane, miasto iakowey pełnieyszey płacy, woyskom Rzeczypospolitey większą przynoszą retardationem, a tym barziesz desolatią y niszczenie wojewodztw, ziem y powiatow, ktore to poborcow, to commisarzow obierając, nietylko spezy in vim gratitudinum miec muszą, ale też częstokroć doyrzec się niemogą, iak wiele podatkow wybiera się z ktorego wojewodztwa, ziemi, albo powiatu y dokąd się obraca, a co większa że omnis novitas nociva; przeto veteri methodo et praxi, aby do skarbu koronnego wrociły się podatki, y zeby skarb Rzeczypospolitey koronny poborcow podawał oprą się przy dawnych zwyczajach jch mc. pp. posłowie. Ordynacya Ostrogska że, przeciwko prawom Rzeczypospolitey dawnym et contra pias intentiones ae fundationes primorum ordinantium, już post decessum, żal się Boże, de stirpe mascula xiążąt jch mosciow Ostrogskich y Zasławskich, w ręku obcych y nienależytych zostaje, a ztąd Rzeczpospolita wielką szkodę ponosic musi, kiedy nietylko prawo, co nomine postanowione, convellitur, ale też kwota ludzi, na usługę teyże Rzeczypospolitey durantibus bellis powinna wychodzic, tak iest zmnieyszona, że trzeciej części ludzi in obsequium Rzeczypospolitey et primaeva fundatione ordinantium niewychodzi, przeto aby et pientissimae intentioni ordinantium et positione legi we wszystkim satisfiet, nietylko instabunt jch mc. pp. posłowie do stanow Rzeczypospolitey, ale też gorąco opponent se przy wakansach, nieprzystempując ad resolutionem onych,

poki prawu słusznosci y pobożney intencyi pierwszych ordynatów za dosć się niestanie. Ordynacya Zamoyska że, według prawa y pobożney woli pierwszego ordinanta, dosć chwalebnie y należycie swoim idzie torem, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie do stanów Rzeczypospolitey, aby prawo ordynaciey Zamoyskiey w naymnieyszym swoim punkcie laesiey nieponosiło, ale circa immunitates suas conserwowane było. Insuper caveatur lege, aby prezechodów woysk Rzeczypospolitey oboygą narodów niecierpiało, sub poenis, in contraventores de immunitate dobr ziemskich sancitis irrogandis. Ponieważ za dobra nasze, in partes carów ich mc. Moskiewskich za Dnieprem odeszłe, dosć bardzo szcupłą a prawie tysiączney czesci nie warta, wzielismy za nie consolatią, przeto jako dalszą słuszną y proporcyonalną wdzięcznosc y nagrodę upomną się ich mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey tak o starostwo Krasnienskie y wszystkie inne partykularze, in vim reclinatoriorum obywatelom wojewodztw exulantium od niesmiertelney pamięci nayiasneyszego krola j. mc. Michała dane, aby in haereditatem salvis juribus, de immunitate dobr ziemskich sancitis, to iest zachowawszy służbę ziemską podczas pospolitego ruszenia, sine divisione armorum, też particularze, wespoł z starostwem Krasnienskim, tymże obywatelom wojewodztw exulantium cedant, serio urgebunt jch mc. pp. posłowie y tego punktu dopomnią się przy wakansach, niechodząc po rezolucyą ich, poki prawem eo nomine niebędzie cautum, czego nieodstąpią jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu, w czym fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłów obliguiemy. Jeżeli czym barzief panstwa y monarchie rozprzestrzeniaią się y do swoiey przyszłej fortuny przychodzą, iako tym gdy chwała Boska szerzy się, przeto solenniter jch mc. pp. posłom zlecamy, aby na rozpostrzenienie chwały Boskiey et in succursum summae paupertatis klasztoru ubogiego Włodzimirskiego oyców dominikanów domawiali się, aby penes antiquum usum derewni, ktora zieżdża się na gruncie dziedzicznym tychże oyców dominikanów, Wolszczyzna nazwanym, podczas iarmarków Włodzimirskich, sine omni praepeditione zostawał, iako już od kilkadzie-

siąt lat; desiderium jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, referując do przeszłoroczney instrukciey, recommendationi et zelo jch mc. pp. posłow injungimus. Osoby duchowne ritus graeci unitorum aby in titulis et praerogativis ab omnibus immunitatibus jurium sibi od wielu lat przez constitucie wszystkie dawnieysze concessum, praejudicium et diminutionem nieponosiły in omnibus subseliis et judiciis, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, oraz aby dobra duchowne ejusdem ritus unitorum et disunitorum, tak w Koronie, jako y w W. X. Lit., hyberną aggrarowane niebyły, iako też domy y osoby kapłanskie ejusdem ritus aby a stativis militaribus y od przechodow żołnierskich wolne były, cavebunt per constitutionem jch mc. pp. posłowie y, do dawney referuiąc się iustruckiey, serio se opponent. Znakomite w boju y pokoju dzieła j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika wojewodztwa naszego, do wszelkiego j. kr. mosci y Rzeczypospolitey respectu zalecą, ktoremu za ustanowionej trzydziestoletuiey, sine intermissione niezsiadając z konia, służby wojenney, potylekroc z wielką odwagą, znacznym męstwem krwawe czyny, aby j. kr. mc. pan n. m. woytowstwo Barskie, ad praesens wakujące, ex distributiva justilia dobroczynnie conferowac raczył, instabunt jch mc. pp. posłowie. Do takowegoż respectu zasługi wojenne j mc. pana Mikołaja Skipora zalecą jch mc. pp. posłowie, oraz u stanow Rzeczypospolitey urgebunt, aby summa iaka pewna na dobrach Rzeczypospolitey, Swerkowszczyzna nazwanych, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, za reparacyą tychże dobr temuż j. mc. panu Skiporowi et successoribus j. mosci przez constitutią przyznana była. Że wiele wojewodztwu naszemu na tym należy, a prawie wszystka całość, honory furtun obywatelow jego na tym zasadza się, aby akta, ktore perennaturo sacculo loquuntur, z Kijowa wydzwignione były; przeto, referując się w tym do przeszłoroczney instrukciey, instabunt jch mc. p. posłowie ad ordines regni, aby, mediantibus iisdem, commisarze, z generału wojewodztw naszych deputowani, wszystkie xięgi podkomorskie, ziemskie, grodzkie wojewodztwa naszego, dla wojen roznych w Kijowie

zaległe, ztamtąd odebrać y przynieść nam mogli, o co serio domowia się jch mc. pp. posłowie zaraz przy wakansach. Tak się zagęściły w generale wojewodztw naszych panskie slobody, że ustawicznie chłopci, zbiegając dla sweywoli do nich, nietylko pustoszą majątności nasze, ale też na tych slobodach, varia patrando crimina, dają innym chłopom jus sceleris; przeto, aby chłopci poddani, zbiegli do ktorey kolwiek panskiey slobody, ad primam requisitionem byli wydawani, iako też aby slobody same były zniesione, y żeby pan żaden non praesumat po swych majątnościach wołać slobody, iniunt media jch mc. pp. posłowie cum Republica et serio w tym animadvertent, żeby per constitutionem novellam caveantur. Niemniej advertent jch mc. pp. posłowie, aby po miastach, miasteczkach, wsiach, goscincach y przejazdach, depactatie niedziały się przeieżdzającym y kupczącym ludziom, a to sub poenis, de depactatoribus sancitis, et executione ich irremissibiliter facienda, w czym przez prawo omyslne subvenient tak całemu generałowi wojewodztw naszych, iako też innym wojewodztwom. A że j. kr. mosć pan n. m. w swoiey jnstrukciey terazniejszey przez posła swego, na seymiki całej Rzeczypospolitey y generału wojewodztw naszych przysłanego, do dawniejszych swoich panskich jnstrukciey we wszystkim referować się raczy; przeto y wojewodztwo nasze, przychylając się do woli panskiey, zleca jch mc. panom posłom, aby do przeszłych jnstrukcyi swoich, a mianowicie przeszłoroczney, in reliquis punctis referowali się. Ktorzy jch mc. pp. posłowie in universum radząc około dobra pospolitego y wojewodztwa naszego, tudzież całego generału wojewodztw naszych, nec votivius niechcąc mieć in pectoribus iakoby optime sit patriae, tudzież wojewodztwom naszym pogranicznym, ktorych by prywatne desideria aby się mieszcic mogły, instabunt ad ordines regni. Caetera probatae dexteritati et activitati jch mc. pp. posłów naszych, wielce mosciwych panow y braci, zaleciwszy fidem, honorem et conscientiam jch mosciow objurgamus, aby in omnibus commissis przeszłoroczney y tegoroczney jnstrukcyi spectatam pokazali virtutem y z ukontentowaniem wojewodztwa naszego

tudzież całego generału powrocili. A teraz tę instrukcyą zgodnie namowioną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, die, mense, ut supra. У тоє инструкциі подпис руки тими словами: Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, m. pr. Котораяжъ то облата инструкциі, за поданемъ и прозбою вышъ реченое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятиемъ, до книгъ инешнихъ есть вписана.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1068, № 319.

XCVIII.

Изъ инструкциі брацлавскихъ дворянъ 1693 года: о козацкихъ своевольствахъ.

Za woyska kozackiego pułkami nigdy niewychodzącemi y owszem wielką onych swawolą nietylko jch mc. pp. obywatele wojewodztwa naszego cieszyć się z własnych swoich niemogą substantij y onemi pro velle suo disponować, ale też ubodzy chłopkowie, którzy kolwiek e ruderibus dawnej ruiny głowę podnosic et colere terram in solitudine poczynają ad ultimam przez tę licentią kozacką przychodzą (non sine fiducia pewney zemsty za krzywdy swoje od pana Boga) ruinam, tak w Braclawskim naszym, iako y Kiiowskim wojewodztwie; obtestamur przeto conscientias jch mc. pp. posłów naszych, żeby urgent omni studio et conatu, supplikując majestatowi j. kr. mc. pana n. m. y do caley Rzeczypospolitey recurrendo, żeby s tych obudwoch wojewodstw, osobliwie z dobr ziemskich w nich znajdujących się, ewakuatio kozackiego woyska koniecznie nastąpiła.

Въ пунктѣ о недоразумѣніяхъ, возникающихъ между духовными и свѣтскими судьями, сказано, чтобы виновные изъ первыхъ были предаваемы суду епископа.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1057, на об., № 313.

XCIX.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Объ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Объ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Объ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Объ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волынска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурпами и Коротками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Объ удовлетвореніи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтвержденіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшей несостоявшейся сеймъ.

Року тисеча шестсотъ девяностъ третого, месеця декабря двадцетъ второго дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi staroscinskimi, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, jnstrukcją tegoż wojewodztwa, in loco consultationum solito, w cerkwie katedralney Włodzimirskiej, za uniwersałem powtornym j. kr. mosci na seymiku przedseymowym unaniami consensu namowioną,

jch mc. panom posłom na seym walny Warszawski daną, z podpisem ręki swoiey własney, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał tenoris talis: Instrukcia jas. wielmożnym jch mc. pp.: Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, podskarbiemu nadwornemu koronnemu, Łuckiemu, Krzepickiemu, Łosickiemu et c. staroscie, pułkownikowi j. kr. mosci, Franciszkowi na Pereniutynie Ledochowskemu, Krzemienieckiemu, Alexandrowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, Kazimierzowi Szlubiczowi Zaleskiemu, Nowogrodzkiemu, podkomorzym zgodnie obranym posłom na seym Warszawski na seymiku przedseymowym we Włodzimirzuw cerkwi katedralney, in loco consultationum solito, za uniwersałem powtornym nayiasniejszego krola j. mc. pana n. mc. dnia dwudziestego wtorego grudnia roku tysiąc szesceset dziewięćdziesiąt trzeciego przypadłym, namowiona y dana. Kiedy, tanto temporis intervallo, fluctuantem per tot oceanos, iniqua factorum sors variare non desiit Rempublicam, kiedy tot militiosae gentis bissurmanskiey potentiey Domini et principis, przy ustawicznych trudach, pracach y niewczasach, cum dispendio vitae et salutis levaminis, odbierała y odbiera fulerum, za co iako wierni poddani, unanimiter corda et animos dare powinnismy, tak też prawie filiales iako patriae patri fundere grates, ktore jch mc. panom posłom naszym, przy powinszowaniu zdrowia y oddaniu powinney venerationiey majestatowi j. kr. mosci et serenissimae domui ejus praestare, commissimus imieniem całego wojewodztwa naszego. Podobnym sposobem mają exolvere debitam venerationem jch mc. pp. posłowie nasi jas. wielmożnym jch mc. pp. hetmanom obojga narodu za swiadczone virtutis documenta, podjęte prace y fatygi w corocznych kampaniach, obijciendo pectora z uszczerbkiem zdrowia y fortun swoich własnych, upraszając jch mosciow, aby iako indefessi atlantes upadającą homeris spierali Rempublicam y następującemu na wiarę chrzescianską nieprzyiacielowi propugnaculum byli. A że pax optanda wszystkim et quod cardinale est, do którego terminu universa christianitas, postroni narodowie unanimi voto

collimant, dla czego jch mc. p. posłowie nasi junctis votis z inszem, wojewodztwami upraszac będą j. kr. mc. pana n. m. ante omnia aby tandem aliquando utrapioną Rzeczpospolitą do pożądanego przywiodł pokoju, niemniej o to powagą panską potrafić raczył, aby woysko w zasługach należytych przynajmniej aliqua in parte było ukontentowane. A gdy felici auspicio, czego sobie Rzeczypospolita życzy, przyidzie do tractatow z Portą Othomanską o pokoy, upraszac będą jch mc. pp. posłowie krola j. mc. y Rzeczypospolitey, aby y z naszego generału do traktatow tego pokoju per constitutionem był naznaczony commisarz. Wielkie w tym incommodum wojewodztwo Wołyńskie ponosi, że seymiki continuo w iednym Łucku, podatkowe y poselskie, odprawują się, o których częstokroć drudzy jch mc. pp. obywatele opodal mieszkając y niewiedzą, zaczym jch mc. pp. posłowie do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, wygadając comodo, instabunt, aby j. kr. mc. te seymiki, podatkowe, poselskie y deputackie, seorsive kazdy powiat Łucki w Łucku, Włodzimirski we Włodzimirzu, Krzemieniecki w Krzemieniu, a zas Kiiowski w Korcu były odprawowane. Respektem zas Krasna, ponieważ czas determinowany starosta Krasnienskiego wyszedł, ktore in vim reclinatoriorum, także partikularze, exulibus wojewodztwa Kiiowskiego y Czernihowskiego z łaski j. krolew. mosci dane, serio upraszac mają, aby Rzeczypospolita adinveniat media uspokojenia wojewodztw exulantium, a partikularze dane cedant in haereditatem, excepto Jwanowicz, do starostwa Krzepickiego należących. Dobra metropolij y archymandryi Kiiowskiey, distributivae justitiae krola j. mosci cedant, a krom Nowosiołek, w wojewodztwie Kijowskim, cum attinentiis, ktore iako bona terrestria wielm. jch mc. pana Załęskiego, chorążego Nowogrodzkiego, y drugich competitorow, do tych dobr należących, j. mc. xiądz Szumlanski, episkop Lwowski, w possessiey przez tak wiele lat trzymał y trzyma, jch mc. pp. posłowie instabunt do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey, aby j. mc. xiądz episkop Lwowski one haeredibus przywrocił y calculum de perceptis proventibus ab actu possessionis suae uczynił, w czym osobliwej łaski y protekcyi jch

mc. pp. posłowie u krola j. mc. p. n. m. y całej Rzeczypospolitey żądać będą. Urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby dekreta trybunalskie, ktore vim legis sapiunt, ani ferowane byli, ani żadney wagi niemieli, a osobliwie iż wyrazne iest prawo, a żeby duchowne utriusque sexus, przed wczynieniem professiey, dobra swoje ziemskie, tak oyczyste, iako y macierzyste, tak też y na siebie spadłe, do stanu rycerskiego, a zwłaszcza do naybliższych krewnych, resignowali, jednak iż się znaydują takowe dobra, ktore, cum praejudicio stanu szlacheckiego, ex compacto donationum et decretorum tribunalitiorum et non in vim foundationis odpadły, iakowe są dobra Olesniki, w wojewodztwie Lubelskim leżące, do ktorych j. mc. p. Paweł Bilski, sędzia grodzki Lubelski, ma jus petendi, tych tedy dobr aby onemu wolna była rehabilitio, non obstantibus decretis in contrarium legis latis, uti praejudiciosus przeciw wyraznemu prawu, a mianowicie statutowi, de monialibus ferowanym, oraz urgebunt jch mc. pp. posłowie et procurabunt reassumptionem consitucyi anni millesimi sexcentesimo vigesimo septimi o dekretach trybunały Lubelskiego, ktore by vim legis saperent. Dobra Rzeczypospolitey duchowne ritus unito graeci, generaliter wszystkie w Koronie y w W. X. Lit. zostające, ponieważ ad eam calamitatem przyszły dla ustawicznych woysk obojga narodow przechodow, corocznych consistencyi, a osobliwie przeładowania hyberny, że już ani piis obligationibus, ani suffragiis fundatorum suorum satisfacere niemogą, ani upadłych domow Bożych y swiätých panskich reparowac niezdolają; przeto albo nowey lustracyi dymow, albo podług kwitow już po lustracyi płacenia podymnego y proporcya y coaequatio wnoszenia hyberny upraszają, o co usilnie u Rzeczypospolitey jch mc. pp. posłowie nasi urgebunt. Domy y osoby kapłanskie, lubo to są dawnemi commissyami ab omni onere militari libertowane, ile żadnych poddanych niemające, ale że licentiosus miles, eo nomine constitucye opisane, lekce sobie waząc, praesumit y kapłanow ciągnieniem idąc stawac noclegi, pokarmy odprawowac, grabieże zabierac y consistentiy upraszac, tedy, aby takowi legum transgressores poenas

irremissibiles ponosili, do jch mosci pp. hetmanow oboyga narodow jch mosci pp. posłowie nasi instabunt y constitucye o tym ressamowac curabunt. Non postremum cierpi praejudicium wielmożny j. mosc pan Cieszkowski, podkomorzy Czernihowski, od j. mosci pana kuchmistrza koronnego przez niewczynienie dosyc decretowi kommisyi Warszawskiej, ktorym summy pewne j. mosci są przysądzone y do wypłacenia assignowane, a j. mc. p. kuchmistrz dotych czas według submissiey swoiey niezapłacił, ale owszem poenam peculatns na siebie otrzymac dopuscił y iest jure victus, przez co iako contemptor legum poenas na siebie zaciągnął, contra convulsos decretorum opisane, przeto injungimus jch mc. pp. posłom et comittimus dexteritati jch mosciom, aby jch mość tamowali na seymie activam vocem. Uważaiąc nienależyte inter statum spiritua-lem et saeculorem zachodzące, gdzieby suprema vigere powinna powaga, niesnaski, iako to w trybunałach koronnych, urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby reassumuiąc constitucię anni millesimi sexcentesimali decimi sexti, jch mość duchowni deputaci w trybunale excessivi, tak iako y jch mosc saeculares, poenis condignis et relegatione in perpetuum a functione judicis deputati w tymże trybunale karani byli, a osobliwie j. mc. xiądz Chotecki na terazniejszym seymie przez jch mc. xięży biskupow pro suo excessu był sądzony cum simili poena. Dwory szlacheckie we Włodzimirzu y w Łucku, iako to: j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Stefana Cieszkowskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y j. mc. p. Stanisława Woyny Oranskiego, łowczego Czernihowskiego, iako bene meritorum in Republica, ktore od kielkudziesiąt, albo kielkunastu, lat in possessione jch mosciow zostają, aby byli libertowane przez constitucyą od wszelakich podatkow y praw mieyskich in perpetuum. Assignacie na summy, względem dobr Zagnieprskich exulantium, wydane na comissiey Warszawskiej, aby sine mora wypłacone byli, jch mc. pp. posłowie procurabunt. Teyże j. kr. mc. pana n. m. ocurrent łasce jch mc. pp. posłowie, w interessie domu jch mc. pp. Koritkow z ich mosciami do sprawy prze-

ciw jch mosciom successorom Czuryłowski kollygacyami, aby j. kr. mc. pan n. m., iako supremis miserorum solatium, panską swą y dobrotliwą inponat auctoritatem między strony iakoby longioribus diffugiis, to iest ustawnemi suspensami, remissami et similibus, jch mc. pp. successores Czuryłowski sprawy z jch mosciami w tardisatya non abiiciant per enervationem summam jch mc. pp. Korytkow substantiey, ale finalem altissimi w trybunale judicii approperent przez sądzenie się sententiami. Aże y teraz wiem. jch mc. p. starosta Chełminski, do Krymu posłem iest od j. kr. mc. pana n. m. destinowany, przez co znowu gotowa recogitatur suspensa, dla tego nihil his derogando tegoż wielm. j. mc. p. starosty wielkiemu imieniowi, comittimus dexteritati activae jch mc. pp. posłów, aby iustum w sprawie insonent metum domu jch mc. pp. Korytkow. Jesliby wielm. j. mc. p. starosta szedł do Krymu, niewczyniwszy tu dostateczney plenipotencyi, etiam se absente do rozsądzienia się z jch mosciami, w czym wszystkim, quam tutissimum, comparowac mają jch mc. pp. posłowie activitate sua przy conserwowaniu instrukciey jch mosciow, punkt w konstituciey wyrażony. Ponieważ nie mały sumpt około restauracyi mostow j. mc. p. Woyciech de Rudniki Rudnicki we wsi Brzezi, majętnosci swey dziedzicznej, łoży, zaczym comittimus dexteritati jch mc. pp. posłów wojewodztwa naszego, aby, in refusionem tych kosztow, mostowe na seymie per constitutionem j. mosci referowane było. Tudzież j. mc. panu Adamowi Olizarowi, podczaszemu Owruckiemu, we wsi Omelaniku y j. mc. p. Rzązewskiemu, horodniczemu Włodzimirskiemu, we wsi Serniczках y od wszelkich kupieckich tak wozow, y pędzących wołow, y wszelkich towarow, perpetuis temporibus mostowe też pozwolone było. Nic słusznieszego iest, aby każdy zelans pro patria civis w stratach przy ustawicznych kampaniach odnosił debitam gratitudinem; przeto my, widząc iawne iasne dowody zasług j. mc. p. Łukasza Horodyńskiego, chorążego Drohickiego, porucznika chorągwie pancerney wielm. j. mc. p. Tarła, czesnika W. X. Lit., ktorego niemała fortuna in hosticum cessit, a niemając ullam recompensam,

hucusque incessanter pro gloria et decore patriae gloriosissime agit, przeto upraszamy jch mc. pp. posłów, aby osobliwemu j. kr. mc. pana n. m., uti optime meritum militem, zalecili y całej Rzeczypospolitey y gorącą za jego moscią wniesli instantią. Niemale inconveniens ztąd pochodzi, cum praejudicio wojewodztwa całego, że uniwersały, z łaski j. kr. mc. p. n. m. powtorne y trzecie z cancellaryi wydane, przedseymowe, non solito tempore promulgowane, ale ipso die seymikow przypadających do grodow podawane bywają; zaczym, occurrendo huic consuetudini, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym, aby to in posterum niebywało, constitucją obwarowaną było, żeby przynajmniej tygodniem takowe uniwersały do grodow należytych podawane byli. Nieznosne w tym ponosi krzywdę całe wojewodztwo Wołyńskie, że należytey satisfactey za szkody poczynione przez woysko Litewskie w dobrach ziemskich Wołyńskich, za ktore lubo krzywdy tegoż wojewodztwa dzieje się, sumnę sto dziesięć tysięcy dac declarowało, hucusque nieodnosi, na co jas. wielm. j. mc. p. podskarbi W. X. Lit., submissyą zapłacenia iey dał y na dobrach swoich dziedzicznych assecurował tedy obstringimus w tym jch mc. pp. posłów naszych, ponieważ y sami w tymże wojewodztwie reclinatoria dobra dziedziczne mamy, aby we wszystkich około tego interesu, wespół z jch mc. pany posłami wojewodztwa Wołyńskiego unanimiter zniozszy się, chcieli usłużyć całemu generałowi. Gravissime to afficit welmożnego j. mc. p. Kazimirza Szlubicz Załęskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, że w dobrach j. mc. dziedzicznych, wsi Swoyczewie, niesłychany exces, przez nieiakiego pana Susła, posłannika Moskiewskiego, czasu niedawnego stał się, ktory, in concisionem et contemptum religionis nostrae romanae, non habito respectu immunitatis ecclesiasticae, armata manu na cmetarz koscielny popadłszy, j. mc. xiedza plebana tamecznego y chłopow tiranissime cum periculo vitae postrzelał, y oko temuż xiedzu plebanowi wystrzelił, ktorego ausus, licentiosus et grawissimus excessus żeby impune nieszedł, serio sese opponent jch mc. pp. posłowie przy audyentij posła Moskiewskiego, aby pro quali-

tate delicti nietylko civiliter, ale criminaliter, był karany. Lubo na szczęśliwey koronacyi krola j. mc. nam szczęśliwie panującego, sub titulo trybunał koronny sprawiedliwie bogacąc constitucya napisana, ratione upominkow brania przy sądowych, że tak corruppens, iako y corruptus, sądzeni byc mają, jednak forum takim sprawiedliwym, ani poeny nienaznaczono; domowią się tedy jch mc. pp. posłowie nasi, żeby nie gdzie indziej tylko na seymie, tak corruppentem, iako y corruptum judicem, sądzono tanquam perduellem. Aże przeszłoroczny seym iniqua fatorum sorte, debitum sortiri effectum niemógł y w rozerwanie poszedł, dla czego instrukcya jch mc. pp. posłom dana y punkta w niey wyrażone indecisa y promowowane nieszę; przeto, jch mc. panow posłów terazniejszych dexteritati comittimus, do ktorey we wszystkim referowac się mają y one, w łaskę j. kr. mc. p. n. m. y całej Rzeczypospolitey zaleciwszy, promowowali, excepto punctu pro parte żydow Włodzimirskich, iako niesłusznego y przeciw prawa y wolnosciom szlacheckim napisanego, ktorego jch mość ulterius promowowac niepowinni. Którą to jnstrukcyą naszą j. mc. p. marszałkowi podpisac y do akt grodzkich Włodzimirskich podac zlecilismy Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, mense, die, ut snpra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, m. pr. Ktoraż to oblata jnstrukciey, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającey, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

На стр. 1114, въ оригиналѣ, на концѣ листа, выноска: Oppressa insullibus nihil primario supremi numinis, a potym quodpiam tylko jedyne.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1113 на об., № 350.

C.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей.

Corruptus iudex, podług constituciei Grodzienskiey anni millesimi sexcentesimali septuagesimi octavi, gravissimis punitur poenis, ponieważ wielkie zagęscili się niesprawedliwosci przez przestronne sędziow sumienia, gdzie magis ex favore, quam justitia, decreta trybunalskie in parvo deputatow numero stawają; corrumpens zas nullis subeat poenis, ale corruptum na przyszły trybunał conveniat, melioretur ta constitutia.

Книга прод. Владимир. 1694 г., № 1070, л. 912, № 571.

СІ.

Универсалъ короля Яна Собѣскаго волынскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, кторая, несмотря на, грозиція со стороны Турокъ, опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ посполитаго рушенія; а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества.

Року тисеча шестсотъ девяностъ пятого, месяца мая двадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Кюстинскимъ, буркграбимъ замъку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Maciey Orłowski, uniwersał, na seymik wojewodztwa Wołyńskiego do powiatu Włodzimirskiego wydany, ręką j. kr. mosci y sekretarskiey, przy pieczęci koronney, podpisany, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mający: Jan Trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki,

Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smolenski, Inflanski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o o tym wiedzieć należy, osobliwie iednak wielmożnym, urodzonym, senatoram, dygnitarzom, urzędnikom y całemu rycerstwu województwa Wołyńskiego, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie y miernie nam mili! Niepotrafiemy o niedoszłym świeżo seymie dac relatyiey, nietylko że podobna w Rzeczypospolitey nigdy niebyła widziana twarz, ale też że oycowska nasza ku oyczyźnie y wszystkim miłość te tylko słowa rodzic zwykła, ktore mnieyszyc, nie szerzyc, żaletopic, niewynurzac urazy, a, krotko zamykaiąc aspera, in vias planas dirigere mogą. Niech zatym Sam Pan Bog we wszystkie serca wleie tę prawdę, za którą oswiecona Rzeczpospolita mogła się obaczyc, iako ab instituto zacnych przodkow, odstępując w prerogatywach wolności, równości y naygłówniejszych praw swoich, inszą cale została aniżeli wzięta a majoribus. Co w tym iest, jeżeli niewynoszący się z równości ambitus, czyli taedium antiquarum, cupido novandarum, czyli też interessowany cudzym tchnieniem impet popycha miłą matkę oyczynę coraz w głąb większey niemożności, nietylko na wojnę Turecką, ale y na lada zamieszanie, bron Boże, od sąsiadow. Nechcemy się nad tym bawic ciekawością, zostawuiąc każdego rozsądkowi wolną okoliczności uwagę, iedną tylko przed się bierzemy, że kiedy seymy, nietylko od rwania, ale y od powszechnego wymuszonego milczenia, ginąć mogą, co za sposob in posterum pewności onych, a oraz ratowania od ciężkich y widomych niebezpieczeństw oyczynę. Baczmy się wprawdzie, że są w ręku naszych te dwa szrodki: seym albo pospolite ruszenie; ale jeżeli seym, to iako się namieniło, ten sam potrzebuie bezpieczeństwa skonczenia; ieżeli pospolite ruszenie, to obawiamy się, żeby nowych do ukontentowania, a zatym y do wyprowadzenia w pale żołnierza trudności nieczyniło, albo żeby, nad domowym zabawiwszy się porządkiem, externa nieprzeyrzało pericula, ktore tem większe y iawniejsze imminent, im wyniesleyszemi teraz Porta Othomanska za obraniem nowego cesarza,

y za swieżą rzeczypospolitey Weneckiey na morzu bitwą przegraną, y za stracieniem insuły, Saluz nazwaney, nadęta successami zechce dalsze popierac progressy. A tu Rzeczpospolita sine consilio, sine praesidio po nabytych fortcach, sine nervo belli, ipso aestu niebezpieczeństwo, sine stipendiis na żołnierza, przez lat kilka porzucona, ostatnią prawie grozi zgubą y ruiną, za lada odwagą nieprzyjacielską, ktorey iuż, żal się Boże, iawna y swieża proba na samey stolicy Ruskiey, Lwowie. W takich zatem gwałtownych y prawie niebywałych nigdy niebezpieczeństwach, od samego prawdziwego y żarliwego pro publico bono onych synow tey oyczyzny, życząc determinowac się zdania, po wszystkich wojewodztwach y ziemiach seymiki, iako y uprzejmosciom y wiernosciom ww. na mieyscu zwyczajnym, naznaczamy, pewni będąc, do czego przez wiarę oyczyźnie winną obliguiemy, że uprz. y wier. w. w., iak nayskuteczniejszego przyłożywszy starania, gruntowne y niezawodzące wynaydziecie sposoby, że abo in spiritu fortis amori filialis, należyty przedsięwziąć vigor do zaszczytu y obrony oyczyzny y staropolskich swobod, albo żołnierza uczynic iak nayprędzey sposobnego y gotowego do dalszych wojennych expedytyi. Nam, ktorzy po Bogu niemamy nic milszego nad chwałą y obronę cnych narodow, wszystko się to podobac będzie, cokolwiek naylepszego y naydoskonalszego osądzi synowskich serc ku oyczyźnie żarliwosc y miłosc, którą, ty sięc kroc zaleciwszy, pomyslnego w radach powadzenia przy dobrym od Pana Boga życzymy zdrowie. Ktory to uniwersał, ręką własną podpisawszy y pieczęcią koronną stwierdziwszy, dla należytey wszystkich wiadomosci po grodach, parafiach y mieyscach zwyczajnych publicowac rozkazuiemy. Dan w Warszawie, dnia XVIII miesiāca kwietnia, roku panskiego MDCXCV, panowania naszego XXI. У того универсалу печать коронная есть притисченная, а подпись рукъ тыми словы: Jan, krol. Stanisław Szczuka, referendarz reg. kor., m. pr. Котори же то универсаль, за поданемъ вышѣречоное особы, а за моимъ урядовымъ принятѣмъ, до книгъ нинешнихъ есть вписанъ.

Книга прод. Владимир. 1695 г., № 1071, л. 567, № 124.

CII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевскимъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому.

In levipensionem poszły immunitates ecclesiasticae ritus graeci, subsequi zwykli multa et quidem non multa crimosissima inconvenientia, iako to pierwsze w Lublinie cruentissimum bractwa tameyszego ritus graeci wielebnego nigdy oyca Ambrożego Hyrycza, ihumena przełożonego, przez bezbożne ręce vagabundae personae Jana Greczyna, medycyną w Lublinie bawiącego się, roku terazniejszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt szostego, homicidium na cmentarzu cerkwie Lubelskiej patratum; ktory zaboyca, że in sequestro officii castrensi Lublinensi oddany, nie tylko impunitus ex sequestro ab eodem officio castren. Lublin. iest dimissus, ale eo większa tegoż zaboycy mobilis substantia, w monasterze tameyszym Lubelskim na ten czas znayduiąca się, per violentiam od tychże jch mc. panow urzędnikow grodzkich Lubelskich satellitum immissionem et supergressionem loci, Deo sacrati, zabrana, raczey in sufragia animae zabitego zakonnika convertendo, urgentissime tedy instabunt jch mc. panowie posłowie o to apud Rempublicam, aby ten że urząd grodzki Lubelski adigat do stawienia ad poenas criminales wypuszczonego zaboycy do sądu generalnego kapturu przyszłego et substantia integra onegoż mobilis comportet poeneque per invasionem monasterii irrogent. Pozniej ieszcze drugie, niedziel temu kilka, przez xiędza Marcina Markuszewskiego, praesentem decanum collegiati Ołyckiej, excommunicatum irregularem aggravatum, reaggravatum et multis allis censuris ecclesiasticis pro suis delictis in curia primatiali metropolitana eminentissimi cardinalis, archiepiscopi Gneznensis, primi principis Regni Poloniae, innodatorum impium

factum w osobach dwoch zakonnikow ritus graeci diocesis Luceo-
riensis ex obedientia sibi injuncta od jasnie przewielebnego w Bogu
j. mosci oyca Dionizego na Żabokrikach Zabokrzyckiego, nominata
episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, prototroniego metropoliey Kiiow-
skiej, w dobrach wsi Nosowiczach per attinentia ekonomiey vigore
contractus arendatorij z wielebnym j. moscią xędzem Andrzeiem
Konstantym Łackim, kanclerzem Gnieznienskim, proboszczem infuła-
tem Ołyckim, y inszemi jch mc. xieżą, prełatami y kanonikami col-
legiaty Ołyckiey initi et conscripti zostawionych y iustam niedziel
pułtory in pacifica possessione nominem sui principalis securissime
zostaiących, potym dnia czternastego julij o pułnocy najachanych,
pobitych, poranionych, związanych, do Ołyki zawiezionych y w kos-
ciele tameyszym w grob infetidissimos et squalidos carceres między
umarłych wrzuconych et hucusque impiae summa media oppresso-
rum ibique haerentium quam tyrannidem na pomienionych w więzie-
niu zostaiących zakonnikach przerzeczony xiądz Markuszewski cum
suis complicibus exercendo, tym większe ieszcze czyni ex insolenti-
bus suis actibus scandalum, gdy post tot censuras, excommunicationes,
irregularitates, aggravationes, reaggravationes rationem variorum cri-
minum excessum contra capitulum, conspirationum in processu ejus-
modi causae latius contentorum wojewodztwach naszych, sam mszą
święto celebruiąc innym z sobą wespół in iisdem censuris ecclesias-
ticis będącym iest powinien, więc y w tym objurgamus fide, honore
et conscientia jch mc. panow posłow naszych, aby y w całej Rze-
czypospolitey, a osobliwie u nayprzewielebnieyszego jasnie oswieco-
nego xiążęcia j. mc. kardynała prymasa, tak za niesłuszne więzie-
nie zakonnikow pomienionych skuteczney upominali się satisfactiey,
iako ex reniten tiatantae temeritatis et levipensionis censurarum eccle-
siasticarum w osobach pomienionego xiędza Markuszewskiego et ali-
orum complicitum niebyło impunito, requirowali. Jawne są panskiey
dobroci najasnieyszego świętey pamięci krola, szczęśliwie nam przed-
tym panuiącego, dowody in religionem ritus graeci, kiedy vacantem
sedem episkopiey Łuckiey pastorali zasłużonego ku oyczyźnie me-

ritis et pietate in religionem suam, probati jasnie wielmożnego j. mc. xiedza Dyonizego Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, vigilantia opatrzył, intendendo oraz przez wydaną commissią super desolationem teyze episkopiey; która commissia, iż dotąd intervenitibus fatis jego krolewskiej mosci skutku nie wzięła, obligamus usilnie, aby tak osobę y zasługi jasnie wielmożnego j. mc. xiedza episkopa Łuckiego, iako y desolatią tych dobr zaleciwszy, alleviationem hyberny cum Republica expostulent Seymik anteelectionalny że iest woiewodztwu naszemu potrzebny, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi ore publico, aby nam był wydany. Caetera activitati probatae, virtuti et prudentiae jch mc. panow posłow zalecamy.

Книга прод. Луцкая 1696 г., № 2229, л. 345, № 34.

СІІІ.

Постановленіє кієвскихъ дворянъ на сеймигѣ во Владиміръ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и переписи обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присяга сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассациі несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству.

Року тисеча шестсотъ деветдесять шостого, месеца децембра девятого дня.

Na urządzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostyńskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi starostinskiemi, comparens personaliter, wielmożny j. mc. pan Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kijowskiego, laudum, przez jch mosciow panow obywatelow pomienionego

województwa in loco consultationum solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo generału województwa Kijowskiego na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocathey, tak universałem jasnie oswieconego xięcia jego mości primasa Korony Polskiej y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako na naznaczony przez jch mc. panow posłow naszych w confederathey generalney Warszawskiej dzien dwudziesty dziewiąty grudnia roku terazniejszego, tysiąc szescset dziewiędziesiąt szóstego, na mieysce consultationi naszym zwyczajne do Włodzimirza ziachawszy się, za zgodą y miłością iednostayną postanowiliśmy y namowili laudum, ordimur actie y obrady nasze od naywyższej Boga dobrotliwego providenthey, per quem cuncta volvuntur, że z desperowanym y barzies niżeli nodo gordio związanym y zawikłanym sposobem naszym bene sperare, non desperare jubet, ktoremu, pokornie podziękowawszy, dalszey woli iego strapione województwo w łaskawą oddaemy protekctią. A iako nas relacya ich mosciow panow posłow naszych in spes meliores erexit, tak circa debitam gratitudinem affectow y z serc naszych należyte bonis nuntijs wyrażamy podziękowanie, że, lubo naufragas widzieli Rzeczypospolitey tabulas y rozroznione civium animusze, przecie starali się, ut bene sit patriae, y takie activitas jch mosciow in tam calamitoso Reipublicae statu efficere mogła tutamina wolnościom y dobrom naszym praesidia, pobrali y oddali każdemu z ich mosciow panow obywatelow do ukontentowania fidelissime. Ktorem jch mc. ze wiele j. mc. pan Marcyan z Szpanowa na Nowodworze Czaplic, podkomorzy Kijowski, probata virtute et senili autoritate muneris et officij sui gloriosissime labore et exemplo profuit, dla tego obliguiemy się, tak osobie j. mc., iako całemu zacnemu y wielkiemu imieniowi, omni votorum correspondovac argumento; czyniąc przy tym bona fide porządek w województwie naszym, naypierwief fide, honore et conscientia nostra to sobie przyrzekamy y na to się spisuiemy y pod-

pisem ręki j. mc. pana marszałka koła naszego stwierdzamy, iż wszyscy w miłej y szczerey iednosci animuszow y serc naszych more et instituto majorum nostrorum na wszystkie okazye stawac y do zniesienia oppressiey kozackiey wszystkich tentowac podobnych nie zaniechamy sposobow ad evacuationem z wojewodztwa naszego, co obszerniey j. mc. pan marszałek w instructiey na seym electionis przyszłego, da Bog, króla j. mc. pana naszego jch mosciom panom posłom zalecie obligatur; a w tym czasie, nim jch mc. panowie posłowie obrani, w instructiey seymowey wyrażeni, na seym electionis poiadą, uprosilismy j. mc. pana Adama Olizara, stolnika Wołyńskiego, do jasnie oswieconego xięcia j. mc. primasa, aby onemu wojewodztwa deferat desideria; ich mc. panow Wacława Żubczewskiego, podczasego Owruckiego, y Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, do jasnie wielmożnego j. mc. pana Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztellana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, y do jasnie wielmożnego j. mc. pana Szczęsnego na Porycku y Potoku Potockiego, wojewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, którym obszernieyszą do jch mosciow dalismy instructią cum expressione wdzięcznosci naszej; jch mosciow panow Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego, Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, do jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow Wielkiego Xęstwa Litewskiego, tak wiekiego, iako polnego, ktorzy odbiorę od j. mc. pana marszałka naszego instructią prospiciendo dalszey conservatiey wojewodztwa naszego, a z ciężkiey oppressiey chcąc sublevare bracią naszą, składamy generalny wojewodztwa naszego popis pro die vigesima aprilis in anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, mieysce pod Niesołonem popisowi naznaczamy, który anticipative, ut moris est, procedere powinny obwieszczaiące uniwersały do grodu Owruckiego y Żytomirskiego, także po parafiach praxi antiqua; na tenże czas popisu wielmożny j. mc. pan Franciszek na Potoku Potocki, starosta Owrucki, j. mc. pan Jerzy z Szpanowa Czaplic, stolnik Owrucki, j. mc. pan Adam Olizar, stolnik Wołyński,

j. mc. pan Piotr Woynarowski, łowczy Owrucki, rotmistrze od nas obrani, ziechac obligatur zelo boni publici; ziechawszy, podniesc maia chorągwie cum decore imion swoich y wojewodztwa całego ozdoba y sława, iako zwyczaj rotmistrowski każe; y iezeliby chciał kto z jch mc. panow urzędnikow y obywatelow naszych bene mereri wojewodztwu naszemu y podniosł chorągiew na ten że czas popisu, temu praesenti conceditur laudo; y tam się popisac maia jch mc. panowie obywatele pro exigentia zwyczajui zdawna w tym wojewodztwie praktykowanego; który popis ma bydz przed jasnie wielmożnym j. mc. panem wojewoda Kijowskim; a in quantumby nie ziachał j. mc. pan wojewoda, a kasztellana nie mamy, tedy wielmożny j. mc. pan podkomorzy Kijowski, albo j. mc. pan starosta Owrucki, albo który kolwiek ziemski wojewodztwa naszego urzędnik, a ten j. mc. ma moc zupełną popisac wojewodztwo y, wszelaki porządek uczyniwszy, szlachtę do domow swoich rospuscic powiniem, ponieważ constitutią anni millesimi sexcentesimo quinquagesimo octavi od pospolitego ruszenia są uwolnieni, dosyc czynią punktowi, w confederationiey generalney Warszawskiej wyrażonemu, aby wojewodztwa obierali jch mosciow panow deputatow na commissiā Lwowską do liquidatiey z woyskiem, naznaczywszy dzien vigesima prima januarij; który my acceptuiąc, obralismy unanimi voto wielmożnego j. mc. pana Woyciechia Czackiego, starostę Włodzimirskiego, pułkownika woysk Rzeczypospolitey praesse na pomienioną commissiā. Że też ad bonum ordinem należy spytac się wprzod o dawnych wojewodztwa proventach, in quo statu zostaią, postanowiany między sobą, aby ich mc. panowie poborcowie y contrahenci cuiuscunque exactionis ci, którzy kwity maia, z kwitami, którzy zas nie maia do rachunku fidelitatis suae uczynienia stawali do j. mc. pana starosty Owruckiego ab actu laudi praesentis za niedziel osm, pro convocatione celeriori et notitia; j. mc. pan starosta Owrucki uniwersał swoy donoszą wolą wojewodztwa naszego do grodu Owruckiego y Włodzimirskiego wydac, jak nayprędzey, każe; jezeliby zas trwogi czas pomieniony impedire mieli, żeby stawali w Owruczu na

cadentią sądzących się kapturow y tam, ieżeliby ktorykolwiek racunkow czynic niechciał, postanowienia całego wojewodztwa był contrarius, takowy każdy iustam natychże sądach in volumine legum expressam odniesie poenam, na co daemy plenariam potestatem hoc laudo j. mc. panu staroscie Owruckiemu, commissarzowi dawnemu y marszałkowi sądow kapturowych, aby każdego renitentem na sądy kapturowe praevia relatione, in actis proprii districtus inscribenda, pozwać kazał; w wydaniu assignathey y rachunkow commissarskich żadney przeszkody od j. mc. pana starosty Włodzimirskiego aby żadnym sposobem niemiał j. mc. pan starosta Owrucki, cavemus. A lubo w laudum za marszałkowstwa swego pomieniony j. mc. pan stolnik Wołyński dla ratij, wniesionych in medio nostri, przepomniał był in numerum wielmożnych ich mosciow panow sędziow kapturowych włożyć j. mc. pana podczaszego Owruckiego, j. mc. pana stolnika Trembowelskiego, j. mc. pana pisarzą ziemskiego Bracławskiego, j. mc. pana podstolego Wiskiego, przeto teraz de communi omnium consensu przydalismy, aby jch mc. in frequentiori numero, po wykonaney przysiędze, collegium jch mc. panow sędziow zasiedli, injuriatis et sitientibus justiciam dosc czynili; na dalsze zapatrując się necessitates et pericula, do dobrego rzędu choc małe subsidium reassumimus, szeleżne y pogłowne uchwalamy niżej specificowanym sposobem, ktore zaczynac się ma a die vigesima februarij anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, a konczyc się ma o takowym że dniu y czasie in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo. Do ktorey exactey wybierania, tak szeleżnego, iako pogłownego, uprosilismy j. mc. pana Marka Axaka, woyskiego Kijowskiego, aby pomieniony podatek, quam fidelissima administratione, expediował y do skarbu oddał, któremu szostą część za pracę naznaczamy, y ten że j. mc. pan administrator przysięc ma w tę rotę: „Ja, Marek Axak, przysięgam panu Bogu, w Troycy Świętey Jedynemu, na to, iż ten podatek wojewodztwa Kijowskiego w powiatach, do niego należących, sprawiedliwie, według Boga y sumnienia, administrowac bez szkody wojewodztwa naymniejszey będę,

ludzi depaktowac nad opisanie y uchwałę wojewodztwa nie będę, ale to wszystko, cokolwiek, niżey opisanym sposobem, na którymkolwiek mieyscu, od iakiegokolwiek towaru, albo handlu, wybiorę spólnym staraniem, nic nie tając, w każdy grosz polski liczyć będę trzy szelągi, niepraetenduiąc tego valoru, iako w wojewodztwie Kijowskim idzie moneta dobra, wniesc do skarbu wojewodztwa obowiązując się y żadnego faworu żadney osobie czynić nie będę; tak mi, panie Boże, daj pomoż y niewinna męka Chrystusa Pana“. Który jurament na naybliższej cadentey sądow kapturowych j. mc. pan administrator wykonać obligatur, sub nullitate exactey swoiey. Szeleżne zaś takowym ma j. mc. pan woyski Kijowski wybierać sposobem monetą currenti w wojewodztwie Wołyńskim: czerwony złoty po piętnastu złotych, taler bity po złotych siedm, tynf złoty y groszy pięć, orlanka cesarska złoty pełna, szostak całkowity groszy iedenastu y szelągów dwa, od kotła szlacheckiego złotych cztery, od żydowskiego złotych sześć, od szynku po miastach y wsiach, gdzie niemasz karczm, a szynki bywają według constitucyey anni millesimi sexcentesimo septuagesimo sexto o szeleżnym opisaney, a gdzie w ktorey wsi albo miasteczku iest banie y kotły y tamże karczma, tedy z iednego mieysca od bań y kotłów wziwszy od karczmy tej wsi lubo miasteczka od szynku praetendować j. mc. pan administrator nie powinien, od kufy gorzałki iedney, pojedynkowego wozu konnego złotych siedm, od mazy soli czterowółowej złoty y groszy piętnastu, od mazy zaś z tąż solą y z czym inszym parowółowej złoty ieden, od wozu tiutiunu, annyżu, łoiu, wosku, juchtow y innych towarow także po talerowi bitemu wybierać będzie j. mc. pan woyski; od każdego wozu raz odbierać podatek, żeby każdy kupiec, raz zapłaciwszy, więcej do płacenia pociągany nie był; od naymitow, parobkow, także białych głów służebnych chłopskiey conditicy utriusque sexus głównego sposobem podatek także j. mc. pan administrator wybierać będzie takim obyczajem: od meszczyny półzłotego, od białegłowy groszy sześć. Doniesli nam jch mc. panowie obywatele gravamina przez condemnaty od

jch mc. panow poborców niektórych y contrahentów szeleżnego przez podane delaty swoje do sądów, te wszystkie generaliter, odkogokolwiek y na kimkolwiek inquocunque iudicio et officio otrzymane, laudo praesentis conventus nostri cassantur et annihilantur y, aby w żadnym sądzie valoru nie mieli, declaramus, ile kiedy praecipanter otrzymane. Zachęcając przytym jch mosciów panów obywatelów bracią naszą do dalszey usługi wojewodztwa naszego dawne praemia laboribus debita od nas, czy to per lauda, czy to per scripta et verbales declarationes, appromissa et declarata tych jch mosciów y teraznieyszym assecuruujemy laudo, że każdego declarowana y assecurowana pewnie doydzie quota. Podobnym sposobem ich mosciom panom posłom od woyska skonfoederowanego, tak j. mc. panu Stefanowi Woynarowskiemu, sędzicowi ziemskiemu Kijowskiemu, iako j. mc. panu Adamowi Surynowi, towarzyszowi jasnie oswieconego xięcia j. mc. Radziwiła, podkanclerzego Welk. Xięś. Litewskiego rotę usarskiey, naszą swiadcząc propensią, obudwom jch mc. tyśiąc czterysta currenti moneta na Wołyniu declarujemy, instrukcją jch mc. nam in medio przeczytaną, respons j. mc. panu marszałkowi dac zlecamy. Zebysmy też nie byli przez ten czas interregni sine consilio, dla dalszey conservathey obrad naszych seymik teraznieyszy relationis in pleno robore zachowujemy y do dnia wtorego maja w roku przyszłym, tyśiąc szescset dziewiędziesiąt siódnym, pod directią łaski teraznieyszego marszałka naszego, j. mc. pana podczaszego Owruckiego, odkładamy y prolongujemy. Teraz łaudum nasze, dla lepszey wagi, ręką j. mc. pana marszałka aby podpisane y do akt grodu Włodzimirskiego podane było, zlecamy. U tego łaudum podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego generału wojewodztwa Kijowskiego, mp. Ktoż to łaudum, za podaniem jego mosci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisane.

Книга под. Владимир. 1696 г., № 1072, л. 906, № 245.

CIV.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны.

Року тисеча шестсотъ девяностъ сего, месеца януаря четырнадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, podstolim Czerskim, burgabim zambu Włodzimirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskimi, comparens personaliter, urodzony j. mc. Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa generału Kijowskiego, laudum jnstrukciey na seym Warszawski electionis novi principis, przez jch mosciow panow obywatelow tegcz wojewodztwa we Włodzimirzu in loco consultatorium solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg ninieyszich per oblatam podał, tenoris talis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo generału wojewodztwa Kiiowskiego, na seymik relationis po zerwanej dolendo fato convocatiey, tak za uniwersałem jas. osw. xiecia j. mc. prymasa Korony Polskiej y W. X. Lit., iako na naznaczony przez jch mosciow pp. posłow naszych confederatiey generalney Warszawskiej dzien dwudziesty dziewiąty grudnia roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięcdziesiąt szostego, na mieysce, consultatiom naszym zwyczajne, do Włodzimirza ziachawszy się, pomienioną confederacją Warszawską, ponieważ nic przeciwko prawu w sobie niezamyka, przyięlismy; także confederacją naszą, zgodnie roku niedawno przeszłego spisaną y do akt grodu Włodzimirskiego podaną, in omnibus punctis, oraz instrukcją na seym przeszły convocationis, w tymże

grodzie będącą, także we wszystkich punktach, ktore, według prawa y otrzymania dobra pospolitego, zachowanie praw y wolności konserwacja województwa naszego wnicy są wyrażone, laudum teraznieyszym referuiąc się y z teraznieyszą instrukcyą, do pomienionego laudum y instrukciey reassumuiemy, approbujemy, y na seymiku, da Bog, przyszłym in campo electorali, aby swoy skutek wzięły, przez jch mc. pp. posłów na seym electionis przyszłego, da Bog, króla jego mości zgodnie przystąpiliśmy. Jakoż obralismy y uprosili wielm. jch mc. panow: j. mc. pana Marciana na Nowymdworze Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, Owruckiego, j. mc. p. Wojciecha Stanisława Czackiego, Włodzimirskiego starostow, j. mc. p. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego. j. mc. p. Adama Olizara, stolnika Wołyńskiego, j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Owruckiego; j. mc. p. Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, j. mc. p. Jana Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, j. mc. p. Wacława Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, j. mc. p. Alexandra Amor hrabiego Tarnowskiego, j. mc. p. Wawrzynca Stanisława Pepłowskiego, woyskiego Łuckiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Pawła Jozefa Olszewskiego, vice jnstigatora koronnego, pisarza ziemskiego Bełzkiego y grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Jędrzeja Woynarowskiego, podstolego Bracławskiego, j. mc. p. Konstantego Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, j. mc. p. Wojciecha Potockiego, podstolego Wiskiego, j. mc. p. Jana na Szumsku Woronicza, podkomorzyca Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, j. mc. p. Mikołaja Grynę, pisarza ziemskiego Bracławskiego, j. mc. p. Michała Kossakowskiego, chorążycy Wołyńskiego, j. mc. p. Antoniego Siennickiego, miecznika Owruckiego, j. mc. p. Kopcia, miecznika Mscisławskiego, j. m. p. Krzysztopha Czaplica, skarbnika Oszmianskiego, j. mc. p. Marciana Axaka, j.

mc. p. Rozwadowskiego. Ktorem jch móściom zupełną moc. ad tractanda negotia publica dawszy, upraszamy, aby to, co w przeszłej jnstrukcyi wyrazono, y z całej Rzeczypospolitey interesami, et cum votis populorum przez confederatią Warszawską do seymu electionis odłożoną, optato fine felici coronide, cum decore wielkich imion swoich, ad suam redigant formam. Zaswiadczone przytym starania, sudores et labores około całosci dobra pospolitego, ktore u całego swiata immenso pondere aestimationis bydz powinny, z wdzięcznosci przyrodzoney, tantis canalibus musimy eniti y należyte wyrazic przez jch mc. pp. posłów jas. oswieconemu xiążęciu j. mc. prymasowi podziękowanie, aby na przyszłej, da Bog, convocatiey, wrodzoną dobrocią y rostopnością et diffidentiis civium et universis exitiis, ktoreby Rzeczpospolitą affligere, rady zdrowe pomieszać y elekcyą, da Bog, przyszłą zatrudnic mogły, iako primas primusque princeps primam Rzeczypospolitey curam gerat, ruentem patriam ab imminentibus periculis vindicando, in quam felicissimo lokowac Rzeczpospolitą starał się statu. A że circa hunc tristem praesentem Rzeczypospolitey statum, ktory invida śmiercią najasnieyszego krola jego mc. p. Jana Trzeciego przyniosły oyczyźnie fata, extremos na nie rzucając ictus, między ktoremi związek woyska Rzeczypospolitey, afflictionem et distractionem jch mc. panow hetmanow impossibilitatem defensionis per inobedientiam woyska zrucili, gdzie y nasze kraie osiadłe, wsi y włosci, in praedam et oppressionem Palią, Jskry, y zuchwałego na wolność szlachecką zawziętego idą kozactwa, ktory ad normam związku polskiego pretensye sobie, iakowes zasługi u Rzeczypospolitey numerando, nierespectując na stan szlachecki bracią naszą młodszą ignominiosissime traktują; wszystko, co jest substantiey, zabrawszy, samych biciem y krwie rozlaniem ciemiażą, z tey tak ciężkiej oppressiey y swawoli kozackiey, aby jch mc. pp. posłowie jugum hac grave et intollerabile servitutis wszelkim sposobem executere starali się, y nie wprzod do nominaciey przyszłego pana przystąpią, aż poki inter pacta conventa, punkt ewacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypos-

politey acceptowany, mieścić się nie będzie; o co tak xięcia jego mosc prymasa, iako jch mc. pp. hetmanow koronnych circa delatitas od nas querelas prozbami swemi salicitabunt. Jeżeliby zas woysko skonfederowane forti et armata manu krola obierac chciało, prawa y wolności w tym szlacheckie canculcare praesumpsisset, y w tym, iakie cała Rzeczpospolita arripiet media, pomagac y zgadzac się będą jch mc. pp. posłowie. Aże in hoc statu Reipublicae desolato niemniysza ruina, mille in commoda et periculorum farrago związanego emersit woyska, nietylko de authore iego pilnie investigabunt, ale, aby constitutia, co nomine zaszła, do swoiey przyszła executiey, promotebunt jch mc. pp. posłowie y umowią się cum ordinibus regni rigorem ordynacye u Rzeczypospolitey wszystkie, aby ludzie na zaszczyt Rzeczypospolitey stawiali, y obllgacyom swoim dosyć czynili, expostulabunt jch mc. pp. posłowie. Prawa wszelkie, wolności nasze szlacheckie, cnotą y krwią przodkow naszych nabyte, munificentią łaskawych krolow polskich nadane y utwierdzone, aby in suo ordine zachowane y exequowane były, urgentissime domowiac się będą ich mc. pp. posłowie. Sławne bo waleczne jas. osw. j. mc. pana Stanisława na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na cały swiat w krwawych boiach actie cum dispendio zdrowia y fortun dla sławy narodu Polskiego, za granicami polskimi cum stupore et admiratione całej Europy swiadczone, z wielką Rzeczypospolitey ozdobą, od całego chrzescianstwa pochwałą, granic oyczystych rozprzestrzenieniem y utrzymaniem, nieżnosnych tłumow bisurmańskich rozgromieniem, iako całą Rzeczpospolitą tutantur et ornant, tak w sercach naszych vivum znayduią fortibus factis testimonium, że zawsze parva manu innumerabiles hostium turmas profli-gabat, zkąd że y wojewodztwo nasze swoje miało praesidia w krzywdach, non elongatam justitiam, to wszystko, iako przed całą Rzeczpospolitą wyznaią jch mc. pp. posłowie genuine, tak unizone oddadzą, qua publice, qua privatim, podziękowanie, cum expressione votorum nostrorum, że na każdym placu honory, zdrowia y fortuny nasze immo-

lare gotowismy, powagą y władzą conservuąc w znamienitych zasługach u całej Rzeczypospolitey gratitudinem et satisfactionem repetendo. Aże ciężka oppressya kozacka bez interpozytney y osobliwej łaski z wojewodztwa naszego eradicari niemoże, upraszac będą jch mc. pp. posłowie pana kasztelana Krakowskiego o skuteczne apud futurum regnantem suffragium. Głosne na cały świat echo wielkiego imienia przęswietney familiey domu y osoby jas. wielm. j. mc. pana wojewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, nietylko u Rzeczypospolitey, ale u całego świata chrzescińskiego dignam meritur aestimationem et tantis virtutibus gratitudinem, o ktore jch mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey serio przymowią się, oraz upraszac będą, aby do evacuatney kozaków z wojewodztwa naszego, authoritate sua łaskawie cooperari raczył j. mc. pan wojewoda. A iako w każdych okazjach publicznych, iako też in campo martio prac y niewczasow wojennych, ochoczy y mężny wielkiemu oycu wodzowi asistent jas. wielm. j. mc. pan wojewoda Wołyński, tak też in campo electorali pro solita activitate et authoritate sua, iako generału naszego senator y starosta Białocerkiewski w wojewodztwie naszym do evacuatney pomienionych kozaków voto et prudentissimo consilio addat calculum. Merentur compassią zasługi y dzielności prace y trudy w corocznych kompaniach jas. wielm. j. mc. pana Jozepha Bogusława Służki, kasztelana Wilenskiego, hetmana polnego Wiel. X. Lit., ale osobliwy w nas wszystkich wzbudzaią impet, abysmy przez jch mc. panow posłow naszych na seymie, da Bog, electionis przyszłym, desideria jego mosci Rzeczypospolitey zalecili, co, aby w skutku effectuari mogło, compellamus et obligamus jch mc. pp. posłow. Ponieważ y dawne prawa o urządach duchownych y beneficiae ritus graeci ex sua wypadły orbita, zaczym hoc laudo jch mc. panom posłom na electią futuri regnatis nostri zlecamy, ut instant apud Rempublicam, aby w swoją weszły ryze, iako to officia, przeciwko wszelkiej słusznosci y prawom oyczystym, po kilkoro w iedney mieszczące się osobie. a ni więcej, etiam praetextu administrationis, tylko solita, juxta praescripta legum praxim,

po iednemu rozdawane były, j każdy episcop przy swoiey tylko katedry, szczegulnie non appetendo, aliam haereat prerogatywie. Więc że to practicatur et ad praesens cum praejudicio tychże dawnych praw, eo nomine pisanych, iż dobra metropoliey Kiiowskiey et alia pingua beneficia possidens j. mc. ociec Szumlanski, episcop Lwow-ski, nadane sub titulo administratiey nullo usu et commodo, tak chwały Bożey, iako też wojewodztwa naszego, coraz bardziey one pessundando trzyma, hoc nostro publico laudo upraszamy jas. przewielebnego j. mc. oyca Dionizego na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, nominata episcopa Łuckiego, aby, iako terrigena noster, tam in temporabilis, quam spiritualibus, ex tunc tey na się wziąć raczył, tak metropoliey, iako y archimandrie y Pieczarskiey adminsstratiey onus, z ktorego non minus ku chwale Bozey y wojewodztwu naszemu accrescere może commodum, y wszyscy unanimi przyrzekamy voto jch mc. panom posłom naszym na elekcyą, aby ante omnia, circa approbationem in hoc puncto laudi nostri, urgentissime upomnieli się, non obstante privilegio na administracyą tych dobr y rządu w duchowienstwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, za Słuczą będącego, ritus graeci, uti contra praescriptum dawnych praw od swientey pamięci krola jego mosci zmarłego, przez teraznieyszego tenutarium impetrato, to insuper przydaiąc, aby wszyscy duchowni, in eodem archimetropolitana diecesi Kiioviensi za Słuczą haerenti, wszędy tak w krolewskich, duchownych y ziemskich dobrach, excepto uuitow duchownych, do tegoż j. mc. oyca nominata episcopa Łuckiego iurisdictioniey y posłuszenstwa należeli, nim futuri, da Bog, regnantis dalsza per privilegium nastąpi juxta legum praescriptum dispositio. Ustawiczna pro bono publico ochota, qua publice, qua privatim, wojewodztwu naszemu pożyteczna activitas y znaczne przysługi exemplo majorum suorum j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, starostę Owruckiego, iako debito ampleximur effectui, tak wniesioną in medio nostri querimoniam w ciężkiey krzywdzie od jas. wielm. j. mc. p. Koniecpolskiego, koniuszego koronnego, ktory, postponendo prawo pospolite, y dekreta trybunalskie, y osta-

tnie executie, także nec modus ulterior decretandi conceditur, oddany officiose lesniow rehabit violenter executie poirritował, aby tedy authoritas legis et executio rei judicatae w swojej zostawała executiey, adhibebunt media na przyszley, da Bog, electiey jch mc. pp. posłowie nasi, kiedy się wojewodztwo nasze z przeszłych y teraznieyszych czasow na wielkie w Rzeczypospolitey w boju y pokoju domu zacnego jch mc. pp. Olizarow Wołczkiewiczow, starożytnych obywatelow wojewodstwa tego, zapatruie merita y w nich godne z przodkow ich, tak ex ante actis saeculis przez stawione in publicum oyczyzny emolumentum usarskie swoim własnym kosztem chorągwie, iako też dotąd ustawiczne na usłudze Rzeczypospolitey godnych successorow widzi y uznaje actie, znasie do nalezitey, tak wielkim zasługom wdzięczności y z tey wielm. j. mc. panu Janowi na Koreszeszowie y Wołczkowie Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, viro tot belis exercito y rownie toga emerito, per votorum concursum y zgodne wszystkich nas zdania krzesło kasztelaniey Kiiowskiey oddane bydz sądzi, która gdy, lege non succurrente, o urządach terrigenis należytych sancita, mimo patriotas woiewodztwa naszego, cum praejudicio prawa y słusznosci oddawana była, ani ta fortuna na godną zawsze osobę y zasługi j. mc. pana podsędku Kiiowskiego ex pane bene merentium dotąd respexerat, obligamus braterskim affektem et publico voto jch mc. pp. posłów naszych, aby, tak przy prawie, eo nomine postanowionym, stawiając, iako też kontentuiąc nas wszystkich braci, wlane na osobę j. mc. p. podsędku Kiiowskiego affekta y zgodę między artykuły pactorum conventorum, z obranym, da Bog, krolem jego moscią a Rzeczapospolitą concludendorum, te woiewodztwa naszego włożyli desiderium, żeby kasztelania Kiiowska, ad praesens wakuiąca, nikomu inszemu tylko jego mosci p. Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, oddana była, na ktorego tak nas wszystkich unanimis consensus zgadza się, iako y wielm. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego wojewodztwa naszego Kiiowskiego, ex vi reciprocae gratitudinis w zastąpieniu urzędu podkomorskiego, ex publico con-

sensu bliskiego accedit ad vota nostra zgodna instantia. Ponieważ dla niedoszłego convocathey seymu, desiderium wojewodztwa naszego w jnstrukcye, za pretensyą urodzonego j. mc. pana Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, do ziemie Drohyckiey, skutku więc niemogło, powtarzamy go ad praesens, zlecając jch mc. panom posłom naszym, aby stanom Rzeczypospolitey, tak słuszny jego mc. interes przełożywszy, modum satisfactionis, w niewypłaconey dotąd przez ziemie Drohycką, ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo na trzynastcie tysięcy assignaciey, apud Rempubicam efficient. Skarb koronny, że większe prywatne continent w sobie expensa, niżeli Rzeczypospolitey całosci y potrzebom wystarcza, aby jch mc. pp. posłowie rigidius weyrzeli y calculathey publiczney przez deputatow z każdego wojewodztwa domowili się, largithey żadnych non admittendo. Cactera prudentiae, activitati et probatae dexteritati committendo, upraszamy, aby raczyli formare consilia Reipublicae utilia. To zas jnstructhey laudum, ut solidentur praemissa, ręką własną podpisac y do akt grodzkich Włodzimierskich podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego conformiter zlecamy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey oblaty jnstructhey podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego generału, m. pr. Ktoraż to jnstrukcy, za podaniem wysz rzeczzonego j. mosci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisane.

Кнута врод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 396, № 12.

CV.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ.

Deferent jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey niezmierną obywatelow naszych od kozakow na honorach y fortunach, iako się fusius w przeszłych wyrazilo instrukcyach, oppressyą y na nic na przyszłym, da Bog, seymie coronationis pozwolic niemaia, poki o evacuatią kozakow upewnienie się assecurati nie będą.

Книга прод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 595 на об., № 148.

CVI.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя сбывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Паліемъ О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ девяностъ сего, месяца мая четвертого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xiegami ninieyszemi staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, jnstrukcyą na seym Warszawski electionis futuri regnantis, przez jch mc. panow obywatelow tegoż wojewodztwa we Włodzimirzu, in loco consultationum solito, zgodnie postanowioną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tenoris talis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y

wszystkie rycerstwo generału wojewodztwa Kiiowskiego, na seym re-assumptionis per laudum wojewodztwa naszego, roku przeszłego, tysiąc szescset dziewięcdziesiąt szostego, miesiąca grudnia dwudziestego dziewiątego dnia postanowione, na dzień wtory maia roku teraznieyszego tysiąc szescset dziewięcdziesiąt, siódmego naznaczony, na miejsce zwyczajne do Włodzimirza ziachawszy się, do laudum y jnstrukciey, na wysz wspomnionym seymiku conkludowanych, stosuiemy się, na seymie, da Bog, przyszłym electionis aby effectum sortiri mogły, przez jch mc. pp. posłów wojewodztwa naszego starac się będziemy, do czego omni cura aplikuiąc się, do obranych przeszłego seymiku jch mc. pp. posłów przydalismy j. mc. pana Michała Staweckiego, chorążego Żytomirskiego, wice marszałka sądow kapturowych y pisarza polnego pospolitego ruszenia wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego j. mc. p. Remigiana Suryna, stolnika Żytomirskiego, sędziego kapturow wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Pawła Trypolskiego, sędziego kapturow wojewodztwa Kiiowskiego, porucznika wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. pana Alexandra Kniahynin-skiego, czesnika Żytomirskiego, chorążego wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. p. Teodora Pawszę, podstolego Owruckiego, sędziego kaptura wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Samoela na Krynicach Hołowinskiego, miecznika Owruckiego, sędziego kaptura wojewodztwa Wołyńskiego, j. mc. p. Jakuba na Bahrynowiczach Bahrynowskiego, woyskiego Owruckiego, sędziego kapturowego y pisarza grodzkiego generału wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. Stanisława z Szpanowa Czaplica, sędziego pospolitego ruszenia wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra na Olewsku Niemierzycza, porucznika j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuckiego, podwoiewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego Dubisskiego, oboznego pospolitego ruszenia wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jana Trzeciaka, chorążego wielm. j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuckiego, j. mc. p. Jerzego Cyrynę, stolnika Trembowelskiego, sędziego kapturu wojewodztwa

Kiiowskiego, j. mc. p. Jana z Wolumina Wołyńskiego, sędziego wojewodztwa Kiiowskiego, pisarza grodzkiego Owruckiego, j. mc. p. Karola Małyńskiego, j. mc. p. Ludwika Wolskiego, j. mc. p. Mikołaja Skypora, j. mc. p. Adama Korczewskiego, j. mc. p. Marciana Steckiego, j. mc. p. Jana Tuszyńskiego, podstolego Żytomirskiego, j. mc. p. Suryna, j. mc. p. Samuela Wyhowskiego, j. mc. p. Alexandra Silicza, j. mc. p. Maximiliaua Heiewskiego, j. mc. p. Stanisława Jaskolskiego. Ktorem jch mosciom, iako y pierwszym, plenariam fucultatem ad pramovenda wojewodztwa naszego negotia dawszy, upraszamy, aby, przybywszy in campum electoralem, iako nayprędzey, hoc intiment Reipublicae, aby actus electionis niebył prolongowany nad niedziel szesc, exemplo s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, y to na ten czas procurabunt jch mc. pp. posłowie dexteritate sua apud Rempubicam, aby futurus Regnaus przysiągł nato, żeby sententiam absolutam in judiciis comitialibus niedawał, ale ad justu jch mc panow senatorow y deputatow jzby poselskiey stosował się vota. Deferent przytym jch mc. pp. posłowie Rzeczypospolitey tak ciężką obywatelow wojewodztwa naszego oppressyą od kozakow y zdeptaną wolnosc, et specialiter od Jeremy, pułkownika jas. wielm. j. mc. pana kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, niedawno z niewoli tatarskiey wykupionego, y ludzi iego, ktorzy, nie respektuiąc na bojazn Bożą, na krew szlachecką, na wszelaką wyuzdawszy się swawolą, niekontentuiąc się, że ludzi ubogich tak ciężkimi konsistencyami y zdzieraniem od żydow y ludzi po drogach y miastach kozubalcami, biciem y kaleczeniem, tedy dwory nawet obywatelow naszych nachodzili, iako to jas. wiel. j. mc. pana Kazimirza Sapiehy, kasztelana Trockiego, Brzezkiego c. starosty, miasto Czarnobyl najechawszy et w niewecz obrocili y mieszczan kilku tamiecznych na smierec pozabiiiali, co nam jego mc. pan kasztelan Trocki przez list swoy detulit; zamek zrabowali j. mc. p. Deręgowskiego, administratora dobr tych że pod wartą trzymali; j. mc. pana Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, ciż ludzie pomienionego Jeremy, idąc ku Lwowu do j. mc.

pana Krakowskiego, funditus zruynowali. Takoż się stała violentia w miasteczku Łuhyniach, w possessiey wielm. j. mc. pana podkomorzego Kiiowskiego będącym, od Jskry, pułkownika kozackiego, w posłnszenstwie iakoby j. mc. pana kasztelana Krakowskiego będącego, iako y wielmożnemu j. mc. p. Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, ktoremu namieniony Jskra dobra, w wojewodztwie Kiiowskim zostaiące, penitus zruynował, że żadnego pożytku z dobr niema j. mc. pan sędzia y miec niemoże, ponieważ y we dworze, podstarosciemu wolnosc odebrawszy, wszystkie na siebie zabiera prowenta. Convenient j. mc. pp. posłowie wprzod privatim jas. wielmożnego j. mc. pp. kasztelana Krakowskiego, hetmana wielk. koronnego, n. w. m. pana, y przy oddaniu j. mc. należytey obserwantiey, upraszac y perswadowac będą, aby hoc genus militiae w wojewodztwie naszym nietrzymał więcey, ponieważ y powadze jego mosci contraveniunt, uniwersałow niesłuchaia, y żeby zaraz z winnych sprawiedliwosc administrowac y szkody poczynione, pozabierane intraty nagrodzic kazał. Niemnieysze dzieia się oppressye od Palia, pułkownika kozackiego, jch mc. panom obywatelom naszym roznym, a mianowicie: j. mc. panu Markowi Axakowi, woyskiemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Remigianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, ktorych nietylko dobra possident y za swoje mieni, ale y przywilegiami od s. p. krola jego mosci (Jana?) Trzeciego sobie nadanemi szczyci się, ktorzy ustawicznemi nadzwyczay consistentiami nietylko poddanych naszych, ale y szlachtę bracią naszą minoris conditionis, ciemiężą y z własnych wyganiaia domow. Szlachciankom, iako kucharkom jakim, wysługowac się każą, do wydania boroszua, alias prowiantow, przymuszaia, bia, kaliczą y insze niewypowiedziane oppressye czynia; upomnia się jch mc. pp. posłowie coram Republica u krolowey jey mosci y successorow s. p. krola jego mc., jeżeli tak iest, żeby przywileje Paliowi miały byc dane. Podobne od Barabasha, pułkownika, j. mc. panu Staweckiemu, chorężemu Żytomirskiemu, ktory sotnia całą kozakow sprowadził do Czernieowiec, dobr dziedzicznych, na całą zimę na konsistentia y niezmiernemi borosznami

ludzi w niwecz obrocił y samego j. mc. pana chorążego, upraszającego o kommizeracyą nad poddanemi swemi, własne za wartą trzymał. Z ciężkiej tedy takowej kozackiej jch mc. panow obywatelow naszych na honorach y fortunach oppressyi, obligantur jch mc. pp. posłowie nasi, nietylko prozbami naszemi, ale fide, honore et conscientia, sublevare y fortissime przy tym punkcie stawac mają y poty do nominaciey przyszłego pana jch mc. pp. posłowie przystąpić niepowinni, aż poki inter pacta conventa punkt evacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypospolitey acceptowany y konnotowany niebędzie. Ztarac się też będą jch mc. pp. posłowie o to, tak publico, iako privato modo, aby wydzwiegneli summy niepłacone od successorow s. p. jas. wielm. j. mc. p. Grzymałtowskiego, wojewody Poznanskiego, przez kommissyą Warszawską naznaczone j. mc. panom obywatelom wojewodztwa naszego, ktorzy za Dnieprem swoje dla całosci Rzeczypospolitey dobra stracili. Instabunt jch mc. pp. posłowie nasi ad Rempublicam, aby starostwa Krasinskiego y inszych partikularzow, ktore nie są in possessione exulum, non obstante contradictione niektórych jch mc. panow obywatelow wojewodztwa naszego Kiiowskiego y Czernihowskiego, te zas partykularze, ktore niesą do possessiey naszej dotąd oddane, per legem publicam były przywroczone. A lubo są dawne konstitucye o całosci praw jch mc. oycow duchownych ritus graeci, a osobliwie unitorum, iednak in specialibus desideriiis jas. wiel. j. mc. xiędza Leona Szlubicza Załęskiego, metropolity Kiiowskiego y całej Rusiey, Włodzimirskiego, Brzeskiego episcopa, aby unita eclesia w prawach swoich niemiała niodkogo przeszkody, y żeby jas. wielmożny j. mc. xiądz metropolita, iako wielkiej godnosci y świętobliwosci magni nominis prałat, zostawał przy swoich episkopiach, ktory z własnych dobr swoich dziedzicznych naprawił episkopią Włodzimirską, nietylko cerkwie restauruiąc, ale y poddanych chlebem y sprzęzaiem zakładaiąc, pracowac będą jch mc. pp. posłowie. Jako w pierwszą jch mc. pp. posłowie mają ten do promowowania punkt w jnstrukcyą włożony, tak y terazniyszą obligantur, ut in-

stent ad Rempublicam, aby wielmożnemu j. mc. xiędzu Dyonizemu Zabokrzyckiemu, episkopowi Łuckiemu ritus graeci, który w całej to Rzeczypospolitey y wojewodztwie naszym in statu saeculari dobrze zasłużył dobra, które trzyma j. mc. xiędz Szumlanski, episkop Lwowski, do archimandriey y metropoliey Kiiowskiey należące, jego mosci, iako obywatelowi generału naszego, w administracyą oddane były do dalszey Rzeczypospolitey decyzyi, non derogando privilegium, od s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego niektorym jch mc. panom obywatelom naszym nadanym. Jako wielmożny j. mc. p. podkomorzy wojewodztwa naszego, certuiąc wzajemnym dobrym affektem z j. mc. panem podsędkiem wojewodztwa tegoż, pamiętaiąc, że konkurrentiey do podkomorstwa ustąpił jego mosci, choc był naten czas wyższym urzędnikiem, wniosł instancyą tak na przeszłym seymiku, iako y teraznieyszym za j. mc. panem podsędkiem, aby jch mc. pp. posłowie apud Rempublicam starali się wprzod u jas. osw. xięcia j. mosci prymasa, u jch mc. panow pieczentarzow, a potym aby futurus regnas kasztelanią Kiiowską j. mc. panu podsędkowi konferował, która teraz vacat, nietylko dla wysokich zasług przodkow j. mosci, ale et priorum meritorum j. mosci, lecz y z tey raciey, że postrzały na roznych woynach, za całosc oyczyzny otrzymane, ma w nogach, stac iako poseł niemoże, za tymże j. mc. panem podsędkiem jch mc. pp. posłowie serio instabunt, żeby summa od nayiasnieyszego domu s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, swiezo zeszłego, na tymże ziezdzie przyszłej elekciey, o czym dawne instrukcy fusiores praecesserunt, zapłacona była, ktorey sobie kładzie na pięćdziesiąt tysięcy. A gdy potym j. mc. p. podsędek Kiiowski promotebat, aby jch mc. pp. posłowie nasi procurant u Rzeczypospolitey, żeby wielmożnemu j. mc. p. podkomorzemu naszemu wioska mała, Osiekrow nazwana, dana była prawem lennym, nietylko względem niemnieyszym zasług j. mc. w wojewodztwie naszym y całej Rzeczypospolitey, ale et ex justo et aequo, bo na teyże wiosce j. mc. p. Kowalewski, łowczy Kiiowski, maiąc kilka tysięcy summy, a przywiodszy do wielkich szkod prawnemi termi-

nami wielmożnego j. mc. p. podkomorzego Kiiowskiego, y dawszy na sobie otrzymać condemnaty infamiarum, baniciarum approbaty, ustąpił z oney, a j. mc. pp. podkomorzy juridice per executionem odebrał. Domowią się, też jch mc. pp. posłowie, aby Szepelicze y Mołoczki cum attinentiis, funduszem domu zacnego jch mc. pp. Surynow, w wojewodztwie naszym starożytnych obywatelow, należącą archimandriey Owruckiey, oney przywroczone były, a j. mc. panu Manieckiemu, chorążycowi Kiiowskiemu, ex pane bene merentium, iako godnego oyca w wojewodztwie naszym synowi, in campo martio Rzeczypospolitey zasługuiącemu się, insze dobra nadene były. Instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, aby partykularz w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim leżący, to iest we wsi Obłapach, w pesesiey j. mc. p. Teodora Posuchowskiego będący, pro bene meritis antecessorow iego y zacnych, czyn samego iego osoby u Rzeczypospolitey onemu lennym prawem nadany był. Promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby z Żabrycy j. mc. p. Kędzierskiego, zabitego w Jarosławie, iako nayprędsza, uti in causa sanguinis, według dekretu sądow kapturowych ziemi Przemyslskiey, subsequatur executio. Caetera dexteritati et prudentiae ac probatae virtuti jch mc. pp. posłow committendo (y to namieniaiąc, że ludzie, in praesidio będący w Kiiowie, cara j. mc. Moskiewskiego, więcej sobie pozwalaią, niżeli pacta w sobie continent Reipublicae) j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby tę jnstrukcyą naszą ręką własną podpisał y do akt grodzkich Włodzimirskich podał, zlecilismy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego generału wojewodztwa Kiewskiego, m. pr. Ktora to jnstrukcyą, za podaniem jego mc. podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisana.

Книга прод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 509 на об., № 85.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ И ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ ИМЕНЪ,

встрѣчающихся въ настоящемъ 2-мъ томѣ части II-ой
„Архива Юго-западной Россіи“.

I. Указатель личныхъ именъ¹⁾.

А.

Августъ, римскій императоръ, 271.

Абасечекъ Трансильванъ (князь Трансильваніи ?), 1676 г., 342.

Абрамовичъ-Бурчакъ Адамъ, дворянинъ, начальникъ польскаго отряда, 1682 г., 438.

Адзигеръ (Хадзи-гирей, Крымскій ханъ?), 346.

Адрузскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Аксанъ Маркъ, Кіевскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, сборщикъ податей въ томъ же воеводствѣ, 1696 и 1697 гг., 532, 533, 544, 546.

— **Марцинъ**, сначала посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, а потомъ маршалекъ на сеймикѣ того же воеводства, 1697 г., 536, 543 и 549.

— **Янъ**, Кіевскій стольникъ, 1655 г., 12.

Александръ, Польскій король, 370.

Андрушовскій, дворянинъ, 1658 г., 40.

Анцута, дворянинъ, 1681 г., 412.

Б.

Бабинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Бобинскій**) Николай, дворянинъ, 1661 и 1669 гг., 104, 266.

---

¹⁾ Годы, поставленные нами при именахъ лицъ, относятся ко времени дѣятельности того или другаго лица; двумя годами означаются предѣлы времени, когда лице встрѣчается въ нашихъ актахъ.

Багриновскій Якубъ, Овручскій войскій, Кіевскій городскій писарь, кантуровый судья Кіевского воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Баковецкій Евстафій, дворянинъ, 1671 г., 312.

— **Мокосій** Янъ, дворянинъ, 1679 и 1681 гг., 387, 416.

Балабанъ, дворянинъ, 1662 г., 161.

— Александръ, дворянинъ, арендаторъ чоповой подати, люстраторъ Луцкаго повѣта и городничій Луцкій, 1679—1690 гг., 387, 390, 393, 405, 422 и 490.

— Другое лице того же имени, не получившее дворянства, 1680 г., 405.

Барабашъ, козацкій полковникъ, 1697 г., 546.

Барыцкій Станиславъ, Черниговскій подстолій, резидентъ того же воеводства при королѣ, 1667 г., 232.

Белжецкій Станиславъ, дворянинъ, избранный на сеймикѣ ротмистромъ ополченія Волынскаго воеводства на случай вторженія непріятеля, 1667 г., 235.

Бергелевичъ (въ другомъ мѣстѣ: **Боргелевичъ**) Янъ, Черниговскій городничій, посолъ на сеймъ того же воеводства, 1655—1688 гг., 4, 231, 477.

Березовскій Александръ, Кіевскій скарбникъ, 1672 г., 332.

Беренсы, Янъ и Якубъ, Польскіе офицеры, признаваемые достойными индигената, 1682 г., 442.

Берентръ, дворянинъ, 1669 г., 282.

Беренфайеръ Янъ, Польскій офицеръ, признаваемый достойнымъ индигената, 1682 г., 442.

Беренчъ, королевскій оберштерлейтнантъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669 г., 266.

Біянки, непризнаваемый въ дворянскомъ достоинствѣ, 1689 г., 276.

Биберштейны, Ульрихъ и Фердинандъ, бароны, состоящіе въ родствѣ съ домомъ Казимирскихъ (см. **Казимирскіе**) и признаваемые достойными индигената, 1655 г., 12.

Бильскій Павелъ, Люблинскій городскій судья, 1693 г., 520.

Биргосскій, дворянинъ, 1667 г., 249.

Бобинскій, см. **Бабинскій**.

Богдашевскій Захарьянъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Богушевскій Юрій, Смоленскій мечникъ, 1682 г., 452.

Богушъ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, 1682, 452.

Бокѣй Филиппъ, маршалекъ сеймпка Волынскаго воеводства, 1659 г., 74, 76.

Болеславъ, князь Польскій, 469.

Боратынъ, чеканищикъ монеты, 1665—1672 гг., 169, 175, 189, 197, 203, 249, 261, 275, 276, 324 и 325.

Борейко-Кнерутскій Самуилъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Иванъ, Луцкій городскій судья, сборщикъ въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127.

Боргелевичъ, см. **Бергелевичъ**.

Боржецкій Марцинъ, Белзскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Борновскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бороховскій, дворянинъ, 1682 г., 437.

Браницкій Климѣнтъ, маршалекъ надворный коронный, 1676 г., 368

Бранскій Владиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Братковскій, дворянинъ, 1671 г., 302.

— Богданъ, дворянинъ, 1658 г., 34.

— Данилъ, сначала ищущій должности Брацлавскаго подстоля (1672) и потомъ получившій ее, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 325, 385.

Брашніовскій, козацкій ротмистръ Виленскаго воеводы, 1693 г., 510.

Брисскій (иначе: **Брысскій** и **Бржысскій**), Петръ-Павелъ, Полоцкій чашникъ, сборщикъ шляхтоу подати, 1680—1682 гг., 391, 392, 426.

Броницкій, дворянинъ, 1662 г., 156.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Бударазскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Будзишевскій Рафалъ, дворянинъ, 1680 г., 391.

Булыга Максиміліанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бурнацкій Адамъ, дворянинъ, покоевый короля, Черниговскій чапникъ, Новгородъ-Сѣверскій земскій судья, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства и посолъ сего послѣдняго на сеймъ, люстраторъ того же воеводства, 1658—1667 гг., 36, 47, 55, 78, 85, 168, 170, 186, 191, 203, 222, 231.

Бурчакъ, см. **Абрамовичъ**.

Бѣлецкій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Домпникъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1681 г., 414.

— Карлъ - Янъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1682 г., 422.

Бѣлобрезскій Александръ, намѣстникъ Владимірскаго подстаросты въ замкѣ, 1676 г., 371.

Бѣлодворскій, дворянинъ, 1682 г., 443.

Бѣлозоръ Михаилъ, униатскій епископъ Пинскій и Туровскій, 1672—1674 гг., 311, 334.

Бѣневскій Станиславъ-Казимиръ, Черниговскій воевода, Волынскій каштелянъ и Богуславскій староста, 1658—1661 гг., 26, 33, 34, 101.

В.

Варковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ подымной подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Василовичъ, Слуцкій архимандритъ, 1670 г., 289.

Васильковскій, сословіе и званіе его неозначено; онъ, съ толпою собранихъ имъ людей, разоряетъ Волынь, 1667 г., 248.

Веглинскій, дворянинъ, 1680 г., 405.

Вельгорскій Вацлавъ, Волынскій каштелянъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

— Киліанъ, Волынскій подчашій, 1659 г., 69.

— Юрій-Петръ, королевскій ротмистръ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, посолъ того же воеводства на сеймъ, Во-

лынскій стольникъ, Владимірскій подкоморій, Брацлавскій каштелянъ, и, наконецъ, Волинскій каштелянъ, 1658—1682 гг., 30, 35, 57, 69, 208, 270, 272, 380, 383, 403, 433, 450.

Венглинскіе Петръ и Андрей, дворяне, елужившіе въ коронномъ войскѣ, 1676 г., 368.

Верещака Прокопъ, Черниговскій граничный коморникъ, сборщикъ податей, 1655 г., 2, 3, 6, 11.

— Θεодоръ, бургтрабій Луцкаго замка, 1680—1682 гг., 388, 394, 410, 417.

Вержбицкій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Вигура Семень, Кіевскій городничій, 1672 г., 332.

Вильчковскій Владиславъ, Звенигородскій староста, 1661 г., 118.

Вильчопольскій Александръ, Владимірскій городскій судья, Парнавскій чашиникъ, Луцкій люстраторъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1679—1697 гг., 381, 536, 542.

Вилямовскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Винницкій Антоній, Кіевскій митрополитъ, уніатъ, 1669—1672 гг., 260, 272, 289, 301, 312.

Витонизскій Стефанъ, дворянинъ, 1690 г., 490.

Вишневецкіе, князья, 1669 г., 278.

— Князь, Краковскій воевода, великій коронный гетманъ, 1680 г., 391.

— Димитрій-Юрій Корибутъ, князь, Белзскій воевода, 1655—1671 гг., 5, 10, 101, 124, 141, 301.

— Іеремія-Михаилъ Корибутъ, воевода Русскихъ земель, 142, 190,

— его сынъ Михаилъ-Θома, 1662 г., 142,

— его же вдова 1666—1667 гг., 190, 202, 250.

— Константинъ-Криштофъ Корибутъ, князь, позже Белзскій воевода, 1662—1680 гг., 142, 219, 255, 402.

— Михаилъ, 1662 г., 124, 149.

Владиславъ IV. король Польскій, 68, 92, 219, 273, 274, 279, 310.

Война-Оранскій Александръ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1662—1665 г., 147, 168.

— Стапиславъ, Черниговскій ловчій, 1689—1693 гг., 486, 521.

Война-Оранскій Юрій, Новгородъ-Сѣверскій мечникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.

— Якубъ, Черниговскій подсудокъ, а позже Черниговскій земскій судья, маршалекъ сеймика и посолъ Черниговскаго и Кіевского воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 47, 78, 85, 147, 150, 168, 222, 225, 231.

Войнаровскій Андрей, Брацлавскій подстолий, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Петръ, Овручскій ловчій, товарищъ гусарской роты коронного подскарбія, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 441, 530, 531, 536.

— Стефанъ, сынъ Кіевского земскаго судьи, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 534, 536.

— Янъ, Владимірскій городскій подстароста, Овручскій ловчій, позже Кіевскій земскій судья, Владимірскій городскій судья, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 317, 321, 322, 362, 370, 414, 457, 460, 462, 491, 498, 504, 536, 546.

Война-Хламота Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

Войниловичъ, Литинскій староста, королевскій полковникъ, 1667 г., 218, 228.

Волинскій Стефанъ, дворянинъ, 1688 г., 477.

— Михаилъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства, 1688 г., 477, 482, 483, 485.

Волкъ Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

Волчkevичъ-Олизаръ Янъ, Кіевскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 107, 119, 181, 251, 255, 258, 330, 331, 363, 366, 412 422, его сестра Анна, за мужемъ за Оршанскимъ стольникомъ Яномъ Кмитой, 1672 г., 330, 331, ихъ отецъ Людвигъ, 1672 г., 331.

Волынскій Янъ, Кіевскій земскій (?) судья, Овручскій городскій писарь, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Вольская, жена Кіевского подстоля, 1681 г., 412.

Вольскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Александръ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Людвигъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Самуилъ, дворянинъ, 1659 г., 73.

Вороницкій Владиславъ-Корибутъ, князь, Вендепскій стольникъ, сейми-
ковый маршалекъ Волынского воеводства, арендаторъ шеляжной
подати, 1689 и 1690 г., 488.

— Юрій, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

Вороничъ Александръ, Кіевскій чашникъ, позже подкоморій, посолъ
Кіевского и Черниговскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1659 гг.,
38, 47, 251, 253, 258, 265.

— Константинъ, Смоленскій ловчій, 1676 г., 377.

— Левъ Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подстоля, посолъ Черни-
говскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296, 297.

— Янъ, сынъ Кіевского подкоморія (Александра?), посолъ Кіевского
воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Воротицкій, оберштерлейтнантъ, 1683 г., 442.

Ворошило Людвигъ, Кіевскій подвоевода и подчашій, хорунжій Жи-
томирскій, маршалекъ сеймиковый и посолъ Кіевского и Черни-
говскаго воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта, 1659—
1665 гг., 43, 47, 55, 78, 107, 132, 133, 177.

Вроблевскій Богданъ, Брацлавскій скарбникъ, 1680 г., 386.

Вудловскій (въ другомъ мѣстѣ: **Выдловскій**) Янъ, городскій Житомирскій
писарь, 1665 г., 3.

Выговскіе, дворяне, 1666 г., 201.

— Евстафій, сынъ Кіевского воеводы, 1666 г., 190.

— Константинъ, Кіевскій войскій, 1666—1676 гг., 115, 190,
229, 377.

— Лука, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Самуилъ, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ,
1697 г., 545.

— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Выговскій Янъ, Кіевскій воевода, ранѣе Запорожскій гетманъ, староста Чигиринскій, 1661—1669 гг., 101, 111, 114, 117, 201, 229, 265, 308.

— Теодоръ, дворянинъ, 1661—1679 гг., 115, 387.

Выжицкій, Кіевскій хорунжій, 1672 г., 310.

Высоцкій, Францискъ-Казимиръ, Сохачевскій чапникъ, посолъ въ Турцію, 1680 г., 407.

Вышковскій Самуилъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Вышпольскій Стефанъ, бургграбій Владимірскій, а позже коморникъ граничный Кіевского воеводства, сеймиковый маршалекъ Кіевского воеводства, 1661—1672 гг., 77, 120, 128, 129, 147, 184, 186, 193, 221, 226, 296, 299, 303, 304, 313, 314, 322, 327.

Вьенцовскій Жигмунтъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.

Вѣвѣрскій, дворянинъ, 1662 г., 161.

Г.

Галензовскій, дворянинъ, 1669 г., 267.

Ганскій Вентурій, дворянинъ, 1680 г., 408, 409.

Геевскій Максимиліанъ, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Генрихъ, король Польскій, 1676 г., 352.

Генсицкій Андрей, дворянинъ, поручикъ хоругви Луцкаго старосты, 1680—1682 г., 405, 442.

Гижицкій, Овручскій хорунжій, 1682 г., 437.

Гиричъ Амвросій, игуменъ Люблинскаго братства, 1696 г., 528.

Гицкій, королевскій ротмистръ, 1680 г., 405.

Глинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Гглинскій**) Александръ, Черниговскій войскій, бургграбій Луцкаго замка, 1659 г., 74, 87.

— Бенедиктъ, уніатскій Владимірскій епископъ, 1674 г., 334.

— Петръ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296.

Глоговскій Андрей-Янъ, Новгородъ-Сѣверскій чапникъ, посолъ Черниговскаго воеводства, 1662—1682 гг., 147, 445.

Глоговскій Николай, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ (sic), посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 186.

Гноинскій, дворянинъ, 1661 г., 99.

Гоголь (гетманъ?), 1665 г., 181.

Годлевскій Юрій, Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1672—1682 гг., 320, 371, 376, 450.

Головинскій Дмитрій, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1679—1684 гг., 387, 457 и 463.

— Константинополь и Самуилъ, дворяне, 1679 г., 387.

— Самуилъ, Овручскій мечникъ, каптуровый судья Волынскаго воеводства, посолъ на сеймъ Кіевскаго воеводства, 1693—1697 гг., 504, 544.

— Товарищъ панцырной роты короннаго референдарія, 1676 г., 370.

Голынский Николай Геронимъ, Галицкій мечникъ, 1681 г., 416.

Голянский Янъ, жолперъ, 1655 г., 12.

Горайнъ Богуславъ-Янъ, Луцкій земскій писарь, губернаторъ Луцкой крѣпости, Кіевскій земскій судья, администраторъ по сбору податей въ Волынскомъ воеводствѣ, посолъ Кіевскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ и трибуналъ, 1658—1669 гг., 33, 34, 42, 72, 205, 206, 234, 237, 251, 251, 255, 266.

— Касперъ, Луцкій городскій судья, администраторъ по сбору чоповой подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1667 г., 241.

— Стефанъ, архимандритъ Мелецкаго монастыря, 1669 г., 266, 274.

— Янъ, сначала стольникъ, а позже подчашій Парнавскій, посолъ Волынскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1697 гг., 25, 136, 480, 530, 536.

Горбовскій Станиславъ, Рѣчицкій мечникъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 389.

Городинскій Лукашъ, Дрогичскій хорунжій, поручикъ панцырной хоругви Литовскаго чашника Торла, 1693 г., 522.

Городицкій Яковъ, Новгородъ-Сѣверскій войскій, 1680 г., 386.

Гостынский (въ другомъ мѣстѣ: **Кгостинскій**) Стефанъ, Владимірскій бургграфій, Черниговскій подстолий, сборщикъ подымнаго во Владимірскомъ повѣтѣ, 1682—1697 гг., 418, 517, 525, 528, 535, 543.

Грабовецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Грабовскій**) Абрамъ, Волынскій чашникъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 25, 34, 157.

Грабовскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кграбовскій**) Іосифъ-Михаилъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1687 и 1688 гг., 468, 482, 485.

Гракхи, римскіе трибуны, 346.

Грановскіе, дворяне, 1693 г., 505.

— Янъ-Проконъ, староста, по какой, въ текстѣ не означено, 1693 г., 505.

Гречинъ Янъ, „persona vagabunda“, занимавшійся въ Люблинѣ медицинской практикой, 1696 г., 528.

Гримальтовскій, Познанскій воевода, 1697 г., 547.

Грина Николай, Брацлавскій земскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Гротавецъ, королевскій генералъ, 1661 г., 97.

Гротовскій Александръ, Венденскій мечникъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 154, 295.

Гродзинскій, коронный подетолій, 1682 г., 434.

Гулевичъ Адамъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Андрей, Кіевскій чашникъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 385.

— Брониславъ, сынъ Черниговскаго хорунжаго, посолъ Волынскаго воеводства, 1662 г., 160.

— Вацлавъ, королевскій ротмистръ, Луцкій подсудокъ, а потомъ Луцкій подкоморій, полковникъ земскаго ополченія Волынскаго воеводства, сеймиковый маршалекъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 33, 34, 57, 70, 88, 135, 136, 143, 156, 270, 271, 272, 291, 292.

— Гавріилъ, Черниговскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1669 гг., 36, 269, 270, 284.

— Даниилъ, люстраторъ и сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1681 гг., 381, 382, 390, 412.

Гулевичъ Илія, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Лука, Звенигородскій староста, 1662 г., 157.

— Николай, сборщикъ податей, 1662—1679 гг., 156, 387.

— Романъ, арендаторъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1690 г., 148.

— Эразмъ, королевскій покоевый дворянинъ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1666 г., 204, 206, 207.

— Юрій, дворянинъ, 1692 г., 493.

— Янъ, Владимірскій войскій, Волынскій подстолій, Луцкій земскій писарь, сборщикъ подымнаго въ Волынскомъ воеводствѣ, сеймиковый маршалекъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 27, 29, 41, 72, 144, 152, 208, 218, 220, 221, 290, 291, 292, 295.

Гулевичъ-Дрозденскій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 387, 418.

— Павелъ, дворянинъ, 1662 г., 146.

Гуляницкіе, дворяне, 1661—1665 гг., 98, 180.

— Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Томашъ, Кіевскій городскій писарь, Волынскій инстингаторъ, сборщикъ податей, 1679—1690 гг., 380, 412, 424, 461, 490.

Гуменецкій Оеодоръ, Кіевскій подстолій, сборщикъ податей и сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1655 г., 2, 16, 18.

Гумницкій Самуиль, дворянинъ, 1669 г., 281.

Гумовскій Томашъ, дворянинъ, 1659 г., 55.

Гурки-Омелянскіе, Константинъ и Стефанъ, дворяне, 1679 г., 387.

Д.

Дальскій, маршалекъ надворный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 475.

Данилевичъ-Чеконскій Янъ, завѣдывающій сборомъ и расходованіемъ чоповой подати, 1667 г., 235, 237, 241, 242.

Даниловичъ, дворянинъ, 92.

Данишевскій, скарбовый писарь (Луцкій?), 1658 г., 24.

Даннемаркъ (въ другихъ мѣстахъ: **Денемаркъ**, **Дельмаркъ**) Янъ, королевскій полковникъ (иначе: oberster, oberszterleytnant), 1662—1669 гг., 156, 240, 244, 245, 266.

Дедеркаль, дворянинъ, люстраторъ Владимірскаго повѣта, 1679 г., 382.

— **Александръ**, сборщикъ податей и люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1680—1682 гг., 390, 414, 422.

Дейнеки, своевольные крестьяне, входившіе въ толпу, которая разоряла Волынское воеводство, и называвшіеся такъ по имени своего предводителя Дацька Дейнеки, 1666 г., 204, 206.

De-Croa (Descroia), въ другомъ мѣстѣ), князя (герцоги?), 1661 г., 82, 93.

Денисовичъ Николай, королевскій ротмистръ, Мстиславскій хорунжій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1675 г., 336.

Деренговскій, дворянинъ, управитель мѣстечка Чернобыля, 1697 г., 545.

Дзяны, татаринъ, 1659 г., 67.

Добчица, дворянинъ, 1669 г., 282.

Довгель-Цырина Николай-Антоній, сеймиковый маршалекъ Брацлавскаго воеводства, 1691 г., 494, 496.

Долматы, дворяне, 1670 г., 289.

Долмать-Исайковскій Самуилъ, Луцкій земскій судья, 1667—1669 гг., 221, 229, 280.

Доманевскій, хорунжій королевской гусарской роты, 1669 г., 217.

Доманскій Лукашъ, дворянинъ, 1665 г., 164.

Домбровскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

— **Петръ**, Галицкій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Домна, волошка, жена Тимофея Хмѣльницкаго, 1664 и 1665 гг., 179, 333.

Дорошенко, гетманъ, 1676 г., 342.

Древинскій, дворянинъ, 1667 г.

Држевецкій Самуилъ, ротмистръ, 1667—1676 гг., 254, 368.

Дрогаевскій Андрей, Люблинскій хорунжій, Луковскій староста, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1683—1689 гг., 436, 486.

Дрогаевскій, Недзѣльскій (Медзѣльскій?) староста, 1661 г., 118.

Дрожевскій, ротмистръ, 1666 г., 191.

Дубисскій Лукашъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

— Янъ, обозный земскаго ополченія Кіевскаго воеводства, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Дублянскій Самуилъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Дьяковскій Стефанъ, Луцкій городничій, 1680—1688 гг., 386, 485.

— Илія, дворянинъ, 1680 г., 386.

Е.

Елеонора, королева Польская, 1676 г., 357, 365.

Еловицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Яловицкій**) Александръ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 г., 413.

— Андрей, Луцкій войскій, 1667 г., 218.

— Іеронимъ, Волынскій ловчій, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1682 г., 395, 426.

— Михаилъ, Кременецкій сборщикъ податей, 1680 г., 389, 390.

— Станиславъ, Кременецкій земскій писарь, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1658 и 1680 гг., 40, 41, 45, 389, 390.

Ельскій, дворянинъ, 1658 г., 39.

Еничъ Юрій, Кременецкій градскій судья, аріанинъ, 1669 г., 267.

Ерличи, дворяне, Янъ и Ярошъ, 1679 г., 387.

Есмунтъ, региментарій Литовскихъ войскъ, 1688 г., 476.

Ж.

Жабокрицкій Адамъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 и 1679 гг., 127, 152, 387.

— Александръ, Брацлавскій чашникъ, Владимірскій подстароста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1688 гг., 120, 194, 299, 323, 468, 479.

— Андрей, сборщикъ чоповой подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1671 г., 295.

Жабокрицкій Дмитрій, Вилькомирскій подчашій, Кіевскій подвоевода, Кременецкій подстароста, сборщикъ шеляжнаго налога, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1679—1692 гг., 382, 383, 458, 461, 468, 476, 488, 493, 498.

— Діонисій, нареченный (номиналь) епископъ Луцкій и Острожскій, прототропій Кіевской митрополіи, 1696 и 1697 гг., 527, 540, 548.

— Николай, Брацлавскій подсудокъ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 120, 124, 125, 153, 155, 167, 172, 173, 194, 203, 204, 231.

Жаславскій, см. **Заславскій**.

Жигмонтъ (Сигизмундъ) ІІІ, король Польскій, 97, 279.

Жидкевичъ Даніилъ, коронный инстигаторъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Жмудскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

Жоржевскій Павелъ, Мозырскій мечникъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 389.

Жоховскій (въ другомъ мѣстѣ: **Жуховскій**) Кипріанъ, Дерманскій архимандритъ, коадьюторъ Кіевской митрополіи, 1671—1674 гг., 302, 311, 334.

З.

Загоровскій Андрей, Луцкій войскій, 1662 г., 125.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 127, 154, 156, 294.

— Романъ, Черниговскій стольникъ, 1661, 1662 гг., 85, 157.

— Станиславъ, Кіевскій подстолій, сынъ Владимірскаго земскаго судьи, люстраторъ Кременецкаго повѣта, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства, 1681—1692 гг., 414, 492, 493, 494.

— Стефанъ, Волынскій подчашій, Владимірскій староста, королевскій ротмистръ, комиссаръ Волынскаго воеводства по сбору по-

датеи и производствѣ люстраціи, сеймиковъи маршалекъи и посолъ Волинскаго и Черниговскаго воеводствъ, 1659—1682 гг., 70, 71, 74, 78, 147, 215, 270, 403, 414, 423.

Загоровскій Янъ, Черниговскій стольникъ, Владимірскій земскій судья, люстраторъ Владимірскаго повѣта, сеймиковъи маршалекъи и посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 гг., 77, 85, 168, 371, 414, 437, 451.

Заленскій Бернатъ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Казимиръ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 393.

— **Шлюбичъ** Константинъ, Черниговскій подстолій, арендаторъ поголовнаго налога во Владимірскомъ повѣтѣ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковъи маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1690—1693 гг., 488, 517, 519, 524.

— Леонъ, Владимірскій епископъ, уніатъ, 1682 г., 436, 448.

Залѣсскій Марцинъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Замойскіе, дворяне, 1669—1676 гг., 261, 358.

— Марцинъ, Львовскій подстолій, Плескировскій староста, сеймиковъи посолъ Брацлавскаго воеводства, 1658—1676 гг., 36, 367.

— Янъ, Кіевскій, а потомъ Сендомірскій воевода, Каменецкій староста, Подольскій генералъ и проч., 1658—1661 гг., 38, 100, 216.

Зарудный, ротмистръ, 1671 г., 301.

Заславскіе (въ другихъ мѣстахъ: **Жаславскіе**), князья, 1693 г., 512.

— Александръ-Янушъ, князь, Краковскій воевода, 1662 г., 145.

— Доминикъ, князь, Краковскій воевода, Луцкій староста, 1676 г., 369.

Збирковскій Константинъ, Кіевскій мечникъ, 1680 г., 408.

Зброжекъ Францишекъ, арендаторъ чоповаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

Зелинскій Станиславъ, Брацлавскій подчашій, членъ Гродненской комисіи, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679—1689 гг., 382, 411.

Зестелинскій Николай-Казимиръ, Брацлавскій войскій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 120.

— Станиславъ, дворянинъ, 1662 г., 124.

Зіолновскій Павелъ, Житомирскій подстароста, 1665 г., 177.

Зубчевскій Богуславъ-Константинъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, писарь городскій Луцкій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 235, 286, 287, 395, 410, 417, 426.

— Вацлавъ-Константинъ, Черниговскій скарбникъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, Кіевскій городскій судья, Овручскій подчашій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 417, 426, 461, 476, 489, 528, 530, 534, 535, 536, 542.

— Константинъ, Волынскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго въ Волынскомъ воеводствѣ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1661—1666 гг., 2, 87, 99, 105.

И.

Иваницкая, вдова Черниговскаго земскаго судьи, 1680 г., 392.

Иваницкій Станиславъ, Овручскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго налога во Владимірскомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

— Стефанъ, Черниговскій мечникъ и подсудокъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства и повѣтовъ: Владимірскаго и Новгородъ-Сѣверскаго, на сеймъ, 1655—1667 гг., 19, 20, 149, 184, 186, 192, 231, 233, 238, 240, 242.

— Марціанъ, Черниговскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1667—1676 гг., 247, 371, 372, 377.

— Тобіашъ, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

— Черниговскій земскій судья, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382.

Ивановскій, королевскій ротмистръ, 1672 г., 320, 324.

Иганскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

Игнатовскій Іосифъ, дворянинъ, избранъ на сеймикъ въ завѣдывающіе стражей въ г. Луцкѣ, 1667 г., 235.

Изерницкій Михайлъ, сборщикъ подымнаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

Илинскій Александръ, Луцкій бургграбій, Черниговскій войскій, 1659 — 1672 гг., 57, 265, 282, 283, 312.

— Петръ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Ипогорскій, см. Ленкевичъ.

Исайковскій (см. Долмать) Самуилъ, Волынскій стольникъ, Луцкій земскій судья и посолъ Волынского воеводства на сеймъ, 1658—1682 гг., 25, 33, 425.

Искра, козацкій полковникъ, 1697 г., 537, 546.

И.

Казигирей, Крымскій ханъ, „славный богатырь“, 1680 г., 407.

Казимирскіе, дворяне изъ Биберштейна, 1655 г., 12.

— Венцеславъ и Ульрихъ, бароны изъ Биберштейна, 1659 г., 55.

— Романъ, королевскій покоевый дворянинъ, 1655 г., 14.

— Томашъ, королевскій покоевый дворянинъ, Овручскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского, Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1655—1662 гг., 12, 14, 16, 47, 99, 119, 129, 133 и 134.

Казимиръ, Польскій король, (который, не обозначено), 346, 354, 361, 406, 469.

Казновскій Янъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1662 г., 129.

Калусовскій Михайлъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1661 и 1662 гг., 84, 115, 152.

Калусскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Каминскій Николай-Станиславъ, Кременецкій городскій судья и сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, люстраторъ того же повѣта, 1680—1682 гг., 389, 390, 391, 413, 415, 422.

Карлъ, сынъ короля Сигизмунда III, 1662 г., 310.

Карсницкій Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

Катонъ, римлянинъ, 345.

Кашевскій Александръ-Дзерславъ, дворянинъ, 1680 г., 386.

Кашевскій Геприхъ, Венденскій каштелянъ, 1661 г., 102, 142.

— Стефанъ, Владимірскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 и 1682 гг., 414, 422.

— Янъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1658 г., 43.

Кглинскій, см. **Глинскій**.

Кгостинскій, см. **Гостынскій**.

Кграбовскій, см. **Грабовскій**.

Кевличъ Иванъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Кендзерскій, дворянинъ, 1697 г., 549.

Киловъ Янъ, маіоръ, 1682 г., 442.

Кисели, дворяне, 1662 г. 146.

— (Адамъ), Кіевскій воевода, 43, 54.

— Владиміръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Янъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Клещовскій Северинъ, Новгородъ-Сѣверскій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

Климанскій Іосифъ, дворянинъ, Владимірскій возный, 1672 г., 316.

Клобуковскій Михаилъ, Львовскій чашникъ, 1669 г., 281.

Клоповскій Янъ, дворянинъ, 1680 г., 407.

Клюзковскій Андрей, дворянинъ, 1679 г., 383.

Кмита Янъ, Оршанскій стольникъ, его жена Анна (см. **Волчкевичъ-Олизаръ**), 1672 г., 330, 331.

Кнерутскій см. **Борейко**.

Кныпель, капитанъ, 1682 г., 442.

Княгининскій Александръ, Житомирскій чашникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Николай, сборщикъ подымнаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1671—1679 гг., 292, 387.

Кобылянскій Войцехъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1681 г., 416.

Ковалевскій, Станиславъ—Казимиръ, Кіевскій ловчій, хорунжій козацкой королевской роты, сборщикъ щеляжной подати, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1697 гг., 119, 146, 265, 318, 319, 326, 330, 378, 435. 441, 452, 458, 459, 460, 462, 492, 548,

Коваликовскій, дворянинъ, 1669 г.: 265.

Козика Томашъ, Владимірскій подкоморій, Волинскій подстолий, сборщикъ податей въ Волинскомъ воеводствѣ, посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг.: 42, 71, 72, 104, 135, 136, 153.

Козинскій, дворянинъ, 1676 г., 370.

— Александръ, люстраторъ Волинскаго воеводства, 1682 г., 440.

— Николай, дворянинъ, 1683 г., 456.

Козицкій Петръ, Кіевскій подвоевода, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671—1681 гг., 296, 412.

Коленда, митрополитъ Кіевскій и Виленскій, уніатъ, 1671 и 1672 гг., 302, 311.

Кольчицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Кульчицкій**) Крнштофъ, Черниговскій скарбникъ, Летичевскій чашиникъ, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1655—1679 гг., 4, 7, 36, 85, 231. 387.

Коморовскій Мпханлъ, дворянинъ, 1669 г., 266

— Николай-Лавринецъ, Брацлавскій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299.

Конецпольская, жена Белзскаго воеводы, 1661 г., 84.

Конецпольскій, коронный конюшій, 1697 г., 540.

— Александръ, Сендомірскій воевода, 1669 г., 279.

— Станиславъ, Долинскій староста, сынъ Сендомірскаго воеводы, 1669 г., 279.

— Краковскій каштелянъ, великій коронный гетманъ, 1669 г., 279.

— Янъ, сынъ Белзскаго воеводы, 1680 г., 436.

Контскій Марцинь, Кіевскій воевода, генераль коронной артиллеріи
1684—1693 гг., 461, 504.

Копецъ, Мстиславскій мечникъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ,
1697 г., 536.

Копчинскій - Кудевичъ Янъ, Владимірскій городскій судья, сеймиковий
маршалекъ Брацлавскаго воеводства и посоль того-же воеводства
на сеймъ, 1665 г., 172, 173, 176.

Копустинскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Копыстинскій, дворянинъ, 1684 г., 455.

Кордышъ Криштофъ, Брацлавскій чаниникъ (въ другомъ мѣстѣ именуется подчаниномъ, очевидно, по ошибкѣ), сеймиковий маршалекъ
Брацлавскаго воеводства и посоль того-же воеводства на сеймъ,
1655—1671 гг., 4, 6, 7, 36, 120, 299, 302.

Кордышъ Михаилъ, Брацлавскій подчашій, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1687 г., 468.

Корчевскій Абрагамъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

— Адамъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ и посоль того-же воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 459, 545.

— Александръ, дворянинъ, сеймиковий маршалекъ Кіевского воеводства, 1655—1667 гг., 2, 15, 226, 230.

— Львовскій хорунжій, 1682 г., 433, 457.

Корфъ, жолнеръ, 1661 г., 100, 110.

Корытки, дворяне, 1693 г., 521, 522.

Корытко Станиславъ, Черниговскій подчашій, сеймиковий маршалекъ
Черниговскаго воеводства, 1689 г., 485, 487.

Костюшковичъ Григорій, дворянинъ, 1657 г., 20.

Коссаковскій Михаилъ, сынъ Волынскаго хорунжаго, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, Висскій мечникъ, сеймиковий маршалекъ Волынскаго воеводства, 1679 г., 379, 384.

— Петръ, Волынскій хорунжій, 1682 г., 426.

Красинскій Янъ-Казимиръ, Плоцкій воевода, коронный подскарбій,
1659—1671 гг., 54, 261, 300, 301.

— дворянинъ, 1672 г., 325.

— Коронный референдарій, 1676 г., 370.

Красицкій Казимиръ, Брацлавскій подтолий, 1667—1672 гг., 219, 224, 266, 310, 311, 332.

Красицкій Станиславъ, Ломжинскій подчашій, 1672 г., 310, 311.

— Юрій, Долинскій староста, 1672 г., 84, 310, 311.

Красицкіе, дворяне, потомъ графы, 1672—1688 гг., 311, 475.

Красницкій Криштофъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Красносельскій Оеодоръ, Брацлавскій подтолий, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671—1688 гг., 302, 325, 468, 483.

Крептовскій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 85.

Криницкій Стефанъ, дворянинъ, 1682 г., 435.

Кришковскій Войцехъ, Владимірскій войскій, 1684 г., 456.

Кудевичъ см. **Копчинскій**.

Кулиновскій-Ушакъ Оеодоръ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1667—1680 гг., 233, 237, 239, 386.

Кульчицкій см. **Кольчицкій**.

— Оеодоръ, дворянинъ, 1680 г., 393.

Купорскій Антоній, дворянинъ, 1679 г., 387.

Курдановскій Петръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Кутырло, дворянинъ, 1676 г., 369.

Л.

Лагановскій Александръ, дворянинъ, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680—1682 гг., 389, 422.

Лазминскій Станиславъ - Шаріушъ, Галицкій скарбникъ, королевскій полковникъ, 1681 г., 415.

Лаурушевичъ Стефанъ, Львовскій мѣщанинъ, турецкій пѣвникъ, 1680 г., 409.

Лашъ Янъ, арендаторъ чоповаго налога въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

Лебедовичъ Петръ, заслуженный жолнеръ, Владимірскій городскій регентъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669—1683 гг., 266, 301, 313, 369, 442.

Ледуховскій (въ другомъ мѣстѣ: **Ледоховскій**) Марціпъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659 г., 57.

— Николай, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

— Стефанъ, Кременецкій подкоморій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 35, 87, 102, 136, 156, 270.

— его братъ, Кременецкій земскій судья; оба они находились долгое время въ татарской неволѣ, 1661 г., 102.

— Францишекъ, также Кременецкій подкоморій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ 1693 г., 518.

Лемфатеръ Фридрихъ, капитанъ фрейкомпаніи великаго Литовскаго писаря, 1693 г., 510.

Ленкевичъ — Ипогорскій Романъ, Мозырскій подкоморій, сеймиковъ и маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1682 и 1683 гг., 427, 433, 438, 439, 441.

Лесѣвичъ Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лешекъ I, Польскій король, 352.

Лешницкіе, дворяне, 1661 г., 99.

Лещинскій Богуславъ, коронный подекарбій, польскій генералъ провіантъ-магистеръ, 1658—1680 гг., 25, 254, 407.

— Вацлавъ, графъ, кравчій коронный, Ковельскій староста, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667 г., 208.

— Самуиль, графъ, обозный коронный, Луцкій староста, сеймиковъ и маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1667 гг., 57, 126, 128, 135, 146, 208, 224.

Лигенза Казимиръ, сынъ Черниговскаго канцеляна, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.

Линевичъ Гавріиль, дворянинъ, 1679 г., 387.

Линевскіе, дворяне, 1662 г., 163.

Линевскій, королевскій ротмистръ 1662 г., 157.

Линевскій Андрей, Луцкій земскій судья, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661 г., 34, 87, 103.

— Евстафій, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ и Владимірскомъ повѣтѣ, 1662—1680 гг., 152, 382, 387, 389.

— Лукашъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1679 г., 387.

— Марцинъ, Брацлавскій ловчій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 136, 254.

— Станиславъ, Кіевскій мечникъ, 1692 г., 493.

— Томашъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ и Кременецкомъ повѣтахъ, 1658 г., 43.

— Юрій, сборщикъ чоноваго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667—1681 гг., 241, 413.

— Θεодоръ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 160.

Линчевскій, дворянинъ, 1667 г., 224, 229.

Липскій Станиславъ, Краковскій и Плоцкій канцлеръ, регентъ коронной канцеляріи, 1672 г., 316.

Литава, стражникъ польный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 477.

Лозинскій, полковникъ, 1676 г., 366.

— дворянинъ, 1676 г., 341.

Лонскій Илья, хорунжій Прусской земли, 1681 г., 412.

Лонцкій Андрей-Константинъ, Гнѣзненскій канцлеръ, Олицкій пробощъ, пифулатъ, 1696 г., 527.

Лопатинскій Касперъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лукашевичевна Ульяна, жена Владимірскаго войта и ея сынъ, 1676 г., 370.

Лусковичъ Николай, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лыховскій Андрей, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1679 и 1680 гг., 381, 390.

— Станиславъ, бургграфій Владимірскаго замка, 1655—1659 гг., 13, 16, 35, 70.

Любенецкій Гавріилъ и его сыновья Маркъ и Михаилъ, дворяне, 1682 г., 436, 437, 451.

— Збигневъ, Владимірскій городскій судья, посолъ Волынскаго воеводства къ королю, 1666 г., 205.

Любенецкій Маркъ, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго и Владимірскаго повѣтовъ и сборщикъ податей въ послѣднемъ изъ нихъ, 1679—1681 г., 382, 390, 414.

— Михаилъ, бургграбій Владимірскаго замка, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1688 гг., 381, 390, 392, 402, 408, 422, 479, 494.

— его жена Анна, дочь дворянина Овочимскаго (см. **Овочимская**), 1682 г., 408, 437.

— Павелъ, Черниговскій земскій судья, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1682 г., 445, 452.

Любовицкій Янъ-Францискъ, Цѣхановскій стольникъ, Пунскій, Сейвинскій и проч. староста, а потомъ Волынскій каптелянъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657—1667 гг., 25, 57, 224.

Любомирскій Іосифъ, графъ, коронный конюшій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— Юрій, коронный великій маршалекъ и польный гетманъ, 1666—1669 гг., 188, 197, 213, 214, 224, 229, 277.

— его жена, 1666 г., 190.

— коронный хорунжій, 1680 г., 403.

Люшковскій Марцинъ, дворянинъ, 1667 г., 215, 229.

Лянцкоронскій Станиславъ, Русскій воевода, польный коронный гетманъ, 1659 г., 54.

Ляховскій Андрей, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1675 г., 1, 4, 7.

Лящъ, см. **Лащъ**.

М.

Мазепа Адамъ, Черниговскій подчашій, 1665 г., 182; его сынъ былъ нажемъ (покоевымъ) короля (имя сына не означено).

Макарскій Михаилъ Степановичъ, бургграбій Владимірскаго замка, 1665 г., 164.

Малаховскій, Ковельскій плебанъ, 1662 г., 150.

Малаховскій, Перемышльскій єпископъ, 1688 г., 466.

— **Юрій**, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, 1679 г. 387.

Малынскій Кароль, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Манецкій Юрій-Михаилъ, Кіевскій стольникъ, а позже хорунжій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1671—1697 гг., 304, 363, 428, 549.

Маркевичъ Израиль, еврей, Владимірскій мѣщанинъ, 1688 г., 467.

Марковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1658 г., 44.

Маркушевскій Марцинъ, ксендзъ, деканъ Олыцкой коллегіи, 1696 г., 527, 528.

Марцинъ св., церковь его имени во Львовѣ, въ Краковскомъ предмѣстьи, 272, 409.

Масальскій, князь, 1662 г., 157.

Маховскій, дворянинъ, 1666 г., 201.

Медвѣдовскій Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Милянговскій Самуилъ, дворянинъ, 1692 г., 496.

Минковскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Миронъ, наказный Запорожскій гетманъ, 1684 г., 458.

Михаиль, Польскій король, 1669—1893 гг., 258, 314, 342, 346, 352, 354, 373, 375, 513.

Михалевичъ Стефанъ (онъ же и Юрій), намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1679—1682 гг., 397, 427, 439, 444.

Міончинскій Аѳанасій, коронный надворный подскарбій, Луцкій, Крепицкій и Лозницкій староста, посолъ Волынскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймъ, 1680—1693 гг., 392, 395, 403, 518.

Могильницкій Александръ, Луцкій каноникъ, 1667 г., 237.

Мокосій, см. **Баковецкій**.

Моссаковскій Павелъ, дворянинъ, начальствующій надъ стражей по охраненію г. Луцка отъ нападенія враговъ, 1667 г., 235.

— **Петръ**, Волынскій подчашій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 395.

Мошинскій Ремигіанъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 382.

Мощеницкій Андрей, Кіевскій ловчій, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1655 г., 1, 3, 7, 8, 13.

Мровинскій Александръ, дворянинъ, 1662 г., 145.

Мрозовицкій, Галицкій писарь (?), 1666 г., 191, 203.

Мушатичъ-Охлоповскій Станиславъ, Волинскій скарбникъ, 1659 г., 75.

Мысловскій Александръ - Францшекъ, Владимірскій бургграбій, 1667 г., 246.

Н.

Напіорковскій Антоній-Войцехъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбства, 1693 г., 503.

Нарбутъ, дворянка, 1681 г., 412.

Насиловскій Станиславъ, дворянинъ, завѣдывающій сборомъ чоноваго въ Волинскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127, 155.

Неборовскій, дворянинъ, 1688 г., 474.

Невстрой Александръ, Стародубскій ловчій, 1680 г., 406.

Незабитовскій, дворянинъ, 1662 г., 138.

Немиричи, дворяне, 1688 г., 481.

Немиричъ Александръ, поручикъ Овручскаго стольника, Кременчугскій староста, Кіевскій подвоевода, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Богуславъ, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1655 г., 8.

— Іосифъ, дворянинъ, 1665—1675 гг., 181, 337, 338.

— Стефанъ, Кіевскій подкоморій, королевскій полковникъ, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1672 гг., 99, 107, 117, 118, 119, 129, 182, 253, 264, 265, 320.

— Юрій, Кіевскій подкоморій, Овручскій староста, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ и Люблинскій конгрессъ, 1655—1672 гг., 3, 8, 12, 14, 15, 17, 182, 218, 228, 254, 310.

— Теодоръ, сынъ Кіевского подкоморія, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1672—1688 гг., 310, 327, 331, 332, 436, 478, 479, 481.

О.

Обидинскій Николай, Луцкій бургграбій, 1679 г., 379.

Ободынскій Константинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Овлочимская Анна, дворянка, въ замужествѣ за Михаиломъ Любенцемъ, 1680 г., 408.

Окорскій Станиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ по-вѣтѣ, 1680 и 1681 гг., 390, 416.

Олбльскій Лукашъ, Люблинскій чашиникъ, 1669 г., 75.

Олекшичъ Юрій, дворянинъ, 1682 г., 437.

Олешки, дворяне, 1662 г., 125, 133.

Олешко Станиславъ, дворянинъ, 1659—1680 гг., 55, 150, 408.

— Флоріанъ, его отецъ, Владимирскій войскій, королевскій секретарь, бывшій посломъ отъ короля Сигизмунда III къ Крымскому хану Казигірею, 1680—1682 гг., 407, 408, 437, 451.

Олешковскій Лукашъ-Веркій, Черниговскій, стольникъ, 1682 г., 451.

Олизары-Вочкевичи (см. **Волчкевичъ**), дворяне, 1697 г., 541.

Олизаръ-Волчкевичъ Адамъ, Овручскій подчашій, Волынскій стольникъ, полномочный комиссаръ для договора съ Литовскимъ войскомъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 504, 510, 516, 522, 530, 536.

— Янъ, королевскій ротмистръ, Кіевскій земскій подсудокъ, сейми-ковый маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1665—1697 гг., 177, 178, 183, 304, 489, 498, 536, 541.

Ольшамовскій Людвигъ, дворянинъ, 1658 г., 34.

— Янъ, Луцкій городничій, а потомъ сѹдья, 1667 г., 235.

Ольшевскій Павелъ-Іосифъ, коронный вице-инстигаторъ, писарь земскій Белзскій и городскій Владимірскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 442, 536.

Омелянскіе, см. **Гурки**.

Оранскій Александръ, Черниговскій земскій сѹдья, 1676 г., 377.

Оранскій Черниговскій подсудокъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1662 г., 152.

Оранскій, см. **Война**.

Орловскій Матвѣй, дворянинъ, 1695 г., 525.

Орсуть, дворянинъ, 1662 г., 123.

Османъ, Турецкій султанъ, 351, 354.

Островицкій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Острожскіе, князья, 1661—1694 гг., 99, 279, 333, 512.

Осѣцкая, дворянка, 1690 г., 490.

— Николай, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382

Охлоповскій, см. **Мушатиць**.

— Волинскій скарбникъ, 1658 г., 31.

Охотницкій Янъ-Владиславъ, дворянинъ, 1682 г., 437.

Охоцкій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Очесальскій Максимиліанъ, Брацлавскій земскій судья, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

II.

Павловскій Войцехъ, дворянинъ, 1672 г., 314.

Павлюкъ, Запорожскій гетманъ, поднявшій возстаніе, 353.

Павша, дворянинъ, 1655 г., 6.

— Теодоръ, Овручскій подстолій, кантуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1683—1697 гг., 441, 462, 544.

Палій, полковникъ козацкій, „dux malorum et scelerum artifex“, 1692—1697 гг., 497, 499, 507, 508, 537, 546.

Палускій, дворянинъ, сборщикъ чоноваго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 383.

Панковскій Константинъ, дворянинъ, 1693 г., 510.

Пепловскій Вавринецъ-Станиславъ, Луцкій городскій писарь и войскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 536.

Перенятинскіе, дворяне, 1690 г., 490.

Перетятковичъ Криштофъ, дворянинъ, намѣстникъ Луцкаго бургграб-
бія, 1667 г., 233, 238, 268.

Петрушевскій Матеушъ - Казимиръ, бургграбій Луцкаго замка
1667 г., 243.

Пива, дворянинъ, 1669 г., 264.

Пинопцкій, дворянинъ, 1659 г., 51.

Пирусскій Александръ, Луцкій подстароста, Владимірскій подсудокъ,
Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Волынскаго воеводства на
сеймъ, 1657—1667 гг., 57, 88, 126, 135, 208.

Піотровичи, дворяне, 1662 г., 123.

Піотровскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Подгороденскій Томашъ, дворянинъ, 1683 г., 441.

Подольскіе, дворяне, 1682 г., 443.

Помпей, римскій полководець, 345.

Пораховскій Самуилъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Порванецкіе, дворяне, 1669 г., 282.

— Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ,
1680 г., 390.

Потоцкіе, дворяне, сыновья Кременецкаго каштеляна, 1680 г., 404.

— Анна, жена Краковскаго воеводы, великаго короннаго гетмана и
Дрогимскаго старосты, 1661 г., 83.

— Войцехъ, Вискій подстолій, посолъ Кіевскаго воеводства на
сеймъ, 1697 г., 536.

— Карлъ, Подольскій подчашій, королевскій ротмистръ, посолъ
Брацлавскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1665 гг.,
36, 107, 118, 177.

— Станиславъ, Кіевскій и Краковскій воевода и генералъ, великій
коронный гетманъ, Красноставскій, Репчицкій и проч. староста,
1658 и 1659 гг., 25, 75.

— Францишекъ, Овручскій староста, посолъ Кіевскаго воевод-
ства на сеймъ, 1684—1697 гг., 458, 461, 477, 530, 536, 540.

— Щастный, Краковскій воевода, польный коронный гетманъ,
1696 г., 530.

Потоцкій Янъ-Кароль, Брацлавскій подкоморій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299, 323.

Поцѣй Ярославъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ (директоръ) и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657 и 1659 гг., 22, 71.

Пражмовскій Францишекъ, Краковскій praepositus (смотритель?), регентъ коронной канцеляріи, 1665 г., 166.

Прандота, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Працкій, сынъ Варшавскаго судьи, 1682 г., 437.

Прикальскій Михаилъ, Кіевскій земскій писарь, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1667 г., 251.

Проскура-Суцанскій Янъ, Кіевскій подчашій, 1662—1679 гг., 133, 251, 334, 374, 387.

Прушинскій Николай, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Пршигоцкій Альбертъ, ректоръ іезуитской коллегии въ Луцкѣ, 1667 г., 237.

Пршисташевскій Павелъ, дворянинъ, 1667 г., 332.

Пузыны, Андрей и Юрій, дворяне, 1680 г., 386.

Пшолка, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Пшчелинскій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Пясковскій Янъ, дворянинъ, сборщикъ шляхетной подати, 1680—1682 гг., 392, 426.

Пясочинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Песочинскій**), Брацлавскій каштелянъ, 1682 г., 452.

— Кіевскій каштелянъ, 1669 г., 54.

— Казимиръ, королевскій полковникъ, 1661 г., 103.

— Константинъ, Смоленскій воевода, 1688 г., 475.

— Стефанъ-Константинъ, Брацлавскій подетолій, Брацлавскій, Винницкій и проч. староста, королевскій полковникъ, посолъ Брацлавскаго, Кіевского и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1659—1672 гг., 47, 73, 76, 120, 173, 194, 299, 323.

Пясочинскій Юрій, Владимірскій староста, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, а позже староста Новгородъ-Сѣверскій и Улановскій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского, Брацлавскаго, Волынскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1658—1672 гг., 35, 39, 47, 87, 103, 143, 222, 325.

— Бржетявскій каштелянъ, 1682 г., 452.

Пясть; его династія въ Польшѣ, 469.

Пясецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Песецкій**) Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, позже Черниговскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 191, 203, 224.

Р.

Раецкій Христофоръ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Радзивилы, князья, 1682—1688 гг., 430, 485.

— одна изъ княженъ этого рода въ замужествѣ за курфюрстомъ Бранденбургскимъ, 1682 г., 448.

— Богуславъ, князь, 451.

— Михаилъ, князь, подканцлеръ и польный гетманъ, 1672—1696 гг., 310, 366, 367, 380, 381, 511, 536.

— князь, конюшій великаго княжества Литовскаго, 1682 г., 437.

— князь, подчашій великаго княжества Литовскаго, 1619 г., 53.

— Янушъ, Виленскій воевода, великій Литовскій гетманъ. 1655 г.. 11.

Радзіевскіе (въ другомъ мѣстѣ: **Радзіовскіе**), дворяне, 1662—1667 гг., 141, 170, 192, 220, 224, 225.

Радкевичъ Романъ, дворянинъ, ревизоръ Парчевскаго староства и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Радлинскій Стефанъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 119.

Ратовскій Томашъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1672 г., 322, 324, 326.

Рейдъ, Люблинскій мѣщанинъ, 1667 г., 249.

Ржонжевскій Шимонъ, Владимірскій граничный коморникъ, Влади-

- мірській городничій и люстраторъ Луцкаго и Владимирскаго повѣтовъ, 1676—1693 гг., 370, 383, 392, 414, 416, 422 и 522.
- Рогоза** Андрей, регентъ городской Владимирской канцеляріи, намѣстникъ бургграбія, 1661 г., 107.
- Рогозинскій** Дмитрій (въ другомъ мѣстѣ: **Рогозенскій**), сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства къ королю, 1662—1666 гг., 152, 205.
- Рогальскій**, дворянинъ, 1689 г., 474.
- Рогульскій** Андрей, дворянинъ, 1669 г., 266.
- Розвадовскій**, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1696 г., 537.
- Рожицкій**, ксендзъ, 1661 г., 100.
- Рожнятовскій** Вареломѣй, Житомирскій ловчій, 1680—1688 гг., 406, 476.
- Ростокъ** Стефанъ, дворянинъ, 1669 г., 267.
- Ротъ** Іеронимъ, дворянинъ, 1666 г., 192, 202.
- Радецкій** Урсулъ-Димитрій, Кременецкій подсудокъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 44, 68, 153.
- Рудницкій** Войцехъ, дворянинъ, 1693 г., 522.
- Рущицъ**, дворянинъ, 1671 г., 295.
- Юрій, королевскій полковникъ, 1670 г., 287.

С.

- Савицкій** Томашъ, дворянинъ, намѣстникъ Владимирскаго бургграбія, 1662—1684 гг., 151, 169, 268, 304, 322, 336, 362, 384, 453.
- Салайскій** Іеронимъ, Луцкій бургграбій и городской писарь, 1658 г., 23, 27, 30.
- Саломонъ** Константинъ, комесь (графъ?) Сирійскій, 1680 г., 467.
- Сангушки**, князья, 1675 г., 335.
- Сапѣга** Владиславъ, чашникъ великаго княжества Литовскаго, Червоногородскій и Сокольскій староста, 1680—1682 гг., 404, 426.
- Казимиръ, сначала Виленскій воевода, потомъ Троцкій каштелянъ,

Брестскій староста и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1693—1697 гг., 510, 545.

Сапѣга Криштофъ, сначала стольникъ, а потомъ кравчій великаго княжества Литовскаго, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 87, 97, 143, 430.

— Николай, Овручскій староста, Волынскій каштелянъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 309, 376, 426.

— Павелъ, Виленскій воевода, гетманъ великаго княжества Литовскаго, Рославскій, Здитовскій и Борцянскій староста, администраторъ Шавельской и Кобринской экономіи, 1658—1666 гг., 25, 141.

— Янъ-Казимиръ, также Виленскій воевода и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1687, 480.

Свирскій, ксендзъ, Холмскій суффраганъ, основатель монастырей въ Люблинѣ и Замостыи, 1676 г., 369.

Свисцѣльницкій, Львовскій епископъ, 1672 г., 312.

Свищовскій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Святополкъ-Четвертинскій Андрей, князь, арендаторъ чоповаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1681—1690 гг., 412, 488.

— Вацлавъ, князь, Житомирскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1680 гг., 23, 25, 26, 71, 208, 241, 385.

— Гедeonъ, князь, сначала кандидатъ, а съ 1661 г. епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1659—1680 гг., 65, 66, 143, 385, 404.

— Иеронимъ, князь, королевскій посолъ, 1661 г., 159, 160.

— Николай, князь, Минскій каштелянъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 22, 33, 34.

Себестіановичъ Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1689 г., 390.

Сигизмундъ I-й, Польскій король, 352, 370.

— II-й Августъ, Польскій король, 351, 368 и 368.

— III-й, Польскій король, 66, 68, 311, 354, 407, 469.

Силичъ Александръ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Сильневичъ Константинъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Сильницкій, Брацлавскій мечникъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 104.

Силява Павелъ, Волынскій инстигаторъ, 1658 г., 32, 33.

Скачевскій, ксендзъ-іезуитъ, 1663 г., 171.

Скипоръ Николай, люстраторъ Кіевского воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 435, 440, 514, 545.

Скржищевскій Лука, дворянинъ, 1679 г., 387.

Скучевскій Павелъ, (въ другомъ мѣстѣ: **Скарчевскій**) Житомирскій мечникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1675 и 1676 гг., 337, 363.

Словацкій Петръ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія 1668 г., 40.

Слугоцкій Збигневъ, Холмскій земскій судья, 1669 г., 281, 282.

Служка Іозефъ-Богуславъ, Виленскій каштелянъ, гетманъ польный Литовскій, 1697 г., 539.

Смильвантъ Якубъ, королевскій капитанъ, 1680 г., 409.

Снитовскій Гипольдъ-Александръ, дворянинъ, изгнанный изъ Кіевского воеводства и имѣвшій граммату на Жуковское войводство, 1669—1676 гг., 267, 377.

— его жена Маріанна, 1669 г., 267.

Соколовскій Андрей, королевскій секретарь и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

— поручикъ, 1661 г., 118.

Сокольниковскій Андрей, Львовскій хорунжій и поручикъ гусарской роты великаго короннаго маршалка, 1661 г., 84, 104.

Солтыки, дворяне, 1669 г., 267.

— Черниговскій подчашій, 1659 г., 54.

Соната-Езерницкій Янъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.

Сошинскій Константинъ, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

Сулимовскій Петръ-Андрей, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1665 г., 173.

Сурины, дворяне, 1697 г., 549.

Сурина Адамъ, дворянинъ, товарищъ гусарской роты Литовскаго подканцлера князя Радзивила, 1696 г., 534.

— Александръ, Житомирскій войскій, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

— Деміанъ, Кіевскій земскій писарь, Овручскій городскій подстароста, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 439.

— Константинъ, Овручскій городскій писарь, 1683 г., 441.

— Марцинъ, дворянинъ, люстраторъ Кіевского воеводства и сборщикъ двойнаго подымнаго въ томъ же воеводствѣ, 1684 г., 459, 463.

— Ремигіанъ, Новгородъ-Сѣверскій ловчій, Житомирскій стольникъ, каптуровый судья Кіевского воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 318, 332, 480, 544—546.

— Янъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Суло, Московскій посланникъ, 1693 г., 523.

— Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Ѳеодоръ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Суша Яковъ, Холмскій епископъ, уніатъ, 1670—1674 гг., 288, 334.

Сущанскій-Проскура Янъ (см. **Проскура**), Кіевскій подчашій, 1655—1669 гг., 12, 258, 265.

Ставецкій Михаилъ, Овручскій городскій подстароста, Житомирскій хорунжій, вице-маршалекъ каптуровыхъ судовъ и писарь польный посполитаго рушенія въ Кіевскомъ воеводствѣ, люстраторъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ городскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1682—1697 гг., 439, 441, 459, 462, 544, 546.

Стельмахъ Станиславъ, Краковскій мѣщанинъ, 1669 г., 281.

Стефанъ Баторій, Польскій король, 352.

Стецкій Вацлавъ, Кіевскій чашникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1672—1692 гг., 332, 492.

— Константинъ, Житомирскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536, 545.

Стецкій Марцинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Янъ, Кіевскій мечникъ, сеймиковый маршалекъ Кіевского воеводства, 1655—1675 гг., 2, 336, 339.

Стоинскій Вацлавъ, Люблинскій войскій, Кіевскій подвоевода, сеймиковый маршалекъ Кіевского воеводства, 1667 г., 246, 256.

Стржижевскій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.

Стржѣльницкій Игнатій, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Ступницкій Александръ, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

Сѣмашки, дворяне, 1662 г., 160.

— Вацлавъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

— Іеронимъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ и Луцкомъ повѣтахъ, 1679—1680 гг., 382, 390, 408.

Сѣнницкій Антоній, Овручскій мечникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1696 г., 536.

— Дмитрій, дворянинъ, 1679 г., 387.

Т.

Тарло, чашникъ великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 522.

Тарновскій-Аморъ Александръ, графъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Тенгошевскій Іоакимъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

Терлецкій Юстиніанъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.

Тетеря Павелъ, Запорожскій гетманъ, 1666—1672 гг., 201, 248, 307, 322.

Траянъ, римскій императоръ, 271.

Третьякъ Янъ, хорунжій Овручскаго стольника и Кременецкаго старосты, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Трипольскій, дворянинъ, сборщикъ подымной и шляжной подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 463.

— Михаилъ, Кіевскій земскій писарь, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1668—1672 гг., 258,

268, 304, 327.

Трипольскій Николай, Кіевскій мечникъ, каптуровый судья Кіевского воеводства, поручикъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 510, 514, 544.

— Стефанъ, дворянинъ, ищущій званія Кіевского подстоля, 1675 г., 461.

Тушинскій Яцъ, Житомирскій подстоля, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Тынфъ, чеканщикъ монеты, 1665—1669 гг., 175, 197, 249, 261, 275, 276.

Тышкевичъ Евстафій, Житомирскій староста, 1661 г., 117.

— Еразмъ, Житомирскій староста, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 37.

— Криштофъ, Черниговскій воевода, Житомирскій, Нехворощскій и проч. староста, посолъ Кіевского воеводства на Люблинскій конгрессъ, 1655 г., 14.

— Отій, дворянинъ, 1680 г., 407.

Тышкембекъ, королевскій оберштеръ, 1669 г., 266.

У.

Уляницкій Томашъ, дворянинъ, членъ Луцкаго братства, 1679 г., 387.

Урбановичъ Александръ, полковникъ Запорожскаго войска, 1680 г., 393.

— дворянинъ, 1682 г., 438.

Урсуль, см. Радецкій.

Ушанъ, см. Куликовскій.

Ф.

Фаренсбахъ, дворянинъ, 1672 г., 331.

Фердинандъ III-й, король, (Германскій императоръ?), 354.

Х.

Халепскій, дворянинъ, товарищъ хоругви Львовскаго подкоморія, 1675 г., 338.

Ханенко Михайлъ, Запорожскій гетманъ, 1671—1680 гг., 301, 306, 325, 328, 329, 408.

Хламота, см. **Война**.

Хмелецкій, дворянинъ, 1661 г., 99.

Хмельницкій Богданъ, гетманъ, 354.

— Юрій, его сынъ, архимандритъ, 1665 г., 180.

— жена Тимофея, его же старшаго сына, см. **Домна**.

Ходаковскій Θεодоръ, дворянинъ, 1679 г., 387,

Хойнацкій, Житомирскій староста, 1669 г., 265.

— поручикъ казацкой роты Сендомирскаго воеводы, 1662 г., 144.

Холоневскій-Мышка, поручикъ роты Кіевскаго воеводы, 1659 г. 68.

Хоржевскій Петръ, Новгородъ-Сѣверскій подсудокъ, а позже подкоморій, посолъ Черниговскаго и Брацлавскаго воеводствъ на сеймъ, 1662—1667 г., 147, 186, 222.

Хотѣцкій, ксендзъ, 1693 г., 521.

Ц.

Цезарь Юлій, римскій полководецъ, 343.

Цеклинскій Александръ, дворянинъ, 1680 г., 408.

Целярій Янъ, графъ, 1661 и 1662 гг., 114, 161.

Цетнеръ Станиславъ, Львовскій мечникъ, позже Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1667—1682 гг., 247, 395, 426.

— Янъ, Львовскій староста, 1693, 512.

Цырина Юрій, Тересовльскій стольникъ, каптуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544, 545.

Цырина, см. **Довгель**.

Цѣшковскій Александръ—Фелиціанъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, а позже подкоморій, Клеццлевскій староста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1676—1693 гг., 371, 376, 378, 445, 451, 486, 518, 521.

— Доминикъ—Криштофъ, Лончицкій стольникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1676 г., 371, 377.

— Стефанъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, 1693 г., 521.

Цѣшковскій Францишекъ, Черниговскій подсудокъ, а позже земскій судья, 1693 г., 377, 452, 521.

Ч.

Чаплинскій Вацлавъ, дворянинъ, 1681 г., 412.

Чаплицкій Матвѣй, Винницкій городскій писарь, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Чаплиць Александръ, дворянинъ, 1659 г., 67.

— Андрей, Владимирскій войскій, сборщикъ податей и люстраторъ Луцкаго повѣта, 1680—1682 гг., 389, 422.

— Криштофъ, Ошмянскій скарбникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Кіевскій подкоморій, 1658 г., 39.

— Марціанъ, сынъ Городельскаго старосты, Кіевскій подстолій, а позже подкоморій, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймы и въ трибуналъ, 1658—1697 гг., 25, 151, 158, 205, 206, 226, 247, 251, 304, 319, 319, 336, 338, 363, 374, 428, 435, 458, 488, 489, 529, 536, 541.

— Станиславъ, судья посполитаго рушенія и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Юрій, сынъ Кіевскаго подкоморія, Овручскій стольникъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 453, 454, 504, 530, 536.

Чарнецкій Стефанъ, коронный обозный, королевскій полковникъ, писарь польный коронный, Русскій и Кіевскій воевода, Каневскій, Бранскій и Ваніовскій староста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1655—1680 гг., 6, 12, 65, 216, 217, 243, 245, 395, 403.

Чарторійскій Карлъ, князь, Кременецкій староста, полковникъ, избранный дворянствомъ на случай призыва народнаго ополченія въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1657 г., 21, 22.

— Михайлъ, князь Волынскій каштелянъ, а позже воевода, 1655—1679 гг., 19, 204, 205, 383.

Чарторійскій Николай-Юрій, князь, Волынскій воевода, 1658—1661 гг.,
24, 26, 27, 29, 75, 100, 101.

Чацкій, Калинскій мечникъ, 1690 г., 490.

— Войцехъ, Владимірскій староста, полковникъ войскъ Рѣчи Посполитой и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1696 и 1697 гг.,
531, 536.

Чеконскій-Данилевичъ Янъ, дворянинъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынского воеводства на сеймъ, 1662—1669 гг., 159,
163, 270.

— см. **Данилевичъ**.

Чемпковскій Іосифъ, дворянинъ, 1572 г., 332.

Червинскій Андрей, дворянинъ, 1655 г., 3.

Чернасъ, дворянинъ, 1669 г., 261.

Черминскій Войцехъ-Станиславъ, Луцкій городскій подстароста, Парнавскій подчашій, люстраторъ Луцкаго повѣта, сеймиковый маршалекъ Волынского воеводства, 1680 и 1681 гг., 388, 393,
394, 409, 410, 411. 414.

Черневскій Константинъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Черцицкій-Ласко Григорій, регентъ Владимірской городской канцеляріи,
1655 г., 18.

Четвертинскій Захарьянъ, князь, Луцкій подсудокъ, 1671 г., 294.

— князь, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

— князь, Ратиборскій староста, 1662 г., 155.

— см. **Святополкъ**.

Чечель, королевскій ротмистръ, 1680 г., 407,

— Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Чоповскій Лукашъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

Чуриловскіе, дворяне, 1693 г., 522.

III.

Шемберкъ Яцко, Подольскій ловчій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Шереметьевъ, бояринъ, участвовавшій въ 1660 г., въ Чидновской битвѣ, 1661 и 1662 гг., 103, 143.

Шептицкій, (Кіевскій митрополитъ?), уніатъ, 1670 г., 289.

Шибинскій Константинъ-Николай, Кіевскій городничій, сборщикъ чоповой подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1679—1681 гг., 383, 414.

Шимановскій Яцко, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 383, 518.

Шимковичъ-Шклинскій Янъ, Волынскій левчій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1661 гг., 33, 34, 57, 104.

Шкуратовскій Маркъ, люстраторъ Кіевскаго воеводства, 1684 г., 459.

— Стефанъ, Житомирскій гродскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Шлюбичъ-Заленскій Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1693 г., 518, 523.

— Константинъ, Черниговскій подстолій, люстраторъ Владимірскаго повѣта и посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682—1689 г., 422, 486.

— Леонъ, Кіевскій митрополитъ, Брестскій и Владимірскій епископъ, уніатъ, 1697 г., 547.

Шостаковскій Гіацинтъ, Луцкій пріоръ *ordinis praedicatorum*, 1667 г., 237.

Шуйскій, писарь великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 510.

Шумлянскій, Львовскій епископъ, администраторъ Кіевской митрополіи, 1660—1693 г., 273, 274, 312, 519, 540, 548.

Щ.

Щеніовскій Криштофъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Щерскій Янъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Щука Станиславъ, коронный референдарій, 1695 г., 527.

Ю.

Юркевичъ, дворянинъ, 1682 г., 443.

Я.

Яблоновскій Янъ-Станиславъ, Русскій воевода, великій коронный гетманъ, краковскій каштелянъ, староста Бузскій, Бѣлоцерковскій, Снѣцкій, Богуславскій, Яновскій и Корсунскій, 1688—1697 гг., 479, 530, 538.

Ягелло, Польскій король, 351.

Яковицкій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Якубъ, королевичъ, 1697 г., 495.

Янковскій, ксендзъ, 1665 г., 171.

Янушовскій, дворянинъ, издатель „*Volumina legum*“, 1680 г., 401.

Янчинскій Илія, дворянинъ, 1655 г., 3.

Янъ-Казимиръ, Польскій король, 1658—1697 гг., 24, 164—166, 310, 437, 525, 527, 537, 545, 546, 548.

Ярема, полковникъ Кіевскаго воеводства и Краковскаго каштеляна, 1692—1697 гг., 496, 545.

Ябстремскій Казимиръ-Мацѣй, намѣстникъ Луцкаго бургграбія, 1666—1670 гг., 204, 269, 286, 289,

---

II. Указатель географических именъ.

А.

Австрія, государство, 210, 341, 342.

— договоръ Польши съ императоромъ, 50, 505.

— долгъ Польши императору, 92.

Азія, часть свѣта, 340.

Андроново, село, 46, 55, 78, 129, 132, 133, 177.

Андрусово (въ актѣ Андрушово), деревня, 324.

Аравія, страна, 282.

Аршининъ, село, 456.

Б.

Багриновичи, село, 544.

Балтійское море, 103.

Бараново, село, 126, 135.

Баръ, заштатный городъ, 101, 111, 114, 117; его войтовство, 514.

— крѣпость и вооруженіе ея, 10, 114, 132.

— староство, 220.

Басань, мѣстечко, 435.

Белзъ, городъ и его земля, 274, 280.

— воеводы: князя Димитрій—Корибутъ, а позже—Константинъ Вишневецкіе, 101, 124, 132, 141, 149, 262, 278, 279, 287, 301, 308, 358, 367, 375, 402.

— воеводство, 17, 178, 225, 356.

— войскій—Баржецкій Максимъ.

Белзъ, каштелянъ и его жена — имена ихъ не означены, 1659 и 1676 гг., 67, 375.

— писарь земскій — Ольшевскій Павелъ-Иосифъ.

— суды каптуровые, 274.

— церкви православныя, 288.

Берестечко, мѣстечко, 11, 68, 127.

— сеймикъ Волынскаго воеводства 1657 г., 20 — 22.

Бескиды, горы (?), 340.

Биберштейнъ, село, 12, 13, 14, 16, 44, 55, 119, 129, 133 и 134.

Бильскъ см. **Бѣльскъ**.

Богуринъ, село, 272.

Богуславъ, мѣстечко; старосты: Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій и Станиславъ-Янъ Яблоновскій 26, 34, 101, 479.

Божекъ, рѣка, 272.

Бонгефъ (sic), пастбища (?), 1680 г., 407.

Боратынъ, село, 502.

Боратынка (въ другомъ мѣстѣ: **Боратынекъ**), село, 502.

Борисфенъ, древнее названіе рѣки Днѣпра, 47.

Борки, село, 387.

Борцянский (?) староста — Сапѣга, 25.

Ботинъ, село, 219.

Бохня, городъ; его соляныя копи, 63, 92.

Браиловъ, мѣстечко, 437, 451.

Бранденбургъ; его курфюрстъ, 50, 91, 108, 112, 192, 202.

— договоръ Поляковъ съ курфюрстомъ, 51, 83, 170.

— бракъ курфюрста съ княжной Радзивиллъ, 448, 484.

Браницкое (?) староство, 280.

Бранскій староста — Стефанъ Чарнецкій, 395.

Брацлавъ, городъ; воевода его (имя не означено), 456.

— воеводство, 164, 181, 263, 325, 361, 375, 390, 450, 570, 484, 495.

— войскій — Николай Казимиръ Зестелинскій.

— каштелянъ — Юрій Вельгорскій.

Брацлавъ, ловчій—Марцинъ Линевскій.

- мечникъ—Сильницкій.
- писарь земскій—Николай Грина.
- подкоморій—Янъ-Карлъ Потоцкій.
- подсудокъ—Николай Жабокрицкій.
- подстоліи: Стефанъ Пясочинскій, Казимиръ Красицкій, Теодоръ Красносельскій, Даніилъ Братковскій, Андрей Войнаровскій.
- подчашіи: Криштофъ Кордышъ, Станиславъ Зестелинскій, Станиславъ Зелинскій.
- разграниченіе его, 95.
- своеволія въ немъ козаковъ, 465.
- сеймики его, собиравшіеся въ г. Владимірѣ-Волинскомъ:
- сеймикъ 1655 г., 4—7.
- сеймикъ 1669 г., 257.
- сеймикъ 1672 г., 299—302.
- сеймикъ 1672 г., 322—326.
- сеймикъ 1680 г., 388.
- сеймикъ 1688 г. 27 января, 467—479.
- сеймикъ 1688 г. 17 декабря, 482—485.
- сеймикъ 1690 г., 487, 488,
- сеймикъ 1691 г., 494—496.
- сеймикъ 1693 г., 516.
- сеймикъ 1694 г., 525.
- скарбники: Николай-Лавринецъ Комаровскій, Богданъ Вроблевскій.
- староста—Стефанъ Пясочинскій.
- судья земскій—Максимиліанъ Очесальской.
- чашники: Криштофъ Кордышъ, Александръ Жабокрицкій.

Брестъ-Литовскъ, городъ, 225, 401,

- епископія, 311, 448.
- епископъ-уніатъ—Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
- каштелянъ—Станиславъ Пясочинскій.
- сеймы 1655, 1659 и 1669 гг., 10, 49, 278.
- староста—Казимиръ Сапѣга.

Бржезь, село, 211, 268, 522.

Броды, городъ; жалованныя грамоты ему на вольности и самоуправленіе, 66, 279.

— крѣпость, 52, 66.

Бугъ, рѣка, 17, 225, 272, 401, 465.

Будинъ, городъ (венгерскій?), 340.

Бузскъ, городъ; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Буркаты, село, 78.

Бѣлгородъ (Аккерманъ?), городъ, 340, 352.

Бѣлая Церковь, мѣстечко; крѣпость, 295. 338.

— подати съ него, 248.

— староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Бѣльская (Бильская иначе) земля, 375.

— дѣшничество, 375.

Бѣлостокъ, городъ; монастырь въ немъ, 274.

В.

Варшава, столица и резиденція, 160, 166.

— ея городскія книги и книги коронной метрики, 51, 437, 541.

— коммисія по дѣлу о вознагражденіи лицъ, имѣнія которыхъ отошли къ Россіи послѣ козацкихъ войнъ, 511, 521, 547.

— конфедерация 1696 и 1697 гг., 529, 531, 535, 537.

— сеймъ 1655 г., 5.

— сеймъ 1659 г., 57.

— сеймъ 1661 г., 77, 78, 107.

— сеймъ 1662 г., 129, 147.

— сеймъ 1665 г., 172, 177.

— сеймъ 1666 г., 186, 194.

— сеймъ 1667 г., 208, 226, 246.

— сеймъ 1671 г., 299, 304.

— сеймъ 1672 г., 316, 317, 319, 322, 323, 330.

— сеймъ 1673 г., 327.

— сеймъ 1676 г., 371, 372.

Варшава, городъ; сеймъ 1680 г., 385, 386, 395.

- сеймъ 1681 г., 449.
- сеймъ 1682 г., 427, 428.
- сеймъ 1683 г., 454, 461.
- сеймъ 1688 г., 482, 483.
- сеймъ 1689 г., 486.
- сеймъ 1693 г., 504, 518.
- сеймъ 1697 г., 535, 443.
- студенты, 264.
- судья—Працкій.
- усадьба князей Острожскихъ, 279.
- школы, 264.
- предместье города, см. **Уяздовъ**.

Ваніовскій староста—Стефанъ Чарнецкій.

Веледники, мѣстечко, 477.

Величка, городъ; его соляныя копи, 63, 92.

Велюнскій подчашій, 210, 218.

Венгрія, государство, 340.

Венденъ, городъ; каштелянъ—Генрихъ Кашовскій.

- мечникъ—Александръ Готовскій.
- стольникъ князь Владиміръ-Корибутъ Вороницкій.

Венеціанская республика, 527.

Вербово, село, 489.

Вилькомиръ, городъ; его подчашій—Димитрій Жабокрицкій.

Вильно, городъ, 360; его воеводы: князь Янъ Радзивиллъ, Павелъ

Сапѣга, Янъ-Казимиръ Сапѣга.

- каштелянъ—Іосифъ Служка.
- коммиссія по дѣламъ съ Москвой, 1658 г., 36.
- коммиссія по дѣлу объ убыткахъ причипенныхъ Литовскимъ войскомъ обывателямъ 1691 г., 509.
- митрополія, 302.
- митрополитъ-уніатъ, Коленда.

Винница, городъ; его староство, 198.

Винница, городъ; староста — Стефанъ Пясочинскій.

— городскій писарь — Матвій Чаплицкій.

Висскій подстолий — Войцехъ Потоцкій.

— мечникъ — Николай Коссаковский.

Висла, рѣка, 161, 206, 355.

Витебскъ, городъ, 476.

Витонизъ, село, 490.

Вишневецъ, городъ, 101, 141, 142, 219, 346, 358, 402, 483.

— волость, 287.

Владиміръ-Волынскій, городъ, 257, 302, 308, 312, 352, 377, 491.

— бургграфіи: Станиславъ Ляховскій, Станиславъ Вышпольскій, Александръ-Францишекъ Мысловскій, Михаилъ Любенецкій, Теодоръ Верещака, Стефанъ Михалевичъ, Стефанъ Гостыинскій, Михаилъ Макарскій.

— намѣстники бургграфіи: Андрей Ляховскій, Петръ Словацкій, Томашъ Савицкій, Александръ Бѣлобрезскій, Юрій Михалевичъ, Стефанъ Михалевичъ, Іосифъ-Михаилъ Грабовскій, Войцехъ Напіорковскій.

— войскіе: Янъ Гулевичъ, Андрей Чаплицъ, Флоріанъ Олешко, Войцехъ Кржишковскій, Черчицкій — Ласко Григорій.

— войтовство, 369.

— городничій — Шимонъ Ржонжевскій.

— епископія, 152, 153, 302, 311, 312, 321, 466, 448, 473.

— епископы-уніаты: Бенедиктъ Глинскій, Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.

— кляшторъ доминиканскій, какъ мѣсто собранія сеймиковъ Кіевскихъ, Брацлавскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).

— коморникъ — Шимонъ Ржонжевскій.

— костелы, 374.

— крѣпость города, 212, 252, 286 и 287.

— писарь городскій — Павелъ Ольшевскій.

— предмѣстье города, см. **Подвалье**.

— подкоморіи: Томашъ Козика, Юрій Вельгорскій.

— подстаросты: Христофоръ Раецкій, Николай Жабокрицкій, Янъ Войнаровскій.

Владиміръ-Волынскій, городъ; подсудки: Александръ Пирусскій, Стефанъ Кановскій.

— повѣтъ, 164, 240, 243, 292, 382, 407, 413, 414, 488, 525, 549.

— повѣтовый сеймикъ 1655 г., 18—20.

— регенты городской канцеляріи: Григорій Черчицкій-Ласко, Андрей Рогоза, Петръ Лебедовичъ.

— староство, 336, 338, 391, 413.

— старосты: Стефанъ Загоровскій, Войцехъ Чацкій.

— судьи городскіе: Янъ Кудевичъ-Копчинскій, Збигневъ Любенецкій, Александръ Вильчопольскій, Янъ Войнаровскій.

— судьи земскіе: Янъ Загоровскій, Янъ Войнаровскій.

— церковь каѳедральная, подобно костелу, служила мѣстомъ собранія сеймиковъ Брацлавскихъ, Кіевскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).

— церковь св. Пятницы, 370.

— ярмарки, 513.

Войнаровъ, село, 441, 453, 457, 504, 536.

Волахія (иначе **Валахія**, **Волохи**, **Волоша**), государство, 81, 112, 169, 170, 185, 200, 201, 407, 447, 455.

Волочища, мѣстечко, 346, 358.

Волошки, королевское имѣніе, 437, 451.

Волощина, монастырская земля, 513.

Волчковъ, село, 541.

Волынь, воеводство, 17, 61, 65, 97, 166, 178, 205, 210, 211, 225, 239, 242, 249, 263, 271, 277, 184, 294, 295, 307, 314, 338, 346, 355, 359, 365, 366, 383, 392, 401, 407, 431, 432, 434, 440, 448—450, 464, 574, 480, 490, 523, 526, 533, 534, 539, 549.

— разграниченіе его отъ Кіевского воеводства и Литвы, 434.

— воеводы: Николай-Юрій и Михаилъ Чарторійскіе.

— инстигаторъ—Павелъ Селява.

— каштелянія, 96, 103, 210, 487.

Волинь; каштеляны: Михайлъ Чарторійскій, Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій, Любовицкій, Николай Сапѣга, Юрій Вельгорскій.

— комиссары по сбору податей и производству люстраціи, 414, 416, 417, 423.

— ловчіе: Янъ Шимковичъ - Скленискій, Константинъ Зубчевскій, Іеронимъ Еловицкій.

— монастыри, 432, 447.

— писарь (какой, но означено), 96.

— подстоліи: Томашъ Козика, Янъ Гулевичъ.

— подчашіе: Киліанъ Вельгорскій, Стефанъ Загоровскій, Петръ Моссаковскій.

— сеймики, собиравшіеся въ Луцкѣ:

— сеймикъ 1655 г., 16.

— сеймикъ 1658 г., 23—26, 27—29, 30—35, 40—45.

— сеймикъ 1659 г., 74—76.

— сеймикъ 1661 г., 87—105.

— сеймикъ 1662 г., 126—128, 135—146, 151—158, 159—163.

— сеймикъ 1666 г., 204—207.

— сеймикъ 1667 г., 207—221 233—207, 237—242, 243—245.

— сеймикъ 1669 г., 369—284.

— сеймикъ 1670 г., 286, 287, 290—295.

— сеймикъ 1673 г., 333.

— сеймикъ 1674 г., 335.

— сеймикъ 1676 г., 339—361.

— сеймикъ 1679 г., 369—484, 384—387.

— сеймикъ 1680 г., 388—393, 393—410.

— сеймикъ 1681 г., 410—417.

— сеймикъ 1682 г., 416—426, 442, 443.

— сеймикъ 1683 г., 443.

— сеймикъ 1684 г., 455, 456.

— сеймикъ 1688 г., 493, 464, 465—467.

— сеймикъ 1690 г., 488—491.

— сеймикъ 1696 г., 525—527—528.

Волынь, скарбникъ — Станиславъ Мушатиць-Охлоповскій.

— столъники: Самуиль Долмать-Исайковскій, Юрій-Петръ Вельгорскій, Адамъ Олизаръ-Волчкевичъ.

— статутъ, 82, 83, 471, 472, 507.

— судъ скарбовый, 62.

— судья кантуровый — Самуиль Головинскій.

— трибуналъ, 83.

— хорунжій — Петръ Коссаковскій.

— церкви, 432, 447.

— чапники: Абрамъ Грабовскій, Стефанъ Витонизскій.

Волюминъ, село, 545.

Волька-Дубенская, королевское имѣніе, 407.

Воля Залозецкая, мѣстечко, 456.

Вониловская оказія (?), 377.

Воршинъ, село, 220.

Воютинъ, село, 204, 206, 207, 269, 270, 284, 387.

Выдраница, село, 118.

Высокое, село, 102, 142, 386, 414.

Вышгородокъ, мѣстечко, 255, 281.

Г.

Гадячъ, городъ.

— договоръ, 80, 199, 406, 429, 497.

Галичаны, село, 489.

Галичъ, городъ; кантуровый судъ, 274.

— каштелянъ, 281.

— крѣпость, 113.

— мечникъ — Николай-Гіеронимъ Голынский.

— писарь — Мрозовицкій.

— скарбники: Петръ Добровскій, Станиславъ Лазминскій.

Гданскъ (иначе **Данцигъ**), городъ, 36, 50, 54, 81, 82, 93, 113, 197, 465.

Геевцы, село, 458.

Глинскъ, село, 296.

Глоговъ, село, 147.

Гнидава, село, 368, 405.

Гнѣзно, городъ; архиепискупъ, 229, 528, 530.

— канцлеръ—Александръ-Константинъ Лонцкій.

Горбковъ (Горбаковъ?), деревня, 21.

Городище, село, 490.

Городло, мѣстечко; староста, 25, 157.

Гороховъ, мѣстечко, 57, 208, 270, 380, 383, 433.

Горошни, мѣстечко, 17, 327, 479.

Горынь, рѣка, 28, 63.

Госсовъ (Гостовъ?), село, 458.

Грабовецкій судъ (старостинскій?), 133.

Грановъ, мѣстечко, 505.

Греческая религія, 96, 110, 130, 182, 192, 199, 201, 260, 273,
288, 293, 301.

Гродно, городъ; коммисія, по дѣлу объ убыткахъ, причиненныхъ
коронными войсками, 411.

— конституція сеймовая, 525.

— сеймъ 1689 г., 379.

— сеймъ 1680 г., 408.

— сеймъ 1672 г., 419, 447, 449, 450.

— сеймъ 1687 г., 468.

— сеймъ 1688 г., 483.

Гумниско, село, 281.

Д.

Данцигъ см. Гданскъ.

Дворни, хуторъ, 489.

Дермань, село; архимандритъ его монастыря—Кириіанъ Жоховскій.

Дзенціоловичи, село, 289.

Динабургъ (въ текстѣ Динебургъ), городъ, 210.

Днѣпръ (см. Борисфенъ), рѣка, 133, 210, 251, 260, 279, 341,
342, 346, 352, 353, 366, 434—436, 474, 513, 547.

Днѣстръ, рѣка, 272.

Добржиневъ, село въ Красноставскомъ староствѣ, 83.

Долгое, село Перемышльскаго повѣта, 310.

Долина, городъ; войтовство, 229, 310, 311.

— староство, 474; старосты: Станиславъ Конецпольскій, Юрій Красицкій.

Драгимское староство, 83, 99, 108, 170, 262.

— староста—Потоцкій (имя его не означено).

Дроботовскіе древніе актовыя книги, 127.

Дрогицкая земля, 542.

— православныя церкви и монастыри, 374, 436, 448.

— хорунжій—Лукашъ Городинскій.

Дубная (иначе **Дубное**, **Дубно**), село, 27, 407, 437, 451.

Дубно, городъ; крѣпость его, 145.

Дунай, рѣка, 340, 351.

Дымиръ, мѣстечко, 118.

Е.

Евреи (въ актахъ вездѣ называются **жидами**), народъ, 41, 170, 188, 191, 228, 241, 257, 267, 305, 326, 333, 393, 425, 447, 448, 491, 500, 501, 524.

Европа, часть свѣта, 121, 342, 375, 538.

Египетъ, страна, 340.

Ельблѣнгъ, городъ, 91, 112, 170.

Ж.

Жабокрини, село, 458, 461, 476, 493, 498, 527, 240.

Жабрица, село (?), 549.

Жабчицы, село, 310.

Жванецъ, мѣстечко, 281, 477.

Живецъ, мѣстечко, 279.

Жидичинъ, мѣстечко съ монастыремъ, 69, 335, 336.

Жида, см. **Евреи**.

Житомиръ, городъ, 435, 481, 500.

— войскіе: Александръ Сурпъ, Константинъ Стецкій.

Житомиръ, городъ; мечникъ—Павелъ Скучевскій (или Скарчевскій).

— мѣсто собранія сеймика Кіевского воеводства въ 1661 и 1665 гг., 107, 108, 177.

— писари, городскіе: Янъ Выдловскій, Стефанъ Шкуратовскій.

— повѣтъ, 52, 329.

— полѣсье, 115.

— подстароста—Павелъ Зіолковскій.

— подстолій—Янъ Тушинскій.

— старосты: Криштофъ, Эразмъ и Евстафій Тышкевичи, Хойнацкій.

— староство, 310, 409, 505.

— стольникъ—Ремигіанъ Суринъ.

— судебнымъ городскія актовыя книги, 2, 441.

— судъ воеводскій, 228.

— судъ городскій, 2, 119, 307, 430, 431, 440, 530.

— земскій, 429.

— хорунжіе: Людвигъ Ворошило, князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, Михаилъ Ставецкій.

— чашникъ—Александръ Княгининскій.

Жуново, мѣстечко; войтовство, 267, 377.

— войтъ—Александръ Снитовскій.

Журавно, мѣстечко, 402.

— волость, 376, 511.

В.

Загорово, село, 70, 71, 74 78, 147, 371, 414.

— монастырь базилианскій, 370.

Заднѣпровье, лѣвый берегъ Днѣпра, 130, 165, 341, 429, 474.

— заднѣпровскія имѣнія Польской шляхты, 325, 437, 521.

— заднѣпровскіе купцы, 467.

— заднѣпровскіе обыватели, 249.

— заднѣпровская провинція, 261.

— заднѣпровская торговля и пошлины съ нея, 400.

Залозецкая Воля, см. Воля, 456.

Замостье, городъ, 38, 39.

— крѣпость, 66, 100, 123, 329, 369.

— монастырь бонифратровъ, 369.

— ординація, 229, 254, 277, 301, 309, 321, 358, 367, 375, 513.

— почта, 463.

Запорожское войско, 59, 67, 90, 174, 251, 301, 307, 308, 325, 328, 352. (см. также **Козани**).

— гетманы, 61, 63, 121; упоминаются: Богданъ Хмельницкій, Иванъ Выговскій, Павелъ Тетеря, Михаплъ Ханенко.

— паказный гетманъ, 458.

— полковникъ—Александръ Урбановичъ.

— послы на сеймъ 1661 г., 114.

Зарудинцы, волость, 132, 141, 142, 149.

Заславль, городъ, 369.

Заторское княжество, 511.

Збаражъ, городъ, 10, 101, 124, 140, 141, 149, 219, 255, 262, 278, 287, 295, 301, 309, 346, 358, 381, 402, 456, 488.

Зборовъ, мѣстечко, 65, 68, 294.

Звенигородка (въ текстѣ **Звиногородъ**), городъ; старосты: Владиславъ Вильчковскій, Лука Гулевичъ.

Здитовскій староста—Сапѣга.

Змигородъ, городъ, 219, 255.

Зобачевка (иначе **Немиричевъ**), мѣстечко, 382.

Золочовъ (въ текстѣ **Злочовъ**), городъ, 359.

И.

Иваничи, село, 19, 185, 186, 192, 238, 242, 371, 377.

Ивановичи, село, 388, 461, 519.

Израиль, народъ, 343.

Иноврацловскій мечникъ—Клобуковскій.

Инфлянты, провинція (теперь **Лифляндія**, древняя **Ливонія**).

— ихъ обыватели, 92, 113.

І.

Іерусалимъ, столица Израильскаго царства, 344.

Іософатова долина близь Іерусалима, 344.

К.

Калишъ, городъ; мечникъ—Чацкій.

Каменець-Мазовецкій, городъ, 9.

Каменець-Подольскій, городъ, 329—340.

— крѣпость, 113, 123, 252, 285, 305, 323, 508.

— подчашій—Карлъ Потоцкій.

— староста—Янъ Замойскій.

Каневъ, городъ, 342.

— староство, 219, 281.

— старосты: Станиславъ, Стефанъ Чарнецкій.

Кашогородъ, городъ, 414.

Кглинскъ, см. Глинскъ.

Киселинъ, мѣстечко, 146.

• **Кіевъ**, городъ, 310, 549.

— академія, 306.

— архимандрія, 519, 540, 548; архимандритъ—Діонисій Жабокрицій.

— воеводы, 11, 53, 66, 68, 132, 181, 201, 252, 431, 531; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Янъ Замойскій, Адамъ Кисель, Янъ Выговскій, Стефанъ Чарнецкій, Марцинъ Контекій.

— воеводство, 15, 52, 83, 95, 108—110, 176, 263, 329, 361, 374, 376, 399, 408, 415, 434, 435, 450, 465, 472, 474, 484, 492, 496, 510, 516, 519, 530, 532, 540, 547.

— войскіе: Константинъ Выговскій, Маркъ Аксакъ.

— городничіе: Семёнъ Вигура, Николай-Константинъ Шибинскій.

— дієцезія, 540, 541, 548.

— каштелянія, 264, 531; каштелянъ—Пясочинскій.

— коморники: Прокопъ Верещака, Стефанъ Вышпольскій.

Кієвъ, городъ; крѣпость, 252, 261, 305, 342, 435.

- ловчіе: Андрей Мощеницкій, Станиславъ-Казимиръ Ковалевскій.
- мечники: Янъ Стецкій, Константинъ Збирковскій, Станиславъ Линеваскій, Павелъ Трипольскій.
- митрополія, 96, 143, 180, 436, 519, 540, 548.
- администраторы митрополіи: князь Гедеонъ Святополкъ-Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій.
- уніатскіе митрополиты: Антоній Винницкій, Коленда, Леонтъ Шлюбичъ-Заленскій.
- монастыри: 432, Доминиканскій, 435, и Печерскій, 275, 289.
- обозный посполитаго рушенья—Янъ Дубневскій.
- писари городскіе: Николай Трипольскій, Томашъ Гуляницкій, Якубъ Багриновскій.
- писарь польный посполитаго рушенья—Михаилъ Ставецкій.
- земскіе: Михаилъ Трипольскій, Деміанъ Суринъ.
- подвоеводы: Людвигъ Ворошило, Вацлавъ Стопнскій, Дмитрій Жабокрицкій.
- подкоморіи: Юрій Немиричъ, Чаплиць-Киселинскій, Стефанъ Немиричъ, Александръ Вороничъ, Марціанъ Чаплиць.
- полѣсье: повѣты Овручскій и Житомирскій, 115.
- подсудокъ—Янъ Олизаръ-Волчкевичъ.
- подстолін: Теодоръ Гуменецкій, Марціанъ Чаплиць, Станиславъ Загоровскій, Вольскій.
- подчашіи: Янъ Сущанскій-Прескура, Людвигъ Ворошило.
- сеймики, собиравшіеся въ г. Владиміръ Волинскомъ.
- сеймикъ 1655 г., 1—3, 7—13, 13—16, 16—18.
- сеймикъ 1658 г., 35—39.
- сеймикъ 1659 г., 46, 55.
- сеймикъ 1661 г., 106—119.
- сеймикъ 1662 г., 129—134.
- сеймикъ 1664 г., 333, 334.
- сеймикъ 1665 г., 177—183.
- сеймикъ 1667 г., 225—230.

Кіевъ, городъ; сеймикъ 1668 г., 246—256.

— сеймикъ 1669 г., 257—268, 283.

— сеймикъ 1670 г., 288, 289.

— сеймикъ 1671 г., 298.

— сеймикъ 1672 г., 303—316, 317—322.

— сеймикъ 1673 г., 326—332.

— сеймикъ 1674 г., 334, 335.

— сеймикъ 1675 г., 336—339.

— сеймикъ 1676 г., 362—385, 378.

— сеймикъ 1682 г., 427—438, 439—442.

— сеймикъ 1684 г., 453, 454, 457—463.

— сеймикъ 1688 г., 479—482.

— сеймикъ 1691 г., 491—494.

— сеймикъ 1692 г., 496—503.

— сеймикъ 1693 г., 503—516.

— сеймикъ 1696 г., 528—534.

— сеймикъ 1697 г., 534—542, 543—549.

— скарбникъ—Александръ Березовскій.

— стольникъ—Янъ Аксакъ, Юрій-Михаилъ Манецкій.

— судебныя актовыя книги, 113, 310, 414, 515.

— суды городскіе и земскіе, 228, 249, 298, 308, 430, 431, 461.

— судья городскій—Вацлавъ-Константинъ Зубчевскій.

— судьи земскіе: Богуславъ-Янъ Горайнъ, Янъ Войнаровскій.

— судья каптуровый—Ремигіанъ Суринъ, Павелъ Трипольскій, Теодоръ Павша, Юрій Цырина, Якубъ Багриновскій.

— судья посполитаго рушенья—Станиславъ Чаплиць.

— хорунжій—Юрій Манецкій.

— чашники: Александръ Вороничъ, Вацлавъ Стецкій, Андрей Гулевичъ.

Клеванъ, мѣстечко, 49, 24, 26, 27, 29, 75, 100, 141, 204, 205, 383, 392.

Клещели, заштатный городъ; староство; староста—Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій.

Кнеруть, деревня, 127.

Княгининъ, деревня, 490.

Кобринъ, городъ; архимандрія, 302, 311.

— экономія; администраторъ ея—Павелъ Свѣтга, 25.

Кобылинъ, деревня, 458.

Ковель, городъ; крѣпость, 212, 252.

— староство, 112, 412.

— староста—графъ Вацлавъ Лещинскій.

— плебанъ—Малаховскій.

Кодакъ, крѣпость на Днѣпрѣ, 353.

Козани (см. также Запорожское войско), 37, 48, 90, 103, 111, 117, 124, 131, 132, 142, 210, 211, 278, 406, 303, 465, 472, 484, 480, 481, 493, 495, 496, 497, 498, 505, 508, 515, 537, 539, 543, 545, 546, 547.

— коммисія для переговоровъ съ козаками, 67, 122, 130.

— поселенія ихъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 495.

Козелецъ, городъ, прежде слобода, 133.

Козельскъ, село (?), 386.

Козенецъ, село, 2.

Конецполе, мѣстечко, 402.

Конотопъ, городъ, 117.

Константиновъ Старый, см. Старо-Константиновъ.

Константинополь, столица Турціи, 341.

— предмѣстья, 353.

Конты, село, 461.

Конюхи, село, 33, 88, 103, 143, 270, 271, 291.

Копаница, городъ, 41.

Копыловъ, село, 52, 133, 119.

Коростышевъ, мѣстечко, 181, 255, 366, 435, 541.

Корсунъ, мѣстечко, 341.

— староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Корецъ, мѣстечко, 57, 208, 295, 489.

— назначеніе здѣсь мѣста сеймиковъ Кіевского воеводства, 519.

— волость, называемая Кореччиной, 141.

Корона Польская; такъ называлось Польское королевство; другія его названія: **Regnum Polonum, Polska, Rzecz pospolita**, 24, 61, 79, 81, 112, 215, 217, 266, 278, 313, 321, 334, 342, 346, 351, 354, 355, 392, 367, 401, 409, 446, 437, 466, 473, 495, 514, 495, 520, 528, 529, 538.

Коронная артиллерія; генераль ея—Марцинъ Контекій.

- воеводства, 38, 93, 110.
- войско, 54, 62, 77, 95, 110, 115, 116, 174, 175, 189, 240, 256, 448.
- гетманы великіе, 5, 11, 17, 25, 28, 59, 69, 75, 78, 83, 108, 149, 156, 157, 190, 239, 279, 282, 299, 433, 450, 453, 498, 504, 509, 518, 520, 530, 539, 545, 546.
- гетманы польные, 5, 17, 54, 197, 362, 278, 287, 299, 530, 539.
- границы государства, 201.
- законы, 123.
- инстигаторъ и вице-инстигаторъ, 4, 122, 536.
- канцелярія, 500, 501.
- канцлеръ великій, 79, 131, 149, 175, 190.
- кравчій, 208, 212, 252.
- конюшій, 540.
- крѣпости, 448.
- кухмистръ, 521.
- маршалекъ великій, 104, 118, 161, 188, 190, 197, 277.
- мечникъ, 102.
- метрика, 512 (см. **Варшава**).
- неприятель (см. также: **Татары, Турки, Козаки**), 43, 121, 140, 148, 302.
- обозный, 6, 12, 67, 90, 99, 102, 124, 132, 208, 224, 229, 234.
- подскарбій, 54, 60, 112, 190, 200, 254, 256, 275, 284, 300, 301, 416, 441, 500, 518.
- примась, 214, 215, 535—538.
- регентъ коронной канцеляріи, 166.
- референдарій, 276, 487, 527.

Корона Польская, скарбъ, 51, 52, 59, 60, 64, 95, 132, 279, 284, 512, 542.

— скарбовыя коморы, 500.

— союзъ ея съ Литвой, 201.

— трибуналъ, 505, 511, 524.

— шляхта, 51, 78.

Корчевъ, село, 230.

Корчикъ, мѣстечко; сборъ здѣсь возстававшихъ крестьянъ, 474.

Корчинъ, городъ; мѣсто сеймика малопольскихъ воеводствъ въ 1669 г., 277.

Коршевъ, село, 334.

Корытно, село, 270.

Краковъ, городъ, 240, 352, 446.

— воеводы, 28, 41, 42, 52, 75, 108, 145, 149, 161, 213, 369, 377, 381, 391, 401, 530, 538, 539; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Александръ-Янушъ Замойскій, Доминикъ Жаславскій, Щастный Потоцкій.

— воеводство, 356, 428, 511.

— замокъ, 64.

— каштеляны: Конецпольскій, Янъ-Станиславъ Яблоновскій; кромѣ того, см. стр. 279, 433, 538, 539, 545, 546.

— мѣщане, 450.

— предместье во Львовѣ, 409.

— praepositus—Францишекъ Пражмовскій.

— регентъ канцеляріи—Станиславъ Лицскій.

— сеймъ коронаціонный 1669 г., 258, 270.

— судъ городскій, 281.

Краменцы, село (?); договоръ здѣсь Польши съ Москвой въ 1667 г., 227.

Красноставъ, городъ; староство, 83; староста—Станиславъ Потоцкій.

Кременецъ, городъ, 99, 455.

— городскія книги, 415.

— городня, (городничество?), 283.

— замокъ, 218, 283, 400; восстановление существовавшей некогда въ замкѣ церкви св. архистратига Михаила, 284.

Кременецъ, городъ; крѣпость, 212, 187, 295.

— писарь городскій—Станиславъ Еловицкій.

— повѣтъ, 98, 99, 255, 283, 292, 381, 413, 414, 415, 456, 465, 488.

— подкоморін—Стефанъ и Францишекъ Ледуховскіе.

— подстароста—Димитрій Жабокрицкій.

— подсудокъ —Димитрій Урсулъ-Рудецкій.

— сеймики повѣтовые, 519.

— старосты: Карлъ Чарторійскій и Аѳонасій Міончинскій.

— судьи городскіе: Юрій Еничъ, Николай Каминскій.

— судья земскій—Ледуховскій (Францишекъ?).

Кржепице, городъ; староство, 519.

— староста—Аѳонасій Міончинскій.

Крестоносцы, 351.

Кросно, городъ; староство, 368, 449, 474, 513, 519, 547.

Крымъ, полуостровъ, 211, 341, 352, 522.

— ханъ татарскій, 67, 159, 251, (см. также **Татары**).

Крыницы, село, 544.

Ксаверовъ, мѣстечко; іезуитская collegія, 462.

Кундаки (?), 340.

Курляндія, ея князь (герцогъ?), 434.

Кутниковцы (иначе **Медвѣжье**), городъ, 85.

Кучкоровцы, село; 209.

Л

Лавришовъ, село, архимандрія, 302, 311.

Ланцутъ, городъ; его крѣпость, 97.

Левковцы, село, 458.

Ледуховъ, село, 490.

Ленчица, городъ, 352; стольникъ —Криштофъ-Доминикъ Цѣшковскій.

Летичевъ, городъ и его повѣтъ, 145, 220.

— чашникъ—Криштофъ Кульчицкій,

Лешня, село, 24, 57, 126, 135, 254, 455.

Лещинъ, мѣстечко; архимандрія, 260, 274.

Лида, городъ; мечникъ—Яцъ Трипольскій.

Линевъ, село, 387.

Литинъ, городъ; староста—Войниловичъ, 218, 228.

Литовское великое княжество (иначе **Литва**), 93, 110, 121, 147, 201, 217, 223, 251, 254, 321, 331, 341, 346, 348, 351, 358, 360, 391, 401, 466, 473, 475, 514, 520, 522, 529, 535.
— его войска, 29, 53, 60—62, 182, 189, 201, 202, 301, 309, 359, 388, 389, 391, 411, 436, 447, 464, 470, 472, 499, 510, 523.

— гетманъ великій, 11, 21, 25, 143, 301, 309, 310, 364, 366, 433, 480, 481, 504, 518, 520, 530; упоминаются Янушъ Радзивиллъ, Павелъ Сапѣга, кн. Радзивиллъ и Казимиръ-Янъ Сапѣга.

— гетманъ польный, 21, 189, 366, 367, 481, 530, 639; упоминается князь Миханлъ Радзивиллъ.

— канцлеръ, 66, 189, 301.

— маршалекъ надворный, 284, 476.

— конюшій, 437; упоминается кн. Радзивиллъ.

— кравчій, 127, 143, 256, 430; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— крѣпости, 430, 448.

— писарь великій—Шуйскій.

— подканцлеръ, 37, 380, 381, 511, 534; упоминается князь Радзивиллъ.

— подскарбій, 523.

— подчашій, 53; упоминается кн. Радзивиллъ.

— разграниченіе Литвы отъ Волыни, 434.

— regimentарій, 189.

— стольникъ, 87, 97; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— стражникъ, 477.

— чашникъ, 426; упоминается Владиславъ Сапѣга.

Логойскъ, мѣстечко, 14.

Лодзь, городъ; крѣпость его, 252.

Лопачи, мѣстечко, 464, 491.

Ломжа, городъ; староство, 407.

Ломжа, городъ; подчашій—Станиславъ Красицкій.

Лопатинъ, село, 387.

Лопенники, село, 12, 83, 115, 118, 182, 218.

Лосятинъ, деревня, 490.

Лубны, городъ, 142.

Лугины, мѣстечко, 546.

Лукова, деревня, 118, 414, 423.

Луково, городъ; староста—Андрей Дрогаевскій.

Луцкъ, городъ, 306, 359, 368, 521.

— армянскій домъ, 416.

— бискупъ, 131, 149, 214, 215.

— братство, 293, 387, 466; членъ—Томашъ Уляницкій.

— бургграбіи: Іеронимъ Салайскій, Александръ Илинскій, Матвѣй Петрушевскій, Николай Обидимскій, Ѳеодоръ Верещака.

— намѣстники бургграбія: Томашъ Савицкій, Мацѣй-Казимиръ Ястрембскій, Криштофъ Перетятковичъ.

— войтовство, 98, 391; войтъ—Андрей Загоровскій.

— войскіе: Андрей Гулевичъ, Вавринецъ Пепловскій.

— городничіе: Янъ Ольшамовскій, Стефанъ Дьяковскій, Александръ Балабанъ.

— губернаторъ крѣпости—Богуславъ-Янъ Гораинъ.

— діѳцезія, 527.

— епископія—34, 96, 288, 289, 324, 466, 473, 528.

— епископъ, 152, 153, 241, 477; кромѣ того, упоминаются Гедеонъ-Святополкъ Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій. Луцкіе епископы были въ то же время и Острожскими.

— замокъ, башни и крѣпость, 212, 218, 234, 240, 286, 400, 404, 415, 417, 426.

— іезуитская collegія, 98, 219, 237, 490; ректоръ—Альбертъ Пршигоцкій; пріоръ—Гіацинтъ Шостаковскій; каноникъ—Александръ Могильницкій.

— кафедра уніата-епископа—139, 455.

— корчмы, 393.

Луцкъ, городъ; монастыри, 69, 241, 293, 333, 369, 412, 416, 473, 502, 514.

— мѣсто собранія здѣсь сеймиковъ, Волынскаго воеводства (см. **Волынь**).

— писари гродскіе: Іеронимъ Салайскій, Константинъ - Богуславъ Зубчевскій, Вавринецъ Цепловскій.

— писари земскіе: Богуславъ-Янъ Гораинъ, Янъ Гулевичъ.

— повѣтъ, 98, 292, 381, 382, 413, 488.

— подкоморій — Вацлавъ Гулевичъ.

— подстаросты — Александръ Пирусскій, Войцехъ-Станиславъ Черминскій.

— подсудки: Вацлавъ Гулевичъ, князь Захарьяшъ Четвертинскій.

— почты, 463, 464.

— сеймики; 500, 519, а также см. **Волынь**.

— складочное торговое мѣсто, 236.

— старосты: Самуиль Лещинскій, князь Доминикъ Жаславскій, Аѳонасій Міончинскій.

— стража гродская, 235; завѣдывающіе ею Игнатовскій и Моссаковскій.

— судъ гродскій, 34, 45, 93, 125, 127, 128, 415.

— судъ земскій, 455, 210, 415.

— судьи гродскіе: Иванъ Борейко, Касперъ Гораинъ.

— судьи земскіе: Андрей Линеваскій, Самуиль Долматъ-Исайковскій.

— церковь каѳедральная св. Іоанна Богослова; пристройки къ ней, 404.

— судьи, выбранные на время смутъ: Богуславъ-Константинъ Зубчевскій и Янъ Ольшамовскій.

Лыще, село, 219, 490.

Львовъ, городъ; 123, 265, 308, 385, 527, 545.

— см. **Краковъ**, предмѣстье.

— братство, имѣющее свою типографію, 274.

— войтовство подъ Львовомъ см. **Поршня**.

— браваръ, 409.

— дикія поля къ югу отъ Львова, 340.

— епископія, 96, 143, 260, 273; епископы: Свисцѣльницкій и

Шумлянскій.

- комиссія по ликвидаціи дѣлъ съ войскомъ, 89, 90, 148, 161, 189, 200, 202, 325, 438, 451, 531.
- кляшторы, 69, 394.
- крѣпость, 252, 329, 449.
- мечникъ—Станиславъ Цетнеръ.
- монастырь, 528.
- мѣщане, 100, 215, 224.
- подкоморій, 338.
- подстолій—Мартинъ Замойскій.
- староста—Янъ Цетнеръ.
- судъ и судебныя книги, 144.
- типографія братская, см. выше братство.
- трибуналь, 249, 357, 498, 505.
- хорунжіи: Андрей Сокольниковскій, Корчевскій.
- чашникъ—Михаилъ Кловскій.

Любенецъ, село, 205, 281, 445, 452, 479, 494.

Люблинъ, городъ, 395, 386, 239.

- братство, 528; игумень—Аброзій Гиричъ.
- воеводство, 14, 268, 356.
- войскій—Вацлавъ Стоинскій.
- каштелянъ, 68.
- кляшторы, 379, 503.
- комиссія, 137.
- монастырь, 528.
- складъ имущества частныхъ лицъ во время смутъ, 52.
- староство Жуковское въ его воеводствѣ, 267, 376.
- съѣздъ пословъ малопольскихъ воеводствъ на генеральный сеймикъ, 15.
- судъ гродскій, 528; судья—Бильскій Павелъ.
- земскій, 96.
- трибуналы, 64, 278, 294, 310, 312, 381, 387, 467, 507, 520.
- улица св. Дѣвы Маріи, 404.

Люблинъ, городъ; хорунжій—Андрей Дрогаевскій.

— чашникъ—Лукашъ Олблскій, 75.

— церковь, 528.

Любомль, мѣстечко, 101, 111, 114, 117.

— крѣпость, 114.

— староство, 301, 309, 375.

Любынь, село (?), 289.

М.

Мазовецкое воеводство, 356.

Маловъ, село (??), 270, 424, 423.

Малопольскіе воеводства: съѣздъ ихъ пословъ въ Корчинѣ и Люблинѣ, 15, 277.

Матоши, сельце, 405.

Мгліевщина см. **Мліевщина**.

Медвинъ, мѣстечко, 338.

Медвѣжье см. **Кутниковцы**.

Медзольское (въ актѣ **Медзельское**) староство: староста—Дрогаевскій.

Меджибожь, мѣстечко, 10, 251, 433, 449.

Межирѣчь, мѣстечко, 295.

Мелецкій монастырь, на р. Туріи, 200, 156, 266, 274, 289, 335.

— архимандритъ монастыря Стефанъ Гораинъ.

Мельницкая земля, 477.

Метыки, деревня (Мотѣйка?), 435.

Микулинцы, мѣстечко, 346, 358, 402.

Миньковцы, село, 157.

Минскъ, городъ; каштелянъ—Николай Святополкъ-Четвертинскій.

Мирская крѣпость, 53.

Міончинъ, село, 392, 403, 518.

Мліевщина—помѣстье, 90.

Могила (урочище?), 471.

Могилевъ на Днѣстрѣ, городъ, 142.

Мозырь, городъ; мечникъ—Паволъ Жоржевскій.

— подкоморій—Романъ Ленкевичъ-Ипогорскій.

Молочки, село, 549.

Москва, государство, 49, 56, 149, 110, 272, 352, 484, 485.

— война ея съ Польшей, 6, 78, 83, 91, 102, 103, 111, 142, 354, 369.

— войска, 217, 251, 252, 340, 342.

— договоры съ Польшей, 117, 175, 179, 187, 198, 213, 231, 225, 227, 253, 161, 266, 319, 372.

— народъ, 79, 148.

— правительствомъ задержаны Кіевскія книги, 251.

— посолъ—Суело.

— столица, 307, 409.

— его царь, 37, 49, 78, 231, 232, 251, 325, 325, 337, 340—342, 346, 352, 364, 367, 383, 402, 429, 434, 449, 437, 474, 513, 549.

Мстиславль, городъ; епископія, 274.

— мечникъ—Копецъ.

— хорунжій Николай Денисовичъ.

Муравскій шляхъ, восточный путь татарскихъ набѣговъ, направлявшихся въ Московское государство, 346.

Муринбродская волость, уступленная козакамъ. 406.

Н.

Надднѣпрскія пустыни, 352.

Недзвяды (Мѣдвѣди?), село, 301.

Немиричевъ см. **Зобачевка**.

Немировъ, мѣстечко, 471.

Непорентъ, село, 280,

Несвигъ, заштатный городъ; крѣпость, 53.

Несолонъ, село, 530.

Несухоѣжи, мѣстечко и его волость, 426.

Нехворощъ, мѣстечко; староста—Криштофъ Тишкевичъ.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ, 78.

— войскій—Яковъ Городискій.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ; ловчій—Ремигіанъ Сурпъ.

- мечникъ—Юрій Война-Оранскій.
- его повѣтъ, 185, 231, 445, 486.
- подкоморіи: Янъ Пясочинскій, Петръ Хоржевскій, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Казимиръ Шлюбичъ-Заленскій.
- подстоліи: Александръ Порусскій, Александръ Война-Оранскій, Левъ-Казимиръ Вороничъ, Юрій Малаховскій, Богущъ.
- подсудокъ—Петръ Хоржевскій.
- подчашіи: Янъ Пясецкій, Богуславъ-Константинъ и Ваплавъ Зубчевскіе, Стефанъ Цѣшковскій.
- скарбникъ—Северинъ Клещовскій.
- староство, 54, 149, 256; староста—Янъ Пясочинскій.
- сеймикъ 1666 г., 184.
- стольники: Бернатъ Заленскій, Александръ Еловицкій.
- судья земскій—Адамъ Буркацкій.
- хорунжіи: Ярославъ Поцѣй, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Константинъ Шлюбичъ-Заленскій.
- чашники: Тобіашъ Иваницкій, Янъ-Андрей Глоговскій.

Новодворъ, заштатный городъ, 247, 488, 489, 536.

Новоселки, село, 519.

Норинскъ, мѣстечко и его волость, 476.

Носовичи, село, 527.

Нѣмцы—народъ, 351.

О.

Облапы, село, 549.

Овручъ, городъ, 118, 435.

- архимандрія, 549.
- войскій—Якубъ Багриновскій.
- доминикане—435.
- іезуиты—435.
- коллегія іезуитовъ, 462.
- костель ихъ, 462.

Овручъ, городъ; ловчіе: Янъ и Петръ Войнаровскіе, Станиславъ Иваницкій.

- мечники: Антоній Сѣвницкій и Самуилъ Головинскій.
- писари городскіе: Константинъ Суринъ, Янъ Воынескій.
- повѣтъ, 52, 181, 264, 329, 408, 514.
- полѣсье, 115.
- подстаросты городскіе: Деміанъ Суринъ, Михайлъ Ставецкій.
- подстолій—Феодоръ Павша.
- подчашіе; Адамъ Олизаръ - Волчкевичъ, Вацлавъ - Константинъ Зубчевскій.
- регентъ городскій, 441.
- ревизія городскихъ судебныхъ книгъ, послѣ происшедшаго пожара и обнаруженнаго подлога, 441, 461, 462.
- мѣсто сеймика, 472.
- старосты: Юрій Немиричъ, Николай Санѣга, Францишекъ Потоцкій.
- стольникъ—Юрій Чаплицъ.
- судъ городскій Кіевскій, 228, 430, 431, 459, 462.
- судъ городскій Овручскій, 307, 440, 530, 531.
- хорунжіи—Томашъ Казимирскій, Гижицкій.
- школы іезуитовъ, 462.
- ярмарки, 434.

Олевскъ, мѣстечко, 181, 337, 338, 544.

Олесники, село, 520.

Олына, мѣстечко.

- костелъ; пробощъ-инфулатъ—Андрей-Константинъ Лонцкій.
- collegія; деканъ—Марцинъ Маркушевскій.
- крѣпость, 66.
- сеймикъ Кіевского воеводства, 500.

Омеляникъ, село, 524.

Орда, см. Татары.

Осекровъ, деревня, 266, 435, 548.

Острогъ, городъ; епископія Острожская, см. Луцкъ.

- ординація, 358, 367, 375, 512.

Острогъ, сеймикъ, 1654 г., 3.

— татары, 455.

— улицы: Татарская и Калицкая, 455.

— церковь въ замкѣ, 466.

Острожець, мѣстечко, 189.

Осѣцкій староста (имя его не означено), 141.

Оттоманская порта, см. Турція.

Очаковъ, заштатный городъ, 352.

Ошмяны, городъ, 536.

III.

Паволочъ, мѣстечко, 341.

Парнавъ, городъ; подчашіи: Войцехъ-Станиславъ Черминскій, Янъ Гораинъ.

— хорунжій, 68.

— чапникъ—Александръ Вильчопольскій.

Парчевъ, городъ, 15.

— староство, 2.

Пепловъ, село, 493.

Перегиньки, село, 143.

Перемиловна, деревня, 455.

Перемышль, городъ; епископія, 96, 199, 260, 274, 288, 289.

— земля, 144, 405, 549.

— староста, 144, 267.

— судъ и судебныя книги, 144.

Перенятинъ, деревня, 490, 518.

Переспа, деревня, 490.

Персія, государство, 355, 467.

— народъ, 355.

Печерскій монастырь, см. Кіевъ.

Пилявцы, мѣстечко, 294.

Пинскъ, городъ, 475.

— епископія, 302.

— епископъ (онъ же и Туровскій)—Михаилъ Бѣлзгоръ.

Піонтковская земля Овручскаго повѣта, 408.

Плоцкъ, городъ; воевода—Янъ-Казимиръ Красинскій.

— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.

Плоскировъ (теперь **Проскуровъ**), городъ; староста—Мартинъ Замойскій.

Подвалье, предмѣстье г. Владиміра, 472.

Подгайцы, село, 25, 256, 281, 301, 309, 346, 358.

Поддубцы, село, 385, 489.

Подляское воеводство, 282, 396, 477.

— воевода, 408, 412, 437.

Подольское воеводство, 85, 145, 181, 220, 340, 346, 352, 359, 433, 508.

— воевода—Станиславъ Конецпольскій, 402.

— генералъ, 38, 312, 329; упоминается Янъ Замойскій.

— ловчій—Яцко Шемберкъ.

— подкоморій, 118.

— подчашій—Карлъ Потоцкій.

Поганство, см. **Татары**.

Познань, городъ; воевода—Гримальтовскій.

Полонное Великое, мѣстечко, 10, 101, 465.

Полтава, городъ; 117.

Полоцкъ, городъ; чашникъ—Петръ-Павелъ Брисскій.

Польша, см. **Корона Польская**.

Полѣсье Кіевского воеводства—повѣты: Кіевскій и Житомирскій, 115, 142, 181, 366, 481.

Поктъ-Евксинъ, т. е. Черное море, 47.

Порта (Оттоманская) см. **Турція**.

Поршня, войтовское имѣніе подъ г. Львовымъ, 437.

Порыцкъ, мѣстечко, 530.

Потокъ, мѣстечко, 75, 530, 536, 540.

Пруссія, государство, 367, 469.

— прусское войско, 448.

— война съ Пельшей, 9, 61.

— князь, 355.

Пруссія, земля; хорунжій—Илья Лонскій.

— крѣпости, 113, 123.

— народъ, 9.

— право, 358.

Пулгановъ, село, 502.

Пунскій староста—Янъ-Францишекъ Любовицкій.

Р.

Радзивилловскія имѣнія, 430, 448.

Радовичи, деревня, 241.

Радомъ, городъ, 9, 292.

— коммиссія, 451.

— трибуналъ, 63, 357, 469.

Ратно, село. 155.

Ратиборскій староста—князь Четвертенскій.

Ратошинъ, село, 323, 326.

Рачки, село, 377.

Рашковъ, мѣстечко, 179, 334.

Рвецъ, (быть можетъ ошибочное чтеніе **Ржавецъ**, деревня), мѣсто собранія посполитаго рушеня, 367.

Репчицкій (ошибочное чтеніе **Робчицкій**) староста—Станиславъ Потоцкій.

Ржищевъ, мѣстечко, 341.

Римъ, столица Италіи, 344, 345.

Ровно, городъ и его волость, 100.

Рогозно, село, 205.

Розважъ, село, 455.

Рославскій староста—Сапѣга.

Ратекгофъ, имѣніе (?), 202.

Рудлевъ (**Рудловъ** иначе), село, 346.

Рудники, село, 522.

Русское воеводство (въ другихъ мѣстахъ; **Русь**, **Русскія** земли), 17, 53, 95, 274, 346, 351, 354—356.

— воеводы: 11, 54, 65, 132, 142, 149, 190, 222, 261, 359,

428, 433, 442, 454, 479, 480, 485; упоминаютъ: Станиславъ Лянцкоронскій, Іеремія Вишневецкій, Стефанъ Чарнецкій, Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Русское воеводство; епископія, 374.

— княжество, 90, 110.

— митрополитъ—Леонъ Шлюбичъ-Заленскій

— народъ, 273, 274.

— столица воеводства—г. Львовъ, 527.

Рѣчица, городъ; мечникъ—Станиславъ Горбовскій.

С.

Самборъ, городъ; его войтовство, 267.

— крѣпость, 113.

Санъ, рѣка, 405.

Санокъ, городъ,

Сверковщина, село, 514.

Свидницъ, городъ (?), 282.

Свинюхи, мѣстечко, 403, 433.

Свойчевъ, село, 523.

Сереговское имѣніе, 412.

Сейвинскій староста—Францискъ-Янъ Любовицкій.

Сендоміръ, городъ; воеводство, 118, 356, 477.

— воевода, 52, 66, 84, 90, 100, 144, 180, 202, 261, 279, 434; упоминаются Янъ Замойскій и Александръ Конецпольскій.

Синица, село; староство его; староста—Стефанъ-Константинъ Пясочинскій.

Скореминъ, имѣніе, 390.

Славянскій языкъ, 274.

Слугоцинъ, имѣніе, 281, 282.

Слуцкъ, городъ; архимандрія его; архимандритъ—Василевичъ.

Случъ, рѣка, 63, 415, 480, 497, 540.

Смоленскъ, городъ; воеводство, 210;

— воевода—Константинъ Пясочинскій.

Смоленскъ, городъ; крѣпость, 9.

— ловчій—Константинъ Вороничъ.

— мечникъ—Юрій Богушевскій.

Смыковъ, деревня, 468.

Снична, пустое урочище въ Летичевскомъ повѣтѣ, 145.

Снѣцкій староста—Станиславъ-Янъ Яблоневскій.

Сокаль, городъ, 377.

— староство, 11; староста—Владиславъ Сапѣга.

Соколь, имѣніе, 2, 393.

Солецкое (?) староство, 375.

Сохачевъ, городъ; чашникъ—Францискъ-Казимиръ Высоцкій.

Стайки, село, 341.

Стародубъ, городъ; ловчій—Александръ Невстрой.

Старо-Константиновъ, городъ, укрѣпленный пунктъ, 10.

Стойново, мѣстечко (?), 301.

Стремелецъ, село (?), 346.

Студзяное, село (?), 405.

Стырь, рѣка, 368, 369, 393, 420.

Суражъ, городъ; староство, 280.

Суражъ, село, 99.

Сѣрадзь, городъ; воеводство; воевода, 301, 309, 375, 392.

— подчашій, 359.

Сѣрнички, село, 522.

Т.

Таборовская волость, 406.

Тарнополь, городъ и его волость, 100, 346, 358, 402.

Татары (иначе называются **Ордой**, **Татариномъ**, **Поганствомъ**), народъ, 9, 81, 92, 102, 103, 112, 113, 175, 181, 209, 211, 213, 218, 227, 228, 253, 278, 281, 283, 284, 314, 315, 346, 351, 352, 353, 354, 377, 430, 455, 489, 490.

— ихъ ханъ, см. **Крымъ**.

Таурика, Таврическій полуостровъ, 352, см. **Крымъ**.

Теребовль, городъ, 452.

Теребовль, городъ, стольникъ—Юрій Довгѣль-Цырина.

Торговица, мѣстечко, 101.

Торокани, деревня, 335.

Торуень (теперь **Торнь**), городъ, 170, 435.

— ересь, 188.

— статутъ, 215.

Торчинъ, мѣстечко, 491.

Трансильванія, княжество; его князь—Абасечекъ, 342.

Трапезунтъ, городъ, 353.

Трахтемировъ, село, 352.

Тридентъ, городъ, 321.

Трилѣсы, село, 182.

Триполье, мѣстечко, 341.

Троки, городъ, 545.

Тростенець, село, 324.

Троя, государство, 346.

Трубецкая комиссія, 144.

— сумма, 267.

Турія, рѣка, 289, 335.

Туровъ, мѣстечко; епископія Пинско-Туровская, см. **Пинскъ**.

Турція (иначе **Порта Оттоманская**, **Турки**, **Турчинъ**, „powszechny nieprzyjaciel Krzyża Świętego), государство, 223, 227, 272, 323, 339—341, 346, 349, 351, 353, 372, 375, 402, 404, 407, 409, 446, 484, 488, 499, 504, 505, 511, 519, 526.

— войны ея съ Польшей, 213, 215, 354, 364, 476, 477, 526.

— ея галеры, 353.

— договоры съ ней Польши, 372, 373, 407, 449.

— комиссія по польскимъ дѣламъ, 433.

— пограничье и слободы по границѣ, 373.

— разграниченіе съ Польшей, 450.

— султанъ, 329, 337, 372, 373, 375.

Тыкоцинъ, мѣстечко. 216, 283.

Тынно, село, 415.

У.

Угольцы, деревня, 272.

Украина, имя, которымъ обозначается юго-западный край, вообще, 8; 76, 78, 80, 102, 116, 119, 123, 132; 154, 161, 166; 176, 180—182, 190, 211, 239, 262, 276, 277, 279, 299—301, 309, 325, 326, 329, 346, 349, 354, 358.

— воеводства, т. е. юго-западный край, 111, 114, 277, 283.

— войны на ея территоріи, 8, 52, 90, 110, 300, 301.

— войска въ ней польскія и казацкія, 305, 306, 364, 366, 480.

— города надднѣпровскіе, 342.

— имѣнія, 402.

— каллегіи іезуитскія, 218, 219.

— крѣпости, 10, 112.

— приднѣпровская, 308.

— староства, 10, 80, 122, 251, 308.

— статутъ, которымъ судятся украинныя воеводства, 277, 287.

Уладовка, село, 256.

Улановъ, мѣстечко; староство; староста—Янъ Пясочпнскій.

Уманыщина, волость г. Умани, 90.

Умань, городъ, 349.

Уневъ, село; архимандрія, 273, 289.

Устилугъ, мѣстечко, 118.

Уховецкъ, село, 425.

Уша, рѣка, 480.

Уяздовъ, деревня, потомъ предмѣстье г. Варшавы, 280.

Ф.

Франція, государство и король его, 223. 399.

Х.

Харжевъ, (въ другихъ мѣстахъ: Хоржевъ, Хоржевичи), село, 147, 191, 203.

Хелмно, городъ; бискупъ, 435.

— староста, 522.

Хенцины, городъ; староство, 219,

Холмъ, городъ; воеводство, 179, 307.

— дієцезія, 435.

— доминикано, 224.

— епископъ, 96, 274, 288, 334; упоминается Яковъ Суша.

— земля, 225.

— каштелянъ. 497, 498.

— судья земскій—Збигневъ Слугоцинскій.

— суффраганъ—ксендзъ Свирскій.

— хорунжій, 362.

Хорохоринъ, село, 490.

Хотинъ, городъ, 359, 376.

— битва, 406, 476, 477.

— договоръ съ Турками, 213.

Ц.

Цѣхановъ, городъ; стольникъ—Янъ Францишекъ Любовицкій.

Цѣшково, село (?), 371. 486, 518.

Ч.

Чарньцы, имѣніе, 216, 395.

Чарторійскъ (въ другомъ мѣстѣ: **Черторійскъ**, **Чорторійскъ**, **Чарторыскъ**), мѣстечко, 57, 126, 135, 208.

Червоногородъ, деревня; прежде повѣтовый городъ и староство; староста—Владиславъ Сапѣга.

Черминъ, село, 413.

Чернеевцы, мѣстечко, 435, 546.

Черниговъ, городъ, 14, 15, 78.

— воеводство, 54, 82, 176, 178, 263, 276, 361, 376, 299, 450, 477, 484, 519, 547.

— воеводы, 11, 14, 52, 84, 101, 253, 324; упоминаются: Криш-

тофъ Тишкевичъ и Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій.

Черниговъ, городъ; войскій—Александръ Илинскій.

- городничій—Янъ Бергелевичъ.
- каштелянъ, 224, 445; упоминается Казимиръ Лигенза.
- комиссары, 168.
- коморникъ граничный—Проконъ Верещака.
- ловчій—Станиславъ Война-Оранскій.
- мечникъ—Стефанъ Иваницкій.
- писарь воеводства, 96.
- писарь земскій—Павелъ Любенецкій.
- подкоморін: Петръ Хоржевскій, Александръ-Фелиціанъ Цѣш-ковскій.
- подстолін: Станиславъ Барыцкій, Константинъ Шлюбичъ-Заленскій.
- подсудки: Якубъ Война-Оранскій, Стефанъ Иваницкій, Францискъ Цѣшковскій.
- подчашін: Солтыкъ, Адамъ Мазепа, Станиславъ Корытко.
- сеймики воеводства, собиравшіеся во Владиміръ Волинскзмъ:
- сеймикъ 1655 г., 4—7.
- сеймикъ 1658 г., 35—39.
- сеймикъ 1659 г., 46—55.
- сеймикъ 1661 г., 76—85.
- сеймикъ 1662 г., 147—150.
- сеймикъ 1665 г., 166—171.
- сеймикъ 1666 г., 184, 186, 186—192.
- сеймикъ 1667 г., 221—225, 230—233.
- сеймикъ 1671 г., 283, 296, 297.
- сеймикъ 1673 г., 333.
- сеймикъ 1674 г., 334.
- сеймикъ 1677 г., 371—378.
- сеймикъ 1678 г., 378.
- сеймикъ 1682 г., 444—572.
- сеймикъ 1689 г., 485—487.
- сеймикъ 1693 г., 517—524.

Черниговъ, городъ; скарбники: Криштофъ Кульчинскій, Константинъ-Вацлавъ Зубчевскій.

— столъники: Янъ и Романъ Загоровскіе, Лукашъ-Веркій Олешковскій.

— судьи земскіе: Якубъ и Александръ Войны-Оранскіе, Марціанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.

— хорунжіи: Гавріилъ Гулевичъ, Юрій Годлевскій, Станиславъ Цетнеръ.

— чашники: Адамъ Буркацкій, Янъ Пясецкій, Марціанъ Иваницкій.

Чернобыль, мѣстечко, 545.

Чернѣховъ (иначе **Черняховъ**), мѣстечко, 15, 15, 107, 117, 118, 119, 129, 253, 254, 264, 327, 479.

Черскъ, городъ; подстолий—Стефанъ Гостынскій.

Четвертна, село, 71, 208, 241.

Чигиринъ, городъ, 320.

— крѣпость, 342.

— староство, 117.

Черное море (иначе **Понтъ-Эвксинъ**), 47, 353.

Чортковъ, городъ, 404.

Чудновъ, мѣстечко, 99, 103, 124, 143, 154, 181, 255, 280.

III.

Шавли, городъ; Шавельская экономія; администраторъ ея—Павелъ Сапѣга.

Швеція, государство, 92, 210.

— война съ ней Польши. 369.

— король, 66, 123.

Шепеличи, деревня, 549.

Шленскъ, (т. е. **Силезія**), страна. 252.

Шпановъ, село, 25, 151, 158, 205, 227, 247, 318, 319, 336, 428, 435, 453, 454, 458, 488, 489, 530, 536, 841, 544.

Шумскъ, село, 251, 253, 258, 265, 536.

Я.

Яблоновъ, село, 479, 530, 738.

Яворовъ, городъ, 363.

Язловець, мѣстечко, 403, 449.

Яловичи, село, 220, 229.

Яновъ, мѣстечко; староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Ярославль, городъ, 483, 549.

Ярошинъ, городъ. 211.

Яцковичи, село, 408.

Добавленія и поправки къ именамъ, находящимся въ текстѣ и указателяхъ.

Бабинскій (стр. 553) Николай, дворянинъ, упоминается еще на стр. 146.

Бурба (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 311.

Война-Оранскій Александръ (стр. 557), какъ Черниговскій земскій судья, 1676 г., упоминается на стр. 377.

Войноровскій Петръ (стр. 558) дворянинъ, упоминается еще на стр. 453.

Гулевичъ Вацлавъ (стр. 562) дворянинъ, упоминается еще на стр. 103.

Гуляницкій Даніилъ (пропущенное имя), дворянинъ, 1679 г., 387.

Де-Малиньи, графъ (пропущенное имя), 1688 г., 469.

Замойскіе, дворяне (стр. 567) упоминается еще на стр. 224.

Малошинскій Андрей (пропущенное имя), дворянинъ, сборщикъ подымнаго во Владимірскомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.

Мошинскій Юрій (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 332.

Радецкій-Урсулъ (стр. 584) и Урсулъ-Радецкій (стр. 589), исправить:
Рудецкій-Урсулъ и Урсулъ-Рудецкій.

Ябстремскій (стр. 594), исправить: Ястрембскій.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Страницы.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ. . . I—XLIX.

I. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдуемыхъ съ нихъ денежныхъ получкахъ . . . . . 1—3.

II. Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О неотягощеніи податями разоренныхъ обывателей . . . . . 4—7.

III. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кіевского воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи посполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военнаго совѣта, въ которомъ участвовали бы и кіевскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военного постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ . . . . . 7—13.

IV. Постановленіє кіевскихъ дворянъ, отъ 9-августа 1655 года. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на стѣздѣ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кіевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кіевскаго воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кіевскаго ополченія . . . . . 13—16.

V. Постановленіє кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 года. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевскаго, Русскаго, Бельзскаго и Волынскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора. . 16—18.

VI, а. Постановленіє владиміро-волинскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія . 18—20.

VI, б. Постановленіє волинскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ, отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу cadaго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности. . . . . 20—22.

VII. Постановленіє волинскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волынскаго, князя Николая-Юрія Чарторійскаго, на сеймикѣ въ Луцкѣ, волинскіе дворяне соглашаются съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріате-

III

лемъ и жолнерами, и избирають депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолнеровъ. Просьба къ князю Николаю - Юрію Чарторійскому, воеводѣ Волынскому, Станиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляну Волынскому, и князю Николаю Святополкъ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края . . . . . 23—26.

VIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платить подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волынскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою. . . . . 27—29.

IX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 11 апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставлать пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собиранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ апробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія . . . . . 30—35.

X. Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской комиссіи. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія

IV

имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клейнотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ. О недозволеніи рѣшать важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому, Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . 35—39.

XI. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 18 сентября 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ, взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекураціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщиками акцизовъ каждая шесть недѣль отчетовъ въ городскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоповаго. Объ уплатѣ семеричнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыя поселенія. Объ оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не являвшихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ . . . . 40—45.

XII. Инструкція кіевскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный

на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кіевскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектвъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привилегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непрѣмѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для пересмотра сеймовой конституціи. О внесеніи въ *Volumina legum* договоровъ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ комиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые нослы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута *de scartabellis*. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоящихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кіевскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинѣ. О разграниченіи земель Кіевскихъ, Житомирскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 46—55.

XIII. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его посполитымъ рушеніемъ. Наставленіе

ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недозволеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ коммисіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недозволеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недозволеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недозволеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недозволеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недозволеніи литовскому войску стоять въ Волынскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдуемымъ съ cadaго податямъ. О недозволеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвями и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волынскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздачѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недозволеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недозволеніи духовенству взимать десятину. О недозволеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волынскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волынскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей О ревизіи государственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добивающихся у цесаря титуловъ. Объ упорядоченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископ-

ства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . . 57—70.

XIV. Постановленіе волинской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принести присягу. Каждый городскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ . . . . . 70—74.

XV. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемена срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣнательствъ, происходящихъ въ Украинѣ. . . . . 74—76.

XVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гётманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежащія Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ городскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны и успокоеніи разоренныхъ провинцій. О непремѣнномъ проживательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ, подъ страхомъ лишенія ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жизни правящаго.

VIII

О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ пріобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста городскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ городскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волынскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . 76—85.

XVII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномѣрной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою.

IX

Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на: содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судомъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановленій, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то ни было, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапамятаннымъ именемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между уніятами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймиковыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравниеніи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать

суммы подѣ залоги имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволненіи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватиціи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О неотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Су-разка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 86—105.

XVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кіевского воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ посольской избѣ, мѣста. Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ коммисію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и возвращеніи православному духовенству, отобранныхъ уніатами, церквей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кіевского воеводства въ коммисію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ коммисію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ коронаго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напоминаніи курфюрсту

объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и во-лошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфамін. О выборѣ наиболее удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомля. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ. . . . . 106—119.

XIX. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтварженіи прежнихъ правъ Зимостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и банницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привилегій. О награжденіи разныхъ лицъ. 120—125.

XII

XX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ городскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго . . . . . 126—128.

XXI. Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть, своими имѣніями; но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принести для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончанію переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. . . . . 128—134.

XXII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привиллегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномерномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ. . . . . 135—146.

ХІІІ

XXIII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи известной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . . 147—150.

XXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsidium Reipublicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоповаго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи . . . . . 151—158.

XXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей. 159—163.

XXVI. Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переноситъ всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма . . . . . 164—166.

XXVII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели

XIV

изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика; Боратыня, за злоупотребленія. О недозволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ, на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣвскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ унорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотрѣніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новгородскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго . . . . 167—171.

XXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолнеровъ. О назначеніи комиссаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отдачіи подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскими, Волынскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ. . 172—176.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта

1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственный, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго распространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кіевскаго митрополита Іосифа Нелюбовича-Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопробываній городскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ . . . . . 177—183.

XXX. Постановление черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія дѣлъ, которыя должны быть приняты для защиты очечества. . . . . 184—185.

XXXI. Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междоусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканщика Боратыня за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской комиссіи относительно выпуска серебряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ . . . 186—192.

XXXII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши пноземную гвардію. Объясненіе причины

XVI

несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассациі постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседицій къ городскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго постоя. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и комиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ нмчальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣвованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня. 193—204.

XXXIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками . . . 204—207.

XXXIV. Изъ инструкціи ввлынскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ . . . . . 207—207.

XXXV. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго и Сапѣги. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи селъ, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи, отъ уплаты податей и военного постоя. Частныя дѣла. . . . . 207—221.

XXXVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодованіе на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частныя и казенныя долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое

XVIII

званіе, выставили на свой счет отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замойскими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волынскаго и Бельзскаго воеводствъ и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣвскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ. 221—225.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ. Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей . . . . . 225—230.

XXXVIII. Постановленіе черниговекой шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніе объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлить ему, взаменъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніе посламъ соглашаться на ассигнованіе денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постоянного резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи. . . . . 230—233.

XXXIX. Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волинскаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей. . . . . 233—237.

XL. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны . . . . . 238—242.

XLI. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г., Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей . . . . . 243—245.

XLII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кіевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ . . 246—256.

XLIII. Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.: о евреяхъ . . . . . 257—257.

XLIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковѣ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Михаилу о принятіи мѣръ для защиты Кіевскаго воеводства. О посполитомъ рушеніи. О выдачѣ *reclinatorii* Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избранія короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О

скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воєводства въ комиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замойскими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князя Дмитрія Вишневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подъ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разморѣнія дѣлъ украинскихъ воєводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по которому они судятся. О кассациі рѣшеній кантуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы черезъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большемъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привилегіи на почетныя званія и должности. Объ объявленіи званій каштеляна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевскаго подскарбія Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска отъ уплаты податей и отъ военнаго постоя на десять лѣтъ. 257—268.

XLV. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности новоизбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія

поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принести вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между уніатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Черемышльскаго епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православныхъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военнаго постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи снисхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи городскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогодателей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила и назначеніи спеціальнаго канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судебскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймѣ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и

сенаторы заботились о нуждахъ украинскихъ воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ городскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ стероства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла. . . . . 268—284.

XLVI. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1670 г.: о десятинѣ. . . . . 285—285.

XLVII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей . . . . . 285—285.

XLVIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волынскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ . . . . . 286—287.

XLIX. Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви. . . . . 288—288

L. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви . . . . . 288—289.

LI. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей . . . . . 289—295.

LII Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля . . . . . 296—297.

LIII. Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ . . . . . 298—298.

LIV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой. О награжденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волинска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстоля Брацлавскаго и епископа Владимірскаго . . . . . 298—302

LV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украины увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православной вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевской академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевского воеводства. О подтвержденіи права выбирать градскихъ судей

помимо старость и о предоставленіи исполнительной власти
 городскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозво-
 леніи выбрать депутатовъ комиссіи для переговоровъ съ
 царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначе-
 ніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для
 разбора дѣлъ Кіевскаго воеводства въ трибуналѣ, О равно-
 мѣрной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи пода-
 тей. Просьба объ уничтоженіи привиллегіи на имѣнія въ
 украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей
 монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи
 Замойскихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядо-
 ченіи опеки. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ
 митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митро-
 политу Антонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи раз-
 ныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго
 города Владиміра и съ евреевъ . . . . . 303—313.

LVІ. Универсалъ короля Михаила къ кіевскимъ, чер-
 ниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ, отъ 20 марта 1672 г.
 Указывая на заботы правительства о защитѣ государства
 отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣтельности
 и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать
 объ оборонѣ . . . . . 314—316.

LVІІ. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпра-
 леннымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 года.
 Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благо-
 дарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О
 принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы.
 Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками
 О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассаци
 рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолже-
 нія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣр-
 номъ распредѣленіи податей на имуществахъ духовенства
 всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между
 уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на
 евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи
 Владиміра-Волинска отъ постоя . . . . . 317—322.

LVІІІ. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ,
 отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18

мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи уплаты *hibernae*. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подстоляства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волынска отъ военнаго постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ . . . . . 322—326.

LIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Объ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Объ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участию въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ . . . . . 326—332.

LX. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей. 333—333.

LXI. Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой“ . . . . . 333—333.

LXII. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1664 года:
о фальшивой монетѣ. . . . . 333—334.

LXIII. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674
года: объ удовлетвореніи желаній уніатскихъ епископовъ . 334—334.

LXIV. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ отъ 29
марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандри-
томъ Дерманскимъ Кипріаномъ Жоховскимъ подчасшему
Кіевскому Проскурѣ-Суцанскому . . . . . 334—335.

LXV. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1674 года:
объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ
ограниченіи правъ уніатскаго митрополита. . . . . 335—336.

LXVI. Инструкція кіевской шляхты посламъ, отпра-
вленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодар-
ность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не-
уступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кіевскому
воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана
Чаплича подстолиемъ Кіевскимъ . . . . . 336—339.

LXVII. Записка Черниговскаго воеводы Станислава-
Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ
1675 г., вставленная въ инструкцію волынскихъ дворянъ,
данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на
коронаціонный сеймъ, 1676 года . . . . . 339—361.

LXVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпра-
вленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность
королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ
къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литов-
скихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ испол-
ненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ,
не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ но-
вой монеты для доставленія средствъ къ проложенію войны
съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты.
Запрещеніе раздавать общественныя имущества. О возвра-
щеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на со-
держаніе войска, Объ изысканіи средствъ на содержаніе
двора. Объ уполномоченіи короннаго инстигатора требовать
съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей.
О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каптуровыхъ судахъ.
О смѣнѣ полковника Лозинскаго; начальника войскъ, стоя-

щихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществахъ. О взысканіи съ Браницкой гиберніи за Красненское староство. О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевского воеводства. О покровительствѣ православнымъ. . 362—370.

LXIX. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомогательное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при ввѣренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, инфамію, О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльской. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . . 371—378

LXX. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ . . . . . 378—378.

LXXI. Постановление волынскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраи-

XXVIII

ваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Обѣ освобожде-
ніи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Обѣ уплатѣ жалованья
войскамъ . . . . . 379—384.

LXXII. Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго
воеводства, отъ 9 декабря 1678 года; посламъ, отправлен-
нымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить
за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о при-
сылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соеди-
неніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епи-
скопамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О под-
твержденіи правъ и привилегій православной церкви. О
подтвержденіи права свободного выбора митрополита и епи-
скоповъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертво-
вать для блага отечества. О покровительствѣ вообще право-
славнымъ . . . . . 384—387.

LXXIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ,
отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о право-
славныхъ . . . . . 388—388

LXXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сей-
микѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго
постановленія о неуплатѣ податей впродъ до удовлетворенія
убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими
войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ
уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О пре-
слѣдованіи уклоняющихся отъ податей. О чоповомъ сборѣ.
О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ
уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.
Обѣ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О не-
дозволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и
отяготительные для населенія сборы. Обѣ учетвереніи по-
душной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью
заставить ихъ не служить впродъ у послѣднихъ . . . . . 388—393.

LXXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, от-
правленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14
января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ
государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обя-
занностей сеймовыхъ маршалковъ и обѣ упорядоченіи сей-
мовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для

охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ привилегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подъ судъ судей, берущихъ взятки и награжденіи лицъ, обнаружившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго времени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ коронаго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы епископа Луцкаго Гедеопа Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему куска земли на пристройку къ кафедральному Луцкому собору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ . . . . . 394—410.

LXXVI. Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 1 сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войсками. О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго католическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градобитія. О сборѣ чоповаго. О производствѣ люстраціи. О примѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ. О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу податей въ кассу Волынскаго воеводства. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со сборщиковъ. . . . . 410—417.

LXXVII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 19 февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ лю-

страцін. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ . . . . . 417—426.

LXXVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомирскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію короннаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллѣ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житомиръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . . 427—438.

LXXIX. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвести люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомирскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы городскаго Овруцкаго регента за упущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ . . . . . 439—442

LXXX. Исъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.:
о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ. . . . . 442—442.

LXXXI. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1683 г.:
о евреяхъ . . . . . 443—443.

LXXXII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріителемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ комиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переписи евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи постановленій, обуздывающихъ своеволие евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при расцространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжны Радзивилль, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго, О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмѣ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ осво-

бождовіи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ . . . . . 444—452.

LXXXIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ 'обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоя имѣній шляхетскихъ дворянъ . . . . . 453—454.

LXXXIV. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей . . . . . 455—456.

LXXXV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 26 сентября 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шеляжнаго. Благодарность Кіевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кіевскими урядниками обзанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитамъ для постройки школы . . . . . 457—463.

LXXXVI. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ устройствѣ почты; присяга сеймоваго посла . . . . . 463—464.

LXXXVII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устраивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами. Жалобы на своеволие козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилю Маркевичу . . . . . 465—467.

LXXXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Гродненскій сеймъ, назначенный нъ 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановлений, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не-

дворянамъ занимать какія-либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владиміра въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иноземцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военного постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привилегій православной церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи заднѣпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ комиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недозволеніи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ. 468—479.

LXXXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на своевольства казаковъ. . . . 479—482.

XC. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи *jus patronatus* римской куріи. Объ урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи *hubernaе*. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевского и Черниговскаго воеводствъ . . . . . 482—485.

XCI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы . . . . . 485—487.

XXXIV

ХСII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покровительствѣ православнымъ . . . . . 487—488.

ХСIII. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоноваго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія . . . . . 488—491.

ХСIV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ. Назначеніе дня для новаго сеймика . . . 491—494.

ХСV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ къ королю Яну Собѣсскому, отъ 5 мая 1691 г. О недозволеніи козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства . . . . . 494—496.

ХСVI. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сеймиковъ. О запрещеніи предоставлять право собиранія таможенныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военнаго постоя и уплаты податей . . . . . 496—503.

ХСVII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноября 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О переписи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть

Россіи. Обѣ удовольствованіи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и уніатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы изъ бѣглыхъ крестьянъ. Патверженіе прежнихъ инструкцій. . . . 503—516.

ХСVIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1693 г.: о козацкихъ своевольствахъ. . . . . 516—517.

ХСІХ. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, попесенные на защиту отечества. Обѣ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Обѣ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Обѣ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Обѣ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Обѣ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волинска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Коротками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Обѣ удовольствованіи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтверженіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшей несостоявшейся сеймъ . . . . . 517—524.

С. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей . . . . . 525—525.

СІ. Универсалъ короля Яна Собѣскаго волинскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, не смотря на грозящія со стороны Турокъ опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ пос-

политаго рушенія, а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества. . . . . 525—527.

СII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевскимъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому. . . . . 528—528.

СIII. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и перениси обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присяга сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассациі несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству . . . . . 528—534.

СIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны. . . . . 535—542.

CV. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ. . . . . 543—543.

CVI. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя обывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Паліемъ. О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ паслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ. 543—549.

Указатель личныхъ именъ . . . . . 553—594.

Указатель географическихъ именъ . . . . . 595—633.

Добавленія и поправки къ именамъ . . . . . 635.

